PREMIUL NOBEL
PENTRU LITERATURĂ

MARIO VARGAS LLOSA

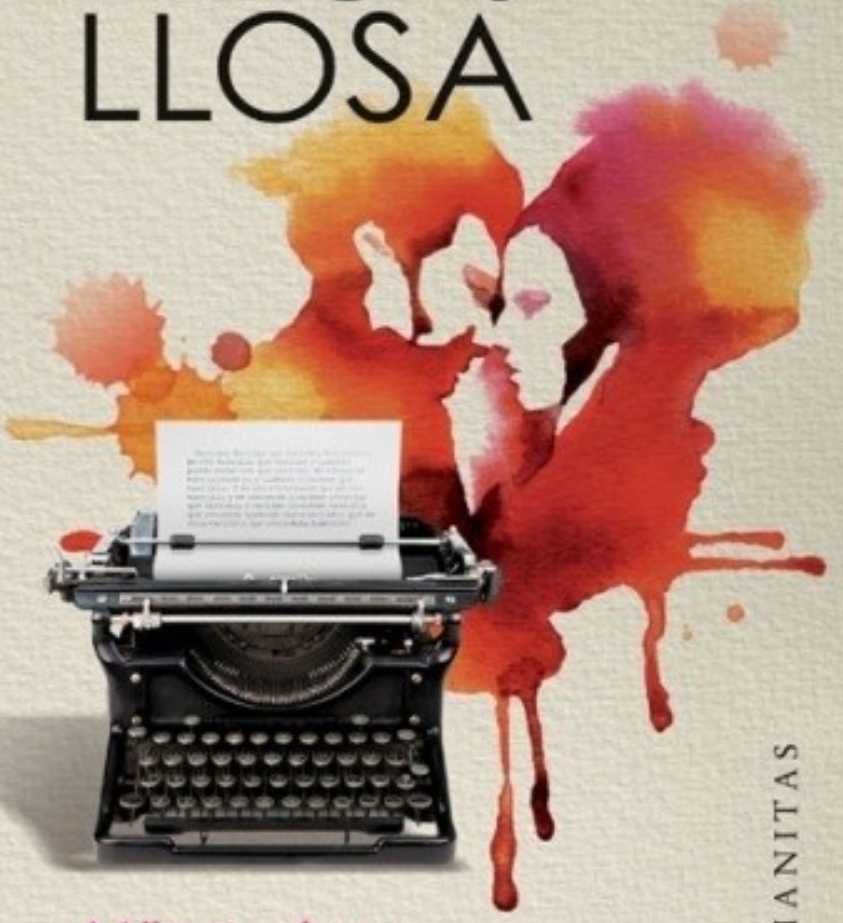

MĂTUŞA JULIA ŞI CONDEIERUL

HUMANITAS

MARIO VARGAS LLOSA

MĂTUŞA JULIA ŞI CONDEIERUL

Traducere din spaniolă de
COMAN LUPU
Ediţie revăzută şi necenzurată

HUMANITAS
BUCUREŞTI

Juliei Urquidi Illanes, căreia atât eu cât şi acest roman îi suntem deosebit de îndatoraţi

Scriu. Scriu că scriu. În gând mă văd scriind că scriu şi mai pot să mă văd văzându-mă că scriu. Îmi mai aduc aminte de mine scriind şi de asemenea văzându-mă că scriam. Şi mă văd amintindu-mi că mă văd scriind şi mă amintesc văzându-mă că-mi amintesc că scriam şi scriu văzându-mă scriind că-mi amintesc că m-am văzut scriind că mă vedeam scriind că-mi aminteam că m-am văzut scriind că scriam şi că scriam că scriu că scriam. Şi mai pot să mă închipui scriind că deja scrisesem că mă închipuiam că mă văd scriind că scriu.

SALVADOR ELIZONDO, *EL GRAFÓGRAFO*

I

Pe vremea aceea, demult trecută, eu eram foarte tânăr şi locuiam împreună cu bunicii într-o vilă cu ziduri albe de pe strada Ocharán, din cartierul Miraflores. Studiam Dreptul la Universitatea San Marcos, resemnat, cred, să-mi câştig mai târziu existenţa cu o profesiune liberală, cu toate că, în realitate, mi-ar fi plăcut mai degrabă să mă fac scriitor. Aveam o slujbă cu titlu pompos, salariu modest, câştiguri ilicite şi un orar elastic: director al redacţiei de informaţii la postul de radio Panamericana. Aceasta însemna să rezum informaţiile interesante care apăreau în ziare şi să le mai machiez puţin pentru a putea fi citite în buletinele de ştiri. Redacţia aflată în subordinea mea era formată dintr-un băiat cu părul totdeauna dichisit, pe nume Pascual, mare amator de catastrofe. Se transmiteau din oră în oră buletine de ştiri cu durata de un minut, în afara celor de la prânz şi de la nouă, care erau de cincisprezece minute, dar cum noi pregăteam mai multe o dată, îmi rămânea destul timp liber, hoinăream pe străzi, beam cafele pe Colmena, mergeam uneori la cursuri sau la birourile postului Radio Central, mai animate decât cele unde lucram eu.

Cele două posturi de radio aparţineau aceluiaşi patron şi erau vecine, situate pe strada Belén, foarte aproape de Piaţa San Martin. Nu se asemănau defel. Ca surorile din tragedie, care se nasc una plină de haruri, iar cealaltă de defecte, se distingeau mai degrabă prin contrastele dintre ele. Radio Panamericana ocupa etajul al doilea şi terasa unei clădiri noi şi avea, în programele, ambiţiile şi personalul său, o anumită notă de cosmopolitism şi snobism, pretenţii de modernitate, de tinereţe şi de elită. Deşi crainicii nu erau argentinieni (ar fi spus Pedro Camacho), meritau să fie. Se transmitea multă muzică, jaz şi rock din belşug, ceva muzică clasică; undele lui erau primele care difuzau la Lima ultimele succese de la New York sau din Europa, fără a dispreţui însă muzica latino-americană, cu condiţia să fie cât de cât sofisticată. Muzica naţională era admisă cu circumspecţie şi nu depăşea nivelul valsului. Programele aveau o anumită spoială intelectuală, „Biografii din trecut”, „Comentarii internaţionale”, şi o preocupare de a nu cădea într-o prea mare stupiditate şi vulgaritate se putea observa până şi în emisiunile mai „uşurele”: concursuri de întrebări, în genul „Cine ştie...” sau „Trambulina gloriei”. O

dovadă a interesului cultural de la Radio Panamericana era şi serviciul de informaţii, pe care eu şi Pascual îl alimentam dintr-o mansardă din lemn, construită pe terasă, de unde se puteau vedea toate lăzile de gunoi şi ochiurile din cele mai îndepărtate acoperişuri de paie din Lima. La chichineaţa noastră se ajungea cu un ascensor ale cărui uşi aveau îngrijorătorul năravde a se deschide înainte de vreme.

În schimb, Radio Central era înghesuit într-o clădire veche, plină de *patios* şi coridoare şi era de ajuns să-i auzi pe crainici abuzând cu dezinvoltură de argou, ca să-ţi dai seama de orientarea către mase, către plebe, către indigeni, a acestui post. Aici se transmiteau puţine ştiri, marea doamnă era muzica peruană, inclusiv cea andină, şi deseori se întâmpla ca artiştii indieni de la diferite teatre să participe la emisiunile cu public, la care mulţimea se înghesuia cu multe ore înainte de deschiderea uşilor de la sala de spectacole. Undele acestui post mai răspândeau de asemenea fiorii muzicii tropicale, mexicane şi argentiniene, iar programele sale erau simple, lipsite de imaginaţie, dar eficiente: „La cererea dumneavoastră”, „Serenade de ziua ta”, „Cancanuri din lumea teatrului şi a filmului”. Pentru postul Radio Central, piesa de rezistenţă, repetată şi inepuizabilă, care, potrivit tuturor anchetelor, îi asigura o mare popularitate, era teatrul la microfon.

Se transmiteau cel puţin şase pe zi şi mă amuza teribil să-i pândesc pe interpreţi în timpul înregistrării: actori şi actriţe în total declin, flămânzi şi jerpeliţi, ale căror voci tinereşti, învăluitoare, cristaline contrastau cumplit cu chipurile lor îmbătrânite, cu gurile pline de amărăciune şi cu ochii osteniţi. „În ziua în care se va introduce televiziunea în Peru, nu le va mai rămâne altceva de făcut decât să se sinucidă’”, pronostica Genaro-fiul, arătându-mi-i prin geamurile studioului, unde, ca într-un uriaş acvariu, îi vedeam adunaţi în jurul microfonului, cu textul în mână, gata să înceapă capitolul al XXIV-lea din *Familia Alvear.* Într-adevăr, ce decepţie ar fi trăit gospodinele care se înduioşau auzind glasul lui Luciano Pando, dacă i-ar fi văzut trupul diform şi privirea saşie şi ce decepţie ar mai fi avut şi pensionarii cărora vocea cadenţată a Josefinei Sánchez le stâmea amintirile, dacă i-ar fi cunoscut guşa, mustăţile, urechile clăpăuge şi varicele de la picioare. Dar, pe atunci, introducerea

televiziunii era încă departe şi modesta subzistenţă a faunei teatrului radiofonic părea pentru moment asigurată.

Întotdeauna fusesem curios să aflu ce pană fabrica acele seriale care umpleau după-amiezele bunicii, toate povestirile pe care le auzeam de obicei la mătuşile mele, Laura, Olga, Gaby, sau în casele multelor mele verişoare când mergeam în vizită (familia noastră miraflorină era biblică, foarte unită). Bănuiam că aceste radioteatre se importau, dar am fost surprins să aflu că cei doi Genaro, tată şi fiu, nu le cumpărau din Mexic, nici din Argentina, ci din Cuba. Le producea compania CMQ, un fel de imperiu radio-televiziv condus de Goar Mestre, un bărbat cu părul argintiu pe care îl vedeam uneori, în trecere prin Lima, traversând coridoarele de la Radio Panamericana, escortat îndatoritor de proprietari şi de privirea respectuoasă a tuturor. Tot auzindu-i vorbind despre compania cubaneză CMQ pe crainicii, animatorii şi operatorii de la Radio – pentru care aceasta reprezenta ceva mitic, ceea ce era Hollywood-ul de altădată pentru cineaşti –, eu şi Javier, în timp ce beam cafea la Bransa, sacrificam din când în când câte o bucată de vreme închipuindu-ne armata de poligrafi care, acolo, în îndepărtata Havană cu palmieri, plaje paradiziace, pistolari şi turişti, în birourile cu aer condiţionat ale citadelei lui Goar Mestre, produceau probabil, la maşini de scris silenţioase, opt ore pe zi, acel torent de adultere, sinucideri, pasiuni, dueluri, moşteniri, devoţiune, întâmplări şi crime care, din insula din Antile, se împrăştia prin întreaga Americă Latină, cristalizând în glasurile unor Luciano Pando sau Josefina Sánchez, ca să-i amăgească în lungile după-amieze pe bunicile, mătuşile, verişoarele şi pensionarii din fiecare ţară.

Genaro-fiul cumpăra (sau, mai degrabă, CMQ vindea) teatrele radiofonice la kilogram şi cu comenzi telegrafice. Mi-a spus-o el însuşi, într-o seară, după ce s-a minunat când l-am întrebat dacă el, fraţii sau tatăl lui vizau textele înainte de a fi difuzate. „Tu ai fi în stare să citeşti şaptezeci de kilograme de hârtii?” mi-a răspuns, privindu-mă cu o condescendenţă îndatoritoare, care se cuvenea condiţiei de intelectual pe care mi-o conferise de când văzuse o povestire de-a mea în suplimentul duminical al ziarului *El Comercio:* „Calculează cât ţi-ar lua. O lună? două? Cine poate consacra câteva luni de zile unui teatru radiofonic? Îl lăsăm în voia sorţii şi până acum, din fericire, Preasfânta

Făcătoare de Minuni ne-a ajutat.” În cel mai bun caz, Genaro-fiul se informa, prin agenţiile de publicitate ori printre colegi sau prieteni, câte ţări şi cu ce rezultate de popularitate cumpăraseră radioteatrul care i se oferea; în cel mai rău, se orienta după titlu sau, pur şi simplu, da cu banul. Textele pentru teatrul radiofonic se vindeau la kilogram întrucât aceasta era o formulă mai puţin înşelătoare decât cea după numărul de pagini sau de cuvinte, adică era singura posibil de verificat. „Desigur, spunea Javier, dacă nu e timp pentru a citi toate aceste cuvinte, cu atât mai puţin va fi pentru a le număra.” Îl excita ideea unui roman de şaizeci şi opt de kilograme şi treizeci de grame, al cărui preţ să fie stabilit de un cântar, ca la carnea de vită, unt sau ouă.

Acest sistem crea însă probleme patronilor. Textele veneau pline de cubanisme pe care, cu câteva minute înainte de emisiune, înşişi Luciano, Josefina şi colegii lor le traduceau în peruană cum puteau (întotdeauna prost). Pe de altă parte, adesea, pe drumul de la Havana la Lima, în cala vapoarelor sau a avioanelor ori la vamă, topul de hârtii dactilografiate se deteriora şi se pierdeau episoade întregi, umezeala le făcea ilizibile, se rătăceau, le devorau şoarecii din depozitul Radioului Central. Cum acest lucru se remarca doar în ultima clipă, când Genaro-tatăl împărţea textele, se iveau situaţii îngrijorătoare. Se rezolvau sărindu-se peste episodul pierdut, fără să se sinchisească cineva, sau, în cazuri mai grave, îmbolnăvindu-l pentru o zi pe Luciano Pando sau pe Josefina Sánchez, ca în următoarele douăzeci şi patru de ore să se poată cârpi, învia ori elimina, fără traumatisme excesive, gramele ori kilogramele dispărute. În plus, dat fiind preţul ridicat cerut de CMQ, era firesc ca Genaro-fiul să se simtă fericit când a descoperit existenţa şi extraordinara înzestrare ale lui Pedro Camacho.

Îmi amintesc foarte bine ziua când mi-a vorbit despre fenomenul radiofonic, pentru că tot atunci, la ora prânzului, am văzut-o pentru prima oară pe mătuşa Julia. Era sora soţiei unchiului Lucho şi sosise cu o noapte înainte din Bolivia. Divorţată de curând, venise să se odihnească şi să se refacă după eşecul matrimonial. „De fapt, ca să-şi caute un alt bărbat”, decretase – la o reuniune de familie – mătuşa Hortensia, cea mai guralivă dintre rudele mele. În fiecare joi eu luam dejunul la unchiul Lucho şi mătuşa Olga şi, în acea zi, am găsit toată familia încă în pijamale, dregându-se după o noapte grea, cu

midii picante şi cu bere rece. Stătuseră până în zori cu proaspăt sosita şi dăduseră gata numai ei trei o sticlă cu whisky. Îi durea capul, unchiul Lucho se văita că la laboratorul lui o să fie probabil debandadă, mătuşa Olga spunea că-i o ruşine să pierzi nopţile, cu excepţia celor de sâmbătă, iar musafira, în capot, desculţă şi cu bigudiuri pe cap, îşi desfăcea geamantanul. N-a deranjat-o faptul că am văzut-o într-o asemenea toaletă, cu care nimeni n-ar fi luat-o drept o regină a frumuseţii.

— Deci tu eşti băiatul Doritei, îmi spuse, ştampilându-mă cu un sărut pe obraz. Ai terminat liceul, nu?

În clipa aceea am urât-o de moarte. Pe atunci, micile mele conflicte cu familia se datorau faptului că toţi se încăpăţânau să mă mai trateze încă la fel ca pe un copil şi nu cum eram, un bărbat în toată puterea cuvântului, de optsprezece ani. Nimic nu mă irita atâta ca *Marito;* aveam senzaţia că diminutivul mă trimitea înapoi la epoca pantalonilor scurţi.

— Este deja în anul al treilea la Drept şi lucrează ca ziarist, i-a explicat unchiul Lucho, întinzându-mi un pahar cu bere.

— Adevărul este, mă împunse mătuşa Julia, că pari încă un puşti, Marito.

În timpul prânzului, cu acel aer drăgostos pe care îl adoptă adulţii când se adresează idioţilor sau copiilor, m-a întrebat dacă am iubită, dacă merg la petreceri, ce sport practic şi m-a sfătuit, cu o perversitate la care n-am sesizat dacă era din inocenţă sau deliberată, dar care, oricum, m-a lovit drept în inimă, să-mi las mustaţa să crească, *îndată ce voi fi în stare.* Bruneţilor le stă bine şi asta îmi va spori trecerea la fete.

— Lui nu-i e gândul nici la fuste, nici la chefuri, îi explică unchiul Lucho. E un intelectual. A publicat o povestire în suplimentul ziarului *El Comercio.*

— Bag seamă că băiatul Doritei dă de bănuit, râse mătuşa Julia, iar pe mine mă cuprinsese un acces de solidaritate cu fostul ei bărbat. Am zâmbit însă şi i-am cântat în strună. În timpul mesei s-a apucat să povestească nişte oribile bancuri boliviene şi să mă ia peste picior. La plecare, părea că doreşte să-i fie iertate răutăţile, pentru că mi-a spus, cu o expresie afectuoasă, să o însoţesc într-una din seri la cinema, că-i plac filmele.

Am sosit la Radio Panamericana tocmai la timp pentru a evita ca Pascual să consacre întregul buletin de la orele trei ştirii

publicate de *Ultima Hora* despre o bătaie în câmp deschis, pe străzile exotice din Rawalpindi, între gropari şi leproşi. După ce am pregătit şi buletinele de la orele patru şi cinci, am plecat să beau o cafea. La intrarea de la Radio Central am dat de Genaro-fiul, într-o stare euforică. M-a târât de braţ până la Bransa. „Trebuie să-ţi spun ceva fantastic!" Fusese câteva zile în capitala Boliviei, La Paz, pentru afaceri şi văzuse la treabă un om multifuncţional: Pedro Camacho.

— Nu este un om, ci un trust, se corectă el, plin de admiraţie. Scrie toate operele dramatice care se prezintă în Bolivia şi joacă în toate. Scrie toate povestirile difuzate la Radio, este regizor şi june-prim în toate.

Mai mult decât fecunditatea şi rolul său de factotum, îl impresionase însă popularitatea acestuia. Pentru a-l putea vedea, la Teatrul Saavedra din La Paz, trebuise să cumpere un bilet la preţ dublu, de speculă.

— Ca la coride, închipuie-ţi! se minuna el. Cine a umplut vreodată o sală de teatru la Lima?

Mi-a povestit că văzuse, două zile la rând, adolescente, adulte şi bătrâne înghesuindu-se la uşa de la Radio Illimani ca să aştepte ieşirea idolului, pentru a-i cere autografe. Pe de altă parte, primise asigurări de la Mecann Erickson din La Paz că radioteatrele lui Pedro Camacho se bucurau de cea mai mare audienţă pe undele boliviene. Genaro-fiul era ceea ce pe atunci începuse să se numească un patron progresist: îl interesau mai mult afacerile decât onorurile, nu era membru al Clubului Naţional, nici nu aspira să fie, se împrietenise cu toată lumea, iar dinamismul lui devenea obositor. Fiind un om care lua decizii cu rapiditate, după vizita la Radio Illimani l-a convins pe Pedro Camacho să vină în Peru, în exclusivitate pentru Radio Central.

— N-a fost greu, acolo făcea foame, m-a lămurit el. O să se ocupe de teatrul radiofonic, iar eu o să-i pot da dracului pe rechinii de la CMQ.

Am încercat să-i înveninez iluziile. I-am spus că tocmai constatasem că bolivienii sunt foarte antipatici şi că Pedro Camacho o să se pună rău cu toată lumea de la Radio Central. Accentul său o să zgârie urechile ascultătorilor, iar prin ignoranţa lui în materie de Peru o să facă boacăne la tot pasul. Dar el zâmbea, neatins de profeţiile mele defetiste. Cu toate că nu fusese niciodată aici, Pedro Camacho îi vorbise despre

sufletul Limei ca un limean autentic, iar accentul lui era splendid, cu o pronunţie catifelată, fără rârâieli şi sâsâieli.

— Or să-l facă terci pe Luciano Panda şi ceilalţi actori, se gândi Javier. Sau o să-l violeze frumoasa Josefina Sánchez.

Ne aflam în mansardă şi discutam, în vreme ce eu, schimbând adjective şi adverbe, băteam la maşină ştirile din *El Comercio,* şi *La Prensa* pentru buletinul de la douăsprezece. Javier era cel mai bun prieten al meu şi ne vedeam zilnic, fie şi numai pentru o clipă, ca să constatăm că existăm. Era o fiinţă cu elanuri schimbătoare şi contradictorii, dar întotdeauna sincere. Fusese steaua secţiei de literatură a Universităţii Catolice, unde nu se mai pomenise un student mai sârguincios ca el, niciun cititor de poezie atât de lucid, niciun comentator mai subtil al textelor dificile. Toată lumea presupunea că o să-şi dea licenţa cu o teză strălucită, că va fi un strălucit profesor universitar şi un poet sau critic la fel de strălucit. Dar, fără explicaţii, într-o bună zi i-a decepţionat pe toţi, abandonându-şi teza la care lucra, renunţând la literatură şi la Universitatea Catolică şi înscriindu-se la Universitatea San Marcos ca student la Ştiinţe Economice.

Când îl întreba cineva cărui fapt i se datoreşte acest abandon, el mărturisea (sau glumea) că teza la care lucra îi deschisese ochii. Se intitula „Proverbele la Ricardo Palma”. Trebuise să citească *Tradiţiile peruane* cu lupa, vânând proverbe, şi cum era conştiincios şi riguros, reuşise să umple un sertar cu fişe erudite. Apoi, într-o dimineaţă a dat foc sertarului cu fişe cu tot pe un maidan – el şi cu mine am tras un dans apaş în jurul flăcărilor filologice – şi a declarat că urăşte literatura şi că până şi economia era preferabilă acesteia. Javier îşi făcea practica la Banca Centrală de Rezerve şi găsea mereu un pretext să dea o fugă până la Radio Panamericana. Din coşmarul lui paremiologic rămăsese cu obiceiul de a-mi aplica nitam-nisam câte o zicătoare.

M-a surprins tare mult faptul că mătuşa Julia, deşi era boliviancă şi trăise în La Paz, nu auzise niciodată vorbindu-se de Pedro Camacho. Dar ea m-a lămurit că nu ascultase niciodată la radio vreo povestire dramatizată şi nici n-a mai pus piciorul în vreun teatru de când interpretase rolul Crepusculului în *Dansul orelor,* când a terminat liceul la maicile irlandeze. („Să nu îndrăzneşti să mă întrebi câţi ani sunt de atunci, Mario.”) Mergeam de la casa unchiului Lucho spre capătul bulevardului

Armendáriz, la cinematograful Barranco. Chiar ea îmi impusese invitaţia, la prânz, într-un fel cât se poate de dibaci. Era prima joi de la sosirea ei şi cu toate că nu-mi surâdea să fiu iarăşi victima poantelor boliviene, n-am vrut să lipsesc de la dejunul săptămânal. Nădăjduiam să n-o găsesc acasă, fiindcă în ajun – în fiecare miercuri seara mergeau toţi în vizită la mătuşa Gaby – o auzisem pe mătuşa Hortensia comunicând, cu tonul cuiva care e la curent cu orice taină:

— În prima ei săptămână la Lima a ieşit de patru ori cu patru curtezani diferiţi, dintre care unul însurat. E dată naibii divorţata, nu glumă!

Când am ajuns la unchiul Lucho, după El Panamericano, buletinul de la douăsprezece, am găsit-o cu unul dintre admiratorii ei. Am gustat dulcea plăcere a răzbunării când am intrat în salon şi l-am descoperit aşezat lângă ea, privind-o cu ochi de cuceritor, pe unchiul Pancracio, un văr primar de-al bunicii, strălucitor de caraghios în costumul lui din alte vremuri, cu papion şi garoafă la butonieră. Rămăsese văduv cu secole în urmă, mergea crăcănat, marcând ora zece şi zece, iar vizitele lui erau întotdeauna comentate în familie cu maliţie, pentru că nu se jena deloc să ciupească servitoarele în văzul tuturor, îşi cănea părul, purta ceas de buzunar, cu lănţişor argintat şi putea fi văzut zilnic, la colţul străzii Unión, pe la şase seara, aruncând vorbe dulci funcţionarelor. Când m-am aplecat să o sărut, i-am şoptit boliviencei la ureche, cu toată ironia de care eram în stare: „Ce cucerire grozavă, Julita!” Ea mi-a făcut cu ochiul şi a fost de acord cu mine. La masă, după ce a disertat despre muzica autohtonă, în care era expert – la sărbătorile de familie oferea întotdeauna un solo la tambură –, unchiul Pancracio s-a întors spre ea şi, fandosindu-se ca un cotoi, i-a spus: „Apropo, în fiecare joi seara, la clubul Felipe Pingio din Victoria se adună crema neaoşismului. Ţi-ar plăcea să asculţi ceva din adevărata muzică peruană?” Mătuşa Julia, fără să şovăie măcar o clipă şi pe chip cu o expresie de dezolare care amesteca insulta cu minciuna, a răspuns arătând spre mine: „Vai ce rău îmi pare! M-a invitat Marito la film!” „Tinereţea are întâietate”, s-a înclinat unchiul Pancracio, cu spirit sportiv. După ce a plecat, am crezut că sunt salvat când mătuşa Olga a întrebat: „Chestia cu filmul era doar ca să scapi de craiul bătrân?” Mătuşa Julia a corectat-o însă cu fervoare: „Nici pomeneală, surioară, mor să văd filmul

de la Barranco, e cam nepotrivit pentru domnişoare.” S-a întors spre mine, care ascultam cum mi se decidea destinul nocturn, şi ca să mă liniştească, a mai adăugat o perlă: „Nu-ţi face griji pentru bani, Marito. Eşti invitatul meu.”

Şi iată-ne mergând pe întunecoasa stradă Quebrada de Armendáriz, pe largul bulevard Grau, în căutarea unui film care se numea *Mamă şi iubită* şi pe deasupra mai era şi mexican.

— Pentru o femeie divorţată nu este neapărat groaznic faptul că toţi bărbaţii se consideră obligaţi să-ţi propună patul, mă informa mătuşa Julia, ci faptul că, fiind divorţată, cred că nu mai ai nevoie de romantism. Nu-ţi mai fac curte, nu-ţi mai spun lucruri frumoase, îţi propun patul din prima clipă, cu cea mai desăvârşită vulgaritate. Cu mine au dat greş. De aceea, în loc să mă las dusă la dans, prefer să merg la cinema cu tine.

I-am spus că, în ceea ce mă priveşte, îi sunt recunoscător.

— Sunt atât de stupizi, încât cred că orice femeie divorţată este ca o muieruşcă de pe stradă, continuă ea, făcându-se că n-a auzit. Şi, în plus, nu le e gândul decât la prostii, când de fapt toată frumuseţea nu constă în asta, ci în a iubi, nu-i aşa?

Eu i-am explicat că nu există dragoste, că e doar o invenţie a unui italian numit Petrarca şi a trubadurilor provensali. Că ceea ce oamenii consideră o diafană emanaţie a emoţiei, o efuziune curată a sentimentului, este de fapt dorinţa instinctivă a motanilor în călduri, disimulată în spatele cuvintelor frumoase şi al miturilor literare Nu credeam nimic din toate acestea, însă îmi plăcea să fac pe grozavul. De altfel, teoria mea erotico-biologică a lăsat-o pe mătuşa Julia destul de neîncrezătoare: oare credeam eu cu adevărat o asemenea idioţenie?

— Sunt împotriva căsătoriei, i-am spus, cu cel mai pedant aer de care eram în stare. Sunt adept al aşa-zisului amor liber, pe care, dacă am fi sinceri, ar trebui să-l numim mai degrabă copulaţie liberă.

— Copulaţie înseamnă a face prostii? râse ea. Dar imediat luă o expresie de om decepţionat: Pe vremea mea, băieţii scriau acrostihuri, le trimiteau fetelor flori şi le trebuiau săptămâni până se încumetau să le dea un sărut. Ce porcărie a ajuns dragostea între mucoşii de azi, Marito!

La casa de bilete am avut un început de dispută pentru a ne învoi cine să plătească biletele şi după ce am suportat-o o oră şi jumătate pe Dolores del Rio gemând, îmbrăţişând, bucurându-

se, plângând, alergând prin selvă cu pletele în vânt, ne-am întors acasă la unchiul Lucho, tot pe jos, în timp ce burniţa ne înmuia părul şi îmbrăcămintea. Atunci am mai vorbit o dată de Pedro Camacho. Era într-adevăr sigură că nu auzise niciodată de numele lui? Pentru că, după Genaro-fiul, el este o celebritate în Bolivia. Nu, nu-l ştia nici măcar după nume. Am crezut că Genaro fusese păcălit sau că, probabil, aşa-zisa industrie radioteatrală boliviană era o invenţie a sa pentru a lansa cu mare tam-tam vreun condeier autohton. Peste trei zile, l-am cunoscut în carne şi oase pe Pedro Camacho.

Tocmai avusesem un incident cu Genaro-tatăl din cauza lui Pascual, care, cu nestăpânita lui pornire către tot ceea ce e atroce, consacrase întregul buletin de la unsprezece unui cutremur de pământ de la Ispahan. Ceea ce îl irita pe Genaro-tatăl nu era atâta că Pascual dăduse la o parte alte ştiri ca să relateze, cu lux de amănunte, cum iranienii care supravieţuiseră dărimăturilor erau atacaţi de către şerpii ieşiţi la suprafaţă – şuierând agresivi – după năruirea adăposturilor lor, cât faptul că acel cutremur se produsese cu o săptămână înainte. A trebuit să-i dau dreptate lui Genaro-tatăl şi mi-am vărsat focul făcându-l pe Pascual iresponsabil. De unde scosese această ştire răsuflată? Dintr-o revistă argentiniană. Şi de ce făcuse un lucru atât de absurd? Fiindcă nu avea nicio ştire de actualitate importantă, iar aceasta era cel puţin amuzantă. Când i-am explicat că noi nu eram plătiţi ca să-i distrăm pe ascultători, ci ca să le rezumăm ştirile zilei, Pascual, dând conciliator din cap, mi-a opus argumentul său hotărâtor: „Adevărul este, don Mario, că avem concepţii diferite despre ziaristică.” Mă pregăteam să-i răspund că dacă se tot încăpăţânează să-şi aplice concepţia lui teribilistă despre ziaristică de câte ori întorc spatele, o să ajungem amândoi pe drumuri în curând, când a apărut în uşa mansardei o siluetă neaşteptată. Era o fiinţă subţire, măruntă, chiar la limita dintre un pitic şi un om scund de statură, cu un nas mare şi nişte ochi extraordinar de vioi, în care clocotea ceva excesiv. Era îmbrăcat într-un costum negru care părea foarte uzat, iar pe cămaşă şi lavalieră avea pete, dar totodată, în modul lui de a purta aceste veşminte, era ceva deosebit de spilcuit, de dichisit şi rigid, ca la bărbaţii din pozele de altădată, gătiţi în redingote scrobite şi jobene ţepene. Putea să aibă orice vârstă între treizeci şi cinci şi cincizeci de ani, iar părul negru,

care îi strălucea uleios, îi ajungea până la umeri. Atitudinea, mişcările şi expresia lui păreau infirmarea însăşi a spontaneităţii şi a firescului şi te făceau să te gândeşti imediat la o marionetă articulată, la firele păpuşilor de la teatru. Ne-a făcut o reverenţă politicoasă şi, cu o solemnitate la fel de nelalocul ei ca şi întreaga lui persoană, s-a prezentat astfel:

— Domnilor, am venit să vă uşurez de o maşină de scris. V-aş fi recunoscător dacă m-aţi ajuta. Care dintre cele două e mai bună?

Degetul lui arătător se îndrepta când spre maşina mea de scris, când spre cea a lui Pascual. Deşi eram obişnuit cu contrastele dintre voce şi înfăţişare graţie escapadelor mele la Radio Central, m-a uluit faptul că dintr-o asemenea stârpitură, dintr-o făptură lipsită cu totul de apărare putea să izvorască un glas aşa de ferm şi melodios, o dicţie atât de desăvârşită. Părea că în această voce defilează nu numai fiecare literă, fără ca vreuna să iasă mutilată, ci şi particulele şi atomii fiecăreia dintre ele, sunetele sunetului. Nerăbdător, fără să-şi dea seama de surpriza pe care ne-o provocaseră înfăţişarea sa ridicolă, îndrăzneala şi glasul lui, se apucase să examineze şi parcă să adulmece cele două maşini de scris. S-a oprit la bătrâna şi uriaşa mea Remington, un dric peste care nu treceau anii. Primul care a reacţionat a fost Pascual:

— Dumneata eşti hoţ sau ce eşti? Îl muştrului el, iar eu mi-am dat seama că astfel mă despăgubea pentru cutremurul de pământ de la Ispahan. Ţi-a trecut prin cap să iei, atât şi nimic mai mult, maşinile de scris de la redacţia de ştiri?

— Arta e mai importantă decât serviciul dumitale de informaţii, spiriduş ce eşti! explodă personajul, aruncându-i o privire asemănătoare celei pe care o merită o lighioană călcată în picioare, şi-şi continuă operaţia. Sub privirea uimită a lui Pascual, care se străduia, desigur (ca şi mine, de altfel), să ghicească ce voia să spună prin „spiriduş”, vizitatorul a încercat să ridice Remington-ul. A izbutit să ridice namila cu preţul unui asemenea efort, încât i s-au umflat vinişoarele de la gât şi era cât pe ce să-i iasă ochii din orbite. Faţa i se făcu roşie ca racul, fruntea i se acoperi de sudoare, dar el tot nu renunţa. Strângând din dinţi, bălăbănindu-se, a reuşit să facă doar câţiva paşi spre uşă, până ce a trebuit să se predea: o secundă în plus, şi povara l-ar fi târât pe jos, cu ea cu tot. A lăsat maşina pe biroul lui

Pascual şi a început să gâfâie. Dar îndată ce şi-a tras răsuflarea, ignorând cu desăvârşire zâmbetele pe care ni le stâmea spectacolul mie şi lui Pascual (acesta ridicase de mai multe ori un deget la tâmplă ca să-mi arate că-i vorba de un nebun), ne-a luat aspru la rost:

— Domnilor, nu mai staţi nepăsători, puţină solidaritate umană! Daţi-mi o mână de ajutor!

I-am spus că-mi pare nespus de rău, dar ca să ia acea maşină de scris, va trebui să treacă mai întâi peste cadavrul lui Pascual şi, în cele din urmă, peste al meu. Omuleţul îşi potrivea lavaliera, uşor deranjată de efort. Spre marea mea surpriză, cu o grimasă de nemulţumire şi dând dovadă de o totală lipsă de umor, a răspuns, consimţind cu seriozitate:

— Un tip bine crescut nu refuză niciodată o provocare la luptă. Locul şi ora, domnilor!

Providenţiala apariţie în mansardă a lui Genaro-fiul a zădărnicit ceea ce părea a fi înfiriparea unui duel. A intrat chiar în clipa în care omuleţul îndărătnic încerca din nou, învineţindu-se, să ia în braţe Remington-ul.

— Lasă, Pedro, te ajut eu, i-a zis şi a apucat maşina de parcă ar fi fost o cutie de chibrituri. Citind atunci pe chipul meu şi al lui Pascual că ne datora o explicaţie, ne-a consolat cu o mină surâzătoare: N-a murit nimeni, n-aveţi de ce să vă posomorâţi! Tata o să vă înlocuiască maşina cât de curând.

— Suntem a cincea roată la căruţă, protestai eu, de formă. Ne ţineţi în împuţiciunea asta de mansardă, ne-aţi mai luat un birou ca să-l daţi contabilului, iar acum maşina de scris. Şi nici măcar nu mă anunţaţi.

— Credeam că domnul e un hoţ, mă susţinu Pascual. A intrat aici autoritar şi insultându-ne.

— Între colegi nu trebuie să existe certuri, spuse Genaro-fiul, cu înţelepciune. Şi-a aşezat Remington-ul pe umăr, iar eu am observat că omuleţul îi ajungea exact până la reverele de la haină: N-a venit tata să facă prezentările? Atunci le fac eu şi fiţi fericiţi cu toţii!

Imediat, cu o mişcare iute şi automată, omuleţul a întins un braţ, a făcut câţiva paşi spre mine, mi-a oferit o mână ca de copil şi cu plăcuta lui voce de tenor, făcând o nouă genoflexiune reverenţială, s-a prezentat:

— Un prieten: Pedro Camacho, bolivian şi artist.

A repetat gestul, plecăciunea uşoară şi propoziţia în faţa lui Pascual, care trăia, în mod evident, un moment de derută totală şi era incapabil să-şi dea seama dacă omuleţul îşi bătea joc de noi sau aşa era el de felul lui. Pedro Camacho, după ce ne-a strâns ceremonios mâinile, s-a întors spre redacţia de ştiri adunată în bloc şi, din mijlocul mansardei, la umbra lui Genaro-fiul, care, pe lângă el, părea un uriaş şi care îl cerceta cu seriozitate, şi-a ridicat buza de sus şi şi-a zbârcit chipul într-o caricatură sau spectru de zâmbet, făcând o mişcare ce a dat la iveală nişte dinţi galbeni. După câteva secunde, ne-a răsplătit cu aceste cuvinte melodioase, însoţite de un gest de prestidigitator care îşi ia rămas-bun:

— Nu vă port pică, sunt obişnuit cu neînţelegerea manifestată de oameni. Adio, domnilor!

Şi a dispărut pe uşa mansardei, făcând mici salturi de spiriduş pentru a-l ajunge din urmă pe patronul progresist, care, cu Remington-ul în braţe, se îndrepta grăbit spre ascensor.

II

Era o dimineaţă însorită de primăvară, obişnuită la Lima, în care muşcatele par mai viu colorate, trandafirii mai parfumaţi, iar arbuştii de buganvilia au frunzele parcă şi mai încreţite. Un renumit medic din oraş, doctorul Alberto de Quinteros – fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet – a deschis ochii şi s-a întins în patul din spaţioasa-i locuinţă situată în cartierul San Isidro. Prin fereastra cu brizbizuri a văzut soarele aurind gazonul grădinii îngrijite cu migală şi împrejmuite cu un gard viu, cerul senin, prospeţimea veselă a florilor şi a fost năpădit de o binefăcătoare senzaţie, pe care ţi-o dă doar opt ore de somn reconfortant şi o conştiinţă împăcată.

Era sâmbătă şi, exceptând vreo complicaţie de ultimă oră la doamna care născuse tripleţii, nu se mai ducea la clinică. Putea astfel să consacre acea dimineaţă gimnasticii şi să facă o saună, înainte de a merge la ceremonia căsătoriei Elianitei. Soţia şi fiica sa se aflau în Europa, pentru a-şi cultiva spiritul şi a-şi reînnoi garderoba, şi nu aveau să se întoarcă mai curând de o lună. Un altul, cu veniturile şi înfăţişarea lui atrăgătoare – părul nins la tâmple, ţinuta elegantă precum şi alesele sale maniere stâmeau chiar şi privirile jinduitoare ale doamnelor incoruptibile – ar fi profitat de burlăcia vremelnică şi ar fi luat-o razna. Însă Alberto de Quinteros era un bărbat pe care nici jocul de cărţi, nici fustele şi nici băutura nu-l atrăgeau mai mult decât se cuvine, iar printre cunoscuţii săi – care erau sumedenie – circula această apoftegmă: „Viciile lui sunt ştiinţa, familia şi gimnastica.”

A cerut micul dejun şi, în vreme ce servitorii i-l pregăteau, a telefonat la clinică. Medicul de gardă l-a informat că doamna care născuse tripleţi petrecuse o noapte liniştită şi că se oprise hemoragia pacientei operate de fibrom. A dat instrucţiuni, a cerut să fie căutat – în caz că s-ar întâmpla ceva grav – la gimnaziul Remigius sau, la ora prânzului, acasă la fratele său Roberto şi a anunţat că va trece pe acolo spre seară. Când feciorul i-a adus obişnuitul său suc de papaia, cafeaua şi pâinea prăjită cu miere, Alberto de Quinteros era gata bărbierit şi îmbrăcat cu nişte pantaloni gri din catifea reiată şi un pulover verde, cu gulerul pe gât, iar în picioare avea nişte mocasini fără toc. A mâncat aruncând o privire distrată peste catastrofele şi intrigile din ziarele de dimineaţă, şi-a luat geanta sport şi a

plecat. S-a oprit câteva clipe în grădină ca să-l mângâie pe Puck, răsfăţatul foxterier, care l-a condus cu un lătrat afectuos.

Gimnaziul Remigius se afla la câteva sute de metri de casa sa, pe strada Miguel Dasso, iar doctorului Quinteros îi plăcea să-i străbată pe jos. Mergea încet, răspundea la salutul vecinilor, se uita la grădinile din faţa caselor – care, la acea oră, erau deja udate şi curăţate – şi obişnuia să se oprească pentru o clipă la librăria Castro Soto, ca să mai aleagă câteva *bestseller*-uri. Deşi era încă devreme, în faţă la Davory se aflau deja nelipsiţii băieţi cu cămăşile descheiate şi cu părul în dezordine. Mâncau îngheţată – stând pe motociclete sau sprijiniţi de maşinile lor sport –, făceau glume şi proiecte pentru petrecerile de peste noapte. L-au salutat cu respect, dar nu trecu bine de locul unde erau, când unul dintre ei îşi luă inima în dinţi să-i dea un sfat din cele care erau pâinea sa zilnică la gimnaziu, eternele spirite despre vârsta şi meseria lui, pe care el le suporta răbdător şi bine dispus: „Nu te osteni prea tare, doctore, gândeşte-te la nepoţeii dumitale.” Însă abia l-a auzit, fiindcă el se gândea cât de frumoasă o să fie Elianita ca mireasă, în rochia special desenată pentru ea de casa Christian Dior din Paris.

În acea dimineaţă nu era multă lume la gimnaziu. Doar Coco, instructorul, şi doi fanatici ai halterelor, negrul Humilla şi Perico Sarmiento, trei munţi de muşchi care, laolaltă, fac cât zece oameni normali. Probabil că nu sosiseră demult, pentru că erau încă la încălzire:

— Ia te uită, vine barza – îi strânse mâna Coco.

— În ciuda veacurilor, tot pe picioare? Îl întâmpină negrul Humilla.

Perico s-a mărginit să plescăie din limbă şi să ridice două degete, într-un salut caracteristic pe care îl importase din Texas. Doctorului Quinteros îi plăcea această lipsă de formalism, familiaritatea pe care o manifestau faţă de el colegii de la gimnaziu, ca şi cum faptul că se vedeau goi şi că transpirau împreună i-ar fi înfrăţit într-atât încât dispăreau diferenţele de vârstă şi de poziţie socială. Le-a răspuns că dacă vor avea nevoie de serviciile sale le stă la dispoziţie şi că la primele greţuri sau îndoieli să vină degrabă la cabinetul lui, unde avea gata pregătită o mănuşă de cauciuc pentru a le asculta intimitatea.

— Schimbă-te şi hai să faci câteva mişcări de încălzire, îi zise Coco, care deja reîncepuse să facă sărituri pe loc.

— Dacă tot faci infarct, nu scăpa ocazia să-ţi dai duhul, bătrâne, îl încurajă Perico, sărind în pas cu Coco.

— Înăuntru e surfistul, îl auzi spunând pe negrul Humilla, când intra la vestiare.

Şi, într-adevăr, îmbrăcat într-o salopetă albastră, nepotul său Richard era acolo şi îşi punea tenişii. O făcea însă în silă, de parcă mâinile i-ar fi fost de cârpă, şi avea o figură posacă şi absentă. L-a privit cu ochii lui albaştri şi cu totul distraţi, cu o desăvârşită indiferenţă, încât doctorul Quinteros se întrebă dacă nu cumva devenise invizibil.

— Numai îndrăgostiţii sunt aşa de duşi cu gândul, zise doctorul, apropiindu-se de el şi ciufulindu-i părul. Coboară din lună, nepoate!

— Scuză-mă, unchiule, se trezi Richard, înroşindu-se violent, de parcă ar fi fost surprins făcând ceva urât. Mă gândeam!

— Mi-ar plăcea să ştiu la ce blestemăţie te gândeai, spuse doctorul Quinteros râzând, în timp ce deschidea geanta, îşi alegea un dulap şi începea să se dezbrace. Acasă la voi trebuie să fie o harababură cumplită. E nervoasă tare Elianita?

Richard îl privi cu un fel de ură subită, iar doctorul se întrebă ce l-o fi apucat pe băiatul ăsta, însă nepotul său, făcând un efort evident ca să pară cât mai natural, schiţă un început de zâmbet:

— Da, o harababură! De aceea am venit să mai dau jos ceva grăsime, până se face ora.

Doctorul a crezut că o să adauge: „de a urca pe eşafod”. Avea vocea plină de tristeţe, la fel îi erau şi trăsăturile feţei, iar greutatea cu care îşi înnoda şireturile şi mişcările bruşte ale trupului trădau proasta dispoziţie, frământare, tulburare. Nu-şi putea ţine ochii liniştiţi: îi tot deschidea şi închidea, fixa privirea într-un punct, apoi o muta, revenea, ca iarăşi s-o îndepărteze, ca şi când ar fi căutat ceva imposibil de găsit. Era cel mai elegant băiat de pe pământ, un tânăr zeu şlefuit de intemperii – făcea surfing până şi în lunile cele mai reci ale iernii şi se distingea de asemenea la baschet, tenis, înot şi minifotbal –, căruia sportul îi modelase unul dintre acele trupuri pe care negrul Humilla le numea „nebunia pederaştilor”: nici pic de grăsime, spatele lat coborând până la brâu într-o netedă linie de muşchi, nişte picioare lungi, puternice şi sprintene care ar fi

făcut să pălească de invidie pe cel mai bun boxer. Alberto de Quinteros o auzise de multe ori pe fiica sa Charo şi pe prietenele ei comparându-l pe Richard cu Charlton Heston şi spunând că este chiar mai grozav decât acesta, că-i „dă clasă”. Era student în primul an la arhitectură şi, după părerea părinţilor săi, Roberto şi Margarita, fusese întotdeauna un model: studios, ascultător, bun cu el şi cu sora lui, sănătos şi simpatic. El şi Elianita erau nepoţii săi preferaţi şi de aceea, în timp ce-şi punea suspensorul, salopeta şi tenişii – Richard îl aştepta lângă duşuri, lovind uşor gresia de pe jos –, doctorul Alberto de Quinteros se mâhni văzându-l atít de tulburat.

— Ai vreun necaz, nepoate? Îl întrebă într-o doară şi cu un zâmbet blajin. Îţi pot fi de folos cu ceva?

— N-am nimic, ce idee! se grăbi Richard cu răspunsul, înroşindu-se iarăşi ca focul. Mă simt minunat şi am un chef nebun să-mi încep încălzirea.

— Au adus darul meu pentru sora ta? Îşi aminti doctorul dintr-o dată. Cei de la Casa Murguia mi-au făgăduit că au să-l aducă încă de ieri.

— O brăţară splendidă – Richard începuse să sară pe plăcuţele albe din vestiar. Fata a fost încântată.

— De lucrurile astea se ocupă mătuşă-ta, dar cum ea se tot plimbă prin Europa, a trebuit s-o aleg chiar eu. Doctorul Quinteros făcu un gest duios: îmbrăcată în mireasă, Elianita va face senzaţie.

Căci fata fratelui său Roberto era ca femeie ceea ce Richard era ca bărbat: una dintre acele frumuseţi care fac cinste speciei şi totodată fac ca metaforele despre fetele cu dinţii ca perlele, cu ochii ca doi luceferi, cu părul asemenea spicului de gnu şi cu obrajii ca piersica să pară sărace. Subţirică, cu părul negru şi pielea foarte albă, graţioasă până şi în felul în care respiră, avea o faţă mică, cu linii clasice, nişte trăsături care păreau a fi desenate de un miniaturist oriental. Cu un an mai mică decât Richard, terminase de curând liceul şi unicul ei defect era timiditatea – atít de mare încât, spre desperarea organizatorilor, n-a putut fi convinsă să participe la concursul Miss Peru. Nimeni, nici măcar doctorul Quinteros, nu putea să-şi explice de ce se mărita aşa de repede şi, mai ales, cu cine. Deşi Pelirrojo Antúnez nu era lipsit de calităţi – bun ca pâinea caldă, o diplomă în *Business Administration* la Universitatea din Chicago,

compania de îngrăşăminte chimice pe care avea să o moştenească şi mai multe cupe la cursele de ciclism –, era însă, printre numeroşii băieţi din cartierele Miraflores şi San Isidro care îi făcuseră curte Elianitei şi care ar fi făcut moarte de om ca să se însoare cu ea, cel mai puţin agreabil şi sigur (doctorul Quinteros se ruşină pe dată fiindcă îşi îngăduise o astfel de judecată despre cel care peste câteva ore avea să-i fie nepot) cel mai şters şi mai prostuţ.

— Unchiule, te schimbi mult mai încet decât mama, se tângui Richard, printre sărituri.

Când intrau în sala de gimnastică, Coco, pentru care pedagogia era mai mult o vocaţie decât o slujbă, îl instruia pe negrul Humilla, arătându-i stomacul, cu o axiomă din filosofia lui:

— Când mănânci sau munceşti, când eşti la cinema sau când îţi bucuri nevasta, când tragi din ţigară, în orice clipă din viaţa ta şi, dacă se poate, chiar şi în coşciug, suge-ţi burta!

— Zece minute de sărituri, ca să-ţi mai înviorezi scheletul, Matusaleme, îi ordonă instructorul.

În vreme ce sărea coarda alături de Richard şi simţea cum, pe dinăuntru, o căldură plăcută îi copleşea trupul, doctorul Quinteros se gândea că, la urma urmei, nu era aşa de rău să ai cincizeci de ani, dacă te ţii bine. Care dintre prietenii săi de aceeaşi vârstă ar putea să se laude cu un pântece la fel de neted şi nişte muşchi atât de întinşi? Să nu ne gândim, de exemplu, decât la fratele său Roberto, care, cu toate că era cu trei ani mai tânăr, cu formele lui rotunde şi dolofane, prematur adus de spate, părea cu zece ani mai bătrân decât el. Bietul Roberto, probabil că era necăjit din pricina nunţii Elianitei, lumina ochilor lui! Căci, bineînţeles, asta era un fel de a o pierde. Şi fata sa Charo s-ar putea mărita oricând – iubitul ei, Tato Soldevilla, îşi va lua în curând diploma de inginer— şi atunci el o să simtă la fel: trist şi mai bătrân. Doctorul Quinteros sărea coarda fără să se încurce sau să-şi modifice ritmul, cu uşurinţa pe care o dă practica, schimbând piciorul, încrucişându-şi şi descrucişându-şi mâinile, ca un gimnast desăvârşit. În schimb, prin oglindă, vedea că nepotul său sărea prea repede, ca un năuc, poticnindu-se. Pe frunte avea broboane de sudoare, îşi ţinea dinţii strânşi şi ochii închişi, parcă pentru a se concentra mai bine. Să fie oare vorba de vreo încurcătură cu damele?

— Gata cu coarda, fleşcăiţilor! Coco, deşi ridica haltere cu Perico şi cu negrul Humilla, nu-i pierdea din ochi şi ţinea socoteala exactă a timpului: Trei serii de abdominale. Imediat, fosilelor!

Exerciţiile pentru abdomen erau punctul forte al doctorului Quinteros. Le făcea cu mare rapiditate, cu mâinile la ceafă, pe o saltea ridicată în poziţia a doua, întinzându-şi spatele perfect şi aproape atingând genunchii cu fruntea. După fiecare serie de treizeci de exerciţii, lăsa un minut de pauză în care sta întins, respirând adânc. Când a terminat cele nouăzeci de mişcări, s-a aşezat şi a constatat, satisfăcut, că avea avantaj asupra lui Richard. Era transpirat din cap până în picioare şi îşi simţea inima bătând puternic.

— Nu reuşesc să înţeleg de ce se mărită Elianita cu Pelirrojo Antúnez, se auzi spunându-şi pe neaşteptate. Ce-o fi văzut la el?

A fost un act necugetat şi s-a căit imediat, dar Richard nu părea surprins. Gâfâind – tocmai terminase exerciţiile pentru abdomen –, i-a răspuns cu o glumă:

— Se zice că dragostea-i oarbă, unchiule.

— E un băiat minunat şi sigur că o va face foarte fericită, o drese, puţin cam încurcat, doctorul Quinteros. Voiam să spun că printre admiratorii soră-tii erau cele mai bune partide din Lima. Şi uite că i-a lăsat pe toţi cu buza umflată ca să-l accepte pe Pelirrojo, care e băiat bun, dar aşa de… în sfârşit…

— De papă-lapte, vrei să zici? Îl ajută Richard.

— Bine, n-aş fi spus-o chiar aşa de grosolan, zise doctorul Quinteros, inspirând şi expirând aerul, deschizând şi apoi apropiindu-şi braţele. Adevărul este însă că pare niţel cam naiv. Cu oricare alta ar fi fost perfect, dar comparat cu Elianita, care-i frumoasă şi vioaie, bietul de el e de plâns. Se simţi stânjenit de propria lui sinceritate: Ascultă, nu mi-o lua în nume de rău, nepoate!

— Nu-ţi face griji, unchiule, îi zâmbi Richard. Pelirrojo e băiat de treabă şi dacă ea l-a ales, o fi ceva de capul lui.

— Invalizilor, trei serii de *side bonds,* răcni Coco, cu optzeci de kilograme deasupra capului şi umflat ca o broască. Trageţi burta, n-o scoateţi în afară!

Doctorul Quinteros credea că, făcând gimnastică, Richard va uita de problemele lui, dar în timp ce executa flexiunile laterale l-a văzut lucrând cu o furie sporită: faţa i se congestionase din

nou, luând o expresie de nelinişte şi proastă dispoziţie. Îşi aminti că în familia Quinteros erau mai mulţi nevrotici şi se prea putea ca fiului mai mare al lui Roberto să-i fi fost dat să continue această tradiţie în noua generaţie. După aceea atenţia îi fu abătută de gândul că, la urma urmei, ar fi fost mai prudent poate ca înainte de a veni la gimnaziu să fi dat o fugă până la clinică, să arunce o privire doamnei cu tripleţii şi operatei de fibrom. Apoi nu se mai gândi nici la asta, fiindcă efortul fizic îl absorbi cu totul şi în vreme ce-şi urca şi cobora picioarele *(Leg rises,* de cincizeci de ori!), îşi rotea trunchiul *(Trunk twist,* la bară, trei serii, până îţi ies bojocii!), făcea exerciţii pentru spate, tors, antebraţe, gât, ascultând de ordinele lui Coco (Mai tare, străbunicule! mai repede, cadavru ce eşti!), era tot doar un plămân care primea şi elimina aer, o piele care transpira şi nişte muşchi care făceau eforturi, oboseau şi pătimeau. Când Coco a urlat „Trei serii a câte cincisprezece *pull-overs* pe frânghie!", ajunsese la capătul puterilor. A încercat totuşi, din amor propriu, să facă cel puţin o serie cu haltera de douăsprezece kilograme, dar n-a fost în stare. Era epuizat. Haltera i-a scăpat din mână la a treia încercare şi a trebuit să suporte glumele halterofililor („Mumiile la cimitir, iar berzele la grădina zoologică!" „Telefonaţi la pompele funebre!", *„Requiescat in pace*, *Amen! ")* şi să vadă, stăpânit de o mută invidie, cum Richard – tot zorit, tot mai furios – îşi termina exerciţiul fără nicio dificultate. Nu sunt suficiente disciplina, constanţa, gândi doctorul Quinteros, nici dietele echilibrate şi viaţa cumpătată. Acestea compensau diferenţele până la o anumită limită; dincolo de ea, vârsta restabilea distanţele de nerecuperat, punea ziduri de netrecut. Ceva mai târziu, în saună, gol şi orbit de transpiraţia care îi curgea şiroaie peste gene, repeta, cuprins de melancolie, o frază citită într-o carte: „Tinereţe, amintirea ta ne duce la disperare!" Ieşind, a văzut că Richard se alăturase halterofililor, ridicând în contratimp cu ei. Coco îi făcu un semn în glumă, arătându-i-l:

— Mândreţea asta de flăcău şi-a pus în gând să se sinucidă, doctore.

Richard nici măcar nu zâmbi. Ţinea greutăţile în sus, iar pe faţa plină de sudoare, roşie ca racul şi cu venele umflate, i se întipărise o expresie de exasperare, încât părea gata să cadă peste ei. Doctorului îi trecu prin minte ideea că nepotul lui o să le zdrobească, pe neaşteptate, capul la toţi patru cu halterele pe

care le avea în mâini. I-a salutat şi a murmurat: „Ne vedem la biserică, Richard!”

Întors acasă, se linişti aflând că mama tripleţilor voia să joace bridge cu nişte prietene, în rezerva ei de la clinică, şi că pacienta operată de fibrom întrebase dacă azi putea să mănânce *wantanes* în sos de tamarin. Autoriză bridge-ul şi *wantan*-ul şi, fără grabă, îşi puse costumul bleumarin, cămaşa din mătase albă şi o cravată argintie în care prinse o perlă. Tocmai îşi parfuma batista, când a sosit o scrisoare de la nevastă-sa, la care Charito adăugase un post-scriptum. O expediaseră din Veneţia, al paisprezecelea oraş din circuitul lor, şi îi spuneau: „Când o vei primi, noi vom mai fi vizitat deja cel puţin şapte oraşe, toate încântătoare.” Erau fericite, iar Charito foarte entuziasmată de italieni, „nişte artişti de cinema, tati, nici nu-ţi închipui ce cuceritori sunt, însă nu-i spune nimic lui Tato, te pupăm de mii de ori, *ciao”.*

S-a dus apoi la biserica Santa María, de pe Ovalo Gutiérrez. Era încă devreme, dar invitaţii începuseră deja să sosească. S-a aşezat în primele rânduri din faţă şi s-a amuzat privind altarul, împodobit cu irişi şi trandafiri albi, vitraliile, care păreau mitre de prelaţi. Constată încă o dată că această biserică nu era deloc pe placul lui, din cauza perimatei combinaţii de ipsos şi cărămizi şi a arcurilor exagerat de alungite. Din când în când îşi saluta cunoscuţii, zâmbind. Bineînţeles, nu puteau fi puţini la număr, toată lumea venea la biserică: rude foarte îndepărtate, prieteni care reapăreau după veacuri şi, de bună seamă, ceea ce era mai de soi în oraş: bancheri, ambasadori, industriaşi, politicieni. Mereu frivoli, Roberto şi Margarita asta, se gândea doctorul Quinteros, fără pic de sarcasm, plin de înţelegere faţă de slăbiciunile fratelui şi cumnatei sale. Fireşte că la prânz se va face o risipă cumplită. Văzând-o pe mireasă intrând, în clipa în care răsunau acordurile marşului nupţial, s-a emoţionat. Era într-adevăr foarte frumoasă; în vaporoasa rochie albă şi cu faţa ei mică, ce se profila pe sub văl, avea ceva deosebit de gingaş, uşor, spiritual, în timp ce înainta spre altar la braţul lui Roberto, care, corpolent şi maiestuos, îşi ascundea emoţia luând un aer de stăpân al lumii. Îmbrăcat într-o jachetă nou-nouţă şi cu faţa strălucind de fericire, Pelirrojo Antúnez arăta mai puţin urât şi chiar şi mama lui – o englezoaică lipsită de graţie şi care, cu toate că petrecuse un sfert de veac în Peru, mai confunda încă

prepoziţiile – părea, în rochia lungă de culoare neagră şi cu părul coafat în două etaje, o doamnă atrăgătoare. Este clar, se gândi doctorul Quinteros, că cine se osteneşte izbândeşte. Căci bietul Pelirrojo Antúnez o urmărise pe Elianita încă de când erau copii şi o asediase cu delicateţe şi cu tot felul de atenţii pe care ea le primea, invariabil, cu dispreţ olimpian. Însă el suportase aroganţa şi toate necuviinţele Elianitei şi glumele nesărate cu care băieţii din cartier îi aclamau resemnarea. Flăcău tenace, cugeta doctorul Quinteros, reuşise în cele din urmă, iar acum era aici, palid de emoţie, strecurând verigheta pe degetul inelar al celei mai drăguţe fete din Lima. Ceremonia luase sfârşit şi, în mijlocul unei mulţimi gălăgioase, înclinându-şi capul în dreapta şi în stânga, doctorul Quinteros se îndrepta către salonul de ceremonii al biseridi, când l-a zărit, stând în picioare lângă o coloană şi parcă scârbit şi îndepărtat de lume, pe Richard.

În timp ce sta la coadă ca să ajungă la miri, doctorul Quinteros a trebuit să savureze o duzină de bancuri pe seama guvernului, spuse de fraţii Febre, doi gemeni aşa de asemănători, încât se zicea că nici măcar propriile lor neveste nu-i deosebeau. Era atâta lume, că salonul părea gata să se năruie; mai multe persoane rămăseseră în grădină, aşteptindu-şi rândul să intre. O puzderie de ospătari se agitau oferind şampanie. Se auzeau râsete, glume, toasturi şi toţi spuneau că mireasa e o splendoare. Când, în cele din urmă, doctorul Quinteros a reuşit să ajungă lângă ea, văzu că Elianita mai era încă dichisită şi plină de voie bună, în pofida căldurii şi a înghesuielii.

— O mie de ani de fericire, fetiţo, îi zise îmbrăţişând-o, iar ea îi spuse la ureche:

— Charito mi-a telefonat azi dimineaţă de la Roma să mă felicite, am vorbit şi cu mătuşa Mercedes. Ce drăguţ din partea lor să mă sune!

Pelirrojo Antúnez, transpirând şi roşu ca o crevetă, radia de fericire:

— De-acum va trebui să vă spun şi eu unchi, don Alberto?

— Desigur, nepoate, îi zise doctorul Quinteros bătându-l pe umăr, dar va trebui să mă şi tutuieşti.

Ieşi pe jumătate asfixiat de pe estrada mirilor şi, printre *flash-urile* fotografilor, ciocniri, saluturi, izbuti să ajungă în grădină. Aici, densitatea umană era mai mică şi se putea respira. Luă un

pahar în mână şi se pomeni într-un grup de medici, prieteni care îl înţepau cu glume ce aveau ca subiect călătoria nevestei lui: Mercedes n-o să se mai întoarcă, o să rămână cu vreun franţuz, în frunte începuseră deja să-i crească nişte corniţe. În timp ce le suporta băşcălia, doctorul Quinteros se gândi – amintindu-şi şi de gimnaziu – că azi i-a fost dat să fie luat peste picior. Din când în când, pe deasupra capetelor mulţimii, îl vedea pe Richard, aflat „în cealaltă extremitate a salonului, în mijlocul băieţilor şi al fetelor care se prăpădeau de râs: grav şi încruntat, golea cupele de şampanie de parcă ar fi fost apă. „Îl doare poate faptul că Elianita se mărită cu Antúnez, se gândi: o fi vrut şi el pe cineva mai strălucit pentru soră-sa.” Dar nu, mai degrabă se află probabil într-o criză trecătoare. Doctorul Quinteros îşi aduse aminte că şi el, când era de seama lui Richard, trecuse printr-o perioadă dificilă, oscilând între medicină şi aeronautică. (Tatăl său îl convinsese cu un argument zdrobitor: în Peru, ca inginer specialist în aeronautică, nu ar fi avut altă ieşire decât să se consacre zmeielor şi aeromodelismului.) Probabil că Roberto, mereu absorbit de afacerile lui, nu era în măsură să-l sfătuiască pe Roberto. Şi doctorul Quinteros, într-o pornire dintre acelea prin care îşi câştigase o unanimă apreciere, s-a decis ca într-una din zilele următoare, cu toată delicateţea care se impunea, să-şi invite nepotul şi cu dibăcie să cerceteze modul în care ar putea să-i fie de folos.

Casa lui Roberto şi a Mărgăritei se afla pe bulevardul Santa Cruz, la câteva sute de metri de biserica Santa María şi, după terminarea recepţiei de la parohie, cei invitaţi la prânz s-au îndreptat pe sub copacii şi soarele din San Isidro spre căsoaia de cărămidă roşie şi cu acoperiş de lemn, înconjurată de gazon, flori şi grilaje şi desăvârşit împodobită pentru petrecere. Doctorului Quinteros i-a fost suficient să ajungă la poartă pentru a înţelege că sărbătorirea avea să depăşească propriile sale previziuni şi că urma să asiste la un eveniment pe care cronicile mondene aveau să-l numească „superb”.

De-a lungul şi de-a latul grădinii erau puse mese şi umbrele, iar în fund, lângă cuştile câinilor, un cort uriaş proteja o masă care se întindea cât ţinea peretele, fiind acoperită cu o faţă de masă albă ca neaua şi plină de platouri cu aperitive multicolore. Barul era instalat lângă heleşteul cu peşti vioi din Japonia şi se puteau vedea atâtea pahare, sticle, *shakere* şi răcoritoare, de

parcă trebuia potolită setea unei întregi armate. Chelneri în jacheţică albă şi fete cu bonete şi şorţuri îi primeau pe invitaţi, asaltându-i chiar de la intrarea dinspre stradă cu *piscosauers, algarrobinas,* votcă cu *maracuyá,* pahare de whisky sau gin ori cupe de şampanie, mici felii de brânză, cartofiori cu ardei iute, vişine umplute cu slănină, creveţi pane, *vol-au-vent* şi tot felul de mâncăruri închipuite de mintea peruanului pentru a deschide pofta de mâncare. Iar înăuntru, coşuri uriaşe şi buchete de trandafiri, tuberoze, gladiole, micsandre, garoafe, sprijinite de pereţi sau aşezate de-a lungul scărilor ori pe pervazul ferestrelor şi pe mobile, înveseleau atmosfera. Parchetul era ceruit, perdelele spălate, porţelanurile şi argintăria străluceau; doctorul Quinteros zâmbi gândindu-se că până şi obiectele din ceramică precolumbiană – *los huacos* – din vitrine fuseseră lustruite. În vestibul mai era un bufet, iar pe mesele întinse în sufragerie se aflau dulciurile – marţipane, îngheţată, bezele, *huevos chimbos* pesmeciori, *coquitos*, nuci cu sirop de zahăr –, dispuse în jurul tortului de nuntă, o construcţie semeaţă cu multă frişcă, cu turnuri şi coloane şi care smulgea doamnelor strigăte de admiraţie. Dar ceea ce stâmea în mod deosebit curiozitatea feminină erau darurile, prezentate la etajul al doilea; se formase o coadă aşa de lungă pentru a fi văzute, încât doctorul Quinteros se hotărî imediat să renunţe, deşi tare i-ar mai fi plăcut să ştie cum lucea brăţara de la el printre celelalte cadouri.

După ce s-a uitat puţin prin toate părţile – strângând din mâini, primind şi risipind îmbrăţişări –, s-a întors în grădină şi s-a aşezat sub o umbrelă, ca să guste pe îndelete al doilea pahar din acea zi. Totul era foarte bine, Margarita şi Roberto se pricepeau să facă lucrurile cu fast. Şi deşi nu i se părea prea inspirată ideea cu orchestra – strânseseră covoarele, măsuţa şi bufetul cu fildeş, ca perechile să aibă loc de dans –, scuză această lipsă de rafinament ca o concesie făcută noii generaţii, căci, e lucru ştiut, pentru tineri petrecerea fără dans nu mai e petrecere. Începuseră să servească curcanul şi vinul, iar Elianita, acum în picioare pe a doua treaptă de la intrare, îşi arunca buchetul de mireasă, pe care zeci de prietene de liceu şi din cartier îl aşteptau cu mâinile în sus. Doctorul Quinteros o remarcă într-un colţ al grădinii pe Venancia, doica Elianitei încă

de când aceasta era în leagăn: bătrână, mişcată până în adâncul sufletului ei, îşi ştergea lacrimile cu volanul de la şorţ.

Limba sa nu izbuti să distingă marca vinului, dar înţelese imediat că era străin, poate spaniol sau chilian, şi nu era imposibil – printre atâtea alte sminteli ale zilei – să fie chiar franţuzesc. Curcanul era fraged, însoţit de un piure ca untul şi o salată de varză cu stafide; în ciuda principiilor sale în materie de dietă, nu se putu stăpâni să nu mai ia o dată. Savura un alt pahar de vin şi începuse să simtă o somnolenţă plăcută, când îl văzu pe Richard venind spre el. Se clătina cu un pahar de whisky în mână; avea ochii sticloşi şi vocea schimbată:

— E ceva mai stupid ca o nuntă, unchiule? murmură, făcând un gest dispreţuitor spre tot ceea ce îl înconjura şi lăsându-se să cadă pe scaunul de lângă doctor. Cravata i se desfăcuse, o pată proaspătă îi devastase reverul costumului său gri, iar în ochi, pe lângă vestigiile de lichior, se mai scălda şi o furie fără margini.

— Bine, îţi mărturisesc că eu nu sunt un mare amator de petreceri, zise cu blândeţe doctorul Quinteros. Dar să nu fi nici tu, la vârsta ta, asta îmi cam dă de bănuit, nepoate!

— Le urăsc din tot sufletul, şopti Richard, cu o privire de parcă ar fi dorit să dispară întreaga lume. Nu ştiu ce naiba caut eu pe-aici!

— Închipuie-ţi ce-ar fi însemnat pentru sora ta să nu vii la nunta ei.

Doctorul Quinteros reflecta la neghiobiile pe care le spune omul la beţie: oare nu-l văzuse el pe Richard distrându-se la petreceri mai abitir decât oricare altul? Nu era el un excelent dansator? N-a condus nepotul său de atâtea ori grupul de băieţi şi fete care veneau să petreacă pe nepregătite în apartamentul lui Charito? Dar nu-i aminti nimic din toate astea. Văzu cum Richard îşi isprăvea paharul de whisky şi cerea unui chelner să-i mai aducă unul.

— În orice caz, trebuie să te pregăteşti, îi spuse. Fiindcă la însurătoarea ta, părinţii or să facă o petrecere şi mai mare ca asta.

Richard duse la gură noul pahar de whisky şi, încet, cu ochii întredeschişi, bău o înghiţitură. Apoi, fără să ridice capul şi cu o voce surdă, care ajunse la doctor ca o şoaptă abia perceptibilă, bolborosi:

— N-o să mă însor niciodată, unchiule, jur pe Dumnezeu.

Înainte de a apuca să-i răspundă, o fată elegantă şi cu părul deschis la culoare, cu silueta pusă în evidenţă de o rochie albastră, hotărâtă în acţiunea ei, se postă în faţa lor, îl luă pe Richard de mână şi fără a-i lăsa timp să reacţioneze, îl obligă să se ridice:

— Nu ţi-e ruşine să stai la taclale cu babalâcii? Hai să dansăm, blegule!

Doctorul Quinteros îi văzu dispărând în vestibulul casei şi se simţi brusc fără niciun chef de nimic. Îi mai răsună încă în urechi, ca un ecou pervers, cuvântul „babalâc”, pe care, firesc şi cu o voce dulce, îl rostise fata mai mică a arhitectului Arambum. După ce şi-a băut cafeaua, s-a ridicat şi s-a dus să arunce o privire prin salon.

Petrecerea era în toi şi dansul se întinsese din matca lui, adică din camera unde era căminul şi în care fusese instalată orchestra, în încăperile vecine, unde perechile dansau şi, cu o voce din gât, cântau *cha-cha-cha* şi *merengues, cumbias* şi valsuri. Valul de veselie, alimentată de muzică, soare şi băutură, a trecut de la tineri la adulţi şi de la aceştia la cei bătrâni, iar doctorul Quinteros constată, surprins, că până şi don Marcelino Huapaya, un octogenar care se înrudea cu familia, îşi chinuia trupul cu încheieturile lui trosnitoare în ritmul valsului *Nor cenuşiu*, având-o în braţe pe cumnata sa Margarita. Atmosfera încărcată de fum, zgomot, mişcare, lumină şi fericire i-a provocat doctorului Quinteros o uşoară ameţeală; s-a sprijinit de balustradă şi a închis ochii pentru câteva clipe. Apoi, surâzător, cuprins şi el de fericire, se uită la Elianita, care, îmbrăcată tot în rochia de mireasă, dar fără văl, prezida sărbătoarea. Nu sta locului nicio secundă: după fiecare dans, douăzeci de bărbaţi o înconjurau solicitându-i favoarea, iar ea, cu obrajii rumeni şi ochii strălucitori, alegea de fiecare dată un altul şi se întorcea în mijlocul vârtejului. Fratele său Roberto se înfăţişă lângă el. În loc de jachetă, purta acum un costum uşor, de culoare maro, şi era plin de sudoare, pentru că dansase până mai adineauri.

— Nu mi se pare adevărat că se mărită, Alberto, spuse arătând spre Elianita.

— E drăguţă foc, îi zâmbi doctorul Quinteros. Ai risipit o groază de bani, Roberto.

— Îi ofer fetei mele tot ce-i mai bun pe lume! exclamă fratele său, cu o undă de tristeţe în glas.

— Unde vor petrece luna de miere? Întrebă doctorul.

— În Brazilia şi în Europa. Este darul părinţilor lui Pelirrojo. Şi arătând amuzat barul: Ar fi trebuit să plece mâine dimineaţă în zori, dar în condiţiile astea, ginerele meu n-o să mai fie în stare.

Un grup de tineri îl asediase pe Pelirrojo, ciocnind cu el când unul, când altul. Mirele, mai îmbujorat ca niciodată, râzând puţin cam îngrijorat, încerca să-i păcălească înmuindu-şi doar buzele în pahar, însă prietenii protestau şi-i ceru să-l golească. Doctorul Quinteros îl căută pe Richard cu privirea, dar nu-l zări lângă bar, nici dansând şi nici în partea de grădină ce se putea vedea prin ferestre.

S-a întâmplat chiar în acea clipă. Se termina valsul *Idolul,* perechile se pregăteau să aplaude, muzicanţii îşi dezlipeau degetele de pe chitare, iar Pelirrojo făcea faţă celui de-al douăzecilea toast, când mireasa şi-a dus mâna dreaptă la ochi, de parcă ar fi vrut să sperie un ţânţar, s-a clătinat şi, înainte ca partenerul ei să reuşească s-o sprijine, s-a prăbuşit. Tatăl şi doctorul Quinteros au rămas nemişcaţi, crezând probabil că făcuse un pas greşit şi că avea să se ridice imediat, prăpădindu-se de râs, dar agitaţia care s-a stâmit în salon – exclamaţii, îmbrânceli, strigătele mamei: „Copila mea, Elianita, Elianita!” – i-a determinat să alerge şi ei să o ajute. Pelirrojo Antúnez, ce făcuse un salt până la ea, o ridicase deja în braţe şi, escortat de un grup, o urca pe scări, în urma doamnei Margarita, care spunea: „Pe aici, în camera ei, uşurel, cu grijă” şi cerea „Un medic, chemaţi un medic”. Câţiva de-ai casei – unchiul Femando, verişoara Chabuca, don Marcelino – îi linişteau pe prieteni, strigau la orchestră să cânte mai departe. Doctorul Quinteros îl văzu pe fratele său Roberto făcându-i semne din capul scărilor. Dar ce stupid, oare nu era doctor? Ce mai aştepta?! Urcă treptele în grabă, prin mulţimea care îi făcea loc.

O duseseră pe Elianita în dormitorul ei, o încăpere împodobită cu trandafiri, care da înspre grădină. În jurul patului, unde fata – foarte palidă încă – începea să-şi recapete cunoştinţa şi să clipească, stăteau Roberto, Pelirrojo, doica Venancia, în timp ce mama ei, aşezată alături, îi freca fruntea cu o batistă îmbibată în alcool. Pelirrojo o prinsese de mână şi o privea fascinat şi totodată neliniştit.

— Deocamdată plecaţi toţi de aici şi lăsaţi-mă singur cu mireasa, porunci doctorul Quinteros, luându-şi rolul în primire.

Şi, în timp ce-i conducea spre uşă: Nu vă fie teamă, nu poate fi nimic serios. Duceţi-vă, lăsaţi-mă s-o examinez.

Singura persoană care s-a opus a fost bătrâna Venanda; Margarita a trebuit s-o scoată aproape târâş. Doctorul Quinteros s-a întors lângă pat şi s-a aşezat alături de Elianita, care l-a privit printre genele ei lungi şi negre, buimacă şi temătoare. El a sărutat-o pe frunte şi în vreme ce-i lua temperatura, i-a zâmbit: nu-i nimic, n-ai de ce să te sperii. Avea pulsul cam accelerat şi respira sufocându-se. Doctorul îşi dădu seama că îşi ţinea pieptul strâns şi o ajută să se descheie:

— Cum tot trebuie să te schimbi, aşa o să mai câştigi ceva timp, nepoată.

Când remarcă faşa strâns legată, înţelese imediat despre ce era vorba, dar nu făcu nici cel mai mic gest, nici nu întrebă nimic, ca nepoata să nu poată pricepe că el ştie. În timp ce-şi scotea rochia, Elianita se înroşise ca para focului şi era atât de tulburată, încât nici nu-şi ridica privirea, nici buzele nu le mişca: doctorul i-a zis că nu-i nevoie să-şi scoată şi lenjeria de corp, doar faşa care o împiedica să respire. Zâmbind şi cu un aer aparent distrat, o asigură că e lucrul cel mai firesc din lume ca în ziua nunţii – având în vedere emoţiile evenimentului, oboseala şi forfota de dinainte şi, mai ales, faptul că era aşa de necugetată să danseze ore în şir fără să se odihnească – o mirească să leşine. Între timp i-a palpat pieptul şi pântecele (care, după eliberarea din strânsoarea puternică a feşii, literalmente a ţâşnit) şi a apreciat, cu siguranţa unui specialist prin ale cărui mâini au trecut mii de gravide, că trebuie să fie acum în luna a patra. Îi cercetă pupilele, îi puse câteva întrebări prosteşti, ca s-o deruteze, şi o sfătui să se odihnească măcar câteva minute înainte de a se înapoia în salon. Dar să nu mai danseze atâta.

— Vezi, erai doar puţin cam obosită, nepoată. În orice caz, o să-ţi dau ceva ca să faci faţă la emoţiile momentului.

A mângâiat-o pe păr şi, pentru a-i da răgaz să se liniştească înainte de intrarea părinţilor, a întrebat-o despre călătoria de nuntă. Ea i-a răspuns cu o voce vlăguită. A călători e unul dintre cele mai bune lucruri pe care le poate face cineva; el, având mult de lucru, nu a putut niciodată să-şi facă timp pentru un itinerar atât de complex. Şi trecuseră deja trei ani de când nu mai fusese la Londra, oraşul său preferat. În timp ce vorbea, a

observat că Elianita a ascuns faşa, şi-a pus un halat şi a aşezat pe un scaun o rochie, o bluză cu gulerul şi manşetele brodate, nişte pantofi şi s-a întins iarăşi în pat, acoperindu-se cu plapuma. Se întrebă dacă n-ar fi mai bine să vorbească deschis cu nepoata sa şi să-i dea câteva sfaturi pentru călătorie. Dar nu, nefericita trecuse printr-un moment prost şi s-ar simţi foarte stingherită. Şi, în plus, fără îndoială că ea s-o fi dus pe ascuns la vreun medic ca s-o vadă în toată această perioadă şi o fi la curent cu tot ce trebuie să facă. Oricum, era un mare risc să poarte faşa aplicată astfel, ar fi putut să treacă printr-o spaimă adevărată sau, în viitor, să dăuneze fătului. L-a emoţionat faptul că Elianita, această nepoată la care nu se putea gândi decât ca la o copilă castă, zămislise. S-a dus la uşă, a deschis-o şi, cu glas tare, ca să-l audă şi mireasa, a liniştit familia:

— E mai zdravănă decât mine şi dumneavoastră, dar moartă de oboseală. Trimiteţi pe cineva să-i cumpere calmantul ăsta şi lăsaţi-o să se odihnească puţin.

Venancia se năpustise în dormitor şi, peste umăr, doctorul Quinteros o văzu pe bătrâna servitoare dezmierdând-o pe Elianita. Au mai intrat de asemenea părinţii şi se pregătea să facă acelaşi lucru şi Pelirrojo Antúnez, dar doctorul l-a luat discret de braţ şi l-a dus cu el la baie. A închis uşa:

— A fost o imprudenţă să danseze toată după-amiaza în starea în care se găseşte, Pelirrojo, i-a spus, pe cel mai firesc ton posibil, în timp ce-şi săpunea mâinile. Putea foarte bine să avorteze. Sfătuieşte-o să nu mai poarte faşa sau cel puţin nu chiar aşa de strânsă. În ce lună e? A treia sau a patra?

Însă chiar în acea clipă, iute şi ucigătoare ca muşcătura de cobră, bănuiala se cuibări în mintea doctorului Quinteros. Îngrozit şi simţind că liniştea din baie se electrizase, a privit în oglindă. Lui Pelirrojo nu-i venea să creadă, îşi ţinea ochii deschişi, gura i se strâmbase, făcând o grimasă care da feţei o expresie absurdă şi era palid ca un mort:

— Trei sau patru luni? Îl auzi că articulează, înecându-se. Un avort?!

Simţi că-i fuge pământul de sub picioare. Ce brută, ce animal eşti, se gândi. Şi de-abia acum, cu o atroce precizie, îşi aminti că logodna şi nunta Elianitei erau o poveste de câteva săptămâni. Şi-a îndepărtat privirea de la Antúnez şi-a şters mâinile încet, încet, iar mintea lui căuta cu febrilitate o minciună, un alibi care

să-l scoată pe băiatui ăsta din infernul în care tocmai îl împinsese. Reuşi doar să îngaime ceva care i s-a părut la fel de stupid:

— Elianita nu trebuie să afle că mi-am dat seama de asta. Eu am lăsat-o să creadă că nu. Şi, mai ales, nu te nelinişti. Ea se simte foarte bine.

Ieşi repede, privindu-l chiorâş, în trecere. Îl văzu stând în acelaşi loc, cu ochii ţintuiţi în gol, cu gura tot deschisă şi cu faţa acoperită de transpiraţie. A auzit cum încuia uşa de la baie pe dinăuntru. O să plângă, se gândi, o să-şi dea pumni în cap şi o să-şi smulgă părul, o să mă blesteme şi o să mă urască mai mult decât pe ea şi decât... pe cine anume? Cobora scările încet, cu o apăsătoare senzaţie de vinovăţie, plin de îndoieli, în timp ce tot repeta în faţa tuturor, ca un automat, că Elianita nu are nimic, că o să vină imediat. A ieşit în grădină şi i-a făcut bine să respire o gură de aer proaspăt. S-a apropiat de bar, a băut un pahar de whisky curat şi s-a hotărât să plece acasă fără a mai aştepta deznodământul dramei pe care o provocase, din naivitate şi cu cele mai bune intenţii. Avea chef să se închidă în biroul lui şi, tolănit în jilţul din piele neagră, să se cufunde în muzica lui Mozart.

La poarta dinspre stradă dădu de Richard, aşezat pe gazon şi într-o stare jalnică. Avea picioarele încrucişate ca un Buda, spatele sprijinit de grilaj, costumul boţit şi acoperit de praf, pete şi fire de iarbă. Dar chipul lui îi abătu atenţia de la amintirea lui Pelirrojo şi a Elianitei şi îl făcu să se oprească: în ochii injectaţi, alcoolul şi furia păreau să fi crescut în doze egale. Două firişoare de salivă i se prelingeau pe buze, iar expresia lui era jalnică şi grotescă.

— Nu se poate, Richard, murmură el, aplecându-se şi încercând să-şi ridice nepotul. Nu se poate ca ai tăi să te vadă în halul ăsta. Hai, mergem la mine până îţi trece. N-aş fi crezut c-o să te văd vreodată în starea asta, nepoate.

Richard îl privi fără să-l vadă, cu capul atârnându-i şi, deşi încerca, supus, să se scoale, picioarele i se poticneau. Doctorul a trebuit să-l apuce de ambele braţe şi să-l ridice aproape cu totul. Îl sili să meargă, ţinându-l de umeri; Richard se clătina ca un maimuţoi din cârpe şi era gata să cadă pe burtă în orice clipă.

— Să vedem dacă prindem un taxi, murmură doctorul, oprindu-se la capătul bulevardului Santa Cruz şi sprijinindu-l pe Richard cu un braţ. Că mergând aşa, nu ajungi nici până la colţ, nepoate. Treceau taxiuri, dar ocupate. Doctorul ţinea o mână ridicată. Aşteptarea, adăugată la amintirea Elianitei şi a lui Antúnez, şi neliniştea pricinuită de starea nepotului său începea să-l irite, pe el, care niciodată nu-şi pierduse calmul. În acel moment distinse, în bolboroseala incoerentă şi şoptită care ieşea de pe buzele lui Richard, cuvântul „revolver”. Nu putu să nu zâmbească şi, pregătindu-se să înfrunte destinul, zise ca pentru sine însuşi, fără a se aştepta ca Richard să-l audă sau să-i răspundă:

— Şi de ce vrei un revolver, nepoate?

Răspunsul lui Richard, care privea în gol, cu nişte ochi rătăciţi, de ucigaş, a venit încet, aspru şi foarte limpede:

— Ca să-l omor pe Pelirrojo. Rostise fiecare silabă cu o ură glacială. A făcut o pauză şi cu un glas brusc îmblânzit, a adăugat: Sau ca să mă omor pe mine însumi.

Limba i se împleticise din nou şi Alberto de Quinteros n-a mai înţeles nimic din ce spunea. Între timp s-a oprit un taxi. Doctorul l-a împins pe Richard înăuntru, a dat şoferului adresa şi s-a suit apoi şi el. În momentul în care maşina demara, Richard a izbucnit în plâns. S-a întors să-l privească, iar băiatul se lăsă spre el, îşi sprijini capul de pieptul lui şi continuă să hohotească, apucat de un tremur nervos. Doctorul îl luă cu o mână pe după umeri şi pe cealaltă o trecu prin părul nepotului, aşa cum făcuse mai înainte cu sora lui. Cu un gest care însemna „băiatul a băut prea mult”, l-a liniştit pe şoferul care privea prin oglinda retrovizoare. L-a lăsat pe Richard, ghemuit la pieptul lui, să plângă şi să-i păteze cu lacrimi, bale şi mud costumul bleumarin şi cravata argintie. Nici măcar n-a clipit, inima lui n-a reacţionat când, din monologul dezlânat al nepotului său, a izbutit să priceapă acea frază care, repetată de două sau de trei ori, fără a înceta să fie cumplită, suna totodată frumos şi chiar pur: „Căci eu o iubesc ca bărbat şi nu mă mai interesează nimic altceva, unchiule.” În grădina casei, Richard a vomitat cu nişte icnituri violente care l-au speriat pe foxterier şi au stârnit priviri critice din partea majordomului şi a servitoarelor. Doctorul Quinteros l-a dus pe Richard de braţ până în camera rezervată oaspeţilor, l-a silit să-şi clătească gura, l-a dezbrăcat, l-a pus în pat şi i-a dat

un somnifer puternic. A stat lângă el, liniştindu-l cu gesturi şi cuvinte tandre – pe care ştia că băiatul nu putea să le vadă sau să le audă –, până ce l-a simţind dormind adânc somnul tinereţii.

Atunci a sunat la clinică şi i-a zis medicului de gardă că n-o să mai vină până a doua zi, exceptând vreo urgenţă, a dat instrucţiuni majordomului că nu e acasă pentru nimeni, indiferent cine ar telefona sau ar veni la el, şi-a turnat un whisky dublu şi s-a retras apoi în odaia muzicii. A pus la *pick-up* un alto din piesele lui Albioni, Vivaldi şi Scarlatti, deoarece consideră că, pentru gravele umbre din spiritul său, câteva ore veneţiene, baroce şi superficiale vor fi un leac potrivit. Cufundat în moliciunea caldă a jilţului de piele, cu pipa scoţiană din spumă de mare în colţul gurii şi scoţând nori de fum, închise ochii şi aşteptă ca muzica să-şi înfăptuiască inevitabilul miracol. Se gândi că aceasta era o ocazie privilegiată pentru a pune la încercare norma morală, pe care şi-o însuşise încă din tinereţe, potrivit căreia era preferabil să-i înţelegi pe oameni, în loc să-i judeci. Nu se simţea îngrozit, nici indignat, nici prea surprins. Era stăpânit mai degrabă de o tainică emoţie, de o bunăvoinţă de neînvins, un amestec de tandreţe şi de milă, când îşi spunea că acum era foarte clar de ce o fată atât de frumoasă se hotărâse să se mărite pe neaşteptate cu un nătâng şi de ce regelui surfingului, băiatul cel mai chipeş din cartier, nu i s-a ştiut niciodată iubita. Şi de ce îndeplinise, întotdeauna fără să protesteze şi cu o sârguinţă lăudabilă, rolul de cavaler al surorii sale mai mici. În vreme ce savura parfumul tutunului şi degusta focul plăcut al băuturii, îşi spunea că nu avea de ce să fie îngrijorat pentru Richard. O să găsească el un mod de a-l convinge pe Roberto să-l trimită la studii în străinătate, de pildă la Londra, un oraş unde va da de noutăţi şi ispite ca să uite trecutul. În schimb îl neliniştea şi îl rodea curiozitatea să ştie ce se va întâmpla cu celelalte două personaje ale acestei istorii. În timp ce muzica îl acapara, tot mai vagi şi mai rare, întrebările fără răspuns se învălmăşeau şi se învârteau în mintea lui: o va părăsi Pelirrojo chiar în acea seară pe temerara lui nevastă? Sau o fi făcut-o deja? Va tăcea şi, dând o indiscernabilă dovadă de nobleţe sau de prostie, va rămâne cu această copilă frauduloasă, după care el a tânjit atât de tare?! Va izbucni scandalul ori un pudic val de disimulare şi de orgoliu umilit va ascunde pentru totdeauna această tragedie din San Isidro?

III

L-am revăzut pe Pedro Camacho la câteva zile de la incident. Era ora şapte şi jumătate dimineaţa şi mă duceam, după ce pregătisem primul buletin, să beau o cafea cu lapte la Bransa, când, trecând prin dreptul ferestrei de la odăiţa portarului de la Radio Central, am zărit maşina mea de scris. Am auzit-o funcţionând, am auzit sunetul clapelor sale mari lovindu-se de tambur, dar n-am văzut pe nimeni aşezat înapoia ei. Am băgat capul pe fereastră: dactilograful era Pedro Camacho. Îi instalaseră un birou în chilioara portarului. În cămăruţa cu tavanul jos şi cu pereţii devastaţi de umezeală, de vreme şi graffiti, se afla acum un birou uitat de ani, dar la fel de pompos ca şi maşina de scris care trona deasupra lui. Dimensiunile mobilei şi ale Remington-ului îl sufocau literalmente pe micuţul Pedro Camacho. Îşi pusese câteva perniţe pe scaun, dar chiar şi aşa, de-abia ajungea cu faţa până la înălţimea clapelor, încât scria cu mâinile la nivelul ochilor şi-ţi lăsa impresia că boxează. Era cu totul concentrat, n-a remarcat prezenţa mea, deşi eram lângă el. Îşi ţinea ochii bulbucaţi aţintiţi asupra hârtiei şi bătea cu două degete, muşcându-şi limba. Purta costumul negru din prima zi, nu-şi scosese nici sacoul, nici lavaliera, iar eu, văzându-l astfel, absorbit şi prins de treabă, cu părul lung şi împopoţonat ca un poet din secolul al nouăsprezecelea, rigid şi serios, aşezat în faţa acelui birou şi a acelei maşini de scris care erau prea mari în raport cu el şi în acea cuşcă mult prea mică pentru ei trei, am avut o senzaţie de ceva între jalnic şi comic.

— Ce matinal sunteţi, domnule Camacho, îl salutai eu, intrând cu jumătate de trup în încăpere.

Fără să-şi dezlipească ochii de pe hârtie, s-a mărginit să-mi facă semn cu capul, cu o mişcare autoritară, să tac sau să aştept ori amândouă deodată. Am optat pentru ultima şi în timp ce el îşi termina fraza, am observat că avea masa acoperită de foi bătute la maşină, iar pe jos erau câteva hârtii mototolite, aruncate aici în lipsa unui coş de gunoi. Curând după aceasta, şi-a desprins mâinile de pe clape, m-a privit, s-a ridicat în picioare, mi-a întins ceremonios dreapta şi mi-a răspuns la salut cu o sentinţă:

— Arta nu are orar. Bună dimineaţa, prietene.

Nu l-am mai iscodit dacă suferea de claustrofobie în vizuina asta, fiindcă, eram sigur, mi-ar fi răspuns că artei îi convine

inconfortul. Aşa că am preferat să-l invit la o cafea. A consultat un mecanism preistoric care ţopăia la încheietura mâinii lui subţiri şi a murmurat: „După o oră şi jumătate de producţie, merit o răcoritoare. ” În drum spre Bransa, l-am întrebat dacă întotdeauna îşi începea lucrul atât de devreme şi mi-a răspuns că, în cazul lui, spre deosebire de alţi „creatori”, inspiraţia e direct proporţională cu lumina zilei.

— Răsare o dată cu soarele şi se înfierbântă o dată cu el, mi-a explicat, cu glasul lui muzical, în timp ce, în jurul nostru, un băiat somnoros mătura rumeguşul amestecat cu chiştoace de ţigări şi mizeria de la Bransa. Încep să scriu la revărsatul zorilor. La amiază, creierul meu e o făclie. Apoi pierde din tărie, iar spre seară mă opresc, fiindcă rămâne numai jarul. Dar n-are nicio importanţă, de vreme ce seara şi noaptea artistul se reface de minune. Am un sistem bine pus la punct.

Vorbea foarte serios şi mi-am dat seama că abia mai remarca parcă faptul că eram încă acolo, lângă el; era dintre acei oameni care nu admit interlocutori, ci ascultători. Ca şi la prima noastră întílnire, m-a surprins că era cu desăvârşire lipsit de simţul umorului, în pofida zâmbetelor de paiaţă – buze care se ridică, frunte care se încreţeşte, dinţi care se dezvelesc – cu care îşi condimenta monologul. Spunea totul cu o solemnitate absolută, ceea ce, împreună cu dicţia lui perfectă, cu înfăţişarea şi îmbrăcămintea lui extravagantă, cu gesturile sale teatrale, îi da un aer teribil de insolit. Era evident că el credea *ad-litterm* tot ceea ce spunea: totodată, se vedea limpede că era cel mai afectat şi mai sincer om din lume. Am încercat să-l cobor de pe înălţimile artistice de unde perora, pe terenul mediocru al vieţii practice şi l-am întrebat dacă se instalase deja, dacă avea prieteni la Lima şi cum se simţea aici. Aceste subiecte pământene nu-l interesau câtuşi de puţin. Pe un ton nerăbdător, mi-a răspuns că făcuse rost de „un atelier” nu departe de Radio Central, pe strada Quilca, şi că se simţea în largul lui oriunde, fiindcă patria artistului nu e oare întreaga lume? În loc de cafea, a cerut o infuzie de *yerbaluisa* cu mentă, care, mă lămuri el, pe lângă faptul că are un gust plăcut, „mai şi fortifică mintea”. A isprăvit-o cu sorbituri scurte şi simetrice, ca şi când ar fi sorbit exact timpul ca să-şi ducă ceaşca la gură, şi îndată ce a terminat, s-a sculat în picioare, a insistat să împărtim banii la plată şi mi-a cerut să-l însoţesc să-şi cumpere un plan cu străzile

şi cartierele Limei. Am găsit ceea ce dorea pe strada Unión, la un vânzător ambulant. A cercetat planul, desfăcându-l în lumină, şi s-a arătat satisfăcut de culorile vii care marcau sectoarele capitalei. A cerut o chitanţă de decontare pentru cei douăzeci de soli, cât costa planul.

— Este un instrument de lucru şi trebuie să-l plătească. Negustorii, decretă el, la întoarcerea spre locul nostru de muncă.

Până şi mersul îi era original: rapid şi nervos, ca şi când se temea să nu piardă trenul. Când ne-am despărţit, la intrarea în Radio Central, a arătat înspre biroul său înghesuit, ca unul care se făleşte cu palatul lui:

— Practic, e plasat în stradă, spuse mulţumit de sine şi de starea lucrurilor. E ca şi cum aş lucra direct pe trotuar.

— Nu vă distrage atâta zgomot de maşini şi de oameni? mă încumetai eu să insinuez.

— Dimpotrivă, mă linişti, fericit că poate să mă răsplătească cu o ultimă formulă: Eu scriu despre viaţă şi opera mea impune impactul realităţii asupra ei.

Eram gata să plec, când m-a chemat din nou cu indexul. Arătându-mi planul Limei, mi-a cerut, într-un mod misterios, să-i furnizez câteva date, seara sau dimineaţa următoare. I-am spus că o voi face cu plăcere.

În mansarda de la Panamericana, l-am găsit pe Pascual cu buletinul pentru ora nouă deja pregătit. Începea cu una dintre ştirile care-i plăceau lui în mod deosebit. O copiase din *La Cronica,* îmbogăţind-o cu adjective din zestrea proprie: „În furtunoasa mare a Antilelor s-a scufundat azi-noapte cargoul panamez «Shark», cei opt membri ai echipajului pierind înecaţi sau mestecaţi de rechinii care infestează mai sus-numita mare.” Înainte de a-l vizita, am schimbat „mestecaţi” cu „devoraţi” şi am suprimat „furtunoasă” şi „sus-numita”. Nu s-a supărat, pentru că Pascual nu se supără niciodată, dar n-a renunţat la proteste:

— Don Mario ăsta mă bârâie mereu cu stilul!

Toată săptămâna aceea încercasem să scriu o povestire bazată pe o întâmplare pe care o ştiam de la unchiul Pedro, care era medic pe o plantaţie din Ancash. Într-o noapte, un ţăran l-a speriat pe un altul, deghizându-se în *pishtaco* (drac) şi ieşindu-i în cale în mijlocul plantaţiei de trestie de zahăr. Victima glumei

se înspăimântase atât de tare, încât a trântit satârul în capul „dracului”, trimiţându-l pe lumea cealaltă cu ţeasta despicată în două. După aceea a fugit în munţi. La câtăva vreme, un grup de ţărani, plecând de la o petrecere, dăduseră peste un *pishtaco* jefuind prin sat şi l-au omorât în ciomege. S-a dovedit că mortul era asasinul primului *pishtaco,* care folosea costumaţia de drac ca să-şi viziteze noaptea familia. La rândul lor, asasinii s-au refugiat în munţi şi, travestiţi în *pishtacos,* veneau nopţile în sat, unde doi dintre ei au fost hăcuiţi de către ţărani îngroziţi, care, la rândul lor etc. Eu nu voiam să relatez atât cele întâmplate la ferma unchiului Pedro, cât finalul care îmi venise în minte, şi anume că la un moment dat, printre atâţia falşi *pishtacos,* se strecura dracul însuşi, dând zglobiu din coadă. Naraţiunea mea se numea *Saltul calitativ* şi voiam să fie rece, intelectuală, ironică şi condensată, ca o povestire de Borges, pe care tocmai îl descoperisem în acele zile. Consacram naraţiunii orice răgaz pe care mi-l permiteau buletinele de la Panamericana, cursurile de la Universitate şi cafelele de la Bransa; mai scriam de asemenea la prânz şi noaptea, acasă la bunici. În acea săptămână n-am luat prânzul la nici unul dintre unchii mei, n-am făcut niciuna dintre vizitele obişnuite la verişoare, nici la cinema nu m-am dus. Scriam şi rupeam, sau, mai bine zis, de-abia scriam o frază, că mi se părea oribilă şi o luam de la capăt. Aveam convingerea că o greşeală de caligrafie sau de ortografie nu e niciodată întâmplătoare, ci un semnal, un avertisment (din partea subconştientului, a lui Dumnezeu sau a oricui) că fraza nu merge şi trebuie refăcută. Pascual se tânguia: „La naiba, dacă Genarii descoperă risipa asta de hârtie, o s-o plătim din leafă.” În cele din urmă, într-o joi am considerat că povestirea-i gata. Era un monolog de cinci pagini; în final se revela că naratorul este însuşi diavolul. I-am citit lui Javier *Saltul calitativ* în mansardă, după El Panamericano de la douăsprezece – Minunat, frate, proclamă el, aplaudând. Dar se mai poate oare scrie despre draci? De ce nu o povestire realistă? De ce nu-l suprimi pe diavol şi să laşi totul să se petreacă între acei falşi *pishtacos*? Sau, dacă nu aşa, atunci o povestire fantastică, cu fantasmele care-ţi trec prin minte. Dar fără diavoli, fiindcă miroase a religie, a lucruri demodate.

După plecare lui am făcut bucăţele *Saltul calitativ,* l-am aruncat la coşul de hârtii, m-am decis să dau uitării *los pishtacos*

şi să mă duc la prânz la unchiul Lucho. Aici, am aflat că se înfiripase ceva care părea a fi o idilă între boliviancă şi cineva pe care eu îl ştiam doar din auzite: moşierul şi senatorul din Arequipa, Adolfo Salcedo, rudă într-un fel cu tribul nostru familial.

— Avantajul pretendentului este că are bani şi poziţie socială şi că intenţiile lui faţă de Julia sunt serioase, comenta mătuşa Olga. A cerut-o în căsătorie.

— Dezavantajul este că don Adolfo are cincizeci de ani şi nu a dezminţit încă acea acuzaţie cumplită, a replicat unchiul Lucho. Dacă soră-ta se mărită cu el, va trebui să devină adulteră sau să rămână castă.

— Povestea aceea cu Carlota este una dintre calomniile tipice pentru Arequipa, vorbi mătuşa Olga. Adolfo pare un bărbat desăvârşit.

Eu ştiam foarte bine „povestea" senatorului şi a doñei Carlota, pentru că fusese subiectul unei alte naraţiuni trimise la gunoi de elogiile lui Javier. Căsătoria lor zguduise tot Sudul Republicii, deoarece posedau amândoi pământuri la Puno, iar alianţa lor avea rezonanţe latifundiare. Făcuseră lucrurile cu fast, căsătorindu-se la frumoasa biserică Yanahua, cu invitaţi veniţi din întregul Peru şi cu un banchet pantagruelic. După două săptămâni din luna de miere, mireasa şi-a părăsit soţul într-un oarecare loc din lume şi s-a înapoiat, scandalos, singură la Arequipa, anunţând, spre surprinderea generală, că o să ceară anularea căsătoriei la Roma. Într-o duminică, după mesa de la ora unsprezece, mama lui Adolfo Salcedo a întâlnit-o pe doña Carlota la plecare şi a dojenit-o cu asprime, chiar în tinda catedralei:

— De ce mi-ai lăsat aşa băiatul, ticăloaso?

Cu un gest impozant, moşiereasa din Puno a răspuns cu glas tare, ca să fie auzită de toată lumea:

— Pentru că ceea ce au bărbaţii, doamnă, băiatului dumitale îi serveşte doar ca să facă pipi.

Obţinuse anularea căsătoriei religioase, iar Adolfo Salcedo devenise o sursă inepuizabilă de glume la reuniunile de familie. De când o cunoscuse pe mătuşa Julia, o asedia cu invitaţii la Grill Bolivar sau la „91", îi dăruia parfumuri şi o bombarda cu coşuri de trandafiri. Eu eram fericit de vestea cu idila şi aşteptam să apară mătuşa Julia, ca să-i arunc o săgeată în

legătură cu noul ei candidat. Dar m-a lăsat cu gura căscată, fiindcă chiar ea, înfăţişându-se în sufragerie la ora cafelei – sosise încărcată de pachete –, ne-a anunţat cu un hohot de râs:

— Bârfele sunt adevărate. Senatorul Salcedo nu gâfâie.

— Doamne, Julia, nu fi prost crescută, protestă mătuşa Olga. Oricine ar putea crede că…

— Mi-a spus-o chiar el, în dimineaţa asta, o lămuri mătuşa Julia, fericită de tragedia latifundiarului.

A fost normal până la vârsta de douăzeci şi cinci de ani. Atunci a survenit buclucul, în timpul unei nefericite vacanţe în Statele Unite. La Chicago, San Francisco sau Miami – mătuşa Julia nu-şi mai amintea unde anume tânărul Adolfo cucerise (credea el) o doamnă într-un cabaret, iar ea l-a dus la hotel; era în plină activitate, când a simţit în spate vârful unui cuţit. S-a întors şi a văzut un chior care măsura doi metri. Nu l-au rănit, nici nu l-au altoit, ci doar i-au furat ceasul, un medalion şi dolarii. Aşa a început. Şi nimic altceva. De atunci, ori de câte ori se afla cu o femeie şi trebuia să intre în acţiune, simţea metalul rece în coloană, vedea faţa avariată a chiorului, începea să transpire şi-i pierea cheful. Consultase o mulţime de doctori, psihologi şi chiar un vraci din Arequipa, care l-a pus să se îngroape de viu la poalele vulcanilor, în nopţile cu lună.

— Săracu de el, nu fi rea, nu-ţi mai bate joc de el, tremura de râs mătuşa Olga.

— Dacă aş fi sigură că o să rămână mereu aşa, m-aş mărita cu el, pentru bani, spunea mătuşa Julia. Dar dacă eu îl vindec? Ţi-l închipui pe hodorogul ăsta încercând pe pielea mea să recupereze timpul pierdut?

M-am gândit la fericirea *pe* care i-ar fi produs-o lui Pascual aventura senatorului din Arequipa, la entuziasmul cu care i-ar fi consacrat un întreg buletin. Unchiul Lucho a prevenit-o pe mătuşa Julia că n-o să-şi găsească bărbat în Peru, dacă o să fie atât de exigentă. Ea se plângea că şi aici, ca şi în Bolivia, băieţii buni sunt săraci, iar cei bogaţi urâţi, şi că îndată ce apare un băiat de treabă şi bogat, întotdeauna e însurat. Deodată, se uită ţintă la mine şi mă întrebă dacă eu nu mă arătasem deloc toată săptămâna de teamă ca nu cumva să mă mai târască la vreun film. I-am spus că nu, am inventat examene şi i-am propus să mergem chiar în acea seară.

— Minunat, la cel de la Leuro, hotărî, dictatorial. E un film la care se plânge din belşug.

În autobuz, pe drumul spre Radio Panamericana, am tot rumegat ideea de a mai încerca o dată o naraţiune cu povestea lui Adolfo Salcedo; ceva uşurel şi surâzător, în maniera lui Somerset Maugham, sau de un erotism maliţios, ca la Maupassant. La Radio, secretara lui Genaro-fiul, Nelly, râdea de una singură la biroul ei. Care era chestia?

— La Radio Central a avut loc o ciocnire între Pedro Camacho şi Genaro-tatăl, îmi spuse. Bolivianul nu vrea nici un actor argentinian în teatrul lui radiofonic, dacă nu, el se cară. A obţinut şi sprijinul lui Luciano Pando şi al Josefinei Sánchez şi i s-a făcut pe plac. Or să le anuleze contractele, e nostim, nu?

Între crainicii, animatorii şi actorii peruani şi cei argentinieni – soseau în Peru în valuri, mulţi dintre ei din motive politice – exista o rivalitate feroce şi mi-am închipuit că scribul bolivian făcuse această operaţie ca să-şi câştige simpatia colegilor de muncă autohtoni. Dar nu, peste câtva timp am descoperit că era incapabil de asemenea calcule. Aversiunea lui faţă de argentinieni în general şi în special faţă de actorii şi actriţele din Argentina părea nemotivată. M-am dus să-l văd după buletinul de la şapte, ca să-i spun că aveam un moment liber şi puteam să-l ajut astfel cu datele de care avea nevoie. M-a invitat în vizuină şi, cu un gest generos, mi-a oferit singurul loc posibil, în afară de scaunul lui: un colţ din masa care servea drept birou. Purta acelaşi sacou şi aceeaşi lavalieră şi era înconjurat de hârtii dactilografiate, pe care le aşezase cu grijă în teancuri, lângă maşina de scris. Planul Limei, prins în piuneze, acoperea o parte din perete. Avea şi mai multe culori, unele figuri ciudate făcute cu un creion roşu şi nişte iniţiale, altele pentru fiecare cartier. L-am întrebat ce însemnau acele semne şi litere.

A dat din cap, cu unul dintre zâmbetele lui mecanice, care întotdeauna exprimau o intimă satisfacţie şi o anume bunăvoinţă. Aşezându-se pe scaun, peroră:

— Eu scriu despre viaţă, opera mea se ancorează în realitate ca viţa de vie de butuc. De aceea am nevoie de planul acesta. Vreau să ştiu dacă această lume e sau nu aşa.

Îmi arăta planul, iar eu mi-am apropiat capul ca să încerc să descifrez ce voia să-mi spună. Iniţialele erau de neînţeles, nu se refereau la nicio instituţie sau persoană identificabilă. Singurul

lucru clar era că izolase în cercuri roşii cartiere foarte diferite: Miraflores şi San Isidro, Victoria şi Callao. I-am spus că nu înţeleg nimic, să-mi explice.

— E foarte simplu, mi-a răspuns el, cu nerăbdare şi cu un glas de preot. Cel mai important lucru e adevărul, care este întotdeauna artă, în schimb minciuna doar rareori sau deloc. Trebuie să ştiu dacă Lima este aşa cum am marcat-o eu pe acest plan. De exemplu, cei doi A şi cei doi V corespund cartierului San Isidro? E un cartier al Aristocraţiei cu Avere, al celor de Viţă Veche?

A rostit A şi V de la iniţială cu emfază, cu o intonaţie care voia parcă să spună „Doar orbii nu văd lumina soarelui". Grupase cartierele din Lima după importanţa lor socială. Era însă curios tipul de calificative, natura nomenclaturii. În unele cazuri o nimerise, în altele, arbitrarietatea era absolută. De pildă, am admis că iniţialele BPG (Burghezie Profesionişti Gospodine) se potrivesc cu Jesús María, dar l-am informat că e cât se poate de nedrept să noteze în dreptul cartierelor Victoria şi Porvenir cumplitul simbol VPFH (Vagabonzi Pederaşti Falsificatori Hetaire), foarte discutabil să reduci Callao la MPM (Marinari Pescari Metişi) sau Cercado şi Augustino la SMPI (Servitoare Muncitori Plugari Indieni).

— Nu e vorba de o clasificare ştiinţifică, ci artistică, mă informă el, făcând mişcări de magician cu mâinile lui de pigmeu. Nu mă interesează *toată* lumea care alcătuieşte un cartier, ci numai cea care iese în evidenţă, care dă parfum şi culoare fiecărui loc. Dacă un personaj este medic ginecolog, el trebuie să trăiască unde se cuvine şi tot aşa, dacă e sergent de poliţie.

M-a supus unui interogatoriu prolix şi amuzant (pentru mine, întrucât el îşi păstra seriozitatea funebră) despre topografia umană a oraşului şi am remarcat că lucrurile care îl interesau mai mult se refereau la extreme; milionari şi cerşetori, albi şi negri, sfinţi şi criminali. În funcţie de răspunsurile mele, cu o mişcare rapidă, adăuga, schimba sau suprima iniţialele din plan, fără a şovăi o clipă măcar, ceea ce m-a făcut să cred că inventase şi folosea de multă vreme acel sistem de catalogare. De ce marcase doar Miraflores, San Isidro, Victoria şi Callao?

— Fiindcă vor fi, fără îndoială, scenele principale, mi-a spus plimbându-şi, cu o suficienţă napoleoniană, ochii bulbucaţi peste cele patru sectoare. Sunt un om care urăşte ciorapii roşii, apa

tulbure şi cafeaua slabă. Îmi plac da sau nu, bărbaţii bărbaţi şi femeile femei, noaptea sau ziua. În operele mele sunt întotdeauna aristocraţi sau oameni de rând, prostituate sau doamne. Pe mine, nu mă inspiră mica burghezie şi nici pe ascultătorii mei.

— Semănaţi cu scriitorii romantici, îmi trecu prin minte să-i spun, într-un ceas rău.

— În orice caz, ei seamănă cu mine, sări el de pe scaun, cu o voce iritată. N-am plagiat niciodată pe nimeni. Mi se poate reproşa orice, dar nu şi infamia asta. În schimb pe mine m-au furat într-un mod barbar.

Am vrut să-i explic că nu-i vorbisem de asemănarea cu romanticii cu intenţia de a-l ofensa, că era doar o glumă, dar nu mă mai auzea, pentru că, dintr-o dată, se înfuriase extraordinar de tare şi, gesticulând de parcă s-ar fi aflat în faţa unui public în expectativă, începuse să răcnească cu straşnica lui voce:

— Toată Argentina este inundată de operele mele, degradate de scriitoraşii din Rio de la Plata. Te-ai izbit vreodată în viaţa dumitale de argentinieni? Când vezi vreunul, treci pe celălalt trotuar, pentru că argentinismul este contagios, ca pojarul.

Pălise şi-i vibra nasul. A scrâşnit din dinţi şi a făcut o grimasă de dezgust. În faţa acestei noi expresii a personalităţii sale, m-am simţit stânjenit şi am bâiguit ceva vag şi general, că e lamentabil că în America Latină nu există o lege pentru drepturile de autor, că nu este protejată proprietatea intelectuală. Făcusem însă o altă gafă.

— Nu-i vorba de asta, pe mine nu mă interesează că sunt plagiat, a replicat el, şi mai furios. Artiştii nu muncesc pentru glorie, ci din dragoste pentru om. Ce mi-aş putea dori mai mult decât ca opera mea să se răspândească în întreaga lume, fie şi sub alte titluri! Ceea ce nu le pot ierta cacografilor din Buenos Aires este faptul că-mi degradează textele, că le falsifică. Ştii dumneata ce le fac? În afară de schimbarea titlurilor şi a numelor personajelor, bineînţeles. Le condimentează întotdeauna cu esenţe argentiniene…

— Aroganţa, îl întrerupsei, sigur că de astă dată am nimerit la ţintă, lucrurile de prost gust…

A negat dând din cap, dispreţuitor, şi a rostit, cu o solemnitate tragică şi cu o voce cavernoasă şi joasă care a

răsunat în vizuină, singurele cuvinte urâte pe care le-am auzit spuse de el vreodată:

— Măgăria şi curvia.

Am simţit dorinţa de a-l trage de limbă, de a afla de ce resentimentele lui faţă de argentinieni erau mai vehemente decât la ceilalţi oameni, dar văzându-l atât de congestionat, nu m-am mai încumetat. Făcu un gest de amărăciune şi-şi trecu o mână prin faţa ochilor, parcă pentru a şterge nişte fantasme. Apoi, cu o expresie îndureratã, închise fereastra de la chilioara lui, blocă tamburul maşinii de scris, o acoperi cu husa, îşi aranjă lavaliera, scoase din birou un cărţoi pe care şi-l puse sub braţ şi îmi făcu semn să plecăm. A stins lumina şi a încuiat odăiţa pe afară. L-am întrebat ce carte e aceea. Şi-a plimbat afectuos mâna peste cotor, mângâindu-l ca pe un pisoi.

— Un vechi tovarăş de aventuri, murmură cu emoţie, întinzându-mi-o. Un prieten credincios şi un ajutor preţios în muncă.

Cartea, publicată în vremuri preistorice de editura Espasa Calpe – pe copertele groase erau toate petele şi zgârâieturile din lume, iar filele se îngălbeniseră –, era de un autor necunoscut şi cu un nume pompos (Adalberto Castejón de la Reguera, Licenţiat în Filologie Clasică, Gramatică şi Retorică al Universităţii din Murcia) şi cu un titlu amplu: *Zece mii de citate literare din cei mai buni o sută de scriitori ai lumii.* Avea ca subtitlu: *Ceea ce au spus Cervantes, Shakespeare, Moliére etc. despre Dumnezeu, Viaţă, Moarte, Iubire, Suferinţă etc.*

Eram acum pe strada Belén. Dându-i mâna, mi-a trecut prin minte să mă uit la ceas. M-a cuprins panica: era zece noaptea. Aveam senzaţia că stătusem cu artistul doar o jumătate de oră, când în realitate analiza sociologico-bârfitoare asupra oraşului şi stigmatizarea argentinienilor ne luaseră trei ceasuri. M-am dus într-un suflet la Panamericana, convins că. Pascual consacrase cele cincisprezece minute ale buletinului de la nouă vreunui piroman din Turcia sau vreunui pruncucigaş din Porvenir. Dar lucrurile nu stăteau probabil chiar aşa de prost, fiindcă m-am întâlnit în lift cu cei doi Genaro şi nu păreau furioşi. Mi-au spus că în acea seară semnaseră un contract cu Lucho Gatica, să vină pentru o săptămână la Lima, în exclusivitate pentru Radio Panamericana. În mansardă, am revăzut buletinele şi erau

acceptabile. Fără să mă grăbesc, m-am dus apoi în Piaţa San Martin să iau autobuzul spre Miraflores.

Am ajuns acasă la unsprezece noaptea: bunicii dormeau. Îmi lăsau întotdeauna mâncarea în cuptor, dar de data aceasta, pe lângă farfuria cu şniţel, orez şi ouă prăjite – meniul meu invariabil –, mai era şi un mesaj scris cu literă tremurătoare: „A telefonat unchiul Lucho. Zice că ai făcut-o pe Julia să te aştepte degeaba, că trebuia să vă duceţi la cinema. Că eşti un sălbatic, să-i dai un telefon ca să-ţi ceri scuze. Bunicul.”

Mi-am zis că era prea mult să uit şi de buletine şi de întâlnirea cu o femeie, pentru scribul bolivian. M-am culcat stânjenit şi prost dispus din pricina necuviinţei mele involuntare. Înainte de a mă cuprinde somnul m-am tot frământat, încercând să mă conving pe mine că ea era de vină, pentru că-mi impusese să tot merg la filme, la acele oribile truculenţe, şi căutând o scuză pentru a doua zi, când urma să-i dau telefon. Nu mi-a venit în minte niciuna plauzibilă şi n-am îndrăznit să-i spun adevărul. Am făcut mai degrabă un gest eroic. După buletinul de la ora opt, m-am dus la o florărie din centru şi i-am trimis un buchet de trandafiri, care m-a costat o sută de soli, cu o carte de vizită pe care, după o îndelungată şovăială, i-am scris „Scuze smerite”, ceea ce mi s-a părut o culme a laconismului şi eleganţei.

După-amiază, între un buletin şi altul, am făcut câteva schiţe pentru o povestire erotico-picarescă despre tragedia senatorului din Arequipa. Îmi propusesem să lucrez serios la ea în acea noapte, însă Javier a venit să mă caute după El Panamericano de la nouă şi m-a dus la o şedinţă de spiritism, în Barrios Altos. Medium era un grefier, pe care îl cunoscusem la birourile Băncii de Rezerve. Îmi vorbise mult despre el, deoarece îi povestea neplăcerile sale cu spiritele, care veneau să comunice cu el nu numai când le convoca în şedinţe oficiale, ci şi spontan, în cele mai neaşteptate împrejurări. Aveau obiceiul să-i facă fel de fel de şicane, cum ar fi, de pildă, să-i dea telefon în zori: ridicând receptorul, auzea la celălalt capăt al firului râsul inconfundabil al străbunicii sale, moartă de o jumătate de veac şi domiciliată de atunci (ea însăşi i-o spusese) în purgatoriu. Îi apăreau în omnibuz sau pe stradă. Îi vorbeau la ureche, iar el trebuia să rămână tăcut şi impasibil (mi se pare că spusese „să nu le bage în seamă”), ca nu cumva lumea să-l ia de nebun. Eu, fascinat, îi cerusem lui Javier să pună la cale o şedinţă cu grefierul-medium

Acesta acceptase, însă tot amâna de la o săptămână la alta. Sub pretexte climatologice. Trebuia să aşteptăm anumite faze ale lunii, schimbarea fluxului şi alţi factori specializaţi, fiindcă, se pare, spiritele sunt sensibile la umezeală constelaţii şi vânturi. Într-un târziu, sosise şi ziua aceea A fost un succes să nimerim casa grefierului, un mic apartament sordid, înghesuit în partea din spate a unei vile de pe strada Cangallo. În realitate, personajul era mult mai puţin interesant decât în relatările lui Javier. Circa şaizeci de ani, burlac, chel, mirosind a liniment, avea o privire bovină şi o conversaţie atât de stăruitor banală, încât nimeni n-ar fi putut bănui promiscuitatea lui cu spiritele. Ne-a primit într-un salonaş murdar şi în dezordine; ne-a tratat cu pişcoturi, felioare de brânză proaspătă şi cu câte un degeţel de *pisco*. Până a bătut miezul nopţii, ne-a povestit, cu un aer convenţional, experienţele lui cu lumea de dincolo. Începuseră în urmă cu douăzeci de ani, când a rămas văduv. Moartea soţiei îl cufundase într-o tristeţe inconsolabilă, până într-o zi, când un prieten l-a salvat, arătându-i drumul spiritismului. Era cel mai important lucru care i se întâmplase în viaţă.

— Nu numai din cauză că aşa ai ocazia să vezi şi să auzi fiinţe dragi – ne spunea, cu tonul cu care se comentează o petrecere de botez –, ci şi pentru că te amuză, orele trec fără să-ţi dai seama.

Ascultându-l, aveai impresia că a vorbi cu morţii era ceva comparabil, în esenţă, cu a vedea un film sau un meci de fotbal (şi, desigur, mai puţin distractiv). Versiunea lui despre viaţa de dincolo era teribil de cotidiană, demoralizantă. Judecând după lucrurile care i se povesteau, nu exista nicio diferenţă „calitativă" între aici şi acolo: spiritele se îmbolnăveau, se îndrăgosteau, se căsătoreau, se reproduceau, călătoreau, cu singura deosebire că nu mureau niciodată. Eu îi aruncam priviri ucigaşe lui Javier, când bătu ora douăsprezece. Grefierul ne-a aşezat în jurul unei mese (nu rotundă, ci dreptunghiulară), a stins lumina, ne-a poruncit să ne împreunăm mâinile. Au urmat însă câteva clipe de linişte, iar eu, enervat de aşteptare, am avut impresia că lucrurile devin interesante. Au început însă să se arate spiritele şi grefierul, cu aceeaşi voce banală, s-a apucat să le întrebe cele mai plicticoase lucruri din lume: „Şi cum te simţi, Zoilita? Sunt încântat să te aud; iată-mă, deci, cu aceşti prieteni, băieţi foarte buni, interesaţi să se conecteze cu lumea

ta, Zoilita. Cum? Ce? Să-i salut? Cum să nu, Zoilita, din partea ta. Zice că vă salută cu toată dragostea şi că, dacă puteţi, să vă rugaţi pentru ea din când în când, ca să iasă cât mai repede din purgatoriu." După Zoilita, s-au prezentat rude şi prieteni, cu care grefierul a purtat dialoguri asemănătoare. Toţi erau în purgatoriu, toţi ne trimiteau salutări, toţi cereau rugăciuni. Javier se încăpăţâna să cheme pe cineva din infern, ca să ne spulbere îndoielile, dar grefierul-medium, fără să stea pe gânduri, ne-a lămurit că-i imposibil: cei de *acolo* puteau fi doar *pomeniţi* în primele trei zile ale lunilor impare şi abia li se aude glasul. Javier a cerut atunci s-o cheme pe doica ce-i crescuse mama, pe el şi pe fraţii lui. Doña Gumercinda a apărut, a trimis salutări, a spus că-şi aduce aminte de Javier cu mult drag şi că tocmai îşi făcea bocceluţa ca să plece din purgatoriu şi să meargă la Domnul. Eu i-am cerut grefierului să-l cheme pe fratele meu Juan şi, surprinzător (fiindcă nu avusesem niciodată fraţi), a venit şi mi-a spus, prin dulcele glas al mediumului, că nu trebuie să fiu îngrijorat pentru el, căci era la Dumnezeu şi că se roagă mereu pentru mine. Liniştit de această veste, am renunţat la şedinţă şi m-am apucat să înjgheb mental naraţiunea despre senator. Mi-a venit în minte şi un titlu enigmatic: „Faţa incompletă". În vreme ce Javier, neostenit, cerea grefierului să convoace vreun înger sau măcar un personaj istoric, ca Manco Cápac, am decis ca senatorul să sfârşească prin a rezolva problema cu ajutorul unei fantezii freudiene: în momentele de dragoste, va pune soţiei un plasture de pirat pe ochi.

Şedinţa s-a terminat pe la două dimineaţa. Mergând pe străzile din Barrios Altos în căutarea unui taxi care să ne ducă în Piaţa San Martin, de unde luam autobuzul, eu l-am înnebunit pe Javier spunându-i că datorită lui lumea de dincolo îşi pierduse pentru mine poezia şi misterul că din vina lui am avut dovada că toţi morţii deveneau nişte imbecili, că din cauza lui eu nu mai puteam fi agnostic şi că va trebui să trăiesc cu siguranţa că în cealaltă viaţă, *care exista,* mă aştepta o veşnicie de cretinism şi plictiseală. Am găsit un taxi şi drept pedeapsă l-a plătit Javier.

Acasă, alături de şniţel, ou şi orez, am găsit alt mesaj: „Te-a căutat Julita. Spune că a primit trandafirii, că-s foarte frumoşi, că i-au plăcut foarte mult. Dar să nu crezi că ai scăpat cu aceşti trandafiri, că n-o s-o mai duci la cinema într-una din zilele următoare. Bunicul."

A doua zi era aniversarea unchiului Lucho. I-am cumpărat cadou o cravată şi mă pregăteam să mă duc la el la prânz, dar a apărut pe neaşteptate în mansardă Genaro-fiul şi m-a invitat să iau dejunul cu el la Raimondi. Voia să-l ajut să redacteze anunţurile pe care urma să le publice duminică în ziare, informând că luni debutau radioteatrele lui Pedro Camacho. N-ar fi fost mai logic ca însuşi artistul să participe la redactarea acestor texte publicitare?

— Necazul e că a refuzat, îmi explică Genaro-fiul, fumând ca un şarpe. Scenariile lui nu au nevoie de publicitate, se impun singure şi nu ştiu câte alte tâmpenii. Tipul e foarte complicat, are o groază de manii. Ai aflat de chestia cu argentinienii, nu? Ne-a obligat să anulăm contracte, să plătim despăgubiri. Sper ca programele lui să justifice aceste fumuri.

În timp ce redactam anunţurile, mâncam cu poftă doi peşti, beam bere rece şi vedeam, din când în când, defilând pe bârnele de la Raimondi şoricei cenuşii, care erau puşi acolo ca o dovadă a vechimii localului, Genaro-fiul mi-a relatat un alt conflict pe care îl avusese cu Pedro Camacho. Motivul: protagoniştii celor patru teatre radiofonice cu care debuta el la Lima. În toate patru, june-prim era un tip la cincizeci de ani „care îşi conserva de minune tinereţea”.

— I-am explicat că toate sondajele au demonstrat că publicul vrea amorezi între treizeci şi treizeci şi cinci de ani, dar e un catâr, se necăjea Genaro-fiul, scoţând fumul şi pe nas, şi pe gură. Şi dacă am scrântit-o, şi bolivianul e un eşec de proporţii?

Mi-am adus aminte că, într-un moment al discuţiei noastre din ajun, în vizuina lui de la Radio Central, artistul susţinuse, cu însufleţire, vârsta de cincizeci de ani a bărbatului. Este etatea apogeului cerebral şi a forţei senzuale, a experienţei digerate, spunea el. Vârsta la care este mai dorit de femei şi mai temut de bărbaţi. Şi, bănuitor, insistase asupra ideii că bătrâneţea este ceva „optativ”.

Am dedus că scribul bolivian avea cincizeci de ani şi că îl îngrozea bătrâneţea: o mică rază de slăbiciune umană la acest spirit marmorean.

Când am terminat de redactat anunţurile, era târziu ca să mai dau o fugă până în Miraflores, aşa că am telefonat unchiului Lucho să-i spun că o să trec seara să-l îmbrăţişez. Am bănuit că o să găsesc o mulţime de neamuri sărbătorindu-l, dar nu mai

era nimeni în afară de mătuşa Olga şi mătuşa Julia. Rudele defilaseră toată ziua prin casă. Beau whisky şi mi-au oferit şi mie un pahar. Mătuşa Julia mi-a mulţumit din nou pentru trandafiri – i-am văzut pe bufetul din salon şi erau foarte puţini – şi, ca întotdeauna, a început să glumească, cerându-mi să mărturisesc ce fel de „program" se ivise în seara când am făcut-o să mă aştepte: vreo „mătuşă" de la Universitate sau vreo „pipiţă" de la Radio? Purta o rochie albastră, pantofi albi, era machiată şi pieptănată la coafor; râdea cu un râs puternic şi direct şi avea vocea răguşită şi privirea insolentă. Am descoperit, cam târzior, că este o femeie încântătoare. Unchiul Lucho, într-un acces de entuziasm, a spus că cincizeci de ani se împlinesc numai o dată în viaţă şi să mergem la Grill Bolívar. M-am gândit că trecuseră două zile la rând de când tot trebuise să las deoparte redactarea naraţiunii despre senatorul eunuc şi pervertit (şi dacă i-aş pune acest titlu?). Dar nu-mi părea rău, eram chiar foarte mulţumit că mă văd îmbarcat pentru acea petrecere. După ce m-a examinat, mătuşa Olga a declarat că ţinuta mea nu e tocmai potrivită pentru Grill Bolívar şi i-a spus unchiului Lucho să-mi împrumute o cămaşă curată şi o cravată mai extravagantă, care să compenseze oarecum costumul meu vechi şi şifonat. Cămaşa îmi era mare şi eram neliniştit pentru gâtul meu care juca în aer (ceea ce a făcut-o pe mătuşa Julia să înceapă a-mi zice Popeye).

Nu mai fusesem niciodată la Grill Bolívar şi mi s-a părut cel mai rafinat şi elegant local din lume, iar mâncarea, cea mai aleasă din câte gustasem vreodată. O orchestră cânta bolerouri, *pasodobles, blues*-uri, iar steaua *show*-ului era o franţuzoaică, albă ca laptele, care îşi recita mângâietor cântecele, în vreme ce lăsa impresia că masturbează microfonul cu mâinile, şi pe care unchiul Lucho, într-o bună dispoziţie ce creştea o dată cu numărul paharelor, o aclama într-un jargon numit de el franceză: *„Vravooo! Vravoooo, mamuasel chéri!"* Primul care s-a înfipt la dans am fost eu, care am târât-o pe mătuşa Olga pe ring, spre marea mea surpriză, fiindcă nu ştiam să dansez (pe atunci eram ferm convins că vocaţia literară este incompatibilă cu dansul şi sportul), însă, din fericire, era lume multă şi, în înghesuială şi penumbră, nimeni n-a putut să-şi dea seama. La rândul ei, mătuşa Julia îl făcea pe unchiul Lucho să treacă prin

clipe grele, obligându-l să danseze departe de ea şi făcând figuri. Ea dansa bine şi mulţi bărbaţi o urmăreau cu privirea.

La următoarea piesă, am invitat-o pe mătuşa Julia şi am avertizat-o că nu ştiu să dansez, dar cum cântau un *blues* foarte lent, mi-am îndeplinit rolul cu onestitate. Am dansat câteva bucăţi şi ne-am îndepărtat pe nesimţite de masa unchiului Lucho şi a mătuşii Olga. Chiar în momentul în care, terminându-se muzica, mătuşa Julia făcea o mişcare ca să se îndepărteze de mine, am reţinut-o şi am sărutat-o pe obraz, foarte aproape de buze. M-a privit uluită, de parcă ar fi asistat la o minune. Se schimba orchestra şi a trebuit să ne întoarcem la masă. Aici, mătuşa Julia se prinse să glumească pe socoteala unchiului Lucho în legătură cu cei cincizeci de ani ai lui, vârstă la care bărbaţii devin crai bătrâni. Din când în când îmi arunca o privire rapidă, ca să verifice parcă dacă eu eram într-adevăr acolo, iar în ochii ei se putea citi foarte clar că nu-i intra încă în cap că o sărutasem. Mătuşa Olga era obosită şi voia să plecăm, dar eu am insistat să mai dansăm o piesă. „Intelectualul se corupe”, constată unchiul Lucho şi o luă pe mătuşa Olga să danseze dansul de rămas-bun. Eu am scos-o pe mătuşa Julia şi în timp ce dansam, sta (pentru prima oară) mută. Când, în mulţimea de perechi, unchiul Lucho şi mătuşa Olga s-au distanţat de noi, am tras-o puţin spre mine şi mi-am apropiat obrazul de al ei. Am auzit-o murmurând, încurcată: „Ascultă, Marito…”, dar am întrerupt-o, spunându-i la ureche: „îţi interzic să-mi mai zici Marito”. Ea şi-a depărtat puţin chipul ca să mă privească şi a încercat să zâmbească: atunci, cu un gest aproape mecanic, m-am aplecat şi am sărutat-o pe buze. A fost un contact foarte rapid, dar neaşteptat şi surpriza a făcut-o ca de astă dată să se oprească o clipă din dansat. Acum uluiala era absolută: deschisese ochii şi stătea cu gura deschisă. Când s-a terminat melodia, unchiul Lucho a achitat nota de plată şi am plecat. Pe drumul spre Miraflores – mergeam amândoi pe locurile din spate –, am luat mâna mătuşii Julia, am strâns-o cu tandreţe şi am păstrat-o în mâinile mele. Nu şi-a retras-o, dar se vedea că e încă surprinsă şi nu mai deschidea gura deloc. Când am coborât, la locuinţa bunicilor, m-am întrebat cu câţi ani o fi mai mare decât mine.

IV

Peste Callao se lăsase o noapte umedă şi neagră ca o gură de lup. Sergentul Lituma îşi ridică reverele de la manta, îşi frecă mâinile şi se pregăti să-şi facă datoria. Era un bărbat în floarea vârstei, circa cincizeci de ani, respectat de toţi cei din jandarmerie; servise în comisariate cu sectoare care dădeau mult de furcă, fără să se plângă, iar pe trup păstra câteva cicatrice ca mărturie a luptei lui împotriva crimei. Temniţele din Peru gemeau de răufăcători cărora el le pusese cătuşele. Fusese citat ca exemplu în ordinele de zi, lăudat în discursurile oficiale şi decorat de două ori. Gloria nu i-a alterat însă modestia, la fel de mare ca şi curajul sau corectitudinea sa. De un an de zile servea în comisariatul patru din Callao şi trecuseră trei luni de când primise cea mai aspră misiune pe care i-o putea hărăzi soarta unui sergent în port: rondul de noapte.

Clopotele îndepărtate ale bisericii Nuestra Señora del Carmen de la Legua băteau miezul nopţii şi, punctual ca întotdeauna, sergentul Lituma – fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet – o porni la drum. În urma sa, ca o vâlvătaie în întuneric, rămânea vechea clădire din lemn a comisariatului patru. Se gândi la locotenentul Jaime Concha, care o fi citind isprăvile răţoiului Donald, la gardienii Mocos Camacho şi Manzanita Arevalo, care îşi vor fi îndulcind cafeaua proaspăt filtrată, şi la singurul arestat de peste zi – un hoţ de buzunare surprins în flagrant delict în omnibuzul de pe traseul Chucuito – La Parada şi adus la comisariat cu o mulţime de contuzii provocate de câţiva călători furioşi –, care s-o fi ghemuit pe lutul din beci şi o fi adormit.

Şi-a început inspecţia de la Portul Nou, unde era de serviciu Chato Soldevilla, un individ originar din Tumbes, care cântă *fonderos* cu o voce plăcută. Portul Nou era teroarea jandarmilor şi a detectivilor din Callao, căci în labirintul cu cocioabe din scânduri, şipci, calamină şi chirpici, numai o infimă parte dintre locuitorii săi îşi câştigau pâinea ca pescari sau muncitori portuari. Majoritatea erau vagabonzi, hoţi, beţivi, drogaţi, codoşi, sau pederaşti (ca să nu mai vorbim de mulţimea de prostituate), care se încăierau cu cuţitele din orice, iar uneori foloseau chiar pistolul. Această mahala fără apă, fără canalizare, neluminată şi nepietruită, a fost pătată nu o dată de sângele apărătorilor legii. Acea noapte era însă, în mod excepţional,

calmă. În timp ce se poticnea de pietrele pe care nu le vedea, cu faţa schimonosită de mirosul excrementelor şi al materiilor în descompunere ce-i pătrundea în nas, străbătând ungherele mahalalei în căutarea lui Chato, sergentul Lituma se gândea: „Frigul i-a culcat devreme pe noctambuli.” Pentru că era jumătatea lui august, adică miezul iernii, o pâclă deasă care ascundea şi deforma totul şi o burniţă persistentă ce umezea aerul convertiseră noaptea în ceva trist şi lipsit de ospitalitate. Unde s-o fi băgat Chato Soldevilla? Acest leneş din Tumbes, speriat de frig sau de haimanale, era în stare să se ducă să caute căldurică şi vreo gură de rachiu în cârciumile de pe strada Huáscar. „Nu, n-ar îndrăzni, se gândi sergentul Lituma. Ştie că-mi fac rondul şi că o încurcă dacă-şi părăseşte postul.”

Îl găsi pe Chato sub un felinar, la colţul dinspre întreprinderea Frigorifică Naţională. Îşi freca mâinile cu furie, chipul îi dispăruse sub un fel de fular care îi lăsa doar ochii descoperiţi. Văzându-l, făcu un pas înapoi şi duse mâna la cartuşieră. Apoi, recunoscându-l, îşi lipi călcâiele.

— M-aţi speriat, domnule sergent, zise el, râzând. Aşa, de departe, ieşind din întuneric, am crezut că-i vreo nălucă.

— Aiurea, ce nălucă! zise Lituma, dându-i mâna. Ai crezut că-i o haimana.

— Nicio speranţă, pe frigul ăsta nu ies haimanalele, spus Chato, frecându-şi iar mâinile. Singurii nebuni cărora le-a trăsnit să umble pe vremea asta suntem noi doi. Şi ăştia.

Arătă acoperişul de la întreprinderea Frigorifică, iar sergentul, cu ochii măriţi de curiozitate, reuşi să vadă câţiva vulturi înghesuiţi unul într-altul şi cu pliscurile între aripi, formând o linie dreaptă pe acoperişul de calamină. „Le-o fi foame, se gândi. Deşi sunt îngheţaţi, stau acolo să adulmece mortăciunile.” Chato Soldevilla îi semnă fişa de control la lumina slabă a felinarului, cu un creion bont care i se pierdea printre degete. Nu erau noutăţi, nici accidente, nici delicte, nici cazuri de beţie.

— O noapte liniştită, domnule sergent, i-a zis în timp ce îl însoţea câţiva metri spre strada Manco Cápac. Sper să fie tot aşa până ce-mi vine schimbul. Şi după mine, potopul, ce naiba!

Râse, de parcă ar fi spus ceva nostim, iar sergentul Lituma se gândi: „Ca să vezi ce mentalitate au unii jandarmi!” Ca şi când ar fi ghicit ce gândea sergentul, Chato Soldevilla adăugă, serios:

— Pentru că eu nu sunt ca dumneavoastră, domnule sergent. Mie nu-mi place meseria asta. Port uniforma numai ca să am ce mânca.

— Dacă ar depinde de mine, n-ai mai purta-o, murmură sergentul. Eu aş păstra în corpul de gardă doar pe cei ce cred în spadă.

— Jandarmeria ar rămâne aproape goală, răspunse Chato.

— Mai bine singuri decât rău însoţiţi, râse sergentul.

Râse şi Chato. Mergeau pe întuneric, peste maidanul din jurul Factoriei Guadalupe, unde ştrengarii aruncau mereu cu pietre în felinarele de pe stâlpi. În depărtare se auzea vuietul mării şi din când în când zgomotul vreunui taxi ce traversa bulevardul Argentina.

— Dumneavoastră v-ar plăcea ca toţi să fim eroi, zise pe neaşteptate Chato. Să ne dăm sufletul apărând gunoaiele astea. Arătă înspre Callao, înspre Lima, înspre lume: Ne mulţumeşte oare cineva? N-aţi auzit ce ni se strigă pe stradă? Ne respectă cumva vreunul? Lumea ne dispreţuieşte, domnule sergent.

— Aici ne despărţim, zise Lituma la capătul străzii Manco Capac. Nu ieşi din sectorul tău. Şi nu-ţi mai face sânge rău. Nu ştii ce înseamnă să părăseşti corpul de gardă, dar în ziua în care vei fi şters de pe listele de apel o să suferi ca un câine. Aşa s-a întâmplat cu Pechito Antezana. Venea la comisariat să ne vadă şi i se umpleau ochii de lacrimi. „Mi-am pierdut familia", spunea.

În urma sa, îl auzi. Pe Chato bombănind: „O familie fără femei, ce fel de familie mai e şi asta."

Poate că Chato avea dreptate, se gândea sergentul Lituma, înaintând în puterea nopţii pe strada pustie. E adevărat, lumea nu-i iubeşte pe poliţişti, îşi aduce aminte de ei doar când se teme de ceva. Şi ce-i cu asta? El nu se spală de jeg doar pentru a fi respectat sau iubit. „Nu-mi pasă câtuşi de puţin de lume", se gândi. Şi atunci de ce nu-şi făcea serviciul la Jandarmerie la fel ca şi colegii, fără să se omoare cu firea, căutând să-i fie cât mai bine posibil, încercând să profite, să nu se ostenească sau să câştige nişte bani când superiorul nu se află prin apropiere? De ce, Lituma? Se gândi: „Fiindcă ţie îţi place. Pentru că, aşa cum altora le place fotbalul sau cursele de cai, ţie îţi place slujba pe care o ai." S-a gândit ca la prima ocazie când vreun nebun o să-l întrebe „Lituma, cu cine ţii, cu Sport Boys sau Callao?", el îi va răspunde: „Ţin cu Jandarmeria." Râdea, în noapte, prin pâclă,

sub burniţă, mulţumit de gluma sa. În acest timp se auzi un zgomot Făcu un pas înapoi, duse mâna la cartuşieră şi se opri. A fost luat prin surprindere, aşa că era gata să se sperie „Doar gata, se gândi, întrucât ţie nu ţi-a fost niciodată teamă, nici nu-ţi va fi, tu nu ştii cu ce se mănâncă asta, Lituma.” Avea în stângă sa maidanul, iar în dreapta o hardughie, primul depozit al docurilor maritime. De aia venise: foarte puternic, un zgomot de lăzi şi cutii ce se prăbuşesc, antrenând în cădere alte lăzi şi cutii. Dar acum se aşternuse iarăşi liniştea şi nu se mai auzea decât zgomotul îndepărtat al mării şi şuierul vântului când lovea în acoperişurile de calamină, se înfăşură pe gardul de sârmă ghimpată al portului. „O pisică ce urmărea vreun şobolan şi care a dărâmat o ladă, iar asta alta şi gata avalanşa”, îşi spuse el. Se gândi la biata pisică, strivită lângă şobolan, de un morman de baloturi şi butoaie. Acum se afla în sectorul lui Choclo Román. Însă evident că Chodo nu era pe acolo. Lituma ştia foarte bine că el se afla în cealaltă parte a sectorului, în Happy Land sau în Blue Star sau în oricare dintre barurile ori lupanarele marinarilor, alături de care petrecea în capătul străzii, de fapt o ulicioară pe care localnicii cu limba lungă o numeau strada şancrului. Pe acolo o fi, la una dintre tejghelele făcute ţăndări, unde era cinstit cu bere. Şi în timp ce mergea spre acele caverne, Lituma se gândea ce spaimă i-ar trage lui Román dacă ar apărea în spatele lui, pe neaşteptate: „Cum, bei băuturi spirtoase în timpul serviciului? Ai feştelit-o, Choclo!”

Mersese cam două sute de metri, când s-a oprit brusc A întors capul: acolo, în întuneric, era depozitul, cufundat acum în linişte şi cu unul dintre pereţi abia luminat de strălucirea unui felinar scăpat ca prin minune de praştiile derbedeilor. „Nu-i nicio pisică, se gândi, nici vreun şobolan nu-i. Acolo-i un hoţ!” Pieptul începu să i se mişte puternic şi simţi cum mâinile şi fruntea i se înmoaie de transpiraţie. Un hoţ, un hoţ! rămase câteva clipe nemişcat, dar ştia că o să se întoarcă. Era sigur: a mai avut şi în alte rânduri asemenea presimţiri. Scoase pistolul din toc, trase piedica şi înşfăcă lanterna cu mâna stângă. Se înapoie în grabă, simţind că inima o să-i iasă din piept. Da, sigur, sigur, acolo se afla un hoţ! în dreptul depozitelor se opri din nou, gâfâind. Şi dacă nu era doar unul, ci mai mulţi? N-ar fi mai nimerit să-l caute pe Chato, pe Choclo?! Dădu din cap: nu, n-avea nevoie de nimeni, el era de ajuns şi cât trebuie! Dacă erau mai mulţi, cu

atít mai rău pentru ei şi cu atât mai bine pentru el. Ascultă, lipindu-şi faţa de peretele de scândură: o linişte desăvârşită! Nu se auzea decât marea, în depărtare, şi din când în când câte un automobil. „Ce hoţ, prostii, Lituma, se gândi. Visezi. Era o pisică, un şobolan.” Nu-i mai era frig, simţea căldură şi oboseală. Înconjură depozitul, căutând uşa. Când o găsi, verifică la lumina lanternei dacă broasca n-a fost cumva forţată. Voia deja să plece, spunându-şi „straşnic te-ai mai păcălit, Lituma, mirosul tău nu mai e cel de odinioară”, când, printr-o mişcare involuntară a mâinii, discul galben al lanternei îi delimită conturul unei deschizături. Era la câţiva metri de uşă, făcută cu forţa, prin spargerea scândurii cu lovituri de secure şi de picior. Breşa era destul de mare ca să încapă un om pe brânci.

Simţi că inima îşi accelerează nebuneşte bătăile. Stinse lanterna, controlă dacă pistolul are sau nu piedica pusă şi privi în jur: numai întuneric şi, în depărtare, ca nişte luminiţe de chibrituri, felinarele de pe strada Huáscar. Trase atunci aer în piept şi cu toată puterea de care era în stare, răcni:

— Caporal, înconjoară această magazie cu toţi oamenii tăi! Dacă încearcă vreunul să scape, trageţi fără somaţie. Repede, băieţi!

Şi, ca să fie cât mai credibilă comanda, făcu câţiva paşi într-o parte şi într-alta, tropăind cu putere. Îşi lipi apoi faţa de peretele depozitului şi strigă, cu o voce guturală:

— Aţi încurcat-o, aţi dat chix! Sunteţi înconjuraţi. Ieşiţi unul după altul, pe unde aţi intrat. Aveţi treizeci de secunde ca s-o faceţi de bună voie!

Auzi ecoul strigătelor sale pierzându-se în noapte, iar apoi zgomotul mării şi nişte lătrături. Numără nu până la treizeci, ci până la şaizeci de secunde. Se gândi: „A ajuns o paiaţă, Lituma”. Îl cuprinse un acces de furie. Ţipă:

— Deschideţi bine ochii, băieţi! Caporal, trageţi la prima mişcare!

Apoi se aşeză hotărât în patru labe şi, mergând de-a buşilea, sprinten, în ciuda vârstei şi a uniformei groase, trecu prin spărtură. Ajuns înăuntru, s-a ridicat iute în picioare, a alergat într-o parte, pe vârfuri, şi-a lipit spatele de perete. Nu vedea nimic şi nici nu voia să aprindă lanterna. Nu auzea nici cel mai mic zgomot, dar era din nou stăpânit de o siguranţă deplină. Acolo era cineva, pitulat în întuneric, la fel ca şi el, ascultând şi

chinuindu-se să vadă. I se păru că aude o respiraţie, un gâfâit. Avea degetul pe trăgaci şi pistolul la înălţimea pieptului. Numără până la trei şi aprinse lanterna. Strigătul l-a luat pe nepregătite, încât, din cauza spaimei, a scăpat din mână lanterna, care s-a rostogolit pe jos, de unde fasciculul de lumină se proiecta pe pachete, baloturi – de bumbac, probabil –, butoaie, grinzi şi (fugace, intempestiv neverosimil) pe trupul unui negru în pielea goală şi ghemuit, ce încerca să-şi acopere faţa cu mâinile şi să privească totuşi printre degete, cu nişte ochi speriaţi, aţintiţi asupra lanternei, ca şi cum primejdia nu putea veni decât de la lumina ei.

— Stai cuminte, sau te găuresc! Stai liniştit, ori te curăţ, urâtule! răcni Lituma, atât de tare, încât simţi că-l doare gâtul –, în vreme ce, aplecat, bâjbâia cu mâna după lanternă. Apoi, cu o satisfacţie sălbatică: Ţi-a mers prost, negrule! Te-ai ars, frumosule!

Striga aşa de tare, încât simţea că ameţeşte. Îşi recuperase lanterna, iar haloul de lumină se rotea în căutarea negrului. Nu fugise, era tot acolo. Lituma deschise larg ochii, îndoindu-se de ceea ce vedea. Nu fusese halucinaţie, nici vis. Era gol, da, aşa cum îl făcuse maică-sa: fără pantofi, fără chiloţi sau maiou, nu avea nimic pe el. Şi nu părea să se ruşineze de asta, nici că şi-ar da seama că-i gol puşcă, căci nu-şi acoperea mădularul ce ţopăia vesel în lumina lanternei. Sta tot ghemuit, cu faţa pe jumătate ascunsă pe după degete, dar nu se mişca, hipnotizat de cercul de lumină.

— Mâinile la ceafă, pocitanie, ordonă sergentul, fără a înainta spre el. Şi fii cuminte, dacă vrei să nu te găuresc. Eşti arestat pentru încălcarea unei proprietăţi private şi pentru că umbli cu ruşinea neacoperită.

Însă, în acelaşi timp – cu auzul la pândă dacă nu cumva un mic zgomot ar putea trăda vreun complice ascuns în întunericul din depozit –, sergentul îşi spunea: „Nu-i un hoţ. E un nebun.” Nu numai fiindcă umbla gol în plină iarnă, ci şi pentru strigătul pe care îl scosese când a fost descoperit. Nu este un om normal, se gândi sergentul. Fusese un fel de zgomot, foarte ciudat, ceva între urlet şi răget, între hohot şi lătrat. Un zgomot ce nu părea scos doar din gâtlej, ci şi din burtă, din inimă, din suflet.

— Am zis cu mâinile la ceafă, drace, strigă sergentul, făcând un pas înspre bărbatul din faţa sa. Dar acesta nu s-a supus, nici

măcar nu s-a clintit. Era foarte negru şi aşa de slab, încât, în penumbră, Lituma a observat că-i ieşeau coastele prin piele şi că picioarele îi erau nişte trestii, dar avea un pântece mare, ce se oprea deasupra pubisului. Lituma îşi aminti de prichindeii scheletici din cartier, cu burţile umflate de paraziţi. Negrul sta liniştit, tot cu faţa acoperită, iar sergentul mai făcu doi paşi spre el, măsurându-l, sigur că în orice clipă o s-o rupă la fugă. „Nebunii nu se tem de revolver”, se gândi, şi iar mai făcu doi paşi. Se afla doar la câţiva metri de negru, dar de-abia acum zări cicatricele care îi pictau umerii, braţele, spatele. „La naiba, ce animal!” se gândi Lituma. Erau de boală?” Răni sau arsuri? vorbi încet, ca să nu-l sperie:

— Cuminte şi în linişte, urâtule! Mâinile la ceafă şi hai spre ochiul pe unde ai intrat. Dacă te porţi bine, îţi dau o cafea la comisariat. Aşa cum eşti, dezbrăcat pe o vreme ca asta, trebuie să fii mort de frig.

Mai făcu un pas spre locul unde era negrul, când acesta, subit, îşi luă mâinile de pe faţă – Lituma rămase uimit descoperind, sub claia de păr creţ şi des, nişte ochi speriaţi, alte cicatrice oribile şi o buză enormă, de sub care ieşea singurul său dinte, lung şi ascuţit – şi scoase iarăşi acel ininteligibil şi inuman strigăt hibrid, privi într-o parte, apoi în cealaltă, neliniştit, nervos şi fără docilitate, ca un animal în căutarea unui drum pentru a fugi, ca în cele din urmă să-l aleagă prosteşte pe cel care nu trebuie, cel blocat de trupul lui Lituma. Căci nu s-a repezit asupra sergentului, ci a încercat să scape chiar prin el. Fuga lui a fost atât de neaşteptată, încât Lituma n-a izbutit să-l oprească şi a simţit cum se izbeşte de el. Însă sergentul avea nervii tari: nu i-a alunecat degetul pe trăgaci, n-a tras niciun foc. Când s-a ciocnit de sergent, negrul a răsuflat zgomotos, iar Lituma i-a dat un brânci, că l-a văzut căzând de parcă ar fi fost făcut din cârpe. Ca să se potolească, i-a mai tras şi câteva picioare.

— Încetează, îi ordonă. Nu eşti numai nebun, ci şi tâmpit. Şi cum mai duhneşti!

Mirosea a ceva greu de precizat, a catran, a acetonă, pipi şi pisică. S-a zvârcolit, apoi, cu spatele lipit de pământ, îl privea cu teamă.

— Dar de unde-oi mai fi putut ieşi şi tu?! murmură Lituma. A mai apropiat puţin lumina lanternei, ca să mai cerceteze o clipă, încurcat, acea faţă traversată de incizii rectilinii, mici nervuri ce-

i brăzdau obrajii, nasul, fruntea, bărbia şi se pierdeau spre gât. Cum o fi putut să umble pe străzile din Callao un tip cu o asemenea înfăţişare şi gol puşcă, fără ca nimeni să sesizeze poliţia?!

— Ridică-te o dată sau îţi mai dau una, zile Lituma. Nebun sau nu, m-ai scos din răbdări.

Dar tipul nu s-a urnit. Începuse să scoată pe gură nişte zgomote, un murmur indescifrabil, ca torsul pisicii, o boscorodeală, ceva ce părea să aducă mai degrabă a pasăre, insectă sau fiară decât a om. Şi privea întruna lanterna, cu o groază neţărmurită.

— Hai, nu-ţi fie teamă, zise sergentul şi, întinzând o mână, îl prinse de braţ. Nu s-a împotrivit, dar nici n-a făcut vreun efort să se ridice. „Ce slab eşti”, se gândi Lituma, aproape amuzat de miorlăiturile, gâlgâitul şi seria continuă de silabe ale omului. „Şi ce te-am mai speriat!”

Îl sili să se scoale şi nu-i venea să creadă că era aşa de uşor. Abia l-a împins către spărtura din zid, că a şi simţit că se clatină şi cade. De data asta s-a ridicat însă singur, făcând un mare efort şi sprijinindu-se de un butoi cu ulei.

— Eşti bolnav? Întrebă sergentul. De-abia mergi, frumosule. Dracu ştie de unde o fi putut apărea un asemenea maimuţoi ca tine.

Îi târî spre deschizătură, îl obligă să se aplece şi să se îndrepte spre stradă, în faţa lui. Negrul emitea în continuare tot felul de sunete, de parcă ar fi avut o bucată de fier în gură şi încerca să-l scuipe. „Asta-i, se gândi sergentul, e un nebun.” Burniţa încetase, dar acum un vânt puternic şi şuierător mătura străzile şi urla în jur, în vreme ce Lituma îl împingea uşor pe negru, pentru a-i grăbi pasul spre comisariat. Pe sub mantaua groasă, simţi că-l cuprinde frigul.

— Probabil c-ai îngheţat, jupâne, zise Lituma. Gol puşcă, pe o vreme ca asta şi la o asemenea oră! Mare minune dacă n-o să faci pneumonie!

Negrului îi clănţăneau dinţii. Mergea cu braţele încrucişate pe piept sau frecându-se cu mâinile lui lungi şi osoase, când pe o parte când pe alta, ca şi cum frigul nu i-ar fi atacat decât coastele. Urla, răgea sau croncănea, dar acum numai pentru sine, şi schimba docil direcţia pe unde îi arăta sergentul. N-au întâlnit pe străzi nici maşini, nici câini, nici beţivani. Când au

ajuns la comisariat – luminile de la ferestre, cu strălucirea lor uleioasă, l-au bucurat pe Lituma ca pe un naufragiat care vede ţărmul –, sunetul aspru al clopotului de la biserica Nuestra Señora del Carmen de la Legua bătea ora două.

Când l-a văzut pe sergent apărând însoţit de negrul dezbrăcat, lui Jaime Concha, tânărul şi spilcuitul locotenent, nu i-a căzut *Răţoiul Donald* din mână – era al patrulea pe care îl citea în acea noapte, plus trei *Supermani* şi doi *Mandraki* –, dar gura i s-a deschis atât de tare, încât era cât pe aci să-şi disloce mandibula. Jandarmii Camacho şi Arévalo, care jucau o partidă de dame, au deschis şi ei larg ochii.

— De unde-ai scos sperietoarea asta? zise într-un târziu locotenentul.

— E om, animal sau lucru? Întrebă Manzanita Arévalo, ridicându-se în picioare şi mirosindu-l pe negru. Acesta, de când intrase în comisariat, amuţise şi, cu o figura îngrozită, privea în toate părţile, ca şi cum ar fi văzut pentru prima dată în viaţa lui lumină electrică, maşini de scris şi jandarmi. Văzându-l însă pe Manzanita că se apropie de el, a scos iarăşi un urlet înfiorător – Lituma a observat că locotenentul Concha, surprins, era gata să cadă cu scaun cu tot şi că Mocos Camacho a împrăştiat piesele jocului de dame – şi a încercat să se întoarcă în stradă. Sergentul l-a oprit cu mâna şi l-a zgâlţâit uşor: „Calm, drăgălaşule, nu te speria!”

— L-am găsit în depozitul nou de la docuri, domnule locotenent, zise. A intrat spărgând peretele. Fac proces-verbal pentru furt, încălcare a proprietăţii private, conduită imorală sau pentru toate trei laolaltă?

Negrul s-a ghemuit încă o dată, în vreme ce locotenentul, Camacho şi Arévalo îl cercetau cu privirea din cap până la picioare.

— Cicatricele astea nu sunt de vărsat, domnule locotenent, spuse Manzanita, semnalând inciziile de pe faţă şi de pe trup. Sunt făcute cu cuţitul, deşi nu-ţi vine să crezi.

— Este cel mai slab om pe care l-am văzut vreodată, zise Mocos, privind oasele negrului gol. Şi cel mai urât. Doamne, şi ce cârlionţi are! Şi ce mai labe!

— Potoleşte-ne curiozitatea, spuse locotenentul. Povesteşte-ne viaţa ta, negrule.

Sergentul Lituma îşi scosese chipiul şi-şi descheiase mantaua. Aşezat la maşina de scris, se puse să redacteze procesul-verbal. De aici, strigă:

— Nu ştie să vorbească, domnule locotenent. Scoate nişte sunete de neînţeles.

— Eşti dintre cei ce fac pe nebunii? se interesă locotenentul. Suntem prea bătrâni să ne duci cu preşul. Spune-ne cine eşti, de unde vii, cine-i mamă-ta.

— Sau îţi redăm graiul cu câteva scatoalce, adăugă Manzanita. O să cânţi ca un canar, cioroiule!

— Dacă dungile astea sunt de cuţit, probabil că a primit o groază de lovituri, se minună Mocos, privind încă o dată inciziile care brăzdau trupul negrului. Dar cum e posibil ca cineva să fie însemnat în halul ăsta?

— Moare de frig, zise Manzanita. Îi clănţăne dinţii ca nişte zaruri.

— Măselele, îl corectă Mocos, cercetându-l de aproape, ca pe o furnică. Nu vezi că n-are decât un dinte, fildeşul ăsta de elefant? Ptiu, ce individ! Parcă-i un coşmar.

— Cred că-i un ţicnit, spuse Lituma, fără a se opri din scris. Să umbli aşa, pe frigul ăsta, nu-i o faptă de om zdravăn la minte, nu, domnule locotenent?

Dar imediat, un moment de confuzie îl făcu să ridice privirea: pe neaşteptate, negrul, electrizat parcă de ceva anume, îl împinsese pe locotenent şi trecea acum ca o săgeată printre Camacho şi Arévalo. Dar nu spre stradă, ci către masa unde erau damele; Lituma l-a văzut năpustindu-se la un sandviş deja mâncat pe jumătate, pe care l-a băgat în gură şi l-a înghiţit dintr-o singură mişcare, anevoioasă şi animalică. Când Arévalo şi Camacho s-au dus lângă el şi i-au scăpat câteva palme, negrul, cu aceeaşi lăcomie, înghiţea resturile dintr-un alt sandviş.

— Nu-l caftiţi, băieţi, spuse sergentul. Mai bine poftiţi-l la o cafea, fiţi miloşi.

— Asta nu-i societate filantropică, zise locotenentul. Nu ştiu ce dracu o să mă fac cu tipul ăsta pe capul meu.

Se uită la negru, care, după ce înghiţise sandvişurile, primise nişte coltucuri de la Mocos şi Manzanita, fără a-şi schimba expresia, şi apoi se trânti pe jos, gâfâind uşor. Locotenentul, cuprins de milă, mormăi:

— Bine, daţi-i un pic de cafea şi duceţi-l pe urmă la răcoare.

Mocos i-a întins o ceaşcă pe jumătate plină cu cafea din termos. Negrul a băut-o încet, închizând ochii, şi când a terminat, a lins pereţii de aluminiu ai ceştii, în căutarea ultimelor picături, până i-a făcut să strălucească. Se lăsă dus în celulă în linişte.

Lituma reciti procesul-verbal: tentativă de furt, violare a proprietăţii private, conduită imorală. Locotenentul Jaime Concha se aşezase din nou la birou, iar privirea lui rătăcea în gol:

— Ştiu, acum ştiu cu cine seamănă, zâmbi el fericit, arătându-i lui Lituma teancul de reviste multicolore. Cu negrii din povestirile cu Tarzan, cu ăia din Africa.

Camacho şi Arévalo îşi reluaseră partida de dame. Lituma şi-a pus chipiul şi şi-a încheiat nasturii de la manta. Când ieşea, auzi zbieretele borfaşului, care tocmai se trezise şi protesta din pricina tovarăşului de celulă.

— Ajutor, salvaţi-mă! Asta o să mă violeze!

— Taci sau o să te violăm chiar noi, îl avertiză locotenentul. Lasă-mă să-mi citesc istorioarele în linişte.

Ajuns în stradă, Lituma izbuti să vadă că negrul se întinsese pe jos, indiferent la strigătele pungaşului, o corcitură negro-indiană, slab, care nu-şi mai revenea din spaimă. „Să te scoli din somn şi să te pomeneşti cu o asemenea arătare”, râdea Lituma, înfruntând iarăşi cu statura lui impunătoare pâcla, vântul şi întunericul nopţii. Cu mâinile în buzunare, cu reverele de la manta ridicate, cu capul în jos, îşi continuă rondul fără să se grăbească. S-a dus mai întâi pe strada şancrului, unde l-a găsit pe Choclo Román sprijinit în coate de tejgheaua de la Happy Land, amuzându-se la glumele lui Paloma del Llanto, un boşorog pederast cu părul cănit şi cu dinţi falşi, care făcea pe barmanul. Consemnă în procesul-verbal că jandarmul Román „prezenta semne că a ingerat băuturi alcoolice în timpul serviciului”, deşi ştia prea bine că locotenentul Concha, bărbat plin de înţelegere pentru slăbiciunile proprii sau ale altora, se va face că nu vede. Se îndepărtă de mare şi urcă apoi pe bulevardul Sâenz Peña, mai mort la acea oră decât un cimitir; avu prilejul să noteze şi un succes la întâlnirea cu Humberto Quispe, care avea în răspunderea sa sectorul Mercado. Prăvălioarele din piaţă erau închise, vagabonzii erau mai puţini la număr decât în alte

rânduri: se făcuseră ghem şi dormeau pe saci sau ziare întinse pe sub scări ori camioane. După mai multe ocoluri inutile şi avertismente cu fluierul, ca semnal de recunoaştere, dădu de Quispe la răscrucea dintre străzile Colón şi Cochrane, ajutându-l pe un taximetrist căruia, cu câteva clipe în urmă, nişte bandiţi îi spărseseră capul ca să-l jefuiască. L-au dus la o clinică pentru a primi îngrijiri. După aceea au luat câte o ciorbă de cap de peşte la prima prăvălie care s-a deschis, cea a doamnei Gualberta, vânzătoare de peşte proaspăt. O patrulă auto îl culese pe Lituma de pe bulevardul Sâenz Peña şi îl duse o bucată de drum, până la fortăreaţa Real Felipe, lângă ale cărei ziduri făcea de gardă Manitas Rodriquez, benjaminul comisariatului lor de jandarmerie, îl surprinse jucând şotron, singurel, în întuneric. Foarte serios, sărea dintr-o căsuţă într-alta, când pe un picior, când pe amândouă; văzându-l pe sergent, luă poziţie de drepţi:

— Exerciţiul mă ajută să mă mai încălzesc, îi spuse, arătând spre desenul făcut cu cretă pe trotuar. Dumneavoastră nu jucaţi şotron în copilărie, domnule sergent?

— Mai degrabă mă jucam cu sfârleaza şi era o încântare să lansez zmeie, îi răspunse Lituma.

Manitas Rodriquez îi relată un incident care, spunea el, îi înveselise garda. Străbătea strada Paz Soldán, către miezul nopţii, când a zărit un individ căţărându-se pe o fereastră. L-a somat cu revolverul în mână, însă tipul a început să plângă, jurându-se că nu-i borfaş, ci un soţ căruia nevasta îi cerea să intre aşa, în întuneric, pe fereastră. Şi de ce nu pe uşă, ca toată lumea? „Fiindcă-i cam într-o ureche, se tânguia bărbatul. Închipuiţi-vă, dacă mă vede intrând ca un hoţ, devine mai drăgăstoasă. Alteori mă pune să o sperii cu cuţitul sau chiar să mă deghizez în drac. Şi dacă nu-i fac pe plac, nu-mi dă nici măcar un sărut, domnule jandarm.”

— Ţi-a văzut faţa de puştan şi şi-a bătut joc de tine zdravăn, zâmbi Lituma.

— Ăsta-i adevărul gol-goluţ, insistă Manitas. Am sunat la uşă, iar nevasta, o negro-indiancă foarte înfiptă, mi-a spus că-i adevărat, ce, oare ea şi bărbatul ei n-aveau dreptul să se joace de-a hoţii? Câte nu se văd în meseria asta, nu-i aşa, domnule sergent?

— Aşa-i băiete, consimţi Lituma, cu gândul la negru.

— Şi totuşi cu o asemenea femeie nimeni nu s-ar plictisi vreodată, domnule sergent, zise Manitas, sugindu-şi buzele.

L-a însoţit pe Lituma până în bulevardul Buenos Aires, unde s-au despărţit. Înaintând spre hotarul cu cartierul Bellavista – strada Vigil, piaţa Guardia Chalaca –, pe un traseu lung, unde de obicei începeau să-l prindă somnul şi oboseala, sergentul îşi aduse aminte de negru. O fi fugit de la ospiciu? Dar spitalul Larco Herrera era prea departe şi ar fi fost văzut şi arestat de vreun jandarm sau patrulă auto. Şi cicatricele? i-or fi fost făcute cu cuţitul? Pe naiba, dar asta doare, nu glumă, e ca şi când ai arde la foc mic. Să-i faci cuiva rană după rană până-i pictezi faţa cu dungi, asta da, întâmplare! Şi dacă totuşi aşa s-a născut? Era încă întuneric beznă, dar se simţeau deja semnele dimineţii: automobile, câte un camion, siluete matinale. Sergentul se întrebă: „Şi pe tine, care ai văzut atfţia indivizi ciudaţi, de ce te frământă negrul dezbrăcat?” Dădu din umeri: din simplă curiozitate, un mod de a ocupa mintea cu ceva în timpul rondului.

N-a întâmpinat nicio dificultate să dea de Zárate, un jandarm cu care lucrase în Ayacucho. Îl găsi cu procesul-verbal gata semnat: doar un accident fără răniţi, nimic important. Lituma îi povesti îritâmplarea cu negrul, iar lui Zárate singurul lucru care i-a plăcut a fost episodul cu sandvişurile. Era un pasionat filatelist şi mergând alături de sergent câteva sute de metri, începu să-i spună că în acea dimineaţă obţinuse nişte mărci poştale triunghiulare din Etiopia, cu lei şi vipere, în verde, roşu şi albastru, care erau extrem de rare şi pe care le schimbase cu nişte timbre argentiniene fără nicio valoare.

— Dar despre care se crede, desigur, că valorează foarte mult, îl întrerupse Lituma.

Mania lui Zarate, pe care alteori o suporta cu bună dispoziţie, îl scoase acum din sărite şi se bucură că se despart. Pe cer se insinua o strălucire albăstruie, iar din beznă se iveau, spectrale, cenuşii, ruginite şi pline de lume, clădirile din Callao. Gonind, sergentul număra metrii care mai trebuiau parcurşi pentru a ajunge la comisariat. Dar de astă dată, îşi mărturisi, graba lui nu se datora atât oboselii de peste noapte şi drumului, cât dorinţei de a-l revedea pe negru. „Îţi vine să crezi că totul a fost un vis şi că bărbatul cu cute pe piele nu există, Lituma.”

Dar exista, era acolo, dormind pe jos în celulă, răsucit ca un nod. În celălalt capăt, hoţul de buzunare căzuse răpus de somn, păstrând încă pe faţă o expresie de spaimă. Şi ceilalţi dormeau: locotenentul Concha, cu faţa pe un teanc de reviste umoristice, iar Camacho şi Arévalo, umăr la umăr, pe bancheta de la intrare. Lituma l-a contemplat îndelung pe negru: oasele lui ieşite în afară, părul cârlionţat, botul enorm, dintele orfan, mulţimea de cicatrice, fiorii care îi străbăteau trupul. Se gândea: „Dar de unde ai mai ieşit şi tu, măi corcitule?” Într-un târziu, înmânând procesul-verbal locotenentului, care a deschis nişte ochi umflaţi şi înroşiţi:

— Gata şi cu necazul ăsta, i-a spus, cu o voce dulce. O zi de serviciu mai puţin, Lituma.

„Dar şi o zi de viaţă mai puţin”, se gândi sergentul. S-au despărţit lovindu-şi puternic călcâiele.

Era ora şase dimineaţa şi acum era şi el liber. S-a dus, ca de obicei, în Mercado, la doña Gualberta, să mănânce o supă caldă, nişte pateuri cu carne, fasole cu orez şi o prăjitură cu lapte, şi apoi acasă, în odăiţa unde locuia, pe strada Colón. Somnul întârzia să vină şi când l-a cuprins, a început imediat să-l viseze pe negru. Îl vedea înconjurat de lei şi vipere roşii, verzi şi albastre, în inima Abisiniei, cu coşuri de peşte, burdufuri cu apă şi o nuieluşă de îmblânzitor de fiare. Sălbăticiunile dansau în ritmul beţişorului său, iar o mulţime de oameni căţăraţi pe liane, trunchiuri şi crengi înveselite de cântul păsărelelor şi scheunatul maimuţelor, îl aplaudau nebuneşte. Însă negrul, în loc să facă reverenţe publicului, a îngenuncheat, a întins mâinile într-un gest rugător, ochii i s-au umezit, marele bot s-a deschis şi, îndurerat, năvalnic, tumultuos, a început să dea drumul şuvoiului său ininteligibil, muzicii sale absurde.

Lituma s-a trezit după-amiaza pe la trei, prost dispus şi foarte obosit, cu toate că dormise şapte ore. „L-or fi dus deja la Lima”, se gândi. În timp ce se spăla pe faţă ca pisica şi se îmbrăca, îşi imagina itinerarul negrului: l-o fi luat patrula auto de la ora nouă, i-or fi dat o zdreanţă să se acopere, l-au predat la Prefectură, i-au deschis dosar şi l-au trimis la temniţa celor nejudecaţi încă. Acolo o fi acum, în acea grotă întunecoasă şi printre vagabonzii, borfaşii, tâlharii şi scandalagiii prinşi în ultimele douăzeci şi patru de ore, tremurând de frig şi lihnit de foame, scărpinându-se de păduchi.

Era o zi mohorâtă şi umedă; oamenii se mişcau prin pâclă ca peştii într-o apă tulbure, iar Lituma, tot pe gânduri, se duse încet-încet până la doamna Gualberta să ia o gustare: pâine cu caş proaspăt şi o cafea.

— Te văd cam abătut, Lituma, i-a zis doamna Gualberta, o bătrână care cunoştea viaţa. Probleme băneşti sau de amor?

— Mă tot gândesc la unul cu pielea cutată, pe care l-am găsit azi-noapte, spuse sergentul, încercând cafeaua cu vârful limbii. Se băgase într-o magazie din docuri.

— Şi ce-i ciudat în asta? Întrebă doña Gualberta.

— Era gol, plin de cicatrice, cu părul ca un desiş şi nu ştie să vorbească, îi explică Lituma. De unde poate veni un tip ca ăsta?

— Din infern, râse bătrânica, în timp ce primea banii de la sergent.

Lituma merse apoi în Piaţa Grau să se întâlnească cu Pedralbes, un caporal din marină. Se cunoscuseră cu ani în urmă, pe când sergentul era doar jandarm, iar Pedralbes simplu marinar şi slujeau în Pisco. Soarta i-a despărţit apoi pentru circa zece ani, însă de vreo doi i-a adunat din nou laolaltă. Îşi petreceau zilele libere împreună, iar Lituma se simţea la familia Pedralbes ca acasă. S-au dus la La Punta, clubul caporalilor şi al marinarilor, să bea o bere şi să joace biliard. Primul lucru pe care l-a făcut sergentul a fost să-i relateze povestea cu negrul. Pedralbes a găsit imediat o explicaţie:

— E vreun sălbatic din Africa venit ca agent pe vreun vapor oarecare. A făcut drumul ascuns şi o dată ajuns la Callao, s-a aruncat noaptea în apă şi a intrat în Peru ilegal.

Lui Lituma i s-a părut că începea să răsară soarele: totul devenea dintr-o dată foarte clar.

— Ai dreptate, aşa-i, spuse, plescăind şi aplaudând. A venit din Africa. Clar, asta-i! Iar aici, în Callao, l-au debarcat dintr-un motiv anume. Ca să nu plătească, poate, fiindcă au dat de el în cală, să scape de el.

— Nu l-au predat autorităţilor pentru că ştiau că nu va fi acceptat, completă Pedralbes povestea. A fost debarcat cu de-a sila: descurcă-te singur, sălbaticule!

— Sau e posibil ca negrul să nu aibă habar de locul unde se află, zise Lituma. Iar sunetele alea zgomotoase nu sunt de om nebun, ci de sălbatic sau aşa-i limba lui.

— E ca şi cum te-ai urca într-un avion şi ai debarca pe Marte, frăţioare, îl ajută Pedralbes.

— Ce inteligenţi suntem, zise Lituma. Am descoperit întreaga viaţă a negrului.

— Cât de inteligent sunt eu, vrei să spui, protestă Pedralbes. Şi acum ce se va întâmpla cu pocitania?

Lituma se gândi: „Cine ştie!" Au jucat şase partide de biliard, din care sergentul a câştigat patru, aşa că Pedralbes a plătit berea. Au pornit-o apoi spre strada Chanchamayo, unde locuia Pedralbes, într-o căsuţă cu gratii la ferestre. Domitila, nevasta lui Pedralbes, tocmai terminase cu masa copiilor şi îndată ce i-a văzut apărând, l-a culcat pe cel mai mic şi a poruncit celorlalţi doi să nu se arate nici măcar în uşă. Şi-a aranjat puţin părul, i-a îmbrăţişat apoi pe fiecare dintre copii şi au plecat. Au intrat la cinematograful Porteño, de pe Sáenz Peña, să vadă un film italienesc. Lui Lituma şi Pedralbes nu le-a plăcut, însă ea a spus că o să-l mai vadă o dată. Au mers în strada Chanchamayo – pruncii adormiseră toţi – şi Domitila le-a dat să mănânce nişte *olluquitos* cu pastramă caldă. Când Lituma şi-a luat rămas bun de la ei, era zece şi jumătate. A sosit la Comisariatul patru la ora la care îşi începea serviciul: unsprezece fix!

Locotenentul Jaime Concha nu i-a îngăduit nici cel mai mic răgaz; l-a luat deoparte şi i-a dat repede instrucţiunile, în câteva fraze aspre care l-au dezgustat pe Lituma şi i-au lăsat un ţiuit în urechi.

— Superiorii ştiu ce fac, îi ridică moralul locotenentul, lovindu-l uşor cu palma. Şi au motivele lor, care trebuie înţelese. Superiorii nu greşesc niciodată, nu-i aşa Lituma?

— Sigur că nu, mormăi sergentul.

Manzanita şi Mocos se făceau că au treabă. Cu coada ochiului, Lituma vedea că unul dintre ei controla actele de tranzit de parcă ar fi fost nişte fotografii cu femei goale, iar celălalt făcea ordine în hârtiile de pe birou, apoi le împrăştia şi iar le aranja.

— Pot să vă întreb ceva, domnule locotenent? spuse Lituma.

— Poţi, zise locotenentul. Nu ştiu însă dacă eu voi putea să-ţi răspund.

— De ce superiorii m-au ales pe mine pentru treaba asta?

— Asta ţi-o pot spune, zise locotenentul. Din două motive. Pentru că tu l-ai capturat şi drept este să termine gluma cel care

a început-o. Şi al doilea: deoarece eşti cel mai bun jandarm din comisariat şi poate chiar şi din Callao.

— Ce onoare mi se face, murmură Lituma, fără să se bucure câtuşi de puţin.

— Superiorii ştiu foarte bine că e vorba de un lucru cât se poate de dificil şi de aceea ţi l-au încredinţat, spuse locotenentul. Ar trebui să fii mândru că te-au ales dintre sutele de jandarmi care sunt în Lima.

— Poftim, asta înseamnă că pe deasupra mai trebuie acum să şi mulţumesc, dădu din cap Lituma, uimit. Reflectă o clipă, apoi, încet, adăugă: Trebuie chiar acum?

— Imediat, zise locotenentul, încercând să pară jovial. Nu lăsa pe mâine ce poţi face azi.

Lituma se gândi: „Acum ai aflat de ce nu-ţi mai ieşea din dovleac chipul negrului!”

— Vrei să iei cu tine pe vreunul dintre ăştia, să-ţi dea o mână de ajutor? auzi el vocea locotenentului.

Lituma simţi că Arévalo şi Camacho au rămas stană de piatră. O linişte polară s-a aşternut în comisariat, în vreme ce sergentul îi cerceta pe cei doi jandarmi şi zăbovea cu alegerea, în mod intenţionat, ca să-i facă să treacă prin clipe grele. Manzanita rămăsese cu un teanc de hârtii fluturând între degete, iar Mocos cu faţa înfundată în birou.

— Pe ăsta, zise Lituma, indicându-l pe Arévalo. Simţi cum Chamacho respira uşurat, din adâncuri, iar în ochii lui Mocos zări răsărind toată ura din lume împotriva lui şi înţelese că acesta pomenea ceva de mamă.

— Sunt gripat şi tocmai voiam să vă cer să mă scutiţi să ies în noaptea asta, domnule locotenent, se bâlbâi Arévalo, luând o figură de imbecil.

— Las-o moartă şi umflă-ţi mantaua, i-o reteză Lituma, trecând pe lângă el fără să-l privească. Plecăm îndată.

Se duse la celulă şi o deschise. Se uită la negru, pentru prima oară în acea zi. Îl îmbrăcaseră cu nişte pantaloni zdrenţăroşi, care abia îi ajungeau până la genunchi; pieptul şi spatele îi erau acoperite de un sac de hamal, cu o gaură pentru cap. Era desculţ şi liniştit; îl privi pe Lituma în ochi, fără bucurie, fără teamă. Aşezat pe jos, mesteca ceva; în loc de cătuşe, avea la încheietura mâinilor o sfoară, suficient de lungă ca să se poată scărpina sau mânca. Sergentul îi făcu semn să se scoale în

picioare, dar negrul nu păru că înţelege. Lituma s-a apropiat de el, l-a luat de braţ, iar omul s-a ridicat docil. Mergea în faţa lui, cu aceeaşi indiferenţă cu care îl primise. Manzanita Arévalo era gata îmbrăcat cu mantaua şi cu fularul înfăşurat în jurul gâtului. Locotenentul Concha nu i-a mai privit la plecare; sta cu faţa îngropată în răţoiul Donald („dar nu-şi dă seama că-l ţine invers", se gândi Lituma). **În** schimb Camacho le-a trimis un zâmbet de condoleanţe.

În stradă, sergentul se aşează înspre bordură, lăsându-l pe Arévalo înspre perete. Negrul mergea între cei doi, cu pasul lui mare, indiferent la toate şi mestecând întruna.

— De două ore mestecă la bucata aia de pâine, spuse Arévalo. În seara asta, când l-au adus înapoi de la Lima, i-am dat din cămară toată pâinea, tare ca piatra. Şi a mâncat-o pe toată. Mestecând ca o moară. I-e o foame cumplită, nu?

„Mai întâi datoria şi după aia sentimentele", se gândea Lituma. Stabili itinerarul: urcă pe strada Carlos Concha până la Contraamiral Mora, după aceea coboară bulevardul până la albia Rimac-ului şi apoi în jos pe firul râului, până la ţărmul mării. Calculă: trei sferturi de oră, cel mult un ceas.

— Dumneavostră sunteţi de vină, domnule sergent, mormăia Arévalo. Cine v-a zis să-l capturaţi? Când v-aţi dat seama că nu-i hoţ, trebuia să-l lăsaţi în plata Domnului. Uite în ce belea ne-aţi băgat. Şi acuma, spuneţi-mi, dumneavoastră credeţi ceea ce gândesc superiorii? Că a venit ascuns într-un vapor?

— Ideea asta i-a trecut şi lui Pedralbes prin minte, spuse Lituma. Poate că da. Astfel, cum dracu îţi explici faptul că un individ cu o asemenea înfăţişare, cu părul ăsta, cu astfel de dungi şi pe deasupra şi gol şi care vorbeşte de parcă ar scheuna, apare ca din senin în portul Callao? Ceea ce spun ei trebuie să fie adevărat.

Pe strada cufundată în întuneric răsunau doar cele două perechi de cizme ale jandarmilor; picioarele desculţe ale negrului nu făceau niciun fel de zgomot.

— Dacă ar fi după mine, l-aş lăsa la răcoare, începu iarăşi Arévalo. Pentru că un sălbatic din Africa nu are nicio vină că-i un sălbatic din Africa, domnule sergent.

— Tocmai de aceea nu mai poate rămâne în temniţă, murmură Lituma. L-ai auzit pe locotenent: închisoarea este

pentru hoţi, asasini şi tâlhari. Pe socoteala cui să-l ţină statul în temniţă?

— Trebuia atunci să-l trimită înapoi în ţara lui de baştină, bombăni Arévalo.

— Şi cum naiba să verifici care-i este ţara? ridică vocea Lituma. Ai auzit ce-a zis locotenentul. Superiorii au încercat să vorbească cu el în toate limbile lumii: engleză, franceză şi chiar italiană. Nu vorbeşte nicio limbă, e un sălbatic.

— S-ar zice că vă pare bine că, fiind un sălbatic, trebuie să-i tragem un glonte, bombăni iarăşi Manzanita Arévalo.

— Nu spun că-mi pare bine, murmură Lituma. Dar repetând ceea ce zice locotenentul spun de fapt ceea ce susţin superiorii. Nu fi tâmpit!

Au pătruns pe bulevardul Contraamiral Mora când clopotul de la Nuestra Señora del Carmen de la Legua bătea miezul nopţii: sunetul i s-a părut lui Lituma trist. Privea înainte stăruitor, dar din când în când, împotriva voinţei sale, îşi întorcea faţa spre stânga şi arunca o privire către negru. Trecând prin dreptul conului slab de lumină al vreunui felinar, îl zărea pentru o clipă, mereu la fel: mişcându-şi mandibulele **cu** seriozitate şi mergând în ritm cu ei, fără a da nici cel mai mic semn de neliniște. „Singurul lucru care pare să-l intereseze pe lume este să mestece”, se gândi Lituma. Iar după o clipă: „E un condamnat la moarte care nu ştie că-i un sălbatic.” În acest timp îl auzi pe Manzanita:

— Şi, în sfârşit, de ce superiorii nu-l lasă să se topească pe undeva pe aici şi să se aranjeze şi el cum poate? bodogăni, supărat. Să mai fie un vagabond, printre cei mulţi care sânt în Lima. Unul în plus sau în minus, ce mai contează?!

— L-ai auzit pe locotenent, răspunse Lituma. Jandarmeria nu poate închide ochii în faţa delictului. Iar ăsta, lăsat liber în piaţă, n-are altă cale decât să fure. Sau să moară ca un câine. De fapt, îi facem o favoare. O împuşcătură durează o secundă. Şi e preferabil aşa, decât să moară încetul cu încetul de foame, de frig, de singurătate şi de tristeţe.

Dar Lituma simţea acum că glasul nu-i mai era convingător şi avea senzaţia că, auzindu-se, ascultă în realitate pe altcineva.

— Orice-ar fi, lăsaţi-mă să vă mai spun un lucru, îl auzi el pe Manzanita protestând. Încurcătura asta nu-mi place deloc şi nu mi-aţi făcut nici o favoare alegându-mă.

— Şi crezi că mie-mi place? murmură Lituma. Iar mie mi-au făcut oare superiorii vreo favoare alegându-mă?

Au trecut prin faţa Arsenalului Naval, unde suna o sirenă şi traversând maidanul din dreptul barajului secat, a ieşit din întuneric un câine care i-a lătrat. Mergeau în tăcere, auzind cizmele lovindu-se de trotuar şi zgomotul apropiat al mării şi simţind în nări aerul umed şi sărat.

— Pe terenul ăsta se aciuaseră anul trecut nişte ţigani, spuse Manzanita, pe neaşteptate, cu o voce de om istovit. Au ridicat câteva corturi şi au dat un spectacol de circ. Citeau norocul şi făceau farmece. Dar primarul ne-a pus să-i alungăm, pentru că nu aveau autorizaţia municipalităţii.

Lituma nu răspunse. Dintr-o dată, îl apucă ciuda, nu din pricina negrului, ci din cauza lui Manzanita şi a ţiganilor.

— Şi-o să-l lăsăm întins aici pe plajă, să-l ciugulească pelicanii? Întrebă Manzanita, gata să plângă.

— O să-l lăsăm pe grămezile de gunoi, ca să-l găsească şoferii de la salubritate, să-l ducă la morgă şi să-l dăruiască Facultăţii de Medicină, ca studenţii să-i facă autopsia, se burzului Lituma. Ai auzit foarte bine instrucţiunile, nu mă mai pune să ţi le repet.

— Le-am auzit, dar nu mă împac cu gândul că trebuie să-l omorâm, aşa, pe frigul ăsta, spuse Manzanita, după câteva minute. Şi nici dumneavoastră, cu toate că vă străduiţi. Îmi dau seama după voce că nu sunteţi de acordau acest ordin.

— Datoria noastră nu este să fim de acord cu ordinul, ci să-l executăm, spuse cu o voce slabă sergentul. Şi, după o pauză, continuă şi mai încet: Totuşi, ai dreptate. Nici eu nu sunt de acord. Mă supun pentru că trebuie să mă supun.

În acea clipă se terminau însă şi asfaltul, bulevardul, felinarele; au început să meargă prin beznă, pe pământul moale. I-a învăluit o duhoare puternică, aproape solidă. Se aflau la gunoaiele de lângă malul Rimac-ului, foarte aproape de mare, în patrulaterul dintre plajă, albia râului şi bulevard, unde, începând cu orele şase dimineaţa, camioanele gunoierilor lăsau deşeurile din Bellavista, Perla şi Callao şi unde, cam de la acea oră, o droaie de copii, bărbaţi, femei şi bătrâni se apucau să scurme grămezile mizere, căutând obiecte de valoare şi disputându-şi cu păsările de mare, cu vulturii şi câinii vagabonzi resturile comestibile rătăcite prin gunoaie. Se găseau foarte aproape de

acest loc pustiu, pe drumul spre Ventanilla şi Ancón, unde se înşirau fabricile de făină de peşte din Callao.

— Ăsta-i cel mai potrivit loc, spuse Lituma. Toate maşinile gunoierilor trec pe aici.

Marea vuia puternic. Manzanita se opri, se opri şi negrul. Jandarmii şi-au aprins lanternele şi scrutau, în lumina tremurătoare, faţa brăzdată de dungi a negrului, care mesteca necontenit.

— Nenorocirea este că nu are reflexe, nici măcar nu ghiceşte nimic, murmură Lituma. Oricine şi-ar da seama, l-ar apuca groaza şi ar încerca să fugă. Mă sâcâie calmul lui, încrederea pe care o are în noi.

— Am o idee domnule sergent. (Lui Arévaio îi clănţăneau dinţii de parcă l-ar fi pătruns gerul.) Să-l lăsăm să fugă. Vom declara că l-am ucis, şi pe urmă scornim noi ceva ca să explicăm dispariţia cadavrului…

Lituma îşi scoase pistolul şi-i trăgea acum piedica.

— Îndrăzneşti să-mi propui să nu respect ordinul superiorilor mei şi, pe deasupra, să mai şi mint? răsună, plină de spaimă, vocea sergentului. Cu arma în mâna dreaptă, ţintea în tâmpla negrului.

Trecură însă două, trei şi apoi mai multe secunde şi tot nu mai trăgea. O va face, totuşi? Va respecta ordinul? Va răsuna împuşcătura? Va cădea misteriosul imigrant pe grămada de gunoaie? Sau îi va fi cruţată viaţa şi el va fugi, înnebunit, pe plajele din împrejurimi, în vreme ce sergentul ireproşabil, acum încurcat şi mâhnit că nu şi-a făcut datoria, rămânea acolo, între duhoarea grea şi continuul dute-vino al valurilor mării? Care va fi sfârşitul acestei tragedii din Callao?

V

Trecerea lui Lucho Gatica prin Lima a fost calificată de Pascual în buletinele noastre drept un „splendid eveniment artistic şi un mare *hit* al radiodifuziunii naţionale”. Pe mine, această glumă m-a costat o povestire, o cravată şi o cămaşă aproape nouă şi a însemnat ratarea unei noi întâlniri cu mătuşa Julia. Înainte de sosirea cântăreţului chilian de bolerouri, am remarcat cum se profilau în ziare fotografiile şi cronicile elogioase („publicitate neplătită, ceea ce face foarte mult”, spunea Genaro-fiul), însă nu mi-am dat seama cu adevărat de faima lui decât când am văzut femeiele făcând coadă pe strada Belén, în aşteptarea unui bilet în plus pentru concert. Cum sala era mică – de circa o sută de locuri –, nu puteau să asiste la spectacol decât câteva dintre ele. În seara premierei, înghesuiala la intrarea de la Panamericana era atât de mare, încât eu şi Pascual a trebuit să urcăm în mansardă prin clădirea alăturată, care împărţea terasa cu imobilul nostru. Am pregătit buletinul pentru ora şapte, dar n-a fost chip să-l trimitem la etajul al doilea.

— Pe scări e un batalion de femei care blochează uşa şi liftul, mi-a spus Pascual. Am încercat să le cer voie, dar m-au luat drept golan.

I-am dat telefon lui Genaro-fiul, care radia de fericire.

— Mai e o oră până la concertul lui Lucho şi mulţimea a şi întrerupt circulaţia pe strada Belén. Întregul Peru are radioul deschis pe postul Panamericana.

Având în vedere ceea ce se întâmpla, l-am întrebat dacă sacrificăm buletinele de la orele şapte şi opt, dar el avea o soluţie pentru orice şi i-a dat prin minte să dictăm crainicilor ştirile la telefon. Aşa am făcut; între două buletine, Pascual asculta vrăjit vocea lui Lucho Gatica la radio, iar eu reciteam a patra versiune a povestirii despre senatorul-eunuc, căreia tocmai îi pusesem şi un titlu de roman de groază: *Faţa avariată*. La nouă fix ascultam sfârşitul programului, glasul lui Martínez Morosini luându-şi rămas bun de la Lucho Gatica şi ovaţiile publicului care, de data aceasta, erau reale, nu de pe disc. Zece secunde mai târziu a sunat telefonul şi am auzit vocea alarmată a lui Genaro-fiul:

— Coborâţi cum o fi, gluma se îngroaşă!

A fost un adevărat succes să străpungem zidul de femei îngrămădite pe scară, pe care le oprise la uşa sălii de spectacole mătăhălosul portar Jesusito. Pascual striga: „Ambulanţa! Ambulanţa! Am venit după un rănit!’ Femeile, cele mai multe tinere, ne priveau cu indiferenţă şi zâmbeau, dar nu se îndepărtau şi a trebuit să le împingem. Înăuntru, ne-a întâmpinat un spectacol tulburător: artistul aclamat cerea protecţia poliţiei. Era scund, livid şi plin de ură faţă de admiratoarele sale Patronul progresist se străduia să-l calmeze, îi spunea că venirea poliţiei ar produce o impresie foarte proastă, mulţimea aceea de fete era un omagiu adus talentului său. Vedeta nu se lăsa însă convinsă:

— Le cunosc eu pe astea, zicea el, îngrozit şi totodată furios. Încep prin a-ţi cere un autograf şi ajung să te zgîrâie, să te muşte.

Noi râdeam, dar realitatea i-a confirmat previziunile. Genaro-fiul a hotărât să aşteptăm o jumătate de oră, crezând că admiratoarele, plictisite, or să plece. La zece şi un sfert (eu aveam întâlnire cu mătuşa Julia să mergem la film), când noi obosiserăm aşteptând ca ele să obosească, am căzut de acord să ieşim. Genaro-fiul, Pascual, Jesusito, Martínez Morosini şi cu mine, prinşi de mâini, am format un cerc şi am pus în mijloc vedeta, a cărei paloare s-a accentuat până la alb, de îndată ce am deschis uşa. Am putut coborî primele trepte fără mare dificultate, dând cu genunchiul, cu capul şi cu pieptul în fluviul feminin, care, deocamdată, se mulţumea să aplaude, să suspine şi să întindă mâinile ca să-şi atingă idolul – care, alb ca varul, surâdea şi şoptea printre dinţi: „Fraţilor, aveţi grijă să nu daţi drumul la mâini” –, însă curând a trebuit să înfruntăm o agresiune în toată regula. Ne apucau de îmbrăcăminte, ne strângeau şi, scoţând răcnete, întindeau mâinile pentru a smulge bucăţi din cămaşa şi costumul idolului. Când, după zece minute de sufocare şi ghionturi, am ajuns la coridorul de la ieşire şi am crezut că am scăpat, am avut însă o halucinaţie: micuţul cântăreţ de bolerouri era înşfăcat de admiratoare, care îl striveau sub ochii noştri. Nu s-a întâmplat aşa ceva, dar când l-am băgat în maşina lui Genaro-tatăl, care aştepta la volan de peste o oră şi jumătate, Lucho Gatica şi garda lui de oţel erau convertiţi în supravieţuitorii unei catastrofe. Mie îmi smulseseră cravata şi-mi făcuseră ferfeniţă cămaşa, lui Jesusito îi sfâşiaseră

uniforma şi-l lăsaseră fără chipiu, iar Genaro-fiul avea fruntea învineţită de o lovitură de geantă. Astrul era nevătămat, dar din îmbrăcămintea sa se păstrau neatinşi doar chiloţii şi pantofii. A doua zi, în timp ce ne luam cafeaua de la zece la Bransa, i-am relatat lui Pedro Camacho isprăvile admiratoarelor. N-a fost deloc surprins:

— Tinere prieten, mi-a spus filozofând şi privindu-mă de foarte departe, şi muzica ajunge la sufletul mulţimii

În vreme ce eu luptam să apăr integritatea fizică a lui Lucho Gatica, doamna Agradecida a făcut curat în mansardă şi a aruncat la gunoi a patra variantă a naraţiunii despre senator. În loc să mă amărăsc, m-am simţit eliberat de o povară şi am dedus din asta că era un semn ceresc. Când i-am comunicat lui Javier că n-o s-o mai rescriu, în loc să mă disuadeze, el m-a felicitat pentru hotărârea luată.

Mătuşa Julia s-a distrat grozav pe socoteala experienţei mele ca escortă. Din noaptea sărutărilor furişe de la Grill Bolívar, ne vedeam aproape zilnic. A doua zi după aniversarea unchiului Lucho, eu m-am prezentat pe neaşteptate în casa din Armendáriz şi, spre norocul meu, am găsit-o pe mătuşa Julia singură.

— S-au dus în vizită la mătuşă-ta Hortensia, mi-a zis, invitându-mă în salon. Eu nu m-am dus, fiindcă ştiu că bârfitoarea aia îşi petrece timpul scoţându-mi vorbe.

Am prins-o de mijloc, am tras-o spre mine şi am încercat s-o sărut. Nu m-a respins, dar nici nu mi-a răspuns: i-am simţit gura rece. Când ne-am depărtat, am văzut că mă privea fără să zâmbească. Nu surprinsă, ca în ajun, ci mai degrabă cu o anume curiozitate şi cu o oarecare ironie.

— Uite, Marito! vocea îi era caldă, calmă. Am făcut la viaţa mea toate nebuniile din lume. Dar *pe asta* n-o s-o fac! A izbucnit apoi într-un hohot de râs: Eu, corupătoare de minori? Asta, zău că nu!

Ne-am aşezat şi am stat de vorbă aproape două ore. I-am povestit toată viaţa mea, nu cea trecută, ci aceea din viitor, când aveam să trăiesc la Paris şi să fiu scriitor. I-am spus că doream să scriu de când îl citisem pentru prima oară pe Alexandre Dumas şi că de atunci visam să călătoresc în Franţa şi să locuiesc într-o mansardă din cartierul artiştilor, consacrându-mă cu totul literaturii, cel mai formidabil lucru din

lume. I-am spus că studiam Dreptul ca să fac pe placul familiei, dar că avocatura mi se părea cea mai dură şi stupidă dintre profesiuni şi că n-o s-o practic niciodată. La un moment dat, mi-am dat seama că vorbeam într-un mod prea avântat şi i-am zis că era pentru prima dată când mărturiseam asemenea lucruri intime nu unui prieten, ci unei femei.

— Ţi se pare că sunt mamă-ta şi asta te stâmeşte să-mi faci confidenţe, mă psihanaliză mătuşa Julia. Uite, domnule, fiul Doritei a ieşit un boem. Necazul este că o să crăpi de foame, băiete.

Mi-a spus că noaptea trecută nu închisese ochii, gândindu-se la săruturile furişe de la Grill Bolívar. Că nu-i intra în cap faptul că băiatul Doritei, copilaşul pe care mai ieri îl dusese împreună cu mama lui la liceul La Salle din Cochabamba, puştiul pe care ea îl mai credea încă în pantaloni scurţi, ţâncul pe care îl lua ca escortă la film, ca să nu se ducă singură, a sărutat-o dintr-o dată pe gură, ca un bărbat în toată firea.

— Dar sunt un bărbat în toată firea, am asigurat-o, luându-i mâna şi sărutându-i-o. Am Optsprezece ani. Şi de cinci mi-am pierdut castitatea.

— Şi atunci ce sunt eu, care am treizeci şi doi şi mi-am pierdut-o acum cincisprezece ani? râse ea. O bătrână decrepită!

Avea un râs răguşit şi puternic, direct şi vesel, la care i se deschidea larg gura mare, cu buze groase, şi i se încreţeau ochii. Mă privea ironică şi maliţioasă, încă nu ca pe un bărbat, dar nici ca pe un puştan.

— După îndrăzneala ta de azi-noapte, nu mai pot să te invit la o Coca-Cola, mi-a spus, făcând pe supărata. Trebuie să te tratez ca pe unul dintre pretendenţii mei.

I-am zis că diferenţa de vârstă nu e chiar aşa de speriat.

— Aşa de speriat, nu, mi-a răspuns. Dar aproape cât ar trebui ca să-ţi fiu mamă.

Mi-a spus povestea căsniciei ei. În primii ani, totul a mers foarte bine. Bărbatul ei avea o fermă pe platouri, iar ea se obişnuise atât de mult cu viaţa de la ţară, încât rareori se mai ducea la La Paz. Casa de la fermă era confortabilă şi pe ea o încânta liniştea locurilor, viaţa sănătoasă şi simplă: călărea, făcea excursii, asista la petrecerile indienilor. Norii cenuşii începuseră să apară fiindcă ea nu putea zămisli; bărbatul ei suferea la gândul că n-o să aibă urmaşi. Apoi, el se apucase să

bea şi de atunci căsnicia lor o luase pe calea certurilor, despărţirilor, împăcărilor, până la disputa finală. După divorţ, au rămas buni prieteni.

— Dacă mă însor vreodată, nici eu n-o să am copii, am prevenit-o. Copiii şi literatura sunt incompatibili.

— Vrei să spui că pot să-mi depun şi eu candidatura şi să mă aşez la coadă? cochetă mătuşa Julia.

Avea scânteie şi spontaneitate pentru replică, relata cu haz întâmplări şi era (ca de altfel toate femeile pe carele cunoscusem până atunci) îngrozitor de aliterară. Lăsa impresia că în lungile ceasuri libere de la ferma boliviană citise doar reviste argentiniene, nişte maculatură de Delly şi numai câteva romane pe care le considera memorabile *Arabul* şi *Fiul arabului,* de un oarecare H. M. Huli. În acea seară, la plecare, am întrebat-o dacă mai putem merge la cinema şi mi-a spus „asta da”. De atunci, ne-am dus la spectacole nocturne aproape în fiecare zi şi, pe lângă faptul că am suportat o cantitate apreciabilă de melodrame mexicane şi argentiniene, ne-am dat şi o cantitate considerabilă de săruturi. Filmul se convertise în pretext alegeam cinematografele cele mai îndepărtate de casa din Armendáriz (Montecarlo, Colina, Marsano), tocmai pentru a fi mai mult timp împreună. După fiecare film, ne plimbam îndelung „făcând împletituri” (mă învăţase că, în Bolivia, „a se ţine de mână” se spunea „a face împletituri”), dând largi ocoluri pe străzile pustii din Miraflores (ne dam drumul la mâini de câte ori se ivea vreun trecător sau vreo maşină), discutând despre toate lucrurile din lume, în timp ce – eram în acel anotimp mediocru numit la Lima iarnă – burniţa ne uda veşmintele. Mătuşa Julia ieşea întotdeauna să ia dejunul sau ceaiul cu numeroşii ei pretendenţi, iar mie îmi rezerva serile. Mergeam, într-adevăr, la cinema, ne aşezam pe rândurile din spate de la parter, unde (mai ales dacă filmul era foarte prost) puteam să ne sărutăm fără a-i deranja pe ceilalţi spectatori şi fără a fi recunoscuţi de cineva. Relaţia noastră se statornicise repede într-un plan amorf, se situa într-un punct oarecare indefinibil, între categoria îndrăgostiţilor şi cea opusă, a amanţilor. Aceasta era o temă recurentă în conversaţiile noastre. Ca amanţi, aveam clandestinitatea, teama de a fi descoperiţi, sentimentul riscului, şi chiar eram amanţi, însă spiritual, nu fizic, fiindcă nu făceam dragoste (şi nici măcar, cum avea să se scandalizeze Javier mai

târziu, „nu ne pipăiam”). Ca îndrăgostiţi, aveam respectul pentru anumite rituri clasice ale cuplului adolescentin din Miraflores din acea vreme (mersul la cinema, sărutul în timpul filmului, plimbările pe străzi, ţinându-ne de mână) şi comportamentul cast (în acea Epocă de Piatră, fetele miraflorine se căsătoreau de obicei fecioare şi se lăsau atinse pe sâni şi pe sex doar când îndrăgostitul ajungea la statutul evident de logodnic), dar cum am fi putut noi fi altfel, având în vedere diferenţa de vârstă şi legătura de rudenie? Dată fiind ambiguitatea şi extravaganţa idilei noastre, ne jucam să-i găsim un nume: „logodnă englezească”, „romanţă suedeză”, „dramă turcească”.

— Dragostea dintre un ţânc şi o bătrână, care pe deasupra mai este într-un fel şi mătuşa lui, mi-a spus într-o seară mătuşa Julia, când traversam Parcul Central. Sursă de inspiraţie pentru unul dintre radioteatrele lui Pedro Camacho.

I-am amintit că nu-mi este mătuşă decât prin alianţă, iar ea mi-a povestit că în teatrul radiofonic de la trei, un tip din San Isidro, băiat bun şi mare surfist, avea relaţii, nici mai mult, nici mai puţin, decât cu soră-sa, pe care, culme a ororii, o lăsase însărcinată.

— De când asculţi teatru la microfon? am întrebat-o.

— M-a contagiat soră-mea, mi-a răspuns ea. Adevărul este că textele dramatice de la Radio Central sunt fantastice, nişte drame de ţi se rupe sufletul.

Şi mi-a mărturisit că ei şi mătuşii Olga li se umpleau uneori ochii de lacrimi. A fost primul indiciu pe care l-am avut despre înrâurirea exercitată de pana lui Pedro Camacho asupra căminelor din Lima. Am mai cules şi altele, în următoarele zile, în celelalte case ale familiei. Nimeream la mătuşa Laura, iar ea, cum mă vedea în pragul salonului, îmi făcea semn cu degetul să păstrez liniştea, stând mai departe aplecată spre aparatul de radio, pentru a putea nu numai să audă, ci parcă să şi miroasă, să atingă (tremurătoarea sau aspra sau înflăcărată sau cristalina) voce a artistului bolivian. Apăream la mătuşa Gaby şi le găseam, pe ea şi pe mătuşa Hortensia, desfăcând un ghem cu degetele înţepenite, în vreme ce urmăreau un dialog, plin de cuvinte proparoxitone şi gerunzii, între Luciano Pando şi Josefina Sánchez. Şi chiar acasă, bunicii, care aveau dintotdeauna „slăbiciune pentru romane”, cum spunea bunica mea Carmen,

făcuseră acum o adevărată pasiune radioteatrală. Dimineaţa mă trezeam auzind măsurile semnalului muzical al postului Radio Central – se pregăteau, cu o anticipaţie bolnăvicioasă, să asculte primul teatru radiofonic, cel de la zece luam prânzul auzindu-l pe cel de la două, după-amiaza, şi la orice oră din zi m-aş fi întors acasă, îi găseam pe cei doi bătrânei şi pe bucătăreasa lor retraşi într-un ungher ai camerei de primire, cu atenţia profund concentrată asupra radioului, care era mare şi greu ca un bufet şi pe care, culmea culmilor, îl dădeau la maxim.

— De ce-ţi place aşa de mult teatrul radiofonic? am întrebat-o într-o bună zi pe bunica. Ce au piesele difuzate la radio şi n-au cărţile, de exemplu?

— Este ceva mai viu, mai adevărat să auzi personajele glăsuind, mi-a explicat ea, după ce a cumpănit. Şi, în plus, la anii mei, o duc mai bine cu auzul decât cu ochii.

Am încercat o verificare asemănătoare şi în celelalte case ale rudelor mele, dar cu vagi rezultate. Mătuşilor Gaby, Laura, Olga şi Hortensia le plăcea teatrul radiofonic pentru că era amuzant, trist sau grav, pentru că le distra şi le făcea să viseze, să trăiască lucruri imposibile în viaţa reală, pentru că le învăţa unele adevăruri sau pentru că fiecare avea întotdeauna oleacă de spirit romantic. Când le-am întrebat de ce le plăcea teatrul radiofonic mai mult decât cărţile, au protestat: ce prostie, cum să le compari, cărţile înseamnă cultură, teatrul radiofonic e doar o aiureală cu care să-ţi omori timpul. Adevărul este însă că trăiau cu urechile lipite de radio şi că nu văzusem niciodată pe niciuna dintre ele deschizând o carte. În hoinăreala noastră nocturnă, mătuşa Julia îmi rezuma câteodată unele episoade care o impresionaseră, iar eu îi relatam discuţiile mele cu scribul, încât Pedro Camacho a ajuns, pe nesimţite, o componentă a idilei noastre.

Însuşi Genaro-fiul mi-a confirmat succesul noilor scenarii de teatru radiofonic, în ziua în care am obţinut, în sfârşit, după mii de proteste, să mi se dea o altă maşină de scris. A apărut în mansardă cu o mapă în mână şi cu, chipul radiind:

— Întrece şi cele mai optimiste calcule, ne-a zis. În două săptămâni, audienţa teatrului la microfon a crescut cu douăzeci la sută. Ştiţi ce-nseamnă asta? Creşterea cu douăzeci la sută a tarifului la publicitatea radio!

— Don Genaro, şi-o să ne creşteţi şi nouă leafa cu douăzeci la sută? sări Pascual de pe scaunul lui.

— Voi nu lucraţi la Radio Central, ci la Panamericana, ne aminti Genaro-fiul. Noi suntem un post de bun gust şi nu difuzăm teatru.

În paginile de specialitate, ziarele s-au făcut în curând ecoul popularităţii cucerite de noile piese ale emisiunii „Teatru la microfon” şi au început să-l elogieze pe Pedro Camacho. Cel care l-a consacrat a fost Guido Monteverde, în rubrica lui de la *Ultima Hora,* numindu-l „experimentat creator, cu imaginaţie tropicală şi frază romantică, îndrăzneţ dirijor al simfoniilor radioteatrale şi el însuşi actor cu o voce încântătoare”. Dar beneficiarul acestor calificative nu se lăsa copleşit de valul de entuziasm care se ridica în jurul său. Într-una dintre dimineţile în care eu, în drum spre Bransa, îl luam să bem cafeaua împreună, am găsit un anunţ lipit de fereastra de la chichineaţa lui, pe care scria cu litere grosolane: „Nu se primesc ziarişti, nici nu se dau autografe. Artistul lucrează! Respectaţi-l!”

— Asta-i o glumă sau ceva serios? l-am întrebat, în timp ce eu îmi savuram cafeaua cu lapte, iar el infuzia cerebrală de luiză cu mentă.

— E ceva foarte serios, mi-a răspuns el. Enciclopediştii din partea locului au început să mă sâcâie şi, dacă nu le pun stavilă, în curând se vor face cozi de ascultători acolo – arătă el înspre Piaţa San Martín, ca unul care nu doreşte aşa ceva – cerând fotografii şi semnături. Timpul meu este aur şi nu pot să-l pierd cu prostii.

Nu era nici un atom de vanitate în ceea ce spunea doar sinceră îngrijorare. Purta obişnuitul său costum negru, lavalieră şi fuma nişte ţigări pestilente, numite „Aviación”. Era, ca întotdeauna, extrem de serios. Am crezut că-l măgulesc relatându-i că toate mătuşile ajunseseră nişte ascultătoare fanatice ale programelor sale şi că Genaro-fiul jubila de bucurie la rezultatele sondajelor asupra popularităţii teatrelor sale radiofonice. Dar mi-a făcut semn să tac, plictisit, ca şi când toate aceste lucruri ar fi inevitabile, iar el le-ar fi ştiut dintotdeauna şi mi-a comunicat că este indignat de lipsa de sensibilitate a „neguţătorilor” (expresie cu care, începând de atunci, avea să se refere la Genari).

— E ceva care şchioapătă în piesele mele de teatru radiofonic; datoria mea este să îndrept asta, iar a lor e să mă ajute, a afirmat, încruntându-şi sprâncenele. Dar se vede că arta şi punga sunt duşmani de moarte, ca porcul şi mărgăritarele.

— Şchioapătă? mă mirai eu. Dar toate sunt un succes!

— Neguţătorii nu vor să renunţe la Pablito, deşi le-am cerut-o! m-a lămurit el. Din consideraţii sentimentale, că e de nu ştiu câţi ani la Radio Central şi alte tâmpenii din astea. Ca şi cum arta ar avea de-a face cu caritatea. Incompetenţa acestui bolnav e un adevărat sabotaj pentru truda mea.

Marele Pablito era unul dintre personajele pitoreşti şi indefinibile care atrăgeau sau creau ambianţa de la Radio. Diminutivul Pablito sugera că-i vorba de un copil, dar în realitate era un creol la cincizeci de ani care îşi târa picioarele şi avea crize de astm ce răspândeau miasme în jurul lui. Bântuia prin Radio Central şi Panamericana din zori şi până-n seară, făcând de toate, de la a da o mână de ajutor măturătorilor sau a merge să cumpere bilete la cinema sau la coride pentru Genari şi până la a distribui invitaţii pentru spectacolele de la Radio. Munca lui de bază era la teatrul radiofonic, unde răspundea de efectele speciale.

— Ăştia cred că efectele speciale sunt o bagatelă, pe care o poate face orice nătărău, răcnea Pedro Camacho, aristocratic şi rece. În realitate, sunt o artă şi ce ştie despre artă un brahicefal, pe jumătate muribund, ca Pablito?

M-a asigurat că, „dacă va fi cazul”, nu va şovăi să suprime cu propriile-i mâini orice obstacol care ar sta în calea „perfecţionării muncii sale” (şi o spunea în aşa fel, că l-am crezut). Căindu-se parcă, a adăugat că n-avea timp să formeze un tehnician pentru efecte speciale, învăţându-l de la A la Z, dar că, după o scurtă explorare „a potenţialului local”, găsise ceea ce căuta. A coborât glasul, a aruncat o privire în jur şi a terminat mefistofelic:

— Elementul care ne trebuie e la Radio Victoria.

Am analizat cu Javier posibilităţile pe care le avea Pedro Camacho de a-şi materializa intenţiile ucigaşe cu Marele Pablito şi amândoi am fost de părere că soarta acestuia depindea în exclusivitate de rezultatele sondajelor: dacă progresia teatrului radiofonic se menţine, va fi sacrificat fără milă. Şi într-adevăr, nu trecuse bine o săptămână, când Genaro-fiul a apărut în

mansardă, surprinzându-mă în plină redactare a unei noi povestiri – probabil că a remarcat starea mea de confuzie, rapiditatea cu care am smuls foaia din maşina de scris şi am amestecat-o printre buletine, dar a avut delicateţea de a nu face niciun comentariu –, şi ni s-a adresat în acelaşi timp amândurora, adică mie şi lui Pascual, cu un gest de mare mecena:

— Neputincioşilor, atâta v-aţi tânguit, că aţi obţinut şi noul redactor pe care îl doreaţi! Marele Pablito va lucra cu voi. Dar să nu vă culcaţi pe lauri!

Întărirea pe care a primit-o redacţia de informaţii a fost mai mult morală decât materială, deoarece a doua zi dimineaţa când Marele Pablito, foarte punctual, a apărut în birou la ora şapte şi m-a întrebat ce trebuie să facă, eu l-am însărcinat să dea o fugă la o reuniune parlamentară, iar el s-a speriat, a avut un acces de tuse care l-a învineţit şi a bâlbâit că-i imposibil:

— Dar eu… nu ştiu nici să citesc, nici să scriu, domnule!

Am apreciat drept o rafinată dovadă a spiritului ironic al lui Genaro-fiul faptul că ne-a ales ca nou colaborator un analfabet. Pascual, pe care gândul că redacţia se va bifurca între ei şi Marele Pablito îl iritase, a primit ştirea analfabetismului cu o sinceră bucurie. L-a dojenit în faţa mea pe noul său coleg pentru spiritul lui apatic, fiindcă n-a fost capabil să se instruiască, cum făcuse el, adult fiind, mergând la cursurile serale gratuite. Marele Pablito, înspăimântat la culme, îl aproba, repetând ca un automat „e-adevărât, nu se gândise la asta, aveţi întru totul dreptate”, şi privindu-mă cu chipul celui aflat în pragul unei concedieri iminente. L-am liniştit, spunându-i că el o să se ocupe de dusul buletinelor la crainici. În realitate, s-a convertit într-un sclav al lui Pascual, care îl punea toată ziua să alerge din mansardă în stradă şi înapoi, să-i aducă ţigări şi pateuri, pe care le vindea un simigiu pe strada Carabaya, şi chiar să se ducă să vadă dacă afară plouă. Marele Pablito îşi îndura sclavia cu un minunat spirit de sacrificiu şi chiar manifesta un mai mare respect şi prietenie pentru torţionarul său decât faţă de mine. Când nu făcea comisioane pentru Pascual, se ghemuia într-un colţ al biroului şi, cu capul sprijinit de perete, adormea pe dată. Sforăia scoţând nişte sunete sincrone şi şuierătoare, de ventilator ruginit. Era un spirit generos. Nu avea deloc pică pe Pedro Camacho fiindcă l-a înlocuit cu un pricopsit de la Radio

Victoria. Întotdeauna se exprima în cei mai elogioşi termeni despre scribul bolivian, pentru care avea cea mai curată admiraţie. Deseori îmi cerea voie să se ducă la repetiţiile celor de la teatrul radiofonic. De fiecare dată se întorcea şi mai entuziasmat:

— Tipul ăsta e un geniu, spunea el, înecându-se. Se petrec lucruri nemaipomenite.

Aducea mereu istorioare foarte amuzante despre reuşitele artistice ale lui Pedro Camacho. Într-o zi s-a jurat că acesta îl sfătuise pe Luciano Pando să se masturbeze înainte de a interpreta un dialog de dragoste, pe motiv că asta îi slăbeşte vocea şi îi provoacă un gâfâit sentimental. Luciano Pando se opusese.

— Acum se înţelege, don Mario, de ce se duce la closetul din patio de câte ori e o scenă sentimentală, îşi făcea cruce Marele Pablito şi-şi săruta degetele. Să-şi facă singur bucuria, asta-i! De aceea îi iese glasul aşa de suav.

Am discutat îndelung cu Javier dacă o fi adevărat sau doar o invenţie a noului redactor şi am ajuns la concluzia că, în orice caz, motive sunt suficiente ca să nu considerăm totul absolut imposibil.

— Despre aceste lucruri ar trebui să scrii o povestire şi nu despre Doroteo Marti, mă certa Javier. Radio Central e o mină pentru literatură.

Povestirea la care lucram cu încăpăţânare în acele zile se baza pe o întâmplare relatată de mătuşa Julia, ceva la care ea însăşi asistase la Teatrul Saavedra din La Paz. Doroteo Martí era un actor spaniol care străbătea America, făcând lumea să plângă cu lacrimi de intensă emoţie la *Cea deloc iubită şi un om adevărat* sau alte grozăvii şi mai truculente. Până şi la Lima, unde teatrul era o curiozitate defunctă din secolul trecut, trupa lui Doroteo Marti umpluse sala de la Teatrul Municipal cu o reprezentaţie care, potrivit legendei, era piesa *non plus ultra* a repertoriului său: *Viaţa*, *patimile şi moartea lui Isus.* Artistul avea un ascuţit simţ practic, iar gura lumii spune că uneori Cristul îşi întrerupea sfâşietoarea noapte de chinuri de pe Muntele Măslinilor, ca să anunţe – cu o voce dulce – onoratul public prezent că a doua zi dimineaţa trupa lui urma să ofere un spectacol demonstrativ la care fiecare bărbat putea să-şi aducă prietena gratis (şi apoi continua Calvarul). Ceea ce văzuse

mătuşa Julia la Teatrul Saavedra a fost într-adevăr un spectacol despre viaţă, patimi şi moarte. Era în momentul suprem, Christos agoniza pe înălţimile Golgotei, când publicul a observat că buşteanul de care era strâns legat Christosul-Marti începe să se clatine printre norii de fum. Era un accident sau un efect prevăzut? Prudenţi, schimbând priviri discrete, Fecioara, apostolii, legionarii şi, în general, toată lumea au început să se retragă, să se îndepărteze de crucea în balans, pe care Doroteo-Isus, cu capul sprijinit încă în piept, începuse să murmure încetişor, dar audibil în primele rânduri de la parter. „Cad, cad.” Paralizaţi desigur, de oroarea sacrilegiului, nimeni dintre ocupanţii nevăzuţi ai culiselor n-a alergat să prindă crucea, care se legăna acum sfidând numeroasele legi ale fizicii în mijlocul unui zgomot de glasuri alarmate, ce înlocuiseră rugăciunile. După câteva clipe, spectatorii din La Paz au putut să-l vadă pe Martí din Galilea prăvălindu-se cu faţa în jos pe scena gloriei sale, sub greutatea buşteanului sfânt, şi să audă explozia care a zguduit teatrul. Mătuşa Julia se jura că Christos, înainte de a se face terci de scândurile scenei, scosese un răcnet sălbatic: „Cad, drace.” Eu voiam să recreez îndeosebi finalul; povestirea urma să se termine aşa, cu răcnetul şi înjurătura lui Isus, într-o scenă de efect. Voiam să fie o povestire comică şi, ca să învăţ tehnicile umorului, citeam în autobuze numere din „Expreso”, iar în pat, înainte de a adormi, pe toţi scriitorii genului care îmi cădeau în mână, de la Mark Twain şi Bernard Shaw până la Jardiel Poncela sau Fernández Flórez. Dar, ca de obicei, nu-mi ieşea, iar Pascual şi Marele Pablito numărau foile pe care le aruncam la coş Bine că, în ceea ce priveşte hârtia, Genarii nu erau strânşi la pungă cu redacţia de informaţii.

Au trecut două sau trei săptămâni până ce l-am cunoscut pe bărbatul de la Radio Victoria care îl înlocuise pe Marele Pablito. Spre deosebire de ceea ce se întâmpla înainte de venirea lui, când oricine putea asista fără nici o oprelişte la înregistrarea radioteatrelor, Pedro Camacho interzisese intrarea oricui în studio, în afară de actori şi tehnicieni, şi, ca să împiedice orice tentativă, încuia uşile şi instala în faţa lor pe descurajatoarea matahală de Jesusito. Nici chiar Genaro-fiul nu fusese scutit. Îmi amintesc şi acum după-amiaza în care, ca întotdeauna când avea probleme şi-i trebuia o batistă pentru lacrimi, a apărut în

mansardă cu nările vibrând de indignare şi şi-a descărcat sufletul:

— Am încercat să intru în studio, iar el a oprit brusc programul şi a refuzat să mai înregistreze până nu mă cărăbănesc, mi-a spus, cu un glas indispus. Mi-a promis că dacă îi mai întrerup repetiţiile, o să-mi dea cu microfonul în cap. Ce mă fac? Îl concediez, cu casa de bani uşurată, sau mă răcoresc înjurând?

I-am spus ceea ce dorea să-i spun: că, pentru succesul teatrului radiofonic („pentru gloria radiodifuziunii naţionale” etc.), să înjure şi să nu-şi mai bage nasul în treburile artistului. Aşa a şi făcut, dar eu muream de curiozitate să asist la imprimarea unuia dintre programele scribului.

Într-o dimineaţă, la ora obişnuitei noastre cafele, după un prudent ocoliş, m-am încumetat să-l abordez pe Pedro Camacho. I-am zis că aş vrea să-l văd la lucru pe noul tehnician însărcinat cu efectele speciale, să constat dacă e într-adevăr aşa de bun cum îmi spusese el.

— N-am spus bun, ci mediocru, mă corectă el pe loc. Dar mă ocup de el şi s-ar putea să ajungă bun.

A băut o înghiţitură din infuzia lui şi m-a privit cu ochi reci şi ceremonioşi, pradă unor îndoieli lăuntrice. Într-un tírziu, a consimţit, resemnat:

— Bine! Vino mâine, la cel de la trei. Dar asta nu se mai poate repeta, îmi pare rău! Nu-mi place ca actorii să fie tulburaţi, orice prezenţă străină îi distrage, îmi scapă din mână şi adio *catharsis.* Imprimarea unui episod e o mesă, prietene.

În realitate, era ceva mult mai solemn. Printre toate liturghiile de care îmi aduceam aminte (nu mai mergeam la biserică de ani de zile), niciodată nu văzusem o ceremonie atât de pasionantă, un rit trăit atât de intens ca înregistrarea episodului şaptesprezece din *Întâmplările şi nenorocirile lui don Alberto de Quinteros,* la care fusesem admis. Spectacolul n-a durat probabil mai mult de treizeci de minute – zece de repetiţii şi douăzeci de înregistrare –, dar mie mi s-a părut că a durat ore în şir. Încă de la intrare, m-a impresionat atmosfera de reculegere religioasă care domnea în mica încăpere înconjurată de geamuri şi cu covor verde, plin de praf, care purta numele de „Studioul de înregistrări Nr. 1” de la Radio Central. Doar Marele Pablito şi cu mine eram spectatori acolo; ceilalţi erau participanţi activi. Când am intrat, Pedro Camacho, cu o privire ostăşească, ne-a anunţat

că trebuie să stăm stană de piatră. Scenaristul-regizor părea cu totul altul: mai înalt, mai puternic, un general care îşi instruieşte trupele disciplinate. Disciplinate? Mai curând fascinate, vrăjite, fanatizate. Mi-a fost greu s-o recunosc pe mustăcioasa şi varicoasa Josefina Sánchez, pe care o văzusem de atâtea ori la înregistrarea tiradelor ei mestecând chewing-gum, împletind, complet dezinteresată şi cu aerul că nu ştie ce spune, în persoana foarte serioasă, care, când nu se uita pe text – de parcă şi-ar fi citit rugăciunea –, avea ochi doar să-l privească pe artist, repectuoasă şi supusă, cu tremurul de novice cu care o copilă se uită la altar în ziua primei comuniuni. La fel se întâmpla cu Luciano Pando şi cu ceilalţi trei actori (două femei şi un bărbat foarte tânăr). Nu schimbau nici măcar o vorbuliţă, nu se priveau între ei: ochii lor se plimbau, magnetizad, de la text, la Pedro Camacho: până şi tehnicianul de sunet, burtosul Ochoa, le împărtăşea extazul, de cealaltă parte a geamului: foarte serios, verifica probele – apăsând pe butoane şi aprinzând lumini – şi urmărea încruntat şi atent la ceea ce se petrecea în studio.

Cei cinci actori erau strânşi în cerc în jurul lui Pedro Camacho, care – îmbrăcat în obişnuitul său costum negru, cu lavalieră şi cu pletele fluturând – le da instrucţiuni asupra episodului pe care urmau să-l înregistreze. De fapt, ceea ce le comunica el nu erau instrucţiuni, cel puţin în înţelesul prozaic de indicaţii concrete asupra modului în care să-şi rostească tiradele – cu măsură sau exagerare, încet sau repede –, ci aristocratic şi olimpian, după cum îi era obiceiul, ţinea un discurs despre profunzimile estetice şi filozofice. În acest discurs înfierbântat, apăreau şi dispăreau frecvent, bineînţeles, cuvintele „artă” şi „artistic”, ca un semnal sfânt şi magic, care deschide şi explică orice. Dar şi mai insolită decât cuvintele scribului bolivian era fervoarea cu care le profera şi – poate chiar mai mult – efectul pe care îl produceau acestea. Vorbea gesticulând şi înălţându-se pe vârful picioarelor, cu vocea fanatică a bărbatului care este în posesia unui adevăr presant, pe care trebuie să-l propage, să-l împărtăşească, să-l impună. Obţinea totul: cei cinci actori îl ascultau încremeniţi, uluiţi, deschizând larg ochii, parcă pentru a-i sorbi cât mai bine maximele despre munca lor („misiunea lor”, spunea scenaristul-regizor). Mi-a părut rău că mătuşa Julia nu-i cu mine, fiindcă n-avea să mă creadă când i-oi povesti că

văzusem transfigurându-se, înfrumuseţându-se, spiritualizându-se, timp de o eternă jumătate de oră, o mână de reprezentanţi ai celei mai mizerabile profesiuni din Lima, sub influenţa retoricii efervescente a lui Pedro Camacho. Eu şi Marele Pablito stăm pe jos, într-un colţ al studioului; în faţa noastră, înconjurat de accesorii ciudate, se afla transfugul de la Radio Victoria, cea mai proaspătă achiziţie. Şi el ascultase într-o atitudine mistică discursul artistului; de îndată ce a început înregistrarea episodului, el a devenit pentru mine centrul spectacolului.

Era un bărbat robust şi arămiu, cu părul sârmos, îmbrăcat aproape ca un cerşetor: o salopetă uzată, o cămaşă cârpită, nişte galoşi fără şireturi. (Mai târziu am aflat că era cunoscut sub misterioasa poreclă de *Batán,* adică Râşniţa.) Instrumentele lui de lucru erau: o scândură groasă, o uşă, un lavabou plin cu apă, un fluier, o bucată dintr-o foaie de platină, un ventilator şi alte lucruri, probabil tot de utilitate casnică. Batán constituia el singur un spectacol de ventriloc, de acrobat, de multiplicare a personalităţii, de imaginaţie materială. Îndată ce regizorul-actor făcea semnul ştiut – o mişcare autoritară cu degetul arătător în atmosfera încărcată de dialoguri, vaiete şi suspine –, Batán, mergând pe scândură într-un ritm descrescând treptat, făcea ca paşii personajelor să se apropie sau să se îndepărteze, iar la un alt semn, îndreptând ventilatorul cu diferite viteze spre platină, producea zgomotul ploii sau vuietul vântului, şi, la altul, băgându-şi trei degete în gură şi fluierând, inunda studioul cu triluri care, într-un revărsat de zori primăvăratic, o trezeau pe eroină în casa ei de la ţară. Era remarcabil îndeosebi când sonoriza strada. La un moment dat, două personaje străbăteau Piaţa Armelor discutând. Burtosul Ochoa punea o bandă înregistrată cu zgomote de motoare şi claxoane, dar toate celelalte efecte le producea Batán, plescăind din limbă, cotcodăcind, bombănind, susurând (părea că face toate aceste lucruri în acelaşi timp) şi era de ajuns să închizi ochii ca să auzi – reconstituite în micul studio de la Radio Central – glasuri, cuvinte obişnuite, râsete, interjecţii pe care oricine le înregistrează distrat pe o stradă animată. Dar, în timp ce producea zeci de glasuri, ca şi cum aceasta ar fi fost prea puţin, Batán mergea sau ţopăia pe scândură, sugerând paşii pietonilor pe trotuare şi ciocnirile dintre trupurile lor. „Mergea” şi cu picioarele şi cu mâinile (în care îşi pusese o pereche de pantofi),

pe vine, cu braţele atârnându-i ca unei maimuţe, lovindu-şi coapsele cu coatele şi antebraţele. După ce a fost reprezentată (acustic) Piaţa Armelor în miezul zilei, era, într-o oarecare măsură, un lucru de nimic să sugereze sonor – zăngănind două mici bucăţi de fier, zdrăngănind un geam sau, ca să imite alunecarea de scaune şi persoane pe covoarele moi, frecându-şi două scândurele de turul pantalonilor – locuinţa unei cucoane din protipendada Limei, care oferea ceai (în ceşti din porţelan) unui grup de prietene, sau, răcnind, croncănind, urlând, scurmând, să întruchipeze fonetic (îmbogăţind-o cu multe exemplare) grădina zoologică din Barranco. La terminarea înregistrării, părea un maratonist care a alergat la olimpiadă: gâfâia, avea cearcăne şi transpira ca un cal.

Pedro Camacho i-a contaminat şi pe colaboratori cu seriozitatea lui sepulcrală. Era o schimbare fantastică, piesele de teatru radiofonic de la compania cubană CMQ se imprimau de multe ori într-o atmosferă de tămbălău, iar actorii, în vreme ce interpretau textul, făceau grimase sau gesturi obscene, bătându-şi joc de ei înşişi şi de ceea ce spuneau.

Acum aveai impresia că dacă cineva ar face o glumă, ceilalţi s-ar repezi la el ca să-l pedepsească pentru nelegiuire. M-am gândit o clipă că poate simulau din servilism faţă de şef, ca nu cumva să fie şi ei îndepărtaţi ca argentinienii, că în străfundul lor nu erau tot atât de siguri ca Pedro Camacho că sunt „preoţii artei”, dar mă înşelam. La întoarcerea la Panamericana, am făcut câţiva paşi pe strada Belén alături de Josefina Sánchez, care, între două teatre radiofonice, se ducea acasă să-şi facă un ceişor, şi am întrebat-o dacă scribul bolivian ţinea asemenea logosuri preliminare la fiecare înregistrare sau fusese ceva excepţional. M-a privit cu atâta dispreţ, că-i tremura guşa.

— Azi a vorbit puţin şi n-a fost inspirat. Uneori ţi se rupe sufletul să vezi că aceste idei nu se păstrează pentru posteritate.

Am întrebat-o dacă ea, „care are atâta experienţă”, crede într-adevăr că Pedro Camacho este o persoană cu mult talent. A zăbovit câteva secunde, până a găsit cuvintele potrivite să-şi formuleze gândul:

— Acest om sanctifică profesiunea de artist.

VI

Într-o dimineaţă însorită de vară, fercheş şi punctual după după cum îi era obiceiul, dr don Pedro Barreda y Zaldívar intră în biroul său de judecător de instrucţie, camera nr. 1 (Secţia penală) a Curţii Superioare din Lima. Era un bărbat ajuns în floarea vârstei, circa cincizeci de ani, şi puritatea morală a persoanei sale – fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet – se putea citi pe chipul plăcut, cu care îşi câştiga pe dată respectul oamenilor. Era îmbrăcat cu modestia corespunzătoare lefii amărâte de magistrat care este structural incapabil să ia mită, însă de o corectitudine care producea o impresie de eleganţă. Palatul de Justiţie începea să se trezească din somnul de peste noapte, iar interiorul îi era inundat de o mulţime zeloasă de avocaţi, conţopişti, uşieri, reclamanţi, grefieri, executori testamentari, flecari şi curioşi. În mijlocul acestui furnicar, dr don Barreda y Zaldívar şi-a deschis geanta, a scos două dosare, s-a aşezat la birou şi s-a pregătit să înceapă o nouă zi de muncă. Câteva clipe mai târziu a apărut în birou, grăbit şi tăcut ca un aerolit în spaţiu, secretarul, dr Zelaya, un omuleţ cu ochelari şi mustaţă tip muscă, ce se mişca în ritmul vorbirii.

— Bună dimineaţa, bună dimineaţa, domnule doctor, îl salută el pe magistrat, făcând reverenţe cu o mişcare ca de balama.

— La fel şi dumitale, Zelaya, îi surâse afabil dr don Barreda y Zaldívar. Ce ne oferă dimineaţa asta?

— Siluirea unei minore, cu circumstanţa agravantă de violenţă psihică – şi secretarul depuse pe birou un dosar voluminos. Făptaşul, un ins din cartierul Victoria, cu o căutătură de om bolnav, neagă faptele. Martorii principali sunt pe coridor.

— Înainte de a-i audia, trebuie să recitesc raportul poliţiei şi cererea părţii civile, îi aminti magistratul.

— Vor aştepta cât e nevoie, răspunse secretarul. Şi apoi ieşi din birou.

Dr don Barreda y Zaldívar avea, sub dura platoşă juridică, un suflet de poet. O simplă lectură a rigidelor documente judiciare îi era de ajuns ca, înlăturând crusta retorică a frazelor şi citatelor latineşti, să ajungă la fapte cu închipuirea. Astfel că, citind procesul-verbal întocmit în Victoria, a reconstituit cu lux de amănunte denunţul. O văzu pe copila de treisprezece ani, elevă a şcolii Mercedes Cabello de Carbonera, numită Sarita Huanca

Salaverría, intrând luni la Comisariatul poliţiei din acel foarte pestriţ cartier. Venea plânsă şi cu vânătăi pe faţă, pe braţe şi pe picioare, însoţită de părinţi, don Casimiro Huanca Padrón şi doña Catalina Salaverría Melgar. Minora fusese pângărită în casa unde locuia, pe bulevardul Luna Pizarro nr. 12, apartamentul H, de către individul Gumercindo Tello, un chiriaş din aceeaşi clădire (apartamentul J). Sarita, biruindu-şi ruşinea şi umilindu-se, revelase apărătorilor ordinii publice că violul nu era decât rezultatul tragic al unui îndelungat şi secret asediu, la care fusese supusă de către violator. Acesta, într-adevăr, de opt luni de zile – adică din ziua în care se instalase, ca o pasăre de rău augur, în locuinţa de la nr. 12 – o urmărise pe Sarita Huanca, fără ca părinţii sau ceilalţi vecini să prindă de veste, cu vorbe dulci, de un gust îndoielnic (îi spunea, de pildă: „Mi-ar plăcea să-ţi storc lămâile din grădină” sau „O să te mulg într-o bună zi”). Şi Gumercindo Tello trecuse de la ameninţare la faptă, încercând în mai multe rânduri s-o pipăie şi s-o sărute pe puberă, în curtea casei de la nr. 12 sau pe străzile din vecinătate, când copila venea de la şcoală sau când pleca să facă diferite comisioane. Dintr-o pudoare firească, victima nu-şi avertizase părinţii că este hăituită.

În seara de duminică, la zece minute după plecarea părinţilor la cinematograful Metropolitan, Sarita Huanca, în timp ce-şi făcea temele pentru şcoală, a auzit nişte bătăi uşoare în uşă. S-a dus să deschidă şi a dat de Gumercindo Tello. „Ce doriţi?”, l-a întrebat, cuviincioasă. Violatorul, luând cel mai inofensiv aer din lume, invocă faptul că rămăsese fără combustibil pentru primus: era deja târziu ca să se mai ducă să cumpere şi venise să-l împrumute cu oleacă de gaz pentru a-şi face mâncare (făgăduia să-l înapoieze a doua zi dimineaţă). Generoasă şi ingenuă, copila Huanca Salaverría l-a poftit pe individ să intre şi i-a arătat că bidonul cu gaz se află între plită şi găleata care servea uneori drept latrină.

(Dr don Batteda y Zaldívar zâmbi dând de această slăbiciune a apărătorului ordinii publice care întocmise denunţul şi care, fără să vrea, trăda astfel, la familia Huanca Salaverría, obiceiul celor din Buenos Aires de a-şi face nevoile într-un hârdău ţinut în aceeaşi încăpere în care dorm şi mănâncă.)

Abia reuşise, graţie stratagemei deja pomenite, să pătrundă în apartamentul H, că acuzatul a şi ferecat uşa. S-a aşezat în

genunchi şi, împreunându-şi mâinile, a început să bolborosească Saritei Huanca Salaverría cuvinte de dragoste, iar fata tocmai atunci a început să se neliniştească de soarta ei. Într-un limbaj pe care copila îl descria ca romantic, Gumercindo Tello o sfătuia să-i satisfacă dorinţele. Care erau ele? Să se despoaie de veşminte şi să-l lase s-o pipăie, s-o sărute şi să-i părăduiască himenul. Sarita Huanca, dominându-se, a respins categoric propunerea, l-a muştruluit pe Gumercindo Telloşi l-a ameninţat că va chema vecinii. Auzind aceasta, acuzatul a renunţat la atitudinea imploratoare, a scos un cuţit de sub haină şi a ameninţat-o pe copilă că o înjunghie la cel mai mic strigăt. Sculându-se în picioare, s-a îndreptat spre Sarita şi i-a zis: „Hai, gata, te-ai încălzit destul, iubirea mea”, şi cum ea nici aşa nu i se supunea, i-a dăruit un şir de lovituri cu pumnul şi piciorul, până a căzut pe jos. Aici, pradă unei excitaţii care, după spusele victimei, îl făcea să-i clănţăne dinţii din gură, violatorul i-a smuls rând pe rând toată îmbrăcămintea, şi-a descheiat-o apoi şi pe a lui şi s-a prăbuşit peste fată, pentru a săvârşi, acolo, pe podea, actul carnal, care, datorită rezistenţei opuse de copilă, a fost însoţit de noi lovituri, de la care au rămas urme sub formă de hematoame şi de cucuie. După satisfacerea dorinţelor, Gumercindo Tello a părăsit apartamentul H, nu însă înainte de a-i recomanda Saritei Huanca Salaverría să nu sufle o vorbă despre cele întâmplate, dacă vrea să mai apuce bătrâneţea (şi a învârtit cuţitul pentru a-i dovedi că vorbea serios). La întoarcerea de la Metropolitan, părinţii şi-au găsit fata scăldată în lacrimi şi cu trupul jefuit. După ce i-au oblojit rănile, au îndemnat-o să le spună ce se întâmplase, însă ea a tot refuzat de ruşine. Şi astfel s-a scurs întreaga noapte. Dimineaţa totuşi, ceva mai liniştită după impactul care însemnase pierderea fecioriei, copila a povestit totul părinţilor, care s-au prezentat imediat la poliţia din Victoria pentru a denunţa cele petrecute.

Dr don Barreda y Zaldívar a închis ochii pentru o clipă. Simţea (în pofida contactului zilnic cu delictul, nu se împietrise) un profund regret pentru cele întâmplate Saritei şi şi-a spus că e vorba, de la prima vedere, de un delict fără mistere, tipic şi milimetric încadrat în Codul Penal, la articolele despre viol şi abuz de minori, cu cele mai caracteristice circumstanţe agravante: premeditare, violenţă în vorbă şi faptă, şi cruzime mentală.

Documentul următor pe care l-a citit era procesul-verbal întocmit de apărătorii ordinii publice care îl reţinuseră pe Gumercindo Tello.

În conformitate cu instrucţiunile superiorului lor, căpitanul G. C. Enrique Soto, jandarmii Alberto Cusicanqui Apéstegui şi Huasi Tito Parinacocha s-au prezentat la locuinţa nr. 12 de pe bulevardul Luna Pizarro cu un ordin de arestare, dar individul nu se găsea la domiciliu. Au aflat de la vecini că e de profesie mecanic şi că lucrează la Atelierul de Reparaţii de Motoare şi Sudură Autogenă, „El Inti", situat în cealaltă extremitate a sectorului, aproape de poalele dealului El Pino. Jandarmii au considerat oportun să se deplaseze imediat acolo. La întreprindere s-au minunat aflând că Gumercindo tocmai plecase, stăpânul atelierului, dl Carlos Príncipe, informându-i în plus că se învoise pentru un botez. Când jandarmii au cerut informaţii de la muncitori, la ce biserică ar putea să-l găsească, aceştia s-au privit maliţios şi au schimbat zâmbete între ei. Dl Principe le-a explicat că Gumercindo Tello nu e catolic, ci martor al lui Iehova, şi că cei din această religie nu celebrau botezul la biserică şi cu popă, ci sub cerul liber şi prin scufundări.

Bănuind că (după cum se arăta acum acest caz) numita congregaţie este o confrerie de pederaşti, Cusicanqui Apéstegui şi Tito Parinacocha au cerut să fie conduşi la locul unde se găsea acuzatul. După un moment de şovăială şi un schimb serios de cuvinte, însuşi proprietarul atelierului „El Inti" i-a însoţit la locul unde, spunea el, era posibil să dea de Tello, pentru că odată, cu mult timp în urmă, când încerca să-i convertească pe el şi pe tovarăşii de atelier, îl invitase acolo să participe la o ceremonie (o experienţă de care sus-numitul nu s-a lăsat deloc convins).

Dl Principe i-a dus pe apărătorii ordinii cu maşina sa până în perimetrul dintre strada Maynas şi Parcul Marinetti, un maidan unde gospodarii din împrejurimi ardeau gunoaiele şi unde râul Rimac face un cot. Într-adevăr, martorii lui Iehova erau acolo. Cusicanqui Apéstegui şi Tito Parinacocha au descoperit un grup de persoane de diferite vârste, bărbaţi şi femei, vârâţi până la brâu în apa noroioasă, dar nu în costum de baie, ci îmbrăcaţi, câţiva bărbaţi purtând cravată, iar unul dintre ei chiar pălărie. Indiferenţi la glumele, ironiile şi cojile a căror ţintă erau şi la celelalte năzbâtii ale vecinilor adunaţi pe mal ca să-i vadă, îşi

continuau foarte serioşi ceremonia care, în primul moment, păzitorilor ordinii li s-a părut a fi cel puţin o încercare colectivă de omucidere prin imersiune. Au văzut următoarele: în timp ce intonau, cu glas hotărât, nişte ciudate imnuri de slavă, martorii ţineau de braţe un bătrân îmbrăcat în *poncho* şi cu căciulită pe cap, pe care îl îngropau în apa murdară (cu intenţia de a-l jertfi lui Dumnezeu?). Însă când jandarmii, cu revolvere în mâini şi înnoroindu-şi botforii, le-au ordonat să întrerupă actul criminal, bătrânul a fost primul care s-a supărat, cerându-le copoilor să se retragă şi numindu-i „păsări rare” („romani” şi „papistaşi”). Apărătorii ordinii publice au trebuit să se resemneze şi să aştepte terminarea botezului, pentru a-l reţine pe Gumercindo Tello, pe care l-au identificat graţie domnului Principe. Ceremonia a mai durat câteva minute, timp în care martorii au continuat să se roage şi să-l înmoaie pe botezat, până când acesta a început să-şi dea ochii peste cap, să înghită apă şi să se înece, moment în care martorii au optat pentru scoaterea lui la mal, unde au început să-l felicite pentru noua viaţă care, spuneau, i se deschidea din acea clipă.

Atunci jandarmii l-au capturat pe Gumercindo Tello Mecanicul n-a opus nici cea mai mică rezistenţă, n-a încercat să fugă, nici nu s-a arătat surprins de faptul că este arestat, mărginindu-se doar să spună celorlalţi, când i s-au pus cătuşele: „Fraţilor, n-o să vă uit niciodată.” Manifestându-şi admiraţia, martorii au început să înalţe noi cântări şi aşa l-au însoţit la maşina d-lui Principe, care i-a dus pe jandarmi şi pe arestat până la comisariatul din Victoria, unde s-au despărţit, după ce i s-a mulţumit pentru serviciile făcute.

La jandarmerie, căpitanul G. C. Enrique Soto l-a întrebat pe acuzat dacă doreşte să-şi usuce pantalonii şi pantofii în *patio*, la care Gumercindo Tello a răspuns că e obişnuit să umble ud datorită creşterii considerabile – care se înregistra în ultimul timp la Lima – a numărului convertiţilor la adevărata credinţă. Căpitanul Soto a început imediat să-l interogheze, lucru la care **acuzatul** s-a oferit să colaboreze din toată inima. Întrebat potrivit tipicului, a răspuns că se numeşte Gumercindo Tello, că e fiul doñei Gumercinda Tello, de fel din Moquegua şi acum decedată, că tatăl e necunoscut şi că el se născuse probabil tot la Moquegua, acum douăzeci şi cinci sau douăzeci şi opt de ani. Referitor la această îndoială, a explicat că mamă-sa, la puţin

timp după naştere, îl dăduse la un orfelinat de băieţi, condus de secta papistaşilor din acel oraş, după ale căror aberaţii, zicea el, fusese educat şi de care, din fericire, se eliberase la cincisprezece sau optsprezece ani. A indicat că până la această vârstă stătuse la orfelinat, dată la care acesta a dispărut într-un mare incendiu în care a ars în întregime şi arhiva, motiv pentru care vârsta sa exactă rămăsese pentru el un mister. A explicat că sinistrul a fost providenţial în viaţa sa, întrucât cu acel prilej a cunoscut un cuplu de înţelepţi care călătoreau pe jos, din Chile la Lima, deschizând ochii orbilor şi destupând urechile surzilor cu adevărata filosofie. A precizat că venise la Lima împreună cu cei doi înţelepţi, scuzându-se că nu poate destăinui numele lor, deoarece era suficient, spunea el, să se ştie că există, ca imediat să fie suspectaţi, şi că de atunci trăia împărţindu-şi timpul între mecanică (meserie pe care a învăţat-o la orfelinat) şi răspândirea ştiinţei despre adevăr. Cică a locuit în cartierul Breña, apoi în Vitarte şi Barrios Altos şi că s-a mutat în Victoria acum opt luni, deoarece căpătase o slujbă la Atelierul de Reparaţii de Motoare şi Sudură Autogenă „El Inti”, care era prea departe de domiciliul său anterior.

Acuzatul a recunoscut că îşi are domiciliul în casa nr. 12 de pe bulevardul Luna Pizarro, în calitate de chiriaş. A mărturisit de asemenea că ştie familia Huanca Salaverría, căreia, zicea el, îi oferise mai multe predici luminătoare şi lecturi serioase, fără să aibă însă succes, întrucât ei, ca şi ceilalţi locatari, sunt foarte intoxicaţi de erezia catolică. Auzind numele presupusei sale victime, copila Sarita Huanca Salaverría, a zis că-şi aduce aminte de ea şi a insinuat că, fiind vorba de o persoană aflată la o vârstă fragedă, nu pierdea nădejdea s-o apuce într-o bună zi pe drumul cel drept. Pus atunci la curent şi cu antecedentele acuzării, Gumercindo Tello s-a arătat foarte surprins, negând acuzaţia, ca după o clipă (simulând tulburarea, în vederea viitoarei sale apărări?) să izbucnească în râs, foarte mulţumit şi zicând că asta-i încercarea pe care i-o rezerva Dumnezeu pentru a-i barometra credinţa şi spiritul de sacrilegiu. Adăugând că de-abia acum înţelegea de ce el nu căzuse la sorţi pentru serviciul militar, prilej care îl aştepta cu nerăbdare pentru a refuza – predicând prin exemplu – să îmbrace uniforma şi să jure credinţă unui stindard, atribute ale Satanei. Căpitanul G. C. Enrique Soto l-a întrebat dacă nu vorbea cumva împotriva

statului Peru, la care acuzatul a răspuns că nicidecum, el se referea doar la probleme de religie. Şi a început atunci, impetuos, să le explice căpitanului Soto şi jandarmilor că Christos nu e Dumnezeu, ci martorul acestuia, şi că nu e adevărat, după cum mint papistaşii, că ar fi fost crucificat, ci ţintuit de un pom şi că Biblia însăşi confirmă acest fapt. În legătură cu acelaşi aspect i-a sfătuit să citească *Deşteptarea, o* publicaţie bilunară care, contra doi soli, îndepărta orice îndoială despre aceasta şi despre alte subiecte de cultură şi oferea totodată un mod sănătos de petrecere a timpului liber. Căpitanul Soto i-a ordonat să tacă, avertizându-l că este interzis să facă propagandă comercială în incinta Comisariatului. Şi l-a constrâns să spună unde era şi ce făcea în ajun, la ora la care Sarita Huanca Salaverría afirma că fusese violată şi bătută de el. Gumercindo Tello a susţinut că în acea noapte, ca şi în celelalte, stătuse în odaia lui, singur, cufundat în meditaţii asupra Trunchiului şi că, în pofida celor crezute de unii, nu-i adevărat că în ziua Judecăţii de Apoi or să învie oamenii, ci dimpotrivă, mulţi nu vor învia niciodată, ceea ce dovedeşte că le-a murit sufletul. Chemat din nou la ordine, acuzatul şi-a cerut scuze şi a zis că n-o face înadins, dar că nu poate să se abţină nicio clipă măcar să nu împrăştie printre ceilalţi un pic de lumină, deoarece ajunge la disperare văzând în ce beznă trăieşte lumea. Şi a precizat pe scurt că nu-şi aminteşte să o fi văzut pe Sarita Huanca Salaverría în acea noapte sau în ajun şi a rugat să se precizeze în procesul-verbal că, deşi a fost calomniat, nu păstra niciun fel de pică pentru acea fată şi chiar îi mulţumeşte, deoarece bănuieşte că, prin ea, Dumnezeu voia să încerce musculatura credinţei sale. Văzând că nu era posibil să scoată de la Gumercindo Tello alte precizări despre acuzaţiile formulate, căpitanul G. C. Enrique Soto a pus capăt interogatoriului şi l-a transferat pe acuzat în mica temniţă a Palatului de Justiţie, ca judecătorul de instrucţie să dea cazului cursul potrivit.

În dimineaţa frământată de zgomote judiciare, dr don Barreda y Zaldívar închise dosarul şi începu să reflecteze. Martorii lui Iehova? Îi cunoştea prea bine! Cu câţiva ani în urmă, un bărbat ce se deplasa prin lume pe bicicletă venise să-i bată la uşa casei şi să-i ofere ziarul *Deşteptarea*, pe care el, într-un moment de slăbiciune, îl cumpărase. De atunci, cu o punctualitate astrală, martorul a tot dat târcoale căminului său, la diferite ore din zi şi

din noapte, insistând să-l lumineze, asaltându-l cu broşuri, cărţi, reviste, de o grosime şi o tematică variabilă, până ce, incapabil să-l îndepărteze pe martor de locuinţa sa prin metoda civilizată a persuasiunii, rugăminţii sau cuvântului, magistratul a apelat la forţa poliţiei. Aşadar, acuzatul era unul dintre acei impetuoşi catehizatori. Dr don Barreda y Zaldívar îşi spuse că acest caz devine interesant.

Dimineaţa ajunsese la jumătatea ei, iar magistratul, mângâind distrat cuţitul pentru hârtie, cu *coupe-papier* din oţel, lung şi cu mâner de Tiahuanuco, pe care îl ţinea pe birou ca dovadă a afecţiunii superiorilor, colegilor şi subofdonaţilor săi (i-l dăruiseră când şi-a sărbătorit nunta de argint ca avocat), şi-a chemat secretarul şi i-a cerut să-i aducă pe declaranţi.

Au intrat mai întâi jandarmii Cusicanqui Apéstegui şi Tito Parinacocha, care, vorbind cu respect, au confirmat circumstanţele arestării lui Gumercindo Tello şi au subliniat că acesta, exceptând faptul că nu recunoscuse acuzaţiile, se arătase îndatoritor, cu toate că a fost cam plicticos cu mania lui religioasă. În timp ce jandarmii vorbeau, dr Zalaya, cu ochelarii bălăngănindu-se pe nas, redacta procesul-verbal.

Au intrat apoi părinţii minorei, un cuplu a cărui vârstă înaintată l-a surprins pe magistrat: cum putuse procrea această pereche de hodorogi, cu numai treisprezece ani în urmă? Fără dinţi, cu ochii pe jumătate acoperiţi de urdori, tatăl, don Isaías Huanca, a contrasemnat repede raportul poliţiei pentru partea care îl privea şi apoi a vrut să ştie dacă Santa se va mărita cu domnul Tello. Abia şi-a terminat întrebarea, că doamna Salaverría de Huanca, o femeie scundă şi zbârcită, s-a şi îndreptat spre magistrat, i-a sărutat mâna, în timp ce, cu un glas rugător, îi cerea să fie bun şi să-l oblige pe domnul Tello s-o ducă pe Sarita în faţa altarului. Dar don Barreda y Zaldívar a făcut un mare efort ca să le explice bătrânilor că printre înaltele răspunderi care îi fuseseră încredinţate nu figura şi aceea de peţitor. Perechea, după cât se vedea, părea interesată mai degrabă să-şi logodească odrasla decât să fie pedepsit abuzul, pe care îl menţionau în treacăt şi numai când erau obligaţi şi îşi pierdeau vremea înşirând calităţile Saritei, de parcă ar fi avut-o de vânzare.

Zâmbind în sinea sa, magistratul se gândi că aceşti plugari umili – nu era nicio îndoială că erau originari din Anzi şi că

trăiseră strâns legaţi de glie – îl făceau să se simtă ca un tată sever, care refuză să autorizeze cununia fiului. A încercat să-i pună pe gânduri: cum pot dori de soţ pentru fata lor un om în stare să violeze o copilă lipsită de apărare? Dar ei îşi luau cuvântul din gură, enervaţi, insistau, Sarita o să fie o soaţă model, la anii ei tineri ştie deja să gătească, să coasă şi să facă orice, ei sunt de-acuma bătrâni şi nu doresc s-o lase orfană, domnul Tello pare serios şi harnic, în afara faptului că noaptea trecută a cam întrecut măsura cu Sarita, nu l-au văzut niciodată beat, era foarte respectuos, pleca foarte devreme la lucru cu geanta lui de scule şi cu pachetul de broşurele pe care le vindea din casă în casă. Un băiat care lupta atâta pentru viaţă nu era oare o partidă bună pentru Santa? Şi amândoi bătrânii ridicau mâinile spre magistrat: „Fie-vă milă şi ajutaţi-ne, domnule judecător!”

Prin mintea dr don Barreda y Zaldívar pluti, ca un nor negru încărcat de ploaie, o bănuială: şi dacă totul nu-i decât un vicleşug urzit de această pereche, pentru a-şi logodi vlăstarul? Raportul medico-legal era însă categoric: fata fusese violată. S-a despărţit totuşi de cei doi, dar nu fără dificultate. A venit atunci rândul victimei.

Intrarea Saritei Huanca Salaverría a luminat biroul auster al judecătorului de instrucţie. Om care văzuse de toate în viaţa lui şi prin faţa căruia defilaseră, ca agresori sau victime, tot felul de psihologii şi de ciudăţenii umane, dr don Barreda y Zaldívar îşi spuse că se afla totuşi înaintea unui specimen cu totul original. Sarita Huanca Salaverría era o copilă? Fireşte, judecând după vârstă şi după trupşorul ei în care se insinuau cu timiditate umflăturile feminităţii şi după cosiţele în care îi era strâns părul şi după fusta şi bluza de şcoală cu care era îmbrăcată. În schimb, după felul în care se mişca, asemenea unei pisici, şi de a se opri, depărtându-şi picioarele, dând din şolduri, trăgându-şi umerii înapoi şi punându-şi mâinile la brâu cu o dezinvoltură provocatoare şi mai ales după modul în care privea, cu nişte ochi de profană şi catifelaţi, şi în care îşi muşca buza inferioară, Sarita Huanca Salaverría părea însă să aibă o vastă experienţă, o înţelepciune de secole.

Dr don Barreda y Zaldívar avea un tact extraordinar pentru a-i interoga pe minori. Ştia să le inspire încredere, să evite să le rănească sentimentele şi-i era uşor să-i dirijeze, cu răbdare şi

gingăşie, în rezolvarea unor cazuri delicate. Dar de astă dată experienţa nu i-a fost de niciun folos. Abia o întrebă pe minoră, eufemistic, dacă este adevărat că Gumercindo Tello o deranja de mai multă vreme cu cuvinte necuviincioase, că Sarita Huanca se şi porni să vorbească. Da, de când a venit în cartierul Victoria, la orice oră şi în orice loc. O aştepta în staţia de omnibuz şi o însoţea până acasă, spunându-i: „Mi-ar plăcea să-ţi sorb dulceaţa”, „Tu ai două mere, iar eu un ştiulete” şi „mă topesc de dragul tău”. Dar nu aceste alegorii, atât de nepotrivite în gura unei copile, i-au încins obrajii magistratului şi au împotmolit mecanografía dr. Zelaya, ci gesturile prin care Sarita a început să ilustreze asaltul al cărui obiect a fost. Mecanicul încerca întotdeauna s-o pipăie aici: şi cele două mânuţe se ridicau, mulându-se peste sânii fragezi şi fiind folosite pentru a-i însufleţi cu drag. Şi aici: şi mâinile coborau pe genunchi şi-i străbăteau şi urcau, urcau pe pulpe (până de curând impubere), mototolindu-i fusta. Clipind, tuşind, schimbând iute o privire cu secretarul, dr don Barreda y Zaldívar a lămurit-o părinteşte pe copilă că nu e nevoie să fie atât de concretă, că poate să se limiteze la generalităţi. Şi o mai ciupea de aici, îl întrerupse Sarita, întorcându-se într-o parte şi întinzând spre el un dos ce părea că se măreşte, se umflă ca un balon de săpun. Magistratul avu vertiginos presimţirea că biroul său putea să se convertească în orice clipă într-un templu al *strip-tease*-ului.

Făcând un efort pentru a-şi controla nervii, magistratul, cu o voce calmă, a îndemnat-o pe minoră să uite prolegomenele şi să se concentreze asupra actului în sine al violării. I-a explicat că, deşi ar trebui să relateze cu obiectivitate cele întâmplate, nu era indispensabil să se oprească asupra detaliilor şi a scutit-o de acelea care – şi dr don Barreda y Zaldívar vorbi răguşit şi cam fâstâcindu-se – i-ar răni pudoarea. Magistratul voia, pe de o parte, să scurteze întrevederea, iar pe de alta, să-i dea o ţinută decentă, şi se gândea că, referindu-se la agresiunea erotică, fata, firesc tulburată, o să fie expeditivă şi sinoptică, prudentă şi superficială.

Dar Sarita Huanca Salaverría, auzind sugestia judecătorului, ca un cocoşel de luptă când adulmecă sângele, se dezlănţui şi se întrecu pe sine, tălmăcind totul într-un soliloc lubric şi într-o reprezentaţie mimico-seminală care i-a tăiat răsuflarea dr don Barreda y Zaldívar şi l-a cufundat pe dr Zelaya într-o nelinişte

trupească sincer indecentă (şi poate masturbatorie?). Mecanicul bătuse la uşă aşa şi, când ea i-a deschis, a privit-o aşa şi i-a vorbit aşa şi apoi a îngenuncheat aşa, pipăindu-şi inima aşa, şi şi-a făcut declaraţia aşa, jurându-i că o iubea aşa. Năuciţi, hipnotizaţi, judecătorul şi secretarul său o vedeau pe copila-femeie dând din aripi ca o pasăre, sculându-se ca o mare dansatoare, aplecându-se şi înălţându-se, zâmbind şi întristându-se, schimbându-şi vocea şi ridicând-o, imitându-se pe sine şi pe Gumercindo Tello şi, în sfârşit, căzând în genunchi şi declarând (u-şi) dragoste. Dr don Barreda y Zaldívar întinse o mână şi bolborosi că era de ajuns, dar victima locvace explica mai departe că mecanicul o ameninţase cu cuţitul aşa, şi că se năpustise asupra ei aşa, făcând-o să alunece aşa şi trântindu-se peste ea aşa şi ridicându-i fusta aşa, dar în acea clipă, judecătorul – palid, nobil, solemn, mânios profet biblic – s-a răsucit pe scaun şi a răcnit: „Gata! Gata! Destul!” Era pentru prima oară în viaţa lui când ridica glasul.

De jos, unde se întinsese când a ajuns la punctul nevralgic al depoziţiei sale ilustrative, Sarita Huanca Salaverría se uita speriată la degetul arătător care părea că o s-o trăsnească.

— N-am nevoie să ştiu mai mult, repetă magistratul, mai dulce. Scoală-te în picioare, aranjează-ţi fusta şi întoarce-te lângă părinţii tăi.

Victima s-a ridicat, supunându-se cu o faţă eliberată acum de orice histrionism şi impudoare, din nou copilă şi vizibil mâhnită. Făcând plecăciuni umile, a mers cu spatele până la uşă şi a ieşit. Judecătorul s-a întors atunci spre secretar şi, pe un ton măsurat, fără ironie, i-a sugerat să nu mai bată la maşină, fiindcă el nu-şi dă oare seama că hârtia alunecase jos şi că scrie pe tamburul gol? Roşu ca un granat, dr Zelaya bâlbâi că cele întâmplate îl tulburaseră adânc. Dr don Barreda y Zaldívar îi zâmbi:

— Ne-a fost dat să asistăm la un spectacol cu totul ieşit din comun, filosofă magistratul. Această fată are pe dracul în sânge şi ceea ce-i mai rău este că probabil habar n-are de asta.

— Asta-i ceea ce nord-americanii numesc o Lolită, domnule doctor? Încercă secretarul să-şi sporească bagajul de cunoştinţe.

— Fără îndoială, o Lolită tipică, opină judecătorul. Şi, ca unul care ştie să treacă peste pragurile vieţii, incorigibil lup de mare care trage învăţăminte optimiste până şi din cicloane, adăugă: Cel puţin să ne bucurăm că, în domeniul ăsta, colosul din Nord

nu deţine monopolul. Aborigena asta poate sufla masculul oricărei Lolite yankee.

— E clar că l-a scos din minţi pe salariat şi că ăsta a violat-o, divagă secretarul. După ce o vezi şi auzi, poţi să spui că ea l-a dezvirginat pe el.

— Termină, îţi interzic felul ăsta de prezumţii, îl dojeni judecătorul, iar secretarul păli. Fără aluzii suspicioase! Să compară Gumercindo Tello!

Zece minute mai târziu, când l-a văzut intrând în birou, escortat de doi jandarmi, dr don Barreda y Zaldívar a înţeles imediat cât de nedreaptă era catalogarea secretarului. Nu era vorba de un bolnav, ci de ceva, într-un anume sens, mult mai grav: de un fanatic. Cuprins de un fior mnemotehnic, ce-i zbârlea puful de pe gât, judecătorul şi-a amintit, văzând chipul lui Gumercindo Tello, de privirea fixă a bărbatului cu bicicletă şi cu revista *Deşteptarea,* care îi provocase coşmaruri, acea căutătură calm încăpăţânată a celui care ştie, care nu mai are îndoieli, care şi-a rezolvat foarte multe probleme. Era un băiat care sigur nu împlinise încă treizeci de ani şi al cărui fizic firav, numai piele şi os, proclama în toate părţile dispreţul pe care îl merită mâncarea şi materia, cu părul tuns aproape din rădăcină, brunet şi mai degrabă scund. Purta un costum gri, nuanţa pâclei, nici *dandi,* nici cerşetor, ci mic-burghez, acum uscat, dar foarte boţit din cauza scufundărilor de botez, o cămaşă albă şi nişte ghete cu blacheuri. Judecătorului – om cu miros antropologic – i-a fost de ajuns o privire ca să-şi dea seama prin ce se caracterizează: discreţie, sobrietate, idei fixe, imperturbabilitate şi vocaţie pentru cele spirituale. Bine crescut, i-a salutat cordial pe judecător şi secretar de îndată ce a trecut pragul.

Dr don Barreda y Zaldívar a ordonat jandarmilor să-i scoată cătuşele şi să plece. Era un obicei pe care l-a introdus în activitatea sa judiciară: până şi pe cei mai periculoşi criminali îi interogase singur, fără să-i constrângă, părinteşte, şi, în *tete a tete,* aceştia îşi deschideau sufletul în mod invariabil, ca penitentul în faţa duhovnicului. N-a avut niciodată prilejul să regrete această riscantă practică. Gumercindo Tello şi-a frecat încheieturile şi a mulţumit pentru dovada de încredere. Judecătorul i-a arătat un scaun, iar el s-a aşezat, chiar pe margine, drept, ca un om pe care îl incomodează însăşi noţiunea

de comoditate. Judecătorul elaboră mental deviza care guvema fără doar şi poate viaţa martorului: să se scoale adormit din pat, de la masă înfometat şi (dacă se ducea vreodată) să plece de la film înainte de sfârşit. A încercat să şi-l imagineze aţâţat, incendiat de infantila femeie-vampir din Victoria, dar a anulat imediat această operaţie imaginară ca dăunătoare drepturilor apărării. Gumercindo Tello începuse să vorbească:

— E adevărat că nu ne facem datoria faţă de guverne, partide, armată şi alte instituţii statale, care sunt, toate, copilele Satanei, spunea el cu blândeţe, că nu jurăm credinţă nici unei pânze colorate, nici nu îmbrăcăm uniformă, pentru că nu ne ademenesc nici vorbele frumoase, nici deghizarea, şi că nu acceptăm intervenţiile medicale, altoaiele de piele sau sânge, pentru că ceea ce-a făcut Domnul n-o să desfacă ştiinţa. Dar asta nu înseamnă că nu ne îndeplinim obligaţiile. Domnule judecător, sunt la ordinele dumneavoastră pentru tot ceea ce doriţi şi să ştiţi că vă voi respecta, chiar dacă nu voi avea motiv.

Vorbea fără pauze, parcă pentru a uşura sarcina secretarului, care îi însoţea logosul cu muzică mecanografică. Judecătorul i-a mulţumit pentru amabila intenţie, l-a informat că el respectă ideile şi credinţele, în mod deosebit pe cele religioase, şi şi-a îngăduit să-i amintească faptul că fusese arestat nu pentru ceea ce profesa, ci sub acuzaţia de a fi lovit şi siluit o minoră.

Pe faţa băiatului din Moquegua trecu un zâmbet abstract.

— Martor e cel care mărturiseşte adevărul, care depune mărturie, care relatează ca martor – îşi revelă Tello experienţa în domeniul semanticii, privind ţintă la judecător – cel care ştiind că Dumnezeu există o spune şi altora, cel care cunoscând adevărul îi ajută şi pe alţii să-l cunoască. Eu sunt martor, dar şi dumneavoastră doi aţi putea deveni, cu puţină voinţă.

— Mulţumesc, cu altă ocazie, îl întrerupse judecătorul, ridicând dosarul gros şi trecându-i-l pe sub ochi, de parcă ar fi fost ceva de mâncare. Asta ne interesează şi timpul ne presează! Să revenim la subiect. Şi, ca să începem, un sfat: ceea ce este recomandabil, ceea ce ne trebuie este adevărul, numai adevărul.

Acuzatul, zguduit de vreo amintire secretă, a suspinat adânc.

— Adevărul, adevărul, murmură el cu tristeţe. Care, domnule judecător? Nu e vorba, mai degrabă, despre calomnii, despre contrabandă şi alte şmecherii de-ale Vaticanului care, profitând

de ingenuitatea mulţimii, vrea să ne facă să trecem pe lângă adevăr? Lăsând modestia la o parte, cred că eu cunosc adevărul, dar dumneavoastră, şi vă întreb fără supărare, îl cunoaşteţi?

— Îmi propun să-l cunosc, zise judecătorul, şiret, lovind în mapa de scris.

— Adevărul despre fantezia cu crucea, despre gluma cu Petru şi piatra, despre mitre, poate şi despre luarea în derâdere de către papă a nemuririi sufletului? se întrebă sarcastic Gumercindo Tello.

— Adevărul despre delictul comis de dumneata, abuzând de minora Sarita Huanca Salaverría, contraatacă magistratul. Adevărul despre bruscarea unei inocente de treisprezece ani. Adevărul despre loviturile pe care i le-ai aplicat, despre ameninţările cu care ai terorizat-o, despre violul prin care ai umilit-o şi însămânţat-o, poate.

Vocea magistratului se ridicase, acuzatoare şi olimpiană. Rigid ca şi scaunul pe care sta, Gumercindo Tello îl privea grav, fără să dea semne de ruşine sau de căinţă, într-un târziu, dădu din cap cu o suavitate de vită:

— Sunt pregătit pentru orice încercare la care vrea să mă supună Iehova, asigură el.

— Nu-i vorba de Dumnezeu, ci de dumneata, îl aduse pe pământ magistratul. De poftele dumitale, de desfrâul şi libidoul dumitale.

— Întotdeauna e vorba numai de Dumnezeu, domnule judecător, se încăpăţână Gumercindo Tello. De dumneavoastră, de mine sau de altcineva, niciodată! De El *doar* de El.

— Asumă-ţi răspunderea faptelor, îl îndemnă judecătorul. Nu te mai abate de la ele. Recunoaşte-ţi vina şi poate că justiţia va lua în consideraţie acest lucru. Poartă-te ca un credincios, aşa cum încerci să mă faci să cred că eşti.

— Mă căiesc pentru toate greşelile mele, care sunt infinite, a spus sumbru Gumercindo Tello. Ştiu foarte bine că sunt un păcătos, domnule judecător.

— Bine, atunci fapte concrete, îl zori dr don Barreda y Zaldívar. Povesteşte de-a fir a păr, fără divagaţii aiurea şi fără ieremiade, cum s-a întâmplat de-ai violat-o.

Martorul izbucnise însă în plâns, acoperindu-şi faţa cu mâinile. Magistratul nu se nelinişti însă. Era obişnuit cu alternările

ciclotimice bruşte ale acuzaţilor şi ştia să le folosească pentru a cerceta faptele. Văzându-l pe Gumercindo Tello aşa, cu capul plecat, cu trupul frământat şi cu mâinile ude de lacrimi, dr don Barreda y Zaldívar îşi spuse, orgoliu sobru de profesionist care verifică eficacitatea tehnicii sale, că acuzatul ajunsese într-o stare moral-emotivă în care, incapabil să mai disimuleze, o să glăsuiască – spontan, neliniştit şi din belşug – adevărul.

— Date, date, insistă el. Fapte, locuri, reacţii, cuvinte spuse, fapte săvârşite. Hai, curaj!

— Domnule judecător, eu nu ştiu să mint, bolborosi Gumercindo Tello, printre sughiţuri. Sunt gata să îndur orice, ocară, temniţă, umilinţe. Dar nu pot să mint! N-am învăţat asta niciodată, nu sunt în stare.

— Bine, bine, incapacitatea asta îţi face cinste, exclamă, cu un gest încurajator, judecătorul. Dar convinge-mă. Hai, cum a fost cu violul?

— Asta-i problema, spuse Martorul, deznădăjduit şi înghiţindu-şi spuma de la gură. N-am violat-o eu!

— Domnule Tello, o să-ţi spun ceva, silabisi, cu suavitate de şarpe care este însă mai muşcătoare, magistratul: Dumneata eşti un fals martor al lui Iehova! Un impostor!

— Nici măcar n-am atins-o, nu i-am vorbit niciodată când era singură, iar ieri n-am văzut-o deloc, spunea Gumercindo Tello, ca un mieluşel care behăie.

— Un cinic, un farsor, un prevaricator se exprimă, ca un sloi de gheaţă, judecătorul. Dacă justiţia şi morala nu te interesează, cel puţin respectă-l pe Dumnezeul de care tot pomeneşti. Gândeşte-te că te vede chiar în clipa asta şi la cât de scârbit trebuie să fie auzindu-te cum minţi.

— N-am jignit-o pe fata aia nici cu privirea, nici cu gândul, repetă, cu un accent sfâşietor, Gumercindo Tello.

— Ai ameninţat-o, ai lovit-o şi ai violat-o, se dezlănţui glasul magistratului. Cu desfrâul dumitale murdar, domnule Tello!

— Cu-des-frâ-ul-meu-mur-dar? repetă martorul, ca şi când l-ar fi lovit cu un ciocan în cap.

— Da, domnule, cu desfrâul dumitale murdar, reluă magistratul şi, după o pauză creatoare: Cu penisul dumitale păcătos!

— Cu-pe-ni-sul-meu-pă-că-tos? bâlbâi acuzatul, cu un glas slăbit şi cu o expresie uluită. Pe-ni-sul-meu-pă-că-tos-aţi-zis?

Bizari şi strabici – lăcuste înmărmurite –, ochii săi se plimbau de la secretar la judecător, din podea în tavan, de la scaun la birou şi s-au oprit aici, trecând peste hârtii, dosare, sugative. Până ce s-au luminat, fixându-se asupra *coupe-papier*-ului Tiahauanuco, ce se distingea printre celelalte obiecte cu scânteieri artistice prehispanice. Atunci, cu o mişcare rapidă care n-a lăsat timp nici judecătorului, nici secretarului să schiţeze vreun gest pentru a-l împiedica, Gumercindo Tello a întins mâna şi a apucat pumnalul. N-a făcut niciun gest ameninţător, dimpotrivă, a strâns cuţitul argintat la piept, mamă care-şi ocroteşte pruncul, şi a îndreptat spre cei doi bărbaţi, încremeniţi de uimire, o privire liniştitoare, blândă, tristă.

— Mă jigniţi crezând că aş putea să vă rănesc, le-a zis cu o voce de penitent.

— Smintitule, niciodată n-o să poţi fugi de aici, îl avertiză magistratul, venindu-şi în fire. Palatul de Justiţie colcăie de jandarmi, or să te omoare.

— Să fug, eu? Întrebă mecanicul, cu ironie în glas. Cât de puţin mă cunoaşteţi, domnule judecător!

— Nu vezi că singur te trădezi? insistă magistratul. Dă-mi cuţitul înapoi!

— L-am împrumutat pentru a-mi dovedi nevinovăţia, i-a explicat cu seninătate Gumercindo Tello.

Judecătorul şi secretarul s-au privit. Acuzatul se sculase în picioare. Avea o expresie de nazarinean; în mâna lui dreaptă, cuţitul arunca un licăr premonitoriu şi teribil. Mâna stângă se strecura uşor spre deschizătura de la pantaloni care ascundea fermoarul, iar între timp spunea cu o voce îndurerată:

— Eu sunt pur, domnule judecător, eu n-am cunoscut femeia. Ceea ce alţii folosesc pentru a păcătui mie îmi serveşte doar pentru a face pipi…

— Stai, îl întrerupse dr don Barreda y Zaldívar, bănuind ceva atroce. Ce-ai de gând să faci?

— Să-l tai şi să-l arunc la gunoi, pentru a vă dovedi cât de puţin mă interesează, a replicat acuzatul, arătând cu bărbia coşul de hârtii.

Vorbea fără trufie, cu o hotărâre de neclintit. Cu gura căscată, judecătorul şi secretarul nu izbuteau să strige. Gumercindo Tello ţinea corpul delict în mâna stângă şi ridica acum cuţitul – călău ce mânuieşte securea şi măsoară distanţa până la gâtul

comandantului –, pentru a-l coborî şi a duce până la capăt inimaginabila probă.

O va face oare? Îşi va priva astfel, printr-o tăietură, integritatea? Îşi va jertfi trupul, tinereţea, onoarea, pentru o demonstraţie etico-abstractă? Va converti Gumercindo Tello cel mai respectabil birou judecătoresc din Lima într-un altar de sacrificii? Cum se va termina această dramă judiciară?

VII

Dragostea mea cu mătuşa Julia continua sub auspicii favorabile, dar lucrurile se complicau, deoarece era foarte greu să ne menţinem în clandestinitate. De comun acord, ca să nu stârnim bănuieli în familie, mi-am redus vizitele acasă la unchiul Lucho. Mergeam cu punctualitate doar joia, la prânz. Pentru filmul din timpul serii, născoceam diferite trucuri. Mătuşa Julia pleca mai devreme, îi da telefon mătuşii Olga să-i spună că ia masa cu vreo prietenă şi mă aştepta într-un anumit loc, dinainte stabilit. Această operaţie prezenta însă neajunsul că mătuşa Julia trebuia să petreacă ore în şir pe străzi, până ce ieşeam eu de la lucru, şi că de cele mai multe ori sta nemâncată. Alteori, mă duceam eu să o iau cu taxiul, fără să cobor; ea era atentă şi, îndată ce vedea maşina apropiindu-se, ieşea din casă în fugă. Această stratagemă era însă riscantă: dacă mă descopereau, s-ar fi aflat imediat că e ceva între noi; şi, în orice caz, acest misterios curtezan, care stătea mereu la pândă pe bancheta din spate a câte unui taxi, ar fi ajuns să trezească în cele din urmă curiozitate, răutăţi, întrebări interminabile...

De aceea am optat pentru a ne vedea mai puţin noaptea şi mai mult ziua, profitând de ferestrele din programul de la Radio. Mătuşa Julia lua un autobuz până în centru şi, pe la ora unsprezece dimineaţa sau pe la cinci după-amiaza, mă aştepta la cafeneaua Camaná sau la Cream Rica, de pe strada Unión. Lăsam vizate câteva buletine şi puteam astfel să petrecem două ore împreună. Renunţaserăm la Bransa de pe Colmena, pentru că venea aici toată lumea de la Panamericana şi de la Radio Central. Din când în când (mai exact, în zilele de leafă) o invitam la prânz şi atunci stam împreună aproape trei ceasuri. Dar biata mea leafă nu permitea asemenea excese. Printr-un discurs elaborat, reuşisem, într-o dimineaţă în care l-am găsit într-un stare euforică produsă de succesele lui Pedro Camacho, ca Genaro-fiul să-mi mărească salariul, ajungând la suma de cinci mii de soli. Dădeam două mii bunicilor, ca să-i ajut la cheltuielile casei. Restul de trei mii îmi erau de ajuns înainte, cu prisosinţă, pentru viciile mele: ţigările, cinematograful şi cărţile. Dar de când cu idila cu mătuşa Julia, se volatizau rapid şi eram mai mereu strâmtorat, apelând cu regularitate la împrumuturi şi chiar la Casa Naţională de Amanet, din Piaţa Armelor. Cum, pe de altă parte, aveam ferme prejudecăţi hispanice în ceea ce

priveşte relaţiile dintre un bărbat şi o femeie şi nu admiteam ca mătuşa Julia să achite vreo notă de plată, situaţia mea economică ajunsese dramatică. Ca s-o ameliorez, m-am apucat să fac ceea ce Javier a categorisit sever drept „prostituare a condeiului meu”. Adică să scriu recenzii la unele cărţi şi reportaje pentru suplimentele culturale şi revistele din Lima. Le publicam sub pseudonim, ca să-mi fie mai puţin ruşine de cât de proaste erau. Dar cele două sau trei sute de soli în plus pe lună constituiau un tonic pentru bugetul meu.

Acele întâlniri din micile cafenele din centrul Limei erau puţin convenabile: lungi conversaţii foarte romantice, în timp ce „făceam împletituri”, ne priveam în ochi şi, dacă topografia localului ne-o permitea, ne atingeam uşor genunchii. Ne sărutam numai când nu puteam fi văzuţi de nimeni, ceea ce se întâmpla rareori: la acele ore cafenelele erau pline de funcţionari cam insolenţi. Vorbeam de noi, bineînţeles, de primejdia care ne pândea – de a fi surprinşi de vreun membru al familiei –, de modul în care ne înlăturam acest pericol, ne povesteam cu lux de amănunte tot ce făcusem de când ne despărţisem (cu câteva ore mai înainte sau în ziua precedentă), dar, în schimb, nu făceam niciun plan de viitor. Viitorul era o chestiune tacit abolită în dialogurile noastre, fiindcă, de bună seamă, atât eu cât şi ea eram convinşi că legătura dintre noi nu va avea niciunul. Cred totuşi că ceea ce începuse ca un joc s-a convertit în ceva serios în timpul acelor caste întâlniri din cafenelele pline de fum din centrul Limei. Fără să ne dăm seama, s-a întîmplat ca aici să ne îndrăgostim unul de celălalt.

Vorbeam mult despre literatură; sau, mai bine zis, mătuşa Julia asculta şi eu îi vorbeam despre mansarda din Paris (ingredient inseparabil de vocaţia mea) şi despre romanele, dramele, eseurile pe care urma să le scriu când voi fi devenit scriitor. În după-amiaza când ne-a descoperit Javier, la Cream Rica de pe strada Unión, eu îi citeam mătuşii Julia povestirea despre Doroteo Marti. Se intitula, medievalizant, *Umilirea crucii* şi avea. Cinci pagini. Era prima povestire pe care i-o arătam şi am citit-o foarte rar, ca să-mi disimulez neliniştea faţă de verdictul ei. Experienţa a fost catastrofică pentru susceptibilitatea viitorului scriitor. Pe măsură ce lectura progresa, mătuşa Julia mă tot întrerupea:

— Dar n-a fost aşa, dar ai răsturnat totul, îmi spunea, surprinsă şi chiar supărată, dar eu nu ţi-am spus asta, dar…

Eu, extrem de tulburat, făceam pauze să o informez că ceea ce asculta nu era reproducerea fidelă a întâmplăni pe care mi-o relatase, ci *o povestire, o povestire,* şi că toate lucrurile adăugate sau suprimate erau mijloace de a obţine anumite efecte:

— Efecte *comice,* am subliniat eu, ca să văd dacá înţelegea, şi-i zâmbeam, deşi o făceam cu compătimire.

— Dimpotrivă! protestă mătuşa Julia, neclintită şi cruntă, prin schimbările efectuate ai distrus tot hazul. Cine o să creadă că trece atâta timp de când crucea începe să se clatine şi până ce cade! Care-i poanta acum?

Eu, deşi eram ferm hotărât, în umilitul meu for interior, să trimit povestirea despre Doroteo Marti la coşul de gunoi, mă angajasem într-o înfocată şi îndurerată apărare a drepturilor imaginaţiei literare de a transgresa realitatea, când am simţit că mă bate cineva pe umăr.

— Dacă deranjez, să-mi spuneţi şi eu mă duc, că nu-mi place să cad ca musca-n lapte, a spus Javier, trâgându-şi un scaun, aşezându-se şi cerând chelnerului o cafea. A zâmbit apoi spre mătuşa Julia: Încântat, eu sunt Javier, cel mai bun prieten al acestui prozator. Ce bine ascunsă o ţii, amice!

— E Julita, sora mătuşii Olga, i-am explicat.

— Cum? Faimoasa boliviancă? i se potoli entuziasmul lui Javier. Ne surprinsese ţinându-ne de mână, nu ne-am dat drumul şi se uita acum fix, fără siguranţa mondenă de mai înainte, la degetele nostre înlănţuite: Ia te uită, ia te uită, Varguitas!

— Eu sunt faimoasa boliviancă? a întrebat mătuşa Julia. De ce faimoasă?

— Ca antipatică, pentru glumele supărătoare pe care le făceai când ai venit, o pusei eu la curent. Javier ştie doar prima parte a poveştii.

— Pe cea mai bună mi-ai ascuns-o, rău povestitor şi prieten şi mai rău ce eşti! a zis Javier, recăpătându-şi dezinvoltura şi arătând spre „împletituri”. Hai, povestiţi-mi, povestiţi-mi tot!

A fost realmente simpatic, a sporovăit întruna şi a făcut tot felul de glume, iar mătuşa Julia a rămas foarte încântată de el. M-am bucurat că ne-a descoperit: nu aveam de gând să-i

povestesc despre idila mea, pentru că era mare amator de confidenţe sentimentale (şi cu atât mai mult în acest caz, atât de încurcat), dar de vreme ce întâmplarea îl făcuse părtaş la taină, mi-a făcut plăcere să pot comenta cu el peripeţiile acestei aventuri. Şi-a luat rămas bun atunci de la mătuşa Julia sărutând-o pe obraz şi făcând o reverenţă:

— Sunt un duhovnic clasa întâi, contaţi pe mine pentru orice.

— De ce n-ai spus că o să ne faci şi patul? Îl luai eu în primire seara, îndată ce a apărut sus, în cucurigul de la Panamericana, curios să afle detalii.

— E un fel de mătuşă de-a ta, nu? Îmi zise el, bătându-mă pe umăr. Ei bine, m-ai dat gata! O amantă bătrână, bogată şi divorţată: douăzeci de puncte!

— Nu e mătuşa mea, ci sora unchiului mei, îi explicai eu ceea ce el ştia deja, în timp ce urmăream o ştire din *La Prensa* despre războiul din Coreea. Nu e amanta mea, nu e bătrână şi n-are avere. E adevărat doar că-i divorţată.

— Prin bătrână voiam să spun doar că-i mai mare decât tine, iar în ceea ce priveşte averea, nu e o critică, ci o felicitare, eu sunt adeptul mezalianţei, râse Javier. Deci nu-i amanta ta? Atunci ce-i? Prietena ta?

— Ceva între cele două, îi zisei, ştiind că asta îl va scoate din sărite.

— Aaa, vrei să faci pe misteriosul, fiindcă te-a luat dracu *ipso facto*, mă lămuri el. Şi, în plus, eşti un mizerabil: eu îţi spun totul despre iubirea mea cu Nancy, iar tu îmi ascunzi povestea cu mezalianţa.

I-am relatat totul de la început, cu complicaţiile pe care le aveam ca să ne vedem şi a înţeles de ce în ultimele săptămâni îi cerusem de două sau trei ori bani împrumut. *S-a* interesat de toate, înnebunindu-mă cu întrebările, iar la sfârşit mi-a jurat că el o să fie îngerul nostru păzitor. Dar la plecare a luat un aer grav:

— Bănuiesc că nu-i decât un joc, mă dăscăli, privindu-mă în ochi ca un tată grijuliu. Nu uita că de fapt suntem încă nişte puştani amândoi.

— Dac-o fi să rămân gravid, jur c-o să fac avort, l-am liniştit eu.

După plecarea lui, am căzut pe gânduri, în timp ce Pascual îl întreţinea pe Marele Pablito cu un accident în lanţ din Germania,

unde vreo douăzeci de maşini se izbiseră una de alta din vina unui aiurit de turist belgian care îşi oprise automobilul în mijlocul şoselei, ca să ajute un căţeluş. Era sigur că această poveste nu era ceva serios? Da, sigur! Era o experienţă de bărbat copt, mai deosebită şi mai îndrăzneaţă decât toate cele pe care le mai trăisem, dar, ca amintirea să rămână frumoasă, nu trebuie să dureze prea mult. La acestea mă gândeam când a intrat Genaro-fiul să mă invite să luăm prânzul împreună. M-a dus la Magdalena, o grădină creolă, şi mi-a impus nişte orez cu raţă, gogoşi cu miere, iar la cafea mi-a prezentat factura:

— Eşti singurul lui prieten, vorbeşte-i, ne bagă într-un bucluc groaznic. Eu nu pot, îmi zice că-s incult, ignorant, iar pe tata l-a făcut ieri mic-burghez. Vreau să evit alte ciocniri cu el. Ar trebui să-l dau afară şi asta ar însemna o catastrofă pentru instituţia noastră.

Problema era o scrisoare a ambasadorului argentinian adresată Radioului Central, redactată într-un limbaj infect, în care protesta împotriva aluziilor „calomnioase şi răuvoitoare, de psihoză” la adresa patriei lui Sarmiento şi San Martín care se strecurau frecvent în radionovele (pe care diplomatul le numea „povestiri dramatice în serial”). Ambasadorul oferea câteva exemple care, asigura el, nu fuseseră căutate înadins, ci culese la întâmplare de membrii personalului legaţiei, „amatori de acest gen de emisiuni”. Într-una se sugera nimic mai mult decât că proverbiala virilitate a argentinienilor e un mit, căci aproape toţi practică homosexualitatea (şi, de preferinţă, pe cea pasivă): în alta, că în familiile din Buenos Aires, atât de gregare, gurile inutile – bătrânii şi bolnavii – erau sacrificate prin înfometare, pentru a despovăra bugetul;

Într-alta, cum că de fapt carnea de vacă e pentru export, întrucât acolo, în căsuţele lor, mâncarea jinduită e calul; iar într-o altă emisiune, că practicarea foarte răspândită a fotbalului, prin lovirea mingii cu capul, vătămase genele naţionale, ceea ce explică mulţimea proliferantă de oligofreni, acromegalia şi alte subvarietăţi de cretini de pe malurile fluviului de culoare roşcată; că în căminele din Buenos Aires – „o asemenea metropolă”, se preciza în scrisoare – era un lucru obişnuit să-ţi faci nevoile într-o găleată, în aceeaşi încăpere în care se mănâncă şi se doarme…

— Tu râzi, cum am râs şi noi – spuse Genaro-fiul, mâncându-şi unghiile –, dar azi s-a prezentat un avocat şi ne-a pierit râsul. Dacă ambasada protestează pe lângă guvern, pot să ne suspende emisiunile de teatru, să ne amendeze şi să închidă Radioul. Roagă-l, ameninţă-l, să uite de argentinieni.

I-am promis c-o să fac tot posibilul, însă fără o prea mare speranţă, pentru că scribul este un om cu convingeri inflexibile. Eu ajunsesem să mă simt prietenul lui; în afară de curiozitatea entomologică pe care mi-o inspira, îl şi preţuiam. Dar era oare ceva reciproc? Pedro Camacho nu părea în stare să-şi piardă timpul şi energia cu prietenia şi cu nimic care să-l distragă de la „arta" sa, adică munca sau viciul lui, acea grabă care mătura oameni, lucruri, dorinţe. Chiar dacă era adevărat că pe mine mă tolera mai mult decât pe ceilalţi. Beam cafeaua împreună (el, infuzia de mentă şi luiză) sau mă duceam în odăiţa lui şi-i serveam drept pauză între două pagini. Îl ascultam cu cea mai mare atenţie şi poate că-i plăcea acest lucru; mă lua probabil drept un discipol sau pur şi simplu eram pentru el ceva asemănător cu căţeluşul din poala unei fete bătrâne ori cu un careu de cuvinte încrucişate pentru un pensionar: cineva sau ceva cu care îşi umple timpul liber.

Trei lucruri mă fascinau la Pedro Camacho: ceea ce spunea, austeritatea vieţii sale consacrate în întregime unei observaţii şi capacitatea lui de muncă. Îndeosebi aceasta din urmă. Citisem în biografía scrisă de Emil Ludwig despre rezistenţa lui Napoleon, despre cum se prăbuşeau secretarii, iar el continua să dicteze, şi luasem obiceiul de a mi-l imagina pe împăratul francezilor cu faţa năsoasă a condeierului; într-o vreme, Javier şi cu mine îi ziceam acestuia Napoleon al platourilor (nume care alterna cu cel de Balzac al nostru). Din curiozitate, am reuşit să-i stabilesc programul de lucru şi, cu toate că l-am verificat de mai multe ori, de fiecare dată mi s-a părut imposibil.

A început cu patru piese radiofonice pe zi, dar, ca urmare a succesului, numărul lor a crescut la zece, care se difuzau de luni până sâmbătă, cu o durată de jumătate de oră pentru fiecare episod (de fapt numai 23 de minute, pentru că publicitatea acapara şapte). Cum el le regiza şi era interpret în toate, trebuia să stea zilnic în studio cam şapte ore, socotind că pregătirile şi înregistrarea fiecărui program durează patruzeci de minute (de la zece până la cincisprezece minute pentru logosul lui şi pentru

repetiţii). Scria textele pe măsură ce se difuzau; am constatat că fiecare episod îi lua doar un timp dublu faţă de interpretarea acestuia, adică o oră. Ceea ce, oricum, însemna aproape zece ore la maşina de scris. Acestea se mai reduceau într-o oarecare măsură datorită duminicilor, ziua sa liberă, pe care el, bineînţeles, şi-o petrecea tot în vizuină, devansând astfel lucrul din timpul săptămânii următoare. Aşadar, programul lui era zilnic de cinrisprezece până la şaisprezece ore, de luni până sâmbătă, şi de opt ore duminica. Practic, toate zilele erau productive, cu un randament „artistic” răsunător.

Venea la Radio Central pe la opt dimineaţa şi pleca spre miezul nopţii; singurele lui ieşiri pe stradă le făcea cu mine, la Bransa, ca să bea infuzii vegetale. Îşi lua prânzul în odăiţă, un sandviş şi o răcoritoare pe care i le cumpărau cu devotament Jesusito, Marele Pablito sau vreunul dintre colaboratori. Nu accepta niciodată nicio invitaţie, nu l-am auzit niciodată spunând că fusese la vreun film, teatru sau meci de fotbal sau la vreo petrecere. Nu l-am văzut niciodată citind vreo carte, revistă sau ziar, în afară de cărţoiul de citate şi de acele planuri ale Limei, care erau „instrumentele lui de lucru”. Ba nu, mint! Într-o zi l-am surprins cu un buletin ce cuprindea numele membrilor Clubului Naţional.

— L-am uns pe portar cu nişte gologani, mă lămuri el, când l-am întrebat de unde are terfelogul. De unde puteam să scot numele aristocraţilor mei? Pentru ceilalţi, îmi sunt suficiente urechile: pe plebei îi culeg de pe gârlă.

Fabricarea unui scenariu de teatru radiofonic, ora care îi trebuia pentru a produce – fără să se împotmolească – fiecare scenariu, mă făceau tot mai neîncrezător. L-am văzut de mai multe ori redactându-şi episoadele. Spre deosebire de ceea ce se întâmplă la înregistrări, al căror secret îl apăra cu tenacitate, nu-l incomoda să fie văzut scriind. În timp ce bătea la maşina sa (a mea) de scris, intrau şi-l întrerupeau actorii, Batán sau tehnicianul de sunet. Îşi ridica privirea, răspundea la întrebări, da o indicaţie barocă, îl conducea pe vizitator cu un zâmbet epidermic, forma cea mai opusă râsului pe care am cunoscut-o, şi-şi relua scrisul. Eu obişnuiam să pătrund în odăiţă sub pretextul că învăţ mai bine acolo, deoarece în mansarda mea era mult zgomot şi lume (studiam cursurile de Drept pentru examene şi uitam totul îndată ce treceam de ele: faptul că n-am

fost trântit niciodată la examene nu-i o notă bună pentru mine, ci una proastă pentru Universitate). Pedro Camacho nu avea obiecţii şi se părea chiar că nu-i displăcea acea prezenţă umană care îl simţea „creând”.

Mă aşezam pe pervazul ferestrei şi-mi băgăm nasul în vreun Cod. În realitate, îl spionam. Scria foarte repede, cu două degete. Îl vedeam şi nu-mi venea să cred: nu se oprea niciodată să caute vreun cuvânt sau să mediteze la o idee, în acei ochi fanatici şi bulbucaţi nu apărea nicicând umbra vreunei îndoieli. Aveam impresia că trece pe curat un text pe care îl ştie pe dinafară, că dactilografiază ceva ce i se dictează. Cum de era posibil ca, la viteza cu care i se mişcau degetele pe clape, să stea nouă sau zece ore pe zi, *inventând* situaţii, întâmplări şi dialoguri pentru mai multe şi diferite povestiri? Şi totuşi era posibil: scenariile ieşeau din acel cap tenace şi din acele mâini neostenite unul după altul, după măsura potrivită, ca un şir de cârnaţi dintr-o maşină. O dată terminat episodul, nu-l corecta, nici măcar nu-l citea; îl preda la secretariat pentru a se face copii după el şi se apuca să confecţioneze altul, fără ca între ele să fie vreo legătură. I-am spus odată că văzându-l cum lucrează îmi aminteşte teoria suprarealiştilor francezi despre scrierea automată, cea care emană direct din subconştient, eschivând cenzura raţiunii. Am obţinut un răspuns naţionalist:

— Creierele din America noastră metisă pot zămisli lucruri mai bune decât franţujii. N-au rost complexele, prietene.

De ce nu utiliza ca punct de plecare pentru povestirile sale din Lima ceea ce scrisese în Bolivia? L-am întrebat şi mi-a răspuns în termeni generali, din care era greu să extragi ceva concret. Ca să ajungă la sufletul publicului, povestirile trebuie să fie proaspete, ca fructele şi legumele, pentru că arta nu tolerează conservele şi cu atât mai puţin alimentele alterate de vreme. Pe de altă parte, trebuie „ca povestirile să fie din aceeaşi zonă cu ascultătorii”. Cum ar putea să-i intereseze pe cei din Lima înfimplările petrecute în La Paz? Oferea însă asemenea justificări deoarece nevoia de a teoretiza, de a converti totul în adevăr impersonal, în axiomă eternă, era la el la fel de coercitivă ca şi aceea de a scrie. Desigur, motivul pentru care nu-şi utiliza vechile radioteatre era mult mai simplu: nu avea nici cel mai mic interes să se cruţe de la muncă. Pentru el, a trăi însemna a scrie. Nu era deloc interesat ca operele lui să dureze.

O dată difuzate, uita cu totul de aceste texte. M-a asigurat că nu păstrează copia nici uneia dintre piesele sale radiofonice. Acestea fuseseră elaborate cu convingerea tacită că trebuie să se volatilizeze în momentul în care sunt digerate de ascultători. Într-o zi, l-am întrebat dacă se gândise vreodată să publice:

— Scrierile mele se conservă într-un loc mai de neşters decât cărţile, mă instrui el imediat: memoria radioascultătorilor.

Am vorbit cu el despre protestul argentinian chiar în ziua în care am prânzit cu Genaro-fiul. Am trecut pe la vizuina lui în jur de ora şase şi l-am invitat la Bransa.

Temându-mă de reacţia lui, i-am spus repede vestea: unii oameni sunt foarte susceptibili, incapabili să suporte ironia, iar pe de altă parte, în Peru, legislaţia este foarte aspră în materie de pamflete, un post de radio poate fi interzis pentru un fleac. Ambasada argentiniană, dovedind neînţelegere, se simţise lezată de unele aluzii şi ameninţa că va depune o plângere oficială la Ministerul de Externe...

— În Bolivia s-a ajuns până la ameninţarea cu ruperea relaţiilor diplomatice, mă întrerupse el. Ba o foiţă satirică insinua ceva despre concentrări de trupe la graniţă.

Vorbea resemnat, parcă meditând: obligaţia soarelui este să ne trimită raze, ce să-i faci dacă mai provoacă şi câte un incendiu!

— Genarii îţi cer ca, în măsura posibilului, să eviţi să-i mai vorbeşti de rău pe argentinieni în piesele radiofonice, îi mărturisii, găsind un argument – am presupus eu – de efect: Gata, mai bine nu te mai ocupa de ei, merită oare osteneala?

— Merită, pentru că *ei* mă inspiră, mă lămuri el, încheind acest capitol.

La întoarcerea la Radio, mă informă, cu o inflexiune ştrengărească în glas, că scandalul din La Paz „le-a provocat amărăciune” şi că a fost prilejuit de o operă dramatică „despre *gauchos* şi obiceiurile lor bestiale”. La Panamericana, i-am spus lui Genaro-fiul că nu trebuie să-şi facă iluzii în legătură cu eficienţa mea ca mediator.

După două sau trei zile, am cunoscut şi pensiunea lui Pedro Camacho. La ora ultimului buletin, mătuşa Julia venise să se întâlnească cu mine, fiindcă voia să vadă un film care rula la Metro, cu unul dintre marile cupluri romantice: Greer Garson şi Walter Pidgeon. Spre miezul nopţii, traversam Piaţa San Martín

să luăm autobuzul, când l-am zărit pe Pedro Camacho ieşind de la Radio Central. Îndată ce i l-am arătat, mătuşa Julia a vrut să i-l prezint. Ne-am apropiat de el şi, spunându-i că-i vorba de o compatrioată de-a lui, a devenit foarte amabil.

— Sunt o mare admiratoare a dumneavoastră, îi spuse mătuşa Julia şi, ca să-i fie şi mai pe plac, îl minţi: încă din Bolivia, nu pierd niciuna din piesele dumneavoastră.

Am mers cu el, aproape fără să ne dăm seama, spre strada Quilca, iar pe drum, Pedro Camacho şi mătuşa Julia au purtat o discuţie patriotică de la care eu am fost exclus şi în care au defilat minele de la Potosí, berea Taquiña, supa din ştiuleţi verzi numită *lagua,* terciul *mote* cu caş proaspăt, clima din Cochabamba, frumuseţea femeilor din Santa Cruz şi alte orgolii boliviene. Scribul părea foarte satisfăcut vorbind despre minunile pământului său natal. Ajungând în dreptul unei case cu uşă mare, balcoane şi storuri, s-a oprit. Dar nu şi-a luat rămas bun:

— Urcaţi, ne-a propus el. Deşi cina mea e modestă, putem s-o împărţim.

Pensiunea La Tapada era una dintre casele vechi cu două etaje din centrul Limei, construite în secolul trecut, care au fost odinioară încăpătoare, confortabile şi poate somptuoase şi care apoi – pe măsură ce bogătaşii abandonau centrul pentru staţiunile balneare, iar Lima veche pierdea din prestigiu – s-au schimbat şi s-au umplut de lume, fiind împărţite până ce au ajuns nişte stupi veritabili, graţie pereţilor despărţitori ce au dublat şi cvadruplat încăperile şi datorită noilor redute zidite la întâmplare în vestibule, pe terase şi chiar pe balcoane şi scări. Pensiunea La Tapada îţi dădea impresia că e gata să se prăbuşească; treptele pe care le urcam spre camera lui Pedro Camacho se mişcau sub greutatea noastră şi de pe ele se ridicau nişte norişori care o făceau pe mătuşa Julia să strănute. Un strat de praf acoperea totul în jur, pereţi şi podele, şi era evident că această casă nu fusese niciodată măturată sau curăţată. Camera lui Pedro Camacho părea o celulă. Era foarte mică şi aproape goală. Avea un pat fără spetează, acoperit cu o pătură decolorată şi o pernă fără faţă, o măsuţă cu o muşama deasupra şi un scaun de răchită, un geamantan şi o sfoară întinsă între doi pereţi, pe care se legănau nişte izmene şi nişte ciorapi. Nu m-a surprins faptul că scribul îşi spăla singur lenjeria,

dar m-a uimit că-şi face mâncare. Avea un primus pe pervazul ferestrei, o sticlă de kerosen, nişte farfurii şi câteva pahare, acoperite cu o tavă. I-a oferit scaunul mătuşii Julia, iar mie, cu un gest generos, patul:

— Luaţi loc! Locuinţa este sărăcăcioasă, dar inima este mare.

A pregătit cina în două minute. Ţinea ingredientele într-o pungă de plastic, pusă la fereastră, afară la aer. Meniul a constat din nişte câmaţi fierţi, ouă prăjite, pâine cu unt şi brânză cu iaurt cu miere. L-am văzut pregătindu-l cu îndemânare, ca unul obişnuit să facă zilnic aşa ceva şi am avut siguranţa că aceasta îi era dieta zilnică.

În timpul mesei a fost vorbăreţ şi curtenitor şi chiar dispus să abordeze subiecte cum ar fi reţeta unei creme (pe care i-a cerut-o mătuşa Julia) şi cel mai ieftin detergent pentru lenjerie. Nu şi-a terminat mâncarea; când a dat farfuria la o parte, şi-a permis o glumă, arătând înspre resturi:

— Mâncarea e un viciu pentru artist, prieteni.

Văzându-i buna dispoziţie, m-am încumetat să-i pun câteva întrebări despre munca lui. I-am spus că îl invidiam pentru rezistenţa lui, că nu părea niciodată obosit, în ciuda orarului de ocnaş.

— Am strategia mea ca ziua să fie cât mai colorată, ne destăinui.

Coborând glasul, ca şi cum s-ar fi ferit ca nu cumva fantomatici concurenţi să-i afle secretul, ne-a spus că niciodată nu scrie mai mult de şaizeci de minute la aceeaşi povestire şi că trecerea la o alta e reconfortantă, pentru că în fiecare oră are senzaţia că de-abia începe să lucreze.

— Plăcerea se găseşte în variaţie, domnilor, repeta el, cu privirea excitată şi cu grimase de gnom malefic.

Pentru aceasta era important ca povestirile să fie ordonate nu după afinităţi, ci după contrastele dintre ele: schimbarea completă a climatului, a locului, subiectului şi personajelor accentua senzaţia de nou. Pe de altă parte, deosebit de utile erau ceaiurile de mentă şi luiză, care eliberează canalele cerebrale şi stimulează imaginaţia. Şi tot aşa, părăsirea maşinii de scris, cu o anumită periodicitate, pentru a merge în studio, trecerea de la creaţie la regie şi interpretare însemnau de asemenea odihnă, o tranziţie care întrema. Şi, în plus, în decursul anilor, el descoperise ceva, ceva care celor ignoranţi şi

insensibili ar putea să le pară, poate, o copilărie. Dar interesează oare ce gândeşte plebea? L-am văzut şovăind, tăcând, iar faţa lui caricaturală s-a întristat:

— Din nefericire, aici nu-l pot pune în practică, zise cu melancolie. Doar duminica, atunci când sunt singur. În cursul săptămânii s-ar ivi prea mulţi curioşi şi n-ar înţelege.

De când asemenea scrupule la el, care îi privea olimpian pe muritori? Am văzut-o pe mătuşa Julia arzând de curiozitate, ca şi mine:

— Nu ne puteţi lăsa cu mierea pe buze, îl rugă ea, care-i acel secret, domnule Camacho?

Ne privea tăcut, ca un iluzionist care contemplă, satisfăcut, atenţia pe care a izbutit să o trezească. Apoi, cu o încetineală sacerdotală, s-a ridicat (se aşezase pe fereastră, lângă primus), s-a dus lângă geamantan, l-a deschis şi a început să scoată din el, cum scoate un prestidigitator porumbei şi eşarfe din joben, o surprinzătoare colecţie de obiecte: o perucă de magistrat englez, mustăţi postişe de diferite mărimi, o cască de pompier, o insignă de militar, măşti de femeie grasă, de bătrân, de copil tâmpit, un baston de agent de circulaţie, boneta şi pipa lupului-de-mare, şorţul alb de doctor, nasuri şi urechi false, bărbi din bumbac... Ca o marionetă electrică, ne arăta recuzita şi – ca să le apreciem cât mai bine?, dintr-o necesitate lăuntrică? – îşi punea toate aceste lucruri, le aranja, le scotea, cu o îndemânare care trăda un obicei persistent, o mânuire perseverentă. Şi astfel, în faţa noastră, care îl priveam uluiţi, Pedro Camacho se transforma, tot schimbându-şi îmbrăcămintea, în medic, marinar, judecător, bătrână, cerşetor, călugăriţă, cardinal... În timp ce opera aceste modificări vestimentare, vorbea cuprins de însufleţire:

— De ce n-aş avea dreptul să mă identific cu personajele care îmi aparţin, să semăn cu ele? Cine-mi interzice să am, în vreme ce scriu, nasul, părul sau redingota lor? spunea, înlocuind o pălărie de cardinal cu o lulea, luleaua cu un halat şi halatul cu o muletă. Pe cine interesează că-mi hrănesc imaginaţia cu aceste veşminte? Ce e realismul, domnilor, ce înseamnă acel atât de frecvent citat realism? Şi nu e oare ziua mai suportabilă, mai plăcută, mai încărcată aşa?

Dar, desigur – şi vocea lui deveni mai întâi furioasă, apoi melancolică –, lumea, în prostia şi ignoranţa ei, ar interpreta totul aiurea.

Dacă cei de la Radio Central l-ar fi văzut scriind deghizat, ar fi început să clevetească, ar circula zvonul că este un adept al travestiului, biroul lui s-ar converti într-un magnet pentru morbiditatea mulţimii. Termină de strâns măştile şi celelalte obiecte, închise geamantanul şi se întoarse lângă fereastră. Acum era trist. A şoptit că în Bolivia, unde lucra numai în propriul său atelier, nu avusese niciodată probleme „cu costumaţia”. În schimb, aici nu putea scrie potrivit obiceiului său decât duminica.

— Vă procuraţi asemenea costumaţii în funcţie de personaje sau născociţi personajele pornind de la măştile pe care le aveţi? l-am întrebat, ca să spun şi eu ceva, fiindcă nu-mi revenisem încă din uimire.

M-a privit ca pe un nou-născut:

— Se vede că eşti foarte tânăr, mă dojeni cu blândeţe. Nu ştii oare că întotdeauna cuvântul este primul?

Când am ajuns în stradă, după ce i-am mulţumit cu căldură pentru invitaţie, i-am spus mătuşii Julia că Pedro Camacho ne dăduse o extraordinară dovadă de încredere împărtăşindu-ne secretul său şi că mă mişcase profund. Şi ea era satisfăcută: niciodată nu şi-ar fi închipuit că intelectualii pot fi atât de amuzanţi.

— Bine, dar nu sunt toţi aşa, spusei eu, ironic. Pedro Camacho este un intelectual între ghilimele. N-ai observat că în odaia lui nu-i nici măcar o carte? Mi-a explicat că nu citeşte ca nu cumva să-i fie influenţat stilul.

Mergeam ţinându-ne de mână pe străzile tăcute din centru, spre staţia de autobuze, şi-i spuneam că o să vin la Radio Central într-o duminică să-l văd pe scrib transformându-se în personajele sale cu ajutorul măştilor.

— Trăieşte ca un cerşetor, asta nu e drept, protesta mătuşa Julia. Pentru că piesele lui radiofonice au atâta popularitate, am crezut că încasează o groază de bani.

O îngrijora faptul că în pensiunea La Tapada n-a văzut nicio cadă de baie, nici duş, doar un closet şi un lavabou ruginit, pe palierul de la etajul întâi. Ce cred eu, Pedro Camacho nu făcea niciodată baie? I-am spus că scribului nu-i pasă câtuşi de puţin

de asemenea banalităţi. Mi-a mărturisit că văzând mizeria de la pensiune, i-a fost scârbă, că făcuse un efort supraomenesc să înghită cămatul şi oul. În autobuz, o vechitură care se oprea la fiecare intersecţie a bulevardului Arequipa, în timp ce eu o sărutam încetişor după ureche, pe gât, am auzit-o spunând alarmată:

— Înseamnă că scriitorii sunt muritori de foame. Vreau să spun că o să trăieşti toată viaţa strâmtorat, Varguitas.

De când îl auzise pe Javier, îmi spunea şi ea tot Varguitas.

VIII

Don Federico Téllez Unzátegui şi-a consultat ceasul, a constatat că e ora douăsprezece şi le-a spus celor şase slujbaşi de la S. A. Antirozător că pot pleca să-şi ia prânzul, dar nu le-a mai amintit că trebuie să fie înapoi la trei fix, niciun minut mai târziu, deoarece ei ştiau prea bine că, în această întreprindere, nepunctualitatea este un sacrilegiu: se plătea cu amendă şi chiar cu concedierea. O dată plecaţi, don Federico a încuiat el însuşi biroul, potrivit obiceiului, răsucind cheia de două ori în broască, şi-a pus pălăria gri, nuanţa şoricelului, şi s-a îndreptat apoi, pe trotuarele ticsite de lume ale străzii Huancavelica, spre locul de parcare unde-şi ţinea maşina (un Sedán Dodge).

Era un bărbat care inspira teamă şi gânduri lugubre, un om care îţi ajungea să te încrucişezi pe stradă pentru a sesiza că se deosebea cu totul de concetăţenii săi. Se afla în floarea vârstei, circa cincizeci de ani, şi semnele sale particulare – fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet – ar fi putut face din el un Don Juan, dacă l-ar fi interesat femeile. Dar don Federico Téllez Unzátegui îşi consacrase existenţa unei cruciade şi nu îngăduia ca nimeni şi nimic – dacă n-ar mai fi şi indispensabilele ore de masă, de odihnă şi de relaţii familiale – să-l distragă de la ea. Ducea acest război de patruzeci de ani şi avea ca scop exterminarea tuturor rozătoarelor de pe teritoriul naţional.

Cunoscuţii şi chiar soţia şi cei patru copii ai săi ignorau motivul acestei himere. Don Federico Téllez Unzátegui îl ţinea ascuns, dar nu uita de el: zi şi noapte îi revenea în minte, coşmar persistent care îl alimenta cu noi forţe, ură proaspătă pentru a persevera în această luptă pe care unii o considerau excentrică, alţii dezgustătoare, iar cei mai mulţi drept comercială. Chiar acum, în timp ce pătrundea în parcare şi verifica, cu o privire de condor, dacă Dodge-ul fusese spălat, îl pornea şi aştepta două minute (cronometrate pe ceas) să se încălzească motorul, gândurile lui, încă o dată, fluturi ce zboară spre flăcările în care îşi vor arde aripile, străbăteau timpul şi spaţiul, către satul dintre codrii copilăriei sale şi spre spaima care i-a hotărât destinul.

S-a întâmplat în prima decadă a secolului, când Tingo María era doar o cruce pe hartă, un luminiş cu barăci, înconjurat de jungla abruptă. Veneau uneori până aici, după nesfârşite

suferinţe, aventurieri care abandonau confortul din capitală cu iluzia de a cuceri selva. Aşa a ajuns în regiune şi inginerul Hildebrando Téllez, cu o soţie tânără (prin ale cărei vene, după cum trâmbiţau numele şi prenumele ei, Mayte Unzátegui, curgea sânge albastru basc) şi un copil mic: Federico. Inginerul era însufleţit de proiecte grandioase: să taie copaci, să exporte lemn preţios pentru locuinţele şi mobilierul bogătaşilor, să cultive ananaşi, avocatieri, pepeni verzi, *guanábano* şi *lúcumo* pentru gusturile exotice din lume şi, cu timpul, să pună bazele unei societăţi de vaporaşe de transport pe râurile amazonice. Dar zeii şi oamenii au făcut scrum toate aceste văpăi ale imaginaţiei sale. Catastrofele naturale – ploi, dezastre, inundaţii – şi îngrădirile umane – lipsa de mână de lucru, trândăvia şi neghiobia celei existente, băutura, creditele insuficiente – au spulberat unul după altul toate visurile pionierului, care, la numai doi ani de la sosirea sa în Tingo María, a trebuit să-şi câştige hrana, modest, într-o mică fermă de patate, în susul râului Pendencia. Aici, în cabana ridicată din trunchiuri de copaci şi frunze de palmier, s-a întâmplat ca şobolanii, într-o noapte caldă, s-o mănânce de vie pe nou-născuta María Téllez Unzátegui, în leagănul ei fără plasă pentru ţânţari.

Totul s-a petrecut simplu şi cumplit. Tatăl şi mama, ca naşi, îşi petreceau noaptea în chefurile obişnuite la un botez, în celălalt capăt al râului. Ferma fusese lăsată în grija supraveghetorului, care, împreună cu doi dintre zilierii rămaşi, avea o colibă din ramuri, departe de cabana patronului. În aceasta dormeau Federico şi sora sa. Băiatul obişnuia însă, când era cald, să-şi scoată pătucul pe malul râului Pendencia, unde adormea în murmurul apei. Aşa făcuse şi în acea noapte (ceea ce-şi va reproşa cât va trăi). S-a scăldat la lumina lunii, s-a culcat şi a adormit. În somn, i s-a părut că aude plânsul fetiţei. Dar n-a fost suficient de puternic şi de lung ca să-l trezească, în zori, a simţit nişte dinţişori ca de oţel în picior. A deschis ochii şi a crezut că o să moară sau, mai curând, că a murit şi că se află în infern: îl înconjurau zeci de şobolani, înghesuindu-se unii într-alţii, îmbrâncindu-se, legănându-se şi mai ales ronţăind tot ceea ce era în raza lor de acţiune. A sărit din pat, a luat un băţ şi, strigând, a izbutit să-i pună în gardă pe supraveghetori şi pe zilieri. Toţi, cu torţe, bâte şi lovituri de picior, au alungat colonia de invadatori. Când au intrat însă în cabană (piesa de rezistenţă

a înfometaţilor), din copilă nu mai rămăsese decât o grămăjoară de oscioare.

Trecuseră cele două minute şi don Federico Téllez Unzátegui a demarat într-o coloană de automobile, a înaintat pe bulevardul Tacna, ca s-o ia apoi pe Wilson şi Arequipa, spre sectorul Barranco, unde îl aştepta prânzul. Frânând la semafor, închidea ochii şi simţea, ca de fiecare dată când îşi aducea aminte de acea dimineaţă de terebentină, o senzaţie acidă şi efervescentă. Pentru că, aşa cum spune şi înţelepciunea poporului, „o nenorocire nu vine niciodată singură”. Mama lui, tânăra de neam basc, ca urmare a tragediei, a contractat un sughiţ cronic, care îi producea icnituri, o împiedica să mănânce şi stârnea ilaritate printre oameni. N-a mai reuşit să articuleze niciun cuvânt: doar mormăituri şi răguşeli. Câteva luni a dus-o aşa, cu ochii speriaţi, sughiţând, topindu-se pe picioare, până ce a murit de extenuare. Tatăl s-a sălbăticit, şi-a pierdut ambiţia, energia, obiceiul de a se îngriji. Când ferma, lăsată în paragină, i-a fost vândută la licitaţie, şi-a câştigat viaţa o vreme ca podar, trecând oameni, produse şi animale de pe un mal pe altul al râului Huallaga. Dar într-o bună zi, puhoiul de ape a distrus podul plutitor, lovindu-l de copaci, iar el n-a mai avut puterea să facă altul în loc. S-a înfundat spre pripoarele obscene ale muntelui cu ugere materne şi cu şolduri avide, numite Frumoasa Adormită, şi-a făcut un adăpost din frunze şi lăstari, şi-a lăsat părul şi barba să-i crească şi a rămas acolo ani în şir, mâncând buruieni şi fumând nişte foi care-i produceau greaţă. Când Federico, adolescent, a părăsit selva, ex-inginerul era numit, în Tingo María, Vrăjitorul şi trăia în apropiere de Cueva de las Pavas, în concubinaj cu trei indigene din Huănuco, cu care a zămislit câţiva ţărănuşi, cu pântecele sferic.

Numai Federico a ştiut să înfrunte catastrofa cu o putere creatoare. Chiar în acea dimineaţă, după ce a fost biciuit fiindcă şi-a lăsat sora singură în cabană, copilul (devenit bărbat în câteva ore), îngenunchind lângă dâmbul care era mormântul Mariei, a jurat să se consacre până în ultima clipă de viaţă anihilării speciei asasine. Ca să dea şi mai multă tărie jurământului, a stropit pământul care o acoperea pe copilă cu sânge din rănile de la bici.

Patruzeci de ani mai târziu, cu statornicia care mişcă şi munţii din loc a celor integri, don Federico Téllez Unzátegui putea să-şi

spună, în vreme ce Sedán-ul său rula pe bulevarde spre frugalul prânz cotidian, că se arătase a fi un om de cuvânt. Pentru că în toată această perioadă era posibil ca, prin truda şi inspiraţia lui, să fi pierit mai multe rozătoare decât peruanii născuţi. Munca grea, de sacrificiu, fără răsplată, a făcut din el o fiinţă riguroasă şi fără prieteni, cu obiceiuri aparte. La început, copil fiind, cel mai anevoios a fost să-şi învingă scârba faţă de rozătoarele cenuşii. Tehnica sa iniţială era primitivă: capcana. Din bacşişurile primite la plăpumăria şi bodega „Somnul Adânc” de pe bulevardul Raimondi, şi-a cumpărat mai întâi una care i-a servit drept model pentru a fabrica multe altele. Tăia lemnul, sârmele, le răsucea şi le împrăştia de două ori pe zi între hotarele fermei. Câteodată, unele dintre micile animale prinse mai erau încă vii. Emoţionat, le omora la un foc mic sau le făcea să sufere, înţepându-le, mutilându-le ori scoţându-le ochii.

Dar, deşi copil, inteligenţa l-a ajutat să înţeleagă faptul că va da greş dacă se va lăsa pradă unor asemenea porniri: datoria lui era cantitativă, nu calitativă. Nu era vorba să provoace maxima suferinţă pe unitatea de inamic, ci să stârpească un număr cât mai mare de unităţi într-o timp minim. Cu luciditate şi o voinţă notabilă pentru anii lui, a distrus în sine orice sentimentalism şi şi-a dus mai departe misiunea genocidă cu un discemământ glacial, statistic, ştiinţific. Furând ore din timpul lecţiilor de la şcoala Hermanos Canadienses şi de somn (dar nu şi din cele de distracţie, întrucât nu s-a mai jucat deloc de la tragedie), a perfecţionat cursele, adăugându-le o lamă ascuţită care secţiona corpul victimelor ca nici una să nu mai rămână vie (nu pentru a le cruţa de chinuri, ci pentru a nu-şi mai pierde vremea omorându-le). A construit apoi curse multifamiliale, cu o bază mare, în care un platou cu arabescuri putea să strivească în acelaşi timp tatăl, mama şi patru pui. Această preocupare a fost curând cunoscută în tot ţinutul şi, pe nesimţite, din răzbunare personală şi penitentă, s-a convertit într-un serviciu adus comunităţii, minim (dar cât de cât) plătit. Copilul era chemat la fermele din vecinătate sau mai departe, iar el, cum apăreau urme de invazie, cu o sârguinţă de furnică ce poate orice, le şi ştergea în câteva zile. Serviciile sale au început să fie solicitate şi în Tmgo María, pentru barăci, case, birouri, iar băiatul a atins un moment de glorie când însuşi căpitanul de la Jandarmerie l-a însărcinat să cureţe comisariatul care fusese invadat. Toţi banii

pe care îi primea îi cheltuia pentru a fabrica alte curse, ca să-şi extindă ceea ce naivii credeau că-i perversiunea sau negoţul lui. Când fostul inginer s-a înfundat în desişul sexualoid de la Frumoasa Adormită, Federico, care abandonase şcoala, începuse să-şi întregească arma albă a cursei cu alta, mai utilă: veninurile.

Munca i-a permis să-şi câştige viaţa la o vârstă la care alţi copii învârtesc titirezul. Dar l-a convertit şi într-un fel de ciumat. Era chemat să stârpească şobolanii cei iuţi de picior, dar nu era niciodată aşezat la masă, nici nu i se adresau cuvinte afectuoase. Dacă a suferit din această pricină, n-a lăsat să se vadă, de s-ar fi putut spune că repulsia concetăţenilor săi mai degrabă îl măgulea. Era un adolescent neprietenos, laconic, cu care nimeni nu se putea mândri că l-a făcut să râdă sau l-a văzut zâmbind şi a cărui unică pasiune părea a fi aceea de a omorî scârbele. Pentru munca prestată avea un tarif moderat, dar făcea şi campanii *ad honorem,* în locuinţele sărmanilor, unde se prezenta cu sacul de curse şi cu flacoane de venin de îndată ce afla că inamicul îşi instalase tabăra acolo. La problema uciderii plumburiilor, tehnică pe care tânărul o rafina necontenit, s-a adăugat şi aceea a eliminării cadavrelor. Acest lucru dezgusta cel mai tare familiile, gospodinele sau servitoarele. Federico şi-a mărit întreprinderea, antrenându-l şi pe idiotul satului, un cocoşat cu ochii saşii care locuia la călugăriţele din San Jos, ca, în schimbul hranei, să adune într-o pânză groasă rămăşiţele celor supuşi supliciului şi să le ardă în spatele amfiteatrului Abad sau să le ofere ca festin câinilor, pisicilor, porcilor şi vulturilor din Tingo María.

Cât timp s-a scurs de atunci! La stopul de la Javier Prado, don Federico Téllez Unzátegui îşi spuse că, fără îndoială, progresase mult din adolescenţă, când străbătea zi şi noapte străzile noroioase din Tingo María, urmat de idiot, ducând cu mijloace artizanale bătălia contra ucigaşilor Mariei. Pe atunci era un tânăr care nu avea altceva decât hainele de pe el şi doar un ajutor. Treizeci şi cinci de ani mai târziu, conducea un complex tehnicocpmercial, care-şi întindea braţele peste toate oraşele din Peru şi care deţinea cincisprezece camionete şi şaptezeci şi opt de experţi în fumigaţii în ascunzişuri, în amestecarea veninurilor şi în amplasarea curselor. Aceştia operau pe frontul de luptă – străzile, casele şi câmpiile ţării –, ocupându-se de

prospectare, asediere şi exterminare, şi primeau ordine, sfaturi şi sprijin logistic de ia Statul-Major (cei şase tehnocraţi care abia plecaseră să-şi ia prânzul), prezidat de el. În afară de această constelaţie, mai luau însă parte la cruciadă două laboratoare, cu care don Federico semnase contracte (care, practic, erau subvenţii), ca, în mod continuu, să experimenteze noi veninuri, deoarece inamicul avea o prodigioasă capacitate de imunizare: după două sau trei campanii, toxicele se dovedeau ineficiente, simple bucate pentru cei pe care aveau datoria să-i omoare. Pe lângă aceasta, don Federico – care, în clipa când a apărut lumina verde a semaforului, a băgat în viteza întâi şi şi-a continuat drumul spre cartierul dinspre mare – instituise o bursă ca S. A. Antirozător să poată trimite în fiecare an câte un chimist, proaspăt absolvent, la Universitatea Baton Rouge, ca să se specializeze în raticide.

Tocmai această chestiune – ştiinţa în slujba religiei sale – l-a pus în mişcare pe don Federico Téllez Unzátegui, cu douăzeci de ani în urmă, să se însoare. La urma urmei, fiind şi el om, într-o bună zi a început să-i încolţească în minte ideea unei solide falange de bărbaţi, din sângele şi spiritul lui, cărora să le inculce încă din faşă furia împotriva scârboşilor şi care, bine instruiţi, să-i continue misiunea, poate chiar dincolo de graniţele patriei. Imaginea a şase-şapte Téllez, licenţiaţi ai unor universităţi prestigioase, care să-i repete şi eternizeze jurământul, l-a determinat pe el, care era încarnarea inapetenţei maritale, să apeleze la o agenţie matrimonială, care, în schimbul unei taxe cam piperate, i-a furnizat o soţie de douăzeci şi cinci de ani, poate nu de o frumuseţe strălucitoare – nu avea dinţi şi, asemenea femeiuştilor din regiunea pe care o udă aşa-numitul (hiperbolic) Rio de la Plata, la mijloc şi pe pulpe îi prisosea grăsimea –, dar cu cele trei calităţi pe care le ceruse: sănătatea de fier, himen intact şi capacitate reproducătoare.

Doña Zoila Saravia Durán era o femeie de fel din Huánuco, a cărei familie, întorsături ale vieţii care se amuză dându-se în scrânciob, fusese degradată din rândurile aristocraţiei provinciale la cele ale subproletariatului din capitală. A fost educată în şcoala gratuită pe care maicile salesiene o aveau – motive de conştiinţă sau de publicitate? – lângă şcoala cu plată şi crescuse, ca toate tovarăşele ei, cu un complex argentinian care, în cazul ei, se traducea prin docilitate, mutism şi poftă de

mâncare, îşi petrecuse viaţa muncind ca supraveghetoare la maicile salesiene, iar statutul vag, neprecizat al rolului său – slujnică, lucrătoare, administratoare? – i-a agravat această stare de umilitoare nesiguranţă care o făcea să se supună la orice şi să dea din cap ca o vită. La douăzeci şi patru de ani, rămânând orfană, şi-a luat inima în dinţi să se ducă, după îndelungi şovăieli, la agenţia matrimonială care a pus-o în legătură cu cel ce avea să-i fie stăpân. Lipsa de experienţă erotică a făcut ca actul matrimonial să se împlinească anevoios, după un serial în care, cu ameninţări şi eşecuri din cauza precocităţii, a neîndemânării şi a ratării ţintei, episoadele se succedau, creştea suspansul, iar îndărătnicul himen continua să rămână neperforat. Paradoxal, fiind vorba de un cuplu de virtuoşi, doña Zoila şi-a pierdut prima fecioria (nu din viciu, ci dintr-o stupidă întâmplare şi datorită lipsei de antrenament a proaspeţilor soţi), în mod neortodox, adică sodomie.

Exceptând această ticăloşie întâmplătoare, viaţa cuplului a fost foarte corectă. Doña Zoila era o soţie harnică, foarte econoamă şi stăruitor dispusă să respecte principiile (pe care unii aveau să le numească excentricităţi) ale soţului său. De pildă, n-a obiectat niciodată la interdicţia impusă de către don Federico de a folosi apă caldă (pentru că, zicea el, slăbeşte voinţa şi provoacă guturai), cu toate că şi acum, după douăzeci de ani, tot se mai învineţea când intra sub duş. N-a încălcat niciodată clauza (nescrisă, dar ştiută pe dinafară) a codului familiei care statornicise ca nimeni din casă să nu doarmă mai mult de cinci ore, pentru a nu se moleşi, cu toate că în zori, la ora cinci, când suna deşteptătorul, la căscăturile ei de crocodil se zguduiau geamurile. Resemnată, acceptase ca petrecerile obişnuite să fie excluse, fiind imorale pentru spirit, filmul, dansul, teatrul, radioul şi, ca oneroase pentru buget, restaurantele, călătoriile şi orice fantezie în lenjeria de corp sau în decoraţia interioară. Nu fusese în stare să asculte de stăpânul casei doar în ceea ce priveşte păcatul ei, lăcomia. Deseori apăreau în meniu carnea, peştele şi prăjiturile cu cremă. Era singurul articol de viaţă în care don Federico Téllez Unzátegui nu putuse să-şi impună voinţa: un strict vegetarianism.

Doña Zoila nu încercase însă niciodată să-şi practice viciul în spatele soţului, care, în acele clipe, intra cu Sedán-ul său în animatul cartier Miraflores, spunându-şi că, printr-o asemenea

sinceritate, soţia sa, dacă nu-şi ispăşea păcatul, cel puţin şi-l făcea scuzabil. Când poftele ei erau mai puternice decât spiritul de supunere, îşi devora biftecul cu ceapă sau plachia ori plăcinta de mere cu cremă *chantilly* sub ochii lui, roşie ca focul de ruşine şi resemnată dinainte în faţa pedepsei corespunzătoare. Nu protestase niciodată contra sancţiunilor. Dacă don Federico (pentru o friptură pe jăratic sau un baton de ciocolată) îi suspenda pentru trei zile facultatea de a vorbi, ea însăşi îşi punea căluş ca să nu săvârşească delictul nici măcar în somn, şi dacă pedeapsa era douăzeci de lovituri la spate, se grăbea să-şi pregătească tinctura de amică şi să-şi desfacă apoi corsetul.

Nu, don Federico Téllez Unzátegui, în timp ce arunca o privire distrată spre cenuşiul (culoare pe care o ura) Ocean Pacific, pe deasupra falezei din Miraflores, peste care tocmai trecuse cu Sedán-ul său, îşi spuse că, la urma urmei, doña Zoila nu-l înşelase. Marele eşec al vieţii sale erau copiii. Ce contrast între oţelita avangardă de prinripii ale exterminării la care visase şi cei patru moştenitori cu care îl pedepsiseră Dumnezeu şi pofticioasa!

La început, se născuseră doar doi. Băieţi. Dar aspră şi neaşteptată lovitură. Niciodată nu i-ar fi trecut prin minte că doña Zoila ar fi putut da naştere şi la fete. Prima a fost o decepţie, ceva ce putea fi atribuit întâmplării. Însă cum din a patra sarcină a ieşit tot o fiinţă fără falus şi testicule vizibile, don Federico, îngrozit de perspectiva să tot producă făpturi incomplete, a retezat drastic orice veleitate de descendenţă (pentru care a înlocuit patul matrimonial cu două dormeze separate). Nu le ura pe femei; dar nefiind un erotoman, niciun gurmand, la ce puteau să-i servească nişte persoane ale căror aptitudini notabile erau lascivitatea şi bucătăria? Reproducându-se, el nu avusese un alt scop decât perpetuarea cruciadei. Din această speranţă s-a ales fumul, o dată cu venirea pe lume a Teresei şi a Laurei, căci don Federico nu făcea parte dintre moderniştii care susţin că femeia, în afară de clitoris, mai are şi creier şi poate munci de la egal la egal, alături de bărbat. Pe de altă parte, îl neliniştea posibilitatea ca numele să-i fie târât în noroi. Nu tot repetau statisticile, de ţi se făcea greaţă, că nouăzeci şi cinci la sută dintre femei au fost sau vor fi târfe? Pentru a izbuti ca fiicele sale să se încadreze în procentul de

cinci la sută virtuoase, don Federico le organizase viaţa după un sistem exigent: niciodată decolteu, iarnă sau vară ciorapi de culoare închisă, bluze şi jerseuri cu minecă lungă, să nu-şi boiască niciodată obrajii, buzele, ochii, unghiile, nici să se pieptene cu breton ori să-şi strângă părul în coadă de cal, şi niciun fel de cârlig pentru pescuitul bărbaţilor; să nu practice sporturi sau distracţii care implică vecinătatea masculului, cum ar fi mersul la plajă sau participarea la petrecerile de la aniversări. Contravenţiile erau întotdeauna pedepsite corporal.

Dar nu numai imixtiunea femelelor printre descendenţii săi fusese descurajatoare. Băieţii – Richardo şi Federico-fiul – nu moşteniseră virtuţile tatălui. Erau moi, leneşi, amatori de activităţi sterile (ca fotbalul şi guma de mestecat) şi nu manifestaseră nici cel mai mic entuziasm când don Federico le-a explicat ce viitor le rezerva. În vacanţe, când, pentru a-i antrena, îi punea la treabă în calitate de combatanţi în prima linie, se arătau nepăsători, mergeau pe câmpul de luptă cu o vădită repulsie. O dată i-a surprins chiar murmurând obscenităţi contra operei vieţii sale, mărturisindu-şi că se ruşinau cu tatăl lor. I-a ras în cap ca pe nişte vinovaţi dovediţi, bineînţeles, dar asta nu l-a eliberat de sentimentul trădării pe care i l-a lăsat acea discuţie conspirativă. Acum, don Federico nu-şi mai făcea iluzii. Ştia că, o dată mort sau şubrezit de ani, Ricardo şi Federico-fiul aveau să se îndepărteze de calea trasată, să-şi schimbe meseria (alegând alta, care să-i atragă băneşte) şi că opera sa va rămâne – ca o anumită simfonie celebră – neterminată.

Spre nenorocirea sa psihică şi fizică, tocmai în acea clipă don Federico Téllez Unzátegui văzu revista pe care un vânzător o băga pe geamul Sedăn-ului, cu o copertă în culori care străluceau păcătos în soarele zilei. Pe faţa sa se închegă o grimasă de nemulţumire, observând că pe copertă sclipea imaginea unei plaje, cu câţiva vilegiaturişti în nişte simulacre de costume de baie pe care cutezau să le folosească nişte hetaire, când, cu un fel de zbatere neliniştită a nervului optic şi deschizând gura ca un lup cane urlă la lună, don Federico le recunoscu pe cele două vilegiaturiste pe jumătate îmbrăcate şi surâzând obscen. Simţi un dezgust care putea rivaliza cu cel pe care îl simţise în acea dimineaţă amazonică, pe malul râului Pendencia, când a zărit, în leagănul înnegrit de excrementele

şoarecilor, scheletul dezarticulat al surorii sale. Semaforul era pe verde, maşinile din spate îl claxonau. Cu degetele crispate, şi-a scos portofelul, a plătit produsul licenţios, a pornit şi, simţind că o să se izbească – volanul îi scăpa din mâini, maşina se înclina –, a frânat şi s-a lipit de trotuar.

Aici, tremurând de mânie, a contemplat minute în şir teribila evidenţă. Nu mai era posibilă nicio îndoială: erau fiicele sale. Fotografiate prin surprindere, desigur, de un fotograf mojic, ascuns printre vilegiaturişti, fetele nu priveau spre obiectiv, păreau că discută, trântite pe nisipurile voluptuoase care erau probabil cele de la Agua Dulce sau La Herradura. Don Federico şi-a recăpătat suflul; în mâhnirea lui, a început să se gândească la incredibila serie de întâmplări. Un fotograf ambulant le prinde în imagine pe Laura şi Teresa, o revistă infamă le expune lumii putrede, el le descoperă... Şi întregul adevăr înspăimântător strălucea astfel, prin strategia hazardului, în faţa ochilor săi. Aşadar, fetele îl ascultau doar când el era de faţă; deci, de-abia întorcea spatele, că ele, în înţelegere, bineînţeles, cu fraţii lor şi chiar cu, vai! – don Federico simţi o dardă în inimă – nevasta, îşi băteau joc de preceptele sale şi se duceau la plajă, se dezbrăcau şi se etalau astfel. Lacrimile îi udară chipul. Cercetă costumul de plajă: două piese foarte reduse, al căror rol nu era să ascundă ceva, ci exclusiv să catapulteze imaginaţia spre extremele viciului. Se aflau acolo, la îndemâna oricui: picioarele, braţele, pântecele, umerii şi gâturile Laurei şi Teresei. Simţi ceva ridicol, greu de exprimat, amintindu-şi că el nu văzuse niciodată acele extremităţi şi membre care acum se expuneau în faţa întregului univers.

Îşi şterse ochii şi porni motorul. La suprafaţă se liniştise, dar înlăuntrul său mocnea ca un rug. În vreme ce Sedán-ul continua, foarte încet, drumul spre căsuţa de pe bulevardul Pedro de Osma, îşi spunea că, aşa cum mergeau goale la plajă, era firesc ca în absenţa lui să se ducă şi la petreceri, să poarte pantaloni, să frecventeze bărbaţi, să se vândă. Oare îi primeau pe amorezi chiar în casă? Doña Zoila o fi cea care stabileşte tariful şi încasează banii? Ricardo şi Federico-fiul au probabil în răspunderea lor misiunea oribilă de a recruta clienţi. Sufocându-se, don Federico Téllez Unzátegui sesiză organizarea acestui serviciu: fetele sale erau prostituatele, băieţii, peştii, iar nevastă-sa, codoaşa.

Contactul fizic cu violenţa – în definitiv, dăduse morţii mii şi mii de fiinţe – făcuse din don Federico un om care nu putea fi stâmit fără riscuri grave. Odată, un inginer agronom cu pretenţii de dietetician se încumetase să spună în faţa sa că, dată fiind lipsa de vite în Peru, era necesar să se extindă creşterea cobailor pentru alimentarea poporului. Politicos, don Federico Téllez Unzátegui i-a amintit îndrăzneţului că şobolanul şi cobaiul sunt veri primari. Acesta, recidivând, a citat statistici, a vorbit de virtuţile nutritive şi de carnea lui gustoasă. Don Federico a început atunci să-l pocnească, iar dieteticianul, rostogolit pe jos şi cu faţa boţită, i-a strigat ceea ce era: cinic şi adept fervent al crimei. Acum, coborând din maşină, închizând-o, mergând spre uşa casei, fără grabă, cu sprâncenele încruntate, foarte palid, omul din Tingo María simţea cum urcă înlăuntrul său, ca în ziua în care l-a pus la punct pe dietetician, o lavă vulcanică. Ducea în mâna dreaptă, ca pe un drug încins, revista infernală şi simţea o puternică mâncărime în ochi.

Era aşa de pornit, că nu izbutea să găsească o pedeapsă pe măsura greşelii. Îşi simţea mintea înceţoşată, furia îi risipea gândurile şi asta-i sporea şi mai tare amărăciunea, căci don Federico era un bărbat căruia raţiunea îi dicta întotdeauna conduita şi care dispreţuia rasa de primitivi ce acţionau ca animalele, din instinct şi după presimţiri, nu din convingere. Însă de data aceasta, în timp ce scotea cheia şi, cu greu, întrucât mânia îi paraliza degetele, descuia şi împingea uşa de la casă, a înţeles că nu putea acţiona calm, calculat, ci pradă mâniei, călăuzit de inspiraţia de moment. După ce a închis uşa, a respirat adânc, încercând să se calmeze. Îi era ruşine ca nu cumva ingraţii ăia să-şi dea seama de profunzimea umilinţei sale.

Casa lui avea, la parter, un mic antreu, un salonaş, sufrageria şi bucătăria, iar la etaj, dormitoarele. Don Federico îşi zări nevasta din cerdacul salonului. Sta lângă bufet, mestecând în extaz vreunul dintre dezgustătoarele ei dulciuri – bomboane, ciocolată, se gândi don Federico, acadele, caramele –, din care mai păstra urme pe degete. Văzându-l, îi zâmbi cu ochi intimidaţi, arătându-i, cu un gest de resemnare dulceagă, ce mânca.

Fără să se grăbească, don Federico înaintă, desfăcând revista cu ambele mâini, ca soţia să poată contempla coperta în toată

ticăloşia ei. Fără să spună vreun cuvânt, i-a pus-o în faţă şi s-a bucurat văzând-o pălind violent, cu ochii ieşiţi din orbite şi cu gura larg deschisă, din care începu să curgă un firişor de salivă amestecată cu pesmet. Bărbatul din Tingo María ridică mâna dreaptă şi, cu toată puterea, o pălmui pe femeia cuprinsă de spaimă. Ea scoase un geamăt, se clătină şi căzu în genunchi; se uita la copertă cu o expresie de bigotă, de iluminare mistică, înalt, drept, neîndurător, don Federico o contempla acuzator. Apoi, le chemă răstit pe vinovate:

— Laura! Teresa!

Un zgomot îl făcu să întoarcă iute capul. Erau acolo, la capătul scărilor. Nu le auzise coborând. Teresa, fata cea mare, purta un halat, ca şi când ar fi scuturat prin casă, iar Laura avea uniforma de şcoală. Nedumerite, fetele îşi priveau mama îngenuncheată, tatăl, care se îndrepta spre ele, încet, hieratic, sacerdot suprem mergând spre piatra de sacrificiu unde îl aştepta cuţitul şi vestala, şi, în sfârşit, revista, pe care don Federico, ajuns lângă ele, le-o puse justiţiar sub ochi. Reacţia fetelor n-a fost cea la care se aştepta. În loc să pălească, să cadă în genunchi, să bâlbâie explicaţii, precocele copile, roşind, au schimbat iute o privire care nu putea fi decât de complicitate, iar don Federico, în culmea disperării şi a furiei, îşi zise că n-a băut încă toată amărăciunea acelei zile: Laura şi Teresa *ştiau* că au fost fotografiate, că fotografia urma să fie publicată, ba chiar mai mult decât atât – ce altceva putea să însemne licărul din pupile? –, faptul le bucura. Revelaţia că în căminul său, pe care îl credea primitiv, se incubase nu numai viciul nudismului pe plajele oraşului, ci şi exhibiţionismul (şi, de ce nu, nimfomania), îi fleşcăi muşchii, îi lăsă în gură un gust de var şi îl făcu să se gândească dacă viaţa mai are vreun rost. Să se întrebe de asemenea – toate acestea nu i-au luat mai mult de o secundă – dacă moartea nu ar fi singura penitenţă legitimă pentru o asemenea grozăvie. Ideea de a se converti în filicid îl chinuia mai puţin decât să ştie că mii de bărbaţi prădaseră (numai cu ochii?) intimitatea fizică a fetelor sale.

Trecu atunci la acţiune. Lăsă revista să cadă, pentru a avea mai multă libertate, o apucă cu mâna stângă pe Laura, de bluza de la uniformă, o trase câţiva centimetri ca s-o plaseze în direcţia loviturilor, ridică mâna dreaptă destul de sus ca forţa loviturii să fie maximă şi îi dădu drumul cu toată ura din el.

Suportă atunci – oh, ce zi cumplită! – a doua surpriză extraordinară, poate mult mai uluitoare decât aceea cu coperta pornografică. În locul obrazului gingaş al Laurei, mâna lui întâlni golul şi, ridicolă, dând greş, îl smuci în loc. Dar asta n-a fost totul: ceea ce era mai grav a venit după aceea. Pentru că fata nu s-a mulţumit doar să eschiveze lovitura – ceva pe care, îşi aminti don Federico, în uriaşa lui alarmă, nu-l mai făcuse niciodată vreun membru al familiei –, ci, după ce s-a dat înapoi, cu chipul ei de paisprezece ani alterat de o grimasă de ură, s-a repezit la el – la el, la el! – şi a început să-i care pumni, să-l zgârâie, să-l îmbrâncească, să-l lovească cu picioarele.

Avea senzaţia că însuşi sângele, de atâta uluială, încetase să-i mai curgă prin vene. Era ca şi cum aştrii ar fi ieşit pe neaşteptate de pe orbita lor, s-ar fi năpustit unii asupra altora, s-ar fi ciocnit, s-ar fi spart, s-ar fi rostogolit prin spaţiu. Nu izbutea să reacţioneze, mergea cu spatele, cu ochii din cale afară de holbaţi, încolţit de copila care acum, luându-şi nasul la purtare, înverşunându-se, nu numai că lovea întruna, dar mai şi striga: „Blestematule, abuzivule, mori, de-ai crăpa odată!’” Crezu că înnebuneşte când – şi totul se petrecea aşa de repede, încât de-abia sesiza situaţia, că aceasta se şi schimba – observă că Teresa alerga spre el, însă în loc să-şi îndepărteze sora, ea o ajuta. Acum îl ataca şi fata mai mare; îi adresa, răcnind, cele mai înfiorătoare insulte – „calicule, neghiobule, maniacule, scârbosule, tiranule, nebunule, şoricarule” – şi ambele furii adolescentine îl înghesuiră în perete. Începuse să se apere, ieşind în sfârşit din uluiala paralizantă şi încerca să-şi acopere faţa, când simţi un ghimpe în spate. Se întoarse: doña Zoila se ridicase de jos şi îl muşca.

Mai putu încă să se minuneze, când văzu că şi soţia, mult mai tare decât fetele, se transfigurase. Era doña Zoila, femeia care nu cârtise niciodată, nu ridicase vocea, nu avusese nicio nemulţumire, aceeaşi cu fiinţa cu privirea înverşunată şi cu mâinile dezlănţuite, descărcând asupra lui pumni, dându-i directe în cap, aceeaşi cu făptura care îl scuipa, îi sfâşia cămaşa şi striga înnebunită: „să-l omorâm, să ne răzbunăm, să se sature de manii, să-i scoatem ochii”? urlau toate trei şi don Federico crezu că ţipetele i-au spart timpanul. Se apăra cu toată puterea, se străduia să întoarcă loviturile, dar nu izbutea, pentru că ele – punând în practică o tehnică mârşav exersată? – făceau cu

rândul, două îl ţineau de braţe, iar a treia îl aranja. Simţea arsuri, umflături, junghiuri, vedea stele verzi şi, deodată, mici pete pe mâinile agresoarelor, ceea ce l-a lămurit că mai şi sângera.

Nu şi-a făcut iluzii când i-a văzut pe scări pe Ricardo şi Federico-fiul. Convertit la scepticism în câteva clipe, a înţeles că veneau şi ei să dea în mârţoagă, să participe la ciomăgeală. Îngrozit, fără demnitate, fără onoare, se gândea doar cum să reuşească să ajungă la uşa dinspre stradă, să fugă. Nu era însă uşor. A putut să facă doar două sau trei salturi, când o piedică pusă cu piciorul îl doborî la pământ, plin de măreţie. Aici, încolăcit, ca să-şi protejeze bărbăţia, văzu cum moştenitorii se apucaseră să-l izbească feroce cu picioarele, în vreme ce nevasta şi fiicele se înarmau cu măturile şi pământufurile din cuierul de lângă cămin, pentru a-şi continua bătaia. Înainte de a-şi spune că nu mai înţelege nimic, în afară de faptul că lumea devenise absurdă, reuşi să-i audă şi pe băieţi zicându-i, în ritmul loviturilor, maniac, calic, scârbos şi şoricar. În timp ce în mintea lui se făcea întuneric, dintr-o gaură invizibilă, dintr-un colţ al sufrageriei, apăru deodată, cenuşiu, mic, nepoftit, un şoarece cu caninii albi, care îl contemplă pe cel căzut, cu o lumină batjocoritoare în ochii vioi…

Murise don Federico Téllez Unzátegui, neostenitul călău al rozătoarelor din Peru? Se comisese un paricid, un epitalamicid? Sau acest soţ şi tată era doar năucit, zărind în mijlocul unei harababuri fără egal, sub masa din sufragerie, în timp ce ai lui, cu valizele făcute în mare grabă, părăseau casa? Cum se va sfârşi această nenorocire din Barranco?

IX

Eşecul cu povestirea despre Doroteo Marti m-a afectat profund timp de câteva zile. Dar în dimineaţa în care l-am auzit pe Pascual istorisindu-i Marelui Pablito descoperirea sa de la aeroport, am simţit renăscându-mi vocaţia şi am început să mă gândesc la o nouă povestire. Pascual surprinsese nişte băieţi fără căpătâi practicând un sport primejdios şi excitant. Pe înserate, se întindeau unul după altul la capătul pistei de decolare de pe aeroportul Limatambo şi, se jura Pascual, de câte ori pleca un avion, micul vagabond întins pe jos se ridica – prin presiunea aerului ce ieşea din aparat – câţiva centimetri şi levita, ca într-un spectacol de magie, până când, dispărând efectul, după câteva secunde, se întorcea brusc pe pământ. Într-una din acele zile, eu văzusem un film mexican (de-abia după câţiva ani aveam să aflăm că era de Buñuel) care mă impresionase: *Cei uitaţi.* M-am hotărât să scriu o povestire în acelaşi spirit: o naraţiune despre copiii-oameni, pui de lup căliţi în condiţiile aspre de viaţă din suburbii. Javier s-a arătat sceptic şi m-a asigurat că istorioara e falsă, că presiunea aerului nu ridică nici măcar un nou-născut. Am discutat mult şi eu i-am spus că în povestirea mea personajele vor levita şi că va ieşi totuşi o naraţiune realistă („nu, fantastică”, striga el); în cele din urmă ne-am înţeles să mergem într-o seară împreună cu Pascual pe câmpul de la Córpac, ca să verificăm ce e adevărat şi ce nu în aceste jocuri periculoase (era titlul pe care îl alesesem pentru povestire).

N-am văzut-o pe mătuşa Julia în acea zi, dar speram s-o văd a doua zi, joi, la unchiul Lucho. Totuşi, când am ajuns în casa de pe Armendáriz la amiază, pentru obişnuitul prânz, am constatat că ea nu era acasă. Mătuşa Olga mi-a spus că fusese invitată la prânz de „o partidă bună”: doctorul Guillermo Osores. Era un medic vag înrudit cu familia noastră, cam de cincizeci de ani şi foarte prezentabil, cu ceva avere şi, nu de multă vreme, văduv.

— O partidă bună, repetă mătuşa Olga, făcându-mi semn cu ochiul. Serios, bogat, cumsecade şi doar cu doi copii, care sunt deja mari. Nu e bărbatul care-i trebuie soră-mii?

— În ultimele săptămâni îşi pierdea timpul degeaba, comentă unchiul Lucho, foarte satisfăcut şi el. Nu voia să iasă cu nimeni, ducea o viaţă de fată bătrână. Dar endocrinologul îi este pe plac.

M-a apucat gelozia şi am simţit o dispoziţie aşa de proastă, că mi-a pierit pofta de mâncare. Mi se părea că, observându-mi tulburarea, unchii mei or să ghicească ceea ce mi se întâmplă. N-a trebuit să-i descos pentru detalii despre mătuşa Julia şi doctorul Osores, fiindcă nu vorbeau despre altceva. Îl cunoscuse cam cu zece zile mai înainte la un cocteil la Ambasada boliviană şi, aflând unde era găzduită, doctorul Osores venise în vizită. Îi trimisese flori, îi telefonase, o invitase să ia ceaiul la Bolívar, iar acum luau prânzul la Clubul Unión. Endocrinologul îi spusese în glumă unchiului Lucho: „Luis, cumnată-ta este foarte bine; n-o fi cumva candidata pe care o caut ca să mă sinucid a doua oară, căsătorindu-mă?”

Eu mă străduiam să mă arăt dezinteresat faţă de toate acestea, dar o făceam atât de prost, încât la un moment dat, când am rămas singuri, unchiul Lucho m-a întrebat ce se petrece cu mine: mi-am băgat nasul unde nu trebuie şi-am fost pus la punct? Din fericire, mătuşa Olga a început să vorbească despre piesele de teatru radiofonic şi asta mi-a oferit un moment de respiro. În vreme ce ea spunea că Pedro Camacho prea era uneori ridicat în slăvi şi că povestea cu pastorul care „se rănise” în faţa judecătorului cu un cuţit de hârtie, ca să dovedească faptul că n-a violat o fată, li se păruse exagerată tuturor prietenelor ei, eu treceam în tăcere de la mânie la dezamăgire şi de la dezamăgire la mânie. De ce mătuşa Julia nu-mi spusese niciun cuvânt despre medic? În acele ultime zece zile ne văzuserăm de mai multe ori şi nu pomenise niciodată de el. O fi adevărat, cum spunea mătuşa Olga, că „se interesase” în cele din urmă de cineva?

În autobuz, întorcându-mă la Radio Panamericana, am trecut de la umilinţă la orgoliu. Idila noastră durase prea mult, puteam fi descoperiţi oricând şi asta ar fi prilejuit un val de ironii şi ar fi stârnit scandal în familie. De altminteri, unde aş fi ajuns pierzând timpul cu o doamnă care, aşa cum spunea ea însăşi, mai că putea să-mi fie mamă? Ca experienţă, gata, era de ajuns. Apariţia lui Osores e providenţială, mă scuteşte de a mă descotorosi de boliviancă. Simţeam nelinişte, impulsuri neobişnuite, voiam să mă îmbăt sau să chelfănesc pe cineva, iar la Radio am avut un conflict cu Pascual, care, credincios firii sale, consacrase jumătate din buletinul de la trei unui incendiu ce carbonizase o duzină de imigranţi turci la Hamburg. I-am

spus că pe viitor îi este interzis să mai includă vreo ştire despre morţi fără avizul meu şi am fost neprietenos cu un coleg de la San Marcos care îmi telefonase ca să-mi aducă aminte că facultatea mai există încă şi să-mi atragă atenţia că a doua zi mă aştepta un examen de Drept procesual. Cum am terminat cu el, telefonul a sunat din nou. Era mătuşa Julia:

— Varguitas, te-am lăsat cu buzele umflate pentru un endocrinolog, bănuiesc că m-ai dezaprobat, îmi spuse ea, proaspătă ca un trandafiraş. Te-ai supărat?

— Supărat? De ce? i-am răspuns. Nu eşti liberă să faci ce vrei?

— Ah, atunci te-ai supărat, o auzii spunând, acum mai serioasă. Nu fi plicticos! Când ne vedem, ca să-ţi explic?

— Azi nu pot, i-am răspuns cu asprime. O să te sun eu.

Am pus receptorul în furcă, mai furios pe mine decât pe ea şi simţindu-mă ridicol. Pascual şi Marele Pablito mă priveau amuzaţi, iar pasionatul de catastrofe s-a răzbunat cu fineţe pentru dojana primită:

— Ia te uită, ce crud mai e şi doñ Mario al nostru cu femeile!

— Bine face că le tratează aşa, mă susţinu Marele Pablito. Nimic nu le place mai mult decât să le pui la punct.

I-am trimis la dracu pe cei doi redactori, am pregătit buletinul de la ora patru şi m-am dus să-l văd pe Pedro Camacho. Înregistra un episod şi l-am aşteptat în vizuina lui, uitându-mă peste hârtii, fără să înţeleg ceea ce citeam, pentru că nu făceam altceva decât să mă întreb dacă discuţia de la telefon cu mătuşa Julia însemna o ruptură, într-o clipă treceam de la o stare la alta, o uram de moarte, ca apoi să-mi fie dor de ea din tot sufletul.

— Hai cu mine să cumpăr nişte otravă, mi-a spus din uşă Pedro Camacho, fluturându-şi mohorât coama de leu. Ne rămâne timp să şi bem ceva.

În timp ce străbăteam intersecţiile de pe strada Unión căutând o otravă, artistul mi-a povestit că şoarecii din pensiunea La Tapada ajunseseră la excese insuportabile.

— Dacă s-ar fi mulţumit doar să alerge pe sub pat, nu mi-ar fi păsat, nu-s copii, n-am animalofobie – îmi explică în vreme ce mirosea cu nasul lui protuberant nişte prafuri galbene, care, potrivit vânzătorului, puteau omorî şi o vacă. Dar mustăcioşii ăştia îmi mănâncă hrana, în fiecare noapte muşcă din proviziile

pe care le las la rece pe fereastră. Nu se mai poate, trebuie să-i extermin.

S-a tocmit la preţ, cu argumente care l-au zăpăcit pe vânzător, a plătit, a cerut ca pliculeţele cu otravă să-i fie împachetate şi ne-am dus într-o cafenea de pe Colmena. A cerut infuzia lui vegetală, iar eu o cafea.

— Am un necaz de dragoste, prietene Camacho, îi mărturisii, aşezat foarte aproape de el şi mirându-mă de formula radioteatrală folosită, dar am simţit că, vorbindu-i astfel, mă distanţam de propria mea poveste şi izbuteam să-mi descarc sufletul: Femeia pe care o iubesc mă înşală cu un alt bărbat.

M-a cercetat atent, cu ochii lui bulbucaţi, mai reci şi mai prost dispuşi ca niciodată. Costumul lui negru fusese spălat, călcat şi era atât de uzat, încât lucea ca o foaie de ceapă;

— În aceste ţinuturi înapoiate, duelul se plăteşte cu închisoarea, opină el, foarte grav, făcând nişte mişcări convulsive cu mâinile. Cât despre sinucidere, nimeni nu mai apreciază gestul. Cine se omoară, în loc de remuşcări, fiori, admiraţie, stârneşte doar zeflemea. Cele mai bune sunt reţetele practice, amice.

M-am bucurat că i-am făcut confidenţe. Cum pentru Pedro Camacho nu exista nimeni în afară de sine însuşi, ştiam că va uita îndată de problema mea; fusese un simplu dispozitiv pentru a-i pune în acţiune sistemul teoretizant. Să-l aud mă consola mai mult (şi cu mai puţine urmări) decât o beţie. Pedro Camacho, după o ameninţare de zâmbet, îşi detalia reţeta:

— O scrisoare dură, jignitoare, lapidară, adresată adulterei – îmi spunea sigur de sine –, o scrisoare care s-o facă să se simtă o lighioană fără suflet, o hienă josnică.

Arătându-i-se că nu e nimeni prost, că i se cunoaşte trădarea, o scrisoare care să respire dispreţ, să-i dea conştiinţa adulterului.

A tăcut, a meditat câteva clipe şi, schimbând uşor tonul, mi-a dat cea mai puternică dovadă de prietenie ce se putea aştepta de la el:

— Dacă vrei, ţi-o scriu eu.

I-am mulţumit cu căldură şi i-am spus că, ştiindu-i programul de ocnaş, n-aş putea niciodată să accept să i-l încarc şi mai tare cu problemele mele personale. (După aceea am regretat enorm

aceste scrupule care m-au privat de un text olograf de la scriitoraş.)

— În ceea ce-l priveşte pe seducător, a continuat Pedro Câmacho, cu un licăr de răutate în privire, cel mai potrivit ar fi o anonimă, cu toate insultele necesare. De ce să cadă victima în letargie în timp ce-i cresc coarne? De ce să-i lase pe adulteri să se bucure de infidelitate? Trebuie să li se estropieze dragostea, să fie loviţi unde-i doare, să fie otrăviţi cu îndoieli. Să încolţească neîncrederea, să înceapă să se privească cu ochi răi, să se urască. Nu-i aşa că-i dulce răzbunarea?

Am insinuat că poate nu-i o faptă cavalerească să recurgi la anonime, dar el m-a liniştit pe dată: trebuie să te porţi cavalereşte cu cavalerii şi ca o canalie cu canaliile. Aceasta înseamnă „onoare bine înţeleasă”, restul e o idioţenie.

— Bun, ei – scrisoare, lui – anonime, şi astfel amanţii sunt pedepsiţi, i-am zis. Dar problema mea? Eu cum scap de disperare, de durere, de sentimentul de frustrare?

— Pentru toate astea nu e leac mai bun ca laptele de magnezie, îmi răspunse, tăindu-mi până şi puterea de a mai râde. Ştiu, ţi se pare poate de un materialism exagerat. Dar crede-mă, am ceva experienţă de viaţă. De cele mai multe ori, aşa-zisele necazuri de inimă etc. sunt digestii proaste, fasole tare care nu se digeră, peşte alterat, constipare. Un purgativ bun rezolvă sminteala din dragoste.

De data aceasta nu mai aveam nicio îndoială, era un subtil umorist, îşi bătea joc de mine şi de ascultătorii săi, nu credea o iotă din ceea ce spunea, practica sportul aristocratic prin care îşi dovedea sieşi că oamenii sunt nişte imbecili de neiertat.

— Aţi iubit mult, aţi avut o viaţă sentimentală bogată? Îl întrebai.

— Da, foarte bogată – confirmă, privindu-mă în ochi pe deasupra ceştii cu infuzie de mentă şi luiză pe care şi-o dusese la gură. Dar eu n-am iubit niciodată vreo femeie în carne şi oase.

A făcut o pauză de efect, parcă pentru a măsura dimensiunea naivităţii şi stupidităţii mele.

— Dumneata crezi că aş mai putea face ceea ce fac dacă femeile m-ar stoarce de vlagă? mă dojeni el, cu dezgust în glas. Crezi că se pot zămisli copii şi povestiri în acelaşi timp? Că ar putea cineva să născocească, să dea frâu imaginaţiei, dacă

trăieşte sub ameninţarea sifilisului? Femeia şi arta se exclud, prietene. În fiecare vagin e înmormântat un artist. Mai are oare vreun haz să procreezi? N-o fac şi câinii, păianjenii, pisicile? Trebuie să fim originali, amice!

Fără să mai facă vreo pauză, s-a ridicat brusc în picioare, anunţându-mă că e vremea să plece pentru a pregăti teatrul radiofonic de la cinci. Am fost dezamăgit, mi-aş fi petrecut după-amiaza ascultându-l, aveam impresia că atinsesem – fără să vreau – un punct sensibil al personalităţii lui.

În mansarda de la Panamericana mă aştepta mătuşa Julia. Aşezată la biroul meu ca o regină, primea omagiile lui Pascual şi ale Marelui Pablito, care, amabili, se agitau, îi arătau buletine şi îi explicau cum funcţionează redacţia noastră. Am văzut-o surâzătoare şi calmă; când am intrat eu, a devenit serioasă şi a pălit uşor.

— Uite ce surpriză! am zis, ca să zic ceva.

Dar mătuşii Julia nu-i ardea de eufemisme.

— Am venit să-ţi spun că mie nimeni nu-mi trânteşte telefonul, mi-a spus cu o voce hotărâtă. Şi cu atât mai puţin un mucos ca tine. Vrei să-mi spui ce te nemulţumeşte?

Pascual şi Marele Pablito au rămas neclintiţi, mişcându-şi doar capul de la ea spre mine şi înapoi, foarte interesaţi de acest început de dramă. Când le-am cerut să ne lase singuri câteva clipe, nu le-a convenit, dar nici n-au îndrăznit să se împotrivească. Au plecat aruncându-i mătuşii Julia nişte priviri pline de rele prevestiri:

— Ţi-am trântit telefonul, dar de fapt aveam chef să-ţi sucesc gâtul, i-am spus când am rămas singuri.

— Nu-ţi cunoşteam aceste accese, zise ea, privindu-mă în ochi. Aş putea şti ce ţi se întâmplă?

— Ştii foarte bine ce mi se întâmplă, aşa că nu mai face pe proasta, îi spusei eu.

— Eşti gelos că m-am dus să iau prânzul cu doctorul Osores? mă întrebă pe un ton de zeflemea. Se vede cât de colo că eşti un puşti, Marito.

— Ţi-am interzis să-mi mai zici Marito, îi amintii. Simţeam că începe iar să mă stăpânească furia, că-mi tremură vocea şi că nu mai ştiu ce să spun: Iar acum îţi interzic să mă mai faci puşti.

M-am aşezat pe un colţ al biroului, dar mătuşa Julia, ca şi când ne-am fi aflat pe un balansoar, s-a ridicat în picioare şi s-a

dus la fereastră. Cu braţele încrucişate pe piept, privea ziua mohorâtă, umedă, discret fantomatică. Dar n-o vedea, căuta cuvintele pentru a-mi spune ceva. Purta o rochie albastră şi nişte pantofi albi; deodată mi-a venit chef să o sărut.

— Hai să punem lucrurile la punct, îmi zise într-un târziu, stând tot cu spatele la mine. Tu nu poţi să-mi interzici nimic, nici măcar în glumă, pentru simplul motiv că nu ai niciun fel de drept. Nu eşti bărbatul meu, nu-mi eşti logodnic şi nici amant. Acest joc de a ne lua de mână, de a ne săruta la film nu este serios şi, mai ales, nu-ţi dă niciun drept asupra mea. Trebuie să-ţi bagi bine asta în cap, băiete.

— Adevărul este că vorbeşti de parcă mi-ai fi mamă, îi spusei eu.

— Păi chiar *aş putea* să-ţi fiu mamă, zise şi se întristă.

Era ca şi când i-ar fi trecut furia şi în locul acesteia mai rămăsese doar o nedumerire mai veche, o nelinişte adâncă. S-a întors, a făcut câţiva paşi spre birou şi s-a oprit foarte aproape de mine. Mă privea mâhnită:

— Tu mă faci să mă simt bătrână, fără să fiu, Varguitas. Şi asta nu-mi place. Povestea noastră n-are nicio raţiune şi cu atâta mai puţin vreun viitor.

Am prins-o de mijloc şi ea s-a lăsat spre mine, dar, în timp ce o sărutam, cu multă tandreţe, pe obraji, pe gât, pe urechi – pielea ei caldă zvâcnea sub buzele mele şi mă bucuram enorm simţind viaţa tainică pulsându-i în vene –, a vorbit mai departe pe acelaşi ton:

— M-am gândit mult şi nu-mi mai place lucrul ăsta, Vaiguitas. Nu-ţi dai seama că-i absurd? Am treizeci şi doi de ani, sunt divorţată, vrei să-mi spui ce mă fac eu cu un puştan de optsprezece ani? Astea sunt perversiuni de femeie la cincizeci de ani, iar eu nu sunt încă pentru aşa ceva.

În vreme ce-i sărutam gâtul, mâinile, o muşcam de urechi, îmi plimbam buzele peste nas şi ochi şi îmi petreceam degetele prin părul ei, mă simţeam atât de emoţionat şi îndrăgostit, încât din când în când nu mai distingeairt ce-mi spune. Dar şi în vocea ei se înregistrau diferenţe de intensitate, ajungând uneori ca un susur.

— La început era nostim jocul de-a v-aţi ascunselea, spunea, lăsându-se sărutată, dar fără să facă vreun gest de

reciprocitate, mai ales pentru că mă făcea să mă simt iarăşi tânără.

— Şi cum rămâne? Îi murmurai la ureche. Te fac să te simţi o bătrână vidoasă sau o tinerică?

— Să umbli cu un flăcăiandru lihnit de foame şi doar să te ţină de mână, să te ducă la film şi să te sărute cu atâta delicateţe, te face să te simţi ca la cincisprezece ani, continua să spună mătuşa Julia. Sigur că e frumos să te îndrăgosteşti de un băiat timid, care te respectă, nu te pipăie, nu se încumetă să-ţi ceară să se culce cu tine, te tratează ca pe o copilă aflată la prima comuniune. Dar e un joc periculos, Varguitas, se întemeiază pe o minciună…

— Apropo, scriu la o povestire care se va numi *Jocuri periculoase*, îi şoptii eu. Despre nişte derbedei care levitează pe aeroport, datorită avioanelor care decolează.

Am înţeles că râdea. După o clipă m-a îmbrăţişat şi şi-a apropiat faţa de a mea.

— Gata, mi-a trecut furia, spuse. Venisem hotărâtă să-ţi scot ochii. Vai de tine dacă-mi mai închizi telefonul!

— Vai de tine dacă mai ieşi cu endocrinologul, îi zisei, căutându-i gura. Făgăduieşte-mi că n-o să mai ieşi niciodată cu el.

S-a îndepărtat şi s-a uitat la mine cu scânteie de ceartă în ochi.

— Nu uita că am venit la Lima să-mi caut un bărbat, spuse pe jumătate glumind. Şi cred că de data asta am găsit ceea ce îmi trebuia. Cumsecade, cult, cu o bună situaţie şi cu părul nins la tâmple.

— Eşti sigură că minunea asta o să se însoare cu tine? Îi spusei, apucat iarăşi de gelozie şi furie.

Punându-şi mâinile în şolduri, într-o atitudinea provocatoare, îmi răspunse:

— Eu îl pot face să se însoare cu mine.

Dar văzându-mi chipul, a râs, a sărit iarăşi de gâtul meu şi stăm aşa, sărutându-ne pătimaş, când am auzit vocea lui Javier:

— O să fiţi arestaţi ca scandaloşi şi pornografici.

Era fericit şi, îmbrăţişându-ne pe amândoi, ne-a comunicat:

— Nancy a acceptat o invitaţie la coridă şi trebuie să sărbătorim asta.

— Tocmai am încheiat prima noastră ceartă zdravănă şi ne-ai surprins în plină reconciliere, îi relatai eu.

— Se vede că nu mă cunoşti, mă avertiză mătuşa Julia. În certurile mari, eu sparg farfurii, zgârii, omor.

— În certuri, bune sunt împăcările, zise Javier, care era expert în materie. Dar, fir-ar să fie, eu vin vesel şi vă spun vestea cu Nancy, iar voi vă faceţi că plouă, ce fel de prieteni nai sunteţi?! Hai să sărbătorim evenimentul cu o gustare.

M-au aşteptat până am redactat câteva buletine şi am coborât în strada Belén, într-o cafenea care îl încânta pe Javier, fiindcă, deşi era strâmtă şi neîngrijită, aici se făceau cele mai bune jumări din Lima. I-am găsit pe Pascual şi Marele Pablito la uşa de la Panamericana, adresând vorbe dulci trecătoarelor, şi i-am trimis în redacţie. Cu toate că ziua era încă în putere şi ne aflam chiar în centru, în raza vizuală a nenumăratelor rude şi prieteni ai familiei, mătuşa Julia şi cu mine mergeam de mână şi eu o sărutam tot timpul. Ea avea obrajii rumeni, ca de munteancă, şi era mulţumită.

— Gata cu pornografia, egoiştilor, gândiţi-vă şi la mine, protesta Javier. Să vorbim niţel şi de slăbănoaga de Nancy.

Slăbănoaga de Nancy e o verişoară de-a mea, drăguţă şi cochetă, de care Javier era îndrăgostit de când se ştia pe lume şi pe care o urmărea cu o stăruinţă de detectiv. Ea nu reuşise să-l ia cu adevărat în serios, dar se descurca întotdeauna, făcându-l să creadă că poate, că în curând, că data viitoare... Această pre-idilă dura de pe vremea când eram liceeni şi eu, în calitate de confident, prieten infim şi înger păzitor al lui Javier, îi urmărisem toate etapele. Erau nenumărate plasele pe care i le dăduse Nancy, incalculabile matineele de duminică la care îl lăsase să o aştepte la intrarea de la cinematograful Leuro, în vreme ce ea se ducea la Colina sau la Metro; deseori apăruse cu un alt curtezan la petrecerile de sâmbătă. Prima beţie din viaţa mea am făcut-o când l-am însoţit pe Javier să-şi înece necazul cu bere, într-un mic bar din Surquillo, în ziua în care Nancy spusese „da” lui Eduardo Tiravanti, student la Agronomie (foarte cunoscut în Miraflores, pentru că ştia să-şi bage în gură o ţigară aprinsă şi apoi să o scoată şi să dea fumul afară, ca şi cum nu s-ar fi înfimplat nimic). Javier scâncea, iar eu, în afară de rolul de batistă pentru lacrimi, mai aveam şi misiunea să-l duc la culcare la pensiunea lui, îndată ce ar fi ajuns în stare de comă („O să

trag la măsea până mor”, mă pusese el în gardă, imitându-l pe Jorje Negrete). Dar cel care a cedat am fost eu, cu vome zgomotoase şi o ieşire urâtă, în cursul căreia – după versiunea ticăloasă a lui Javier – m-am cocoţat pe tejghea şi am ţinut un discurs beţivilor, noctambulilor şi proxeneţilor care constituiau clientela barului El Triumfo:

— Daţi-vă jos pantalonii când staţi în faţa unui poet!

Îmi reproşa deseori că eu, în loc să am grijă de el şi să-l consolez în acea noapte tristă, îl obligasem să mă târască pe străzile din Miraflores până la vila de pe Ocharán, într-o stare de totală confuzie, încât m-a predat bunicii, deja speriată de-a binelea, cu acest comentariu aiurit:

— Doamnă Carmencita, cred că Varguitas e pe ducă. De atunci, Nancy acceptase şi îndepărtase din preajma ei o jumătate de duzină de miraflorini; şi Javier avusese prietene, dar ele nu slăbeau marea lui iubire pentru vară-mea, ci o fortificau, fiindcă el continua să-i dea telefon, să-i facă vizite şi declaraţii de dragoste, să o invite, indiferent la refuzuri, necuviinţe, dispreţ şi la plasele pe care le lua. Javier era unul dintre acei oameni care pot pune pasiunea mai presus de vanitate şi nu da niciun ban pe ironiile tuturor prietenilor din Miraflores, pentru care modul lui de a o urmări pe verişoara mea era o sursă de zeflemele. (Un băiat din cartier se jura că îl văzuse într-o duminică apropiindu-se de Nancy, la ieşirea de la mesa de la ora unsprezece, şi făcându-i următoarea propunere: „Bună, Nancyta, ce zi minunată, nu bem ceva împreună? O Coca-Cola? O şampanie?”) Nancy ieşea uneori cu el la film sau la vreo petrecere, în general între doi curtezani, iar pe Javier îl apuca euforia şi nutrea atunci mari speranţe. Aşa era şi acum, când pălăvrăgea, iar noi beam cafea cu lapte şi mâncam sandvişuri cu jumări în cafeneaua El Palmero, de pe strada Belén. Mătuşa Julia şi cu mine ne atingeam genunchii pe sub masă, ne ţineam de mână, cu degetele înlănţuite, ne priveam în ochi şi, ca o muzică de fond, îl auzeam pe Javier vorbind despre slăbănoaga de Nancy.

— Invitaţia a impresionat-o, ne povestea el. Pentru că ce coate-goale din Miraflores invită o fată la coridă? Vrei să-mi spui?

— Ce-ai făcut? Îl întrebai. Ai câştigat la loterie?

— Am vândut aparatul de radio de la pensiune, ne-a zis, fără pic de remuşcare. Au crezut că l-a luat bucătăreasa şi au dat-o afară ca hoaţă.

Ne-a explicat că pregătise un plan infailibil. În plină coridă, îi va închide gura lui Nancy cu un dar copleşitor: o mantilă spaniolă. Javier era un mare iubitor al patriei mame şi al oricărui lucru care avea legătură cu ea: taurii, muzica flamenco, Sarita Montiel. Visa să meargă în Spania (ca mine, să mă duc în Franţa) şi ideea cu mantila îi venise văzând un anunţ într-un ziar. Îl costase leafa pe o lună la Banca de Rezerve, dar era sigur că investiţia va da roade. Ne-a dat detalii despre cum urmau să se petreacă lucrurile. O să ducă mantila la coridă, discret împachetată, şi o să aştepte un moment de mare emoţie ca să desfacă pachetul, să desfăşoare darul şi să-l pună pe umerii delicaţi ai vară-mii. Noi ce credem? Care va fi reacţia slăbuţei? Eu l-am sfătuit să rotunjească lucrurile, dăruindu-i şi un pieptene de Sevilla şi nişte castaniete şi să-i cânte un cântec popular spaniol, un dans, de pildă un *fandango,* dar mătuşa Julia l-a susţinut cu entuziasm şi i-a zis că tot ceea ce plănuise era drăguţ şi că Nancy, dacă are inimă, o să fie profund mişcată. În ceea ce o priveşte, dacă un băiat i-ar da asemenea dovezi, s-ar lăsa cucerită.

— Vezi? Ce-ţi tot spun eu? Îmi zise, dojenindu-mă parcă. Javier este un adevărat sentimental, iubeşte aşa cum trebuie să iubeşti.

Încântat, Javier ne-a propus să ieşim toţi patru împreună, într-una dintre zilele săptămânii viitoare, la film, la dans, sau să bem un ceai.

— Şi ce-o să zică Nancy când ne va vedea împreună? îl adusei eu cu picioarele pe pământ.

Răspunsul lui ne-a îngheţat însă sângele în vine.

— Nu fi prost, ştie tot şi-i pare foarte bine, i-am spus eu ieri.

Şi văzându-ne surprinşi, a adăugat, cu o mutră de ştrengar:

— Dar eu n-am secrete faţă de verişoara ta, pentru că orice-ar face, tot o să mă însor cu ea.

Aflând că Javier îi povestise despre idila noastră, m-a cuprins îngrijorarea. Eram foarte legaţi unul de altul şi nu mă temeam că o să ne trădeze, ci că i-ar putea scăpa ceva şi că vestea s-ar întinde ca focul prin codrul familial. Mătuşii Julia îi pierise graiul, dar disimula acum, încurajându-l pe Javier în proiectul lui

taurino-sentimental. Neam despărţit la intrarea în clădirea Panamericanei şi m-am înţeles cu mătuşa Julia să ne vedem seara, sub pretext că mergem la film. Când am sărutat-o, i-am spus la ureche: „Datorită endocrinologului, mi-am dat seama că sunt îndrăgostit de tine.” Ea mi-a dat dreptate: „Văd că-i aşa, Varguitas.”

Am rămas privind-o cum se îndepărtează împreună cu Javier spre staţia de autobuze şi de-abia atunci am observat aglomeraţia de la intrarea în Radio Centrai. Erau îndeosebi femei foarte tinere, dar şi câţiva bărbaţi. Stăteau în şir, câte două, însă pe măsură ce lumea sosea, formaţia se destrăma, din pricina îmbrâncelilor cu coatele. M-am dus să mă uit mai de aproape, pentru că bănuiam că motivul trebuie să fie Pedro Camacho. Într-adevăr, erau colecţionari de autografe. Prin fereastra vizuinii l-am văzut pe scrib, escortat de Jesusito şi de Genaro-tatăl, schiţând semnături cu arabescuri pe caiete, carnete, foi de hârtie, ziare şi despărţindu-se de admiratorii săi cu un gest olimpian. Aceştia îl priveau fascinaţi şi se apropiau timizi de el, murmurând cuvinte de preţuire.

— Ne dă dureri de cap, dar, nu-i nicio îndoială, este regele radiodifuziunii naţionale, îmi spuse Genaro-fiul, punându-mi o mână pe umăr şi arătându-mi mulţimea: Ce părere ai?

L-am întrebat de când funcţiona drăcia cu autografele.

— De o săptămână, jumătate de oră pe zi, de la şase la şase şi jumătate, aiuritule, îmi zise patronul progresist. Nu citeşti anunţurile pe care le publicăm, nu asculţi radioul la care lucrezi? Eu eram sceptic, dar uite că m-am înşelat. Am crezut că va fi lume doar două sau trei zile, dar acum văd că asta poate dura şi o lună.

M-a invitat să tragem o duşcă la barul Bolívar. Eu am cerut o Coca-Cola, dar el a insistat să iau şi eu un whisky.

— Îţi dai seama ce înseamnă cozile astea? Îmi explică el. Sunt o demonstraţie publică a faptului că teatrul radiofonic al lui Pedro cucereşte mulţimea.

I-am zis că nu mă îndoiam nicidecum, iar el m-a făcut să mă înroşesc recomandându-mi, fiindcă şi eu aveam „înclinaţii literare”, să urmez exemplul bolivianului, să învăţ cum se cucereşte lumea. „Nu trebuie să te închizi în turnul tău de fildeş”, mă sfătui el. Comandase cinci mii de fotografii cu Pedro Camacho şi începând de luni, vânătorii de autografe aveau să le

primească în dar. L-am întrebat dacă scribul îşi mai potolise tirul împotriva argentinienilor.

— Nu mai contează, acum poate lovi în oricine, îmi spuse cu un aer misterios. Nu ştii vestea cea mare? Generalului nu-i scapă niciuna dintre piesele de teatru ale lui Pedro.

Mi-a dat detalii, ca să mă conving. Cum obligaţiile prezidenţiale nu-i lăsau timp să asculte teatrul radiofonic în timpul zilei, generalul cerea să-i fie înregistrate toate episoadele şi le asculta în fiecare noapte, unul după altul, înainte de culcare. Însăşi nevasta preşedintelui spusese acest lucru mai multor cucoane din Lima.

— Se pare că, în ciuda celor ce se spun pe seama lui, generalul e un om sensibil, conchise Genaro-fiul. Aşa că, ce mai vrei, dacă şi marele şef e cu noi, Pedro poate să-şi facă plăcerea cu ăia. Nu-i grozav?

Discuţia cu Genaro-fiul, împăcarea cu mătuşa Julia mă stimulaseră enorm, aşa încât m-am întors în mansardă să scriu cu elan la povestirea despre levitatori, în vreme ce Pascual se ocupa de buletine. Aveam deja finalul: la unul dintre aceste jocuri, un golănaş levitează mai sus decât ceilalţi, cade rău tare, îşi rupe ceafa şi se prăpădeşte. Ultima frază îi va prezenta pe tovarăşii lui uluiţi, speriaţi, contemplându-l în huruitul avioanelor. Avea să fie o naraţiune spartană, exactă ca un cronometru, în stilul lui Hemingway.

Câteva zile mai târziu, m-am dus în vizită la verişoara Nancy, să aflu cum primise vestea despre mătuşa Julia. Am găsit-o însă sub efectele Operaţiunii „Mantila”:

— Îţi dai seama prin ce momente am trecut din cauza idiotului ăluia? spunea, în timp ce umbla prin toată casa în căutarea lui Lasky. Pe neaşteptate, în mijlocul tribunei de la Arena Acho, a desfăcut un pachet, a scos o pelerină de toreador şi mi-a pus-o pe umeri. Toată lumea se uita la mine, până şi taurul se prăpădea de râs. M-a rugat s-o port tot timpul coridei. Şi, închipuieşte-ţi, voia să ies pe stradă cu năzdrăvănia aia. În viaţa mea n-am păţit aşa ruşine!

L-am găsit pe Lasky sub patul servitorului – era un câine păros şi urât, care întotdeauna voia să mă muşte –, l-am dus în cuşca lui, iar Nancy m-a târât în dormitorul ei să văd corpul delict. Era o piesă modernistă şi te trimitea cu gândul la grădini exotice, corturi de nomazi, lupanare de lux: de culoare roşu-

violet, în cutele ei se oploşeau toate nuanţele de roşu, de la rubiniu până la un roz mai tare, avea ciucuri negri, lungi şi împletiţi, iar strasurile şi fluturaşii străluceau atít de tare, încât te îngreţoşa.

Vară-mea făcea mişcări de toreador sau se înfăşură în ea, râzând în hohote. I-am spus că nu-i permit să-şi bată joc de prietenul meu şi am întrebat-o dacă, în cele din urmă, o să-l ia în serios.

— Să mă mai gândesc, îmi răspunse, ca întotdeauna. Dar ca prieten, e o încântare.

I-am spus că-i o cochetă fără suflet, că Javier ajunsese să fure ca să-i poată face acel dar.

— Şi tu? Îmi zise, în timp ce împăturea şi aşeza mantaua în dulap. E-adevărat că eşti cu mătuşa Julia? Nu ţi-e ruşine? Cu sora mătuşii Olga?!

I-am spus că e adevărat, că nu mi-e ruşine, dar simţeam că-mi ard obrajii. Şi ea s-a înroşit o clipă, dar curiozitatea ei miraflorină era mai tare, aşa că a aruncat săgeata drept la ţintă:

— Dacă te însori cu ea, peste douăzeci de ani tu vei fi încă tânăr, iar ea o bunicuţă.

M-a luat de braţ şi s-a năpustit pe scări, spre salon:

— Vino să ascultăm muzică şi o să-mi povesteşti acolo de-a fir a păr cum te-ai îndrăgostit.

A ales un morman de discuri – Nat King Cole, Harry Belafonte, Frank Sinatra, Xavier Cugat –, în timp ce-mi mărturisea că, de când îi povestise Javier idila, i se făcea părul măciucă gândindu-se la ce s-ar întâmpla dacă ar afla familia. Oare nu ştiam că rudele noastre erau atât de intrigante, încât în ziua în care ea ieşea cu un alt bărbat, zece unchi, opt mătuşi şi cinci verişoare dădeau telefon mamă-sii ca să-i spună?! Iar eu, îndrăgostit de mătuşa Julia! Ce scandal, Marito! Şi-mi reaminti că familia îşi făcea iluzii în privinţa mea, că eu eram speranţa tribului. Era adevărat: veninoasele mele neamuri se aşteptau ca eu să ajung într-o bună zi milionar sau, în cel mai rău caz, preşedintele republicii. (N-am înţeles niciodată de ce-şi făcuseră o părere atât de bună despre mine. În orice caz, nu pentru notele mele de la colegiu, care n-au fost niciodată grozave. Poate pentru că, încă de mic, le scriam poezii tuturor mătuşilor sau pentru că, se pare, am fost un copil precoce, care avea o opinie despre orice.)

Am pus-o pe Nancy să jure că va tăcea mormânt. Ea ardea de nerăbdare să afle amănunte despre idilă:

— Eşti mort după Julita sau doar îţi place de ea?

Îi făceam odinioară confidenţe sentimentale şi, întru cât ştia deja, i-am făcut şi atunci. Povestea începuse ca un joc, însă pe neaşteptate, mai exact în ziua în care am simţit că-s gelos pe un endocrinolog, mi-am dat seama că mă îndrăgostisem. Totuşi, cu cât mă gândeam mai mult, cu atât mă convingeam mai tare că această idilă este o bătaie de cap. Nu numai din cauza diferenţei de vârstă. Mai am trei ani până la terminarea studilor de Drept şi mă îndoiesc că o să practic vreodată avocatura, fiindcă singurul lucru care îmi place este să scriu. Dar scriitorii mor de foame. Acuma eu câştig doar cât să-mi cumpăr ţigări, câteva cărţi şi să merg la cinema. Oare avea să mă aştepte mătuşa Julia până ce voi ajunge un bărbat solvabil, dacă voi fi vreodată?! Verişoara Nancy era aşa de bună că, în loc să mă contrazică, îmi da dreptate.

— Sigur, fără a mai pune la socoteală că atunci se prea poate ca Julita să nu-ţi mai placă şi s-o părăseşti, îmi spunea ea, cu realism. Şi biata de ea îşi va fi pierdut timpul degeaba. Dar, spune-mi, ea chiar e îndrăgostită de tine sau numai se face?

I-am spus că mătuşa Julia nu e o nestatornică şi o frivolă ca ea (ceea ce realmente a încântat-o). Însă aceeaşi întrebare mi-o pusesem şi eu de mai multe ori. I-am pus-o şi mătuşii Julia, câteva zile mai târziu. Ne duseserăm în faţa mării, într-un părculeţ cochet, cu nume greu de rostit ((Domodossola sau cam aşa ceva), şi acolo, îmbrăţişaţi, sărutându-ne necontenit, am avut prima noastră discuţie despre viitor.

— Mi-l cunosc în detaliu, l-am văzut într-un glob de cristal, mi-a spus mătuşa Julia, fără urmă de amărăciune, în cel mai bun caz, viitorul nostru va dura trei ani, poate patru ani, adică până o să găseşti fata care va fi mama copiilor tăi. Atunci mă vei părăsi şi va trebui ca eu să seduc un alt bărbat. Şi apare cuvântul „sfârşit”.

În timp ce-i sărutam mâinile, i-am spus că nu-i prieşte să asculte teatrul radiofonic.

— Se vede că nu le asculţi niciodată, mă corectă ea. În teatrul lui Pedro Camacho rareori găseşti o scenă de dragoste sau ceva asemănător. Azi, de exemplu, eu şi Olga ne-am amuzat grozav cu episodul de la trei. Tragedia unui tânăr care nu poate dormi

pentru că, îndată ce închide ochii, tot striveşte cu maşina o biată copilă.

Revenind la subiect, i-am spus că eu sunt mai optimist. Cu avânt, ca să mă conving şi pe mine însumi, am asigurat-o că, oricare ar fi diferenţele, dragostea întemeiată numai pe frumuseţea fizică durează puţin. O dată cu dispariţia noutăţii, se intră în rutină, atracţia sexuală scade şi în cele din urmă moare (mai ales la bărbat), iar cuplul nu mai poate atunci supravieţui dacă între cei doi nu sunt alţi magneţi: de natură intelectuală, spirituală, morală. Pentru acest gen de dragoste, vârsta nu mai are importanţă.

— Sună frumos şi mi-ar plăcea să fie adevărat, a spus mătuşa Julia, frecându-şi nasul mereu de obrazul meu. Dar e o minciună de la cap la coadă. Fizicul… ceva secundar? Este cel mai important lucru ca două persoane să se suporte, Varguitas.

A mai ieşit cu endocrinologul?

— Mi-a telefonat de mai multe ori, mi-a spus, aţâţându-mi aşteptarea. Apoi, sărutându-mă, a rezolvat necunoscuta ecuaţie: l-am spus că n-o să mai ies cu el.

În culmea fericirii, i-am vorbit îndelung despre povestirea mea cu levitatorii: are zece pagini, îmi iese bine şi o să încerc s-o public în suplimentul ziarului *El Comercio,* cu o dedicaţie criptică: „Femininului de la Julio”.

X

Tragedia lui Lucho Abril Marroquín, tânăr propagandist medical, pentru care totul anunţa un viitor promiţător, a început într-o dimineaţă însorită de vară, în împrejurimile unei localităţi istorice: Pisco. Tocmai îşi terminase traseul care, de când acceptase această slujbă, cu zece ani în urmă, îl purta prin satele şi oraşele din întregul Peru, vizitând cabinete de consultaţii şi farmacii pentru a dărui eşantioane şi prospecte de la laboratoarele Bayer, şi se pregătea să se întoarcă la Lima. Vizita la doctorii şi chimiştii de prin partea locului îi luase aproape trei ore. Şi cu toate că în Grupa Aviatică nr. 9 din San Andrés avea un coleg de liceu, ce era acum căpitan, în a cărui casă rămânea de obicei la prânz când venea la Pisco, se hotărî dintr-o dată să se înapoieze în capitală. Era căsătorit cu o fată cu pielea albă şi un nume de familie franţuzesc, iar sângele său tânăr şi inima de îndrăgostit îl zoreau să se întoarcă în braţele soaţei cât mai curând posibil.

De-abia trecuse de amiază. Volkswagen-ul său nou-nouţ, cumpărat în rate în perioada din care data şi legătura matrimonială – cu trei luni mai înainte –, îl aştepta parcat sub un luxuriant eucalipt din piaţă. Lucho Abril Marroquín păstra valiza cu mostre şi prospecte, îşi scoase cravata şi sacoul (pe care, potrivit normelor elveţiene ale laboratorului, propagandiştii trebuiau să le poarte întotdeauna, pentru a da o impresie de seriozitate), îşi întări decizia de a nu-şi mai vizita prietenul aviator şi în locul unui prânz în regulă, se hotărî să bea doar o răcoritoare, pentru a evita ca o digestie mai serioasă să-i producă somnolenţă în timpul celor trei ore prin deşert.

Traversă piaţa spre cofetăria Piave, ceru italianului o Coca-Cola şi o îngheţată de piersici şi, în vreme ce-şi mânca prânzul spartan, nu se gândi la trecutul acestui port din sudul ţării, la debarcarea multicoloră a îndoielnicului erou San Martin şi a armatei sale eliberatoare, ci, cu egoismul şi senzualitatea bărbaţilor aprinşi, la calda lui nevestică – în realitate, aproape o copilă –, albă ca zăpada, cu ochi albaştri şi bucle aurii, care ştia să-l ducă, în întunericul romantic al nopţilor, până la extremele unei febre neroniene cântându-i la ureche, cu alintări de pisicuţă languroasă, într-o limbă erotică prin excelenţă, (o franceză pe cât de excitantă, pe atât de incomprehensibilă), un cântec numit *Frunze moarte*. Dându-şi seama că aceste reminiscenţe

maritale începeau să-l tulbure, şi-a schimbat gândul, a plătit şi a ieşit.

La o staţie de benzină din apropiere şi-a făcut plinul, a umplut radiatorul cu apă şi a pornit-o la drum. Deşi la acea oră, cu soare puternic, străzile din Pisco erau pustii, conducea încet şi cu grijă, gândindu-se nu la integritatea pietonilor, ci la Volkswagen-ul său galben, care, după blonda franţuzoaică, era lumina ochilor lui. Se gândea la viaţa sa. Avea douăzeci şi opt de ani. La terminarea liceului, se hotărâse să înceapă munca, n-a mai avut răbdare să treacă şi prin Universitate. Intrase la Laboratoarele Bayer trecând un examen. În aceşti zece ani făcuse progrese, ca poziţie şi leafă, iar munca nu i se părea plicticoasă. Prefera să-şi desfăşoare munca pe stradă decât să vegeteze în spatele unui birou. Numai că acum nu se mai punea problema să-şi petreacă viaţa pe drumuri, lăsând gingaşa floare din Franţa la Lima, oraş care, după cum bine se ştie, e plin de rechini care trăiesc pândind sirenele. Lucho Abril Marroquín vorbise cu şefii săi. Îl apreciau şi-i dăduseră speranţe: va mai călători doar câteva luni şi la începutul anului viitor va primi un post în provincie. Dr Schwalb, elveţian laconic, precizase: „O slujbă care înseamnă o avansare.” Lucho Abril Marroquín nu putea să nu se gândească la faptul că i se va oferi poate administraţia filialei din Trujillo, Arequipa sau Chidayo. Ce-ar mai putea pretinde?

Ieşind din oraş, a intrat pe şosea. Făcuse şi răsfăcuse de atâtea ori această rută – în omnibuz sau autobuz, condus sau conducând –, încât o ştia ca pe degete. Panglica neagră asfaltată se pierdea în zare, printre dune de nisip şi coline golaşe, fără strălucirile de argint-viu care să indice alte vehicule. Avea în faţă un camion hodorogit şi tremurător şi tocmai când se pregătea să-l depăşească a zărit podul şi răscrucea unde Şoseaua Sudului se bifurcă, părăsind drumul care urcă spre munţii metalici de la Castrovirreina. Se hotărî atunci, prudenţă de om care-şi iubeşte maşina şi se teme de lege, să aştepte până după ce trece de intersecţie. Camionul nu mergea cu mai mult de cincizeci de kilometri pe oră, iar Lucho Abril Marroquín, resemnat, reduse viteza şi se menţinu la o distanţă de zece metri de el. Vedea apropiindu-se podul, răspântia, construcţii fragile – chioşcuri de băuturi răcoritoare şi ţigări, cabina serviciului de circulaţie – şi siluete de persoane al căror chip nu-l

distingea – se aflau în contralumină –, plecând şi venind la cabane.

Fetiţa s-a ivit pe neaşteptate, chiar în clipa în care trecuse de pod şi părea că vine de sub camion. În amintirea lui Lucho Abril Marroquín avea să rămână întipărit pentru totdeauna chipul acelui pui de om care s-a interpus subit între el şi pistă, cu o faţă speriată şi cu mâinile în sus şi care s-a încrustat în prora Volkswagen-ului ca o piatră aruncată cu putere. S-a întâmplat atât de brusc, încât nici n-a reuşit să frâneze, nici să devieze maşina decât după catastrofă (de fapt începutul catastrofei). Consternat şi cu senzaţia ciudată că e vorba de ceva care nu-l priveşte, a auzit cum trupul se loveşte surd de bara de protecţie şi l-a văzut ridicându-se, desenând o parabolă şi căzând la opt sau zece metri mai încolo.

A frânat îndată, dar aşa de brusc, că s-a izbit cu pieptul de volan şi, de zăpăceală, alb ca varul şi cu un ţiuit persistent în urechi, a coborât în grabă din Volkswagen şi alergând, împiedicându-se, spunându-şi „sunt argentinian, omor copii”, ajunse lângă fetiţă şi o ridică în braţe. Să fi avut când sau şase ani, umbla desculţă şi prost îmbrăcată, cu faţa, mâinile şi genunchii acoperiţi de jeg. Nu sângera din niciun loc vizibil, dar îşi ţinea ochii închişi şi nu dădea semne că ar mai respira. Lucho Abril Marroquín, clătinându-se ca un om beat, se învârtea pe loc, privea în toate părţile şi striga nisipurilor, vântului, valurilor din depărtare: „O ambulanţă, un doctor!” Ca prin vis, izbuti să zărească un camion coborând pe varianta dinspre munţi şi mai sesiză poate că viteza lui era excesivă pentru un vehicul care se apropie de o răscruce de drumuri. Dar, dacă a reuşit totuşi să-l remarce, atenţia i-a fost imediat abătută când a descoperit venind spre el în fugă un jandarm apărut dintre cabane. Gâfâind, plin de sudoare, apărătorul ordinii a întrebat, luându-şi rolul în primire şi privind copila: „Doarme ori e deja moartă?”

Lucho Abril Marroquín avea să se întrebe în tot restul vieţii care ar fi fost răspunsul potrivit în acea clipă. Fetiţa era grav rănită ori murise? N-a mai apucat să-i răspundă jandarmului gâfâitor, pentru că acesta, îndată după ce a pus întrebarea, s-a schimbat la faţă, îngrozit, iar Lucho Abril Marroquín abia reuşi să întoarcă tocmai la timp capul, ca să-şi dea seama că acel camion care cobora din munţi venea nebuneşte peste ei, claxonând. Închise ochii, o buşitură îi smulse fetiţa din braţe şi-l

cufundă într-o noapte cu steluţe. Mai auzi un zgomot cumplit, strigăte, vaiete, încremenind într-o uluială de natură aproape mistică.

La mult timp după aceea avea să afle că fusese răsturnat, nu fiindcă ar exista o justiţie imanentă, cu misiunea să împlinească echitabilul proverb „Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”, ci deoarece camionului de la compania minieră i se defectaseră fríñele. Şi avea să mai afle că jandarmul murise pe loc cu ceafa ruptă şi că biata copilă – adevărată fiică a lui Sofocle – în cel de-al doilea accident (dacă nu cumva o dăduse deja gata primul) nu numai că rămăsese fără viaţă, dar a mai şi fost făcută afiş, când a trecut peste ea, carnaval de bucurie pentru Satana şi ai lui, roata dublă din spate a camionului.

Dar peste ani, Lucho Abril Marroquín avea să-şi spună că dintre toate experienţele pline de învăţăminte ale acelei dimineţi, cea mai de neuitat a fost nu primul, nici al doilea accident, ci ceea ce a venit după aceea. Pentru că, lucru curios, în ciuda violenţei impactului (care avea să-l ţină mai multe săptămâni în Spitalul Slujbaşilor, pentru refacerea scheletului său avariat de nenumărate fracturi, luxaţii, tăieturi şi rupturi), propagandistul medical n-a leşinat sau a leşinat doar pentru câteva secunde. Când a deschis ochii, şi-a dat seama că totul de-abia se petrecuse, pentru că de la cabanele pe care le avea în faţă veneau în goana mare, tot în contralumină, zece, doisprezece, poate chiar cincisprezece pantaloni şi fuste. Nu se putea mişca, dar nici nu simţea durere, doar o domoală seninătate. Se gândi că de-acum nu mai trebuie să se gândească; se gândi la ambulanţă, la doctori şi infirmiere zeloase. Erau acolo, deja sosiseră, încercă să surâdă chipurilor care se aplecau peste el. Dar atunci, din câteva gâdilături, împunsături şi înţepături, înţelese că cei proaspăt veniţi nu-l ajutau cu nimic: i-au smuls ceasul, şi-au băgat mâinile în buzunarele lui, i-au tras portofelul, cu o smucitură au pus stăpânire pe medalia Preacuratei Fecioare pe care o purta la gât de la prima sa comuniune.

Acum, plin de admiraţie faţă de omenire, Lucho Abril Marroquín se cufundă în noapte.

Acea noapte, cu toate efectele ei practice, a durat un an. La început, urmările catastrofei păreau a fi doar fizice. Când Lucho Abril Marroquín şi-a revenit în simţiri, se afla la Lima, într-o

cămăruţă de spital, înfăşurat în bandaje din cap până în picioare, iar de o parte şi de alta a patului său, îngeri păzitori, ce redau tihna celui agitat, se găseau privindu-l cu nelinişte, blonda compatrioată a Juliettei Gréco şi dr Schwalb de la Laboratoarele Bayer. Cu toată beţia provocată de mirosul de cloroform, se bucură, iar pe obraji i-au curs lacrimi când a simţit buzele soţiei peste ţesătura mătăsoasă care îi acoperea fruntea.

Sutura oaselor, întoarcerea muşchilor şi a tendoanelor la locul corespunzător, închiderea şi cicatrizarea rănilor, adică repararea jumătăţii animalice a persoanei sale, i-au luat câteva săptămâni, care au fost relativ suportabile, datorită dibăciei doctorilor, sârguinţei infirmierelor, devotamentului magdalenic al soţiei şi solidarităţii Laboratoarelor, care s-au arătat impecabile la pungă şi din punctul de vedere al sentimentelor. În plină convalescenţă, la Spitalul Slujbaşilor, Lucho Abril Marroquín află o veste îmbucurătoare: micuţa franţuzoaică zămislise şi peste şapte luni avea să devină mama copilului lui.

Însă numai după ce a părăsit spitalul şi s-a întors în casa din San Miguel şi la munca sa s-au revelat şi rănile secrete şi complicate pe care le provocaseră accidentele asupra spiritului său. Insomnia era cel mai benign rău dintre cele care s-au abătut asupra lui. Îşi petrecea nopţile fără să închidă ochii, umblând prin casa cufundată în întuneric, fumând întruna, într-o stare de puternică agitaţie şi tot rostind discursuri fără şir în care soţia se minuna auzind un cuvânt recurent: „Irod”. Când insomnia a fost învinsă chimic, cu somnifere, rezultatul a fost şi mai rău: somnul lui Lucho Abril Marroquín era bântuit de coşmaruri în care se vedea făcându-şi bucăţi fiica nenăscută încă. Urletele lui dezacordate au început s-o îngrozească pe nevastă şi au sfârşit prin a o face să avorteze un făt de sex probabil feminin. „Visele s-au împlinit, mi-am asasinat propriul copil, o să mă duc să trăiesc în Buenos Aires”, repeta zi şi noapte, lugubru, oniricul pruncucigaş.

Dar răul nu s-a oprit aici. Nopţile de veghe sau cu coşmaruri erau urmate de zile atroce. De la accident, Lucho Abril Marroqum căpătase o fobie viscerală faţă de tot ceea ce are roţi, vehicule în care nu se putea urca nici ca şofer, nici ca pasager, fără să-l apuce ameţeala sau vomatul ori fără să-l treacă toate năduşelile şi să înceapă să strige. Toate încercările de a birui această fixaţie au fost inutile, încât a trebuit să se

resemneze să trăiască în plin secol douăzeci ca în Incario (societate fără roţi). Dacă distanţele pe care le avea de acoperit ar fi constat numai în cei cinci kilometri dintre casă şi Laboratoarele Bayer, problema n-ar fi fost prea gravă: pentru un spirit maltratat, cele două ore de drum dimineaţa şi alte două ore de mers seara ar fi îndeplinit poate rolul de calmant. Însă fiind vorba de un propagandist medical al cărui centru de operaţii era vastul teritoriu al Perului, fobia antirulantă era tragică. Neexistând nici cea mai mică posibilitate de a reînvia epoca atletică a curierilor indieni, viitorul profesional al lui Lucho Abril Marroquín era serios ameninţat. Laboratorul a consimţit să-i dea o slujbă sedentară la biroul din Lima, dar cu toate că nu i-au micşorat leafa, din punct de vedere moral şi psihic, schimbarea a constituit o degradare (avea acum în răspunderea lui inventarul de mostre). Şi, culme a răului, franţuzoaica cea micuţă, care, demnă emulă a Fecioarei din Orléans, suportase cu curaj bâzdâcurile bărbatului ei, a căzut şi ea pradă isteriei, mai ales după eliminarea fătului Abril. Au hotărât de comun acord să se despartă până ce vor veni vremuri mai bune şi fata, paloare care aminteşte de revărsarea zorilor sau de nopţile antarctice, s-a dus în Franţa să-şi caute consolarea în castelul părintesc.

Aşa o ducea Lucho Abril Marroquín în anul accidentului: părăsit de soţioara lui şi de somn, şi de linişte, urând roţile, condamnat să meargă *(stricto sensu)* prin viaţă, fără alt prieten decât neliniştea. (Volkswagen-ul galben, înainte de a fi vândut pentru a plăti biletul blondei spre Franţa, se acoperise de iederă şi pânze de păianjeni.) Colegii şi cunoscuţii şopteau că nu-i mai rămânea decât calea mediocră a ospiciului sau soluţia răsunătoare a sinuciderii, când tânărul a aflat – mană cerească, ploaie peste nisipurile însetate – de existenţa cuiva care nu e nici sacerdot, nici vraci şi totuşi vindecă suflete: doctoriţa Luda Acémila.

Femeie superioară şi fără complexe, ajunsă la o vârstă pe care ştiinţa o consideră ideală – cincizeci de ani –, doctoriţa Acémila – fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, dreaptă şi bună la suflet – reprezenta o evidentă tăgadă a numelui său[1] (de care era mândră şi pe care îl risipea, ca pe o mare ispravă, pe cărţi de vizită sau pe plăcuţele din cabinetul său, la vederea muritorilor de rând), era cineva pentru care

inteligenţa constituia un atribut fizic, ceva pe care pacienţii (ea prefera să-i numească „prieteni”) puteau să-l vadă, să-l audă şi să-l miroasă. Obţinuse numeroase titluri pompoase în marile centre ale ştiinţei – teutonicul Berlin, flegmatica Londră, ispititorul Paris –, dar principala Universitate la care învăţase multele lucruri pe care le ştia despre mizeria umană şi despre leacurile pentru aceasta a fost (fireşte) viaţa. Ca orice persoană ridicată deasupra mediocrităţii, era criticată, discutată şi ironizată de colegi, psihiatri şi psihologi, incapabili (spre deosebire de ea) să facă minuni. Doctoriţei Acémila îi era indiferent dacă i se zicea că-i dată dracului, vrăjitoare, corupătoare a celor corupţi, alienată şi alte măgării. Ca să ştie că dreptatea e de partea ei, îi era de ajuns recunoştinţa „prietenilor”, acea legiune de schizofrenici, paricizi, paranoici, incendiatori, maniaco-depresivi, onanişti, catatonici, criminali, mistici şi bâlbâiţi care, o dată trecuţi prin mâinile ei, supuşi tratamentului său (ea ar fi preferat: „sfaturilor” sale), s-au reîntors în viaţă ca părinţi foarte iubitori, fii ascultători, soţii virtuoase, oameni oneşti în munca lor, cu o conversaţie fluidă, cetăţeni respectând patologic legea.

Cel care l-a sfătuit pe Lucho Abril Marroquín să meargă la doctoriţă a fost doctorul Schwalb şi tot el, promptitudine elveţiană care a dat lumii ceasuri exacte, i-a aranjat o întâlnire. La ora indicată, mai mult resemnat decât încrezător, insomniacul s-a prezentat la vila cu ziduri trandafirii, înconjurată de o grădină cu *floripondios,* din cartierul San Felipe, unde Lucia Acémila îşi avea cabinetul (templu, confesional, laborator pentru suflete). O infirmieră elegantă i-a cerut câteva date şi l-a invitat în cabinetul doctoriţei, o încăpere înaltă, cu rafturi ticsite de cărţi legate în piele, un birou din mahon, covoare moi şi un divan din catifea verde mentă.

— Dezbracă-te de prejudecăţile pe care Je porţi şi fă la fel cu sacoul şi cravata, îl apostrofă doctoriţa Lucia Acémila, cu o naturaleţe dezarmantă, arătându-i divanul. Şi trânteşte-te acolo, pe spate sau pe burtă, nu din fanatism freudian, ci pentru că mă interesează să stai comod. Şi-acum, nu-mi povesti visele, nici să nu-mi mărturiseşti că te-ai îndrăgostit de mama dumitale, ci mai degrabă spune-mi cu cea mai mare exactitate cum îţi merge stomacul.

Timid, deja întins pe divanul moale, propagandistul medical se încumetă să bolborosească, închipuindu-şi că la mijloc e o confuzie de persoană, că nu pântecele îl adusese în acel cabinet, ci sufletul.

— Sunt inseparabile, îl lămuri femeia de ştiinţă. Un stomac care evacuează cu punctualitate este geamăn cu o minte limpede şi cu un suflet ca lumea. Şi dimpotrivă, un stomac încărcat, leneş, zgârcit, generează gânduri rele, acreşte caracterul, alimentează complexele şi oboseşte apetitul sexual, predispune la delict, produce o nevoie de a-i pedepsi şi pe ceilalţi cu chinurile fecale.

Astfel instruit, Lucho Abril Marroquín mărturisi că suferea uneori de dispepsie, constipaţie şi că scaunul îi era nu numai neregulat, ci şi schimbător la culoare, volum şi, fără îndoială – nu-şi amintea să-l fi palpat în ultimele săptămâni –, în consistenţă şi temperatură. Doctoriţa aprobă cu blândeţe, murmurând: „Ştiam”. Şi socoti că tânărul ar trebui să mănânce în fiecare dimineaţă, până la noi dispoziţii şi pe stomacul gol, şase prune uscate.

— Această chestiune prealabilă, fiind rezolvată, să trecem la celelalte, adăugă înţeleaptă. Poţi să-mi povesteşti ce ţi se întâmplă. Dar să ştii dinainte că n-am să-ţi castrez obsesiile. O să te învăţ să le iubeşti, să fii mândru de ele ca Cervantes de braţul pierdut sau ca Beethoven de surzenia lui. Vorbeşte!

Lucho Abril Marroquín, cu o uşurinţă a cuvântului deprinsă timp de zece ani în dialoguri profesionale cu medicii şi spiţerii, şi-a rezumat povestea cu sinceritate, de la funestul accident din Pisco şi până la coşmarurile atâtor nopţi şi la consecinţele apocaliptice pe care această dramă le avusese asupra familiei sale. În episoadele finale ale povestirii, înduioşat de soarta sa, izbucni în plâns şi-şi isprăvi raportul cu o exclamaţie care ar fi frânt inima oricărei persoane, în afară de Lucia Acémila: „Doamnă doctor, ajutaţi-mă!”

— Povestea dumitale, în loc să mă mâhnească, mă plictiseşte prin banalitatea şi neghiobia ei, îl încurajă cu dragoste inginerul de suflete. Şterge-ţi mucii şi fii sigur că, în geografia spiritului, răul de care suferi este echivalent, în aceea a trupului, cu ceea ce ar fi un panariţiu. Acum, ascultă-mă!

Cu nişte maniere de cucoană care frecventează saloanele protipendadei, i-a explicat că tocmai teama de adevăr şi spiritul

de contradicţie îi pierde pe oameni. Referitor la primul aspect, a făcut lumină în capul tânărului insomniac, explicându-i că hazardul, aşa-numitul *accident* nu există, sunt subterfugii inventate de oameni pentru a-şi disimula ticăloşia.

— Pe scurt, dumneata ai vrut s-o omori pe fată şi ai omorât-o, îşi preciză gândul doctoriţa. Şi apoi, îngrozit de fapta dumitale, de teama poliţiei şi a infernului, ai vrut să fii strivit de camion, ca să-ţi primeşti pedeapsa sau ca alibi pentru asasinat.

— Dar, dar, îngăimă propagandistul medical, cu ochii ieşiţi din orbite şi cu fruntea plină de sudoare, trădându-i totala disperare. Şi jandarmul? Tot eu l-am omorât?

— Cine n-a omorât măcar o dată un jandarm? cugetă femeia de ştiinţă. Poate dumneata, poate camionagiul, poate a fost o sinucidere. Dar aici nu-i un teatru pentru potlogari, la care intră doi pe un bilet. Să ne ocupăm de dumneata!

I-a explicat că, prin contrazicerea impulsurilor lor genuine, oamenii îşi zdruncină spiritul, iar acesta se răzbună procreând coşmaruri, fobii, complexe, nelinişte, depresie.

— Nu te poţi lupta cu dumneata, pentru că în această luptă nu este decât un perdant, cuvântă femeia apostol. Nu te ruşina de ceea ce eşti, consolează-te gândindu-te că toţi oamenii sunt hiene şi că a fi bun înseamnă pur şi simplu a şti să disimulezi. Priveşte-te în oglindă şi spune-ţi: sunt un pruncucigaş şi un speriat de viteză. Lasă eufemismele, nu-mi vorbi de accidente, nici de sindromul roţii.

Şi, trecând la exemple, i-a povestit că onaniştilor palizi care vin s-o roage în genunchi să-i vindece le dăruieşte reviste pornografice, iar narcomanilor, scursurilor care se târăsc pe jos şi-şi smulg părul din cap vorbind de fatalitate, le oferă ţigări de marijuana şi câte un pumn de cocaină.

— Iar mie o să-mi prescrieri să omor în continuare copii? răcni propagandistul medical, miel care se metamorfozează în tigru.

— Dacă-ţi face plăcere, de ce nu? Îi răspunse cu răceală psihiatra. Şi îl avertiză: Fără să ridici vocea! Eu nu sunt dintre negustoraşii ăia care cred că întotdeauna clientul are dreptate.

Lucho Abril Marroquín naufragie iarăşi în plâns. Indiferentă, doctoriţa Lucia Acémila a caligrafiat timp de zece minute mai multe foi, sub titlul general de: „Exerciţii pentru a învăţa să trăieşti cu sinceritate”. I le-a înmânat şi l-a programat peste opt

săptămâni. La despărţire, cu o strângere de mână, i-a amintit să nu uite dimineaţa regimul cu prune uscate.

Asemenea majorităţii pacienţilor doctoriţei Acémila, Lucho Abril Marroquín a ieşit din cabinet simţindu-se victima unei ambuscade psihice, sigur că a căzut în cursa unei ţăcănite extravagante, care i-ar agrava răul dacă ar face prostia de a-i urma reţeta. Era hotărât să folosească „Exerciţiile" la closet, fără să le privească măcar. Dar chiar în acea noapte, debilitantă insomnie care invită la excese, le citi. I s-au părut patologic absurde şi atâta a râs, încât l-a apucat sughiţul (a scăpat de el bând un pahar de apă pe nerăsuflate, aşa cum îl învăţase mamă-sa); îl cuprinse apoi o curiozitate urzicătoare. Ca să-şi umple orele lipsite de somn, fără să creadă însă în virtuţile lor terapeutice, se hotărî să le practice, ca distracţie.

La Sears, nu i-a trebuit mult timp până să găsească în raionul de jucării atât camionul numărul unu şi camionul numărul doi de care avea nevoie, cât şi marionetele necesare pentru a o reprezenta pe copilă, pe jandarm, pe hoţi şi pe sine însuşi. Conform instrucţiunilor, a vopsit vehiculele în culorile originale de care-şi amintea şi tot aşa a făcut şi cu îmbrăcămintea păpuşilor. (Avea înclinaţii pentru pictură, aşa că uniforma jandarmului, crusta de jeg şi îmbrăcămintea sărăcăcioasă a fetei i-au ieşit foarte bine.) Pentru a imita nisipurile de la Pisco, a folosit o hârtie de ambalaj pe care, împingând la extrem dorinţa de fidelitate, a pictat într-o parte Oceanul Pacific: o fâşie albastră cu o margine de spumă. Îngenuncheat pe podeaua livingului din locuinţa sa, reconstituirea întâmplării i-a luat circa o oră în prima zi, iar când a terminat, adică atunci când hoţii s-au năpustit asupra propagandistului medical pentru a-l despuia, a rămas la fel de înspăimântat şi îndurerat ca în ziua acddentului. Întins cu spatele pe jos, transpirase rece şi plângea în hohote. În zilele următoare i s-a diminuat însă emoţia nervoasă, operaţia a dobândit virtualităţi sportive, un exerciţiu care îl întorcea în copilărie şi-i umplea acele ore pe care, acum, când era fără soţie, n-ar fi ştiut să le ocupe altfel, el care niciodată nu se putuse lăuda că este şoarece de bibliotecă sau meloman. Era ca şi cum ar fi montat o jucărie mecanică sau un *puzzle,* sau ar fi rezolvat un careu de cuvinte încrucişate. Uneori, în depozitul Laboratoarelor Bayer, în vreme ce distribuia mostre propagandiştilor, se surprindea scotocind în memorie

după vreun detaliu, gest sau cauză a celor întâmplate, care să-i permită să introducă o variantă, să lungească reprezentaţiile din timpul nopţii. Femeia care venea să-i facă curăţenie, văzând tot livingul ocupat de păpuşi de lemn şi maşinuţe de plastic, l-a întrebat dacă are de gând să adopte vreun copil, avertizându-l că în acest caz îi va cere mai mult. Potrivit progresiei indicate de „Exerciţii", realiza pe atunci, în fiecare noapte, şaisprezece reprezentaţii, la scară liliputană (ale accidentului?).

Partea din „Exerciţiile pentru a învăţa să trăieşti cu sinceritate" privitoare la copii i s-a părut mai dezlânată decât scrisul însuşi, dar – inerţie care te târăşte în viciu sau curiozitate care face ca ştiinţa să înainteze? – o respectă şi pe aceasta. Era împărţită în două părţi: „Exerciţii teoretice" şi „Exerciţii practice" şi doctoriţa îi arăta că este indispensabil ca primele să le preceadă pe celelalte, pentru că omul este oare altceva decât o fiinţă raţională la care ideea precedă faptele? Partea teoretică da credit amplu spiritului de observaţie şi speculativ al propagandistului medical. Se limita să prescrie: „Gândeşte-te zilnic la calamităţile pe care copiii le pricinuiesc omenirii." Trebuia s-o facă la orice oră şi în orice loc, în mod sistematic.

Ce rău fac umanităţii micuţii inocenţi? Nu sunt ei graţia, puritatea, bucuria, viaţa? se întrebă Lucho Abril Marroquín, în dimineaţa primului exerciţiu teoretic, în vreme ce parcurgea cei cinci kilometri spre birou. Dar admise, mai mult ca să-şi respecte reţeta decât din convingere, că puteau fi gălăgioşi. Într-adevăr, plâng mult, la orice oră şi din orice, şi cum n-au minte, nu-şi dau seama de daunele pe care le produce această pornire a lor, nici nu pot fi *convinşi* de virtuţile tăcerii. Îşi aminti atunci de cazul unui muncitor care, după extenuante zile petrecute în mină, se întorcea acasă şi nu putea dormi din pricina plânsului frenetic al nou-născutului său (pe care în cele din urmă l-a asasinat?). Câte milioane de asemenea cazuri sor fi înregistrând pe glob? câţi negustori, ţărani, muncitori, funcţionari, care – cost ridicat al vieţii, salarii prăpădite, lipsă de locuinţe – trăiau în apartamente mici şi-şi împărţeau camerele cu progeniturile, erau împiedicaţi să se bucure de un binemeritat somn, datorită urletelor unui copil incapabil să spună dacă zbieretele lui înseamnă diaree sau poftă de a mai suge la sân?

Căutând, căutând, la întoarcerea acasă în acea după-amiază, pe drumul de cinci kilometri, Lucho Abril Marroquín găsi că li s-ar mai putea imputa şi alte pagube. Spre deosebire de oricare alt animal, ei întârzie prea mult până să trăiască pe picioarele lor. Şi câte daune nu se datoresc acestei tare! Distrug totul, măşti de artă sau vaze de cristal de stâncă, trag de perdelele pe care stăpâna casei le-a cusut stricându-şi ochii şi, fără nicio reţinere, îşi sprijină mâinile pline de caca pe faţa de masă de-abia scrobită sau pe şalul de dantelă cumpărat cu sacrificii şi dragoste. Fără a mai pune la socoteală că au obiceiul de a-şi băga degetele în prize şi să provoace scurtcircuite sau să se electrocuteze prosteşte, cu tot ceea ce înseamnă asta pentru familie: sicriaş alb, nişă, priveghi, anunţ în *El Comercio,* haine cernite şi doliu.

Capătă obiceiul de a practica acest gen de gimnastică pe drumul dus-întors dintre laborator şi San Miguel. Pentru a nu se repeta, făcea la început o sinteză a capetelor de acuzare acumulate în meditaţia anterioară şi trecea apoi la dezvoltarea altora. Subiectele se înlănţuiau uşor unele cu altele şi n-au rămas niciodată neargumentate.

Delictul economic, de exemplu, i-a oferit material pentru treizeci de kilometri. Fiindcă nu e oare dezolant să vezi cum ruinează *ei* bugetul familiei? Împovărează veniturile paterne în relaţie invers proporţională cu mărimea lor, nu numai printr-o lăcomie îndărătnică şi prin delicateţea stomacului lor care cere o hrană specială, ci şi prin mulţimea de instituţii pe care *ei* le generează, moaşe, creşe, pediatri, grădiniţe de copii, dădace, circuri, colegii pentru preşcolari, matinee, magazine de jucării, tribunale pentru minori, case de corecţie, ca să nu mai vorbim de specialităţile pentru copii, care, paraziţii arborescenţi ce sufocă plantele-mamă, se desprinseseră din medicină, psihologie, odontologie şi alte ştiinţe, pe scurt, o armată de oameni care trebuiau să fie îmbrăcaţi, hrăniţi şi mulţumiţi de către bieţii părinţi.

Lucho Abril Marroquín se pomeni într-o zi pe punctul de a izbucni în plâns, gândindu-se la mamele tinere, apărătoare pline de râvnă ale moralei, care îi ocrotesc de gura lumii şi se îngroapă de vii pentru a-şi îngriji puii, renunţă la petreceri, filme, călătorii, ca să ajungă să fie părăsite de soţi, care, tot ieşind singuri, sfârşesc fatidic prin a păcătui. Şi cum răsplătesc puii

nopţile nedormite şi suferinţele? Crescând, întemeindu-şi un alt cămin, lăsându-şi mamele în singurătatea bătrâneţii.

Încetul cu încetul, înaintând pe acest drum, a reuşit astfel să distrugă mitul inocenţei şi bunătăţii *lor.* Cu tot amintitul alibi – că sunt lipsiţi de discemământ –, oare nu retează ei aripile fluturilor, nu pun puişori vii în cuptor şi lasă broaştele ţestoase cu gaidele în sus până mor, iar veveriţelor le scot ochii? Praştia pentru a omori păsările este cumva o armă de adulţi? Şi nu se arată implacabili cu copiii mai plăpânzi? Pe de altă parte, cum se pot numi *inteligente* fiinţe care, la o vârstă când orice pisoiaş îşi face rost singur de hrană, se leagănă încă greoi, cad pe brânci lângă pereţi, umplându-se de cucuie?

Lucho Abril Marroquín avea un simţ estetic ascuţit şi aceasta i-a dat de lucru pentru mai multe drumuri. El ar fi vrut ca toate femeile să rămână vesele şi puternice până la menopauză şi de aceea l-a întristat inventarul ravagiilor pe care le provocau mamelor naşterile: talia de viespe pe care o cuprindeai cu o mână exploda în grăsime şi tot aşa şi sânii, şi fesele, iar stomacul lor neted, lamă de metal cărnos pe care n-o îndoaie buzele, se fleşcăieşte, se umflă, se lasă, se măreşte şi ca urmare a scremetelor şi a crampelor la naşterile grele, unele femei rămân cu picioarele strâmbe ca raţele. Cu calm, Lucho Abril Marroquín, amintindu-şi trupul statuar al franţuzoaicei care-i purta numele, s-a bucurat că nu a născut o făptură dolofană şi devastatoare pentru frumuseţea ei, ci doar un detritus de om. A doua zi, în timp ce-şi potolea setea – prunele uscate îi convertiseră stomacul într-un tren englezesc –, a avut grijă să nu se mai cutremure gândindu-se la Irod. Şi într-o dimineaţă s-a trezit lovind în cap un copil cerşetor.

A înţeles atunci că, fără să-şi fi propus, trecuse – cu firescul cu care aştrii călătoresc dinspre noapte spre zi – la „Exerciţiile practice". Doctoriţa Acémila subintitulase aceste instrucţiuni „Acţiunea directă" şi lui Lucho Abril Marroquín i s-a părut că în timp ce le recitea aude glasul ei ştiinţific. Spre deosebire de cele teoretice, acestea erau foarte precise. Se impunea ca, o dată dobândită conştiinţa clară a prejudiciilor pe care *ei* le aduc, să iniţieze represalii modeste, la nivel individual. Trebuia s-o facă într-un mod discret, având în vedere demagogii de tipul „copilărie lipsită de apărare", „pe copil să nu-l atingi nici măcar cu o floare" sau „biciul generează complexe".

Sigur că la început i-a fost greu şi când întâlnea vreunul dintre *ei* pe stradă, nici acesta şi nici el însuşi nu ştiau dacă mâna de pe capul infantil era o pedeapsă sau o mângâiere grosolană. Dar, cu siguranţa pe care o dă practica, încetul cu încetul şi-a depăşit timiditatea şi inhibiţiile ancestrale, încurajându-se, îmbunătăţindu-şi recordurile, luând iniţiative şi, după câteva săptămâni, conform pronosticului din „Exerciţii”, a remarcat că ghionturile pe care le împărţea pe la colţuri, ciupiturile care lăsau vânătăi, călcaturile cu piciorul care stâmeau răcnetele recipiendarilor, nu mai erau o problemă care se impunea din raţiuni morale sau teoretice, ci un fel de plăcere. Îi plăcea să-i vadă plângând pe vânzătorii care se apropiau de el ca să-i ofere lozuri şi primeau pe neaşteptate o palmă, se excita ca la o coridă când micul însoţitor al unei oarbe care îl abordase, farfurioară de alamă care zăngăneşte dimineaţa, cădea pe jos, dregându-şi ţurloaiele în care cu o clipă înainte i se sprijinise piciorul. „Exerciţiile practice” erau riscante, dar aceasta, în loc să-l disuadeze pe propagandistul medical care a descoperit astfel că are o inimă de temerar, îl stimula. Nu şi-a domolit zelul nici măcar în ziua în care a spart o minge şi a fost urmărit cu bâţul şi cu pietre de o ceată de pigmei.

Şi astfel, în săptămânile cât a durat tratamentul, a comis multe dintre acele fapte care, trândăvie mentală ce îi idiotizează pe oameni, se numesc de obicei răutăţi. A decapitat păpuşile cu care doicile *îi* distrează prin parcuri, a smuls biberoane, caramele şi bomboane pe punctul de a fi duse la gură şi le-a călcat în picioare sau le-a aruncat la câini, a prădat prin circuri, teatre de păpuşi şi la matinee, a tras de cozi şi de urechi până i-au amorţit degetele, a riupit braţe, picioare, şezuturi şi, bineînţeles, a folosit seculara stratagemă de a scoate limba şi a se scălâmbăia, le-a vorbit – până a răguşit sau a ajuns în stare de afonie – despre Baubau, despre Lupul cel Rău, despre Poliţie, Schelet, Muma Pădurii, Vampir şi alte personaje create de imaginaţia adultă pentru a-i îngrozi.

Dar, bulgăre de zăpadă care, prin rostogolire, devine avalanşă, într-o bună zi, Lucho Abril Marroquín s-a speriat în aşa hal încât s-a năpustit într-un taxi ca să ajungă cât mai repede posibil la cabinetul doctoriţei Acémila. Cum a intrat în biroul auster, transpirând rece, cu vocea tremurătoare, a exclamat:

— Era cât pe aci să împing o fetiţă sub roţile tramvaiului pe San Miguel. M-am oprit în ultima clipă, fiindcă am văzut un poliţist. Şi hohotind ca unul dintre *ei,* strigă: Am fost pe punctul de a deveni criminal, doamnă doctor!

— Ai fost criminal, tinere cu memoria scurtă! îi aminti psihiatra, rostind apăsat fiecare silabă. Şi după ce l-a cercetat din cap până-n picioare, mulţumită, a dat verdictul: Te-ai vindecat!

Lucho Abril Marroquín îşi aduse atunci aminte – licăr de lumină în neagra beznă, ploaie de stele peste mare – că venise… cu taxiul! Era gata să cadă în genunchi, însă savanta l-a împiedicat:

— Nimeni nu-mi linge mâinile, în afară de buldogul meu. Termină cu efuziunile! Poţi pleca, deoarece noi *prieteni* îşi aşteaptă rândul. Vei primi nota de plată la timpul potrivit.

„E adevărat, m-am vindecat”, îşi repeta fericit propagandistul medical: în ultima săptămână dormise câte şapte ore zilnic şi, în loc de coşmaruri, avusese vise plăcute în care, pe o plajă exotică, se lăsa bronzat de un soare fotbalistic, se uita la mersul greoi al broaştelor ţestoase printre palmieri lanceolaţi şi la jocul lasciv al delfinilor pe undele albastre. De astă dată, hotărâre şi perfidie a bărbatului cauterizat, a luat taxiul spre Laboratoare şi pe drum a plâns când a constatat că singurul efect pe care i-l producea rularea prin viaţă nu mai era groaza sepulcrală, neliniştea cosmică, ci doar o uşoară greaţă. S-a dus în fuga mare să sărute mâinile amazonice ale lui don Federico Téllez Unzátegui, numindu-l „sfătuitorul meu salvator, noul meu tată”, gest şi cuvinte pe care şeful său lea acceptat cu deferenţa cu care orice stăpân care se respectă este dator supuşilor săi, atrăgându-i atenţia, calvinist cu inima fără uşă pentru sentimente, că oricum, vindecat sau nu de complexul ucigaş, trebuia să sosească la timp la S. A. Antirozător, sub pedeapsa de a fi amendat.

Aşa a ieşit Lucho Abril Marroquín din tunelul care, de la accidentul nisipos din Pisco, a fost viaţa lui. Din acel moment, totul a început să se îndrepte. Dulcea fiică a Franţei, scăpată de necazuri graţie răsfăţului familiei şi întremată cu diete normande cu şvaiţer şi melci gelatinoşi, s-a întors pe pământul incaşilor, cu obrajii îmbujoraţi şi cu inima plină de dragoste. Reíntílnirea soţilor a însemnat o prelungită lună de miere,

săruturi înnebunitoare, îmbrăţişări pătimaşe şi alte moduri de risipă emotivă care i-a adus pe cei doi îndrăgostiţi în pragul anemiei. Propagandistul medical, şarpe cu vigoarea sporită de schimbarea pielii, şi-a recuperat îndată locul de frunte pe care îl avea la Laboratoare. Vrând să demonstreze că era cel dinainte, la cererea lui, doctorul Schwalb i-a încredinţat din nou răspunderea de a străbate, pe calea aerului sau pe pământ, pe mare şi pe râuri, satele şi oraşele din Peru pentru a face publicitate produselor Bayer printre medici şi farmacişti. Graţie virtuţilor de gospodină ale soţiei, cuplul a putut scăpa repede de datoriile contractate în timpul crizei şi a cumpărat, în rate, un alt Volkswagen care era, desigur, tot galben.

În aparenţă (dar nu recomandă oare înţelepciunea populară „să nu te iei după aparenţe”?), nimic nu urâţea cadrul în care se desfăşura viaţa soţilor Abril Marroquin. Propagandistul îşi mai amintea doar rareori de accident, iar când se întâmpla, în loc de regrete, simţea mândrie, fapt pe care, mic-burghez respectând formele sociale, se reţinea însă să-l mărturisească. Totuşi, în intimitatea căminului, cuib de turturele, foc ce arde în ritmul viorilor lui Vivaldi, mai supravieţuise ceva – lumină care dăinuie în spaţiu multă vreme după dispariţia astrului care a emis-o, unghii şi păr care îi cresc mortului – din terapia profesoarei Acémila. Adică, pe de o parte, pasiunea, exagerată pentru vârsta lui Lucho Abril Marroquín, de a se juca cu fanioane, *puzzle,* trenuleţe, soldăţei. Apartamentul s-a umplut de jucării care îi derutau pe vecini şi servitoare, au apărut şi primele umbre peste armonia conjugală, pentru că drăgălaşa franţuzoaică a început să se plângă într-o bună zi că soţul ei îşi petrece duminicile şi sărbătorile punând bărcuţe de hârtie să plutească în cadă sau ridicând zmeie în tavan. Dar mult mai gravă decât această slăbiciune şi cu totul opusă ei era fobia faţă de copii în care persevera spiritul lui Lucho Abril Marroquín din perioada „Exerciţiilor practice”. Nu putea să întâlnească pe unul dintre *ei* pe stradă, în parcuri sau pieţe publice, fără să-i aplice ceea ce oamenii de rând ar numi o cruzime, iar în discuţiile cu nevasta îi boteza de obicei cu nume peiorative ca „înţărcaţi” sau „limbomani”. Această ostilitate s-a convertit în nelinişte în ziua în care blonda a rămas iarăşi gravidă. Cuplul, călcâie pe care spaima le transformă în elice, a zburat la doctoriţa Acémila după

ajutor ştiinţific şi încurajări. Aceasta i-a ascultat fără să se sperie:

— Dumneata suferi de infantilism şi totodată eşti un potenţial pruncucigaş recidivist, diagnostică ea cu o artă telegrafică. Două prostii care nu merită atenţie şi pe care eu le vindec cu aceeaşi uşurinţă cu care scuip. Nu te teme, o să te înzdrăveneşti înainte ca fătul să facă ochi.

Îl va vindeca oare? Îl va elibera pe Lucho Abril Marroquín de fantasme? Sau tratamentul contra infantofobiei şi al irodismului va fi la fel de hazardat ca şi cel care l-a scăpat de complexul roţii şi de obsesia crimei? Cum se va sfârşi psihodrama din San Miguel?

XI

Se apropia prima sesiune de examene la facultate, iar eu, care asistam mai puţin la cursuri şi mai mult scriam povestiri (simple încercări), de când mă îndrăgostisem de mătuşa Julia, nu eram deloc pregătit. Salvarea mea era un coleg, Guillermo Velando, de fel din Camaná. Locuia într-o pensiune din centru, pe lângă Piaţa Dos de Mayo şi era un student model, care nu pierdea nicio oră de curs, îşi nota până şi respiraţia profesorilor şi, aşa cum memoram eu versuri, el învăţa pe de rost articole întregi din Codul Penal şi Civil. Vorbea întruna de satul său, unde avea o logodnică, şi nu aştepta altceva decât să-şi ia diploma de avocat ca să părăsească Lima – oraş pe care îl detesta – şi să se stabilească în Camaná, unde avea să lupte pentru progresul ţinutului său natal. Îmi împrumuta notiţele sale, îmi sufla la examene, iar când acestea băteau la uşă, mă duceam la el ca să-mi dea vreo sinteză miraculoasă din ceea ce se făcuse la cursuri.

De la Guillermo veneam în duminica aceea, după trei ore petrecute în camera lui, cu capul vâjâind de formule juridice şi înspăimântat de mulţimea de termeni latineşti pe care trebuia să-i reţin, când, ajungând în Piaţa San Martín, am văzut din depărtare, pe faţada cenuşie de la Radio Central, că fereastra de la cămăruţa lui Pedro Camacho era deschisă. M-am hotărât, bineînţeles, să trec pe la el şi să îl salut. Cu cât îl întâlneam mai des – deşi legătura dintre noi continua să se limiteze la scurte discuţii prin câte o cafenea –, cu atât era mai mare fascinaţia pe care o exercitau asupra mea personalitatea, înfăţişarea şi grandilocvenţa lui. În timp ce traversam piaţa spre biroul lui Pedro Camacho, mă gândeam din nou la acea voinţă de fier care da omuleţului ascetic putere de muncă, la aptitudinea lui de a zămisli, zi şi noapte, povestiri tulburătoare. La orice oră din zi, când îmi aminteam de el, mă gândeam: „Acum scrie” şi îl şi vedeam, cum îl mai văzusem de atítea ori – bătând repede la maşină, cu două degete şi privind cu ochii lui de halucinat carul Remingtonului –, şi simţeam un ciudat amestec de compasiune şi invidie.

Fereastra cămăruţei era întredeschisă – se auzea zgomotul cadenţat al maşinii – şi am împins-o în timp ce îl salutam: „Bună ziua, domnule migală”. Am avut însă impresia că am greşit locul sau persoana şi numai după câteva secunde l-am recunoscut pe

scribul bolivian, deghizat într-o costumaţie de mascaradă alcătuită dintr-un halat alb, o bonetă de doctor şi o barbă de rabin. Imperturbabil, fără să mă privească, scria în continuare, uşor aplecat peste birou. După câteva clipe, ca şi cum ar fi făcut o pauză între două gânduri, dar fără a-şi întoarce capul spre mine, l-am auzit spunând, cu timbrul lui perfect şi mângâietor:

— Ginecologul Alberto de Quinteros o ajută pe o nepoată să nască trei gemeni şi unul dintre mormoloci s-a pus de-a curmezişul. Poţi să mă aştepţi cinci minute? Fac o cezariană fetei şi pe urmă bem o luiză cu mentă.

Aşezat pe pervazul ferestrei, am aşteptat, fumând o ţigară, să termine cu aducerea pe lume a ţripleţilor aşezaţi pieziş, operaţie care, într-adevăr, nu i-a luat mai mult de câteva minute. Apoi, în timp ce îşi scotea costumaţia, pe care a împăturit-o cu grijă şi a pus-o într-o pungă de plastic, împreună cu barba patriarhală, i-am spus:

— Deci o naştere de tripleţi, cu cezariană şi tot tacâmul, a durat doar cinci minute. Hm! Iar eu am zăbovit trei săptămâni la o povestire cu trei băieţi care levitează, folosind presiunea aerului produsă de avioane!

În drum spre Bransa, i-am relatat că, după mai multe povestiri nereuşite, cea cu levitaţia mi se păruse onestă şi că, tremurând de frică, o dusesem la suplimentul duminical al ziarului *El Comercio.* Directorul a citit-o în faţa mea şi mi-a dat un răspuns enigmatic: „Las-o aici, o să mai vedem ce facem cu ea.” De atunci, trecuseră două duminici în care eu, neliniştit, curios, mă grăbeam să cumpăr ziarul, dar până acum, nimic! Însă Pedro Camacho nu era omul care să-şi piardă vremea cu problemele altora:

— Să sacrificăm băutura răcoritoare şi să ne plimbăm, îmi spuse, tocmai când voiam să mă aşez la o masă, şi, apucându-mă de braţ, mă conduse înapoi spre Colmena. Simt în pulpe nişte gâdilături care prevestesc un cârcel. Din cauza vieţii sedentare. Am nevoie de mişcare.

Ştiind ce avea să-mi răspundă, i-am sugerat să procedeze ca Victor Hugo şi ca Hemingway: să scrie în picioare. Dar de data aceasta m-am înşelat:

— În pensiunea La Tapada se petrec lucruri interesante, mi-a spus, fără să-mi răspundă măcar, în timp ce ne învârteam,

aproape la trap, în jurul monumentului lui San Martín. E un tânăr care plânge în nopţile cu lună.

Veneam rareori duminica în centru şi eram uimit de diferenţa dintre lumea pe care o vedeam acum şi cea din timpul săptămânii. În locul slujbaşilor mărunţi pe care îi vedeam zilnic, piaţa era plină de servitoare care aveau zi liberă, de indieni cu obrajii vopsiţi şi saboţi în picioare, fete desculţe şi cu părul împletit în cozi, iar în această mulţime pestriţă se vedeau fotografi ambulanţi şi precupeţe. L-am făcut pe scrib să se oprească în faţa femeii în tunică, din partea centrală a monumentului, care reprezintă Patria, şi, ca să văd dacă îl voi face să râdă, i-am povestit de ce avea aşezat pe cap acel eşafodaj extravagant: când au turnat bronzul, aici, la Lima, meşterii au confundat indicaţia sculptorului, „flacără votivă”, cu lama[2], animalul. Nici măcar nu a zâmbit, bineînţeles. M-a luat din nou de braţ şi, în timp ce mă trăgea după el, ciocnindu-ne de trecători, şi-a reluat monologul, indiferent la ceea ce se afla în jurul lui, începând cu persoana mea:

— Chipul nu i-a fost văzut, dar se poate presupune că e vreun monstru (fiul bastard al stăpânei pensiunii?), însemnat de diverse tare, cocoşat, pitic, bicefal, pe care doña Atanasia îl ascunde ziua, ca să nu ne sperie, şi-l lasă să iasă la aer numai noaptea.

Vorbea fără cea mai mică undă de emoţie, ca un magnetofon, iar eu, ca să îl trag de limbă, i-am replicat că ipoteza lui mi se părea exagerată: n-ar putea fi vorba oare de un băiat care plânge chinuit de dragoste?

— Dacă ar fi un îndrăgostit, ar avea o chitară, o vioară, sau ar cânta, mi-a spus, privindu-mă cu un dispreţ moderat de compasiune. Ăsta doar plânge!

M-am străduit să-l fac să-mi explice totul de la început, dar el era mai confuz şi mai închis în sine decât de obicei. Singurul lucru pe care l-am priceput era că cineva, de mai multe nopţi, bocea într-un ungher al pensiunii şi chiriaşii din La Tapada erau nemulţumiţi. Proprietăreasa, doña Atanasia, spunea că habar n-are şi, după spusele scribului, invoca „spiritele ca alibi”.

— Este posibil să plângă şi din cauza vreunei crime, cugeta Pedro Camacho, cu un ton de contabil care face adunări cu voce tare, conducându-mă, tot de braţ, spre Radio Central, după ce înconjurasem de vreo zece ori monumentul. O crimă în familie?

Vreun paricid care îşi smulge părul şi îşi sfâşie carnea, căindu-se? Un fiu al ăluia cu şobolanii?

Nu era câtuşi de puţin agitat, dar l-am simţit mai distant ca altădată, mai incapabil ca niciodată să asculte, să stea de vorbă, să-şi aducă aminte că are pe cineva alături. Eram sigur că nu mă vede. Am încercat să îi prelungesc monologul, fiindcă mi se părea că astfel îi surprind fantezia în plină acţiune, dar a amuţit la fel de brusc cum începuse să vorbească despre plângăreţul invizibil. L-am văzut instalându-se din nou în chichineaţa lui, scoţându-şi haina neagră şi lavariera; şi-a prins părul într-o plasă mică, şi-a înfundat pe cap o perucă cu coc, pe care a luat-o dintr-o altă pungă de plastic. Nu m-am putut abţine şi am izbucnit într-un hohot de râs:

— Pe cine am plăcerea de a avea în faţă? l-am întrebat, râzând încă.

— Trebuie să dau câteva sfaturi unui laborant francofil, care şi-a ucis fiul, îmi explică în zeflemea, în timp ce îşi aplica pe faţă, în locul biblicei bărbi de mai înainte, o aluniţă nostimă, iar în urechi îşi punea nişte cercei coloraţi. La revedere, *prietene!*

Nici n-am apucat bine să fac un pas ca să ies, că am şi auzit reînviind, la fel de sigur de sine, drastic şi etern, ţăcănitul clapelor maşinii de scris. În autobuzul spre Miraflores, m-am gândit la viaţa lui Pedro Camacho. Ce mediu social, ce înlănţuire de persoane, relaţii, probleme, întâmplări, fapte produseseră această vocaţie literară (literară? dar cum atunci?), care reuşise să se realizeze, să se cristalizeze într-o operă şi să dobândească popularitate? Cum de putea fi cineva, pe de o parte, parodia unui scriitor şi, totodată, singurul care, prin timpul consacrat profesiunii sale şi prin opera realizată, merita acest nume în Peru? Erau oare scriitori toţi acei politicieni, avocaţi ori profesori care deţineau titlul de poeţi, romancieri şi dramaturgi numai fiindcă, în scurtele răgazuri ale vieţii lor, închinată în proporţie de patru cincimi unor activităţi străine de literatură, concepuseră o plachetă de versuri sau o micuţă culegere de povestiri? De ce aceste personaje, care folosesc literatura ca aureolă sau ca pretext, ar fi mai scriitori decât Pedro Camacho, care trăia *numai* pentru a scrie? Fiindcă ei citiseră (sau, cel puţin, ştiau că ar fi trebuit să citească) pe Proust, Faulkner, Joyce, iar Pedro Camacho era doar cu puţin deasupra unui analfabet? Când mă gândeam la toate acestea, mă simţeam

trist şi apăsat. De fiecare dată, îmi apărea tot mai clar că unicul lucru pe care doream să îl fac în viaţă era să devin scriitor şi astfel mi se întărea convingerea că singura cale pentru a reuşi este aceea de a te dărui, trup şi suflet, numai literaturii. Nu voiam în niciun caz să ajung scriitor încetul cu încetul şi numai pe jumătate, ci unul adevărat, ca şi... cine? Dintre cei pe care îi cunoşteam, cel mai apropiat de acel scriitor – cu timpul – perfect, obsedat şi entuziasmat de vocaţia sa, era radiopovestitorul bolivian: de aceea mă şi fascina atâta.

Acasă, la bunici, mă aştepta Javier, în culmea fericirii, cu un program trăsnet pentru duminică. Primise banii pe o lună, trimişi prin poştă de părinţii săi din Piura, cu un supliment substanţial pentru sărbătorile naţionale şi hotărâse ca aceşti soli în plus să-i cheltuim toţi patru împreună.

— În cinstea ta, am pus la cale un program intelectual şi cosmopolit, mi-a spus, bătându-mă încurajator pe umăr. Trupa argentiniană a lui Francisco Petrone, mâncare nemţească la Rincón Toni şi, la sfârşit, petrecere franţuzească la Negro-Negro, dansând bolerouri pe întuneric.

Aşa cum, dintre cei pe care îi văzusem în scurta mea viaţă, Pedro Camacho semăna cel mai mult cu un scriitor, Javier aducea, printre cunoscuţii mei, cel mai bine cu un principe renascentist, prin generozitatea şi exuberanţa lui. Pe lângă aceasta, mai era şi de o mare eficienţă: mătuşa Julia şi Nancy fuseseră deja informate despre ceea ce ne aştepta în acea seară, iar el avea în buzunar biletele de intrare la teatru. Programul nu putea fi mai seducător şi a risipit dintr-o dată reflecţiile mele lugubre despre vocaţia şi soarta deplorabilă a literaturii în Peru. Şi Javier era deosebit de mulţumit: de o lună ieşea frecvent cu Nancy, iar perseverenţa aceasta lua forma unei idile serioase. Faptul de a-i fi destăinuit verişoarei mele că îi făceam curte mătuşii Julia i-a fost deosebit de folositor, fiindcă, sub pretextul că astfel ne-ar servi drept acoperire şi ne-ar facilita întâlnirile, găsise motiv să o vadă pe Nancy de mai multe ori pe săptămână. Verişoara mea şi mătuşa Julia erau acum nedespărţite: mergeau împreună la cumpărături şi la cinema, schimbau secrete între ele. Vară-mea devenise o entuziastă zână protectoare a iubirii noastre; într-o seară mi-a ridicat moralul cu următoarea remarcă: „Julita are un fel de a fi, vere, care şterge orice diferenţă de vârstă.”

Marele program din acea duminică (în care, cred, s-a decis o bună parte din viitorul meu) a început sub cele mai bune auspicii. În Lima anilor cincizeci, erau puţine ocaziile de a vedea un teatru de calitate, iar trupa argentiniană a lui Francisco Petroné adusese o serie de opere moderne, care nu mai fuseseră reprezentate în Peru. Nancy o luase pe mătuşa Julia de acasă, de la mătuşa Olga, şi ajunseseră amândouă în centru cu taxiul. Eu şi Javier le aşteptam la intrarea teatrului Segura. Javier, care în asemenea împrejurări obişnuia să întreacă măsura, cumpărase o lojă, de altfel singura ocupată, astfel că am format un centru de interes aproape la fel de vizibil ca şi scena. Cu mintea mea susceptibilă, am presupus că or să ne vadă diverşi cunoscuţi sau rude şi or să intre la bănuieli. Dar de-abia a început spectacolul, că aceste temeri s-au şi risipit. Se reprezenta *Moartea unui comis-voiajor* de Arthur Miller şi era prima piesă cu caracter netradiţional pe care o vedeam eu, ignorând convenţiile de timp şi spaţiu. Eram atât de entuziasmat şi de incitat, încât în pauză am început să pălăvrăgesc, făcând un elogiu însufleţit operei, comentându-i personajele, tehnica, ideile, şi am continuat apoi să o fac – în timp ce mâncam cârnaţi şi beam bere neagră la Rincón Toni, de pe Colmena –, aşa de absorbit, că, după aceea, Javier m-a dojenit: „Parcă erai un papagal căruia i se dăduse cine ştie ce pastilă afrodisiacă.” Nancy, căreia veleităţile mele literare i se păruseră întotdeauna o ciudăţenie asemănătoare aceleia pe care o avea unchiul Eduard – un bătrân, frate al bunicului, judecător pensionar, care, ca să-şi mai omoare uneori vremea, colecţiona păianjeni –, după ce m-a ascultat perorând atâta despre piesa pe care de-abia o văzuserăm, s-a gândit probabil că pornirea mea şi-ar putea găsi un sfârşit rău: „Te-ai ţăcănit, băiete!”

Ca să ne petrecem noaptea, Javier alesese Negro-Negro, atít pentru că era un loc cu o anumită aureolă de boemie intelectuală – joia erau programate mici spectacole: piese într-un act, monologuri, recitaluri, şi obişnuiau să vină aici pictori, muzicieni şi scriitori –, dar şi fiindcă era cel mai întunecos bar din Lima, o pivniţă sub colonadele din Piaţa San Martín, unde nu încăpeau mai mult de douăzeci de mese, şi cu o ornamentaţie pe care noi o consideram „existenţialistă”. Era un loc care, în rarele dăţi când venisem aici, îmi da sentimentul că mă aflu într-un cabaret din Saint-Germain-des-Pres. Ne-am aşezat la o masă

de lângă pista de dans, dar Javier, mai generos ca niciodată, a comandat patru whisky-uri. El şi Nancy s-au sculat imediat în picioare să danseze, în timp ce eu, în reduta strâmtă şi ticsită de lume, continuam să-i vorbesc Juliei despre teatru şi Arthur Miller. Stăm foarte aproape unul de celălalt, cu degetele mâinilor înlănţuite, ea mă asculta cu atenţie, iar eu îi spuneam că în acea noapte descoperisem teatrul: putea fi la fel de complex şi profund ca şi romanul sau poate chiar îi era superior acestuia, fiind ceva viu, la a cărui materializare luau parte fiinţe, în carne şi oase, ca şi alte arte: pictura şi muzica.

— Nu mai aştept, schimb genul şi mă apuc să scriu drame, în loc de povestiri, i-am zis înflăcărat. Ce mă sfătuieşti?

— În ce mă priveşte, nu văd nici un inconvenient, mi-a răspuns mătuşa Julia, ridicându-se în picioare. Dar acum, Varguitas, scoate-mă la dans şi şopteşte-mi vorbe dulci. Dacă vrei, între două dansuri, îţi dau voie să-mi vorbeşti despre literatură.

I-am urmat instrucţiunile întocmai. Am dansat strâns lipiţi unul de altul, sărutându-ne, eu îi spuneam că sunt nebun după ea, ea că e îndrăgostită de mine, şi atunci a fost pentru prima oară când, ajutat de ambianţa intimă, excitantă, tulburătoare, şi de whisky-urile lui Javier, nu mi-am ascuns dorinţa pe care mi-o provoca; în timp ce dansam, buzele îmi alunecau uşor pe gâtul ei, îi băgăm limba în gură şi-i sorbeam saliva, o strângeam în braţe cu putere pentru a-i simţi sânii, pântecele şi coapsele, pe urmă, la masă, la adăpostul întunericului, îi mângâiam picioarele şi pieptul. Eram pe altă lume, ameţiţi şi veseli, când Nancy, în pauza dintre două bolerouri, ne-a îngheţat sângele:

— Doamne, uitaţi-vă cine-i aici: unchiul Jorge!

Era un pericol de care ar fi trebuit să ţinem seamă. Unchiul Jorge, cel mai tânăr dintre unchi şi cu o existenţă supraagitată, se împărţea curajos între tot felul de afaceri şi aventuri antreprenoriale, ducând o intensă viaţă de noapte, cu fuste, petreceri şi pahare. Se povestea despre el că a fost eroul unei neînţelegeri tragicomice, care s-a petrecut într-un alt cabaret: El Embassy. *Show-ul* tocmai începuse, dar interpreta nu putea să cânte, deoarece de la una dintre mese un beţiv o întrerupea ireverenţios. În faţa lumii care înţesase cabaretul, unchiul Jorge se ridicase în picioare, răcnind ca un Quijote: „Linişte, mizerabile, că altfel te învăţ eu să respecţi o doamnă”, şi

îndreptându-se spre neghiob în poziţie pugilistică, descoperi numai după o clipă că devenise ridicol, fiindcă întreruperea cântăreţei făcea parte din program. Era acolo, într-adevăr, doar la două mese de noi, foarte elegant, cu faţa de-abia luminată de chibriturile fumătorilor şi de felinarele ospătarilor. Alături de el, am recunoscut-o pe mătuşa Gaby, soţia lui, şi chit că se aflau la numai riţiva metri de noi, se încăpăţânau amândoi să nu privească înspre partea în care ne găseam. Era cât se poate de clar: mă văzuseră sărutând-o pe mătuşa Julia, înţeleseseră totul, dar optau pentru o orbire diplomatică. Javier a cerut nota de plată şi am ieşit aproape imediat din NegroNegro; unchiul Jorge şi mătuşa Gaby s-au abţinut să ne privească, chiar şi când am trecut pe lângă ei, atingându-i uşor. În taxi, spre Miraflores, toţi patru stăm muţi şi pleoştiţi, iar Nancy rezumă ceea ce ne frământa pe toţi: „Gata cu liniştea, s-a pornit tămbălăul!”

Însă, ca într-un reuşit film de suspans, în zilele următoare nu se petrecu nimic. Niciun indiciu nu te lăsa să ghiceşti că tribul familial fusese pus în gardă de unchii Jorge şi Gaby. Unchiul Lucho şi mătuşa Olga n-au scăpat niciun cuvânt care să-i fi permis Juliei să presupună că ştiau, iar joi, când am apărut – vitejeşte – la ei, la prânz, s-au purtat cu mine ca de obicei, firesc şi afectuos. Nici verişoara Nancy n-a fost ţinta vreunei întrebări ispititoare din partea mătuşii Laura şi a unchiului Juan. Acasă, bunicii păreau ca picaţi din lună şi mă tot întrebau, cu cel mai nevinovat aer din lume, dacă o mai însoţeam la cinematograf pe Julita, „care-i aşa de amatoare de filme”. Au fost zile de nelinişte, în care, exagerând cu prudenţa, eu şi mătuşa Julia am hotărât să nu ne mai vedem, nici măcar pe ascuns, cel puţin o săptămână. Vorbeam în schimb la telefon. Cel puţin de trei ori pe zi, mătuşa Julia ieşea să-mi dea telefon de la băcănia din colţ, ne comunicam observaţiile în legătură cu temuta reacţie a familiei şi făceam tot felul de presupuneri. Era oare posibil ca unchiul Jorge să se fi decis să păstreze secretul? Eu ştiam că aşa ceva este de necrezut, având în vedere obiceiurile celor din familie. Şi atunci? Javier avansa ipoteza că mătuşa Gaby şi unchiul Jorge ar fi avut la activ atâtea pahare de whisky, încât nu şi-au dat bine seama cum stăteau lucrurile, că în mintea lor nu ar fi rămas decât o vagă bănuială şi nu doriseră să dezlănţuie un scandal pentru ceva nedovedit întru totul. Puţin din curiozitate, dar şi din masochism, am făcut în acea săptămână

un tur prin căminele clanului, ca să ştiu la ce mă puteam aştepta. N-am remarcat nimic deosebit, în afară de o curioasă omisiune, care mi-a suscitat o întreagă serie de speculaţii. Mătuşa Hortensia, care mă invitase la un ceai cu pişcoturi, în două ore de conversaţie n-a amintit-o nici măcar o dată pe mătuşa Julia. „Ştiu totul şi pun ceva la cale", îl asiguram eu pe Javier, iar el, sastisit că nu i se mai vorbea despre nimic altceva, îmi răspunse: „în fond, arzi de nerăbdare să izbucnească scandalul ăsta, ca să ai despre ce scrie."

În acea săptămână, bogată în evenimente, m-am văzut pe neaşteptate convertit în protagonist al unui incident de stradă şi într-un fel de escortă a lui Pedro Camacho. Veneam de la Universitatea San Marcos, după ce aflasem rezultatele unui examen de Drept procesual, ros de remuşcări pentru că luasem o notă mai mare decât prietenul meu Velando (el era cel care învăţase), când, la trecerea prin parcul Universităţii, m-am întâlnit întâmplător cu Genaro-tatăl, patriarhul falangei de proprietari ai posturilor de radio Panamericana şi Central. Am mers împreună până la strada Belén, discutând. Era un bărbat care se îmbrăca mereu în culori închise şi întotdeauna sobru, la care scribul bolivian se referea câteodată numindu-l – lesne de presupus de ce – „Negroid".

— Prietenul dumitale, geniul, ne tot dă dureri de cap, îmi zise. M-am săturat până peste cap! Dacă n-ar fi aşa de productiv, de mult l-aş fi dat pe uşă afară.

— Alt protest de la ambasada argentiniană? l-am întrebat.

— Nu ştiu ce încurcături mai pregăteşte, mi se plânse Genaro-tatăl. A început să ia lumea peste picior, să treacă personaje dintr-o piesă de teatru radiofonic într-alta şi să le schimbe numele, ca să-i zăpăcească pe ascultători. Nevastă-mea îmi atrăsese deja atenţia, iar acum suntem căutaţi la telefon, au sosit chiar şi două scrisori: preotul din Mendocita se numeşte ca şi martorul lui Iehova, iar ăsta ca preotul. Eu sunt prea ocupat ca să ascult teatrul radiofonic. Dumneata îl asculţi vreodată?

Coboram pe Colmena către Piaţa San Martín, printre omnibuzele care plecau în provincie şi micile cafenele ale chinezilor, când mi-am amintit că, în urmă cu câteva zile, vorbind de Pedro Camacho, mătuşa Julia mă făcuse să râd şi-mi confirmase bănuiala că scriitoraşul bolivian era un umorist care disimula:

— S-a întâmplat ceva deosebit de straniu: tânăra a născut un copilaş, care a murit la naştere şi a fost îngropat după tipic. Cum îţi explici totuşi că în episodul din după-amiaza aceasta îl botezau la catedrală?

I-am spus lui Genaro-tatăl că nici eu nu aveam timp să ascult teatrul radiofonic, că se prea poate ca toate aceste schimbări şi încurcături să fie o tehnică originală a lui Pedro Camacho de a-şi prezenta povestirile.

— Nu-l plătim ca să fie original, ci pentru a înveseli lumea, mi-a spus Genaro-tatăl, care nu era în toate privinţele un patron progresist, ci dimpotrivă, tradiţionalist. Cu asemenea glume o să-şi piardă popularitatea, iar cei ce ne furnizează materiale de propagandă n-or să ne mai trimită nimic demn de semnalat. Dumneata, care-i eşti prieten, spune-i să se lase de modernisme, că altfel poate să rămână fără pâine.

I-am sugerat să-i spună chiar el, ca patron: amenințarea ar avea mai multă greutate. Însă Genaro-tatăl dădu trist din cap, gest pe care îl moştenise şi Genaro-fiul:

— Nu admite nici măcar să-i vorbesc. I s-a urcat cam tare succesul la cap; de câte ori caut să-i vorbesc, este lipsit de respect.

Se dusese să-i aducă la cunoştinţă, civilizat, că se primeau telefoane şi să-i arate scrisorile de protest. Fără a catadicsi să-i răspundă măcar printr-un cuvânt, Pedro Camacho a luat cele două scrisori, le-a făcut bucăţele, fără a le mai deschide, şi le-a aruncat la coş. Pe urmă s-a apucat să bată la maşină, de parcă n-ar mai fi fost nimeni de faţă, iar Genaro-tatăl, când, în prag de apoplexie, pleca din acea pivniţă ostilă, l-a auzit murmurând: „Fiecare să-şi vadă de treaba lui.”

— Eu nu pot să mă mai expun la o asemenea bădărănie, ar însemna să-l dau afară, dar nici asta nu-i o soluţie realistă, conchise cu un gest de plictiseală. Dumneata nu ai însă nimic de pierdut, n-o să te insulte, doar eşti şi dumneata un fel de artist, nu? Dă-ne o mână de ajutor, fă-o pentru instituţie, vorbeşte-i!

I-am promis că aşa o să fac şi, într-adevăr, după emisiunea de la Radio Panamericana de la ora 12, m-am dus – din nefericire – să-l invit pe Pedro Camacho la o ceaşcă de luiză cu mentă. Ieşeam din Radio Central, când doi vlăjgani ne tăiară calea. I-am recunoscut imediat: erau doi fraţi mustăcioşi, gratagiii de la Carmangeria Argentina – un restaurant situat pe aceeaşi stradă,

în faţa colegiului maicilor din mănăstirea Belén –, unde chiar ei, cu şorţuri albe şi bonete de bucătar, frigeau pe cărbuni carne sângerândă şi burtă de vacă. Îl încadrară pe scribul bolivian cu un aer ameninţător, iar cel mai gras şi mai în vârstă dintre cei doi începu să-l ia la rost:

— Deci suntem nişte ucigaşi de copii, aşa-i, nenorocitule? Ce-ai crezut, haimana, că nu e nimeni în ţara asta care să te înveţe ce-i respectul?

În timp ce vorbea, se întărită şi mai tare, se înroşea, iar gura îi mergea tot mai repede. Fratele mai tânăr încuviinţa, ba chiar şi-a băgat şi el nasul, într-o pauză făcută de grăsanul mai mare:

— Şi chestia cu păduchii? Vasăzică, delicatesele femeilor din Buenos Aires sunt gângăniile pe care le iau din părul copiilor, pui de căţea? Crezi c-o să stau cu mâinile încrucişate când îmi bălăcăreşti mama?

Scribul bolivian nu dăduse înapoi niciun milimetru, îi asculta cu o expresie doctorală, privind – cu ochii săi bulbucaţi – când la unul, când la celălalt. Deodată, făcând caracteristica lui plecăciune uşoară, de maestru de ceremonii, şi pe un ton foarte grav, le adresă cea mai urbană dintre întrebări:

— Sunteţi cumva argentinieni?

Grataragiul cel gras, din ale cărui mustăţi începuse deja să curgă transpiraţia – se afla cu faţa la numai douăzeci de centimetri de cea a lui Pedro Camacho, lucru pentru care trebuise să se aplece bine –, răcni cu patriotism:

— Da, pui de lele, argentinieni şi mândri de asta!

După această confirmare – realmente inutilă, căci era de ajuns să îi auzi spunând doar două vorbe ca să-ţi dai seama că sunt argentinieni –, am observat că scribul bolivian, ca şi cum i se rupsese ceva pe dinăuntru, pălise, ochii lui scoteau săgeţi de foc, luase o înfăţişare ameninţătoare şi biciuind aerul cu degetul arătător, îi apostrofă astfel:

— Bănuiam eu! Ei bine, mergeţi atunci şi cântaţi tangouri!

Ordinul nu era umoristic, ci lugubru. Cele două namile rămaseră o clipă fără a mai şti ce să răspundă. Era clar că scribul nu glumea: deşi scund şi total lipsit de apărare, îi privea insistent, cu ferocitate şi dispreţ.

— Ce-ai zis? Întrebă în cele din urmă carmangiul grăsan, încurcat şi furios. Ceee, cum?

Cu perfecta lui pronunţie, Pedro Camacho repetă şi îmbogăţi ordinul:

— Să cântaţi tangouri şi să vă spălaţi în urechi! Şi după o foarte scurtă pauză, cu un calm care te înfiora, mai rosti, afectat şi imprudent, încă ceva, ce avea să ne piardă: Dacă vreţi să nu vă trag o săpunealã!

De data aceasta, eu am rămas mai uluit decât grataragiii argentinieni. Era o nebunie, dacă nu chiar o sinucidere, ca acest omuleţ, cu o statură de copil în clasa a patra primară, să făgăduiască o chelfăneală la două matahale de o sută de kilograme fiecare. Însă fratele mai gras reacţionase deja, îl prinsese pe scrib de guler şi, în râsetele mulţimii care se strânsese în jurul nostru, îl ridicase ca pe un fulg, urlând:

— Mie? O săpunealã? Îţi arăt eu ţie, prăpăditule...

Când l-am văzut pe grataragiul cel mare pregătindu-se să îl volatilizeze pe Pedro Camacho cu o lovitură de dreapta, nu-mi rămase altceva de făcut decât să intervin. L-am apucat de braţ, încercând totodată să-l eliberez din strânsoare pe condeier, care, învineţit şi atârnând în aer, se zbătea ca un păianjen; am izbutit să spun ceva în genul: „Ascultă, nu fi abuziv, dă-i drumul”, când, pe neaşteptate, grataragiul mai tânăr îmi dădu un pumn cu care m-a trântit la pământ. De aici, în timp ce, ameţit, mă ridicam anevoie în picioare şi mă pregăteam să pun în practică filosofia bunicului meu, un bărbat din şcoala veche, care mă învăţase că niciodată cineva din Arequipa, demn de acest ţinut, nu refuză o invitaţie la luptă (şi mai ales o invitaţie atât de contondentă, cum era directa primită în bărbie), am văzut cum grataragiul mai mare descărca asupra artistului o adevărată ploaie de palme (milos, preferase palmele în locul pumnilor, dată fiind osatura liliput a adversarului). După aceea, tot schimbând ghionturi şi pumni cu carmangiul mai tânăr („în apărarea artei”, mă gândeam), n-am mai putut vedea mare lucru. Pugilatul n-a durat cine ştie ce, dar când, în fine, cei de la Radio Central ne-au scos din mâinile zdrahonilor, eu mă alesesem cu câteva cucuie, iar condeierul avea faţa aşa de învineţită şi tumefiată, încât Genaro-tatăl a trebuit să îl ducă la medic. În loc să-mi mulţumească, fiindcă îmi pusesem pielea în joc apărându-i vedeta, Genaro-fiul, în după-amiaza acelei zile, m-a certat pentru o ştire pe care Pascual, profitând de confuzie, o strecurase în două buletine succesive şi care începea (cu o

anume exagerare) astfel: „Membri ai unei bande de argentinieni l-au atacat astăzi, în mod criminal, pe directorul redacţiei noastre, cunoscutul ziarist” etcetera.

Seara, când a apărut în mansarda mea de la Radio Panamericana, Javier a râs în hohote de aventura noastră pugilistică şi m-a însoţit când m-am dus la scrib să-l întreb cum se simţea. Îi puseseră peste ochiul drept o faşă, ca la piraţi, şi doi plasturi, unul pe gât şi altul sub nas. Cum se simţea? A făcut un gest de dispreţ, fără a da importanţă întâmplării, dar nici nu mi-a mulţumit că, din solidaritate cu el, m-am amestecat în bătaie. Unicul său comentariu l-a încântat pe Javier:

— Când ne-au despărţit cei de la Radio, grataragiii au fost salvaţi. Dacă ar mai fi durat câteva minute, lumea m-ar fi recunoscut şi vai de ei, îi linşa.

Ne-am dus la Bransa şi acolo ne-a povestit că odată, în Bolivia, un fotbalist „din această ţară”, care îi asculta emisiunile, a intrat în clădirea Radiodifuziunii înarmat cu un revolver, pe care, din întâmplare, paznicii l-au detectat la timp.

— Trebuie să ai grijă, îl preveni Javier. Lima este plină acum de argentinieni.

— Mai devreme sau mai târziu, or să ne mănânce cu totul viermii şi pe noi, filosofă Pedro Camacho.

Ne-a vorbit apoi despre transmigraţia sufletelor, pe care o socotea un adevăr revelat de Dumnezeu. Ne-a făcut şi o confidenţă: dacă ar exista posibilitatea opţiunii, într-o altă viaţă i-ar plăcea să fie un animal marin, longeviv şi liniştit, ca balenele sau broaştele ţestoase. Pentru a-mi exercita *ad honores* rolul de intermediar între el şi cei doi Genaro, pe care mi-i asumasem cu câteva ore înainte, am profitat de buna lui dispoziţie şi i-am transmis mesajul lui Genaro-tatăl: se primiseră telefoane şi scrisori, de la unii oameni care nu înţelegeau anumite episoade din teatrul radiofonic. Bătrânul îl ruga să nu mai complice subiectele, să aibă în vedere nivelul mediu al ascultătorilor, care este destul de scăzut. Am încercat să-i îndulcesc hapul arătându-mă de partea lui (cum şi eram în realitate): această rugăminte era absurdă, bineînţeles, ca să scrii după cum vrei trebuie să fii liber, eu mă limitam doar să-i spun ceea ce mi se ceruse.

M-a ascultat atât de tăcut şi de inexpresiv, încât m-a făcut să mă simt stânjenit. Când am terminat, nu mi-a spus niciun

cuvânt. Şi-a băut ultima înghiţitură de luiză, s-a ridicat, a mormăit că trebuie să se întoarcă în atelierul lui şi a plecat fără să-şi ia rămas bun. Se supărase oare fiindcă i-am zis de apelurile telefonice în faţa unui străin? Javier credea că da şi m-a sfătuit să-i cer scuze. Mi-am promis să nu mai fac niciodată pe mijlocitorul celor doi Genaro.

În acea săptămână, petrecută fără a o vedea pe mătuşa Julia, am ieşit din nou, câteva nopţi, cu prietenii din Miraflores, pe care nu-i mai căutasem de când cu amorul meu clandestin. Erau colegi de liceu sau tovarăşi de joacă din cartier, care studiau ingineria, ca negrul Salas, sau medicina, cum făcea roşcovanul de Molfino, ori începuseră să lucreze, asemenea lui Coco Lañas, şi cu care, de mic copil, împărţisem clipe minunate: miuţele şi parcul Salazar, înotul la clubul Terrazas şi valurile de pe plaja din Miraflores, petrecerile de sâmbătă, iubitele şi filmele. Dar în timpul acestor ieşiri mi-am dat seama că, după atâtea luni trecute fără a ne mai fi întâlnit, ceva din prietenia noastră se pierduse. Acum nu mai aveam, ca înainte, atâtea lucruri în comun. În nopţile acelei săptămâni, am făcut aceleaşi isprăvi pe care le făceam de obicei: ne-am dus în micul şi bătrânul cimitir Surco, pentru a încerca – „prădând" la lumina lunii, printre mormintele mişcate de cutremure – să ne smulgem vreun craniu găsit de unul dintre noi; ne-am scăldat goi în uriaşa piscină a staţiunii balneare Santa Rosa din apropiere de Ancón, pe atunci încă în construcţie, şi am colindat bordelurile întunecoase de pe bulevardul Grau. Băieţii erau aceiaşi, făceau aceleaşi trăsnăi, vorbeau despre aceleaşi fete, dar eu nu mai puteam să le vorbesc despre ceea ce mă interesa: literatura şi mătuşa Julia. Dacă le-aş fi spus că scriam povestiri şi că visam să ajung scriitor, fără îndoială că, la fel ca şi Nancy, s-ar fi gândit că mă sclintisem la cap. Şi dacă le-aş fi povestit – aşa cum ei îmi relatau mie cuceririle lor – că eu umblam cu o femeie divorţată, care nu-mi era amantă, ci numai iubită (în înţelesul cel mai firesc cu care este folosit cuvântul în Miraflores), m-ar fi luat, potrivit unei expresii nostime şi ezoterice, în vogă pe atunci, drept un nătărău de mare clasă. Nu-i dispreţuiam deloc pentru că nu citeau literatură, nici nu mă consideram superior fiindcă făceam curte unei femei desăvârşite, dar este lucru sigur că în acele nopţi, în timp ce scotoceam printre mormintele din Surco, străjuite de eucalipţi şi de *molles,* sau ne bălăceam sub stele la

Santa Rosa ori beam bere şi discutam preţul cu prostituatele lui Nanette, eu mă plictiseam şi mă gândeam mai mult la *Jocurile periculoase* (care nici în această săptămână nu fuseseră publicate în *El Comercio*) şi la mătuşa Julia, decât la ceea ce-mi spuneau ei.

Când i-am povestit despre decepţionanta mea reîntâlnire cu prietenii din cartier, Javier mi-a răspuns, umflându-şi pieptul:

— Păi sunt încă nişte puştani. Tu şi cu mine suntem deja bărbaţi, Varguitas.

XII

În centrul plin de praf al oraşului, cum treci de strada Ica, se află o casă veche, cu balcoane şi jaluzele, ai cărei pereţi – maculaţi de vreme şi de trecătorii nepăsători (mâini sentimentale care conturează inimi şi săgeţi şi gravează nume de femei, degete răuvoitoare care desenează sexe şi scriu cuvinte vulgare) – mai lasă încă să se vadă, ca şi când ai privi de departe, urme din ceea ce a fost zugrăveala iniţială, acea culoare care, în perioada colonială, împodobea locuinţele aristocratice: albastrul indigo. Construcţia – fostă reşedinţă de marchizi? – este astăzi o clădire cârpită, care, şubrezită de cutremure, de vânturile domoale din Lima şi de burniţele frecvente, rezistă ca prin minune. Atacată de molii de sus până jos, năpădită de guzgani şi chiţcani, a fost de multe ori împărţită şi subîmpărţită, pentru a adăposti din ce în ce mai mulţi locatari: nevoia făcuse din *patio* şi din încăperi adevăraţi stupi. O mulţime de condiţie modestă (care poate pieri strivită) trăieşte între pereţi despărţitori fragili şi sub tavane nesigure. Aici, la etajul al doilea, într-o jumătate de duzină de odăi pline de vechituri şi boarfe, lipsite poate de atracţie, dar ireproşabile din punct de vedere moral, funcţionează Pensiunea Colonială.

Stăpânii şi administratorii ei sunt cei trei Bergua, o familie venită la Lima în urmă cu treizeci de ani, din Ayacucho, oraş de piatră şi bogat în biserici, din zona de munte. La Lima, o, zei ai vieţii, familia a tot decăzut economic, social şi chiar fizic şi psihic, şi desigur că cei trei îşi vor da sufletul aici, în Cetatea Regilor, şi vor transmigra în vreun peşte ori pasăre sau insectă.

Acum, la Pensiunea Colonială s-a instalat o tristă decadenţă, iar clienţii sunt oameni umili şi insolvabili, în cel mai bun caz preoţi modeşti de provincie, veniţi în capitală la instanţele arhiepiscopale, şi în cel mai rău, ţărănci cu obrajii palizi şi cu ochi de vigonie, care îşi ţin banii în batiste trandafirii şi-şi spun rugăciunea în limba *quechua.* Pensiunea, bineînţeles, nu are slujnice, şi astfel toate treburile – făcutul paturilor, curăţenia, cumpărăturile, gătitul – cad pe umerii coanei Margarita Bergua şi ai fiicei sale, o fecioară de patruzeci de anişori care răspunde la îmbătătorul nume de Rosa. Coana Margarita Bergua este (după cum pare a indica numele său) o femeie foarte subţire, cât se poate de pipernicită, cu mai multe zbârcituri decât stafida şi care miroase a pisică (curios, pentru că în pensiune nu sunt

pisici). Munceşte neobosită, din zorii zilei şi până se înnoptează, iar mişcările sale prin casă, ca şi prin viaţă, sunt spectaculoase fiindcă, având un picior cu douăzeci de centimetri mai scurt decât celălalt, foloseşte un pantof tip piciorong, cu o platformă de lemn asemănătoare lădiţei unui lustragiu, pantof pe care i l-a făcut, cu mai mulţi ani în urmă, un priceput meşter din Ayacucho şi care, când este târât pe duşumea, produce zgomot. Strângătoare a fost întotdeauna, dar această virtute a degenerat cu timpul în manie; nu încape nicio îndoială că acum i se potriveşte de minune usturătorul adjectiv calificativ de calică. De pildă, nu îngăduie nici unui chiriaş să facă baie decât în prima vineri a fiecărei luni şi a statornicit obiceiul argentinian – atât de răspândit în ţara fraţilor noştri – de a nu trage apa la closet decât o dată pe zi (chiar ea o face, înainte de culcare), fapt căruia Pensiunea Colonială îi datoreste sută la sută duhoarea constantă, densă şi pătrunzătoare, care, mai ales la început, produce greaţă locatarilor (ea, cu imaginaţia ei de femeie care ticluieşte răspuns la orice lucru, susţine că mirosul puturos îi face să doarmă mai bine).

Domnişoara Rosa are (sau mai bine zis avea, deoarece de la marea tragedie nocturnă şi până astăzi s-a mai schimbat) suflet şi degete de artistă. Încă de mică, în Ayacucho, pe când familia era la apogeul său (stăpânea trei case de piatră, ceva pământ şi oi), a început să înveţe să cânte la pian şi a învăţat aşa de bine, încât a ajuns să dea un recital în teatrul oraşului, la care au asistat primarul şi prefectul: când părinţii ei au auzit aplauzele, au început să plângă de emoţie. Stimulaţi de succesul acestei serate, în timpul căreia câteva prinţese indigene au tropăit, soţii Bergua au hotărât să vândă tot ce aveau şi să se mute la Lima, pentru ca odrasla lor să poată deveni concertistă. În acest scop, au cumpărat acea hardughie (pe care apoi au vândut-o sau au închiriat-o bucată cu bucată), au cumpărat un pian şi au înscris-o pe înzestrata copilă la Conservatorul Naţional. Marele oraş lasciv a risipit însă iute iluziile provinciale. Nu peste multă vreme, soţii Bergua au descoperit ceva ce niciodată n-ar fi bănuit: că Lima era ca o grotă cu un milion de păcătoşi şi că toţi, fără măcar o amărâtă de excepţie, ţineau morţiş să o violeze pe inspirata ayacuchană. O dezbrăcau priviri obraznice pe care numai teama le descuraja şi îndepărta. Cel puţin aşa povestea – dimineaţa, după-amiaza şi seara – adolescenta cu cozi dichisite:

profesorul de solfegiu se năpustise asupra ei, gâfâind şi căutând să consume păcatul pe o saltea de partituri; portarul de la Conservator o examinase obscen, „n-ai vrea să fii târfa mea?”; doi colegi o invitaseră la WC, ca să-i arate cum fac ei pipi; poliţistul din colţ, pe care îl întrebase o adresă, luând-o drept altceva, a vrut să o mulgă, iar în autobuz, şoferul, în timp ce încasa preţul călătoriei, a pişcat-o de sfârcuri… Ferm hotărâţi să apere integritatea himenului (pe care tânăra pianistă trebuia să-l sacrifice numai viitorului ei stăpân şi soţ, potrivit codului de precepte morale – inflexibile ca marmura – ale celor de la munte), părinţii au retras-o de la Conservator, au angajat o domnişoară care să-i dea lecţii acasă, au îmbrăcat-o pe Rosa ca pe o călugăriţă şi i-au interzis să mai iasă pe stradă altfel decât însoţită de ei. Au trecut de atunci douăzeci şi cinci de ani şi himenul, într-adevăr, a rămas intact şi la locul lui, dar la ora actuală chestia nu mai are prea mare preţ, fiindcă, în afară de această ispită – de altfel deosebit de dispreţuită de tinerii moderni –, ex-pianista (de când s-a întâmplat tragedia, s-a renunţat la lecţii, iar pianul a fost vândut pentru a plăti spitalizarea şi doctorii) duce lipsă de altele pe care să le ofere. A amorţit, s-a împuţinat, s-a răsucit şi pare – înecată în tunicile antiafrodisiace pe care obişnuieşte să le poarte şi acoperită de acele glugi care îi ascund părul şi fruntea – mai degrabă un balot umblător decât o femeie. Persistă încă în ideea că bărbaţii o pipăie, o bagă în sperieţi cu propuneri ruşinoase şi vor să o violeze, dar acum până şi părinţii ei se întreabă dacă aceste himere au fost vreodată adevăr.

Figura realmente mişcătoare şi tutelară a Pensiunii Coloniale este însă don Sebastián Bergua, un bătrân cu fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet. Bărbat de modă veche, dacă vreţi, a păstrat de la strămoşii săi îndepărtaţi – acei conchistadori spanioli, fraţii Bergua, originari de prin ţinutul muntos Cuenca, sosiţi în Peru împreună cu Pizarro – nu atât acea înclinaţie spre exces care i-a îndemnat (pe fiecare dintre ei) să sugrume mârşav sute de incaşi şi să însămânţeze cam tot atâtea vestale din Cuzco, ci mai curând spiritul sincer catolic şi originala convingere că nobilii de viţă veche pot trăi din rentele lor şi din jaf, dar nu din sudoarea frunţii. Încă de mic copil se obişnuise să meargă zilnic la biserică şi să se împărtăşească în fiecare vineri, în cinstea Preacuratei, la care se

închina şi sub a cărei protecţie se pusese; se biciuise sau purtase pe piele un brâu din păr de cal cel puţin trei zile pe lună. Repulsia sa faţă de muncă, o chestie tipic argentiniană şi josnică, fusese întotdeauna aşa de mare, încât refuzase să încaseze până şi sumele ce i se cuveneau pentru imobilele închiriate şi care îi permiteau să trăiască; o dată înrădăcinat la Lima, nu s-a ostenit niciodată să meargă la bancă după dobânzile la bonurile fiduciare în care îşi investise banii. Aceste îndatoriri, treburi practice care sunt la îndemâna femeilor, trecuseră dintotdeauna în sarcina vrednicei Margarita şi, de când copila a crescut, a ex-pianistei.

Până la tragedia care a accelerat nemilos decăderea familiei Bergua, blestemată să i se stingă şi numele, viaţa în capitală a lui don Sebastián fusese aceea a unui scrupulos gentilom creştin. Obişnuia să se scoale târziu, nu din lene, ci pentru a nu lua micul dejun cu locatarii pensiunii – nu-i dispreţuia pe cei umili, însă credea în necesitatea de a păstra distanţele sociale şi, mai ales, rasiale –, gusta câte ceva şi se ducea să asculte liturghia. Spirit curios şi deschis către istorie, frecventa mereu alte biserici – San Agustín, San Pedro, San Francisco, Santo Domingo –, încât, în timp ce-şi făcea datoria faţă de Domnul, îşi împăca şi sensibilitatea, contemplând capodoperele credinţei coloniale; de altfel, aceste reminiscenţe în piatră ale trecutului îi purtau spiritul către vremurile – cu mult mai frumoase decât prezentul cenuşiu – ale conchistei şi ale coloniei, în care i-ar fi plăcut să trăiască şi să fie un temerar căpitan ori un pios nimicitor de idolatri. Rigid şi prudent, în costumul său negru, curat, în cămaşa cu guler şi manşete false, pe care lucea scrobeala, şi în pantofii săi de lac, după moda de la sfârşitul veacului, don Sebastián se întorcea – cuprins de fantezii paseiste – pe străzile extrem de aglomerate din centru, la Pensiunea Colonială. Acasă, tolănindu-se (potrivit spiritului său răsfăţat) într-un balansoar plasat spre balconul cu jaluzele, îşi petrecea restul dimineţii citind cu mormăituri ziarele, inclusiv rubricile de anunţuri, ca să afle ce se mai întâmplă prin lume. Credincios obârşiei sale, după prânz – pe care, neavând încotro, trebuia să-l împartă cu pensionarii, trataţi însă cu consideraţie – îşi făcea siesta, după tipicul spaniol. Pe urmă îşi punea din nou costumul de culoare închisă, cămaşa scrobită, pălăria cenuşie şi o apuca tacticos spre clubul Tambo-Ayacucho, stabiliment care

îşi avea sediul în câteva mansarde de pe strada Cailloma şi care reunea pe mulţi dintre cunoscuţii din încântătorul său ţinut andin. Jucând domino, cazino sau ombru, pălăvrăgind despre politică şi, uneori – era doar omeneşte –, despre subiecte nepotrivite pentru urechile domnişoarelor, vedea cum scăpăta soarele şi se revărsa întunericul. Atunci se înapoia la Pensiunea Colonială, îşi mânca singurel supa şi ghiveciul în odaia lui, asculta cine ştie ce program la radio şi adormea împăcat cu propria-i conştiinţă şi cu Dumnezeu.

Aşa era însă înainte. Astăzi, don Sebastián nu mai pune deloc piciorul în stradă, nu-şi mai schimbă veşmintele – care acum sunt, zi şi noapte, o pijama cărămizie, un halat albastru, nişte ciorapi de lână şi o pereche de papuci de alpaca –, şi, de la nenorocire, n-a mai rostit un cuvinţel măcar. Nu mai merge la biserică, nici nu mai citeşte ziarele. Când se simte ceva mai bine, pensionarii vârstnici (descoperind că toţi bărbaţii din lume sunt nişte satiri, stăpânii Pensiunii Coloniale n-au mai acceptat decât clientelă feminină şi bărbaţi decrepiţi, cu apetitul sexual evident sleit de boli sau vârstă) îl văd umblând ca o nălucă prin încăperile bătrâneşti şi întunecoase, cu privirea pierdută, nebărbierit şi cu părul răvăşit, plin de mătreaţă, sau îl văd întins, ceasuri întregi, în balansoar, legănându-se uşurel, mut şi rătăcit. Nu mai ia micul dejun şi nici prânzul cu oaspeţii, fiindcă – simţul ridicolului nu-i părăseşte pe aristocraţi nici la ospiciu – don Sebastián nu mai poate să-şi ducă lingura la gură, iar de mâncat îi dau soţia şi fata lui. Când îi este rău, pensionarii nu-l mai văd: bătrânul nobil stă la pat, în camera lui închisă cu cheia. În schimb îl aud; îi aud ţipetele şi vaietele, tânguirile sau răcnetele care zguduie geamurile. Nou-veniţii la Pensiunea Colonială se miră, în timpul acestor crize, că, în vreme ce urmaşul conchistadorilor urlă, coana Margarita şi domnişoara Rosa continuă să mănânce, să deretice prin casă, să bucătărească sau să servească masa şi să discute, ca şi când nu s-ar întâmpla nimic. Ei le cred lipsite de dragoste, cu inima de piatră, indiferente la suferinţele soţului şi tatălui lor. Celor inoportuni, care, arătând spre uşa încuiată, îşi iau inima în dinţi şi întreabă: „don Sebastián se simte rău?”, coana Margarita le răspunde fără chef: „N-are nimic, şi-o fi amintit de vreun lucru care-l înspăimântă, o să-i treacă.” Şi într-adevăr, după două sau trei zile, criza ia sfârşit, iar don Sebastián reapare pe coridoarele şi

prin camerele pensiunii Bayer, printre pânzele de păianjen, palid şi slab şi cu o înfăţişare de groază.

Dar despre ce nenorocire este vorba? Unde, când şi cum s-a întâmplat?

Totul a început cu douăzeci de ani în urmă, o dată cu sosirea la Pensiunea Colonială a unui tânăr cu ochii trişti şi îmbrăcat ca un călugăr. Era comis-voiajor, originar din Arequipa, suferea de constipaţie cronică, avea prenume de profet şi nume de peşte – Ezequiel Delfin – şi, în ciuda tinereţii sale, a fost primit la pensiune, deoarece fizionomia lui (era extrem de slab, cu oase fine şi de o paloare pronunţată) şi vădita-i religiozitate (în afară de cravată, fular şi brăţară, toate de culoare violetă, ascundea în bagajul lui şi o Biblie, iar printre cutele de la haină se ivea un scapular) păreau o garanţie contra oricărei tentative de prihănire a puberei.

Şi într-adevăr, la început, tânărul Ezequiel Delfin a adus numai mulţumire familiei Bergua. Era inapetent şi bine crescut, îşi plătea pensiunea cu regularitate şi avea obiceiuri plăcute: apărea din când în când cu violete pentru coana Margarita, câte o garoafă pentru butoniera lui don Sebastián, dăruia partituri şi chiar un metronom Rosei, la aniversarea ei. Timiditatea lui – care nu-i îngăduia să se adreseze cuiva decât dacă i se spunea ceva mai înainte şi, în asemenea cazuri, vorbea întotdeauna încet şi cu ochii în jos, niciodată cu privirea aţintită asupra conlocutorului –, comportamentul corect şi modul lui de a se exprima au plăcut mult soţilor Bergua, care s-au ataşat repede de oaspete şi, poate, în adâncul inimii lor – familia se trezise la viaţă datorită filosofiei celui mai mic rău din lume –, au început să nutrească speranţa de a şi-l face, cu vremea, ginere.

Don Sebastián, mai ales el, îl preţuia mult: îndrăgea oare, în plăpândul comis-voiajor, pe acel fiu pe care sârguincioasa soaţă şchioapă nu ştiuse să i-l dăruiască? Într-o după-amiază de decembrie l-a luat la plimbare până la schitul Santa Rosa din Lima, unde l-a văzut aruncând în fântână o monedă aurie şi cerând o favoare secretă, iar într-o duminică de vară toridă i-a oferit o îngheţată de citrice sub colonadele din Piaţa San Martín. Melancolic şi tăcut, băiatul părea o persoană distinsă. Suferea de vreo misterioasă boală sufletească sau trupească, ce îl devora, sau de vreo neostoită rană din dragoste? Ezequiel Delfin era tăcut ca un mormânt, iar uneori, când, cu toate măsurile de

prevedere cuvenite, soţii Bergua îl consolau şi îl întrebau de ce, fiind aşa de tânăr, stătea mereu singur, de ce nu se ducea niciodată la film sau la petreceri, de ce nu râdea şi de ce suspina atâta, cu privirea pierdută în gol, el se mărginea să roşească şi să bâiguie o scuză, fugea la baie, unde se încuia şi petrecea câteodată ore întregi, motivând că este constipat. Pleca şi venea din călătoriile lui de lucru ca un adevărat sfinx – familia n-a putut niciodată să afle măcar în ce ramură anume lucra, ce vindea –, iar aici, la Lima, când nu muncea, sta închis în camera lui. Citea Biblia ori era cufundat în meditaţii?

Cu gânduri ascunse şi înduioşaţi, coana Margarita şi don Sebastián îl îndemnau să asiste la exerciţiile de pian ale Rositei, ca să se mai învioreze, iar el se supunea: asculta într-un colţ al salonului, nemişcat şi atent, şi, la sfârşit, aplauda cu eleganţă. L-a însoţit de mai multe ori pe don Sebastián la biserică, la slujbele de dimineaţă; în săptămâna mare din acel an a făcut turul bisericilor împreună cu cei trei Bergua. Pe atunci, părea deja un membru al familiei.

Astfel se explică de ce s-au alarmat aşa de tare în ziua în care Ezequiel, de-abia întors dintr-o călătorie prin nordul ţării, a izbucnit din senin în plâns, în mijlocul prânzului, făcându-i pe ceilalţi pensionari să tresară neplăcut surprinşi – un judecător de pace din departamentul Ancash, un paroh din Caja tambo şi două fete din Huánuco, care învăţau la o şcoală de infirmiere – şi a răsturnat pe masă prăpădita porţie de linte, care tocmai i se servise. Cei trei l-au însoţit în cămăruţa lui, don Sebastián i-a împrumutat batista, coana Margarita i-a făcut o infuzie de luiză cu mentă, iar Rosa i-a învelit picioarele cu un pled. Ezequiel Delfin s-a liniştit după câteva minute, şi-a cerut scuze pentru „slăbiciunea lui”, i-a lămurit că în ultima vreme devenise foarte nervos, că, nu ştia din ce pricină, dar i se întâmplă destul de des, îl apucă plânsul la orice oră şi în orice loc. Ruşinat, aproape fără grai, le-a destăinuit că noaptea avea crize de teroare: rămânea treaz şi deprimat până dimineaţa, transpirând rece, gândindu-se la stafii şi compătimindu-se pentru propria-i singurătate. Mărturisirea lui a făcut-o pe Rosa să smiorcăie, iar pe şchioapă să se închine. Don Sebastián s-a oferit să doarmă la el în cameră, ca să-i inspire încredere şi să-l liniştească pe junele speriat. Drept mulţumire, acesta i-a sărutat mâinile.

Au tras un pat în odăiţă, aranjat la repezeală de coana Margarita şi de fata ei. Don Sebastián era pe atunci un bărbat în floarea vârstei, în jur de cincizeci de ani, şi avea obiceiul să facă, înainte de a se băga în pat, cincizeci de exerciţii pentru muşchii abdominali (le făcea înainte de culcare şi nu când se scula, ca să se deosebească şi în acest fel de gloată), dar în acea seară s-a abţinut, ca să nu-l tulbure pe Ezequiel. Agitatul locatar se culcase devreme, după ce mâncase la cină o supă de măruntaie, făcută cu drag, şi după ce îl încredinţase pe don Sebastián că prezenţa lui îl calmase deja şi că era sigur că avea să doarmă buştean.

Amănuntele acelei nopţi nu se vor şterge niciodată din memoria gentilomului ayacuchan: îl vor chinui, în somn sau în stare de veghe, până la sfârşitul zilelor sale şi, cine ştie, poate vor continua să-l urmărească şi în viitoarea lui viaţă. Stinsese lumina devreme, auzise respiraţia domoală a sensibilului comis-voiajor din patul vecin şi se gândise satisfăcut: „A adormit”! Simţea însă că şi pe el îl dobora somnul, auzise clopotele de la catedrală şi hohotitul îndepărtat al unui beţiv. Apoi a adormit şi a visat cu plăcere cel mai încântător şi reconfortant vis: într-un castel cu turnurile ascuţite, plin de steme, pergamente, flori heraldice şi arbori genealogici – care mergeau de la strămoşii lui până la Adam –, seniorul de Ayacucho (chiar el era!) primea un bogat tribut, entuziasmul fierbinte şi supunerea unei mulţimi de indieni păduchioşi, care îi umpleau sipetele şi, în acelaşi timp, îi satisfăceau vanitatea.

Deodată – trecuseră cincisprezece minute sau trei ore? Îl trezi ceva care putea fi un zgomot, un presentiment ori poticneala unei stafii. Izbuti să întrezărească, în întunericul discret atenuat de o dâră de lumină ce venea prin perdeaua dinspre stradă, o siluetă ce se ridică din patul de alături şi plutea uşor spre uşă. Ameţit încă de vis, socoti că tânărul constipat se duce la closet să se screamă sau că i se făcuse iarăşi rău. Cu glasul stins, l-a întrebat: „Ezequiel, te simţi bine?” în loc de răspuns, a auzit clar zăvorul de la uşă (care era ruginită şi scârţâia). N-a înţeles, s-a ridicat uşor din pat şi, puţin cam speriat, l-a întrebat din nou: „Ţi s-a întâmplat ceva, Ezequiel, pot să te ajut?” A simţit atunci că tânărul – oameni-pisică deosebit de agili, care îţi dau senzaţia ubicuităţii – se înapoiase şi acum era acolo, lângă pat, în picioare, astupând mica rază de lumină care se strecura prin

fereastră. „Dar spune-mi, Ezequiel, ce ai”, a murmurat el, bâjbâind după întrerupătorul de la veioză. În acel moment a primit prima lovitură de cuţit, cea mai profundă şi îngrijorătoare, care s-a cufundat în plexul lui brahial de parcă ar fi intrat într-o bucată de unt şi i-a trepanat o claviculă. Don Sebastián era sigur că a răcnit, că a strigat după ajutor. În timp ce încerca să se apere şi să se descurce din cearşafurile care i se înfăşuraseră în jurul picioarelor, se mira că nici nevasta, nici fata, nici ceilalţi pensionari n-au dat fuga să-l scape. Însă, în realitate, nimeni nu auzise nimic. Mai târziu, când poliţia şi judecătorul reconstituiau măcelul, toţi se minunau cum de nu a putut să-l dezarmeze pe criminal, el fiind robust, iar Ezequiel un sfrijit. Ei nu aveau de unde să ştie că, în întunericul însângerat, propagandistul medical era parcă posedat de o forţă supranaturală: don Sebastián de-abia pridea să scoată urlete imaginare şi să încerce să ghicească direcţia următoarei lovituri, pentru a o para cu mâinile.

A încasat circa paisprezece sau cincisprezece lovituri de cuţit (medicii opinau că rana deschisă în fesa stângă însemna – coincidenţă uluitoare care îl îmbătrâneşte pe om într-o noapte şi îl face să creadă în Dumnezeu – că primise două lovituri în acelaşi loc), repartizate în mod echitabil de-a lungul şi de-a latul trupului său, cu excepţia feţei, unde – minune a Sfintei Fecioare, cum credea coana Margarita, sau a Santei Rosa, după cum spunea tiza sa? – nu avea nici măcar o zgârietură. Cuţitul, s-a dovedit mai apoi, era al familiei Bergua şi dispăruse misterios din bucătărie cu o săptămână înainte. Avea lama de cinrisprezece centimetri, iar tăişul foarte ascuţit şi lăsase trupul bărbatului din Ayacucho mai cicatrizat şi mai ciuruit decât cel al unui spadasin.

Cărei împrejurări se datoreşte faptul că don Sebastián n-a murit totuşi? Întâmplării, mizericordiei divine şi (mai ales) unei tragedii aproape şi mai mari. Nimeni nu-l auzise, don Sebastián, cu paisprezece – cincisprezece? – lovituri de cuţit în trup, tocmai îşi pierduse cunoştinţa şi, în întuneric, îşi elimina fecalele, iar agresorul putea să ajungă în stradă şi să dispară pentru totdeauna. Dar, ca şi pe alte celebrităţi ale istoriei, l-a pierdut un capriciu extravagant. O dată sfârşită rezistenţa victimei sale, Ezequiel Delfin a aruncat cuţitul şi, în loc să se îmbrace, el s-a dezbrăcat. Gol puşcă, a deschis uşa, a traversat coridorul, S-a

înfăţişat în camera coanei Margarita Bergua şi, fără alte explicaţii, s-a năpustit asupra patului cu intenţia clară a împreunării adultere. De ce tocmai ea? De ce a încercat să violeze o femeie, de obârşie nobilă, e adevărat, dar ajunsă la vârsta de cincizeci de ani, care are picioarele scurte, e scundă, amorfă şi, în fine, după legile oricărei estetici cunoscute, e de o urâţenie fără leac şi de nimic altceva atenuată? De ce n-a încercat mai curând să culeagă fructul interzis al pianistei adolescente, care, în afară de faptul că era virgină, avea răsuflarea puternică, era păroasă şi cu pielea de alabastru? De ce n-a încercat să violeze seraiul tăcut al infirmierelor din Huánuco, care erau la vârsta de douăzeci de ani şi, probabil, plăcute şi apetisante? Acestea au fost umilitoarele considerente care au determinat instanţa judecătorească să accepte teza apărării, potrivit căreia Ezequiel Delfin era tulburat, şi să-l trimită la spitalul Larco Herrera, în loc să-l bage la puşcărie.

Când a primit vizita neaşteptată şi galantă a tânărului, coana Margarita Bergua a înţeles că s-a întâmplat ceva foarte grav. Era o femeie cu capul pe umeri şi nu-şi făcea iluzii despre nurii ei: „la mine nu vine nimeni să mă violeze, nici măcar în vis, şi mi-am dat seama imediat că intrusul dezbrăcat e dement sau criminal”, a declarat ea. S-a apărat, prin urmare, ca o leoaică întărâtată – în mărturia ei, a jurat pe Sfânta Fecioară că avântatul june n-a reuşit să-i fure niciun sărut – şi, pe lângă faptul că a împiedicat ultragierea onoarei sale, a salvat şi viaţa bărbatului. În timp ce îl ţinea la distanţă pe degenerat, cu zgârieturi, muşcături, lovituri de coate şi de genunchi, ţipa cât putea (ea urla cu adevărat), deşteptându-şi fata şi pe ceilalţi locatari. Rosa, judecătorul din Ancash, parohul din Cajatambo şi cele două infirmiere l-au imobilizat pe exhibiţionist, l-au legat fedeleş şi au pornit-o cu toţii în căutarea lui don Sebastián: mai trăia oare?

Le-a luat o oră până au izbutit să facă rost de o ambulanţă care să-l ducă la Spitalul Arhiepiscop Loayza şi aproape trei ceasuri până a venit poliţia să-l scape pe Lucho Abril Marroquín de unghiile tinerei pianiste, care, furioasă – din pricina rănilor provocate tatălui ei? datorită ofensei aduse mamei sale? sau poate, ca orice făptură omenească, cu pulpele aprinse şi cu ascunse unghere veninoase, pentru figura pe care i-o făcuse ei? –, se ostenea să-i scoată ochii şi să-i soarbă sângele. Tânărul

propagandist medical, la poliţie, recăpătându-şi tradiţionala lui suavitate în gesturi şi voce, înroşindu-se când vorbea, ca un timid fără prihană, a negat cu fermitate evidenţa. Familia Bergua şi pensionarii îl defăimau, iar el susţinea că niciodată nu atacase pe nimeni, niciodată nu încercase să constrângă vreo femeie şi cu atât mai mult o schiloadă ca Margarita Bergua, care, prin bunătatea ei şi consideraţia pe care i-o arătase, era – bineînţeles, după soţia lui, acea fată cu ochi de italiancă, cu coate şi genunchi armonioşi şi care venea din ţara cântului şi a dragostei – persoana pe care o respecta şi iubea cel mai mult pe lumea asta. Seninătatea, politeţea şi blândeţea sa, excelentele referinţe date despre el de şefii şi colegii de la Laboratoarele Bayer, dosarul imaculat de la poliţie i-au făcut pe apărătorii ordinii să şovăie. Era oare posibil – magie de nepătruns a înşelătoarelor aparenţe! – ca totul să fie o conjuraţie a nevestei şi fiicei victimei şi a pensionarilor împotriva acestui bărbat subţire? Cea de a patra putere în stat a examinat această ipoteză şi a susţinut-o.

Pentru a îngreuna lucrurile şi a menţine suspansul în oraş, ţinta delictului, don Sebastián Bergua, nu era capabil să îndepărteze îndoielile, căci se zbătea între viaţă şi moarte în cunoscutul spital de pe bulevardul Alfonso Ugarte. I se făceau substanţiale transfuzii de sânge, care au adus pe mulţi dintre cei originari din provincia lui, membri ai clubului Tambo-Ayacucho, în pragul tuberculozei: informaţi despre tragedie, ei veniseră imediat să se ofere ca donatori. Aceste cheltuieli, plus serurile, cusăturile, dezinfecţiile, pansamentele, infirmierele care se tot schimbau la căpătâiul bolnavului, doctorii care i-au sudat oasele, i-au readus organele în stare de funcţionare şi i-au calmat nervii au mistuit în câteva săptămâni veniturile familiei, deja diminuate (de inflaţie şi de galopantul cost al vieţii). Margarita Bergua a trebuit să vândă pe un preţ de nimic bonurile fiduciare, să reîmpartă şi să-şi închirieze proprietatea cu bucata, iar familia să se înghesuie la etajul al doilea, unde vegetează şi astăzi.

Da, don Sebastián a fost salvat, dar recuperarea lui, la început, nu a părut suficientă pentru a înlătura dubiile poliţiei. Ca urmare a loviturilor de cuţit, a spaimei prin care trecuse sau a tentativei de dezonorare a soţiei lui, a rămas mut (ba unii chiar clevetesc că se tâmpise). Nu era în stare să pronunţe

barem un cuvânt, privea totul şi pe toţi cu inexpresivitatea apatică a unei broaşte ţestoase. Nu i se supuneau nici degetele, fiindcă n-a putut (dar a vrut?) să răspundă nici măcar în scris la întrebările puse la judecarea smintitului.

Procesul a atins proporţii neobişnuite, iar în timpul audierilor, Cetatea Regilor aştepta fierbând. Lima, întregul Peru (toată America metisă?) au urmărit cu pasiune dezbaterile din instanţă, replicile şi contrareplicile experţilor, concluziile procurorului şi ale avocatului apărării, un renumit jurisconsult venit special de la Roma, oraşul de marmură, ca să-l apere pe Lucho Abril Marroquín, deoarece acesta era însurat cu o italiancă, compatrioata şi, pe deasupra, chiar fiica apărătorului!

Ţara se împărţise în două mari tabere. Cei convinşi de inocenţa propagandistului medical – toate ziarele – susţineau că don Sebastián se aflase pe punctul de a fi victima nevestei sale şi a vlăstarului lor, aliate pe ascuns cu judecătorul din Ancash, preotul din Caja tambo şi infirmierele din Huánuco, urmărind, desigur, moştenirea şi, respectiv, câştigul. Jurisconsultul roman a pledat convingător în favoarea acestei ipoteze, garantând că, observând demenţa neagresivă a lui Lucho Abril Marroquín, familia şi pensionarii ei conspiraseră să-i arunce crima în spinare (sau poate să-l aţâţe să o comită?). Şi a tot acumulat argumente pe care presa le proslăvea, le aplauda şi le consfinţea ca demonstrate: ar putea cineva în toate minţile să creadă că un om primeşte, într-o respectuoasă tăcere, paisprezece sau poate chiar cincisprezece împunsături de cuţit? Şi dacă, într-adevăr, don Sebastián Bergua urlase de durere, după cum era şi normal, ar putea cineva zdravăn la cap să creadă că nici nevasta, nici fiica, nici judecătorul, nici părintele, nici infirmierele n-au auzit acele strigăte, când Pensiunea Colonială are pereţii despărţitori din paie şi lut, prin care trece până şi bâzâitul muştelor sau mersul scorpionului? Şi cum a fost posibil ca pensionarele din Huánuco, eleve cu note foarte bune la şcoala de infirmiere, să nu reuşească să acorde rănitului primul ajutor, aşteptând cu neruşinare sosirea ambulanţei, în vreme ce gentilomul pierdea sânge? Şi cum a fost posibil ca nici unuia dintre cei şase adulţi – văzând că ambulanţa întârzie – să nu-i treacă prin minte un lucru elementar până şi pentru un oligofren, şi anume să caute un taxi, mai ales că o statie de taxiuri se afla chiar la colţul de

lângă Pensiunea Colonială? Nu erau toate acestea stranii, încurcate şi acuzatoare?!

Reţinut în Lima trei luni, preotului din Cajatambo – care venise în capitală doar pentru patru zile, ca să facă demersuri pentru o nouă statuie a lui Christos pentru biserica din satul său, deoarece pe cea veche o decapitase liota de copii, cu lovituri de praştie –, frământat de perspectiva condamnării pentru tentativă de omucidere şi de a-şi petrece restul zilelor la închisoare, i-a cedat inima şi a murit. Moartea lui a electrizat opinia publică şi a avut un efect distrugător pentru apărare; ziarele au întors acum spatele jurisconsultului de import, l-au acuzat de cazuistică, manevre de culise, că e colonialist şi peregrin şi că a provocat moartea bunului pastor, prin insinuările lui sibiline şi anticreştine. Judecătorii, docilitate de păpuriş care se apleacă după vântul din presă, i-au ridicat privilegiul pe motiv că era străin, l-au privat de dreptul de a mai pleda în tribunalele peruane şi, printr-o decizie pe care ziarele au aclamat-o cu triluri naţionaliste, l-au trimis în Italia, ca indezirabil.

Moartea preotului din Cajatambo i-a salvat pe toţi, mamă, fiică şi chiriaşi, de la o posibilă condamnare pentru tentativă de omor şi tăinuire criminală. În ton cu presa şi opinia publică, procurorul şi-a îndreptat simpatia spre familia Bergua şi a acceptat, ca la început, versiunea acesteia asupra întâmplărilor. Noul avocat al lui Lucho Abril Marroquín, un jurist peruan, a schimbat radical strategia: a recunoscut că cel pe care îl apăra comisese delictele, dar a subliniat iresponsabilitatea lui totală, cauzată de paropsie şi rahitism sufletesc, combinate cu schizofrenie şi cu alte tare din domeniul patologiei mintale, confirmate de depoziţiile convingătoare ale unor cunoscuţi psihiatri. Ca probă hotărâtoare, s-a invocat atunci faptul că inculpatul a ales, dintre cele patru femei din Pensiunea Colonială, pe cea mai bătrână şi singura care era şchioapă. În cursul ultimei dezbateri din instanţă – climax dramatic adorat de actori şi care înfioară publicul –, don Sebastián, care până atunci stătuse tăcut şi urduros pe un scaun, de parcă procesul nu l-ar fi privit, a ridicat încet o mână şi, cu ochii injectaţi de efort, mânie şi umilinţă, l-a arătat fix pe Lucho Abril Marroquín timp de un minut, verificat pe cronometru (un ziarist *dixit).* Gestul a fost considerat aşa de extraordinar, de parcă statuia ecvestră a lui

Simón Bolívar ar fi luat-o din loc... Curtea a acceptat opinia procurorului, iar Lucho Abril Marroquín a fost închis într-un ospiciu.

Familia Bergua n-a mai reuşit să-şi revină. A început prăbuşirea lor materială şi morală! Ruinaţi de doctori şi avocaţi de duzină, au fost siliţi să renunţe la lecţiile de pian (şi, prin urmare, la ambiţia de a face din Rosa o artistă internaţională) şi să-şi coboare nivelul de viaţă până la extremele care se învecinează cu prostul obicei al postului şi al slinoşeniei. Bătrâna hardughie s-a dărăpănat şi mai tare, s-a impregnat de praf, moliile au continuat s-o atace, iar pânzele de păianjen au năpădit-o cu totul. I s-au împuţinat şi clienţii, iar calitatea lor a tot coborât, până a ajuns la categoria hamali şi slujnice. Culmea a fost venirea într-o zi a unui cerşetor, care a bătut la uşă şi a întrebat, cutremurător: „Acia-i *Dolmitolu* Colonial?"

Astfel, zi după zi, lună după lună, au trecut treizeci de ani.

Familia Bergua părea deja împăcată cu starea de mediocritate, când, pe neaşteptate, s-a întâmplat ceva care a tulburat-o adânc, ca bomba atomică ce a dezintegrat, într-o dimineaţă, cele două oraşe japoneze. Radioul nu funcţiona de mai mulţi ani şi tot de atunci bugetul familial nu mai permitea nici cumpărarea ziarelor. Veştile din lume nu mai ajungeau, aşadar, în casa Bergua decât rareori şi doar indirect, prin comentariile şi bârfele oaspeţilor neciopliţi.

Însă într-o seară – ce întâmplare! –, un camionagiu din Castrovirreyna a izbucnit într-un râs de bădăran, însoţit de un scuipat scârbos, a murmurat „Ţicnitul este de admirat!" şi a aruncat apoi pe măsuţa din salon exemplarul din *Ultima Hora* din care citise. Ex-pianista a luat ziarul de pe măsuţa plină de zgârieturi şi l-a răsfoit. Deodată, paloare de femeie sărutată de vampir, a ţâşnit înspre dormitor, strigându-şi mama cât putea de tare. Au citit împreună cumplita veste şi după aceea, urlând, i-au citit-o, făcând cu rândul, şi lui don Sebastián, care a înţeles sigur, căci imediat l-a cuprins una din crizele lui sonore, ce îl făceau să sughiţă, să asude, să plângă cu ţipete şi să se învârtă ca un apucat.

Dar ce ştire provocase o asemenea alarmă în această familie crepusculară?

În zorii zilei precedente, într-un pavilion deschis vizitatorilor de la Spitalul de Psihiatrie Victor Larco Herrera din cartierul

Magdalena del Mar, o persoană internată, care petrecuse între zidurile ospiciului foarte, foarte mult timp, decapitase un infirmier cu bisturiul, ştrangulase un bătrân suferind de catatóme, care dormea într-un pat vecin cu al său, şi fugise în oraş, sărind surprinzător de uşor zidul dinspre Costanera. Comportamentul lui a provocat stupoare, deoarece întotdeauna fusese de un calm exemplar şi nu i s-a remarcat niciodată vreun gest agresiv, nici n-a fost auzit ridicând glasul. Timp de treizeci de ani, unica lui îndeletnicire fusese să oficieze slujbe imaginare Fecioarei María şi să împartă ostii invizibile unor persoane inexistente. Înainte de a fugi din spital, Lucho Abril Marroquín – care de-abia împlinise minunata, pentru un bărbat, vârstă de cincizeci de ani – scrisese un politicos bileţel de adio: „Regret, dar nu aveam altă cale ca să ies de aici. Mă aşteaptă un incendiu într-o veche casă din Lima unde o şchioapă arzând ca o torţă şi familia ei îl insultă grav pe bunul Dumnezeu. Am primit însărcinarea să sting focul.”

O va face? Îl va stinge? Va apărea acest reînviat din străfundul anilor ca să bage groaza, pentru a doua oară, în cei trei Bergua, aşa cum îi mai băgase deja în sperieţi? Cum va sfârşi terorizata familie din Ayacucho?

XIII

Săptămâna de neuitat a început cu un episod pitoresc (fără caracteristicile violente ale întâlnirii cu grataragiii), la care am fost martor şi, într-o oarecare măsură, protagonist. Genaro-fiul îşi petrecea viaţa făcând inovaţii în programe şi într-o bună zi a luat hotărârea să înviorăm buletinul de ştiri, alăturându-i diferite interviuri. Ne-a mobilizat pe mine şi pe Pascual şi astfel am început, de atunci, să transmitem zilnic un interviu pe o temă de actualitate, în emisiunea nocturnă de la Radio Panamericana. Aceasta însemna mai multă muncă pentru redacţia de informaţii (fără însă ca leafa să crească), dar mie nu mi-a părut rău, pentru că era amuzant. Punând întrebări – în studioul din strada Belén sau în faţa unui magnetofon – unor artişti de cabaret, parlamentari, fotbalişti sau copii minune, am descoperit că toată lumea, fără nicio excepţie, putea fi subiect de povestire.

Înainte de episodul memorabil, cel mai ciudat personaj pe care l-am intervievat a fost un toreador venezuelean. În acel sezon, avusese pe arena Acho un succes ieşit din comun. La prima lui coridă a tăiat mai multe urechi, iar la cea de a doua, după un spectacol fantastic în arenă, i s-a dat drept premiu o copită. Mulţimea l-a purtat pe braţe de la Rimac până la hotelul la care trăsese, în Piaţa San Martín. Însă la cea de a treia şi ultima sa coridă aici – biletele fuseseră revândute (chiar de el) la preţuri astronomice – n-a mai reuşit să vadă taurii, fiindcă, cuprins de panică, a fugit de ei toată după-amiaza; n-a mai fost în stare de nimic deosebit şi i-a omorât după mai multe încercări: la al doilea taur, a primit patru avertismente. Reacţia tribunelor a fost extraordinară: au vrut să dea foc arenei Acho şi să-l linşeze pe venezuelan, care, în fluierăturile asurzitoare ale mulţimii şi prin ploaia de perniţe, a trebuit să fie escortat până la hotel. În dimineaţa următoare, cu câteva ore înainte de plecarea avionului, i-am luat un interviu într-un mic salon al hotelului Bolívar. Am rămas uimit când am constatat că era mai puţin inteligent decât taurii cu care se lupta şi aproape la fel de incapabil ca şi ei să se exprime cu ajutorul cuvântului. Nu putea să construiască măcar o frază coerentă, nu nimerea niciodată timpurile verbale, modul lui de a-şi coordona ideile te trimitea cu gândul la tumori, afazie sau la oameni-maimuţă. Forma nu era cu nimic mai prejos decât conţinutul: folosea un limbaj nenorocit, alcătuit din diminutive şi cuvinte neterminate, pe

care – în lungile sale momente de lapsus – le nuanţa cu mormăieli zoologice.

Mexicanul pe care a trebuit să-l intervievez în lunea din săptămâna de neuitat era, dimpotrivă, un om lucid şi un vorbitor degajat. Conducea o revistă, scrisese cărţi despre revoluţia mexicană, prezida o delegaţie de economişti şi se instalase la hotelul Bolívar. A acceptat să vină la Radio şi m-am dus chiar eu să-l aduc aici. Era un bărbat înalt şi drept, bine îmbrăcat, cu părul alb, care mergea probabil spre şaizeci de ani. L-a însoţit şi nevasta, o femeie cu ochii vioi, scundă, care purta o pălărioară cu flori. Pe drumul de la hotel până la Radio am pregătit interviul, dar din înregistrare n-au mai rămas decât cincisprezece minute, după ce Genaro-fiul a intrat în panică, fiindcă economistul şi istoricul, în răspunsul la o întrebare, a atacat vehement dictaturile militare (suportam şi noi una, în Peru, instaurată de un oarecare Odria).

Episodul s-a petrecut în timp ce-i conduceam la hotel pe cei doi soţi. Era în toiul zilei, iar strada Belén şi Piaţa San Martin gemeau de lume. Doamna mergea pe partea dinăuntru a trotuarului, soţul ei la mijloc, iar eu înspre carosabil. Apucaserăm să trecem de Radio Central şi, ca să zic ceva, îi tot repetam bărbatului important că interviul fusese grozav, când am fost întrerupt de glăsciorul doamnei din Mexic:

— Doamne, ameţesc…

Am privit-o şi am văzut-o trasă la faţă, deschizând şi închizând ochii şi strâmbându-şi gura într-un mod ciudat. Reacţia economistului şi istoricului a fost însă surprinzătoare. Când a auzit avertismentul, i-a aruncat nevestei o privire scurtă, s-a uitat apoi la mine cu o expresie confuză şi imediat a privit iar înainte: în loc să se oprească, a mărit pasul. Cucoana mexicană a rămas lângă mine, făcând grimase de durere. Am reuşit s-o prind de braţ înainte de a se prăbuşi. Cum, din fericire, era puţintică la trup, am putut să o sprijin şi să o ajut, în vreme ce bărbatul de vază fugea iepureşte, lăsându-mi mie delicata sarcină de a-i târî soţia. Lumea ne făcea loc, se oprea să ne privească şi la un moment dat – ne aflam în dreptul cinematografului Colón, iar mexicana, pe lângă faptul că se schimonosise toată, mai începuse să facă şi spume la gură, îi curgeau mucii şi-i dăduseră lacrimile – l-am auzit pe un vânzător spunând: „Se mai şi pişă!” Era adevărat: soţia economistului şi

istoricului (care traversase strada Colmena şi dispăruse în mulţimea ce se îmbulzea la intrarea în barul hotelului Bolívar) lăsase o dâră gălbinicioasă în urma noastră. Când am ajuns la colţ, nu aveam altă soluţie decât să o iau pe sus şi să parcurg astfel, spectaculos şi galant, cei cincizeci de metri pe care-i mai aveam, printre şoferi care claxonau, poliţişti care fluierau şi curioşi care ne arătau cu degetul. Cucoana mexicană se tot răsucea în braţele mele, continuând să se strâmbe; pe mâini şi în nas simţeam că în afară de pipi mai făcuse ceva, mult mai urât. Din gât îi ieşea un zgomot slab, intermitent. La intrarea în hotelul Bolívar, am auzit poruncindu-mi-se răstit: „Camera 301”. Era bărbatul de seamă, pe jumătate ascuns pe după nişte draperii. După ce mi-a dat ordinul, a şters-o imediat, îndreptându-se cu pas uşor spre ascensor şi, în timp ce urcam, nici măcar n-a catadicsit să se uite la mine sau să-şi privească consoarta, ca şi cum ar fi dorit să nu pară impertinent. Liftierul m-a ajutat s-o duc pe cucoană până în cameră, însă n-am apucat să o lăsăm bine pe pat, că bărbatul superior ne-a şi împins literalmente spre ieşire şi, fără să mulţumească sau să-şi ia rămas bun, ne-a trântit uşa în nas; în acea clipă, am simţit în gură un gust sălciu.

— Nu-i un soţ rău, avea să-mi explice după aceea Pedro Camacho, ci un tip sensibil şi cu simţul ridicolului.

În după-amiaza aceea trebuia să citesc mătuşii Julia şi lui Javier o povestire pe care tocmai o terminasem: *Mătuşa Eliana. El Comercio* n-a publicat niciodată povestirea mea cu levitatorii, iar eu m-am consolat scriind o altă naraţiune, ce pornea de la o întâmplare petrecută în familia noastră. Eliana era una dintre multele mătuşi care ne frecventau casa când eram copil şi pe care eu o preferam celorlalte, pentru că îmi aducea ciocolată şi mă ducea din când în când să bem ceai la Cream Rica. Slăbiciunea ei pentru dulciuri era un motiv de zeflemea la întâlnirile tribului, unde se spunea că Eliana îşi cheltuia toată leafa ei de secretară pe prăjituri cu cremă, cornuri crocante, torturi moi şi ciocolată groasă de la La Tiendecita Blanca. Era plinuţă, drăgăstoasă, zâmbitoare şi vorbăreaţă; când, în absenţa ei, familia comenta faptul că rămăsese fată bătrână, îi luam întotdeauna apărarea. Într-o bună zi, mătuşa Eliana a încetat, în mod misterios, să mai vină pe la noi, iar familia n-a mai pomenit-o. Eu aveam pe atunci şase sau şapte ani şi-mi aduc

aminte că ascultam cu neîncredere răspunsurile rudelor, când întrebam de ea: a plecat în călătorie, e bolnavă, o să vină într-una din zilele următoare. Cam după cinci ani, întreaga familie s-a îmbrăcat deodată în negru şi în acea noapte, acasă la bunici, am aflat că fuseseră la înmormântarea mătuşii Eliana, care murise de cancer. Atunci s-a lămurit şi misterul. Mătuşa Eliana, care părea definitiv condamnată la celibat, s-a măritat intempestiv cu un chinez, proprietarul unei cârciumioare de pe Jesús María, iar familia (începând cu părinţii ei), îngrozită de perspectiva scandalului – pe atunci consideram scandalos faptul că bărbatul ei era chinez, dar acum deduc că tara lui principală era condiţia de cârciumar –, o declarase moartă încă din timpul vieţii şi n-a mai vizitat-o, nici n-a mai primit-o nimeni vreodată. Când a murit, au iertat-o însă – eram de fapt o familie de sentimentali –, s-au dus cu toţii la priveghi şi la înmormântarea ei şi au vărsat multe lacrimi.

Povestirea mea era monologul unui copil care, întins în patul lui, încerca să dezlege misterul dispariţiei mătuşii, iar ca epilog, priveghiul la căpătâiul protagonistei. Era o povestire „socială”, încărcată de mânie contra rudelor pline de prejudecăţi. O scrisesem în câteva săptămâni şi atâta le vorbisem Juliei şi lui Javier despre ea, încât s-au predat şi mi-au cerut să le-o citesc. Dar în acea după-amiază de luni, înainte de a o face, le-am relatat întâmplarea cu doamna mexicană şi remarcabilul ei bărbat. A fost o greşeală scump plătită, fiindcă această anecdotă li s-a părut mult mai amuzantă decât povestirea mea.

Devenise un obicei ca mătuşa Julia să vină la Radio Panamericana. Descoperiserăm că era locul cel mai sigur, deoarece contam şi pe complicitatea lui Pascual şi a Marelui Pablito. Apărea după orele cinci, când începea o perioadă de linişte: cei doi Genaro erau plecaţi şi aproape nimeni nu mai călca prin mansardă. Colegii mei de lucru, printr-o înţelegere tacită, cereau voie să se retragă „ca să-şi bea cafeluţa”, astfel încât eu şi mătuşa Julia puteam să ne îmbrăţişăm şi să vorbim fără martori. Câteodată mă apucam să scriu, iar ea citea o revistă sau se aştemea la taifas cu Javier, care ni se alătura de obicei pe la orele şapte. Ajunseserăm să formăm un grup de nedespărţit; în acea cămăruţă improvizată, iubirea mea pentru mătuşa Julia devenise cât se poate de firească. Puteam să ne luăm de mână sau să ne sărutăm, fără a atrage cuiva atenţia.

Aste ne făcea fericiţi. A păşi în universul mansardei însemna a fi liberi, stăpâni pe actele noastre, puteam să ne iubim, să vorbim despre orice ne interesa şi să ne simţim înconjuraţi de înţelegere. A pleca de aici însemna a intra într-o lume ostilă, în care eram siliţi să minţim şi să ne ascundem.

— Se poate spune că acesta este cuibul dragostei noastre? mă întreba Julia. Sau este de prost gust să-i zicem aşa?

— Bineînţeles că este de prost gust şi că nu se poate spune, i-am răspuns eu. Dar putem să-i zicem Montmartre.

Ne jucam de-a profesorul şi eleva şi îi explicam ce era grosolan, ce nu se putea spune sau face: introdusesem o cenzură inchizitorială în lecturile ei, interzicându-i toţi autorii săi favoriţi, care începeau cu Frank Yerby şi se terminau cu Corin Tellado. Ne distram ca nişte smintiţi, iar uneori intervenea şi Javier, cu logica lui năvalnică, în jocul de-a grosolănia.

Când am citit *Mătuşa Eliatia,* au asistat de asemenea Pascual şi Marele Pablito, fiindcă erau acolo şi n-am îndrăznit să-i dau afară, ceea ce a fost un mare noroc, deoarece au fost singurii care mi-au lăudat povestirea. Dar, cum erau subordonaţii mei, entuziasmul lor mi s-a părut suspect. Javier o găsea neverosimilă, nimeni n-ar crede că o familie poate ostraciza o fată pentru că s-a măritat cu un chinez, şi m-a asigurat că povestirea s-ar putea salva numai dacă soţul ar fi negru sau indian. Mătuşa Julia mi-a dat o lovitură serioasă, spunându-mi că povestirea era prea melodramatică, iar unele cuvinte, ca „tremurător” sau „suspinător”, i se păreau stridente. Tocmai mă pregăteam să o apăr pe *Mătuşa Eliana,* când am zărit-o pe Nancy la uşa mansardei. Era de ajuns să o vezi ca să înţelegi de ce venise:

— Acum chiar că s-a declanşat scandalul în familie, a spus pe nerăsuflate.

Pascual şi Marele Pablito, adulmecând un cancan de zile mari, erau numai urechi. I-am făcut semn verişoarei mele să se oprească, i-am cerut lui Pascual să pregătească buletinul de la orele nouă şi am coborât să bem o cafea, în jurul unei mese la Bransa, Nancy ne-a detaliat vestea, în timp ce se spăla pe cap, surprinsese o discuţie telefonică între mama sa şi mătuşa Jesús. Când a auzit vorbindu-se de „porumbei” şi a priceput că despre noi era vorba, i-a îngheţat sângele în vine. Nu erau foarte lămuriţi, dar îşi dăduseră seama de mult timp de amorul nostru,

fiindcă, la un moment dat, mătuşa Laura spusese: „închipuie-ţi că şi Camunchita i-a văzut de mână pe neruşinaţi, în Olivar de San Isidro” (lucru pe care îl făcusem, într-adevăr, o singură dată, cu câteva luni în urmă). Când a ieşit din baie (tremurând, spunea), Nancy s-a trezit faţă în faţă cu mama ei; a încercat să disimuleze – îmi ţiuiau urechile din cauza foehnului, nu puteam să aud nimic –, dar mătuşa Laura a întrerupt-o şi a certat-o, numind-o „codoaşa acelei stricate”.

— Eu sunt stricata? a întrebat mătuşa Julia, mai mult curioasă decât furioasă.

— Da, tu, a lămurit-o vară-mea, înroşindu-se. Ei cred că tu ai pus la cale toată povestea asta.

— E adevărat, eu sunt minor, studiam liniştit avocatura, până ce… am spus eu, dar nimeni nu s-a amuzat.

— Dacă află că v-am înştiinţat, mă omoară, a zis Nancy. Să nu suflaţi un cuvinţel, juraţi pe ce aveţi mai sfânt.

Părinţii ei o avertizaseră serios că va sta închisă în casă un an, fără să iasă nici măcar la slujbă la biserică, dacă va abuza de încrederea lor. Îi vorbiseră atât de solemn, încât ea a şovăit dacă să ne spună sau nu. Familia ştia totul de la început, dar păstrase o atitudine discretă, crezând că-i vorba doar de o toană, o cochetărie trecătoare a unei zvăpăiate care nu doreşte altceva decât să-şi înscrie în palmares o cucerire grozavă, un adolescent. Însă, cum mătuşa Julia nu avea scrupule încât să nu se mai expună pe străzi şi prin pieţe cu ţingăul şi astfel tot mai mulţi prieteni şi rude (până şi bunicii aflaseră, datorită clevetelii mătuşii Celia) descopereau această pasiune – care era o ruşine şi ceva dăunător puştiului (adică mie), căruia nu-i mai ardea de învăţătură de când divorţata îi sucise minţile—, familia hotărâse să intervină.

— Şi ce vor să facă pentru a mă salva? am întrebat-o, încă nu îndeajuns de speriat.

— Să scrie părinţilor tăi, mi-a răspuns Nancy. Au şi făcut-o. Unchii mai mari: unchiul Jorge şi unchiul Lucho.

Părinţii mei locuiau în Statele Unite, iar tata era un om aspru, de care mi-era foarte teamă. Crescusem departe de el, cu mama şi familia ei; după ce părinţii mei s-au împăcat, m-am dus şi eu să stau cu ei, dar nu mă înţelegeam deloc cu tata. Era conservator şi autoritar, iute la mânie; dacă era adevărat că i se

scrisese, ştirea avea să cadă ca o bombă, iar reacţia lui va fi, probabil, violentă. Julia m-a luat de mână, pe sub masă:

— Te-ai îngălbenit, Varguitas. Acum, zău că ai un subiect bun pentru o povestire.

— Cel mai bun lucru este să ne păstrăm cumpătul şi pulsul normal, mă încurajă Javier. Nu te speria şi hai să punem la cale strategia pentru a face faţă acestei situaţii dificile.

— Sunt furioşi şi pe tine, i-a atras atenţia Nancy. Şi pe tine te-au încondeiat cu acel cuvânt urât!

— Codoş? zâmbi mătuşa Julia. Dar, întorcându-se către mine, se întristă. Pe mine nu mă interesează decât faptul că or să ne despartă şi n-o să te mai pot vedea niciodată.

— Asta este supărător şi nu se poate rosti astfel, i-am explicat eu.

— Ce bine s-au prefăcut, zise mătuşa Julia. Nici sora, nici cumnatul meu, nimeni dintre rudele tale nu m-a făcut să bănuiesc că ştiu şi mă detestă. Ipocriţii ăştia au fost mereu foarte drăguţi cu mine.

— Deocamdată trebuie să nu vă mai vedeţi, a spus Javier. Julita să iasă cu curtezanii ei, iar tu invită alte fete. Familia o să creadă că v-aţi certat.

Descurajaţi, eu şi mătuşa Julia am admis că aceasta este unica soluţie. După ce Nancy a plecat – îi juraserăm că n-o vom deconspira niciodată – şi Javier s-a dus după ea, mătuşa Julia m-a însoţit până la Panamericana. Pe drum însă – ne ţineam de mână şi mergeam cu capul plecat –, în timp ce coboram pe strada Belén, umedă din cauza ploii mărunte, am înţeles amândoi, fără a simţi nevoia să ne-o spunem, că această strategie putea converti minciuna în adevăr. Dacă nu ne-am mai vedea, dacă fiecare ar ieşi în lume pe socoteala lui, ceea ce ne aparţinea, mai devreme sau mai târziu, avea să se isprăvească. A rămas stabilit să vorbim la telefon în fiecare zi, la anumite ore, şi ne-am despărţit sărutându-ne îndelung pe gură.

În timp ce urcam la mansarda mea, cu ascensorul care se zgâlţâia, am simţit – ca şi în alte rânduri – inexplicabila dorinţă de a-mi destăinui amarul lui Pedro Camacho. A fost ca o prevestire, fiindcă în birou mă aşteptau – prinşi într-o discuţie cu Marele Pablito, în timp ce Pascual strecura catastrofe în buletin (bineînţeles, nu mi-a respectat niciodată interdicţia de a include date despre morţi) – principalii colaboratori ai scribului bolivian:

Luciano Pando, Josefina Sánchez şi Batán. Au aşteptat docili să-i dau o mână de ajutor lui Pascual la ştirile de ultimă oră, iar după ce acesta şi Marele Pablito ne-au urat noapte bună, am rămas numai noi patru în mansardă; înainte de a vorbi, s-au privit stingheriţi. Subiectul era, fără îndoială, artistul.

— Dumneavoastră sunteţi cel mai bun prieten al său, de aceea am venit aici, a murmurat Luciano Pando. Era un omuleţ încovoiat, la vreo şaizeci de ani, cu privirea saşie, care purta, zi şi noapte, fie vară, fie iarnă, un fular soios. Nu-l ştiam altfel decât în acel costum maro cu dungi albastre, care era deja o ruină după atâta spălat şi călcat. Pantoful drept avea o gaură la călcâi, pe unde ieşea ciorapul: E vorba de ceva foarte delicat. Cred că bănuiţi…

— Nu, într-adevăr, nu, don Luciano, i-am zis. Vă referiţi la Pedro Camacho? Bine, da, suntem prieteni, deşi dumneavoastră ştiţi deja, e un om pe care nimeni nu reuşeşte niciodată să-l cunoască bine. I s-a întâmplat ceva?

A încuviinţat cu un semn din cap, apoi a amuţit, privindu-şi pantofii, de parcă îl copleşea ceea ce avea de spus. Şi-a interogat cu privirea colegii, care aşteptau gravi şi nemişcaţi.

— O facem din dragoste şi recunoştinţă, glăsui, cu vocea ei frumos catifelată, Josefina Sánchez. Că nimeni nu ştie, tinere, cât îi datorăm lui Pedro Camacho, noi care facem meseria asta aşa de prost plătită.

— Întotdeauna am fost a cincea roată la căruţă, nimeni nu da doi bani pe noi, trăiam aşa de complexaţi, că ne credeam nişte gunoaie, a spus Batán, atât de mişcat, încât mi-am închipuit că trebuie să se fi întâmplat vreun accident. Datorită lui am ajuns să ne preţuim meseria, de la el am învăţat că este o artă.

— Dar vorbiţi de parcă ar fi murit, am observat eu.

— Ce s-ar face lumea fără noi? zise Josefina Sánchez, citându-l pe idolul său fără să mă audă. Cine o să-i mai dea iluziile şi emoţiile care să o ajute să trăiască?

Era o femeie căreia i se dăruise acea voce frumoasă pentru a o despăgubi într-un fel pentru aglomerarea confuză care îi alcătuia trupul. Era imposibil să-i ghiceşti vârsta, deşi lăsase probabil în urma ei o jumătate de veac. Brunetă, îşi oxigena părul, care îi ieşea, galben pai, de sub un turban vişiniu şi îi curgea peste urechi, fără a reuşi, din nefericire, să i le şi ascundă: erau enorme, foarte deschise şi parcă lacom aruncate

spre toate zgomotele din lume. Dar cel mai ţipător lucru la ea era guşa, o pungă de cute care se revărsa peste bluzele ei multicolore. Mai era înzestrată şi cu un puf des, care s-ar fi putut numi mustaţă, şi cultiva cumplitul obicei de a şi-o pipăi în timp ce vorbea. Îşi înfăşură picioarele în nişte ciorapi supraelastici de fotbalist, deoarece suferea de varice. În orice alt moment, vizita ei mi-ar fi stârnit curiozitatea. Dar în acea noapte eram prea preocupat de propriile mele necazuri.

— Sigur că ştiu ce îi datoraţi cu toţii lui Pedro Camacho, am spus eu nerăbdător. Emisiunile lui de teatru au ceva deosebit şi de aceea sunt cele mai populare din ţară.

I-am văzut schimbând priviri între ei, încurajându-se.

— Tocmai, a zis, într-un târziu, Luciano Pando, îngrijorat şi mâhnit. La început nu le-am dat importanţă. Ne gândeam că sunt mici scăpări, reluări dintr-un text într-altul, fapt care se poate întâmpla oricui. Şi cu atât mai mult unuia care lucrează zi şi noapte.

— Dar ce se întâmplă cu Pedro Camacho? l-am întrerupt eu. Nu înţeleg nimic, don Luciano.

— E vorba de emisiunile de teatru radiofonic, tinere, a murmurat Josefina Sánchez, de parcă ar fi comis un sacrilegiu. Textul lor este pe zi ce trece tot mai straniu.

— Noi, actorii şi tehnicienii, facem cu schimbul pentru a răspunde la telefonul de la Radio Centrai şi a domoli protestele ascultătorilor, vorbi desluşit Batán; avea un păr ca de porc-spinos şi lucios, de parcă şi l-ar fi dat cu briantină; purta, ca de obicei, nişte pantaloni largi, de hamal, pantofi fără şireturi şi părea gata să izbucnească în plâns. Ca patronii să nu-l dea afară, domnule.

— Dumneavoastră ştiţi bine că nu are din ce să trăiască, e lefter, a adăugat Luciano Pando. Ce se alege de el dacă îl aruncă pe drumuri? O să moară de foame!

— Dar de noi? interveni şi Josefina Sánchez, pornită. Ce se alege de noi, fără el?

Au început apoi să-şi ia vorba din gură, să-mi povestească totul cu lux de amănunte. Incongruenţele („intervenţiile inoportune”, cum le zicea Luciano Pando) au apărut pentru prima oară în urmă cu aproape două luni de zile, dar, la început, erau atât de nesemnificative, încât probabil nu le-au remarcat decât actorii. Nu i-au suflat nici un cuvânt lui Pedro Camacho,

deoarece, cunoscându-i bine caracterul, nimeni n-a îndrăznit s-o facă; în afară de asta, mult timp s-au întrebat dacă nu cumva era vorba de un truc deliberat. Însă în ultimele trei săptămâni lucrurile luaseră o întorsătură deosebit de gravă.

— Cert este că scenariile lui radiofonice au ajuns un amestec, tinere, spuse Josefina Sánchez, amărâtă. Atâta se încurcă unele cu altele, că nici noi nu mai suntem în stare să le descurcăm.

— Hipólito Lituma a fost întotdeauna sergent, spaima criminalilor din Callao, în teatrul de la orele zece, adăugă, cu vocea alterată, Luciano Pando. Dar acum trei zile, în radioteatrul difuzat la orele patru, Hipólito Lituma era numele judecătorului. Or, pe judecător îl cheamă Pedro Barreda. Ăsta-i un exemplu.

— Acum don Pedro Barreda vorbeşte despre vânatul şobolanilor, fiindcă i-au mâncat fiica, îl completă Josefina Sánchez, cu ochii plini de lacrimi. Dar cel căruia i-a fost mâncată fata este don Federico Téllez Unzátegui.

— Închipuiţi-vă prin ce momente trecem în timpul înregistrărilor, a bâlbâit apoi Batán. Spunând şi făcând lucruri care sunt nişte aiureli.

— Şi nu există cale de a lămuri confuziile, a susurat Josefina Sánchez. Ai văzut cum îşi controlează domnul Camacho emisiunile. Nu permite să se schimbe nici măcar o virgulă. Dacă nu, se înfurie groaznic.

— E obosit, asta-i explicaţia, a zis Luciano Pando, mişcându-şi capul a părere de rău. Nimeni nu poate lucra zilnic douăzeci de ore, fără să i se amestece ideile. Are nevoie de concediu, ca să redevină cel care era.

— Dumneata te împaci bine cu Genarii, a mai zis Josefina Sánchez, n-ai putea să le vorbeşti? Spune-le doar că e obosit şi să-i dea câteva săptămâni ca să se refacă.

— Cel mai greu este să-l convingi pe el să le ia, a remarcat Ludano Pando. Dar lucrurile nu mai pot continua aşa. Altfel vor sfârşi prin a-l concedia.

— Lumea telefonează tot timpul la Radio, a spus Batán. Trebuie să faci minuni ca să-i tot zăpăceşti. Iar ieri a şi apărut ceva în *La Cronica.*

Nu le-am spus că Genaro-tatăl ştie deja şi că-mi dăduse sarcina să fac demersuri pe lângă Pedro Camacho în această privinţă. Ne-am înţeles ca eu să tatonez terenul pe lângă Genaro-fiul şi, în funcţie de reacţia lui, să vedem dacă este

recomandabil să se ducă ei înşişi să-i ia apărarea scribului, în numele tuturor colegilor lor. Le-am mulţumit pentru încredere şi am încercat să le insuflu un dram de optimism. Genaro-fiul era mai modern şi mai deschis decât tatăl şi, fără îndoială, se va lăsa convins să-i acorde lui Camacho o vacanţă. Am continuat să vorbim şi în timp ce stingeam luminile şi închideam mansarda. Pe strada Belén ne-am despărţit, strângându-ne mâna. I-am văzut – urâţi şi generoşi – pierzându-se în ploaie, pe strada pustie.

Am petrecut toată acea noapte fără a pune geană pe geană. Ca de obicei, acasă am găsit mâncarea pusă pe masă şi acoperită, dar n-am putut nici măcar s-o gust; ca nu cumva bunica să se neliniştească, am aruncat şniţelul cu orez la gunoi. Bătrânii erau în pat, dar încă treji; când am intrat să-i sărut, i-am cercetat cu o privire de detectiv, încercând să descopăr pe faţa lor neliniştea în legătură cu iubirea mea scandaloasă. Dar nimic, niciun semn: erau afectuoşi şi plini de atenţie, iar bunicul m-a întrebat ceva, pentru un careu de cuvinte încrucişate. Mi-au dat însă şi vestea cea mare: mama le scrisese că ea şi tata urmau să vină în curând la Lima, în concediu, vor anunţa şi data sosirii. N-au putut să-mi arate scrisoarea, o fi luat-o vreo mătuşă. Acesta era, desigur, rezultatul scrisorilor turnătoare. Tata o fi spus probabil: „Mergem în Peru să punem lucrurile la punct.” Iar mama: „Cum o fi putut Julita să facă aşa ceva!” (Pe când familia mea locuia în Bolivia, iar eu încă nu pătrundeam limpede lucrurile cu mintea, mama şi mătuşa Julia fuseseră bune prietene.)

Dormeam într-o cămăruţă, ticsită de cărţi, geamantane şi cufere în care bunicii îşi păstrau amintirile, o groază de fotografii din vremea bunăstării lor trecute, când aveau o plantaţie de bumbac în Camaná, pe când bunicul făcea pionierat în agricultura din Santa Cruz de la Sierra, când era consul în Bolivia, la Cochabamba, sau prefect la Piura. Întins în pat, cu faţa în sus, în întunericul din odaia mea mă gândeam mult la mătuşa Julia, de care, fără doar şi poate, într-un fel sau altul, aveau într-adevăr să mă despartă. Acum sau mai târziu. Gândul acesta mă înfuria teribil, totul mi se părea stupid şi meschin, când, pe neaşteptate, mi-a venit în minte chipul lui Pedro Camacho. Mă gândeam la discuţiile telefonice, despre mine şi Julia, ale unchilor şi mătuşilor mele, ale verişorilor şi verişoarelor

mele, şi am început să urmăresc apelurile telefonice ale ascultătorilor derutaţi de acele personaje care îşi schimbau numele şi săreau din piesa de la orele trei în cea de la cinci şi de acele episoade care se amestecau ca într-o pădure. Mă chinuiam să ghicesc ce se petrece în mintea încurcată a scribului, dar nu puteam să râd, ci, dimpotrivă, eram mişcat la gândul că actorii de la Radio Central conspirau cu tehnicienii de sunet, cu secretarele şi portarii, pentru a stăvili furia ascultătorilor care telefonau şi pentru a-l salva pe artist de la concediere. Mă emoţiona faptul că Luciano Pando, Josefina Sánchez şi Batán se gândiseră că eu, a cincea roată la căruţă, puteam să-i influenţez pe cei doi Genaro. Ce mici se simţeau, cât de sărac le era probabil câştigul, de vreme ce eu le păream o persoană importantă! Mă cuprindea uneori o dorinţă de nestăvilit să o văd pe Julia chiar în acea clipă, să o ating, să o sărut. Astfel am văzut ivindu-se zorii şi am auzit lătrând câinii în dimineaţa zilei care începea.

Am ajuns în mansarda de la Panamericana mult mai devreme decât îmi era obiceiul, iar la sosirea lui Pascual şi a Marelui Pablito, la opt, pregătisem deja buletinele, citisem, adnotasem şi sublimasem (pentru plagiat) toate ziarele. În timp ce făceam aceste lucruri, mă tot uitam la ceas. Mătuşa Julia a telefonat exact la ora stabilită.

— N-am închis ochii toată noaptea, mi-a şoptit cu un glas pierdut. Te iubesc nespus, Varguitas.

— Şi eu, din toată inima, i-am spus încet, cuprins de indignare, când i-am văzut pe Pascual şi pe Marele Pablito apropiindu-se ca să audă mai bine. Nici eu n-am închis ochii, m-am gândit la tine.

— Dacă ai şti ce drăguţi au fost cu mine şi sora şi cumnatul meu! a spus mătuşa Julia. Am jucat cărţi împreună. Mi-e greu să cred că ştiu şi conspiră.

— Dar aşa este, i-am explicat. Părinţii mei şi-au anunţat deja sosirea la Lima. Acesta este singurul motiv. În perioada asta ei nu călătoresc niciodată.

A tăcut şi am ghicit că la celălalt capăt al firului Julia era tristă, furioasă, decepţionată. I-am mai spus o dată că o iubesc.

— Te caut la orele patru, cum ne-am înţeles, mi-a spus în cele din urmă. Sunt la băcănia din colţ şi s-a făcut coadă la telefon. Pa!

Am coborât până la biroul lui Genaro-fiul, dar nu era acolo. I-am lăsat vorbă că trebuie să discut urgent cu el şi, ca să fac totuşi ceva, ca să încarc într-un fel golul pe care îl simţeam, m-am dus la Universitate. Am picat la o lecţie a cursului de Drept penal, al cărui profesor mi se păruse întotdeauna un personaj potrivit pentru o povestire. Era o perfectă combinaţie de satiriazis şi coprolalie, se uita la studente dezbrăcându-le cu privirea şi folosea orice pretext pentru a rosti cuvinte echivoce şi obscene. Pe o fată, care i-a răspuns bine la o întrebare şi care avea pieptul plat, a felicitat-o, jucându-se cu cuvintele: „Dumneavoastră sunteţi foarte *sintetică,* domnişoară!" Comentând un articol din Codul Penal, s-a lansat într-un discurs despre bolile venerice. La Radio, Genaro-fiul mă aştepta în biroul lui:

— Presupun că n-o să-mi soliciţi mărirea lefii, mă avertiză el încă din uşă. Suntem în pragul falimentului!

— Vreau să-ţi vorbesc despre Pedro Camacho, îl liniştii eu.

— Ştii că a început să facă tot felul de bazaconii? mi-a spus amuzat, de parcă ar fi fost vorba de cine ştie ce poznă. Trece tipi dintr-o piesă de teatru într-alta, le schimbă numele, încâlceşte subiectele şi le topeşte pe toate într-o singură povestire. Nu e genial?

— Bine, am auzit şi eu câte ceva, i-am zis, stânjenit de entuziasmul lui. Chiar aseară am vorbit cu actorii. Sunt îngrijoraţi. Lucrează prea mult, se gândesc să nu se surmeneze. O să pierzi găina cu ouăle de aur. De ce nu-i dai un concediu, să se mai întremeze puţin?

— Concediu lui Camacho? se sperie patronul progresist. Ţi-a cerut el aşa ceva?

I-am spus că nu, că era doar o sugestie a colaboratorilor lui.

— S-au săturat să-i pună să muncească aşa cum trebuie şi vor să scape de el câteva zile, mă lămuri. Ar fi o nebunie să-i dau un concediu acum. A luat apoi nişte hârtii în mână, pe care le-a fluturat cu un aer triumfător: Luna asta am doborât iarăşi recordul la numărul de ascultători. Inspiraţia care plăsmuieşte asemenea istorii trebuie să funcţioneze. Tata era neliniştit de aceste extravaganţe, dar dau rezultate, iată sondajele. Râse din nou:

Pe scurt, atâta timp cât publicul le gustă, trebuie să suportăm excentricităţile lui Camacho.

N-am mai insistat, ca să nu fac vreo boacănă. Şi, la urma urmei, de ce n-ar avea dreptate Genaro-fiul? Nu e oare posibil ca aceste incongruenţe să fie ceva perfect programat de însuşi scribul bolivian? N-aveam chef să mă duc acasă şi m-am hotărât să-mi fac de cap. L-am convins pe casierul de la Radio să-mi dea un avans şi, după buletinul de la Panamericana, m-am îndreptat spre chilioara lui Pedro Camacho, să-l invit la prânz. Bătea la maşină ca un apucat, bineînţeles. A acceptat fără entuziasm, prevenindu-mă că nu avea prea mult timp la dispoziţie.

Ne-am dus la un restaurant în spatele colegiului Inmaculada, pe strada Chancay, unde se serveau specialităţi de Arequipa, care, i-am zis eu lui Camacho, îi aminteau poate renumitele mâncăruri picante din Bolivia. Însă artistul, credincios normei sale frugale, s-a mulţumit cu o supă de ouă şi cu nişte fasole pasată, pe care de-abia le-a gustat. N-a vrut desert şi a protestat, în cuvinte care i-au uimit pe ospătari, fiindcă n-au ştiut să-i prepare infuzia lui de luiză cu mentă.

— Trec printr-o perioadă proastă, i-am zis, după ce ne-am aşezat la masă. Familia a aflat despre iubirea mea pentru compatrioata dumneavoastră şi, cum ea este mai mare derât mine şi divorţată, sunt porniţi. Vor să facă ceva, ca să ne despartă, şi asta mă amărăşte.

— Compatrioata mea? se miră scribul. Eşti în dragoste cu o argentiniancă, pardon, boliviancă?

I-am amintit că o cunoştea pe mătuşa Julia, că fuseserăm împreună în camera lui din La Tapada, când îşi împărţise mâncarea cu noi, şi că eu îi povestisem mai înainte necazurile dragostei mele, iar el îmi recomandase să mă tratez cu prune pe nemâncate şi cu scrisori anonime. Am făcut-o înadins, insistând asupra detaliilor, observându-l. Mă asculta foarte atent, fără să clipească.

— Nu e rău să ai asemenea necazuri, mi-a zis, în timp ce sorbea prima lingură de supă. Suferinţa te călеşte.

Şi a schimbat subiectul. A perorat despre arta culinară şi necesitatea de a fi cumpătat, pentru a te menţine sănătos din punct de vedere intelectual. M-a asigurat că abuzul de grăsimi, fecule şi dulciuri slăbeşte vigoarea principiilor morale şi îl predispune pe om la vicii şi la rele.

— Fă un sondaj printre cunoştinţele dumitale, mă sfătui. Vei vedea că perverşii se recrutează îndeosebi dintre cei graşi. În schimb, nu există persoane slabe cu apucături proaste.

Cu toate că făcea eforturi ca să mascheze acest lucru, nu se simţea în largul lui. Nu vorbea cu naturaleţea şi cu convingerea de altădată, ci, dimpotrivă, era clar că vorbea gura fără el, că e frământat de griji pe care dorea să le ascundă. Ochii lui mici şi bulbucaţi erau străbătuţi de o umbră funestă, teamă, ruşine şi din timp în timp îşi muşca buzele. În părul său lung colcăia mătreaţa, iar la gâtul ce-i juca într-o cămaşă largă am zărit un mic medalion, pe care îl mângâia din când în când cu două degete. M-a lămurit, arătându-mi-l: „E o madonă, protectoarea mea, Fecioara Preacurată.” Sacoul negru îi tot aluneca de pe umeri şi am văzut că se făcuse palid. Mă hotărâsem să nu amintesc nimic despre teatrul lui radiofonic, dar acolo, m-a cuprins deodată o curiozitate bolnăvicioasă când am constatat că uitase de existenţa mătuşii Julia şi de discuţiile noastre despre ea. Terminaserăm supa noastră de ouă şi aşteptam felul doi, bând bere.

— În dimineaţa asta am vorbit cu Genaro-fiul despre dumneavoastră, i-am spus, pe tonul cel mai degajat posibil. O veste bună: potrivit sondajelor agenţiilor de publicitate, piesele dumneavoastră radiofonice au făcut să crească numărul ascultătorilor. Le ascultă până şi pietrele!

Am sesizat că devenise rigid, că îmi ocolea privirea; începuse să facă sul şi să desfacă foarte grăbit şerveţelul, clipind încontinuu. Am şovăit o clipă dacă să insist sau să schimb vorba, dar curiozitatea a fost mai puternică.

— Genaro-fiul crede că sporirea numărului de ascultători se datoreşte acestei idei de a amesteca personajele din diferite piese de teatru radiofonic, de a înlănţui povestirile, i-am zis, văzând că arunca şerveţelul, că îmi căuta privirea şi se făcuse alb la faţă. I se pare genială!

Cum nu spunea nimic, mă privea doar, am continuat să vorbesc, încât simţeam că mi se sclinteşte limba în gură. Am vorbit despre avangardă, despre experimente, am citat sau inventat autori care, l-am asigurat eu, făceau senzaţie în Europa, pentru că introduseseră inovaţii asemănătoare cu ale sale: schimbarea identităţii personajelor în cursul povestirii, simularea incongruenţelor pentru a menţine suspansul

cititorului. Ni se adusese fasolea şi am început să mănânc fericit că puteam tăcea şi coborî ochii, ca să nu-l mai văd pe scribul bolivian neliniştit. Pentru câteva clipe, între noi s-a aşternut tăcerea: eu mâncam, iar el îşi învârtea furculiţa în farfurie, amestecând piureul de fasole cu boabele de orez.

— Mi se întâmplă ceva supărător, îl auzii spunând în cele din urmă, încet, ca şi când ar fi vorbit cu sine însuşi. Nu ţin bine socoteala scenariilor, am dubii, se strecoară confuzii. M-a privit tulburat: Ştiu că dumneata eşti un tânăr sincer, un prieten de încredere. Niciun cuvinţel negustorilor!

Am simulat surpriza, l-am copleşit cu proteste afectuoase. Era cu totul altul: frământat, nesigur, vulnerabil, iar fruntea lui verzuie strălucea de transpiraţie. Îşi pipăi tâmplele:

— Aici este un vulcan de idei, bineînţeles, afirmă el. Memoria este însă trădătoare. Adică povestea cu numele. Confidenţial, prietene, nu eu le amestec, ci ele se amestecă. Când îmi dau seama, este prea târziu. Trebuie să fac scamatorii, pentru a le duce unde le este locul, pentru a explica modificările. O busolă care confundă nordul cu sudul este ceva grav, foarte grav.

I-am spus că-i obosit, că nimeni nu poate lucra în acest ritm fără să se distrugă, că trebuia să-şi ia un concediu.

— Concediu? Numai în mormânt, îmi răspunse ameninţător, de parcă l-aş fi ofensat.

Dar după o clipă, smerit, mi-a relatat că, dându-şi seama de aceste „scăpări”, a încercat să-şi facă un fişier. Numai că îi era imposibil, nu avea vreme nici măcar să caute în materialele deja difuzate: tot timpul îi era ocupat de elaborarea unor noi scenarii. „Dacă mă opresc, se năruie lumea”, murmură. Şi de ce n-ar putea colegii să-l ajute? De ce nu apela la ajutorul lor, când avea îndoieli?

— Asta niciodată! îmi răspunse. Le-aş pierde respectul. Ei sunt doar materia primă, soldaţii mei, şi, dacă fac o boacănă, ei trebuie să fie alături de mine.

Întrerupse brusc dialogul ca să-i dojenească pe chelneri pentru infuzie, care i s-a părut insipidă, şi apoi a trebuit să ne întoarcem repede la Radio, deoarece îl aştepta emisiunea de la trei. La despărţire, i-am spus că aş face orice, pentru a-l ajuta.

— Singurul lucru pe care ţi-l cer este să nu spui nimic, îmi zise. Şi, cu zâmbetul lui îngheţat, a adăugat: Nu-ţi face griji: răul cu rău se lecuieşte!

Sus, în mansarda mea, am revăzut ziarele apărute după-amiază, am însemnat ştirile şi am fixat o întâlnire la orele şase, cu un neurochirurg, adept al istoricismului, care trepanase un craniu cu instrumente incaşe, împrumutate de la Muzeul de Antropologie. La trei şi jumătate, am început să mă uit când la ceas, când la telefon. Mătuşa Julia a telefonat fix la patru. Pascual şi Marele Pablito nu sosiseră încă.

— Am vorbit cu soră-mea la prânz, îmi spuse cu o voce lugubră. Mi-a zis că scandalul e mare de tot şi că părinţii tăi vin hotărâţi să-mi scoată ochii. Mi-a cerut să mă întorc în Bolivia. Ce pot să fac? Trebuie să plec, Varguitas.

— Vrei să te măriţi cu mine? o întrebai.

A râs, dar fără prea mare veselie.

— Vorbesc serios, insistai eu.

— Mă ceri într-adevăr în căsătorie? Mătuşa Julia râse din nou, de data asta şi mai amuzată.

— Da sau nu? Îi zisei. Grăbeşte-te, Pascual şi Marele Pablito trebuie să pice dintr-o clipă într-alta.

— Mă ceri ca să arăţi familiei că te-ai făcut mare? Îmi zise mătuşa Julia cu căldură.

— Şi pentru asta, recunoscui.

XIV

Povestea reverendului don Seferino Huanca Leyva, parohul împuţitei mahalale Mendocita, învecinată cu cartierul fotbalului, Victoria, a început acum o jumătate de veac, într-o noapte de carnaval, când un tânăr de familie bună, căruia îi plăcea să se amestece cu mulţimea, a siluit, pe o străduţă din mahalaua Chirimoyo, o spălătoreasă cheflie: negresa Teresita.

Când aceasta a descoperit că rămăsese însărcinată, născuse deja opt copii, dar nu avea bărbat şi era puţin probabil să o mai ducă cineva la altar, cu atâtea guri de hrănit după ea, a apelat atunci fără să pregete la serviciile doñei'Angelica, o bătrână pricepută din Piaţa Inquisición, care făcea pe moaşa, dar era mai ales furnizoare de oaspeţi pentru limb (sau, spus de-a dreptul, provoca avorturi). În ciuda fierturilor otrăvitoare (din urina proprie şi cu şobolani maceraţi), pe care doña Angelica i le-a dat negresei Teresita să le bea, rodul violului a refuzat – cu îndărătnicie care îi prevestea caracterul – să se desprindă din placenta maternă şi, înfipt acolo ca un şurub, a continuat să crească şi să se formeze, până ce, împlinindu-se nouă luni de la lascivul carnaval, spălătoreasa n-a mai avut altceva de făcut decât să nască.

I s-au dat numele Seferino – pentru a-l măguli pe naşul lui de botez, un portar la Parlament, care purta acest prenume – şi cele două nume de familie ale mamei. Nimic din copilăria lui nu te-ar fi lăsat să ghiceşti că va ajunge preot, fiindcă lui nu practicile pioase îi plăceau, ci învârtitul titirezului şi înălţarea zmeielor. Însă totdeauna, înainte chiar de a începe să vorbească, s-a arătat a fi o fire energică. În creşterea copiilor ei, Teresita practica o filosofie intuitiv inspirată de Sparta sau de Darwin şi care consta în a-i învăţa că, dacă voiau să-şi continue viaţa în această junglă, trebuiau să ştie să dea şi să primească lovituri şi că a bea lapte şi a mânca era o treabă care îi privea direct de la vârsta de trei ani. Spălând rufe zece ore pe zi şi distribuindu-le prin toată Lima timp de alte opt ore, Teresita de-abia câştiga cât să-i ajungă pentru subzistenţa ei şi a puişorilor care nu împliniseră încă vârsta minimă pentru a trăi pe propriile lor picioare.

Fiul născut în urma violului s-a arătat la fel de îndărătnic să supravieţuiască, după cum se dovedise şi în pântecele mamei, ca să trăiască: a fost în stare să se hrănească înghiţind tot felul

de porcării, adunate de prin lăzile de gunoi şi pe care se băteau câinii şi cerşetorii. În timp ce fraţii săi vitregi mureau ca muştele – intoxicaţi sau de tuberculoză – sau ajungeau la maturitate chinuiţi de rahitism şi diferite tare psihice, trecând astfel imperfect prin încercările vieţii, Seferino Huanca Leyva a crescut sănătos, viguros şi, din punct de vedere mintal, pasabil. Când spălătoreasa (atinsă de hidrofobie?) n-a mai putut munci, el a întreţinut-o şi, ceva mai târziu, a suportat cheltuielile unei înmormântări clasa întâi, la Casa Guimet, pe care întregul Chirimoyo o proslăvea ca fiind cea mai de seamă din istoria cartierului (pe atunci era deja paroh în Mendocita).

Băiatul a fost precoce şi a făcut de toate. Pe când îşi însuşea vorbitul, a învăţat de asemenea să ceară de pomană trecătorilor de pe bulevardul Abancay, luând o figură de îngeraş în mocirlă, cu care le înduioşa pe doamnele de neam. A fost apoi lustragiu, paznic de automobile, vânzător de ziare, emoliente, alviţă, plasator la stadion şi telal. Cine ar fi putut spune că această creatură cu unghiile negre de murdărie, cu picioarele jegoase, cu capul în care mişunau lindini, îmbrăcată într-un jerseu plin de găuri, cârpit şi răscârpit şi făcut din petice, va deveni, peste ani, cel mai controversat popă din Peru?

A fost un mister când a învătat el să citească, deoarece niciodată nu i-a călcat piciorul pe la şcoală. Prin Chirimoyo se spunea că naşul lui, portarul de la Parlament, îl învăţase să descifreze alfabetul şi să silabisească, iar restul a venit de la sine, ca la băieţii de baltă care ajung să ia premiul Nobel datorită dârzeniei lor, printr-un mare efort de voinţă. Seferino Huanca Leyva avea doisprezece ani şi străbătea oraşul cerşind prin casele bogate haine vechi şi pantofi inutilizabili (lucruri pe care le vindea apoi prin mahalale), când l-a cunoscut persoana care avea să-i ofere mijloacele de a ajunge cleric: o moşiereasă bască, Mayte Unzátegui, la care era imposibil să discerni dacă averea îi era mai mare sau credinţa, întinderea fermelor ei ori devoţiunea faţă de Fecioara María. Tocmai ieşise din reşedinţa ei metisă de pe bulevardul San Felipe, din Orrantia; şoferul îi deschisese deja portiera Cadillac-ului, când cucoana a zărit fructul violului, înfipt în mijlocul străzii lângă roaba lui cu îmbrăcăminte veche, strânsă în acea dimineaţă. Sărăcia lucie, ochii lui inteligenţi şi trăsăturile de pui de lup încăpăţânat i-au

plăcut moşieresei. Aceasta i-a zis că îi va face o vizită, pe la apusul soarelui.

Când Seferino Huanca Leyva a anunţat că în acea seară avea să vină să-l vadă o mare doamnă, într-o maşină condusă de un şofer îmbrăcat în uniformă albastră, întregul Chirimoyo hohotea de râs. Dar la şase, când Cadillac-ul a frânat în faţa străduţei pe care a pătruns doña Mayte Unzátegui, elegantă ca o ducesă, şi a întrebat de Teresita, toţi s-au convins şi au rămas cu gura căscată. Doña Mayte – ca şi alte femei de afaceri care ţin socoteala până la următoarea menstruaţie – a făcut spălătoresei, fără ocolişuri, o propunere ce i-a smuls acesteia un strigăt de fericire. Ea se angaja să acopere cheltuielile educării lui Seferino Huanca Leyva şi să dea mamei o gratificaţie de zece mii de soli, cu condiţia ca băiatul să se facă popă.

Astfel a ajuns rodul violului pupil la Seminarul Santo Toribio de Mogrovejo, din Magdalena del Mar. Spre deosebire de alte cazuri, la care vocaţia precedă acţiunea, Seferino Huanca Leyva a descoperit că se născuse pentru preoţie după ce a devenit seminarist. A fost un elev cucernic şi sârguincios, răsfăţat de dascălii săi şi cu care se mândreau negresa Teresita şi protectoarea lui. Dar, în vreme ce notele sale la latină, teologie şi patristică atingeau cele mai înalte cote, iar religiozitatea lui se dovedea a fi ireproşabilă la liturghiile pe care le asculta, în timpul rugăciunilor pe care le spunea sau al flagelărilor pe care şi le aplica, încă din adolescenţă s-a remarcat la el simptomul a ceea ce – mai târziu, în disputele iscate de îndrăznelile lui – apărătorii aveau să numească exces de zel religios, iar detractorii mandatul delictuos şi fanfaron al mahalalei Chirimoyo. Astfel, de exemplu, înainte de a se hirotonisi, a început să propage printre seminarişti teza necesităţii de a reînvia cruciadele, de a lupta din nou contra Satanei nu numai cu armele muiereşti ale rugăciunii şi sacrificiului, ci şi cu cele bărbăteşti (şi, asigura el, mai eficace) ale pumnului, loviturii cu capul şi, după împrejurări, ale glonţului şi şişului.

Superiorii lui, alarmaţi, s-au grăbit să combată asemenea extravaganţe, în schimb ele au fost călduros susţinute de doña Mayte Unzătegui; cum moşieriţa filantroapă asigura hrana unei treimi dintre seminarişti, superiorii – din motive bugetare care fac inimă din pântece – au fost siliţi să disimuleze, să închidă ochii şi să-şi astupe urechile în faţa teoriilor lui Seferino Huanca

Leyva. Dar nu erau simple teorii: practica le confirma. Nu exista zi de ieşire ca la întoarcere, seara, băiatul din Chirimoyo să nu aducă un exemplu pentru ceea ce el numea predica înarmată. Într-o zi, când a văzut pe străzile mereu agitate ale mahalalei sale cum un om beat îşi ciomăgea nevasta, a intervenit şi i-a fracturat abuzivului bărbat gamba, cu lovituri de picior, ţinându-i apoi o predică despre conduita unui adevărat soţ creştin. Altă dată, în autobuzul spre Cinco Esquinas, surprinzându-l pe un hoţ de buzunare ageamiu tocmai când încerca să jecmănească o bătrână, i-a zădărnicit planul cu lovituri de cap (ducându-l, pe urmă, tot el la doctor ca să-i sutureze faţa). În sfârşit, descoperind în bălăriile înalte din pădurea Matamula un cuplu care se bucura animalic, i-a biciuit pe amândoi până la sânge şi i-a pus să jure, în genunchi, sub ameninţarea unor repetate chelfăneli, că aveau să se căsătorească în termenul cuvenit. Însă perla isprăvilor (ca să-i spunem într-un fel anume) ale lui Seferino Huanca Leyva – din punctul de vedere al axiomei lui, „puritatea, ca şi abecedarul, se impune cu sânge” – a fost, chiar în capela Seminarului, lovitura de pumn trasă tutorelui şi dascălului său de filosofie tomistă, blajinul părinte Alberto de Quinteros, care, dintr-o pornire fraternă sau într-un acces de solidaritate, încercase să-l sărute pe gură. Bărbat modest şi deloc ranchiunos (intrase în sacerdoţiu târziu, după ce făcuse avere şi câştigase faimă ca psihiatru, cu un caz celebru, vindecase un tânăr medic care îşi călcase fiica cu maşina şi o omorâse, în împrejurimile oraşului Pisco), reverendul Quinteros, înapoindu-se de la spital, unde i s-a cusut rana de la gură şi i s-au pus cei trei dinţi pierduţi, s-a opus ca Seferino Huanca Leyva să fie exmatriculat şi el însuşi – cu generozitatea marilor spirite care, tot oferindu-şi şi celălalt obraz, urcă postum pe altar – a patronat slujba la care fructul violului a fost hirotonisit preot.

Dar nu numai convingerea că Biserica ar trebui să combată răul cu mijloace pugilistice îi neliniştea pe superiorii seminaristului Seferino Huanca Leyva, ci şi, mai ales, credinţa sa (dezinteresată?) că în vastul repertoriu al păcatelor foarte grave nu-şi are nicidecum locul autosatisfacerea. Cu toată dojana dascălilor săi, care – cu citate biblice sau din numeroasele bule papale ce fulminau contra lui Onan – au încercat să-l scoată din greşeală, fiul doñei Angélica (întrerupătoarea de sarcini), la fel de îndărătnic ca şi înainte de a se naşte, îşi răzvrătea noaptea

camarazii, asigurându-i că actul manual fusese lăsat de Dumnezeu ca să-i despăgubească pe clerici pentru jurământul de castitate şi, în orice caz, ca să-l facă suportabil. Păcatul, argumenta el, constă în plăcerile carnale oferite de femeie sau (şi mai pervers) de carnea *altuia,* însă de ce trebuie să fie păcătoasă şi uşurarea umilă, solitară şi neproductivă, pe care ţi-o dăruiesc, împreună, fantezia şi propriile degete? Într-o disertaţie citită la ora venerabilului părinte Leoncio Zacarías, Seferino Huanca Leyva a ajuns să sugereze că – interpretând pasaje echivoce din Noul Testament – există motive pentru a nu socoti absurdă ipoteza că uneori însuşi Christos – oare după ce a cunoscut-o pe Magdalena? – ar fi combătut, prin masturbaţie, ispita de a deveni impur. Părintele Zacarías a leşinat, iar protejatul pianistei basce a fost pe punctul de a fi exmatriculat din Seminar, pentru blasfemie.

S-a pocăit, a cerut iertare, a făcut penitenţele ce i s-au impus şi, pentru o vreme, a încetat să mai propage asemenea idei anapoda, care provocau dureri de cap profesorilor săi şi îi electrizau pe seminarişti. Cât despre persoana sa, nu a încetat însă să le pună în practică, căci, nu peste mult timp, de-abia ajuns în genunchi în faţa confesionalelor care scârţâiau groaznic, duhovnicii lui îl şi auzeau spunând iarăşi: „Săptămâna asta am fost iubitul reginei din Saba, al Dalilei şi al soţiei lui Olofem.” Or, tocmai acest capriciu l-a împiedicat să facă o călătorie care i-ar fi îmbogăţit spiritul. Era de curând hirotonisit când, în ciuda aiurelilor lui eterodoxe, forurile ierarhice au hotărât – deoarece Seferino Huanca Leyva fusese un elev deosebit de silitor şi nimeni n-a pus niciodată la îndoială vibraţia inteligenţei sale – să-l trimită la Universitatea Gregoriană din Roma, la studii pentru doctorat. Proaspătul preot şi-a anunţat însă degrabă intenţia de a pregăti, alături de învăţaţii care îşi strică ochii consultând manuscrisele prăfuite din Biblioteca Vaticanului, o teză care s-ar intitula: *Despre viciul solitar ca citadelă a castităţii ecleziastice.* Proiectul său fiind respins cu mânie, a renunţat la călătoria la Roma şi s-a dus să se îngroape în infernul din Mendocita, de unde nu avea să mai iasă niciodată.

El însuşi a ales cartierul când a aflat că toţi sacerdoţii din Lima se temeau de Mendocita ca de ciumă, nu atât din cauza concentraţiei microbiene, care făcuse din topografia sa

hieroglifică, cu trotuare nisipoase şi cocioabe din materiale împestriţate – mucava, calamină, rogojină, scânduri, cârpe, ziare –, un laborator cu cele mai rafinate forme de infectare şi parazitoză, cât din pricina violenţei sociale care domnea în mahala. Pe atunci, cartierul era realmente o Universitate a Delictului, cu cele mai „proletare” specializări: furt prin efracţie sau escaladare, prostituţie, mânuirea cuţitului, nenumărate escrocherii, trafic de droguri şi proxenetism.

În câteva zile, părintele Seferino Huanca Leyva a construit cu mâinile lui o bojdeucă de chirpici, la care n-a pus uşă, şi a adus aici un crivat de mâna a doua şi o saltea umplută cu paie, ambele cumpărate din târgul de vechituri, şi a înştiinţat pe toată lumea că va oficia la orele şapte o mesă în aer liber. A mai făcut cunoscut faptul că va spovedi de luni până sâmbătă; pentru a evita promiscuitatea, pe femei le primeşte la spovedanie între orele două şi şase, iar pe bărbaţi, de la şapte până la miezul nopţii.

A anunţat de asemenea că intenţionează să organizeze un Parvulariu, adică o şcoală unde micuţii din cartier, începând de la orele opt dimineaţa până la două după-amiaza, vor învăţa scrisul, socotitul şi catehismul. Entuziasmul lui a făcut pe dracul în patru contra crudei realităţi. Clientela sa la liturghiile matinale a fost doar o mână de bătrâne şi bătrâni urduroşi, cu reflexele corporale în agonie şi care, fără să-şi dea seama, practicau uneori acel nelegiuit obicei al celor dintr-o anumită ţară (cunoscută pentru vacile şi tangourile sale?) de a scăpa vânturi şi a-şi face nevoile îmbrăcaţi, în timpul slujbei. În ceea ce priveşte spovedania de după-amiază şi Parvulariul din timpul dimineţii, nu s-a prezentat, măcar din întâmplare, nici un curios.

De fapt, ce se petrecea? Vraciul mahalalei, Jaime Concha, un vânjos ex-sergent de jandarmi, care îşi atârnase uniforma în cui – de când instituţia lui îi ordonase să împuşte un biet copoi galben venit la Callao din cine ştie ce port oriental – şi se consacrase de atunci, cu mare succes, medianei populare (prin care ţinea, într-adevăr, inima Mendocitei într-un pumn), întâmpinase cu neîncredere sosirea unui posibil rival şi pusese la cale boicotarea parohiei.

Informat de acest lucru de o turnătoare (fosta vrăjitoare a Mendocitei, doña Mayte Unzátegui, o bască cu sângele albastru indigo, care scăpătase şi fusese detronată ca regină şi doamnă

a mahalalei de către Jaime Concha), părintele Seferino Huanca Leyva a înţeles – bucurii care întunecă vederea şi încălzesc spiritul – că sosise, în sfârşit, momentul potrivit pentru a pune în practică teoria sa despre predica înarmată. Asemenea unui crainic de circ, a bătut străduţele înecate de muşte spunând că duminică, la unsprezece dimineaţa, pe terenul unde se jucau meciurile de fotbal, el şi vraciul vor dovedi, cu pumnii, care dintre ei doi este mai tare. Când musculosul Jaime Concha s-a înfăţişat la bojdeuca din chirpici ca să-l întrebe pe părintele Seferino dacă trebuia să înţeleagă prin aceasta că e provocat la încăierare, bărbatul din Chirimoyo s-a mărginit să-l întrebe, la rândul său, cu sânge rece, dacă, pentru luptă, prefera să aibă mâinile goale sau înarmate cu şişuri. Fostul sergent s-a depărtat strâmbându-se de râs şi explicându-le celor din mahala că el, pe când era jandarm, obişnuia să doboare câinii feroce întâlniţi pe stradă, dintr-o singură lovitură la cap.

Lupta dintre preot şi vraci a stârnit o extraordinară zarvă, încât au venit să asiste la ea nu numai toţi cei din Mendocita, ci şi din Victoria, Porvenir, Cerro San Cosme şi Agustino. Părintele Seferino a apărut în pantaloni şi maiou şi s-a închinat înainte de luptă. Aceasta a fost scurtă, dar de efect. Din punct de vedere fizic, bărbatul din Chirimoyo era mai puţin puternic decât fostul jandarm, însă îl întrecea în tertipuri. Pe neaşteptate, i-a aruncat în ochi o mână de praf de ardei iute, gata pregătit (după aceea avea să explice suporterilor săi: „În încăierări, merge orice”), şi, când uriaşul – Goliat deteriorat de David cu dibace lovituri de praştie – a început să se poticnească prosteşte, l-a năucit cu o serie de picioare în părţile ruşinoase, până ce l-a văzut încovoindu-se. Fără a-i da răgaz, a iniţiat atunci un atac frontal asupra feţei vraciului, cu directe de dreapta şi de stânga; şi-a schimbat stilul doar când l-a trântit la pământ. Aici şi-a desăvârşit măcelul, călcându-l în picioare peste coaste şi stomac. Jaime Concha, urlând de durere şi ruşine, s-a recunoscut învins. În aplauzele mulţimii, părintele Seferino Huanca Leyva a căzut în genunchi şi, cu faţa la cer şi cu mâinile în cruce, s-a rugat cu evlavie.

După acest episod – care şi-a găsit ecou până şi în paginile ziarelor, ceea ce i-a displăcut arhiepiscopului –, părintele Seferino şi-a câştigat simpatia încă potenţialilor săi enoriaşi. Începând de atunci, liturghiile din cursul dimineţii au fost mai

frecventate, iar unele suflete păcătoase, mai ales feminine, au cerut să se spovedească, cu toate că, bineînţeles, aceste rare cazuri nu au reuşit să ocupe nici a zecea parte din programul amplu pe care îl fixase optimistul preot, calculând – din ochi – capacitatea de a păcătui a celor din Mendocita. Un alt fapt bine primit în mahala şi care i-a adus noi enoriaşi a fost purtarea lui cu Jaime Concha, după umilitoarea înfrângere. Chiar el le-a ajutat pe femeile din cartier să-i procure tinctură de amică, argint-viu şi crom şi i-a adus la cunoştinţă că nu-l alungă din Mendocita; dimpotrivă – generozitate de Napoleon care îl invită să bea şampanie şi-i dă imediat fata de nevastă chiar generalului căruia i-a spulberat armata –, era gata să-l primească la parohie ca paracliser. Vraciul primise autorizaţia să continue furnizarea fierturilor de bine şi rău, de dragoste şi de deochi, dar la tarife moderate, stipulate chiar de preot, care i-a interzis amestecul doar în afacerile de suflet. I s-a îngăduit de asemenea să se ocupe de oamenii din mahala care aveau luxaţii sau alte supărări, cu condiţia să nu încerce să lecuiască pe bolnavii de altă natură; pe aceştia trebuia să-i îndrume spre spital.

Modul în care părintele Seferino Huanca Leyva a izbutit să-i atragă – precum muştele care simt mierea, pelicanii care zăresc peştii – pe copiii din Mendocita la dispreţuitul său Parvulariu a fost puţin ortodox, ceea ce s-a soldat cu un prim avertisment serios dat de curie. I-a înştiinţat pe copii că, pentru fiecare săptămână de prezenţă la lecţii, vor primi în dar câte o mică stampă. Cu această neastâmpărată gloată de jerpeliţi care l-au determinat pe părinte să folosească momeala nu s-ar fi ajuns la rezultatele dorite, dacă eufemisticele „mici stampe” ale băiatului din Chirimoyo nu ar fi fost, în realitate, poze cu femei goale, pe care cu greu le-ai fi confundat cu Sfânta Fecioară. Pe anumite mame, uimite de metodele lui pedagogice, parohul le-a asigurat solemn că, deşi pare incredibil, „micile stampe” îi vor ţine pe ţânci departe de ispitele cărnii şi-i vor face mai puţin zburdalnici, mai ascultători şi mai apatici.

Pentru a le câştiga şi pe fetele din cartier, a exploatat pornirile care au făcut din femeie prima păcătoasă biblică şi serviciile lui Mayte Unzátegui, asimilată şi ea în pepiniera parohiei ca ajutoare. Aceasta, cu ştiinţa pe care o poţi dobândi doar din douăzeci de ani petrecuţi în lupanarele din Tingo María,

le-a cucerit învăţându-le lucruri care le atrăgeau: cum să-şi boiască obrajii, buzele şi pleoapele, fără să-şi mai cumpere smacuri de la prăvălie; cum să-şi facă sâni, şolduri şi fese false din perniţe, hârtie de ziar şi din bumbac; cum se dansează dansuri la modă: *rumba, huaracha, porro* şi *mambo.* Când un trimis al curiei a inspectat parohia şi a văzut, în sectorul rezervat femeilor în Parvulariu, mulţimea de mucoase punându-şi pe rând unica pereche de pantofi cu toc înalt din mahala şi mergând legănat sub privirea profesonală a ex-codoaşei, s-a frecat la ochi. Într-un târziu, recăpătându-şi graiul, l-a întrebat pe părintele Seferino dacă nu cumva crease acolo o Academie de târfe.

— Răspunsul este da, a replicat fiul negresei Teresita, bărbat care nu se speria de cuvinte. De vreme ce nu mai pot fi abătute de la această cale, cel puţin s-o facă aşa cum se cuvine.

(Din această pricină, a primit cel de-al doilea avertisment serios dat de curie.)

Nu este însă adevărat că Marele Proxenet din Mendocita ar fi fost, aşa cum au ajuns să exagereze detractorii săi, chiar părintele Seferino. El era doar un om realist, care cunoştea viaţa puţin câte puţin. Nu a încurajat prostituţia, ci a căutat să o facă mai decentă şi a dat vajnice bătălii pentru a le împiedica pe femeile care îşi câştigau existenţa cu trupul (toată Mendocita feminină între doisprezece şi şaizeci de ani) să ia vreo boală şi să fie despuiate de codoşi. Lichidarea a circa douăzeci de peşti ai cartierului (în unele cazuri, regenerarea lor) a fost o muncă eroică, de salubritate socială, ceea ce i-a adus părintelui Seferino mai multe împunsături de cuţit şi o felicitare de la primarul din Victoria. Pentru aceasta, s-a folosit de filosofia predicii înarmate. Prin glasul lui Jaime Concha, care a trebuit să bată toate străzile, a adus la cunoştinţa locuitorilor din cartier că legea laică şi cea bisericoasă interziceau bărbaţilor să trăiască pe spinarea făpturilor inferioare, ca nişte trântori, şi că, prin urmare, oricine le va exploata pe femei o să aibă de-a face cu pumnii săi. Astfel a trebuit să mute falca Marelui Margarina Pacheco, să-l lase chior pe Armăsarul, impotent pe Pedrito Garrote, idiot pe Masculul Sampedri şi cu hematoame violacee pe Cojinoba Huambachano. În timpul acestei campanii quijoteşti, într-o noapte a căzut într-o ambuscadă şi a fost străpuns de mai multe lovituri de şiş; tâlharii, crezându-l mort, l-

au lăsat în noroi, pradă câinilor. Vigoarea flăcăului darwinian a fost însă mai puternică decât ruginitele cuţite care l-au înţepat şi astfel a scăpat cu viaţă; a rămas, evident – însemne ale fierului, pe corpul şi pe faţa de bărbat, pe care muierile lubrice obişnuiesc să le califice drept apetisante –, cu o jumătate de duzină de cicatrice, pe baza cărora, după proces, şeful agresorilor, un tip din Arequipa, cu prenume bisericos şi nume maritim, Ezequiel Delfin, a fost trimis la Spitalul de Psihiatrie, ca nebun incurabil.

Sacrificiile şi eforturile au dat roadele aşteptate şi, de necrezut, Mendocita s-a curăţat de peşti. Părintele Seferino a devenit adoratul femeilor din mahala; de atunci au venit masiv la liturghie şi s-au spovedit în fiecare săptămână. Ca să le facă mai puţin riscantă treaba prin care îşi câştigau existenţa, părintele Seferino a invitat în mahala un medic de la Acţiunea Catolică, pentru a le da sfaturi de profilaxie sexuală şi a le instrui asupra modalităţilor practice de a sesiza la timp apariţia, la client sau la ele, a gonococului. Pentru cazul în care tehnicile de control al natalităţii (predate de Unzátegui) nu au dat rezultate, părintele Seferino a strămutat din Chirimoyo în Mendocita, ca să-i expedieze oportun în limb pe mormolocii amorului mercenar, o ucenică de-a doñei Angélica. Avertismentul serios primit de la curie – când s-a aflat aici că parohul patrona utilizarea prezervativelor şi a anticoncepţionalelor şi că era un entuziast al avortului – era al treisprezecelea.

Cel de-al paisprezecelea a fost pentru aşa-numita „şcoală de meserii”, pe care a avut îndrăzneala să o înfiinţeze. În discuţii agreabile – glume care pier, glume care se nasc sub norii şi sub stelele întâmplătoare ale Limei – şi fără manual, veteranii din mahala predau aici ageamiilor diferitele moduri de a câştiga o bucată de pâine. La şcoală se puteau deprinde, de exemplu, exerciţiile pe care cei versaţi le fac cu degetele, capabile să alunece, discrete şi nepoftite, în intimitatea oricărei poşete, buzunar, servietă sau valijoară şi să recunoască prada râvnită printre eterogenele odoare. Aici se dezvăluia cum, cu o răbdare de meşteşugar, orice sârmă este în stare să înlocuiască cu succes cea mai complicată cheie, pentru deschiderea uşilor, şi cum se pot aprinde motoarele diferitelor mărci de automobile dacă cineva, din întâmplare, se dovedeşte a nu fi el proprietarul.

Aici se învăţa cum se smulg bijuteriile în goană, mergând pe jos sau cu bicicleta, în ce fel se escaladează zidurile şi cum se sparg, fără zgomot, geamurile de la casă; se învăţa modul de a face chirurgie plastică oricărui obiect care îşi schimbă brusc stăpânul şi forma de a ieşi din diferitele gherle din Lima, fără autorizaţia comisarului. Fabricarea şişurilor şi – murmure de invidie? – distilarea pastei de stupefiante se studiau şi ele tot la acea şcoală, care i-a atras părintelui Seferino, în sfârşit, prietenia şi adeziunea bărbaţilor din Mendocita şi totodată primul lui frecuş cu comisariatul poliţiei din Victoria, unde a fost condus într-o noapte şi ameninţat cu tribunalul şi temniţa, ca eminenţă cenuşie a delictului. Dar l-a salvat, bineînţeles, influenta lui protectoare.

În această perioadă, părintele Seferino ajunsese deja o figură populară, de care se ocupau ziarele, revistele şi radioul. Iniţiativele lui deveneau obiect de polemică. Unii îl considerau un fel de protosfânt, un progresist al noii generaţii de sacerdoţi care vor revoluţiona Biserica, iar alţii erau convinşi că era un reprezentant al celei de a cincea coloane a armatei lui Satan, însărcinat să submineze dinăuntru Casa Tatălui. Mendocita (datorită lui sau din vina sa?) s-a convertit într-o adevărată atracţie turistică: curioşi, evlavioşi, ziarişti, snobi se adunau în străvechiul rai al golănimii ca să-l vadă, să-l atingă, să-i ia un interviu sau să-i ceară autografe părintelui Seferino. Această publicitate a împărţit clerul în două grupuri: unul o considera folositoare, iar celălalt dăunătoare intereselor Bisericii.

Când părintele Seferino Huanca Leyva, cu ocazia unei procesiuni închinate Preasfintei Fecioare – cult introdus chiar de el în Mendocita şi care s-a întins ca focul în paiele uscate –, a anunţat triumfător că în parohia lui nu exista nici măcar un copil viu nebotezat, inclusiv cei născuţi în ultimele zece ore, un sentiment de mândrie a pus stăpânire pe credincioşi, iar curia, o singură dată printre atâtea admonestări, i-a trimis câteva cuvinte de felicitare.

S-a iscat însă un scandal de pomină de ziua Santei Rosa, sărbătoarea sfintei protectoare a Limei, când el a făcut cunoscut, în cursul unei predici ţinute sub cerul liber, în curtea bisericii din Mendocita, faptul că între graniţele prăfuitei sale parohii nu exista pereche care să nu-şi fi pus pirostriile pe cap în faţa Domnului şi a altarului din căsuţa de chirpici. Intrigaţi,

deoarece ştiau că în fostul imperiu al incaşilor, cea mai solidă şi respectată instituţie era – exceptând biserica şi armata – bordelul, înalţii prelaţi peruani au venit la faţa locului (târându-şi picioarele?) pentru a se convinge personal de ispravă. Dar ceea ce au descoperit, cercetând cu de-amănuntul prin locuinţele din Mendocita, i-a îngrozit şi a făcut să-i cuprindă scârba faţă de batjocorirea celor sfinte. Explicaţiile părintelui Seferino s-au dovedit confuze şi argotice (după atâţia ani petrecuţi în mahala, flăcăul din Chirimoyo uitase spaniola pură din timpul studiilor de la Seminar şi deprinsese poate barbarismele şi idiotismele limbii păsăreşti din Mendocita); în cele din urmă, cel care lea explicat sistemul folosit pentru abolirea concubinajului a fost Lituma, fostul vraci şi fostul jandarm. Era clar un sacrilegiu. Consta în a binecuvânta, în faţa evangheliei, orice cuplu format sau pe cale de a se constitui. Imediat după prima plăcere, perechile veneau în grabă la parohul lor drag, să se căsătorească aşa cum cere Dumnezeu, iar părintele Seferino le da sfânta binecuvântare fără a-i deranja cu întrebări inoportune. Şi cum astfel o mulţime de bărbaţi şi femei din cartier au ajuns să se căsătorească de mai multe ori – perechile din Mendocita se formau, amestecau şi desfăceau cu o viteză astronomică –, fără să fi rămas, în prealabil, văduvi, părintele Seferino repara stricăciunile produse de acest năravprin purificatoarea mărturisire a păcatului. (El explicase totul printr-o zicală, care era nu numai eretică, ci şi vulgară: „năravul din fire n-are lecuire”.) Dezaprobat, certat şi aproape insultat de arhiepiscop, preotul Seferino Huanca Leyva a sărbătorit cu acest prilej o lungă serie de efemeride: avertismentul serios cu numărul o sută.

Astfel, printre iniţiativele îndrăzneţe şi mustrări publice, subiect al unor discuţii contradictorii, iubit de unii şi hulit de alţii, preotul Seferino Huanca Leyva a ajuns în floarea vârstei: cincizeci de ani. Era un bărbat cu fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet. Credinţa sa, formată încă din zilele de aur de la Seminar, că amorul imaginar nu este un păcat, ci un eficace apărător al castităţii, îl menţinuse într-adevăr pur, până când şi-a făcut apariţia în cartierul Mendocita – şarpe al paradisului, care împrumută formele voluptuoase şi bogate, pline de strălucirile luxuriante ale femelei – o persoană ce se numea Mayte Unzátegui şi care

se dădea drept asistentă socială (în realitate era o târfă şi, la urma urmei, nu era şi ea o femeie?).

Ea spunea că ar fi lucrat cu dăruire prin codrii din Tingo María, scoţând paraziţii din burţile băştinaşilor şi că ar fi fugit de acolo, foarte mâhnită, datorită faptului că o bandă de şobolani îi devorase copilul. În vinele ei curgea sânge basc şi, aşadar, era o aristocrată. Cu toate că formele ei sferice (bine umflate) şi mersul ei unduitor ar fi trebuit să-l pună în gardă asupra pericolului, părintele Seferino Huanca Leyva a făcut prostia – atracţie a răului care a văzut pierzându-se virtuţi monolitice – să o accepte ca ajutoare, crezând că intenţia sa era, după cum declarase, să salveze sufletele şi să omoare paraziţii. În realitate, ea nu voia decât să-l împingă în păcat. Şi-a pus planul în aplicare aciuându-se în căsuţa de chirpici; dormea pe o vechitură de pat, separat de cel al părintelui printr-o prăpădită de draperie, care, culmea, mai era şi transparentă. Noaptea, la lumina unui opaiţ, diavolul de femeie făcea exerciţii, pretextând că dormea mai bine aşa şi îşi păstra organismul sănătos. Dar se putea oare numi gimnastică suedeză un dans asemănător acelora din haremurile celor O *mie şi una de nopţi*, pe care aristocrata bască îl executa pe loc, legănându-şi şoldurile, scuturându-şi umerii, agitând picioarele şi fluturând braţele, şi pe care părintele, gâfâind, îl zărea – prin perdeluţa luminată de reflexele feştilei – ca un înnebunitor spectacol de umbre chinezeşti? Mai târziu, când toată lumea Mendocitei era deja culcată, Mayte Unzátegui, auzind scârţâitul crivatului de alături, avea obrăznicia să se informeze, cu o voce mieroasă: „Eşti treaz, părinţele?”

Este însă adevărat că, pentru a disimula, frumoasa corupătoare lucra douăsprezece ore pe zi, vaccinând şi tratându-i pe râioşi, dezinfectând cocini şi scoţându-i la soare pe bătrâni. Dar făcea totul în şort, cu picioarele şi braţele goale, cu umerii şi mijlocul în vânt, motivând că aşa se obişnuise ea să umble în codru. Preotul Seferino îşi desfăşura mai departe activitatea lui creatoare, dar slăbea văzând cu ochii, avea cearcăne. Privirea lui era tot timpul în căutarea lui Mayte Unzátegui şi când o vedea trecând, i se deschidea gura; un venial firişor de salivă îi umezea buzele. Luase în acea vreme obiceiul de a umbla, zi şi noapte, cu mâinile în buzunare, iar ţârcovnica lui, fosta provocatoare de avorturi, doña Angélica,

prorocea că în orice clipă o să înceapă să scuipe sânge, ca un tuberculos.

Va cădea oare pastorul în plasa viclenei asistente sociale, sau antidoturile sale, care îl sleiesc de puteri, îl vor ajuta să reziste? Va ajunge la balamuc sau în mormânt? Enoriaşii din Mendocita urmăreau această luptă în spirit sportiv şi au început să pună rămăşaguri în care fixau termene grabnice şi să se tot încurce în opţiuni, de te apucau durerile de cap: basca va rămâne gravidă cu sămânţă de popă, bărbatul din Chirimoyo o va omorî ca să alunge astfel ispita, ori va pune în cui veşmintele preoţeşti şi se va însura cu ea. Dar viaţa, bineînţeles, şi-a rezervat dreptul de a zădărnici toate acestea.

Părintele Seferino, argumentând că lumea trebuie să se întoarcă la Biserica începuturilor, la Biserica neprihănită şi simplă a evangheliilor, când toţi credincioşii trăiau laolaltă şi-şi împărţeau bunurile, a iniţiat o campanie energică pentru restabilirea traiului în comun în Mendocita (un adevărat laborator de experimente creştine). Trebuia ca toate cuplurile să se desfacă şi să se constituie în colectivităţi de cincisprezece sau douăzeci de membri, între care se vor împărţi munca, hrana şi treburile casnice; vor locui împreună, în case adaptate pentru a adăposti aceste noi celule ale vieţii sociale, care vor înlocui cuplul clasic. Însuşi preotul Seferino a dat exemplu, mărindu-şi bojdeuca şi instalând în ea, alături de asistenta socială, şi pe cei doi paracliseri ai săi: ex-sergentul Lituma şi fosta provocatoare de avorturi, doña Angélica. Aceasta a fost prima microcomună din Mendocita, după al cărei exemplu urmau să se constituie celelalte.

Părintele Seferino orânduise ca în cadrul fiecărei comune catolice să funcţioneze cea mai democratică egalitate între membrii de acelaşi sex. Trebuia ca bărbaţii între ei şi femeile între ele să se tutuiască; dar, ca să nu se uite deosebirile de musculatură, inteligenţă şi bun-simţ, statornicite de Domnul, a recomandat ca femeile să se adreseze bărbaţilor cu „dumneavoastră” şi să caute – în semn de respect – să nu-i privească în ochi. Sarcina de a face mâncare şi curăţenie, de a aduce apă de la cişmea, de a omorî libărcile şi şoriceii, de a spăla rufele era asumată, împreună cu celelalte treburi casnice, de fiecare, pe rând; banii râştigaţi – cinstit sau pe alte căi – de către oricare membru trebuiau predaţi integral comunităţii,

care, la rândul ei, îi împărţea în mod egal, după ce se acopereau cheltuielile comune. Locuinţele erau lipsite de pereţi interiori, pentru a aboli năravul păcătos al secretului; toate problemele vieţii, de la evacuarea intestinului şi până la sărutul sexual, urmau să se rezolve în văzul tuturor.

Experimentul cu străvechile comune creştine fusese condamnat mai înainte ca poliţia şi armata să invadeze Mendocita; acestea, într-o descindere cinematografică, cu carabine, măşti contra gazelor şi *bazooka,* au făcut o razie în urma căreia bărbaţii şi femeile din mahala au stat mai multe zile închişi în cazărmi, nu din pricină că în realitate ei erau sau au fost hoţi, cuţitari ori târfe, ci învinuiţi de subversiune şi descompunere. Preotul Seferino a compărut în faţa unui tribunal militar, acuzat că, la adăpostul sutanei, stabilise un cap de pod pentru comunism (a fost achitat, datorită demersurilor protectoarei sale, milionara Mayte Unzátegui).

Experimentul a fost, bineînţeles, dezaprobat de curie (cu avertismentul serios numărul două sute treizeci şi trei), care l-a socotit îndoielnic, din punct de vedere teoretic, iar din punct de vedere practic l-a considerat o nebunie (faptele, vai, i-au dat dreptate), dar era condamnat şi de – mai ales – natura bărbaţilor şi a femeilor din Mendocita, clar alergică la colectivism. Problema numărul unu a fost traficul sexual. În incitantul întuneric, dormitoarele comune înlesneau, de la o saltea la alta, cele mai fierbinţi atingeri, pipăiri, relaţii seminale sau chiar violuri, sodomii şi sarcini; drept urmare, s-au înmulţit crimele din gelozie. Problema numărul doi a fost aceea a furturilor. Convieţuirea, în loc să anihileze apetitul pentru proprietate, l-a exacerbat până la nebunie. Mahalagiii îşi furau unul altuia până şi aerul greu pe care îl respirau. În loc să-i înfrăţească, coabitarea i-a învrăjbit de moarte pe toţi cei din Mendocita. Tocmai în această perioadă de debandadă şi sminteală, asistenta socială (Mayte Unzátegui?) a anunţat că e gravidă, iar fostul sergent Lituma a recunoscut că este tatăl pruncului. Cu lacrimi în ochi, părintele Seferino a binecuvântat această pereche formată din pricina inovaţiilor sale sociocatolice. (Se spune că, începând de atunci, luase obiceiul de a plânge cu suspine şi de a cânta elegii la lună.)

Dar aproape imediat a trebuit să facă faţă unei catastrofe mai cumplite decât pierderea acelei basce pe care niciodată n-a

ajuns s-o aibă: sosirea în Mendocita a unui rival de clasă, pastorul evanghelist don Sebastián Bergua. Acest bărbat era încă tânăr, cu înfăţişare de sportiv şi bicepşi puternici; cum a sosit, a şi anunţat că îşi propusese ca, într-un termen de şase luni, să câştige la adevărata religie – cea reformată – toată Mendocita, inclusiv pe parohul catolic şi pe cei trei acoliţi ai săi. Don Sebastián (care, înainte de a se face pastor, fusese un ginecolog burduşit de milioane?) avea mijloace pentru a-i impresiona pe mahalagii: şi-a făcut o casă din cărămidă, dând de lucru tuturor din cartier – plătiţi regeşte – şi a iniţiat aşa-zisul „mic dejun religios”, la care îi invita pe gratis pe toţi care asistau la predicile sale despre Biblie şi memorau anumite cânturi. Seduşi de elocinţa şi de vocea lui de bariton sau de cafeaua cu lapte şi de pâinea cu slănină care însoţeau aceste predici, cei din Mendocita au început să abandoneze chirpicii catolici pentru cărămizile evanghelice.

Părintele Seferino a recurs, bineînţeles, la predica armată. L-a provocat pe don Sebastián Bergua să se măsoare în pumni, ca să se dovedească astfel care dintre ei este adevăratul ministru al lui Dumnezeu. Sleit de practica excesivă a exerciţiului lui Onan, care îl ajutase să reziste la provocările demonului, bărbatul din Chirimoyo a fost cnocautat la al doilea pumn primit de la don Sebastián Bergua, care făcuse timp de douăzeci de ani, câte o oră pe zi, culturism şi box (la Şcoala de Gimnastică din San Isidro?). Nu faptul că pierduse doi incisivi şi că rămăsese cu nasul turtit îl adusese la disperare pe părintele Seferino, ci umilinţa că a fost învins cu propriile sale arme şi constatarea că, pe zi ce trece, tot mai mulţi enoriaşi optau pentru adversarul său.

Dar, asemenea celor care se trezesc curajoşi în faţa primejdiei şi devin adepţii principiului „răul prin rău mai mare se lecuieşte”, într-o bună zi, omul din Chirimoyo a adus, în taină, la bojdeuca din chirpici nişte bidoane pline cu un lichid pe care l-a ascuns de privirile curioşilor (şi pe care însă orice miros sensibil l-a recunoscut ca fiind kerosen). În acea noapte, când toată lumea dormea, însoţit de credinciosul său Lituma, a astupat pe afară, cu scânduri groase bătute în piroane, uşile şi ferestrele casei de cărămidă. Don Sebastián Bergua dormea dus, visând ceva cu un nepot incestuos, care, ros de remuşcări fiindcă şi-a prihănit sora, se făcuse preot papistaş într-un cartier din Lima:

Mendocita? Nu putea auzi loviturile ciocanului lui Lituma – care îi transformau templul evanghelic în cursă de şoareci –, deoarece fosta moaşă, doña Angélica, din ordinul părintelui Seferino, îi dăduse o porţie mare de anestezic. Când Misiunea a fost blocată, însuşi omul din Chirimoyo a stropit-o cu kerosen. După aceea, s-a închinat, a aprins un chibrit şi s-a pregătit să-l arunce. Ceva l-a făcut însă să şovăie. Ex-sergentul Lituma, asistenta socială, fosta provocatoare de avorturi şi câinii din Mendocita l-au văzut privind cu îngrijorare, înalt şi slab, sub cerul înstelat, cu un băţ de chibrit între degete, ezitând să dea foc duşmanului său.

O va face, totuşi? Va arunca sau nu chibritul? Oare va preface părintele Seferino Huanca Leyva noaptea din Mendocita într-un crepitant infern? Va irosi el astfel o întreagă viaţă închinată religiei şi binelui obştesc? Sau călcând în picioare mica flacără ce îi ardea unghiile, va deschide uşa casei de cărămidă, pentru a cere iertare, în genunchi, pastorului evanghelic? Cum se va termina această parabolă de cartier?

XV

Prima persoană căreia i-am vorbit de cererea în căsătorie făcută mătuşii Julia nu a fost Javier, ci Nancy. După convorbirea telefonică cu mătuşa Julia, am sunat la verişoara mea şi i-am propus să mergem la un film. În realitate, ne-am dus la El Patio, un cafe-bar de pe strada San Martín, din Miraflores, unde se adunau de obicei luptătorii pe care Max Aguirre, animatorul Lunei Park, îi aducea la Lima. Localul – o căsuţă cu un etaj, concepută ca locuinţă mic-burgheză, a cărei transformare în bar iritase multă lume – era pustiu şi am putut discuta liniştiţi, în timp ce eu beam a zecea ceaşcă de cafea din ziua aceea, iar Nancy o Coca-Cola.

De-abia ne aşezasem, că am şi început să caut forma cea mai blândă pentru a putea să-i comunic vestea. Dar ea mi-a luat-o înainte cu noutăţile. În ajun, a avut loc un consiliu de familie acasă la mătuşa Hortensia, la care s-a adunat o duzină de rude, ca să trateze „afacerea”. Aici s-a hotărât ca unchiul Lucho şi mătuşa Olga să-i ceară Juliei să se întoarcă în Bolivia.

— Pentru tine au făcut-o, mă lămuri Nancy. Se pare că tatăl tău turbează de mânie şi a scris o scrisoare îngrozitoare.

Unchii Jorge şi Lucho, care ţineau foarte mult la mine, erau acum îngrijoraţi de pedeapsa pe care putea să mi-o aplice. Credeam că o să se îmblânzească şi n-o să fie prea sever dacă mătuşa Julia va pleca înainte de sosirea lui la Lima.

— Adevărul este că aceste lucruri nu mai au niciun fel de importanţă acum, îi spusei eu, cu înfumurare. Pentru că am cerut-o pe Julia de nevastă.

Reacţia ei a fost stridentă şi caricaturală, i s-a întâmplat ceva ca-n filme. Tocmai înghiţea o gură de Coca-Cola şi s-a înecat. A apucat-o un acces de tuse, evident jignitor, şi i s-au umplut ochii de lacrimi.

— Termină cu caraghioslâcurile, bleagă ce eşti! am dojenit-o eu, foarte supărat. Trebuie să mă ajuţi!

— Nu de asta m-am înecat, ci fiindcă lichidul a luat-o pe cealaltă parte, bâigui verişoara mea, ştergându-şi ochii şi vorbind răguşit. Şi, după câteva clipe, a adăugat, coborând glasul: Dar eşti încă un puşti. Ai oare bani pentru însurătoare? Şi tatăl tău? O să te omoare!

Însă imediat, doborâtă de o nemaipomenită curiozitate, m-a bombardat cu întrebări despre unele detalii la care nu avusesem

încă timp să mă gândesc: Julita acceptase? Aveam să fugim? Care ne erau martorii? Nu ne puteam căsători la biserică, fiindcă ea era divorţată, aşa-i? Unde urma să locuim?

— Dar, Marito, repetă ea la sfârşitul cascadei de întrebări, mirându-se din nou: Nu-ţi dai seama că ai doar optsprezece ani?

A izbucnit în râs şi am început şi eu să fac la fel. I-am spus că poate are dreptate, dar acum e vorba să mă ajute să-mi pun planul în aplicare. Crescuserăm împreună, zburdalnici; ţineam mult unul la altul, iar eu ştiam că în orice situaţie ea ar fi de partea mea.

— Sigur că o să te ajut, dacă mi-o ceri, chiar dacă ar fi să fac trăsnăi şi să mă omoare o dată cu tine, mai spuse ea. Apropo, te-ai gândit cum va reacţiona familia, dacă într-adevăr te însori?

Bine dispuşi, am petrecut o vreme jucându-ne de-a ce-ar spune şi ce-ar face unchii şi mătuşile, verii şi verişoarele mele, când vor primi vestea. Mătuşa Hortensia o să plângă, mătuşa Jesús o să se ducă la biserică, unchiul Javier o să-şi lanseze clasica lui exclamaţie („Câtă neruşinare!”), iar Jaimito, benjaminul verilor, care avea trei ani şi se sâsâia, o să întrebe ce-i aia însurătoare, mâmico! Am terminat jocul râzând în hohote, cu un râs nervos, care i-a făcut pe chelneri să vină pentru a le spune şi lor bancul. Curând ne-am potolit, Nancy consimţise să fie iscoada noastră, să ne comunice toate intrigile şi mişcările familiei. Nu ştiam câte zile aveau să-mi ia pregătirile şi trebuia să fiu la curent cu tot ceea ce unelteau rudele. Pe de altă parte, urma să facă pe mesagera mea pe lângă mătuşa Julia şi, din când în când, să o scoată în lume, ca să o pot vedea.

— Bine, bine, încuviinţă Nancy. O să fiu protectoarea voastră. Asta da, dar sper ca într-o bună zi să vă purtaţi la fel, dacă va fi nevoie.

Când eram deja pe stradă, în drum spre casa ei, verişoara Nancy şi-a lovit capul cu palma:

— Ce norocos eşti! îşi aminti ea. Pot să-ţi fac rost de ceea ce-ţi trebuie. Un apartament într-o vilă de pe strada Porta. O singură cameră, o bucătărioară şi o baie, foarte cochet, o nebunie! Şi numai cinci sute de soli pe lună.

Rămăsese liber în urmă cu câteva zile, iar o prietenă de-a ei voia să-l închirieze; Nancy putea să-i vorbească. Am fost uimit de simţul practic al verişoarei mele, capabilă să se gândească în acele clipe la o chestiune terestră ca aceea a locuinţei, în vreme

ce eu pluteam dezorientat prin stratosfera romantică a problemei. De altfel, cinci sute de soli îmi erau la îndemână. Acum trebuia doar să câştig cât mai mulţi bani, „pentru lux” (cum spunea bunicul). Fără să mai stau pe gânduri, i-am cerut să-i spună prietenei ei că avea deja un chiriaş.

După ce m-am despărţit de Nancy, am dat fuga la pensiunea unde locuia Javier, în bulevardul 28 Iulie, dar casa zăcea în întuneric şi n-am îndrăznit s-o trezesc pe proprietăreasă, care era mai mereu în toane rele. M-a cuprins un sentiment de cumplită frustrare, pentru că simţeam nevoia să-i povestesc celui mai bun prieten marele meu proiect şi să-i ascult sfaturile. În acea noapte am avut un somn întrerupt de coşmaruri. Am luat micul dejun în zori, împreună cu bunicul, care se scula întotdeauna cu noaptea în cap şi am pomit-o în grabă spre pensiune. L-am întâlnit pe Javier chiar când ieşea din casă. Ne-am îndreptat spre bulevardul Larco, pentru a lua autobuzul de Lima. Pentru prima dată în viaţa lui, ascultase în seara precedentă un întreg episod dintr-o piesă de teatru radiofonic de Pedro Camacho, împreună cu proprietăreasa şi cu ceilalţi pensionari, şi era profund impresionat.

— Adevărul este că amicul tău Camacho e în stare de orice, îmi spuse. Ştii ce s-a întîmplat azi-noapte? O veche pensiune din Lima şi o familie amărâtă, venită din munţi! Se aflau la jumătatea prânzului, discutau şi, dintr-o dată, cutremur! Era aşa de bine imitată trepidaţia geamurilor şi a uşilor, ţipetele, încât doamna Grada a fugit în grădină.

Mi l-am închipuit pe ingeniosul Batán mugind pentru a imita zgomotul din străfundurile pământului, reproducând dansul clădirilor şi al caselor din Lima cu ajutorul clopoţeilor de dairea şi al unor bile de sticlă, pe care le freca în faţa microfonului, spărgând nuci cu picioarele şi lovind pietre una de alta, ca să se audă pârâitul tavanelor şi al pereţilor care crăpau, trosnetul scărilor care cedau şi se năruiau, în timp ce Josefina, Ludano şi ceilalţi actori se speriau, spuneau rugăciuni, urlau de durere şi cereau ajutor, sub privirea vigilentă a lui Pedro Camacho.

— Cutremurul e însă un lucru de nimic, mă întrerupse Javier în timp ce-i povesteam isprăvile lui Batán. Culmea este că pensiunea s-a prăbuşit şi au murit toţi striviţi. N-a scăpat nici măcar unul, de sămânţă, deşi nu-ţi vine să crezi. Un tip capabil

să-şi omoare toate personajele dintr-o povestire, într-un cutremur, este demn de tot respectul.

Ajunşi la staţia de autobuz, n-am mai putut răbda şi i-am relatat în câteva cuvinte ceea ce se petrecuse în ajun şi hotărârea capitală pe care o luasem. S-a prefăcut că nu este surprins:

— Bine, şi tu eşti capabil de orice, zise, dând compătimitor din cap. Dar după o clipă:

— Eşti sigur că vrei să te însori?

— Niciodată în viaţă n-am fost mai sigur de ceva ca acum, confirmai eu.

În acele clipe deja era adevărat. În ajun, când îi cerusem mătuşii Julia să se mărite cu mine, mai aveam încă senzaţia de ceva necugetat, de vorbă aruncată în vânt. O glumă aproape, dar acum, după ce vorbisem cu Nancy, simţeam o mare siguranţă. Mi se părea că-i comunic o hotărâre de neclintit, îndelung chibzuită.

— Cu aceste nebunii ale tale, o să ajung sigur la puşcărie, comentă Javier, resemnat, în autobuz. Şi, după ce am mai trecut de câteva case, prin dreptul bulevardului Javier Prado, adăugă: Mai ai puţin timp la dispoziţie. Dacă unchii tăi i-au cerut Julitei să se cărăbănească, nu poate să-şi amâne prea mult plecarea. Iar lucrul acesta trebuie făcut înainte ca tartorul să sosească, altfel o să fie greu cu tatăl tău aici.

Am tăcut amândoi preţ de câteva clipe, în timp ce autobuzul făcea staţie pe la colţurile bulevardului Arequipa, lăsând şi luând călători. Când treceam prin faţa Colegiului Raimondi, Javier, intrat de-acum cu totul în miezul problemei, a început din nou să vorbească:

— Ai nevoie de bani. Ce-o să faci?

— Cer un avans la Radio. Vând tot ce am vechi, îmbrăcăminte, cărţi. Şi-mi amanetez maşina de scris, ceasul, în fine, tot ce poate fi amanetat. O să-mi caut, ca un desperat, şi alte slujbe.

— Şi eu pot să amanetez câte ceva, radioul, o casetă cu creioane şi ceasul, care este de aur, zise Javier. Închise ochii pe jumătate şi calculă, socotind pe degete: Cred că pot să te împrumut cu o mie de soli.

Ne-am despărţit în Piaţa San Martín şi a rămas să ne vedem la amiază, în mansarda de la Panamericana. Discuţia cu el mi-a

făcut bine, încât am ajuns la birou plin de voie bună şi optimism. Am citit ziarele, am ales ştirile, iar Pascual şi Marele Pablito au găsit, pentru a doua oară, buletinele gata pregătite. Din nefericire, când a telefonat mătuşa Julia, erau amândoi acolo, prezenţa lor fiind stânjenitoare. N-am îndrăznit să-i spun de faţă cu ei că vorbisem cu Nancy şi cu Javier.

— Trebuie să te văd neapărat azi, măcar câteva minute, îi cerui. Totul e pe drumul cel bun.

— Mi s-a tăiat răsuflarea dintr-o dată, îmi zice mătuşa Julia. Eu, care am ştiut întotdeauna să fac haz de necaz, mă simt acum ca o cârpă.

Avea un motiv temeinic ca să vină în centrul Limei, fără să dea de bănuit: rezervarea unui loc la cursa de La Paz, la biroul Companiei Lloyd Aéreo Boliviano. O să treacă pe la Radio în jurul orei trei. Nici ea, nici eu n-am pomenit de căsătorie, dar pe mine m-a neliniştit auzind-o vorbind de avion. Cum am pus telefonul în furcă, am alergat la primăria din Lima să mă interesez despre cele necesare pentru o căsătorie civilă. Aveam un prieten care lucra acolo şi el mi-a furnizat toate datele, crezând că erau pentru o rudă care urma să se însoare cu o străină divorţată. Formalităţile s-au dovedit a fi complicate. Mătuşa Julia trebuia să prezinte certificatul de naştere şi sentinţa de divorţ legalizată de către Ministerul Afacerilor Externe din Bolivia şi Peru. Iar eu, certificatul de naştere. Dar, pentru căsătorie, fiind minor, aveam nevoie şi de o autorizaţie din partea părinţilor, legalizată la notariat, sau trebuia să fiu scos de sub tutela lor (adică declarat major), în faţa judecătorului. Ambele posibilităţi erau excluse.

Am plecat de la primărie făcând calcule; numai legalizarea actelor mătuşii Julia, presupunând că le avea la Lima, ne-ar lua câteva săptămâni. Sau câteva luni, dacă nu le avea şi trebuia să le ceară din Bolivia, la primărie şi la tribunal. Iar certificatul meu de naştere? Mă născusem la Arequipa şi să-i cer vreunei rude de acolo să mi-l trimită ar însemna iarăşi timp de aşteptat (pe lângă faptul că era riscant). Greutăţile apăreau una după alta, ca o sfidare, însă, în loc să mă demoralizeze, mă îndârjeau în hotărârea mea (încă de copil fusesem deosebit de încăpăţânat). Pe când eram la jumătatea drumului spre Radio, în dreptul agenţiei *La Prensa,* mi-a venit ideea salvatoare, am schimbat direcţia şi, aproape în fugă, m-am îndreptat spre Parcul Universităţii, unde am ajuns lac de sudoare. La secretariatul

Facultăţii de Drept, doamna Riofrio, a cărei sarcină era să ne comunice notele, m-a întâmpinat, ca întotdeauna, cu expresia ei maternă şi a ascultat plină de bunăvoinţă complicata poveste pe care i-am îndrugat-o, cu formalităţi administrative urgente şi o ocazie unică să fac rost de o slujbă care mă va ajuta să-mi continuu studiile.

— Regulamentul o interzice, se tângui ea, ridicându-se – corpolentă şi domoală – de la biroul ros de cari şi îndreptându-se, cu mine alături, spre arhivă. Cum sunt bună la suflet, toţi profitaţi. Pentru aceste servicii pe care vi le fac, o să-mi pierd pâinea într-o bună zi şi nimeni n-o să mişte nici măcar un deget pentru mine.

În timp ce ea scotocea printre dosarele studenţilor, stâmind norişori de praf care ne făceau să strănutăm, i-am spus că, dacă s-ar întâmpla vreodată aşa ceva, toată facultatea ar declara grevă. În cele din urmă a dat de dosarul meu, în care, într-adevăr, se afla şi certificatul de naştere şi m-a avertizat că mi-l împrumută doar pentru o jumătate de oră. Nu mi-a trebuit însă decât un sfert de oră ca să fac două fotocopii la un fotograf de pe strada Azángaro şi să-i dau una dintre ele doamnei Riofrio. Am ajuns la Radio în culmea fericirii şi simţindu-mă în stare să dobor orice balaur care mi-ar ieşi în cale.

După ce am redactat alte două buletine şi i-am luat un interviu – pentru Radio Panamericana – lui Gaucho Guerrero (un fondist argentinian, naturalizat în Peru, care îşi petrecea viaţa bătându-şi propriile recorduri; alerga zile şi nopţi în şir în jurul unei pieţe şi era capabil să mănânce, să se bărbierească, să scrie şi să doarmă în timp ce fugea), m-am aşezat la birou şi descifram – prin complicatul formalism birocratic al actului meu de naştere – unele detalii privitoare la propria-mi venire pe lume (mă născusem în bulevardul Parra, bunicul şi unchiul Alejandro se duseseră la primărie ca să mă declare), când au apărut în mansardă Pascual şi Marele Pablito, care mi-au abătut atenţia. Intraseră vorbind despre un incendiu şi prăpădindu-se de râs de vaietele victimelor cuprinse de flăcări. Am încercat să citesc mai departe încâlcitul certificat, dar comentariile redactorilor mei în legătură cu jandarmii de la acel comisariat din Callao (stropit cu benzină de către un piroman dement) care, începând cu comisarul-şef şi terminând cu ultimul turnător, inclusiv câinele mascotă, pieriseră cu toţii carbonizaţi, m-au distras din nou.

— Am văzut toate ziarele, dar n-am reţinut nicio relatare despre asta. Unde aţi citit-o? Îi întrebai. Şi apoi, către Pascual: Las-o mai moale cu buletinele de azi consacrate incendiilor. Şi pentru amândoi, adăugai: Ce mai pereche de sadici!

— Dar nu este o ştire, ci teatrul radiofonic de la unsprezece, mă lămuri Marele Pablito. Povestea cu sergentul Lituma, spaima răufăcătorilor din Callao.

— Şi el a ajuns jumări, continuă Pascual. Ar fi putut să scape, plecase să-şi facă rondul, dar s-a întors să-l salveze pe căpitan. Inima lui miloasă i-a jucat festa.

— Nu pe căpitan, ci pe Choclito, căţeaua, îl corectă Marele Pablito.

— Chestia asta n-a fost deloc clară, zise Pascual. I-au căzut în cap gratiile de la celulă. Dacă l-ai fi văzut pe don Pedro Camacho în timpul pârjolului! Actor, nu glumă!

— Ce să mai spun de Batán, se entuziasmă cu generozitate Marele Pablito. Dacă ar fi jurat cineva că se poate imita un incendiu folosind două degete, nu l-aş fi crezut. Dar m-am convins cu propriii mei ochi, don Mario!

Sosirea lui Javier a pus capăt acestei pălăvrăgeli. Ne-am dus să bem obişnuita cafea la Bransa, unde i-am povestit pe scurt tot ce aflasem şi i-am arătat triumfător certificatul meu de naştere.

— M-am tot gândit şi trebuie să-ţi spun că e o nebunie să te însori, îşi dădu el drumul, puţin cam încurcat. Nu numai din cauză că eşti încă un mucos, ci mai ales din pricina banilor. Va trebui să te speteşti muncind ca să ai ce mânca.

— Aşadar şi tu mă sâcâi cu aceleaşi lucruri pe care mi le vor spune părinţii, îmi bătui eu joc de el: că însurătoarea înseamnă întreruperea studiilor de Drept, că n-o să ajung niciodată un mare avocat?!

— Că însurându-te, n-o să mai ai timp nici măcar să citeşti, îmi replică Javier. Căsătorindu-te, nu vei mai deveni niciodată scriitor.

— Dacă mai continui aşa, o să ne certăm, îl avertizai eu.

— Bine, atunci o să-mi pun frâu la gură, zise râzând. Acum mi-am făcut datoria faţă de conştiinţa mea, prezicându-ţi viitorul. Desigur că şi eu, dacă Nancy ar vrea, m-aş însura chiar astăzi. Cu ce începem?

— Cum nu e chip ca părinţii să-mi dea autorizaţia de căsătorie sau să mă declare major şi cum e posibil ca nici julia să nu aibă toate actele care sunt necesare, singura soluţie este să găsim un primar cumsecade.

— Poate vrei să spui un primar coruptibil, mă corectă. Mă cercetă ca pe un maimuţoi: Dar pe cine vrei să corupi tu, un muritor de foame?

— Vreun primar puţin cam derutat, insistai eu. Unul care să înghită povestea cu cocoşul roşu.

— Bun, hai să-l căutăm pe deşteptul ăla capabil să te însoare împotriva tuturor legilor existente.

Apoi începu din nou să râdă:

— Păcat că Julita e divorţată, altfel te însurai la biserică. Asta era uşor, printre popi găseşti şmecheri câţi vrei.

Javier îmi reda întotdeauna buna dispoziţie şi am sfârşit prin a glumi pe seama lunii mele de miere şi a onorariului pe care l-aş primi (ajutându-l s-o răpească, bineînţeles, pe Nancy); regretam că nu mă aflam la Piura unde n-ar fi fost nicio problemă să-l găsim pe deştept, fiindcă fuga matrimonială era un lucru cât se poate de obişnuit. La despărţire, a făgăduit că o să caute un primar, începând chiar din după-amiaza acelei zile, şi că-şi amanetează toate lucrurile de care se putea lipsi, ca să-şi aducă astfel obolul la nunta noastră.

Mătuşa Julia trebuia să treacă pe la Radio în jur de trei şi cum nu sosise încă până la trei şi jumătate, am început să mă alarmez. La patru, degetele nu mi se mai dezlipeau de maşina de scris şi fumam ţigară de la ţigară. Pe la patru şi jumătate, fiindcă mă văzuse palid, Marele Pablito m-a întrebat dacă nu cumva mi-e rău. La cinci l-am pus pe Pascual să sune la unchiul Lucho şi să întrebe de ea. Încă nu sosise acasă. Nu sosise nici după o jumătate de oră, nici la şase, nici la şapte seara. După ultimul buletin, în loc să cobor la strada unde locuiau bunicii, am rămas în autobuz până la bulevardul Armendáriz şi am tot dat târcoale casei unchilor mei, fără a îndrăzni să sun la uşă. Am zărit-o prin fereastră pe mătuşa Olga, care schimba apa la florile dintr-o vază, şi, puţin după aceea, pe unchiul Lucho stingând luminile din sufragerie. M-am învârtit prin preajmă, cuprins de sentimente contradictorii: nelinişte, mânie, tristeţe, dorinţa de a o pălmui şi săruta pe mătuşa Julia. Tocmai terminasem unul din tururile mele agitate, când am văzut-o coborând dintr-o maşină

de lux, cu matriculă diplomatică. M-am apropiat în grabă, simţind că-mi tremurau picioarele de gelozie şi furie şi hotărât să mă încaier cu rivalul meu, oricine ar fi fost el. Era un bărbat cu părul cărunt, iar în maşină se mai afla o doamnă. Mătuşa Julia m-a prezentat ca nepot al cumnatului ei, iar pe ei ca ambasadori ai Boliviei. M-am simţit ridicol şi totodată am avut senzaţia că mi se lua o povară de pe suflet. Când maşina a pornit, am apucat-o pe mătuşa Julia de braţ şi aproape târâş am făcut-o să traverseze bulevardul şi să meargă înspre faleză.

— Ia te uită, ce fire ai! am auzit-o spunând în timp ce ne apropiam de mare. În faţa bietului doctor Gumucio luaseşi o figură de sugrumător.

— Dacă voi sugruma pe cineva, tu vei fi aceea, îi zisei. Te aştept de la trei şi acum este unsprezece noaptea. Ai uitat că aveam întâlnire?

— N-am uitat, îmi răspunse cu hotărâre. Te-am lăsat înadins să mă aştepţi.

Ajunseserăm în micul parc situat în faţa seminarului iezuit. Era pustiu, iar umezeala, cu toate că nu ploua, făcea ca iarba, dafinii şi tufele de muşcate să strălucească. Ceaţa forma mici umbrele fantomatice în jurul conurilor galbene ale stâlpilor de lumină.

— Bine, hai să lăsăm cearta pe altă dată, îi zisei, obligând-o să se aşeze într-un loc deasupra falezei, unde frământarea mării urca sincronă şi intensă. Acum mai avem puţin timp, dar multe probleme. Ai la tine certificatul de naştere şi sentinţa de divorţ?

— Am aici biletul pentru La Paz, îmi spuse pipăindu-şi geanta. Plec duminică dimineaţa, la zece. Şi sunt fericită. Sunt sătulă până-n gât şi de Peru, şi de peruani.

— Îmi pare rău pentru tine, dar acum nu mai putem schimba ţara, i-am zis în timp ce mă aşezam lângă ea, trecându-i braţul peste umeri. Îţi promit însă că într-o bună zi tot o să ajungem să locuim în vreo mansardă din Paris.

Până în acea clipă, în ciuda lucrurilor agresive pe care le spunea, fusese calmă, uşor zeflemitoare şi foarte sigură pe sine. Dar dintr-o dată i s-a desenat pe faţă un rictus trist; vorbea cu o voce aspră, fără să mă privească:

— Nu-mi îngreuna situaţia, Varguitas. Mă întorc în Bolivia din pricina rudelor tale, dar şi datorită faptului că povestea noastră e o neghiobie. Ştii foarte bine că nu ne putem căsători.

— Ba putem! i-am spus, sărutându-i obrajii, gâtul, strângând-o cu putere, mângâindu-i lacom pieptul, căutându-i gura cu gura mea. Ne trebuie un primar mai şmecher. Mă ajută şi Javier. Iar Nancy ne-a şi găsit un mic apartament, în Miraflores. Nu ai motive să fii pesimistă.

Se lăsa mângâiată şi sărutată, dar era foarte gravă, străină. I-am relatat discuţia cu verişoara mea, cu Javier, informaţiile obţinute la primărie, modul în care făcusem rost de certificatul meu de naştere, i-am zis că o iubeam din toată inima, că o să ne căsătorim chiar dacă ar fi să omor o mulţime de lume. Când am stăruit să-i descleştez maxilarele cu limba, s-a opus, dar, în cele din urmă, tot a deschis gura şi am putut să-i gust cerul gurii, gingiile şi saliva. Am simţit cum braţul liber al mătuşii Julia îmi înconjura gâtul şi cum se ghemuia lângă mine; s-a pus pe un plâns cu suspine, de i se zguduia pieptul. Eu o consolam, cu o voce care era ca un susur incoerent, fără a înceta să o sărut.

— Eşti încă un puşti, am auzit-o murmurând între râs şi plâns, în vreme ce eu îi spuneam că am nevoie de ea că mi-e dragă şi n-o voi lăsa niciodată să se întoarcă în Bolivia, că o să mă omor dacă pleacă. Într-un târziu, a început să vorbească iarăşi, aproape în şoaptă, străduindu-se să glumească: Cine se culcă cu mucoşii se trezeşte mereu dimineaţa udă leoarcă. Cunoşti acest proverb?

— Este de prost gust şi nu se poate spune aşa ceva, i-am răspuns, ştergându-i ochii cu buzele şi cu vârful degetelor. Ai actele la tine? Prietenul tău, ambasadorul, ar putea să le legalizeze?

Acum era cu mult mai liniştită. Încetase să mai plângă şi mă privea cu tandreţe.

— Cât o să dureze, Varguitas? mă întrebă cu o voce deprimată. După cât timp ai să oboseşti? După un an, doi, trei? Crezi că este drept ca după doi sau trei ani să o ştergi, iar eu să fiu din nou nevoită să o iau de la capăt?

— Ambasadorul ar putea să le legalizeze? am insistat eu. Dacă el aranjează aici lucrurile pentru partea boliviană, va fi mult mai uşor să obţin legalizarea peruană. O să găsesc eu la minister vreun prieten care să ne ajute.

Mă privea ciudat, compătimitoare şi totodată emoţionată. Un zâmbet îi lumina chipul.

— Dacă juri că mă vei suporta timp de cinci ani fără să te îndrăgosteşti de alta, iubindu-mă numai pe mine, atunci e bine, mi-a spus. Pentru cinci ani de fericire, fac nebunia asta!

— Şi actele? i-am zis, aranjându-i părul şi sărutându-l. Le va legaliza oare ambasadorul?

Le avea şi am izbutit ca Ambasada boliviană să le legalizeze, într-adevăr, cu o groază de semnături şi timbre multicolore. Operaţia n-a durat mai mult de o jumătate de oră, fiindcă ambasadorul a înghiţit hapul diplomatic din povestirea mătuşii Julia: actele îi erau necesare chiar în acea dimineaţă, pentru a îndeplini formalităţile administrative care să-i permită scoaterea din Bolivia a bunurilor ce îi reveniseră la divorţ. Uşor a fost şi la Ministerul peruan al Afacerilor Externe, unde au fost legalizate documentele boliviene. Mi-a dat o mână de ajutor şi un profesor de la Universitate, secretar în minister, pentru care a trebuit să improvizez un încâlcit scenariu: o doamnă canceroasă, în agonie, ce trebuia să se căsătorească urgent cu bărbatul cu care convieţuia de ani de zile, ca să poată muri împăcată cu tatăl ceresc.

La minister, într-o încăpere cu mobilier învechit, din lemn exotic, şi cu tineri spilcuiţi, ca la palatul Torre Tagle, în timp ce aşteptam ca un funcţionar – însufleţit de telefonul primit de la profesorul meu – să-mi pună puzderia de timbre şi să adune semnăturile de rigoare pe certificatul de naştere şi sentinţa de divorţ ale mătuşii Julia, am auzit vorbindu-se de altă catastrofă. Un vapor italian, acostat la cheiurile portului Callao şi ticsit de pasageri şi persoane care îi conduceau, a început pe neaşteptate – contrar tuturor legilor fizicii şi ale raţiunii – să se învârtească în jurul propriei axe, apoi s-a răsturnat pe partea dinspre babord şi s-a scufundat repede în Pacific; prin înec, datorită contuziilor sau, culmea, din cauza muşcăturilor de rechini, a murit toată lumea care se afla la bordul vasului. Erau două doamne, venite şi ele pentru cine ştie ce formalităţi, care discutau în apropiere de locul în care mă aflam eu. Nu glumeau, luau naufragiul în serios.

— S-a întâmplat într-una dintre piesele de teatru radiofonic ale lui Pedro Camacho, nu-i aşa? mă amestecai eu în discuţie.

— În cel de la patru, confirmă cea care era mai în vârstă, o femeie ciolănoasă şi energică, cu un puternic accent slav. Cel cu Alberto de Quinteros, cardiologul.

— Acela care, luna trecută, era ginecolog, interveni, surâzând, o tânără care bătea la maşină, îşi lovi uşor tâmpla, arătând astfel că cineva se scrântise.

— Nu aţi ascultat programul de ieri? mă compătimi duioasă însoţitoarea străinei, o doamnă cu ochelari şi cu cea mai curată intonaţie cultivată din Lima. Doctorul Quinteros se ducea în vacanţă, în Chile, cu soţia şi fiica lui Charo. Şi s-au înecat toţi trei.

— Toţi s-au înecat, preciză doamna străină. Nepotul Richard, Elianita şi soţul ei, nătărăul de Pelirrojo Antúnez, şi chiar Rufencito, copilaşul născut din incest. Veniseră să-i conducă.

— Dar e o batjocură faptul că s-a înecat şi locotenentul Jaime Concha, care este dintr-o altă piesă şi care murise deja, acum trei zile, în incendiul din Callao, interveni din nou fata, prăpădindu-se de râs; abandonase maşina. Aceste piese de teatru radiofonic au ajuns nişte caraghioslâcuri, nu vi se pare?

Un dandi cu aer de intelectual (un exemplar din tagma cosmopoliţilor) îi zâmbi îngăduitor, iar nouă ne aruncă o privire pe care Pedro Camacho ar fi avut tot dreptul să o numească argentiniană:

— Nu ţi-am mai spus că aceste reluări de personaje de la o povestire la alta au fost inventate de Balzac? zise umflându-se în pene cu ştiinţa lui. Concluzia pe care a tras-o i-a turtit însă fesul: Dacă se află că îl plagiază, ajunge la închisoare.

— Caraghios nu este faptul că-i trece dintr-o piesă în alta, ci că-i tot învie, se apără tânăra. Locotenentul Concha arsese în timp ce citea ceva despre răţoiul Donald; aşadar, cum putea să se mai şi înece?

— E un tip fără pic de noroc, sugeră junele elegant care îmi aducea actele.

Am plecat fericit, cu documentele binecuvântate şi sfinţite, lăsându-le pe cele două doamne, pe secretară şi pe diplomaţi, înverşunaţi în pălăvrăgeala lor despre scribul bolivian. Mătuşa Julia mă aştepta într-o cafenea; povestea a făcut-o să râdă: nu mai ascultase de mult emisiunile compatriotului ei.

În afară de legalizarea acestor acte, lucru care s-a dovedit totuşi uşor de rezolvat, toate celelalte demersuri din acea săptămână de intervenţii şi discuţii interminabile prin primăriile din Lima, singur sau însoţit de Javier, au fost lipsite de succes şi istovitoare. Nu mai călcam pe la Radio decât rareori, lăsând

toate buletinele pe seama lui Pascual, care a putut astfel să ofere ascultătorilor un adevărat festin de accidente, crime, atacuri, sechestrări, ceea ce a făcut să curgă prin Radio Panamericana tot atâta sânge cât provoca, în apropiere, şi prietenul meu Camacho, în sistematicul lui genocid de personaje.

Îmi începeam colindul foarte devreme. Am mers mai întâi la primăriile din cartierele cele mai amărâte şi depărtate de centru: Rímac, Porvenir, Vitarte, Chorrillos. Am explicat situaţia, de o sută de ori (la început jenat, apoi cu dezinvoltură), tuturor celor pe care îi întâlneam: primari, viceprimari, sindici, secretari, portari, conţopişti, şi de fiecare dată am fost refuzat categoric. Piatra de încercare era mereu aceeaşi: atâta timp cât nu aveam consimţământul părinţilor, dat în faţa notarului, sau nu eram declarat major în prezenţa judecătorului, nu mă puteam însura. Mi-am încercat apoi norocul la primăriile din cartierele centrale, în afară de cele din Miraflores şi San Isidro (unde era posibil să dau de cunoscuţi de-ai familiei), dar rezultatul a fost acelaşi. După ce îmi examinau actele, funcţionarii făceau de obicei glume care îmi cădeau ca nişte şuturi în stomac: „dar cum, vrei să te însori cu mamă-ta?”, „nu fi prost, băiete, de ce să te însori, ţine-o doar de ibovnică!”. Singurul loc unde a licărit o brumă de speranţă a fost primăria din Surco, unde un secretar, rotofei şi cu sprâncenele împreunate, ne-a spus că afacerea s-ar putea aranja cu zece mii de soli, „fiindcă trebuie să închid gura la mulţi”. Am încercat să mă tocmesc şi am ajuns să-i ofer o sumă de care cu greu aş fi făcut rost (cinci mii de soli), însă dolofanul, speriat probabil de propria lui îndrăzneală, a dat înapoi şi a isprăvit cu noi scoţându-ne afară din primărie.

Vorbeam la telefon cu mătuşa Julia de două ori pe zi şi o amăgeam că totul este în ordine, să aibă pregătită o geantă de mână, cu lucruri indispensabile, fiindcă în orice moment puteam să-i spun „acum”! De fiecare dată mă simţeam însă tot mai descurajat. Vineri noaptea, întorcându-mă acasă, am găsit o telegramă de la părinţii mei: „Sosim luni, cursă Panagra, zborul nr. 516”.

În acea noapte, după o îndelungată chibzuinţă, foindu-mă în pat, am luat veioza de pe noptieră şi, în ordinea priorităţilor, am scris într-un caiet – unde notam subiecte pentru povestiri – lucrurile pe care le aveam de făcut Primul era să mă însor cu

mătuşa Julia şi să-mi pun familia în faţa unui fapt legal împlinit, cu care, vrând-ne vrând, va trebui să se împace. Cum mai erau doar câteva zile, iar primarii rămâneau fermi pe poziţie, această primă obţiune devenea, cu fiecare clipă, tot mai utopică. Cel de-al doilea era să fug cu mătuşa Julia în străinătate. Dar nu în Bolivia; mă deranja gândul de a trăi într-o lume în care ea îşi petrecuse o parte din viaţă fără mine şi unde avea o mulţime de cunoscuţi, inclusiv pe fostul ei bărbat. Cea mai indicată ţară era Chile. Ea putea pleca la La Paz, ca să păcălească familia, iar eu urma să o şterg cu omnibuzul sau autobuzul până la Tacna. Trebuia să fie vreo cale de a trece frontiera clandestin, până la Arica, şi apoi aş lua-o pe jos spre Santiago, unde mătuşa Julia ar veni să se întâinească cu mine sau să mă aştepte. Posibilitatea de a călători şi trăi fără paşaport (ca să-l scot, era de asemenea nevoie de autorizaţia tatălui) nu mi se părea irealizabilă şi chiar mă ispitea, prin caracterul ei romanesc. Dacă familia – aşa cum era firesc – m-ar căuta, m-ar găsi şi m-ar repatria, aş fugi din nou, de câte ori ar fi cazul, şi aş continua să trăiesc astfel până ce aş atinge mult râvnita şi salvatoarea vârstă de douăzeci şi unu de ani. A treia opţiune era să mă sinucid, lăsând o scrisoare bine concepută, ca să-mi dau părinţii pradă remuşcărilor.

A doua zi am ajuns la pensiunea lui Javier foarte devreme. În fiecare dimineaţă, în timp ce el se bărbierea şi făcea duş, treceam în revistă evenimentele din ziua precedentă şi întocmeam planul de acţiune pentru ziua respectivă. Cât a stat pe closet şi şi-a săpunit barba, i-am citit din caietul în care rezumasem – cu comentarii marginale – opţiunile destinului meu. În timp ce se spăla, m-a rugat insistent să schimb ordinea priorităţilor şi să pun sinuciderea în capul listei:

— Dacă te omori, toate prostiile pe care le-ai scris vor deveni interesante, iar lumea, curioasă, o să vrea să le citească; aşa va fi mai uşor să le public într-un volum, mă convingea el, ştergându-se cu furie. O să ajungi într-adevăr scriitor, chiar dacă va fi postum.

— O să pierd primul buletin, îl zorii eu. Lasă-te de bancuri, că-mi tai tot cheful.

— Dacă te sinucizi, n-o să mai trebuiască să lipsesc atâta de la serviciu, nici de la Universitate, continuă Javier, în vreme ce se îmbrăca. Ideal ar fi să o faci chiar azi, în dimineaţa asta, acum! M-ai scuti astfel să-mi mai amanetez lucrurile, care,

bineînţeles, or să ajungă să fie scoase la licitaţie. Sau tu crezi cumva că ai să mi le plăteşti într-o bună zi?!

Iar apoi pe stradă, în timp ce alergam după autobuz, crezându-se un umorist remarcabil, adăugă:

— Şi, ca să termin cu asta, dacă te omori, o să ajungi celebru, iar despre prietenul şi confidentul tău, martor al tragediei, se vor scrie reportaje şi-i va apărea poza în ziare. Nu crezi că până şi verişoara ta Nancy o să se înmoaie la o asemenea publicitate?

La aşa-numitul (oribil!) „munte de pietate” din Piaţa Armelor am amanetat maşina de scris şi ceasul meu, radioul şi caseta lui de creioane, iar la sfârşit l-am convins să-şi lase şi ceasul. Cu toate că ne-am târguit ca nişte ţigani, n-am obţinut decât două mii de soli. În zilele precedente, fără ca bunicii să-şi dea seama, eu mai vândusem negustorilor de haine vechi de pe strada La Paz, costume, pantofi, cămăşi, cravate, jerseuri, rămânând practic doar cu ceea ce aveam pe mine. Sacrificarea garderobei mi-a adus însă numai patru sute de soli. În schimb am avut mai mult noroc cu patronul progresist: după o jumătate de oră dramatică, l-am convins să-mi acorde în avans patru salarii, pe care să mi le reţină apoi, eşalonat, de-a lungul unui an de zile. Discuţia a avut un final neaşteptat. Eu îi juram că aceşti bani sunt pentru o extrem de urgentă operaţie de hernie a bunicii, dar el nu se arăta înduioşat. Brusc, a spus: „Bine.” Şi, cu un zâmbet amical, a adăugat: „Recunoaşte că sunt pentru a plăti avortul vreunei femeiuşti.” Am coborât privirea şi l-am rugat să păstreze secretul.

Văzându-mă cât sunt de mâhnit din pricina sumei obţinute la „muntele de pietate”, Javier m-a condus până la Radio. Ne-am înţeles să ne învoim amândoi de la serviciu, pentru a merge după-amiază la Huacho. Poate că funcţionarii din provincie sunt mai sentimentali! Am ajuns în mansardă când suna telefonul. Mătuşa Julia fierbea de furie. Mătuşa Hortensia şi unchiul Alejandro fuseseră seara în vizită la unchiul Lucho şi nu-i răspunseseră la salut.

— M-au privit cu un dispreţ olimpian, puţin a lipsit să-mi arunce totul în faţă, îmi povesti ea, indignată. A trebuit să-mi muşc buzele ca să nu-i trimit ştii tu unde. Am făcut-o pentru sora mea, dar şi pentru noi, ca să nu complic şi mai tare lucrurile. Cum merge treaba, Varguitas?

— Luni, la prima oră, o asigurai. Trebuie să le spui că ţi-ai amânat cu o zi plecarea. Totul este aproape gata.

— Nu te mai frământa din pricina primarului şarlatan, îmi spuse mătuşa Julia. M-a apucat furia şi nu mă mai interesează. Mi-e totuna, dacă nu-l găseşti, o ştergem împreună.

De-abia pusesem telefonul în furcă, când l-am auzit pe Pascual spunând:

— De ce nu vă căsătoriţi la Chincha, don Mario? Văzându-mă încremenit, s-a zăpăcit cu totul: Nu-mi place bârfa, nici să mă amestec, dar tot auzindu-vă vorbind, am aflat, desigur, cum stau lucrurile. O fac numai ca să vă ajut. Primarul din Chincha îmi este văr şi vă căsătoreşte cât ai clipi din ochi, cu sau fără acte, major sau nemajor.

În acea zi, părea că totul se va rezolva de minune. Javier şi Pascual au plecat după-amiaza la Chincha, cu un autobuz, cu actele şi consemnul de a pregăti totul pentru luni. Între timp, eu m-am dus cu Nancy să închiriez camera din vila miraflorină, m-am învoit de la Radio pentru trei zile (obţinute după o discuţie homerică cu Genaro-tatăl, pe care l-am ameninţat temerar cu demisia, dacă mă refuză) şi am pus la punct detaliile fugii din Lima. Javier s-a înapoiat sâmbătă noaptea, cu veşti bune. Primarul era un tip tânăr şi simpatic; când el şi Pascual i-au relatat povestea, a râs şi s-a distrat pe socoteala planului de răpire. „Ce romantic!” le-a zis. Actele rămăseseră la el şi i-a asigurat că, între prieteni, se putea face uitată problema strigărilor de căsătorie.

Duminică, am înştiinţat-o pe mătuşa Julia, la telefon, că şmecherul fusese găsit şi că a doua zi, la orele opt dimineaţa, urma să fugim: la prânz aveam să fim soţ şi soţie.

XVI

Joaquín Hinostroza Bellmont, cel ce avea să înfioare stadioanele – dar nu marcând goluri, nici apărând lovituri de pedeapsă, ci arbitrând meciuri de fotbal – şi a cărui sete de alcool avea să lase urme şi datorii prin barurile din Lima, s-a născut într-una din acele reşedinţe construite de mandarini la Perla, acum treizeci de ani, când au încercat să transforme acest maidan într-o Copacabana a Limei (ambiţie neîmplinită, din cauza umezelii care, pedeapsă pentru cămila ce se încăpăţânează să treacă prin urechile acului, a afectat faringele şi bronhiile aristocraţiei peruane).

Joaquín a fost singurul fiu al unei familii care, pe lângă bogăţii, mai avea – asemenea unei păduri dese – şi stufoase legături de rudenie, consfinţite de diplome şi steme, cu marchizi din Spania şi Franţa. Dar tatăl viitorului cavaler al fluierului şi beţivan a lăsat deoparte pergamentele, închinându-şi viaţa idealului modern de a-şi spori averea prin afaceri, care se întindeau de la confecţionarea caşmirului şi până la cultivarea pasionantă a piperului în Amazonia. Mama, madonă limfatică, soţie devotată, îşi petrecea viaţa cheltuind banii – câştigaţi de bărbatul ei – cu doctorii şi vracii, deoarece suferea de diferite boli ale clasei sociale sus-puse. După o mulţime de rugăciuni ca Domnul să le dăruiască şi lor un moştenitor, l-au avut pe Joaquín de-abia către bătrâneţe. Venirea pe lume a fiului a însemnat o fericire de nedescris pentru părinţi, care visau pentru el, încă de când era în leagăn, un viitor de prinţ al industriei, de rege al agriculturii, mag al diplomaţiei sau lucifer al politicii.

Faptul că băiatul s-a făcut arbitru de fotbal a fost oare un gest de răzvrătire, de nesupunere faţă de acest destin de glorie economică şi de strălucire socială sau, mai degrabă, s-ar datora unei insuficienţe psihice? Nu, totul se explică prin vocaţia lui genuină. A avut, bineînţeles, din leagăn şi până i-a mijit mustaţa, o droaie de guvernante, importate din ţări străine, Franţa, Anglia. Iar din cele mai bune colegii din Lima au fost recrutaţi profesori, care să-l înveţe literele şi cifrele. Dar toţi, unul după altul, au renunţat în cele din urmă la salariile grase, descurajaţi şi isterizaţi de indiferenţa ontologică a copilului faţă de orice soi de ştiinţă. La opt ani, nu învăţase încă să socotească, iar din alfabet reuşise cu chiu cu vai să memoreze vocalele. Nu rostea decât monosilabe, era paşnic, se plimba – cu

o expresie de adâncă plictiseală – prin încăperile de la Perla, înţesate de jucării cumpărate din diferite colţuri ale lumii pentru a-l înveseli: jocuri mecanice nemţeşti, trenuleţe japoneze, arme chinezeşti, soldăţei austrieci, triciclete nord-americane. Singurul lucru ce părea că îl scoate uneori din somnolenţa sa de brahman erau figurile de fotbalişti de pe ciocolata Mar del Sur, pe care le lipea pe caiete satinate şi le contempla ceasuri întregi, cu o vădită curiozitate.

Îngroziţi de ideea că au procreat un degenerat, hemofilic şi însemnat de soartă, care mai târziu va fi ţinta batjocurii tuturor, părinţii au făcut apel la ştiinţă. Au apărut la Perla cei mai cunoscuţi medici. Cel care i-a luminat pe nefericiţii părinţi a fost doctorul Alberto de Quinteros, celebritatea oraşului.

— Suferă de ceea ce eu numesc boală de seră, le-a explicat el. Florile care nu trăiesc în grădină, printre flori şi insecte, cresc ofilite, iar parfumul lor este respingător. Clopotul de sticlă îl tâmpeşte. Jupânesele şi profesorii de latină trebuie concediaţi, iar copilul înscris într-o şcoală cu băieţi de vârsta lui. O să devină normal în ziua în care un coleg o să-i spargă nasul.

Dispus la orice sacrificiu, numai să îl dezimbecilizeze, orgoliosul cuplu a consimţit ca Joaquincito să coboare în mulţimea plebee de afară. A fost ales pentru el, bineînţeles, cel mai scump colegiu din Lima, Santa María, şi, pentru a nu tulbura rânduieiile de aici, i s-a comandat o uniformă de culoare regulamentară, dar din catifea.

Prescripţiile faimosului doctor au dat rezultate apreciabile. Este adevărat că Joaquín obţinea note foarte proaste şi că, pentru a trece la examene – lăcomie după aur, care seamănă discordie –, părinţii săi trebuiau să facă mereu donaţii (vitralii pentru capela colegiului, pulpane din postav pentru ministranţi, pupitre solide pentru mica şcoală a sărmanilor etc.), dar nu e mai puţin adevărat că băiatul a devenit mai sociabil şi că de atunci a fost văzut uneori vesel. În această perioadă s-au manifestat primele indicii ale ciudăţeniei lui (neînţelegător, tatăl o numea meteahnă): interesul pentru fotbal. Informaţi că dintr-un amorţit şi un monosilabic, odrasla lor se convertea într-o făptură dinamică şi vorbăreaţă, de îndată ce îşi punea ghetele de fotbal, părinţii s-au bucurat nespus. Au cumpărat imediat un loc viran în vecinătatea casei lor din Perla, pentru a amenaja un

teren de fotbal, de dimensiuni considerabile, unde Joaquincito putea să se joace în voie.

De atunci, pe ceţosul bulevard Palmeras din Perla se tot vedeau, după terminarea orelor, coborând din omnibuzul de la Santa María douăzeci şi doi de elevi – mereu alte feţe, dar numărul rămânea neschimbat –, care veneau să joace pe terenul familiei Hinostroza Bellmont. După fiecare partidă, familia îi răsfăţa pe jucători cu câte un ceai, însoţit de ciocolată, gem, bezele şi îngheţată. Văzându-şi odorul gâfâind încântat, bogătaşii radiau de fericire în fiecare după-amiază.

După numai câteva săptămâni, pionierul culturii piperului în Peru a înţeles că se întâmplă ceva ciudat. De două, de trei, de zece ori îl găsise pe Joaquincito arbitrând meciul. Cu un fluier în gură şi cu o bonetă contra soarelui pe cap, alerga printre jucători, semnala greşelile şi dicta lovituri de pedeapsă. Cu toate că puştiul nu părea complexat că îndeplineşte acest rol şi că nu este şi el jucător, milionarul se supără foc. Vasăzică, îi invita în casă la el, îi îndopa cu dulciuri, le îngăduia să vorbească de la egal la egal cu băiatul lui, iar ei aveau neruşinarea de a-l lăsa pe Joaquín pe planul al doilea, în umilitoarea poziţie de arbitru? Era gata să deschidă cuştile dobermanilor săi şi să-i bage în sperieţi pe aceşti neobrăzaţi. S-a mulţumit însă să le facă doar reproşuri. Văzându-l surprins, băieţii s-au declarat nevinovaţi, au jurat că lui Joaquín îi plăcea să fie arbitru, iar păgubosul fecior a confirmat, pe Dumnezeu şi pe mamă, că acesta este adevărul. După câteva luni, consultându-şi agenda şi rapoartele majordomilor, tatăl se află în faţa următorului bilanţ: din o sută treizeci şi două de meciuri disputate pe terenul său, Joaquín Hinostroza Bellmont nu jucase în niciunul, dar arbitrase o sută treizeci şi două. Schimbând o privire, părinţii şi-au zis subliminal că ceva nu este în regulă; cum putea fi normal un asemenea lucru? Se făcu iarăşi apel la ştiinţă.

A fost chemat cel mai cunoscut astrolog al oraşului, care citea destinul în stele şi turna în cositor duhul clienţilor săi (el i-ar fi preferat „prieteni”), orientându-se după semnele zodiacale; după mai multe horoscoape, interogări ale aştrilor şi meditaţii selenare, profesorul Lucio Acémila a dat verdictul, dacă nu cel mai nimerit, sigur cel mai măgulitor pentru părinţi:

— Copilul se ştie organic un aristocrat şi, credincios originii sale, nu tolerează ideea de a fi egalul celorlalţi, le-a explicat el,

scoţându-şi ochelarii (ca să fie mai vizibilă luminiţa inteligentă care îi apărea în pupile, atunci când emitea un pronostic?). Preferă să fie cavaler al fluierului şi nu jucător, pentru că acela care arbitrează conduce meciul. Credeţi că pe dreptunghiul verde Joaquincito face sport? Eroare, Eroare! îşi exercită un ancestral apetit de dominare, de singularitate şi superioritate, care îi curge sigur prin vine.

Plângând de fericire, tatăl şi-a sufocat copilul cu sărutări, s-a declarat un om fericit de soartă şi a adăugat un zero la onorariul – şi aşa piperat – pretins de profesorul Acémila. Convins că această manie de a conduce meciurile de fotbal ale colegilor izvora din pornirile lui de înrobire, de subjugare şi atotputernicie, care, mai târziu, vor face din fiul său un stăpân al lumii (sau, în cel mai rău caz, al Perului), industriaşul a părăsit în mai multe după-amieze biroul său multifuncţional pentru a veni – slăbiciune de leu ce scânceşte când îşi vede puiul sfâşiind prima oaie – la stadionul particular din Perla, ca să se bucure părinteşte văzându-l pe Joaquín, îmbrăcat în cochetul costum pe care i-l dăruise, cum fluieră această gloată de bastarzi (jucătorii?).

Zece ani mai târziu, încercaţii părinţi nu mai aveau altceva de făcut decât să-şi spună că probabil profeţiile astrale păcătuiseră printr-un exces de optimism. Joaquín Hinostroza Bellmont avea acum optsprezece ani şi ajunsese în ultimul an de liceu – la mai mulţi ani după colegii cu care îşi începuse studiile –, numai datorită filantropiei familiei. Zestrea lui ereditară de cuceritor al lumii, care – potrivit spuselor lui Lucio Acémila – se camufla sub inofensivul capriciu de a arbitra meciuri de fotbal, nu apărea de nicăieri, în schimb se vădea cât se poate de clar că aristocrata progenitură era o calamitate fără leac pentru tot ceea ce nu însemna lovitura liberă de pe terenul de fotbal. Judecând după lucrurile pe care le spunea, inteligenţa lui îl situa – din punctul de vedere al darwinismului – între oligofreni şi maimuţe, iar lipsa lui de haz, de ambiţie şi de interes, în afară de tot ceea ce nu era acea agitată activitate de cavaler al fluierului, făcea din el o fiinţă absolut anostă.

Adevărul este însă că în ceea ce priveşte primul său viciu (al doilea a fost alcoolul) băiatul da dovadă de ceva care merita să fie numit talent. Imparţialitatea lui teratologică (în spaţiul *sfânt* al terenului şi în timpul *vrăjitoresc* al întrecerii?) şi vederea care

îi permitea – ca un uliu care zăreşte sub roşcov, de dincolo de nori, şobolanul ce va fi prânzul său – să detecteze infailibil, de la orice distanţă şi din orice unghi, vicleana lovitură dată de fundaş la ţurloaiele centrului înaintaş sau ticălosul cot primit de la vârful de atac de către portar, când a sărit la minge, i-au adus faima de arbitru printre elevii şi profesorii de la Santa María. Insolite erau de asemenea omniscienţa sa în domeniul regulilor de joc şi fericita intuiţie de a suplini prin decizii-fulger golurile din regulament. Prestigiul lui a trecut dincolo de zidurile Santei María şi astfel aristocratul din Perla a început să arbitreze în concursurile interşcoli, în campionatele de cartier; într-o zi s-a aflat că (pe terenul din Potao?) înlocuise chiar un cavaler al fluierului la un meci de divizia B.

La terminarea colegiului, împovăraţii bătrâni şi-au pus problema viitorului lui Joaquín. Ideea de a merge la Universitate a fost îndepărtată cu mâhnire, pentru a evita, pe de o parte, umilinţe inutile băiatului, complexe de inferioritate, iar pe de altă parte noi forări în averea familiei, sub formă de donaţii. O încercare de a învăţa limbi străine a luat sfârşit cu un răsunător eşec. Într-un an petrecut în Statele Unite şi altul în Franţa n-a învăţat niciun cuvânt englezesc sau franţuzesc, în schimb i s-a tuberculizat spaniola, care şi aşa era rahitică rău! După întoarcerea lui la Lima, fabricantul de caşmir a optat pentru resemnare: fiul său nu va avea niciodată vreo diplomă de arătat; complet dezamăgit, l-a pus să lucreze în hăţişul industriei de uz casnic. Rezultatele au fost catastrofale, adică cele prevăzute. În doi ani, prin munca şi neglijenţa lui, au dat faliment două filaturi, iar firma cea mai înfloritoare a conglomeratului – una care construia camioane – a ajuns deficitară; plantaţiile de piper din junglă au fost distruse de boli, strivite de avalanşe şi înecate de inundaţii (ceea ce a confirmat de fapt că Joaquincito era şi un trăsnet). Consternat de incompetenţa de nemăsurat a fiului, rănit în amorul-propriu, tatăl a ajuns abulic, a devenit nihilist, şi-a abandonat afacerile – înghiţite în scurtă vreme de adjuncţii lacomi – şi a căpătat un tic ridicol, care consta în a scoate limba pentru a încerca (nebuneşte?) să-şi lingă urechea. Nervozitatea şi insomnia l-au terminat, apucând-o astfel pe urmele soţiei şi ajungând în mâinile psihiatrilor şi psihanaliştilor (Alberto de Quinteros? Ludo

Acémila?), care au secătuit repede resturile de arginţi şi de înţelepdune.

Colapsul economic şi ruina psihică a zămislitorilor săi nu l-au împins însă la sinucidere pe Joaquín Hinostroza Bellmont. El trăia tot la Perla, într-o locuinţă fantomatică, căreia îi căzuse zugrăveala, ruginise, se pustiise, fusese năpădită de păianjeni şi mizerie, îşi pierduse grădinile şi terenul de fotbal (pentru a plăti datoriile). Tânărul îşi petrecea zilele conducând meciurile de fotbal interstrăzi, organizate de vagabonzii din cartier pe câmpurile care despărţeau Perla de Bellavista. În timpul unuia dintre aceste meriuri disputate între cetele de golani, în mijlocul drumului, unde două pietre ţineau loc de poartă, iar o fereastră şi un stâlp marcau marginile terenului, şi unde Joaquín – mare prinţ al eleganţei, care se îmbracă de bal ca să ia cina în inima pădurilor necălcate încă de picior de om – arbitra ca la o finală de campionat, s-a întâmplat ca urmaşul aristocrat să cunoască persoana care avea să facă din el un cirotic şi o vedetă (Sarita Huanca Salaverría?).

O văzuse în diferite rânduri în acele meciuri de mahala şi chiar o sancţionase de mai multe ori pentru duritatea cu care se năpustea asupra adversarului. I se zicea Marimacho (adică Băieţoiul), dar lui Joaquín nu i-ar fi trecut niciodată prin minte că acest adolescent palid, încălţat cu escarpeni, îmbrăcat cu nişte *blue-jeans* şi un jerseu jerpelit ar fi putut fi femeie. A descoperit adevărul pe cale erotică, într-o zi, când a pedepsit-o cu un penalti indiscutabil (Marimacho băgase un gol cu minge şi cu portar cu tot), a primit ca răspuns ceva cunoscut despre mamă.

— Ce-ai spus? se indignă băiatul de aristocraţi (gândindu-se că în acele clipe mama lui ingera poate vreo pilulă, încerca cine ştie ce loţiune sau îndura din nou o înţepătură?): Repetă, dacă eşti bărbat.

— Nu sunt, dar mai zic, reluă Marimacho. Şi – cu onoare de spartană în stare mai curând să se lase dusă la rug decât să dea înapoi – a repetat, îmbogăţită cu epitete de baltă, înjurătura de mamă.

Joaquín a încercat să-i expedieze un pumn, cu care însă a lovit doar aerul, fiindcă s-a pomenit imediat trântit la pământ de o lovitură cu capul a lui Marimacho, care s-a lăsat peste el, izbindu-l cu mâinile, picioarele, genunchii şi coatele. Acum – cu opinteli de gimnastică pe o foaie de cort, care par mai degrabă

zbuciumuri de dragoste –, a descoperit, uluit, erotizat, ejaculând, că adversarul său era femeie. Emoţia pe care i-a produs-o relaţia pugilistică cu neaşteptatele ei sfere a fost atât de mare, încât i-a marcat viaţa. Împrietenindu-se imediat după ciocnire şi aflând că se numea Sarita Huanca Salaverría, a invitat-o la un film cu Tarzan, iar peste o săptămână i-a propus s-o ducă la altar. Refuzul Saritei de a deveni soţia lui şi chiar de a se lăsa sărutată l-a făcut pe Joaquín s-o apuce pe clasicul drum al cârciumilor. În scurt timp, a trecut de la romanticui ce-şi îneacă durerea în whisky la alcoolicul de nemântuit, care poate să-şi ostoiască setea lui africană cu kerosen.

Ce anume a trezit în Joaquín această pasiune pentru Sarita Huanca Salaverría? Era tânără, subţire ca trestia, avea pielea tăbăcită de intemperii şi o coafură ca balerinii, iar ca jucătoare de fotbal nu era deloc rea. Prin modul său de a se îmbrăca, prin lucrurile pe care le spunea şi persoanele pe care le frecventa, părea că-şi contrazice condiţia de femeie. Oare acest lucru – viciu original, extravaganţă frenetică – o făcea atât de fermecătoare în ochii aristocratului? În prima zi când a dus-o pe Marimacho în dărăpănata casă din Perla, după plecarea lor, părinţii s-au privit scârbiţi. Fostul bogătaş rezumă într-o frază toată amărăciunea din sufletul său: „Am adus pe lume nu numai un neghiob, ci şi un pervertit sexual!”

O dată cu alcoolizarea lui Joaquín, Sarita Huanca Salaverría a fost totuşi şi trambulina care l-a propulsat de la partidele de pe maidane, cu minge de cârpă, la campionatele de pe Stadionul Naţional.

Marimacho nu se mulţumea numai să refuze pasiunea aristocratului, ci îşi oferea şi satisfacţia de a-l face să sufere. Accepta invitaţiile la film, meciuri de fotbal, coride şi restaurante, primea daruri costisitoare (pe care îndrăgostitul cheltuia nebuneşte drojdia rămasă din patrimoniul familiei?), dar nu-i permitea lui Joaquín să-i vorbească despre iubire. Acesta de-abia îngăima câte ceva, încercând să-i spună – cu timiditate de flăcău care se înroşeşte când şopteşte vorbe dulci unei flori, împotmolindu-se – cât de mult o iubeşte, că Sarita Huanca Salaverría se şi ridica în picioare, furioasă, îl rănea cu insulte de o grosolănie cumplită şi pleca. Pe atunci a început Joaquín să bea, trecând de la o cârciumă la alta şi amestecând tăriile, ca să obţină efecte imediate şi explozive. Pentru părinţii săi, a devenit

un spectacol obişnuit să-l vadă culcându-se la ora când o făceau şi târfele, umblând prin încăperile casei din Perla clătinându-se şi lăsând în urma sa dâre de vomă. Când părea că e pe punctul de a se dezintegra în alcool, un apel de-al Saritei îl reînvia. Nutrea noi speranţe şi ciclul infernal începea iar. Doborâţi de amărăciune, bărbatul cu ticuri şi ipohondra şi-au dat sufletul aproape în acelaşi timp, fiind înmormântaţi în cimitirul Presbítero Maestro. Dărăpănata reşedinţă din Perla, ca şi bunurile care au mai supravieţuit au fost absorbite de creditori sau confiscate de stat. De atunci, Joaquín Hinostroza Bellmont a trebuit să-şi câştige existenţa.

Fiind vorba despre un asemenea om (întregul lui trecut urla că o să moară de inaniţie sau o să ajungă cerşetor), aceasta a făcut-o totuşi mai mult decât bine. Ce meserie şi-a ales? Arbitru de fotbal! îmboldit de foame şi de dorinţa de a continua să o curteze pe sălbatica Sarita, a început să pretindă soli derbedeilor, pentru partidele pe care le arbitra la cererea lor; văzând că ei, punând mână de la mână, îi dădeau banii pretinşi – doi şi cu doi fac patru, patru şi cu doi fac şase –, şi-a ridicat tariful şi s-a descurcat mai bine. Cum era cunoscută competenţa lui pe terenurile de fotbal, a obţinut contracte pentru competiţiile rezervate tineretului, iar într-o bună zi s-a prezentat curajos la asociaţia arbitrilor şi antrenorilor de fotbal, unde a solicitat înscrierea sa. A trecut examenele cu succes, ceea ce i-a iritat pe aceia pe care putea, de acum încolo, să-i numească colegi.

Apariţia lui Joaquín Hinostroza Bellmont – în costum negru tighelit cu alb şi cu vizieră verde pe frunte, iar în gură cu un fluier argintat – pe Stadionul Naţional José Díaz a constituit un succes al fotbalului din Peru. Un experimentat cronicar sportiv avea să spună: „O dată cu el, au pătruns pe stadioane dreptatea inflexibilă şi inspiraţia artistică.” Corectitudinea, imparţialitatea, rapiditatea cu care sesiza faultul şi tactul cu care îl sancţiona, autoritatea lui (jucătorii i se adresau întotdeauna cu „don” şi cu ochii plecaţi) şi condiţia fizică ce îi permitea să alerge pe toată durata meciului, înrât să nu se afle niciodată la mai mult de zece metri de minge, i-au adus repede o popularitate deosebită. A fost – după cum s-a spus într-un discurs – unicul cavaler al fluierului căruia fotbalişti i s-au supus întotdeauna, niciodată

atacat de spectatori şi singurul arbitru pe care, după fiecare partidă, îl ovaţionau tribunele.

Acest talent şi nemaipomenit efort izvorau dintr-o remarcabilă conştiinţă profesională? Da, şi de aici! Adevăratul motiv era însă faptul că Joaquín Hinostroza Bellmont căuta, cu arbitrajul lui de magician – secretul băiatului care este încununat cu lauri în Europa, dar e trist, deoarece el tânjeşte după aplauzele sătucului său andin –, să o impresioneze pe Marimacho. Se vedeau aproape zilnic, iar gurile rele îi considerau amanţi. În realitate, în ciuda dârzeniei sale sentimentale, rămasă neştirbită de-a lungul anilor, cavalerul fluierului n-a reuşit să învingă rezistenţa Saritei.

Aceasta, într-o zi, după ce l-a cules de pe podelele unei cârciumi din Callao, l-a dus la pensiunea din centru unde locuia, l-a curăţat de petele de scuipat şi rumeguş şi l-a culcat în pat, i-a povestit secretul vieţii sale. Joaquín Hinostroza Bellmont a aflat astfel – pălind ca bărbatul sărutat de vampir – că, în prima ei tinereţe, această fată trăise o dragoste blestemată şi un cutremur conjugal, într-adevăr, între Sarita şi fratele ei (Richard?) înmugurise o iubire tragică – precum cascadele de foc, ploaia de venin asupra omenirii –, cristalizată într-o sarcină. Şireată, se măritase cu un curtezan pe care înainte îl dispreţuia (Pelirrojo Antúnez? Luis Marroquín?), ca pruncul născut din incest să aibă un nume nepătat; cum dracul îşi vârâ însă coada peste tot şi încurcă iţele, tânărul şi fericitul soţ descoperise totuşi la timp şarlatania şi a repudiat-o pe aceea care voia să-i dăruiască, prin înşelăciune, un copil clandestin. Silită să avorteze, Sarita a fugit de familia ei trufaşă şi din cartierul rezidenţial, a lepădat numele răsunător şi s-a convertit în haimanaua care, pe maidanele din Bellavista şi Perla, căpătase personalitatea şi porecla de Marimacho. Jurase ca de atunci să nu mai aibă de-a face cu nici un mascul şi să trăiască, suportând toate consecinţele practice (exceptând-o, vai, pe aceea a spermatozoizilor), ca bărbat.

Faptul că Joaquín Hinostroza Bellmont a aflat tragedia – condimentată ca sacrilegiu, transgresată de tabuuri, o sfidare a moralei laice şi a preceptelor religioase – a Saritei Huanca Salaverría nu a ştirbit cu nimic dragostea lui înfocată, ci dimpotrivă, a întărit-o. Aristocratul din Perla persista chiar în ideea că o va vindeca pe Marimacho de traumele ei şi o va

împăca cu societatea şi cu bărbaţii; dorea ca ea să redevină o femeie cochetă, şireată şi graţioasă (ca Perricholi?).

Pe măsură ce faima lui sporea şi era tot mai solicitat să arbitreze meciuri internaţionale, la Lima şi în străinătate, şi primea oferte de lucru în Mexic, Brazilia, Columbia, Venezuela, pe care el – patriotism de savant ce renunţă la ordinatoarele din New York, pentru a-şi continua experienţele pe cobaii tuberculoşi de la San Fernando – le refuza, asediul asupra inimii incestuoasei Marimacho devenea tot mai înverşunat.

Şi chiar i s-a părut că întrezăreşte câteva semne – fum apaş pe coline, tam-tamuri în pădurile africane – că Sarita Huanca Salaverría ar putea să cedeze. Într-o seară, după o cafea cu comuleţe la bodega Haiti din Piaţa Armelor, Joaquín a reuşit să reţină în mâinile sale dreapta fetei mai bine de un minut (mintea lui de arbitru a cronometrat exact). La puţină vreme după aceasta, a avut loc o partidă, în care echipa naţională a înfruntat o bandă de asasini dintr-o ţară cu un prost renume – Argentina sau cam aşa ceva? –, ce s-au prezentat la meci cu ghetele blindate cu ghinturi, cu genunchiere şi cotiere care, în realitate, erau instrumente pentru a răni adversarul. Fără să le ia în seamă argumentul (de altfel adevărat) că aşa este obiceiul de a se juca fotbal în ţara lor – practicând tortura şi crima? –, Joaquín Hinostroza Bellmont i-a eliminat de pe teren, încât echipa peruană a câştigat tehnic prin lipsa adversarilor. Arbitrul a fost, bineînţeles, purtat de mulţime pe sus, iar Sarita Huanca Salaverría, când au rămas singuri – acces de peruanism? sensibilitate sportivă? – s-a aruncat de gâtul lui şi l-a sărutat. Altă dată, când a fost bolnav (ciroza, discret şi fatidic, mineraliza ficatul omului de pe stadioane şi începuse să provoace crize periodice), l-a îngrijit, fără a se mişca de la căpătâiul lui o săptămână întreagă, cât a stat internat la spitalul Canion, şi într-o noapte Joaquín a surprins-o vărsând lacrimi (pentru el?). Toate acestea îi dădeau curaj şi în fiecare zi îşi reînnoia propunerea de căsătorie cu alte argumente. Era însă inutil. Sarita Huanca Salaverría asista la toate meciurile conduse de el (cronicarii comparau arbitrajul lui Joaquín cu dirijarea unei simfonii), îl însoţea în străinătate şi se mutase chiar la Pensiunea Colonială, unde cavalerul fluierului locuia cu sora sa, pianista, şi cu bătrânii lui părinţi. Refuza însă în continuare ca prietenia lor să-şi piardă castitatea şi să se convertească într-o

relaţie de plăceri. Incertitudinea – margaretă ale cărei petale nu mai sfârşesc niciodată să cadă – a agravat alcoolismul lui Joaquín Hinostroza Bellmont, care era văzut mai mult beat decât treaz.

Călcâiul lui Ahilé al meseriei sale a fost băutura, obstacol care – după cum spuneau cunoscătorii problemei – l-a împiedicat să arbitreze în Europa. Cum se explică totuşi că un bărbat care bea aşa de mult mai era în stare să exercite o profesie care cere atâta rezistenţă fizică? Fapt e că – enigme care împovărează istoria – şi-a desfăşurat ambele vocaţii în acelaşi timp, iar de la treizeci de ani au ajuns simultane: Joaquín Hinostroza Bellmont a început să arbitreze partidele beat mort, iar când se afla prin cârciumi continua să conducă întâlniri imaginare.

Alcoolul nu aducea niciun prejudiciu talentului său: nu-i împăienjenea ochii, nici nu-i slăbea autoritatea şi nici fuga lui nu devenea mai greoaie. Adevărul este că uneori a fost văzut cum îl apucă sughiţul în timpul meciurilor şi cum – calomnie care înveninează atmosfera şi omoară virtutea – o dată (se afirma cu siguranţă), chinuit de o sete saharianã, a băut de parcă ar fi fost apă proaspătă, o sticlă de liniment, înşfăcată de la un infirmier care alerga în ajutorul unui fotbalist. Dar aceste episoade – anecdote pitoreşti, mitologie a genului – n-au pus capăt carierei sale pline de succese.

Şi astfel, între aplauzele furtunoase de pe stadioane şi beţiile de penitenţă prin care încerca să-şi potolească remuşcările – cleşti de inchizitor ce trezesc simţurile, instrument de tortură ce dislocă oasele –, din sufletul său de misionar al adevăratei credinţe (martorii lui Iehova?), deoarece violase pe neaşteptate – într-o înnebunitoare noapte din tinereţea lui – o minoră din cartierul Victoria (Sarita Huanca Salaverría?), Joaquín Hinostroza Bellmont a ajuns în floarea vârstei, adică la cincizeci de ani. Era un bărbat cu fruntea lată, nasul acvilin, privirea pătrunzătoare, drept şi bun la suflet, care atinsese apogeul în profesiunea lui.

În aceste împrejurări, Limei i-a revenit cinstea de a fi scena celei mai importante întâlniri fotbalistice de la jumătatea secolului, finala campionatului sud-american, dintre două echipe care, în fazele eliminatorii, aplicaseră adversarilor lor o înfrângere la o umilitoare diferenţă de goluri: Bolivia şi Peru. Cu toate că, potrivit obiceiului, partida trebuia să fie arbitrată de un cavaler al fluierului dintr-o ţară neutră, cele două reprezentative

şi mai ales oaspeţii – boierimea din Altiplano, nobilimea metisă, cavalerii aimari – au cerut ca meciul să fie condus de celebrul Joaquín Hinostroza Marroquin. Şi cum jucătorii, antrenorii şi rezervele au anunţat că vor declara grevă dacă dorinţa lor nu va fi satisfăcută, Federaţia a cedat: martorul lui Iehova a primit misiunea de a arbitra acest meci pe care toţi îl pronosticau ca memorabil.

Cerul Limei, acoperit de nori grei, cenuşii, s-a înseninat, ca soarele să încălzească întâlnirea de duminică. O mulţime de oameni îşi petrecuse noaptea sub cerul liber, cu speranţa că va găsi poate bilete de intrare (era lucru ştiut că fuseseră vândute toate, cu o lună mai înainte). Încă din zori, împrejurimile Stadionului Naţional fierbeau de lumea aflată în jurul speculanţilor şi gata să comită orice delict pentru a putea intra. Cu două ore înainte de începerea partidei, pe stadion nu mai aveai unde arunca nici măcar un ac. Câteva sute de cetăţeni din întinsa ţară din sud (Bolivia?), veniţi la Lima din limpezile lor înălţimi, cu avionul, cu maşina sau pe jos, se înghesuiseră la tribuna orientală. În aşteptarea jucătorilor, ovaţiile şi petardele oaspeţilor şi ale localnicilor încingeau atmosfera.

Văzând marea concentraţie de lume, autorităţile au luat măsuri de precauţie. Cea mai renumită brigadă a jandarmeriei, aceea care în numai câteva luni – cu eroism şi abnegaţie, îndrăzneală şi corectitudine – curăţase oraşul Callao de delincvenţi şi ticăloşi, a fost adusă la Lima pentru a asigura securitatea şi viaţa cetăţenilor din tribune şi de pe gazon. Şeful ei, faimosul căpitan Lituma, spaima bandiţilor, se plimba febril prin incinta stadionului şi cerceta porţile şi străzile din vecinătate, controlând dacă patrulele se aflau la posturile lor şi dând inspirate dispoziţii obişnuitului său adjunct, sergentul Jaime Concha.

Când s-a fluierat începutul partidei, în tribuna occidentală se găseau, înghesuiţi în mulţimea înfierbântată şi aproape fără suflare, în afară de Sarita Huanca Salaverría – care, masochism de victimă ce se îndrăgosteşte de violatorul ei, nu pierdea niciun meci arbitrat de acesta –, şi venerabilul don Sebastián Bergua, care abandonase de curând patul de suferinţă unde zăcuse de pe urma loviturilor de cuţit date de propagandistul medical Luis Marroquín Bellmont (venit şi el pe stadion, în tribuna septentrională, graţie unei învoiri speciale obţinute de la

Direcţia Generală a Penitenciarelor?), soţia lui Margarita şi fiica lor Rosa, acum complet refăcută după muşcăturile primite – oh, nefericită acea dimineaţă din pădure! – de la o turmă de şobolani.

Când Joaquín Hinostroza (Tello? Delfin?) – care, ca de obicei, fusese obligat să facă înconjurul olimpic al stadionului, răspunzând astfel aplauzelor –, frumos îmbrăcat, sprinten, a dat semnalul de începere a partidei, nimic nu prevestea tragedia. Dimpotrivă, totul decurgea normal, într-o atmosferă de entuziasm şi spirit sportiv: acţiunile jucătorilor, aplauzele spectatorilor de la peluze, care răsplăteau înaintarea în teren a fotbaliştilor din liniile de atac şi ieşirile la minge ale portarilor. Încă din prima clipă era evident că oracolul se va împlini: întâlnirea era echilibrată şi – cu toate că se desfăşura în limitele *fairplay*-ului – încleştată. Mai inspirat ca niciodată, Joaquín Hinostroza (Abril?) aluneca pe gazon de parcă ar fi avut patine, fără a-i incomoda pe fotbalişti şi plasându-se întotdeauna în unghiul cel mai fericit, iar deciziile sale (severe, dar juste) stăvileau – scânteie a disputei care ajunge scandal – transformarea meciului într-o întâlnire violentă. Dar – limite ale condiţiei umane – nici un sfânt martor al lui Iehova nu putea împiedica ceea ce – indiferenţă de fachir, nepăsare englezească – urzise destinul.

Mecanismul infernal şi neiertător a început să se pună în funcţiune în repriza a doua, când scorul era unu la unu, iar spectatorii erau răguşiţi şi cu mâinile amorţite. Căpitanul Lituma şi sergentul Concha îşi spuneau candizi că totul merge bine: niciun incident – furt, încăierare, copii pierduţi – nu tulburase acea după-amiază.

Dar iată că la orele patru şi treisprezece minute, celor cincizeci de mii de spectatori le-a fost dat să cunoască neprevăzutul. Din cel mai promiscuu ungher al tribunei meridionale a apărut pe neaşteptate un bărbat care – negru, slab, foarte înalt şi cu dinţii mari – a escaladat cu uşurinţă gardul protector şi a năvălit pe teren, scoţând strigăte ininteligibile. Lumea nu a fost prea surprinsă când l-a văzut aproape gol – purta numai un mic şorţ prins la brâu – dar uluită că, din cap până în picioare, avea trupul plin de incizii. Un vuiet de panică a zguduit tribunele; toţi au înţeles că bărbatul tatuat urmărea să-l asasineze pe arbitru. Nu mai era niciun dubiu: uriaşul urlător

alerga drept spre idolul suporterilor (Gumercindo Hinostroza Delfín?), care, absorbit de arta lui, nu-l observase şi continua să modeleze partida.

Cine era iminentul agresor? Oare copoiul acela sosit în mod misterios la Callao şi descoperit în timpul unui rond de noapte? Era chiar nefericitul pe care autorităţile hotărâseră să-l execute eutanasic şi căruia sergentul (Concha?) i-a dăruit viaţa, într-o noapte întunecoasă? Nici căpitanul Lituma, nici sergentul Concha n-au avut vreme să verifice. Înţelegând că o glorie naţională se afla în primejdie, dacă nu se intervenea la timp, căpitanul – superiorul şi subordonatul său aveau un mod al lor de a se înţelege din priviri – a ordonat sergentului să acţioneze. Atunci, fără a se mai ridica în picioareJaime Concha a scos pistolul şi a descărcat cele douăsprezece focuri, care s-au oprit toate (cincizeci de metri mai încolo) în diferite părţi ale trupului gol. Şi astfel sergentul a ajuns să îndeplinească – mai bine mai târziu decât niciodată, spune proverbul – ordinul primit, căci, într-adevăr, era vorba de copoiul din Callao!

A fost de ajuns să-l vadă ciuruit de gloanţe pe potenţialul călău al idolului ei, pe care numai cu o clipă în urmă îl ura, ca imediat – nestatornicie de sentimentală frivolă, cochetărie de femeie capricioasă – mulţimea să se solidarizeze cu el, să-l convertească în victimă şi să se înverşuneze împotriva jandarmilor. O huiduială ce a asurzit până şi păsările cerului s-a ridicat deasupra tribunelor de la umbră şi de la soare, care îşi intonau mânia faţă de spectacolul cu negrul rămas acolo, fără viaţă şi cu cele douăsprezece găuri de gloanţe. Împuşcăturile îi zăpăciseră pe spectatori, iar Marele Hinostroza (Téllez Unzátegui?), consecvent cu sine însuşi, nu îngăduise întreruperea coridei şi se evidenţia în continuare, în jurul cadavrului sălbaticului, surd la huiduieli, cărora li se adăugau acum interjecţii, urlete şi insulte. Începeau să cadă deja – multicolori, zburători – mesagerii a ceea ce în curând avea să fie ploaia de perniţe peste detaşamentul poliţienesc al căpitanului Lituma. Acesta a mirosit furtuna şi s-a decis să acţioneze cu rapiditate. A ordonat jandarmilor să pregătească grenadele lacrimogene. Dorea să evite cu orice preţ vărsarea de sânge. Şi după câteva momente, când parapetele au fost trecute în mai multe puncte, iar ici şi colo taurofili înfierbântaţi se năpusteau agresivi în arenă, a dat ordin oamenilor săi să arunce câteva

grenade în perimetru. Lacrimile şi strănutul, credea el, îi vor potoli pe furioşi, iar liniştea va domni iarăşi în arena Acho, de îndată ce vântul va risipi efluviile chimice. A ordonat de asemenea ca un grup de patru jandarmi să-l încadreze pe sergentul Jaime Concha, convertit în ţintă a exaltaţilor, care erau evident hotărâţi să-l linşeze, chiar dacă preţul era să înfrunte taurul.

Căpitanul Lituma uitase însă ceva esenţial: ca să-i împiedice pe microbiştii fără bilete – ce dădeau târcoale, ameninţători, prin piaţă – să încerce să năvălească înăuntru cu forţa, el însuşi ordonase, cu două ore în urmă, să fie coborâte gratiile şi cortinele metalice care blocau accesul spre tribunele arenei. Astfel, când jandarmii – executanţi prompţi ai ordinelor – au dăruit publicului o salvă de grenade lacrimogene, iar din tribune, după câteva secunde, s-au ridicat ici-colo nori de fum pestilenţial, reacţia spectatorilor a fost să fugă. În graba mare, alergau toţi spre ieşire, sărind, bulucindu-se, în timp ce-şi acopereau gura cu câte o batistă şi începeau să plângă. Valurile de oameni s-au pomenit însă oprite de cortinele şi gratiile metalice care le închideau evacuarea. Oprite? Doar pentru câteva secunde, suficiente ca primele rânduri din fiecare coloană, convertite în berbeci de presiunea celor care veneau din urmă, să le încovoaie, să le mişte şi să le vină de hac, smulgându-le din încheieturi, în felul acesta, locuitorii cartierului Rimac, care din întâmplare, în acea duminică, erau în trecere pe lângă Piaţa Taurilor, la orele patru şi jumătate ale după-amiezii, au putut vedea un spectacol cu totul original: într-un pârâit agonic, porţile arenei Acho au început să zboare în bucăţi şi să scuipe fragmente de cadavre, călcate apoi în picioare – o nenorocire nu vine niciodată singură – de mulţimea înnebunită, care scăpa prin îngustele breşe însângerate.

Printre primele victime ale holocaustului adunăturii din tribună, s-au numărat promotorii peruani ai religiei „Martorii lui Iehova”: bărbatul din Moquegua, don Sebastián Bergua, soţia sa Margarita şi fiica íor Rosa, o eminentă flautistă. Credincioasa familie a fost pierdută tocmai de ceea ce ar fi trebuit să fie salvarea ei: prudenţa. Fiindcă, îndată după incidentul petrecut cu sălbaticul canibal, când acesta sfârşea sfârtecat de buhai, don Sebastián Bergua, cu sprâncenele încruntate şi degetul ridicat dictatorial, poruncise tribului său „retragerea”. Nu din

teamă, cuvânt necunoscut de predicator, ci ca măsură de precauţie, în ideea că nici el, nici rudele sale nu trebuie să fie implicaţi în vreun scandal, pentru a evita ca duşmanii lor, folosindu-se de un astfel de pretext, să încerce să întineze numele credinţei sale. Şi astfel familia Bergua a părăsit în grabă tribuna aflată la soare şi cobora treptele către ieşire, când au explodat grenadele lacrimogene. Fericiţi, cei trei se găseau lângă cortina metalică numărul şase, aşteptând să fie ridicată; deodată, au văzut cum în urma lor mulţimea năvălea vuind şi lăcrimând. N-a mai fost timp ca ei să se căiască de păcatele pe care nu le aveau, deoarece au fost literalmente turtiţi (făcuţi terci?) de cortina metalică de către gloata îngrozită. Cu o secundă înainte de a trece în viaţa de dincolo, pe care el o nega, don Sebastián a reuşit totuşi să strige tare, credincios şi eterodox: „Isus a murit într-un pom, nu pe o cruce!”.

Moartea dezechilibratului cuţitar (agresorul lui don Sebastián Bergua) şi violator al coanei Margarita şi al artistei a fost – oare este nimerită această expresie? – mai puţin injustă. Pentru că, o dată declanşată tragedia, tânărul Marroquin Delfin a crezut că se ivise prilejul de a scăpa – profitând de confuzie – de gardianul desemnat de Direcţia Generală a Penitenciarelor drept însoţitor (ca el să poată vedea istorica luptă cu tauri) şi de a părăsi Lima şi Peru; în străinătate, sub un alt nume, ar începe o nouă viaţă de sminteală şi crime. Iluzii spulberate însă după numai cinci minute, când, la poarta numărul cinci, lui (Lucho? Ezequiel?) Marroquin Delfin şi gardianului de la închisoare, Chumpitaz, care îl ţinea de mână pe cuţitar, le-a revenit cinstea îndoielnică de a face parte din primul rând de taurofili zdrobiţi de mulţime. (Degetele înlănţuite ale poliţistului şi ale propagandistului medical, cu toate că erau morţi, au dat de vorbit.)

Decesul Saritei Huanca Salaverría a avut barem eleganţa de a fi mai puţin confuz. El reprezintă un caz de gravă neînţelegere, de greşită evaluare a faptelor şi a intenţiilor din partea autorităţilor. Când au izbucnit incidentele, văzându-l pe canibal luat în coame şi fumul de la grenade, auzind urletele accidentaţilor, fata din Tingo María a hotărât – din dragostea fierbinte care spulberă teama de moarte – că trebuie să stea lângă omul pe care îl iubeşte. În direcţie inversă faţă de aceea în care înaintau iubitorii de coride, ea a coborât înspre arenă, fapt care a ferit-o de a pieri strivită. N-a scăpat însă de privirea de

vultur a căpitanului Lituma, care a observat, printre norii de gaze ce se răspândeau, o siluetă sărind, nesigură şi grăbită, peste gardul de la refugiul matadorului şi alergând înspre el (acesta, în genunchi, în ciuda celor întâmplate, continua să întărite animalul, pentru a-l face să treacă pe sub muletă). Convins că obligaţia lui era să împiedice – atâta timp cât îi mai rămânea fie şi numai o fărâmă de viaţă – ca matadorul să fie atacat, căpitanul şi-a scos revolverul şi, cu trei focuri rapide, a curmat brusc cursa şi viaţa îndrăgostitei: Sarita a căzut fără suflare chiar la picioarele lui Gumercindo Bellmont.

Dintre morţii acelei după-amieze de tragedie grecească, bărbatul din Perla a fost singurul care s-a stins de moarte naturală. Dacă se poate numi naturală anormala întâmplare – insolită în vremurile prozaice – trăită de un bărbat căruia spectacolul iubitei moarte la picioarele sale îi paralizează inima şi îl doboară. S-a prăbuşit lângă Sarita şi, dându-şi ultima suflare, cei doi au apucat să se ia în braţe şi să intre aşa, înlănţuiţi, în noaptea îndrăgostiţilor nefericiţi (ca o anume Julieta şi un oarecare Romeo?)…

În acest timp, custodele ordinii – cu foaia din dosar imaculată –, gândindu-se cu melancolie că, în pofida experienţei şi sagacităţii sale, ordinea nu numai că fusese tulburată, ci şi că arena Acho şi împrejurimile ei deveniseră un cimitir cu cadavre neîngropate, a întrebuinţat ultimul glonţ ce îi mai rămăsese – ca un bătrân lup de mare, care îşi însoţeşte corabia în fundul oceanului – pentru a-şi zbura creierii şi a-şi isprăvi biografia (bărbăteşte, dar nu şi cu strălucire). Când au văzut că şeful nu mai este, moralul jandarmilor s-a frânt imediat; au uitat de disciplină, de spiritul de echipă, de devotamentul faţă de justiţie şi nu se mai gândeau decât cum să-şi lepede uniformele, să se mascheze în hainele civile înşfăcate de la morţi şi să fugă. Au izbutit mai mulţi dintre ei. Dar nu şi Jaime Concha, pe care supravieţuitorii, după ce l-au castrat, l-au spânzurat chiar cu cureaua lui de o bară de la cuşca taurilor. Sincerul cititor al *Răţoiului Donald,* diligentul centurion a rămas acolo, legănându-se sub cerul Limei, care – vrând să se pună în ton cu cele întâmplate? – se încărcase de nori şi începuse să-şi verse burniţa de iarnă…

Oare aşa va sfârşi această istorie, printr-un măcel dantesc? Sau, ca şi porumbiţa fenix (găina?), va renaşte din propria-i

cenuşă, cu noi episoade şi personaje recalcitrante? Va mai continua această tragedie taurină?

XVII

Am pornit din Lima la nouă dimineaţa, cu un autobuz pe care l-am luat din Parcul Universităţii. Mătuşa Julia plecase de acasă de la unchii mei sub pretextul că vrea să-şi facă ultimele cumpărături, înainte de călătorie, iar eu, de la bunici, ca şi când m-aş fi dus la serviciu la Radio. Ea îşi pusese într-o geantă o cămaşă de noapte şi o rochie de casă; eu aveam, în buzunare, o periuţă de dinţi, un pieptene şi un aparat de ras (care, la drept vorbind, nu-mi servea încă la mare lucru).

Pascual şi Javier cumpăraseră biletele şi ne aşteptau în Parcul Universităţii. Din fericire, nu mai era niciun alt călător în autobuz. Pascual şi Javier, foarte discreţi, s-au aşezat în faţă, lângă şofer, lăsându-ne mie şi mătuşii Julia locurile din spate. Era o dimineaţă tipic de iarnă, cu cerul acoperit de nori şi cu o burniţă continuă, care ne-a escortat pe o bună bucată din traseul prin pustiu. Aproape tot drumul mătuşa Julia şi cu mine ne-am sărutat pătimaş, strângându-ne mâinile, fără a scoate un cuvânt, în timp ce auzeam rumoarea conversaţiei dintre Pascual şi Javier – amestecată cu zgomotul motorului – şi, din când în când, comentariile şoferului. Am ajuns la Chincha înainte de prânz, la unsprezece şi jumătate, pe un soare splendid şi o căldură plăcută. Cerul era senin, văzduhul luminos, străzile pline de lume şi larmă, totul părea de bun augur. Mătuşa Julia zâmbea mulţumită.

În vreme ce Pascual şi Javier au luat-o spre primărie, să vadă dacă totul era gata, noi doi ne-am dus să ne instalăm la hotelul Sudamericano. Era de fapt o casă veche, cu un sigur nivel, din lemn şi din chirpici, cu un *patio* acoperit – care servea drept sufragerie – şi cu o duzină de cămăruţe, înşirate ca într-un bordel, de o parte şi de alta a unui coridor pardosit cu dale. Bărbatul de la recepţie ne-a cerut actele; s-a mulţumit cu legitimaţia mea de ziarist şi, când am adăugat „cu doamna” lângă numele meu, s-a mărginit să arunce mătuşei Julia o privire ironică. Odăiţa care ni se dăduse avea o pardoseală din miri plăci cu crăpături prin care se vedea pământul, un pat dublu acoperit de o pătură cu romburi verzi, un scăunel din pai şi câteva piroane bătute în perete, pentru a atârna hainele. Cum am intrat, am început să ne sărutăm cu foc şi ne-am tot sărutat şi mângâiat până ce mătuşa Julia m-a îndepărtat, râzând:

— Sus, acum, Varguitas! mai întâi trebuie să ne căsătorim.

Era aprinsă la faţă, cu ochii strălucitori şi veseli, iar eu simţeam că o iubesc nespus de mult, că sunt fericit fiindcă mă căsătoresc cu ea; aşteptând-o să-şi spele mâinile şi să se pieptene în baia comună de pe coridor, îmi juram că n-o să fim ca toate celelalte cupluri pe care le cunoşteam, o calamitate în plus, ci că vom trăi mereu fericiţi şi că însurătoarea n-o să fie un obstacol pentru a ajunge, într-o bună zi, scriitor. În cele din urmă, mătuşa Julia a apărut şi am pomit-o, mână în mână, înspre primărie.

Pe Pascual şi Javier i-am întâlnit în faţa unei bodegi, bând răcoritoare. Primarul se dusese să prezideze o festivitate de inaugurare, dar avea să revină. I-am întrebat dacă erau într-adevăr siguri că s-au înţeles cu ruda lui Pascual să ne căsătorească la prânz, iar ei m-au luat în zeflemea. Javier a făcut glume pe socoteala mirelui nerăbdător şi a amintit o zicătoare potrivită: cine trăieşte nădăjduind, moare jinduind. Ca să ne mai omorâm vremea, am dat toţi patru o raită pe sub eucalipţii înalţi şi stejarii de piatră din Piaţa Armelor, unde se zbenguiau câţiva copii, iar nişte bătrâni citeau ziarele din Lima, în timp ce lustragiii le văcsuiau pantofii. Ne-am întors la primărie după o jumătate de oră. Secretarul, o mână de om, slab şi cu ochelari foarte mari, ne-a dat o veste proastă: primarul se înapoiase de la festivitate, dar plecase să ia prânzul la El Sol de Chincha.

— Nu l-ai înştiinţat că îl aşteptăm pentru cununie? Îl luă la rost Javier.

— Nu era momentul, avea un alai după dânsul, spuse secretarul, cu un aer de cunoscător al protocolului.

— Mergem să-l căutăm la restaurant şi-l aducem, mă linişti Pascual. Nu vă faceţi probleme, don Mario!

Întrebând, am dat de El Sol de Chincha în apropierea pieţei. Era un restaurant cu specific autohton, cu măsuţe neacoperite şi, în fund, o bucătărie din care ieşea fum şi se auzeau sfârâituri; câteva femei mânuiau oale de cupru, crăticioare şi castroane mirositoare. De la un hârb de radio dat la maximum se auzea un vals şi se vedea lume multă. Când, în uşă, mătuşa Julia începuse să ne spună că poate ar fi mai prudent să aşteptăm ca primarul să-şi termine prânzul, acesta, aflat într-un ungher, l-a recunoscut pe Pascual şi l-a chemat la el. L-am văzut pe redactorul de la Panamericana îmbrăţişându-se cu un bărbat

tânăr, şaten, care s-a ridicat în picioare de la o masă unde mai erau vreo şase persoane, numai bărbaţi, şi tot atâtea sticle de bere. Pascual ne-a făcut semn să ne apropiem.

— Desigur, mirii, am uitat cu totul, spuse primarul, strângându-ne mâna şi cercetând-o pe mătuşa Julia cu o privire de expert. S-a întors apoi către tovarăşii săi, care îl contemplau slugarnici, şi le-a spus, cu glas tare, ca să acopere valsul de la radio: Ăştia doi au şters-o din Lima ca să-i căsătoresc eu!

Au râs, au aplaudat, au întins mâinile spre noi, iar primarul ne-a invitat să luăm loc lângă ei şi a mai cerut bere, pentru a închina în sănătatea noastră.

— Dar nici vorbă să staţi împreună, pentru asta aveţi toată viaţa în faţă! a zis primarul, euforic, luând-o pe mătuşa Julia de braţ şi instalând-o lângă el. Mireasa, lângă mine, că din fericire nu-i aici nevastă-mea!

Comesenii îl curtau. Erau mai în vârstă decât primarul, comercianţi sau agricultori îmbrăcaţi de sărbătoare, şi toţi păreau la fel de beţi ca şi el. Unii dintre ei îl cunoşteau pe Pascual şi îl întrebau despre viaţa la Lima şi când o să se întoarcă acasă. Aşezat lângă Javier, la un capăt al mesei, eu mă străduiam să zâmbesc şi, bând din berea cam caldă, număram minutele. Curând după aceea, nici primarul, nici suita lui n-au mai manifestat niciun interes pentru noi. Sticlele veneau unele după altele, la început fără mâncare, apoi însoţite de peşte fiert în suc de portocale sau rasol, prăjituri şi iarăşi numai băutură. Nimeni nu mai amintea de căsătorie, nici măcar Pascual, care, cu ochii injectaţi şi cu un glas plicticos, cânta valsuri împreună cu primarul. Acesta, după ce în tot timpul prânzului i-a făcut curte mătuşii Julia, încerca acum să o ia pe după umeri şi să-şi apropie faţa buhăită de a ei. Făcând eforturi să zâmbească, mătuşa Julia îl ţinea însă la distanţă şi, din când în când, ne arunca priviri neliniştite.

— Încetişor, amice, îmi spunea Javier. Gândeşte-te numai şi numai la căsătorie!

— Cred că a luat-o razna de tot, i-am spus, când l-am auzit pe primar, în culmea fericirii, că voia să aducă lăutari, să închidă El Sol de Chincha şi să ne punem pe dansat: O să-i pocesc mutra scârbosului ăstuia, chit că înfund puşcăria.

Când m-am ridicat în picioare şi i-am zis mătuşii Julia că trebuie să mergem, eram furios şi decis să-l scutur, dacă se

obrăznicea. Mătuşa Julia s-a sculat imediat, uşurată, fără ca primarul să încerce să o reţină. A continuat să cânte, nu fără voce, *marinere* şi, văzându-ne că plecăm, ne-a făcut un semn de adio, cu un zâmbet ce mi s-a părut sarcastic. Javier, care mergea în urma noastră, spunea că este doar un gest de om beat. În drum spre hotelul Sudamericano, îl boscorodeam pe Pascual, pe care, nici eu nu ştiu de ce, îl socoteam răspunzător pentru acel prânz absurd.

— Nu mai face pe copilul prost crescut, învaţă să-ţi păstrezi mintea limpede, mă dojenea Javier. Tipul este făcut şi nu-şi mai aminteşte nimic. Dar nu te amărî, tot vă cunună el azi! aşteptaţi la hotel până vă chem eu.

În cameră, cum am rămas singuri, ne-am aruncat unul în braţele celuilalt şi am început să ne sărutăm cu un soi de disperare. Nu ne spuneam nimic, dar mâinile şi gurile noastre îşi comunicau cu locvacitate lucrurile frumoase pe care le simţeam intens. La început, ne-am sărutat lângă uşă, în picioare, apoi încetul cu încetul ne-am apropiat de pat, unde ne-am aşezat; în cele din urmă ne-am întins, fără a ne slăbi nicio clipă din strânsoarea îmbrăţişării. Pe jumătate orb de fericire şi de dorinţă, am mângâiat cu mâinile, lacom şi neîndemânatic, trupul mătuşii Julia, mai întâi peste îmbrăcăminte, după aceea i-am descheiat bluza cărămizie, deja boţită; în timp ce-i sărutam sânii, un ciocănit neaşteptat a zguduit uşa:

— Totul e gata, concubinilor! se auzi vocea lui Javier. Peste cinci minute, la primărie. Vă aşteaptă deşteptul de primar!

Am sărit din pat, fericiţi şi buimaci; mătuşa Julia, roşie de ruşine, îşi aranja îmbrăcămintea, iar eu, închizând ochii, ca pe vremea când eram copil, mă gândeam la lucruri abstracte şi respectabile – numere, triunghiuri, cercuri, bunica, mama –, ca erecţia să cedeze. La baia de pe coridor, mai întâi ea, apoi eu, ne-am spălat sumar, ne-am pieptănat şi ne-am întors la primărie atât de repede, încât am ajuns fără suflu. Secretarul ne-a condus imediat în biroul primarului, o încăpere spaţioasă, în care se aflau stema ţării atârnată pe perete, deasupra unui birou, cu fanioane şi registre, precum şi o jumătate de duzină de bănci, ca pupitrele de liceu. Cu faţa spălată şi cu părul încă ud, bine pus la punct, primarul stacojiu nea primit cu o plecăciune ceremonioasă, făcută în spatele biroului. Era o cu totul altă

persoană; plin de amabilitate şi solemnitate. De o parte şi de cealaltă a biroului, Javier şi Pascual ne zâmbeau cu subînţeles.

— Bun, să începem, a spus primarul; vocea îl trăda: mieroasă şi şovăitoare, părea că se împotmoleşte pe limbă. Unde sunt actele?

— Sunt la dumneavoastră, domnule primar, i-a răspuns Javier cu o desăvârşită curtoazie. Vi le-am lăsat vineri, eu şi cu Pascual, pentru a urgenta formalităţile, nu vă aduceţi aminte?

— Ce zăpăcit eşti, vere, de vreme ce ai şi uitat aşa de repede, zise Pascual râzând, cu un glas de om încă ameţit de băutură. Chiar tu mi-ai cerut să ţi le lăsăm!

— Bine, păi atunci înseamnă că sunt la secretar, a murmurat primarul, încurcat, şi, uitându-se nemulţumit la Pascual, a strigat: Secretar!

Omuleţul slab şi cu ochelari mari a zăbovit câteva minute până a găsit certificatele de naştere şi decizia de divorţ a mătuşii Julia. Aşteptam în tăcere, în vreme ce primarul fuma, căsca şi se uita la ceas, nerăbdător. Într-un tírziu, secretarul le-a adus, cercetându-le cu nemulţumire. Când le-a pus pe birou, a murmurat pe un ton birocratic:

— Iată-le, domnule primar. Există însă un impediment, ridicat de vârsta tânărului, aşa cum v-am spus.

— Te-a întrebat cineva ceva pe dumneata? a spus Pascual, făcând un pas spre el, de parcă s-ar fi pregătit să-l sugrume.

— Eu îmi fac doar datoria, i-a răspuns secretarul. Şi, întorcându-se spre primar, a subliniat cu acreală, arătând spre mine: Are numai optsprezece ani şi nu a depus dispensa legală pentru a se însura.

— Cum e posibil să ai ca ajutor taman un tâmpit, vere? izbucni Pascual. Ce mai aştepţi de nu-l dai afară ca să aduci pe cineva cu un dram de minte?

— Taci, ţi s-a suit tăria la cap şi te-ai făcut agresiv, a spus primarul. A vorbit tuşind uşor, ca să câştige timp. Şi-a încrucişat braţele şi s-a uitat la mătuşa Julia şi la mine, cu importanţă: Eu eram dispus să trec cu vederea problema strigărilor, ca să vă fac un hatâr. Dar lucrul ăsta e mai grav. Îmi pare rău!

— Ceee...? am articulat eu, cu mânie. Oare nu ştiaţi de vineri chestiunea cu vârsta mea?

— Ce farsă mai e şi asta? a intervenit Javier. Dumneavoastră cu mine ne-am înţeles că îi veţi căsători fără probleme!

— Îmi cereţi să comit un delict? se revoltă la rândul său primarul. Şi cu un aer ofensat: După toate astea, mai şi ridicaţi vocea. Oamenii se înţeleg între ei vorbind, nu urlând.

— Bine, vere, dar ai înnebunit, a spus Pascual furios, lovind cu pumnul în birou. Ai fost de acord, ştiai chestiunea cu vârsta, ai spus că nu te interesează. Să nu-mi faci pe uitucul, nici pe birocratul! Căsătoreşte-i odată şi lasă-te de găinării!

— Nu vorbi urât în faţa unei doamne şi să nu mai bei, dacă n-ai cap, răspunse el calm. S-a întors spre secretar şi i-a făcut semn să se retragă. Când am rămas singuri, a coborât vocea şi ne-a zâmbit cu un aer complice: Nu vedeţi că individul ăsta este spionul duşmanilor mei? Acum, că şi-a dat seama, nu vă mai pot căsători. Altfel, aş da de belea!

Niciun argument nu l-a clintit: i-am jurat că părinţii mei locuiau în Statele Unite şi de aceea nu aveam dispensa legală, dar nimeni din familie n-o să-i dea de furcă din pricina acestei căsătorii, deoarece, o dată căsătoriţi, eu şi mătuşa Julia aveam să plecăm în străinătate, pentru totdeauna.

— Eram înţeleşi, nu puteţi să ne faceţi o asemenea măgărie, spuse Javier.

— Nu fi aşa de mojic, vere, a zis Pascual, apucându-l de braţ. Nu-ţi dai seama că venim tocmai de la Lima?

— Calm, nu mă mai zăpăciţi, mi-a venit o idee, gata, se aranjează totul, a spus până la urmă primarul. S-a ridicat în picioare şi ne-a făcut cu ochiul: Tambo de Mora! Pescarul Martin! Plecaţi chiar acum! Spuneţi-i că veniţi din partea mea. Pescarul Martin e o corcitură foarte simpatică. O să vă căsătorească bucuros. E mai bine aşa, un sat mic, niciun fel de zarvă. Martin, primarul Martin! îi daţi un bacşiş şi gata! Aproape că nici nu ştie să citească şi să scrie, nici n-o să se uite peste hârtiile astea.

Am încercat să-l conving să vină cu noi, am făcut glume, l-am flatat şi l-am implorat, dar n-a fost chip să-l înduplec: avea treabă, obligaţii, îl aştepta familia. Ne-a condus până la uşă, dându-ne asigurări că în Tambo de Mora se va aranja totul în două minute.

Chiar la ieşirea din primărie am tocmit un taxi vechi, cu caroseria cârpită, să ne ducă la Tambo de Mora. Pe drum, Javier şi Pascual vorbeau despre primar, Javier spunea că este cel mai cumplit cinic pe care îl cunoscuse, Pascual încerca să arunce

vina în spatele secretarului, când, hodoronc-tronc, intră în vorbă şi şoferul; a început să tune şi să fulgere împotriva primarului din Chincha, despre care spunea că trăieşte numai pentru afaceri şi amante.

Am ajuns la Tambo de Mora la apusul soarelui; de pe plajă, vedeam discul de foc cum cobora în mare, pe un cer fără nori, pe care începuseră să răsară mii de stele. Am cutreierat printre cele câteva case – vreo douăzeci şi ceva – din trestie şi lut care alcătuiau cătunul, printre bărci găurite şi năvoade, întinse pe pari pentru a fi cârpite. Mirosea a peşte proaspăt şi a mare. O droaie de negrişori, pe jumătate dezbrăcaţi, înconjurase grupul nostru, bombardându-ne cu întrebări: cine eram, de unde veneam, ce voiam să cumpărăm. În cele din urmă am găsit şi casa primarului. Nevasta lui, o negresă care aţâţa un foc de mangal cu un evantai din pai, ştergându-şi sudoarea de pe frunte cu mâna, ne-a spus că bărbatul ei era la pescuit. A cercetat cerul cu privirea şi a adăugat că trebuie să pice dintr-o clipă într-alta. Ne-am dus să-l aşteptăm pe mica plajă şi timp de o jumătate de oră, aşezaţi pe un buştean, am văzut, cum, o dată terminată treaba, se întorceau bărcile şi am asistat la complicata operaţie de târâre a luntrelor pe nisip; am descoperit cum femeile celor sosiţi, chiar acolo, pe plajă, decapitau şi scoteau măruntaiele peştilor, stânjenite de câini lacomi. Martin a fost ultimul care s-a înapoiat. Se întunecase şi ieşise luna.

Era un negru cu părul alb şi cu un pântece enorm, mucalit şi vorbăreţ; cu toate că, o dată cu noaptea, se făcuse rece, purta doar nişte nădragi vechi, care i se lipiseră de piele. L-am salutat ca pe o făptură coborâtă din ceruri, l-am ajutat să-şi aducă barca pe mal şi l-am escortat până acasă. Pe drum, la lumina plăpândă a vetrelor din locuinţele fără uşi ale pescarilor, i-am explicat motivul vizitei. Dezvăluindu-şi nişte dinţi mari, ca de cal, a izbucnit în râs:

— Nici vorbă, fraţilor, căutaţi-vă alt fraier care să vă înghită gogoşile, ne-a zis cu o voce de bariton. Pentru o glumă de asta, era s-o mierlesc!

Ne-a povestit că în urmă cu câteva săptămâni căsătorise un cuplu şi, făcându-i o favoare primarului din Chincha, trecuse cu vederea strigările ce se cuveneau. După patru zile, nebun de furie, se înfăţişase bărbatul miresei – „o fată născută în satul Cachiche, unde toate femeile au câte o mătură şi zboară

noaptea”, spunea el –, care se mai măritase în urmă cu doi ani, amenințându-l cu moartea pe ticălosul ce îndrăznise să legalizeze legătura adulteră.

— Colegul meu din Chincha le știe pe toate, după cât e de șmecher, o să ajungă să zboare în cer, a zis batjocoritor, în timp ce-și lovea cu palmele burta mare, pe care străluceau picături de apă. De câte ori i se pare că e ceva dubios la mijloc, îl trimite cadou pescarului Martin, ca negrul să rămână cu beleaua în cârcă. Dar șiret mai este!

N-a fost chip să-l înduplecăm. Nici măcar n-a binevoit să arunce o privire peste acte, iar la argumentele mele, ale lui Javier și Pascual – mătușa Julia aștepta tăcută, zâmbind în silă numai de hazul negrului hâtru –, răspundea cu glume, râdea de primarul din Chincha sau ne povestea din nou, în hohote, istoria cu bărbatul care venise să-l omoare fiindcă a căsătorit-o pe vrăjitoarea din Cachiche cu altul, fără ca el să fi murit sau să fi divorțat. Ajunși la el acasă, am găsit un neașteptat aliat în nevasta lui. Chiar el i-a spus ce doream noi, în timp ce-și ștergea fața, brațele și torsul enorm și mirosea cu poftă oala care fierbea pe foc.

— Căsătorește-i, om fără suflet ce ești, i-a zis nevasta, arătând compătimitoare către mătușa Julia. Uită-te la biata femeie, a fost răpită și nu se poate mărita, o să sufere cu toate astea pe capul ei! Pentru tine e totuna, sau ți s-a urcat la cap că ești primar?

Cu picioarele lui bine făcute, Martin umbla pe podeaua de lut a casei, căutând pahare și cești, în vreme ce noi insistam și-i ofeream de toate: de la recunoștința noastră veșnică până la o recompensă egală cu câștigul lui pe mai multe zile de pescuit. Dar el a rămas inflexibil și a sfârșit prin a-i spune nevestei, într-un mod grosolan, să nu-și mai bage nasul în treburile pe care nu le pricepe. Și-a recăpătat însă repede buna dispoziție și ne-a pus în mână câte o ceașcă sau un pahar, cu o gură de rachiu pentru fiecare:

— Ca să nu ziceți c-ați făcut drumul degeaba, măi băieți, ne-a consolat el, fără pic de ironie, ridicându-și paharul. Date fiind acele împrejurări, toastul lui a fost deplasat: Sănătate! Pentru fericirea mirilor!

La plecare, ne-a spus că noi comisesem o eroare venind la Tambo de Mora, având în vedere precedentul cu fata din

Cachiche. Dar să mergem la Chincha Baja, El Carmen, Sunampe, San Pedro, în oricare dintre cătunele din zonă, că ne vor căsători pe dată.

— Primarii ăia sunt nişte trântori, n-au nimic de făcut, şi când e de legalizat vreo căsătorie, se îmbată de bucurie, ne-a strigat negrul.

Fără a rosti vreun cuvânt, ne-am întors la locul unde ne aştepta taxiul. Şoferul ne-a prevenit că, deoarece aşteptarea fusese prea lungă, trebuia să mai discutăm preţul. Pe drumul de înapoiere la Chincha, am stabilit ca a doua zi, dis-de-dimineaţă, să cutreierăm districtul şi cătunele, unul după altul, oferind recompense substanţiale, până ce vom găsi un afurisit de primar.

— Este deja aproape nouă, a spus mătuşa Julia pe neaşteptate. Sora mea o fi fost anunţată?

Eu îl pusesem pe Marele Pablito să reţină şi să repete de zece ori ceea ce urma să-i spună unchiului Lucho sau mătuşii Olga; pentru orice eventualitate, m-am hotărât să-i scriu pe o bucată de hârtie: „Mario şi Julia s-au căsătorit. Nu fiţi îngrijoraţi din cauza lor. Sunt bine şi vor veni la Lima peste câteva zile.” Trebuia să sune seara la nouă, de la un telefon public, şi să întrerupă convorbirea imediată după transmiterea mesajului. Am privit ceasul, la lumina unui chibrit: Da, familia era deja informată.

— Probabil că o năucesc pe Nancy cu întrebările, a spus mătuşa Julia, silindu-se să vorbească natural, ca şi cum chestiunea nu ar fi privit-o pe ea. Ei ştiu că ne este complice. Or să-i facă zile fripte fetei!

Pe scurtătura plină de hârtoape, vechiul taxi ne tot zdruncina, trosnea din toate încheieturile, gata să se împotmolească în orice clipă. Luna de-abia lumina dunele de nisip, iar noi zăream din când în când pilcuri de palmieri, smochini şi *huarangos.* Cerul era plin de stele.

— Aşa că, îndată ce a coborât din avion, i-au şi transmis ştirea tatălui tău. Halal primire!

— Jur pe sfânta cruce că tot o să găsim un primar, a zis Pascual. Să nu mai fiu eu chinchan dacă mâine nu vă veţi căsători în acest ţinut. Pe cuvântul meu de bărbat!

— Vă trebuie un primar ca să vă căsătorească? se interesă şoferul. Aţi furat-o pe domnişoara? De ce nu mi-aţi spus mai

dinainte? Câtă neîncredere! V-aş fi dus la Grodo Prado, primarul de acolo este cumătrul meu şi vă căsătorea cât ai bate din palme.

Eu am propus să ne îndreptăm spre Grocio Prado, dar el mi-a tăiat elanul. La ora asta, probabil că primarul nu este în sat, ci la ferma lui, cam la o oră de mers călare cu măgarul. Era mai bine să lăsăm pentru a doua zi. Ne-am înţeles ca el să treacă să ne ia pe la orele opt şi i-am promis o recompensă pe cinste dacă ne dă o mână de ajutor pe lângă cumătrul său.

— Bineînţeles, ne ridică el moralul. Ce mai vreţi, o să vă căsătoriţi în satul cuvioasei Melchorita.

Cei de la hotelul Sudamericano erau pe punctul de a închide bucătăria, dar Javier l-a convins pe ospătar să ne pregătească totuşi ceva. Ne-a adus câteva sticle de CocaCola şi nişte ouă prăjite cu orez încălzit, pe care de-abia le-am putut gusta. Când eram pe la jumătatea cinei, ne-am dat deodată seama că vorbim încet, ca nişte conspiratori, şi ne-a apucat o criză de râs. La plecarea spre dormitoarele noastre – Pascual şi Javier urmau să se întoarcă la Lima chiar în acea zi, după nuntă, dar cum lucrurile îşi schimbaseră cursul, au rămas în Chincha şi au hotărât să împartă o cameră, pentru a mai economisi nişte bani –, am văzut intrând în sala de mese un grup de ţipi, unii cu cizme şi pantaloni de călărie, care au cerut bere cu glas tare. Aceştia, cu glasurile lor de beţivi, cu hohote, ciocnit de pahare, glume stupide şi toasturi vulgare, iar mai târziu cu râgâieli şi icneli, au fost fondul muzical al nopţii nunţii noastre. Cu toate insuccesele pe la primarii din acea zi, am avut o vie şi fermecătoare noapte de mire, în acea vechitură de pat ce scârţâia groaznic la îmbrăţişările noastre şi prin care forfotea fără îndoială o puzderie de purici, am făcut dragoste de mai multe ori, cu un avânt care renăştea de fiecare dată, spunându-ne – în timp ce mâinile şi buzele noastre învăţau să se cunoască şi să se bucure – că ne vom iubi mereu şi că nu ne vom minţi niciodată, nici nu ne vom înşela sau despărţi vreodată. Când Javier şi Pascual au bătut la uşă – le ceruserăm să ne scoale la şapte –, chefliii tocmai amuţiseră, iar noi încă stăm cu ochii deschişi, goi şi întinşi pe pătura cu romburi verzi, într-o plăcută piroteală, privindu-ne cu recunoştinţă.

Toaleta a fost, la baia comună a hotelului Sudamericano, o adevărată aventură. Duşul părea că nu a fost folosit niciodată,

de pe ţevile ruginite curgeau şuvoaie în toate părţile, în afară de cea în care mă aflam eu, şi a trebuit să suport mai întâi un jet de lichid negru, înainte ca apa să vină curată. Nu existau prosoape, doar o cârpă soioasă pentru mâini, încât am fost nevoiţi să ne ştergem cu cearşafurile. Eram însă fericiţi şi voioşi, inconvenientele ne înveseleau. La restaurant, i-am întâlnit pe Javier şi Pascual gata îmbrăcaţi, somnoroşi încă, privind în silă la starea groaznică în care lăsaseră localul beţivii de peste noapte: pahare sparte, chiştoace, vomă şi scuipat (acoperite de un bărbat cu un strat de rumeguş) şi o cumplită duhoare. Am ieşit în stradă, să bem o cafea cu lapte într-o mică bodegă, de unde se puteau vedea copacii rămuroşi din piaţă. Acest început de zi cu soare puternic şi cer senin, nouă, celor obişnuiţi cu pâcla cenuşie a Limei, ne da o senzaţie ciudată. La întoarcere, şoferul ne aştepta deja la hotel.

În timp ce mergeam spre Grocio Prado, pe un drumeag plin de praf, mărginit de podgorii şi plantaţii de bumbac şi de unde se zărea, departe, dincolo de deşert, orizontul întunecat al lanţului de munţi, pe şofer l-a apucat o sporovăială care contrasta cu mutismul nostru, vorbindu-ne despre cuvioasa Melchorita: dăruia sărmanilor tot ce avea, îngrijea de bolnavi şi de bătrâni, îi ajuta pe cei în suferinţă, a fost atât de cunoscută încă din timpul vieţii, încât veneau credincioşi din toate localităţile districtului pentru a se ruga împreună cu ea. Ne-a povestit câteva dintre minunile săvârşite de ea: vindecase bolnavi incurabili şi ajunşi în ultimul hal, vorbise cu sfinţii care i se arătau, îl văzuse pe Tatăl ceresc şi făcuse să înflorească un trandafir crescut într-o piatră.

— Este mai populară decât cuvioasa din Humay sau decât cucernicul din Luren, e de ajuns să vezi câtă lume se adună la schitul ei sau la procesiunile care i se închină, spunea el. Nu este drept că n-au sanctificat-o încă. Dumneavoastră, care sunteţi din Lima, trebuie să vă zbateţi şi să grăbiţi lucrurile. E un act de dreptate, credeţi-mă!

În sfârşit, o dată ajunşi în piaţa în formă de pătrat, mare, dar fără pomi, din Grocio Prado, acoperiţi de praf din cap până în picioare, am putut constata popularitatea Melchoritei. O grămadă de copii şi femei ne-a înconjurat maşina; strigând şi gesticulând, ne propuneau să ne conducă să vedem schitul, casa unde se născuse, locul unde se mortifica, unde făcuse

minuni, unde fusese îngropată şi ne ofereau mici stampe, rugăciuni, scapularii şi medalioane cu efigia cuvioasei. Ca să ne lase în pace, şoferul a trebuit să-i convingă de faptul că nu eram nici pelerini, nici turişti.

Primăria, o clădire din chirpici cu acoperiş de calamină, mică şi sărăcăcioasă, lâncezea într-un colţ al pieţei. Era însă închisă.

— Cumătrul meu trebuie să sosească, a zis şoferul. Să-l aşteptăm la umbră.

Ne-am aşezat pe trotuar, sub streaşină primăriei; de aici puteam să vedem capătul străzilor drepte, nepietruite, pe care, la circa cincizeci de metri de jur împrejur, se terminau căsuţele amărâte şi colibele din paie şi începeau micile ferme, apoi deşertul. Mătuşa Julia sta lângă mine, cu capul sprijinit de umărul meu, şi îşi ţinea ochii închişi. Petrecuserăm aici cam o jumătate de oră, privind la cărăuşii care treceau, pe jos sau pe măgari, şi la femeile care mergeau să aducă apă dintr-un râu ce curgea pe lângă una din străzi, când a apărut un bătrân călare pe un cal.

— Îl aşteptaţi pe don Jacinto? ne-a întrebat, scoţându-şi imensa pălărie de pai. S-a dus la Ica, să vorbească cu prefectul, ca acesta să-i scoată băiatul din cazarmă. L-au luat soldaţi la oaste. N-o să se întoarcă până diseară.

Şoferul ne-a recomandat să rămânem la Grocio Prado, să vizităm locurile legate de Melchorita, dar eu am insistat să ne încercăm norocul în alte sate. După ce ne-am tocmit o bucată de vreme, a acceptat să meargă cu noi până la amiază.

Era de-abia nouă dimineaţa când ne-am început colindul, care a însemnat de fapt o traversare a întregii provincii Chincha, zgâlţâiţi pe potecile pentru catârii de povară, împroşcaţi cu nisipul de pe cărările pe jumătate năpădite de dune, uneori apropiindu-ne de mare, alteori de poalele munţilor. La intrarea în El Carmen, s-a spart un cauciuc şi, cum şoferul nu avea cric, a trebuit ca noi patru să săltăm maşina cu mâinile, în timp ce el punea roata de rezervă. De pe la jumătatea dimineţii, soarele, care ardea atât de tare, încât devenise un supliciu, încinsese caroseria, iar noi eram toţi năduşiţi ca într-o baie de aburi. Radiatorul a început să scoată fum şi a trebuit să luăm cu noi un bidon cu apă, pentru a-l răcori din când în când.

Am vorbit cu trei sau patru primari de plasă şi cu tot atâţia viceprimari de cătune – formate în unele cazuri doar din

douăzeci de colibe –, oameni de ţară, după care uneori trebuia să mergem să-i căutăm pe câmp, unde-şi lucrau pământul, sau în prăvălii, unde vindeau ulei şi ţigări consătenilor; am fost siliţi ca pe unul dintre ei, primarul din Sunampe, să-l culegem dintr-un şanţ, unde dormea după o beţie, şi să-l zgâlţâim pentru a-l trezi, îndată ce identificam un reprezentant al ordinii comunale, eu coboram din taxi, însoţit uneori de Pascual, alteori de şofer sau de Javier – experienţa ne-a arătat că, cu cât eram mai mulţi, cu atât era mai uşor să-l intimidăm pe primar –, pentru a da explicaţii. Indiferent de argumente, vedeam pe faţa ţăranului, pescarului sau a negustorului (cel din Chincha Baja s-a prezentat singur ca „vraci”) cum se cuibărea bănuiala, iar în ochi, un licăr de alarmă. Doar doi dintre ei ne-au refuzat deschis: cel din Alto Larán, un bătrânel care, în timp ce-i vorbeam, încărca nişte catâri cu snopi de lucernă, ne-a spus că el nu căsătorea pe nimeni din afara satului, şi cel din San Juan de Yanac, un metis agricultor, care s-a speriat tare când ne-a văzut, crezând că eram de la poliţie şi că venisem să-i cerem socoteală pentru ceva. Când a aflat ce doream, s-a înfuriat: „Nu, nici vorbă, nu e lucru curat la mijloc dacă nişte albi vin să se căsătorească în acest sătuc uitat de Dumnezeu!” Pretextele celorlalţi semănau între ele. Cel mai obişnuit: registrul de stare civilă se pierduse sau se terminase şi, până ce nu se va trimite altul nou de la Chincha, primăria nu poate elibera certifícate de naştere sau deces, nici să căsătorească pe nimeni. Răspunsul cel mai inventiv ne-a fost dat de primarul din Chavin: nu putea din lipsă de timp, trebuia să se ducă să omoare o vulpe care mânca în fiecare noapte câte două sau trei găini din zonă. Doar în Pueblo Nuevo am fost pe punctul de a reuşi. Primarul ne-a ascultat cu atenţie, a consimţit şi a spus că scutirea de strigările de căsătorie ne costă cincizeci de livre. N-a făcut deloc caz de vârsta mea şi mi s-a părut că el crede în asigurarea noastră că majoratul era acum de la optsprezece ani, nu de la douăzeci şi unu. Eram deja aşezaţi în faţa unei scânduri puse pe două butoaie, care servea, la nevoie, drept birou (primăria era o căsuţă de chirpici, cu un acoperiş cu găuri, prin care se vedea cerul), când primarul a început să silabisească, cuvânt cu cuvânt, documentele noastre. Spaima i-a fost trezită de faptul că mătuşa Julia era boliviancă. Nu ne-a fost de niciun folos să-i explicăm că acest lucru nu este un impediment, că şi străinii

puteau să se căsătorească, nici să-i oferim mai mulţi bani. „Nu vreau să mă compromit, spunea, faptul că domnişoara este boliviancă poate fi ceva grav.”

Ne-am înapoiat la Chincha după-amiază, pe la trei, morţi de căldură, plini de praf şi deprimaţi. În apropiere de oraş, mătuşa Julia a izbucnit în plâns. Eu o îmbrăţişam, îi spuneam la ureche să nu mai fie aşa, că o iubeam, că o să ne căsătorim chiar dacă ar fi să cutreierăm toate cătunele din Peru.

— Nu este din cauză că nu ne putem căsători – spunea ea, printre lacrimi, încercând să zâmbească –, ci din pricina situaţiei ridicole în care ne aflăm.

Ajunşi la hotel, i-am cerut şoferului să revină după o oră, pentru a merge la Grocio Prado să vedem dacă s-a întors cumătrul lui.

Nici unuia dintre noi patru nu-i era foame, aşa că prânzul nostru, luat în picioare lângă tejghea, a constat dintr-un sandviş cu brânză şi o Coca-Cola. Ne-am dus apoi să ne odihnim. În ciuda nopţii anterioare nedormite şi a nereuşitei din timpul dimineţii, am avut totuşi putere să facem dragoste, cu ardoare, peste pătura cu romburi, la o lumină foarte slabă. Din pat, vedeam ultimele raze de soare, care, plăpânde, fără curaj, de-abia mai puteau să se filtreze printr-un oberliht rotund, cu geamul acoperit de slin. Imediat după aceea, în loc să ne sculăm pentru a ne întâlni în salon cu tovarăşii noştri, am adormit răpuşi de oboseală. Somnul a fost agitat, cu tresăriri; după momente de nestăvilită dorinţă, care ne făcea să ne căutăm şi să ne mângâiem instinctiv, urmau reprize de coşmaruri; când ne-am povestit visele urâte, am aflat că la amândoi apăreau chipuri de rude. Spunându-i că la un moment dat, în vis, am avut senzaţia că trăiesc unul din ultimele cataclisme ale lui Pedro Camacho, mătuşa Julia a râs.

M-au trezit din somn nişte bătăi în uşă. Se întunecase, iar prin spărturile din oberliht se vedeau dâre de lumină electrică. Am strigat că vin imediat şi, în timp ce îmi scuturam capul pentru a alunga starea de moleşeală de după somn, am aprins un băţ de chibrit şi m-am uitat la ceas. Era şapte! Am simţit că se prăbuşeşte lumea cu mine; altă zi pierdută şi, ceea ce era încă şi mai grav, aproape că nu-mi mai rămâneau fonduri pentru a continua să căutăm primari. Am mers pe dibuite până la uşă,

am întredeschis-o, gata să-l cert pe Javier că nu m-a sculat, dar am remarcat că zâmbea cu toată faţa:

— Totu-i pregătit, Varguitas, mi-a spus, mândru ca un păun. Primarul din Grocio Prado vă face formele şi pregăteşte certificatul de căsătorie. Lăsaţi păcatele acum şi grăbiţi-vă! Vă aşteptăm în taxi.

A închis uşa şi, în timp ce se îndepărta, l-am auzit râzând. În pat, mătuşa Julia se sculase şi se freca la ochi; iar eu, din penumbră, am reuşit să-i descifrez expresia speriată şi sceptică.

— Prima carte pe care o voi scrie am s-o dedic acestui şofer, îi spuneam eu, în vreme ce ne îmbrăcam.

— Nu te bucura încă de victorie, îmi zâmbi mătuşa Julia. N-o să-mi vină să cred nici când o să văd certificatul.

Am ieşit izbindu-ne unul de celălalt; trecând prin restaurant, unde erau mai mulţi bărbaţi care beau bere, unul dintre ei s-a adresat mătuşii Julia cu atâta haz, încât i-a făcut pe mulţi să râdă. Pascual şi Javier şedeau în taxi, dar acesta nu mai era cel de dimineaţă, şi nici şoferul.

— Profitând de împrejurări, a vrut să facă pe grozavul şi ne-a cerut dublu, ne-a explicat Pascual. Aşa că l-am trimis unde merita şi l-am angajat pe domnul, o persoană cumsecade.

M-au cuprins temeri de tot felul, gândindu-mă că schimbarea şoferului însemna să dăm iar chix cu căsătoria. Ne-a liniştit însă Javier. Nu celălalt şofer mersese cu ei la Grocio Prado în timpul după-amiezii, ci acesta. Ne-au povestit, ca pe o poznă, că hotărâseră „să ne lase să ne odihnim”, ca mătuşa Julia să nu mai treacă prin încercările altui refuz, şi să se ducă singuri la Grocio Prado. Avuseseră o lungă discuţie cu primarul:

— Un metis înţelept, unul dintre acei bărbaţi de excepţie pe care îi dă numai ţinutul Chincha, zicea Pascual. Va trebui să-i mulţumeşti Melchoritei venind la procesiunile închinate ei.

Primarul din Grocio Prado ascultase calm explicaţiile lui Javier, citise pe îndelete toate actele, se gândise o bună bucată de vreme şi apoi şi-a expus pretenţiile: o mie de soli, cu condiţia ca în certificatul meu de naştere să se schimbe un şase printr-un trei, astfel ca eu să mă fi născut cu trei ani mai înainte de data înregistrată.

— Inteligenţa omului simplu! zise Javier. Noi suntem o clasă în decădere, după cum vezi. Nouă nici măcar nu ne-a trecut prin

minte, iar acest om din popor a rezolvat totul imediat, cu seninătate şi bun-simţ. Gata, de-acum eşti major!

Chiar acolo, la primărie, primarul şi Javier au modificat de mână acel şase cu un trei, iar bărbatul din Grocio prado spusese: ce dacă cerneala nu-i la fel, contează doar conţinutul. Am ajuns la Grocio Prado pe la orele opt. Era o noapte strălucitoare, cu stele, cu o răcoare binefăcătoare; în toate căsuţele şi cocioabele sătucului pâlpâiau lămpi de gaz. Am văzut o locuinţă mai luminată decât celelalte, cu o mare de sclipiri de lumânări care răzbăteau prin pereţii de rogoz, despre care Pascual ne-a spus, făcându-şi semnul crucii, că este schitul unde trăise cuvioasa.

La primărie, primarul era pe cale de a termina întocmirea formalităţilor, folosind un registru cu scoarţe negre. Podeaua singurei încăperi era de lut, de curând stropită cu apă, şi din ea se ridicau aburi. Pe masă se aflau trei lumânări aprinse, la a căror lumină săracă se puteau vedea, pe pereţii spoiţi cu var, un steag peruan prins în ţinte şi un mic tablou cu chipul preşedintelui republicii. Primarul era un bărbat cam la cincizeci de ani, rotofei şi inexpresiv; scria încet, cu un toc cu peniţă, pe care o înmuia după fiecare frază într-o călimară cu gâtul larg. Ne-a salutat pe mine şi pe mătuşa Julia cu o reverenţă funebră. Am calculat că în ritmul în care scria i-a luat mai mult de o oră ca să redacteze actul. Când a terminat, fără să se mişte, a spus:

— Trebuie doi martori.

Javier şi Pascual au făcut un pas înainte, dar numai ultimul a fost acceptat de primar, pentru că Javier era încă minor. Am ieşit să vorbesc cu şoferul, care rămăsese în taxi; a primit să fie martorul nostru, contra a o sută de soli. Era un metis alb, cu un dinte de aur; fuma tot timpul, iar pe drumul spre Grocio Prado nu scosese o vorbă. În clipa în care primarul i-a indicat locul unde trebuia să semneze, a mişcat capul a părere de rău:

— Ce prostie! a spus, căindu-se parcă. Unde s-a mai văzut nuntă fără o amărâtă de sticlă, pentru a închina în sănătatea mirilor? Eu nu pot să năşesc aşa! Ne-a aruncat o privire compătimitoare şi a adăugat, din uşă: Aşteptaţi-mă o clipă!

Stând cu braţele încrucişate, primarul a închis ochii şi părea că s-a pus pe dormit. Mătuşa Julia, Pascual, Javier şi cu mine ne priveam fără a şti ce să facem. Într-un târziu, mă pregăteam să caut pe stradă un alt martor.

— Nu e nevoie, o să se întoarcă, mă opri Pascual. De fapt, ceea ce a spus este cât se poate de adevărat. Trebuia să ne gândim la toast. Metisul ăsta ne-a dat o lecţie!

— Nu mă mai ţin nervii, murmură mătuşa Julia, luându-mi mina. Nu te simţi de parcă ai fi prădat o bancă şi e pe cale să sosească poliţia?

Metisul a zăbovit vreo zece minute, care mi s-au părut ani, dar s-a întors în cele din urmă, cu două sticle de vin în mână. Ceremonia a putut continua. După ce martorii şi-au pus semnătura, a fost rândul mătuşii Julia şi al meu să facem la fel; primarul a deschis Codul familiei şi, apropiindu-l de una dintre lumânări, ne-a citit tot aşa de greu cum scrisese, articolul referitor la drepturile şi îndatoririle conjugale. Apoi ne-a înmânat certificatul şi ne-a declarat soţ şi soţie. Ne-am sărutat, după care ne-am îmbrăţişat cu martorii şi cu primarul. Şoferul a destupat sticlele de vin cu dinţii. Nu erau pahare, aşa că am băut direct din sticlă, trecându-le din mână în mână după fiecare înghiţitură. La înapoierea în Chincha – toţi eram veseli şi totodată liniştiţi –, Javier a tot încercat, cu rezultate catastrofale, să fluiere marşul nupţial.

După ce am plătit taxiul, ne-am dus în Piaţa Armelor ca Javier şi Pascual să ia un autobuz spre Lima. Era unul care pleca de-abia peste o jumătate de oră, încât am avut timp să mâncăm la El Sol de Chincha. Aici am schiţat un plan. Ajuns în Miraflores, Javier avea să treacă pe la unchiul Lucho, ca să ia temperatura familiei, şi apoi să ne dea un telefon. Urma ca noi să ne întoarcem la Lima a doua zi dimineaţa. Pascual trebuia să inventeze o scuză ca lumea pentru a-şi justifica absenţa de peste două zile de la Radio.

Ne-am despărţit de ei în staţia de autobuz, iar noi doi ne-am întors la hotelul Sudamericano discutând ca doi soţi cu stagiatura făcută. Mătuşa Julia se simţea rău şi bănuia că era din pricina vinului băut la primărie. I-am spus că mie vinul mi se păruse grozav, dar nu i-am mai zis şi că era pentru prima oară în viaţa mea când băusem vin.

XVIII

Bardul din Lima, Crisanto Maravillas, s-a născut în centrul oraşului, pe o străduţă de lângă Piaţa Santa Ana, cu clădiri de pe ale căror acoperişuri erau lansate cele mai frumoase zmeie din Peru, încântătoare obiecte din hârtie de mătase, pentru care, atunci când se ridicau vioaie în văzduh, peste Barrios Altos, veneau la pândă, la oberlihturile mănăstirii lor, călugăriţele din Ordinul Las Descalzas. Însăşi naşterea băiatului – care, peste ani, va duce pe cele mai înalte culmi valsul autohton, *marinera* şi polca – a coincis cu botezul unui zmeu, sărbătoare ce reunea pe străduţa Santa Ana pe cei mai buni chitarişti, toboşari şi cântăreţi ai cartierului. Deschizând ferestruica de la odaia H, unde a avut loc naşterea, ca să anunţe că demografia acestui colţ de oraş crescuse, moaşa a prezis: „Dacă va trăi, va fi un mare chefliu!”

Părea însă îndoielnic că va supravieţui: cântărea mai puţin de un kilogram, picioarele îi erau aşa de scurte, încât nu avea să meargă probabil niciodată. Tatăl lui, Valentin Maravillas, care îşi petrecuse viaţa străduindu-se să introducă în cartier cultul Preacuratei Fecioare (întemeiase, chiar în odaia lui, ordinul Frăţia şi – faptă cutezătoare sau vivacitate necesară pentru a-şi asigura o lungă bătrâneţe –, jurase că înainte de a muri, acesta va avea mai mulţi membri decât acela al Preasfintei Făcătoare de Minuni), a susţinut că sfânta lui protectoare va face minunea de a-i salva fiul şi de a-i îngădui să meargă asemenea oricărui creştin. Mama lui, María Portal, bucătăreasă cu degete de vrăjitoare, care nu suferise niciodată nici măcar de vreo răceală, a rămas aşa de impresionată când a văzut că acela e copilul atât de mult visat şi cerut lui Dumnezeu – o larvă de hominid, un făt sinistru? –, încât **şi-a** alungat soţul din casă, făcându-l răspunzător şi acuzându-l în faţa vecinilor că e bărbat doar pe jumătate, datorită bigotismului său.

Cert este însă că totuşi Crisanto Maravillas a supravieţuit şi că, în ciuda picioruşelor sale caraghioase, a izbutit să umble. Fără ţinută, bineînţeles, mai degrabă ca o paiaţă care articulează fiecare pas în trei mişcări – ridicarea piciorului, îndoirea genunchiului, coborârea gambei – şi cu o asemenea încetineală, încât cei ce mergeau cu el aveau sentimentul că urmăresc o procesiune în ambuteiaj pe nişte străzi înguste. Bine că totuşi Crisanto, spuneau babacii săi (acum împăcaţi), se

deplasa prin lume fără cârje şi cu propriile lui forţe. Don Valentin, îngenuncheat în biserica Santa Ana, cu ochii plini de lacrimi, mulţumea Preacuratei Fecioare, dar María Portal spunea că autorul minunii era în exclusivitate cel mai cunoscut doctor din oraş, un specialist în dambla, care făcuse adevăraţi atleţi dintr-un mare număr de paralitici: medicul Alberto de Quinteros. María pregătise în casa ei un ospăţ de neuitat, cu mâncăruri naţionale, iar savantul o învăţase o mulţime de masaje, exerciţii şi alte tratamente, ca extremităţile lui Crisanto, cu toate că erau subţiri, să-l poată susţine şi mişca pe cărările acestei lumi.

Nimeni nu ar putea spune despre Crisanto Maravillas că a avut o copilărie ca a celorlalţi copii din străvechiul cartier în care i-a fost dat să vadă lumina zilei. Din nefericire sau spre norocul său, pipernicita lui constituţie nu i-a îngăduit să participe la niciuna dintre acele acţiuni care întăreau corpul şi spiritul băieţilor din cartier: n-a jucat fotbal cu mingea de cârpe, n-a putut niciodată să boxeze pe vreun ring sau să se încaiere pe la colţuri, nici n-a luat parte vreodată la bătăile cu praştia, cu pietrele sau cu picioarele, care aduceau faţă în faţă, pe străzile din Lima veche, pe puştii din Piaţa Santa Ana şi bandele de golani din Chirimoyo, Cocharcas, Cinco Esquinas sau din Cercado. N-a putut să meargă împreună cu colegii săi de la Şcoala Laică din piaţeta Santa Clara (unde a învăţat să citească) ca să fure fructe din livezile Cantogrande şi Ñaña, nici să se scalde gol în Rimac, nici să călărească, după cheful lui, măgarii din Santoyo. Mic de tot, până la limita nanismului, slab ca un ţâr, cu pielea ciocolatie, asemenea tatălui său, şi cu părul lins, ca şi mama sa, Crisanto se uita, din depărtare, cu o privire ageră, la colegii săi şi îi vedea distrându-se, asudând, crescând, fortificându-se în jocuri care lui îi erau interzise; pe faţa lui se desena o expresie (de resemnată melancolie, de calmă tristeţe?).

Într-o vreme s-a crezut că va fi tot atât de bisericos ca şi tatăl său (care, în afară de cultul pentru Sfânta Fecioară, îşi petrecuse viaţa tot purtând prapurul mai multor sfinţi şi sfinte şi schimbând haine preoţeşti), deoarece ani de zile a fost un perseverent ministrant în bisericile din jurul Pieţei Santa Ana. Cum era sârguincios, ştia ca pe degete replicile şi avea un aer nevinovat, preoţii din cartier îi treceau cu vederea încetineala şi stângăcia din mişcări şi îl chemau deseori să-i ajute la slujbe, să

tragă clopotele în săptămâna mare sau să ducă tămâia la procesiuni. Văzându-l înfofolit în pelerina de ministrant, ce-i era întotdeauna prea mare, şi auzindu-l cuvântând cu smerenie, într-o latinească perfectă, prin bisericile Trinitarias, San Andrés, El Carmen, Buena Muerte şi chiar în cea din Cocharcas (căci era chemat până şi în acest îndepărtat cartier), María Portal, care dorise pentru fiul ei agitata carieră de militar, de aventurier sau de curtezan, îşi înăbuşea de fiecare dată câte un suspin. Iar regele confreriei din Lima, Valentín Maravillas, simţea că-i creşte inima la gândul că păcatul sângelui său va fi preot.

Toţi se înşelau însă: băiatul nu avea vocaţie religioasă. Era înzestrat cu o intensă viaţă lăuntrică şi cu o sensibilitate care nu avea cum, unde şi cu ce să se hrănească. Ambianţa creată de lumânările care ardeau scânteietoare, de fumul aromat şi de rugăciuni, de picturile încărcate de *ex-voto,* de slujbe şi cântări bisericeşti, cruci şi mătănii, i-a potolit lăcomia precoce pentru poezie, foamea lui de spiritualitate. María Portal le ajuta pe maicile de la mănăstire la bucătărie şi la alte treburi gospodăreşti şi de aceea era printre puţinele persoane care pătrundeau în austerul lăcaş al călugăriţelor. Foarte priceputa bucătăreasă îl lua cu ea pe Crisanto, iar când acesta a mai crescut (în vârstă, nu în statură), maicile se obişnuiseră atât de mult să-l vadă (pur şi simplu ca pe un lucru, o zdreanţă, doar pe jumătate făptură, adică om), încât îl lăsau să hoinărească prin curtea mănăstirii. Între timp, împreună cu călugăriţele, din Ordinul Las Descalzas, María Portal pregătea nişte prăjituri grozave, peltea, bezele albe, creme din gălbenuş de ouă şi marţipane, pe care apoi le vindeau ca să strângă fonduri pentru misiunile din Africa. Şi astfel s-a întâmplat ca, la vârsta de zece ani, Crisanto Maravillas să cunoască ce e dragostea…

Copila care îl cucerise brusc se numea Fátima, avea aceeaşi etate ca şi el şi îndeplinea, în universul feminin al mănăstirii, umilul rol de slujnică. Când a văzut-o pentru prima oară, micuţa tocmai terminase de spălat lespezile din piatră de munte de pe coridoarele sfântului lăcaş şi se pregătea să stropească trandafirii şi crinii din grădină. Era o fată care, cu toate că înota într-un sac găurit şi îşi ţinea părul prins, ca într-o tocă, sub un petic de americă, nu-şi putea ascunde originea: ten sidefiu, cearcăne vineţii, bărbie arogantă, oasele gambei foarte fine. Era vorba de un copil de pripas, tragedii ale sângelui albastru şi care

nu sunt la îndemâna oamenilor de rând. Fusese abandonată într-o noapte de iarnă, undeva în jurul străzii Junin, înfăşată într-un şal şi cu un bileţel alături, scris printre lacrimi: „Sunt rodul unei nefericite iubiri ce a adus în pragul disperării o familie onorabilă şi n-aş fi putut trăi în societate fără a fi o permanentă acuzaţie pentru păcatul săvârşit de autorii zilelor mele, care, având acelaşi tată şi aceeaşi mamă, au fost împiedicaţi să se iubească, să mă păstreze şi să mă recunoască. Voi, binecuvântate măicuţe, sunteţi singurele persoane care puteţi să mă creşteţi fără să vă ruşinaţi cu mine şi de care să nu-mi fie nici mie ruşine. Încercaţii mei părinţi vor răsplăti cu generozitate congregaţia, pentru acest act de caritate care vă va deschide porţile cerului.”

Călugăriţele au găsit lângă finetul incestului o pungă doldora de bani, care – canibali ai păgânătăţii ce trebuie creştinaţi, îmbrăcaţi şi hrăniţi – a sfârşit prin a le convinge: o vor ţine ca servitoare, iar mai târziu, dacă se va dovedi că are vocaţie, o vor înveşmânta în alb, ca pe o altă mireasă a Domnului. Au botezat-o Fátima, fiindcă fusese găsită în ziua în care Fecioara se arătase ciobănaşilor din Portugalia. Copila a crescut astfel departe de lume, în castitatea dintre zidurile mănăstirii, într-un mediu fără prihană şi fără să vadă (înainte de Crisanto) vreun alt bărbat în afară de bătrânul şi gutosul don Sebastián (Bergua?), duhovnicul care venea o dată pe săptămână să le dezlege de păcate (întotdeauna mici) pe călugăriţe. Era blândă, suavă şi supusă, iar maicile mai pricepute spuneau că prin felul ei de a fi – puritatea minţii care înmoaie privirea şi sanctifică răsuflarea – dădea semne neîndoielnice de sfinţenie.

Crisanto Maravillas, făcând un efort supraomenesc pentru a-şi învinge timiditatea care îi lega limba, s-a apropiat de fată şi a întrebat-o dacă o putea ajuta să stropească grădina. Ea a fost de acord şi de atunci, ori de câte ori María Portal mergea la mănăstire, în timp ce ea gătea cu călugăriţele, Fátima şi Crisanto măturau chiliile împreună sau curăţau amândoi prin *patio* ori schimbau împreună florile din altar sau spălau amândoi geamurile de la ferestre sau ceruiau împreună pardoseala din dale ori scuturau împreună praful de pe cărţile de rugăciuni, între băiatul hidos şi copila drăgălaşă s-a înfiripat – prima dragoste de care îţi aminteşti întotdeauna ca fiind cea mai frumoasă – o legătură (căreia numai moartea îi va pune capăt?).

Tânărul schilod mergea pe al doisprezecelea an când Valentín Maravillas şi María Portal au întrezărit primele semne ale acelei înclinaţii care, nu peste multă vreme, avea să facă din Crisanto cel mai inspirat poet şi cel mai vestit compozitor.

Se întâmpla în timpul petrecerilor la care se adunau, cel puţin o dată pe săptămână, toţi cei ce locuiau în Piaţa Santa Ana. La poarta croitorului Chumpitaz, în micul *patio* al fierăriei Lama, pe străduţa lui Valentin, cu prilejul vreunei naşteri sau la vreun priveghi (pentru a sărbători o bucurie ori pentru a cicatriza o suferinţă?), motivele nu lipseau niciodată, se organizau chefuri care ţineau până în zori, petreceri care se desfăşurau în acorduri de chitară, în răpăitul tobei, în ritmul bătăilor din palme şi în cântările tenorilor. În vreme ce perechile, stâmite – însufleţitorul rachiu şi îmbietoarele mâncăruri ale Mariei Portal! – scoteau scântei din pavaj, Crisanto Maravillas se uita la chitarişti, cântăreţi şi toboşari, ca şi cum muzica şi cuvintele lor ar fi fost ceva neomenesc. Şi când cântăreţii făceau o pauză pentru a fuma o ţigară sau pentru a suge câte un păhărel, băiatul, cu o atitudine plină de respect, se apropia de chitare, le mângâia cu mare grijă ca să nu le sperie, ciupea cele şase coarde şi se auzeau atunci câteva arpegii…

Curând a devenit evident că este vorba de o aptitudine, de un dar ieşit din comun. Schilodul avea o remarcabilă ureche muzicală, sesiza şi reţinea cu uşurinţă orice ritm şi, cu toate că mânuţele lui erau plăpânde, ştia să acompanieze cu dibăcie, la tobă, orice cânt de prin partea locului.

În pauzele făcute de membrii orchestrei pentru a mânca şi a ciocni un păhărel, Crisanto a descifrat de unul singur secretele şi a ajuns prietenul intim al chitarelor. Ceilalţi se obişnuiseră să vadă în el încă un chitarist care cântă la petreceri.

Picioarele nu-i mai crescuseră şi, chit că avea deja paisprezece ani, părea numai de opt. Era foarte slăbuţ, fiindcă – indiciu clar al firii de artist, delicateţe care îi înfrăţeşte pe cei înzestraţi cu har – suferea de o inapetenţă cronică, şi dacă María Portal, cu dinamismul ei militar, n-ar fi fost lângă el ca să-l îndoape cu mâncare, tânărul bard s-ar fi volatilizat. Această delicată creatură nu cunoştea totuşi oboseala când era vorba de muzică. După ce cântau mai multe ore, chitariştii din cartier se trânteau pe jos, cu degetele înţepenite şi muţi de parcă le pierise graiul, dar stârpitura cânta mai departe, pe un scăunel

de pai (cu picioarele lui de japonez care nu ating niciodată pământul şi cu degeţelele neostenite), smulgând coardelor vrăjite armonii şi fredonând ca şi când petrecerea de-abia începea. Nu avea vocea puternică şi nu ar fi fost în stare să rivalizeze cu celebrul Ezequel Delfin, care, când cânta un vals în cheia sol, spărgea geamurile de la ferestrele din apropiere. Dar lipsa de putere era compensată de o frazare expresivă, o perfecţiune de maniac, cu o mare bogăţie de nuanţe, nescăpând şi negreşind niciodată vreo notă.

Şi totuşi, nu calităţile sale de interpret l-au făcut celebru, ci acelea de compozitor. Căci damblagiul din Barrios Altos, în afară de faptul că el cânta muzică autohtonă, ştia să o şi inventeze, lucru devenit public într-o sâmbătă, când, la o petrecere cu mulţi participanţi şi zarvă mare, cu serpentine şi confeti, lumea de pe strada Santa Ana se distra în cinstea sfântului protector al bucătăresei. La miezul nopţii, muzicanţii au luat mulţimea prin surprindere, atacând o polcă inedită, al cărei text era un dialog picaresc:

— *Cum?*
Cu foc de drag, cu foc, cu foc!
Ce faci?
Duc un boboc de floare, un boboc, boboc!
Unde?
La a mea pălărie, pălărie, pălărie!
Cui?
Mariei Portal, da, ţie, Mărie, Mărie!…

Ritmul a molipsit asistenţa, cuprinsă de o coercitivă dorinţă de a juca, de a sălta şi ţopăi, iar libretul i-a încântat pe toţi şi i-a emoţionat. Curiozitatea a fost unanimă: cine era autorul? Muzicanţii au întors capul şi l-au arătat pe Crisanto Maravillas, care, cu modestia celor cu adevărat mari, a coborât privirea! María Portal l-a sufocat cu sărutările ei, fratele Valentin şi-a şters o lacrimă şi întreaga mahala l-a răsplătit cu urale pe proaspătul făuritor de versuri. În oraşul comorilor ascunse se născuse un artist!

Cursa lui Crisanto Maravillas – dacă se poate califica printr-un termen din atletism o îndeletnicire consfinţită (de suflarea divină?) – a fost meteorică. După câteva luni, cântecele lui erau

cunoscute în întreaga Limă, iar peste câţiva ani au pătruns în memoria şi inima Perului. Când Abelii şi Cainii recunoşteau că el era cel mai îndrăgit compozitor din ţară, Crisanto nu împlinise încă douăzeci de ani. Valsurile sale înveseleau petrecerile celor bogaţi, se dansau la agapele celor din clasele mijlocii şi erau hrana sărmanilor. Orchestrele din capitală se întreceau în interpretarea muzicii lui şi nu exista bărbat sau femeie care să se iniţieze în dificila profesiune a cântului fără să aleagă, pentru repertoriul său, „minunile” semnate de Maravillas. I s-au editat discuri şi culegeri de cântece, iar la radio şi în reviste prezenţa lui a devenit obligatorie. Pentru cancanuri şi în fantezia lumii, compozitorul schilod din Barrios Altos s-a convertit în legendă.

Gloria şi popularitatea nu l-au schimbat însă pe băiatul modest, care primea toate aceste omagii cu o indiferenţă de lebădă. A abandonat şcoala în clasa a doua de liceu, ca să se consacre în exclusivitate artei. Din darurile care i se făceau pentru cântatul la petreceri, pentru serenade sau pentru acrostihurile pe care le crea, a putut să-şi cumpere o chitară. Ziua în care a dobândit-o a fost o fericire: găsise un confident pentru suferinţele lui, un tovarăş de singurătate şi un grai pentru inspiraţia sa.

Nu ştia să scrie, nici să citească notele şi nici n-a învăţat vreodată s-o facă. Lucra după ureche, bazându-se pe intuiţie. O dată învăţată melodia, o cânta corcitului de Blas Sanjinés, un profesor din cartier, care i-o punea pe note şi pentagrame. N-a vrut să-şi valorifice niciodată creaţiile: nu şi-a patentat compoziţiile şi nici n-a încasat drepturi de autor pentru ele, iar când prietenii veneau să-i relateze că mediocrităţile din mediile artistice îi plagiau muzica şi textele, se mulţumea să caşte. În pofida acestui dezinteres total, a ajuns să câştige totuşi ceva parale, trimise de casele de discuri, de la radio sau de la bogătaşii care insistau să primească bani atunci când cânta la petrecerile lor. Crisanto oferea aceşti bani părinţilor săi, iar după moartea acestora (el trecuse de treizeci de ani), îi cheltuia cu prietenii. Niciodată n-a vrut să părăsească Barrios Altos, nici cămăruţa H de pe străduţa unde se născuse. Era din fidelitate şi ataşament faţă de originea lui umilă, din dragoste pentru străduţa sa? Şi din această pricină, desigur! Dar mai ales pentru că în acea mică odaie el se afla doar la o zvârlitură de băţ de copila născută din incest, numită Fátima, pe care a cunoscut-o

când era slujnică şi care acum îmbrăcase veşmintele călugăriei, adică făcuse jurământ de supunere, sărăcie şi (vai!) de castitate, ca mireasă a Domnului.

Era, a fost secretul vieţii lui şi motivul acelei tristeţi pe care toată lumea – indiferenţă a mulţimii la rănile sufletului – a pus-o mereu pe seama picioarelor sale mortificate şi pe înfăţişarea lui asimetrică. De altminteri, datorită sluţeniei care îi scădea numărul anilor trăiţi, Crisanto continuase să-şi însoţească mama în citadela religioasă a călugăriţelor Las Descalzas şi astfel a putut să o vadă cel puţin o dată pe săptămână pe fata visurilor sale. Oare şi sora Fátima îl iubea pe invalid tot aşa cum o iubea el pe ea? Imposibil de ştiut! Floare de seră, ignorând misterul senzual al polenului de pe câmpuri, Fátima dobândise conştiinţă şi sentimente şi devenise, din copilă, adolescentă, apoi femeie, într-o lume aseptică şi mănăstirească, înconjurată numai de bătrâne. Tot ceea ce ajunsese la urechile, în ochii şi fantezia ei a fost riguros filtrat de sita morală a congregaţiei (celei mai stricte dintre cele stricte). Cum să ghicească această neprihănită că ceea ce ea credea proprietate exclusivă a lui Dumnezeu (dragostea?) putea fi traficată şi între oameni?

Dar, apă care coboară din munţi pentru a întâlni râul, viţeluş care înainte de a deschide bine ochii caută ugerul pentru a suge laptele alb, poate că şi ea îl iubea. În orice caz, era prietenul ei şi singura persoană de aceeaşi vârstă cu ea pe care o cunoştea, singurul tovarăş de joacă pe care l-a avut, dacă este potrivit să numim joacă acele treburi – măturatul podelelor, spălatul geamurilor, udatul zarzavaturilor şi aprinsul lumânărilor – pe care le împărţeau în vreme ce María Portal, renumita croitoreasă, le învăţa pe călugăriţe secretul brodatului.

Este adevărat însă că micuţii, apoi tinerii, au stat mult de vorbă de-a lungul acestor ani. Dialoguri nevinovate – ea era inocentă, el era timid –, în care, cu gingăşie de crini şi gângurit de porumbei, se vorbea şi despre iubire, fără a o menţiona, prin teme interferenţe, cum ar fi culorile nostime ale stampelor din colecţia surorii Fátima sau explicaţiile pe care Crisanto le da în legătură cu tramvaiele, maşinile sau cinematografele. Toate acestea se află cuprinse, înţeleagă cine vrea să înţeleagă, în cântecele dedicate de Maravillas acelei femei misterioase, niciodată numită, în afară de faimosul vals cu un titlu care i-a

intrigat deosebit de tare pe admiratorii săi: *Fátima este fecioara Fátima.*

Cu toate că ştia că niciodată nu va putea să o scoată din mănăstire şi să fie a lui, Crisanto Maravillas era fericit că-şi vede muza câteva ceasuri pe săptămână. După aceste scurte întâlniri, inspiraţia lui parcă prindea aripi şi astfel apăreau acele *mozamalas* şi toate cântecele sale de dragoste – dulci şi melancolice – de la serbări şi petreceri. Cea de-a doua nenorocire (după invaliditate) a vieţii sale s-a întâmplat în ziua în care, întâmplător, stareţa mănăstirii a dat peste el când îşi golea băşica. Maica Lituma şi-a schimbat de mai multe ori culoarea şi a avut o criză de sughiţ. A dat repede fuga la María Portal să o întrebe ce vârstă are fiul ei, iar croitoreasa i-a mărturisit că, deşi înălţimea şi formele sale arătau de zece ani, împlinise optsprezece. Maica Lituma, făcându-şi cruce, i-a interzis pentru totdeauna intrarea în mănăstire.

A fost o lovitură aproape mortală pentru bardul din Piaţa Santa Ana, care a fost atins de o boală romantică, greu de precizat. A stat la pat mai multe zile – cu febră foarte mare, deliruri melodioase –, în timp ce medici şi vraci tot încercau alifii şi descântece pentru a-l scoate din comă. Când s-a ridicat, era ca un spectru care de-abia se ţinea pe picioare. Dar – se putea oare altfel? – despărţirea de iubita lui a fost în avantajul artei: şi-a sentimentalizat muzica până la lacrimi, iar libretele au devenit de un dramatism viril. Marile cântece de dragoste ale lui Crisanto Maravillas datează din aceşti ani. Prietenii săi, de câte ori ascultau – însoţite de suave melodii – aceste versuri sfâşietoare în care era vorba de o fată încarcerată, sticlete în colivie, porumbel vânat, floare culeasă şi sechestrată în templul Domnului, şi de un băiat îndurerat care iubea de la distanţă şi fără nădejde, se întrebau: „Cine o fi ea?” Şi, cu aceeaşi curiozitate care a pierdut-o pe Eva, încercau să o identifice pe eroină printre femeile care îl asediau pe aed.

Fiindcă, în ciuda sfielii şi a urâţeniei sale, Crisanto Maravillas exercita asupra femeilor din Lima o vrăjitorească seducţie. Albe cu conturi în bănci, metise din mica burghezie, mulatre care locuiau în camere închiriate, fete care învăţau să trăiască şi bătrâne care călcau strâmb se înfăţişau în modestul interior H, sub pretextul că doreau un autograf. Îi făceau ochi dulci şi mici daruri, umblau cu şoşele şi momele, se insinuau şi îi propuneau

întâlniri sau, fără ocolişuri, păcatul. Toate acestea se petreceau oare pentru că asemenea femei, la fel ca şi cele dintr-o anumită ţară în care până şi în numele capitalei se face paradă de pedanterie (vânturi bune, vremuri bune, aer binefăcător?), obişnuiau să prefere bărbaţii sluţi, din cauza unei prejudecăţi stupide potrivit căreia aceştia ar fi mai buni, matrimonial vorbind, decât cei normali? Nu, în cazul de faţă se întâmpla că bogăţia artei sale îl aureola pe omuleţul din Piaţa Santa Ana cu o expresie spirituală care îi îndepărta mizeria fizică, făcându-l chiar apetisant.

Crisanto Maravillas, suavitate de tuberculos convalescent, descuraja în mod politicos aceste avansuri şi le informa pe solicitante că-şi pierdeau timpul degeaba. Rostea atunci o frază ezoterică ce producea o tulburare de nedescris pentru cancanul din jurul său: „Eu cred în fidelitate şi sunt un ciobănaş din Portugalia.”

Pe atunci, ducea viaţa de boem a celor hoinari cu spiritul. Se scula către amiază şi lua prânzul de obicei cu parohul bisericii Santa Ana, un fost judecător de instrucţie în al cărui birou se mutilase un quaker (don Pedro Barreda y Zaldívar?), ca să-şi dovedească nevinovăţia într-o crimă care îi fusese pusă în cârcă (omorâse un copoi negru venit în cala unui transatlantic din Brazilia?). Teologul don Gumercindo Tello, profund impresionat, şi-a schimbat atunci roba în sutană. Scena mutilării a fost imortalizată de Crisanto Maravillas la o petrecere cu tobe, chitare şi dairele: „Sângele mă absolvă”.

Bardul şi părintele Gumercindo obişnuiau să meargă împreună pe străzile Limei, de unde Crisanto – artist ce se inspira din viaţa însăşi? – îşi culegea personajele şi temele cântecelor sale. Muzica lui – tradiţie, folclor, cancan – eterniza prin melodii indivizi şi obiceiuri ale oraşului. În ogrăzile de pe lângă Piaţa Cercado şi în cele din cartierul Santo Cristo, Maravillas şi părintele Gumercindo asistau la antrenamentul pe care crescătorii de cocoşi de luptă îl făceau cu campionii, în vederea întrecerilor de la Coliseo de Sandia, şi astfel s-a născut *marinera* „Fereşte-te, mamă, de ardeiul iute uscat!” Sau stăteau la soare în curtea bisericii Carmen Alto, în al cărei pridvor, văzându-l pe păpuşarul Monléon înveselind lumea cu marionetele lui din cârpe, Crisanto a găsit tema pentru valsul *Fecioara din Carmen Alto* (care începe aşa: „Of, dragostea mea,

ai degete de sârmă şi inima uscată”). Nu e nicio îndoială că în aceste plimbări prin vechea Limă creolă Crisanto le-a întâlnit pe bătrânele cu şaluri negre care apar în valsul *Măicuţă sihastră, şi tu ai fost femeie* şi că tot aici a văzut acele încăierări dintre adolescenţi, despre care vorbeşte polca *Hoinarii.*

Pe la şase, prietenii se despărţeau; preotul se întorcea la biserică să se roage pentru sufletul canibalului asasinat la Callao, iar bardul se ducea la garajul croitorului Chumpitaz. Aici, cu un grup de intimi – toboşarul Sifuentes, daireagiul Tiburcio, cântăreaţa Lucía Acémila?, chitariştii Felipe şi Juan Portocarrero –, repeta cântecele noi, făceau aranjamentele muzicale, iar la căderea serii, unul dintre ei scotea frăţeasca butelcuţă cu ţuică de Pisco. Şi uite aşa, cu muzică şi discuţii, repetiţii şi duşculiţe, orele treceau! Când se înnopta bine, grupul se ducea să mănânce într-un restaurant din oraş unde artistul era întotdeauna invitatul de onoare. În alte zile îi aşteptau petreceri – aniversări, logodne, nunţi – sau contracte la vreun club. Se întorceau când se crăpa de ziuă şi prietenii obişnuiau să se despartă de damblagiu la uşa căminului lui. Dar, după ce ei plecau şi se culcau în chichineţele lor, pe străduţă apărea umbra unui trup pocit şi cu mersul greoi. Mergea prin noaptea umedă, ca o nălucă, târând după el o chitară prin burniţa şi pâcla zorilor, şi se posta în Piaţa Santa Ana pe banca de piatră dinspre mănăstire. Haimanalele începutului de zi ascultau atunci cele mai cutremurătoare arpegii care s-au înălţat vreodată de pe o chitară pământeană, cele mai înfocate cântece de dragoste izvorâte din inspiraţia omului. Nişte credincioase mai matinale care l-au surprins uneori aşa, cântând încetişor şi plângând lângă zidul mănăstirii, au râspândit zvonul cumplit că, orbit de vanitate, se îndrăgostise de Sfânta Fecioară, căreia îi făcea serenade la revărsatul zorilor.

Au trecut săptămâni, luni, ani. Faima lui Crisanto s-a întins – ca drumul pământului, care creşte şi tot urcă în urma soarelui – o dată cu muzica sa. Nimeni totuşi, nici măcar prietenul său apropiat, preotul Gumercindo Lituma, fostul jandarm ciomăgit zdravăn de nevastă şi copii (deoarece creştea şoareci?) şi care, în perioada de convalescenţă, a auzit chemarea Domnului, nu bănuia istoria necuprinsei sale pasiuni pentru claustrata soră Fátima, cea care în toţi aceşti ani nu se abătuse de la calea sfântă. Casta pereche n-a mai putut schimba o vorbă din ziua în

care stareţa (maica Lucía Acémila?) a descoperit că bardul era o făptură înzestrată cu bărbăţie (în pofida celor întâmplate, în acea nefastă dimineaţă, în biroul judecătorului de instrucţie?). Însă de-a lungul anilor au avut totuşi fericirea de a se vedea, deşi cu greu şi numai de la distanţă. Devenită călugăriţă, sora Fátima a trebuit, ca şi tovarăşele ei din mănăstire, să stea de veghe şi să se roage în capelă, din două în două ore în fiecare zi. Călugăriţele veghetoare erau despărţite de public printr-o grilă de lemn care, deşi era acoperită cu un ajur fin, permitea lumii din ambele părţi să se vadă. Aceasta explică în bună măsură religiozitatea tenace a bardului din Lima, devenit ţinta frecventă a glumelor celor din jur, cărora Maravillas le răspundea cu un pios *tondero:* „Da, sunt credincios…”

Crisanto petrecea, într-adevăr, multe clipe din fiecare zi în biserica maicilor Las Descalzas. Intra de mai multe ori să se închine şi să arunce o privire înspre grilă. Dacă – presimţire a inimii, accelerare a pulsului, friguri prin şira spinării – o recunoştea pe sora Fátima prin reţeaua de pătrăţele din lemn, aşezată pe unul dintre scăunelele de rugăciune ocupate de eternele siluete în alb, cădea repede în genunchi, pe dalele coloniale. Se aşeza pe o parte (îl ajuta şi conformaţia sa, la care era greu de deosebit fruntea de profil), poziţie care îi îngăduia să lase impresia că privea spre altar, când de fapt el avea ochii aţintiţi asupra acelor nori nesfârşiţi de veşminte ca neaua şi scrobite, ce învăluiau corpul iubitei sale. Uneori, sora Fátima – răgaz pe care şi-l permite atletul pentru a-şi înteţi goana – îşi întrerupea rugăciunea, ridica privirea către (rebusisticul?) altar şi recunoştea atunci, la mijloc, bustul lui Crisanto. Un zâmbet imperceptibil apărea pe faţa albă a călugăriţei, iar în sufletul ei gingaş se trezea un sentiment de tandreţe când îşi descoperea prietenul din copilărie. Ochii lor se întâlneau şi preţ de câteva secunde – sora Fátima se simţea obligată să-şi coboare privirea – îşi vorbeau (spunându-şi lucruri care îi făceau să roşească până şi pe îngerii din ceruri?). Căci – da, aşa este! – acea copilă salvată ca prin minune de roţile automobilului condus de propagandistul medical Lucho Abril Marróquin, copila peste care trecuse maşina într-o dimineaţă însorită în împrejurimile oraşului Pisco, când încă nu împlinise cinci ani, şi care, în semn de recunoştinţă faţă de Fecioara din Fátima, se făcuse

călugăriţă, ajunsese cu vremea, în singurătatea din chilia ei, să-l iubească cu o dragoste sinceră pe aedul din Barrios Altos.

Crisanto Maravillas se resemnase că nu se va logodi şi carnal cu iubita lui şi că o să comunice cu ea doar în acest mod spiritual, în capelă. Nu s-a împăcat însă niciodată cu gândul – crunt pentru un bărbat a cărui unică frumuseţe este arta sa – că sora Fátima nu-i ascultă muzica, acele cântece pe care le inspira fără să ştie. Avea bănuiala – certitudine pentru oricine ar fi aruncat o privire înspre zidurile groase ale mănăstirii – că serenadele pe care el i le închina de peste douăzeci de ani, în fiecare dimineaţă, înfruntând pneumonia, nu ajungeau până la urechile iubitei sale. Într-o bună zi, Crisanto Maravillas a început să încorporeze în repertoriul lui teme religioase şi mistice: minunile Santei Rosa, faptele (din lumea zoologică?) ale lui San Martín de Pones, anecdote despre martiri şi dispreţul îndurat de un şir de Pilaţi au urmat cântecelor costumbrişte. Aceasta nu a micşorat însă consideraţia mulţimii, ci dimpotrivă, i-a mai adus o legiune de fanatici: preoţi şi călugări, călugăriţe, Acţiunea Catolică. Muzica autohtonă, respectabilă, mirosind a tămâie, plină de teme sacre, a început să străpungă zidurile care o ţineau prizonieră în saloane şi cluburi şi să se audă în locuri până atunci de neînchipuit: biserici, procesiuni, schituri, seminalii.

Vicleanul plan a întârziat zece ani, dar a avut succes. Mănăstirea Las Descalzas n-a putut refuza propunerea pe care a primit-o într-o zi, de a permite bardului răsfăţat al parohiei, poetul congregaţiilor, muzicianul drumurilor de pelerinaj, să ofere în sfântul lăcaş un recital de cântece, în beneficiul misionarilor din Africa. Arhiepiscopul Limei, eruditul în purpură şi cu ureche de rafinat cunoscător, a înştiinţat că autorizează manifestarea şi că, pentru câteva ore, va suspenda izolarea maicilor Las Descalzas, să se poată desfăta şi ele cu muzică. Chiar el şi-a propus să asiste la recital, cu suita lui de demnitari.

Evenimentul, efemeridă printre efemeridele din cetatea viceregilor, a avut loc în ziua în care Crisanto ajunsese în floarea vârstei: cincizeci de ani? Era un bărbat cu fruntea pătrunzătoare, nasul lat, privirea acvilină, drept şi bun la suflet şi cu o înfăţişare plăcută care reflecta frumuseţea lui morală.

Cu toate că – previziuni ale individului zdrobit de societate – se împărţiseră invitaţii personale şi se anunţase că nimeni nu va

putea să asiste la eveniment fără ele, forţa realităţii şi-a spus cuvântul: cordonul de poliţişti, de sub comanda vestitului sergent Lituma şi a adjunctului său, caporalul Jaime Concha, a cedat în faţa mulţimii, de parcă ar fi fost din hârtie. Lumea, care se adunase aici încă din timpul nopţii, a invadat mănăstirea şi a inundat galeriile, coridoarele, scările, vestibulele, într-o atitudine reverenţioasă. A trebuit ca invitaţii să intre pe o uşă secretă, direct la balcoane, unde, înghesuiţi între balustradele învechite, s-au pregătit să se bucure de spectacol.

La orele şase seara, cînd bardul – cu zâmbet de cuceritor, costum bleumarin, mers de gimnast, plete aurii fluturând în vânt – a intrat escortat de orchestra şi corul său, ovaţiile care au cutremurat tavanele le-au mişcat pe maici. Din acel moment, Gumercindo Maravillas, în vreme ce îngenunchea şi apoi în timp ce intona – cu o voce de bariton – un *Tatăl nostru* şi un *Ave Maria,* a tot căutat cu privirea (dulce?), în mulţime, chipurile cunoscuţilor săi.

Se afla acolo, în primul rând, un faimos astrolog, profesorul (Ezequiel?) Delfín Acémila, care, scrutând cerul, măsurând mareele şi făcând semne cabalistice, cercetase destinul doamnelor milionare din oraş şi care, neghiobie de învăţat ce se joacă cu biluţele, avea slăbiciune pentru muzica indigenă. Şi, îmbrăcat de gală, într-un sari nou-nouţ şi cu o garoafă roşie la cheotoare, se găsea acolo de asemenea cel mai popular negru din Lima, cel care, traversând oceanul ca poliţist (în cala unui avion?), îşi refăcuse viaţa aici (dedicându-se unei cetăţeneşti îndeletniciri, aceea de a omorî şoarecii cu un venin cunoscut de tribul său, ceea ce l-a îmbogăţit?). Şi, întâmplare pe care numai dracul o poate pune la cale sau hazardul, se mai prezentaseră, aduşi de pasiunea lor comună pentru muzică, martorul lui Iehova, Lucho Abril Marroquín, care, în urma isprăvii al cărei protagonist a fost – retezându-şi degetul arătător de la mâna dreaptă cu un coupe-papier? –, îşi câştigase porecla de Bontul, şi Santa Huanca Salaverría, frumoasa victoriană, capricioasă şi graţioasă, care îi ceruse, ca ofrandă a iubirii, o atât de cumplită dovadă. Şi cum să nu-l remarce, istovit, în mulţimea metisă, pe miraflorinul Richard Quinteros? Profitând de faptul că – e destul şi prea destul o singură dată în viaţă – se deschideau porţile de la mănăstirea carmelitelor, se strecurase în sfântul refugiu, pierdut în mulţime, ca să-şi vadă, fie şi de departe, sora (maica

Fátima?, maica Lituma?, maica Lucia?), închisă acolo de părinţi pentru a o izbăvi de iubirea ei incestuoasă. Contaminaţi de curiozitatea generală, veniseră să-l vadă (dacă nu cumva şi să-l audă) pe idolul Limei până şi soţii Bergua, surdomuţii care nu părăseau niciodată Pensiunea Centrală unde locuiau, dedicându-se altruistei îndeletniciri de a-i învăţa să dialogheze între ei – cu gesturi şi scălâmbăieli – pe copiii lipsiţi de auz şi grai.

Apocalipsul care a îndoliat oraşul s-a dezlănţuit când părintele Gumercindo Tello îşi începuse deja recitalul. În faţa sutelor de spectatori fascinaţi, care stăteau ciorchine în *patio* şi în vestibule, pe scări şi acoperişuri, cântăreţul, acompaniat la orgă, interpreta ultimele note ale desăvârşitei apostrofe *Credinţa mea nu-i de vânzare*. Aceeaşi salvă de aplauze care l-au răsplătit pe părintele Gumercindo – rău şi bine care se amestecă precum cafeaua cu laptele – i-a pierdut însă pe toţi cei de faţă. Fiindcă, absorbiţi cu totul de cântec, foarte atenţi la aplauze, urale şi ovaţii, au confundat primele simptome ale cataclismului cu agitaţia creată în ei de canarul Domnului. Nu au reacţionat în clipele în care mai puteau încă să fugă, să iasă, să se pună la adăpost. Când, într-un geamăt vulcanic care sparge timpanul, şi-au dat seama că nu ei tremurau, ci pământul, era prea târziu. Pentru că singurele trei uşi de la mănăstirea carmelitelor – coincidenţă, voinţă a Domnului, stângă de de arhitect – au rămas blocate încă de la primele surpări; o enormă statuie de înger, din piatră, a astupat uşa principală, îngropându-l pe sergentul Crisanto Maravillas, care, la începutul cutremului, secundat de caporalul Jaime Concha şi de jandarmul Lituma, încerca să evacueze mănăstirea. Curajosul bărbat şi cei doi adjuncţi ai săi au fost primele victime ale deflagraţiei subterane. Aşa au sfârşit – ca libărcile strivite de pantoful unui indiferent personaj de granit –, la uşile sfinte ale carmelitelor (aşteptând Judecata de Apoi?), cei trei muşchetari din Corpul Peruan de Cercetaşi.

Între timp, înăuntrul mănăstirii, credincioşii adunaţi aici de muzică şi religie mureau ca muştele. Aplauzelor le-a luat locul un cor de vaiete, strigăte şi urlete. Nobilele pietre şi cărămizile vechi n-au mai rezistat la zguduirile – convulsive, interminabile – ale adâncimilor. Rând pe rând pereţii s-au crăpat, năruindu-se apoi şi sfărâmând pe oricine încerca să-i escaladeze pentru a ajunge în stradă. Astfel au murit nişte celebri exterminatori de

şobolani şi şoareci: alde Bergua? După câteva clipe s-au prăvălit, într-un zgomot infernal şi stârnind un praf de tornadă, galeriile de la etajul doi, aruncând oamenii înghesuiţi în *patio* – proiectile vii, bolizi umani – peste lumea instalată în balcoane, ca s-o audă mai bine pe maica Gumercinda. Aşa şi-a dat duhul, cu craniul spart de dalele din patio, psihiatrul Limei, Lucho Abril Marroquín, care deneurastenizase jumătate din oraş printr-un tratament descoperit de el (care consta într-un pretenţios joc cu reteveiul?). Numărul cel mai mare de morţi în cel mai scurt timp l-a produs însă prăbuşirea acoperişurilor carmelite. Au răposat astfel, printre alţii, maica Lucia Acémila, care îşi câştigase o mare faimă în lume, după ce şi-a părăsit străvechea sectă a martorilor lui Iehova, scriind o carte în care îl proslăvea pe papă: *Batjocorirea Trunchiului în numele Crucii.*

Moartea sorei Fátima şi a lui Richard, dragoste pătimaşă pe care nici sângele şi nici rasa călugăriei n-o stăvilesc, a fost şi mai tristă. Îmbrăţişându-se, în vreme ce în jurul lor piereau oameni asfixiaţi, călcaţi în picioare, arşi, ei au rămas amândoi – în timpul secolelor cât a ţinut pârjolul – nevătămaţi. Incendiul încetase deja, iar cei doi îndrăgostiţi, înconjuraţi de morţi, se sărutau prin norii deşi de fum şi cenuşă. Era momentul să iasă în stradă! Richard a luat-o atunci de brâu pe maica Fátima şi a târât-o către o spărtură deschisă în ziduri de furia incendiului. Îndrăgostiţii nu făcuseră însă decât câţiva paşi, când – infamie a pământului carnivor?, justiţie divină? – s-a căscat pământul sub picioarele lor! Focul devorase trapa care ascundea pivniţa colonială în care carmelitele păstrau oasele morţilor lor; acolo căzuseră cei doi, călcând peste oseminte (peste fraţii luciferici?).

Nu cumva îi luase Satana la el? Să fie oare infernul epilogul iubirii lor? Sau Dumnezeu, mişcat de nefericita lor patimă, i-a urcat în ceruri? Se terminase această poveste cu sânge, cânt, misticism şi foc sau va avea o continuare extraterestră?

XIX

Javier ne-a chemat la telefon din Lima, la şapte dimineaţa. Se auzea foarte prost, dar nici bâzâitul şi nici vibraţiile interferenţe nu disimulau alarma din glasul său.

— Veşti proaste, mi-a spus, de la început. O groază de veşti proaste!

La cincizeci de kilometri de Lima, autobuzul cu care el şi Pascual plecaseră seara a ieşit de pe şosea şi s-a împotmolit în nisipuri. N-a fost rănit niciunul dintre ei doi, dar şoferul şi un alt călător suferiseră contuzii serioase; a fost un coşmar până au reuşit să oprească o maşină în plină noapte, pentru a li se da o mână de ajutor. Javier ajunsese la pensiune frânt de oboseală. Aici a tras o spaimă şi mai mare. La uşă îl aştepta tatăl meu. Livid, se apropiase de el, îi arătase un revolver şi-l ameninţase că îl împuşcă dacă nu-i destăinuia pe loc unde ne aflam eu şi mătuşa Julia. Mort de frică („Până acum n-am văzut pistoale decât în filme, băiete”), Javier s-a jurat şi răsjurat pe mamă şi pe toţi sfinţii că habar n-are, că nu mă mai văzuse de o săptămână. Într-un târziu, tata se mai calmase şi-i lăsase o scrisoare, pe care să mi-o înmâneze personal. Zăpăcit de ceea ce se întâmplase, îndată ce a plecat tata, Javier („ce noapte, Varguitas!”) s-a hotărât să vorbească cu unchiul Lucho ca să afle dacă şi familia dinspre mama mea ajunsese la aceleaşi extreme ale mâniei. Unchiul Lucho l-a primit în halat. Au stat de vorbă aproape o oră. El nu era furios, ci mâhnit, îngrijorat, dezorientat. Javier i-a confirmat că ne căsătoriserăm după tipic şi l-a asigurat că şi el a încercat să mă disuadeze, dar în zadar. Unchiul Lucho sugera să ne întoarcem la Lima cât mai degrabă, să luăm taurul de coame şi să încercăm să aranjăm lucrurile.

— Marea problemă este tatăl tău, Varguitas, zise Javier la sfârşitul raportului său. Restul familiei, încetul cu încetul, o să se împace cu gândul. Dar el tună şi fulgeră. Nu ştii ce scrisoare ţi-a lăsat!

L-am dojenit că citeşte scrisorile care nu-i aparţin şi i-am spus că ne întoarcem imediat la Lima, că la amiază o să trec pe la el să-l văd, la serviciu, sau că o să-i dau un telefon. În timp ce mătuşa Julia se îmbrăca, eu i-am relatat totul, fără să-i ascund ceva, dar încercând să micşorez proporţiile faptelor.

— Ceea ce nu-mi place deloc este povestea cu revolverul, comentă mătuşa Julia. Presupun că pe mine vrea să mă

împuşte, nu? Ascultă, Varguitas, sper că socru-meu să nu mă omoare în plină lună de miere. Şi accidentul? Bietul Javier! Săracul Pascual! Câte belele din pricina nebuniei noastre.

Nu era speriată, nici necăjită, părea mulţumită şi foarte hotărâtă să înfrunte orice năpastă. Tot aşa mă simţeam şi eu. Am plătit hotelul, ne-am dus să bem o cafea cu lapte în Piaţa Armelor şi după o jumătate de oră ne aflam iarăşi pe drum, într-un autobuz vechi, în direcţia Lima. Aproape tot timpul ne-am sărutat, pe gură, pe obraji, pe mâini, spunându-ne la ureche cât de mult ne iubim şi fără a ne sinchisi de privirile intrigate ale călătorilor şi şoferului, care ne urmărea prin oglinda retrovizoare.

Am sosit la Lima la zece dimineaţa. Era o zi întunecoasă, pâcla estompa conturul caselor şi al oamenilor, totul era umed şi aveai senzaţia că respiri apă. Autobuzul ne-a lăsat lângă locuinţa mătuşii Olga şi a unchiului Lucho. Înainte de a suna la uşă, ne-am strâns mâinile cu putere, pentru a ne da curaj. Mătuşa Julia a devenit gravă, iar eu am simţit că-mi zvâcneşte inima.

Ne-a deschis unchiul Lucho în persoană. A schiţat un zâmbet, care i-a ieşit teribil de silit, a sărutat-o pe mătuşa Julia pe obraz şi apoi pe mine.

— Soră-ta este încă în pat, dar s-a trezit, i-a spus mătuşii Julia, arătând înspre dormitor. Du-te, ce mai stai!

El şi cu mine am intrat în micul salon, de unde se vedeau seminarul iezuiţilor, faleza şi marea, când nu era ceaţă. Acum, de-abia se desluşeau, foarte vag, peretele şi terasa din cărămidă roşie ale seminarului.

— N-o să te trag de urechi, că de-acum eşti destul de mare ca s-o mai fac, a murmurat unchiul Lucho. Arăta realmente abătut, cu semne clare de insomnie pe faţă. Cel puţin bănuieşti în ce te-ai băgat?

— Era singura cale ca să nu fim despărţiţi, i-am răspuns, cu cuvintele pe care le aveam pregătite. Eu şi Julia ne iubim. N-am făcut nicio prostie. Ne-am gândit mult şi ştim ceea ce am făcut. Te asigur că n-o să dăm înapoi.

— Eşti un puşti, n-ai nicio meserie, nici măcar unde să mori, va trebui să-ţi abandonezi studiile şi să te speteşti muncind pentru a-ţi întreţine nevasta, a şoptit unchiul Lucho, dând din cap şi luându-şi o ţigară. Singur ţi-ai pus ştreangul de gât.

Nimeni din familie nu s-a resemnat, fiindcă toţi aşteptam ca tu să ajungi cineva. Ne doare să vedem că, pentru un capriciu, te-ai înecat în mediocritate.

— N-o să renunţ la studii, o să termin Universitatea, o să fac exact aceleaşi lucruri pe care le-aş fi făcut dacă nu mă însuram, l-am asigurat eu, avântat. Trebuie să mă crezi şi să faci în aşa fel ca şi familia să mă creadă. Julia o să mă ajute, acum o să studiez, o să muncesc cu mai multă râvnă.

— Deocamdată trebuie potolit tată-tu, care şi-a ieşit din minţi, mi-a spus unchiul Lucho, îmblânzindu-se dintr-o dată. Îşi făcuse datoria cu trasul de urechi şi părea acum dispus să mă ajute: Nu admite niciun argument, ameninţă cu denunţarea Juliei la poliţie şi nu mai ştiu câte alte lucruri.

I-am spus că o să încerc să-l conving să accepte faptele. Unchiul Lucho m-a privit din cap până în picioare: era o ruşine ca un proaspăt mire să aibă cămaşa murdară, ar trebui să mă duc să fac o baie şi să mă schimb, iar între timp, să-i liniştesc pe bunici, care erau foarte îngrijoraţi. Am mai discutat câteva clipe, ba chiar am băut şi o cafea, fără ca mătuşa Julia să iasă din camera mătuşii Olga. Eu îmi ascuţeam auzul, încercând să descopăr dacă erau plânsete, strigăte sau discuţii. Nu, niciun zgomot nu răzbătea prin uşă. În cele din urmă, mătuşa Julia a apărut, singură. Era aprinsă la faţă, ca şi când stătuse mult la soare, dar surâzătoare.

— Bine că eşti vie şi întreagă, a zis unchiul Lucho. Am crezut că soră-ta o să-ţi smulgă părul din cap.

— În primul moment, mai să-mi dea o palmă, mărturisi mătuşa Julia, aşezându-se lângă mine. Mi-a spus numai enormităţi, bineînţeles. Cu toate acestea, se pare însă că mai pot totuşi să rămân în această casă, până se lămuresc lucrurile.

M-am ridicat în picioare şi le-am spus că trebuie să mă duc la Radio Panamericana: ar fi tragic ca tocmai acum să mă trezesc fără slujbă. Unchiul Lucho m-a condus până la uşă şi mi-a spus să mă întorc la masă; la plecare, când am sărutat-o pe mătuşa Julia, l-am văzut zâmbind.

Am alergat la bodega din colţ să dau un telefon verişoarei Nancy şi am avut norocul ca tocmai ea să răspundă la apel. Când m-a recunoscut, i-a pierit graiul. Ne-am înţeles să ne întâlnim peste zece minute în Parcul Salazar. Când am ajuns în parc, slăbănoaga era deja acolo, arzând de curiozitate. Înainte

de a-mi spune ea ceva, a trebuit să-i povestesc toată aventura de la Chincha şi să răspund la nenumăratele ei întrebări despre o serie de detalii surprinzătoare, ca de exemplu ce rochie îmbrăcase mătuşa Julia la căsătorie. Versiunea uşor deformată, potrivit căreia primarul care ne căsătorise era un pescar negru, pe jumătate dezbrăcat şi desculţ, a încântat-o (dar nu m-a crezut), întâmpinându-mi relatarea cu hohote de râs. În sfârşit, după aceasta, am reuşit să aflu informaţii despre felul cum familia primise vestea. Se întâmplase ceea ce prevăzusem: un du-te-vino de la o casă la alta, conciliabule agitate, o mulţime de telefoane, lacrimi din belşug şi, după cât se pare, mama fusese consolată, vizitată, însoţită, de parcă îşi pierduse unicul ei fiu. În ceea ce o priveşte pe Nancy, toţi o încolţiseră cu întrebări şi ameninţări, convinşi că era aliata noastră, ca să le spună unde ne aflăm. Dar ea rezistase, negând categoric, a vărsat chiar şi nişte lacrimi de crocodil, ceea ce i-a făcut să se îndoiască. Şi Nancy era neliniştită din cauza tatălui meu:

— Nu cumva să-ţi treacă prin minte să-l vezi până ce nu-i trece furia, mă preveni ea. E atât de mânios, că ar putea să te spulbere.

Am întrebat-o despre micul apartament pe care îl închiriasem şi m-a surprins din nou cu simţul ei practic.

Vorbise chiar în acea dimineaţă cu proprietăreasa. Trebuia să mai aranjeze baia, să schimbe o uşă şi să-l zugrăvească, încât nu putea fi locuit decât peste zece zile. Mi-a pierit tot curajul. Mergând spre locuinţa bunicilor, mă întrebam unde naiba aveam să ne adăpostim în aceste aproape două săptămâni.

Fără a fi rezolvat problema, am ajuns la bunici, unde am găsit-o şi pe mama. Era în salon şi când m-a văzut, a izbucnit într-un plâns spectaculos. M-a îmbrăţişat cu putere şi, în timp ce-mi mângâia ochii, obrajii sau îşi trecea degetele prin părul meu, aproape sufocată de suspine, repeta cu nesfârşită durere: „Copile, puişorule, dragostea mea, ce ţi-au făcut, ce-a făcut din tine femeia aia.” Era aproape un an de când n-o mai văzusem şi, în ciuda plânsului care îi umfla faţa, mi s-a părut întinerită şi bine pusă la punct. Am făcut tot posibilul pentru a o calma, asigurând-o că nu mi se făcuse nimic, că eu însumi luasem hotărârea de a mă însura. Ea nu putea să audă numele proaspetei sale nurori fără a-şi înteţi plânsul; avea accese de furie, în care o numea pe mătuşa Julia „bătrâna aia”, „abuziva

aia”, „divorţata aia”. Deodată, în plină scenă, am descoperit ceva care nu-mi trecuse prin minte: religia o făcea să sufere mai mult decât s-ar putea crede. Era foarte credincioasă şi nu o interesa atât că mătuşa Julia e mai mare decât mine, cât faptul că era divorţată (adică oprită de Biserică să se mărite).

Într-un târziu am reuşit s-o potolesc, ajutat de bunici. Bătrâneii au fost un model de tact, bunătate şi discreţie. Bunicul s-a mărginit să-mi spună, în timp ce-mi da obişnuitul sărut uşor pe frunte: „În sfârşit, poetule, bine că te-am văzut, eram îngrijoraţi.” Iar bunicuţa, după mai multe sărutări şi îmbrăţişări, m-a întrebat la ureche, cu un fel de ascunsă viclenie: „Şi Julia, e bine?”

După ce am făcut un duş şi mi-am schimbat rufăria – am simţit o adevărată eliberare când am lepădat-o pe cea pe care o purtam de patru zile – am putut sta de vorbă cu mama mea. Încetase să mai plângă şi bea o ceaşcă de ceai făcut de bunicuţa, care, aşezată pe braţul fotoliului, o mângâia de parcă ar fi fost o copilă. Am încercat s-o fac să zâmbească, cu o glumă care s-a dovedit de foarte prost gust („dar bine, mamă, ar trebui să fii fericită, doar m-am însurat cu o bună prietenă de-a ta”), însă am atins imediat corzi mai sensibile, jurându-i că n-o să renunţ la studii, că îmi voi lua diploma de avocat şi că e posibil chiar să-mi schimb părerea despre diplomaţia peruană („cei care nu sunt idioţi sunt homosexuali, mamă”) şi să intru în Ministerul Afacerilor Externe, visul vieţii ei. Încetul cu încetul s-a înmuiat şi, deşi îşi păstra încă atitudinea de înmormântare, m-a întrebat de Universitate, de notele mele, de munca la Radio şi m-a dojenit că eram ingrat, de vreme ce de-abia îi scriam. Mi-a spus că tata primise o lovitură teribilă: şi el avea ambiţii mari cu mine, de aceea o s-o împiedice pe „femeia aia” să-mi distrugă viaţa. Consultase avocaţi, căsătoria nu era valabilă, se va anula, iar mătuşa Julia putea fi acuzată de corupere de minori. Tata era aşa de pornit, încât, deocamdată, nu voia să mă vadă, ca să nu se întâmple „ceva groaznic”, şi cerea ca mătuşa Julia să plece imediat din ţară. Dacă nu, va suporta consecinţele.

I-am răspuns că eu şi mătuşa Julia ne căsătoriserăm tocmai pentru a nu ne despărţi şi că avea să fie foarte dificil să-mi expedieze nevasta în străinătate, la două zile după nuntă. Dar ea nu voia să discute cu mine: „îl cunoşti bine pe tatăl tău şi ştii deja ce fire are, trebuie să-i faci pe plac, altminteri…” şi fixă o

privire înspăimântată. La sfârşit, i-am spus că o să întârzii la serviciu, că o să mai vorbim noi şi, înainte de a pleca, am liniştit-o din nou în legătură cu viitorul meu, încredinţând-o că voi obţine titlul de avocat.

În autobuzul spre centrul Limei, am avut o presimţire lugubră: şi dacă o să găsesc pe cineva aşezat la biroul meu? Lipsisem trei zile, iar în ultimele săptămâni, datorită păgubitoarelor pregătiri matrimoniale, neglijasem cu totul buletinele, în care Pascual şi Marele Pablito strecuraseră probabil tot felul de prostii. M-am gândit sumbru la ceea ce ar însemna, pe lângă complicaţiile personale de moment, să-mi mai pierd şi postul. Am început să inventez argumente capabile să-i înduioşeze pe Genari.

Intrând însă – cu sufletul la gură – în clădirea Panamericanei, nu mică mi-a fost mirarea, fiindcă patronul cu vederi progresiste, cu care s-a întâmplat să mă întâlnesc la lift, m-a salutat ca şi când nu ne mai văzuserăm decât de zece minute. Avea o figură gravă:

— Se confirmă catastrofa, mi-a spus, dând din cap a părere de rău; părea că doar cu câteva clipe în urmă vorbiserăm despre această chestiune. Vrei să-mi spui ce-o să ne facem acum? Trebuie internat!

A coborât din ascensor la etajul al doilea, iar eu, care luasem o figură ca la priveghi – ca să menţin confuzia – şi murmurasem, ca şi cum eram cu totul la curent cu ceea ce-mi spunea, „ei, drăcia dracului, ce păcat!”, m-am simţit fericit că se întâmplase ceva atât de grav, încât absenţa mea trecuse neobservată. În mansardă, Pascual şi Marele Pablito o ascultau cu un aer funebru pe Nelly, secretara lui Genaro-fiul. De-abia m-au salutat, nimeni n-a făcut glume pe seama căsătoriei mele. M-au privit deprimaţi:

— Pe Pedro Camacho l-au dus la ospiciu, a bâiguit Marele Pablito, cu un glas plin de amărăciune. Trist lucru, don Mario!

Apoi cei trei, mai ales Nelly, care urmărise evenimentele de la administraţie, mi-au povestit cu lux de amănunte. Totul a început chiar în zilele în care eu eram absorbit cu forfoteala prematrimonială. Începutul sfârşitului au fost catastrofele, acele incendii, cutremure, accidente, naufragii şi deraieri, care devastau piesele de teatru radiofonic, terminând în câteva minute cu zeci de personaje. De data aceasta, înşişi actorii şi

tehnicienii de la Radio Central, speriaţi, încetaseră să mai servească drept zid protector pentru scrib, sau fuseseră incapabili să mai împiedice ca deruta şi protestele ascultătorilor să ajungă la Genari. Dar aceştia erau deja alertaţi de ziare, ai căror cronicari de radio îşi băteau joc, cu zile în urmă, de cataclismele lui Pedro Camacho. Genaro-fiul şi Genaro-tatăl îl chemaseră şi îl interogaseră, exagerând cu prudenţa, pentru a nu-l ofensa sau irita. Dar el i-a făcut să-şi piardă cumpătul, cu o criză nervoasă în toiul întrevederii: catastrofele erau stratageme pentru a reîncepe povestirea de la zero, fiindcă îl trăda memoria, nu mai ştia ce se întâmplase înainte, nici ce personaj era cutare, nici cărei povestiri îi aparţinea, şi – „strigând cu lacrimi în ochi, smulgându-şi părul din cap”, ne asigura Nelly – le mărturisise că în ultimele săptămâni munca lui, viaţa, nopţile deveniseră un supliciu. Genarii îl duseseră să-l vadă un mare medic din Lima, doctorul Honorio Delgado, iar acesta a opinat imediat că scribul nu mai e în stare să lucreze; mintea lui „istovită” avea nevoie de o perioadă de odihnă.

Eram încă sub impresia relatării lui Nelly, când a sunat telefonul. Era Genaro-fiul, voia să mă vadă urgent. Am coborât la biroul lui, convins că acuma chiar că o să mă aleg cel puţin cu un avertisment. M-a întâmpinat însă ca şi în ascensor, adică presupunând că eu eram la curent cu problemele lui. Tocmai vorbise la telefon cu Havana şi-i blestema pe cei de la CMQ, care, profitând de situaţie, de urgenţă, îşi cvadruplaseră tariful.

— E o tragedie, un ghinion fantastic, erau emisiunile cu cea mai mare popularitate, clienţii care ne solicită pentru publicitate se băteau pe ele, spunea el, tot învârtind la hârtii. Ce dezastru, să depinzi iar de rechinii de la CMQ!

L-am întrebat cum se mai simţea Pedro Camacho, dacă îl văzuse, peste cât timp putea să-şi reînceapă lucrul.

— Nu-i nici o speranţă, a mormăit el, cu un fel de furie, dar a sfârşit prin a adopta un ton compasiv. Doctorul Delgado spune că psihicul lui este într-un proces de delicvescenţă. Delicvescenţă! Tu înţelegi ceva? Adică i se slăbeşte mintea, bănuiesc, i se alterează psihicul sau cam aşa ceva, nu? Când tata l-a întrebat dacă restabilirea putea să dureze câteva luni de zile, ne-a răspuns: „Poate ani!” închipuie-ţi!

A coborât capul, amărât, şi cu o siguranţă de prezicător mi-a prevestit ceea ce avea să se întâmple: afiând că de acum

înainte scenariile radiofonice urmau să fie cele de la CMQ, clienţii vor anula contractele pentru publicitate sau vor cere reduceri cu cincizeci la sută. Şi culmea ghinionului, noile texte pentru teatrul la microfon nu vor sosi mai devreme de trei săptămâni sau o lună, fiindcă toată Cuba devenise acum un bordel, se duceau lupte de gherilă, terorismul era în floare, CMQ se clătina, oameni arestaţi, o groază de dandanale. Era însă de neconceput ca ascultătorii să rămână fără radioteatru o lună de zile, Radio Central o să-şi piardă publicul, îl va înhăţa Radio La Crónica sau Radio Colonial, care începuseră să transmită masiv piese radiofonice argentiniene, nişte porcării.

— Apropo, pentru asta te-am chemat, a adăugat, privindu-mă ca şi cum de-abia atunci mă descoperea acolo. Trebuie să ne dai o mână de ajutor. Tu eşti pe jumătate intelectual, pentru tine o să fie o treabă uşoară.

Ceea ce mi se cerea era să merg la depozitul Radioului Central, unde se păstrau vechile scenarii, anterioare venirii lui Pedro Camacho. Eu trebuia să le triez, să văd care dintre ele puteau fi folosite imediat, până ce vor sosi noile radioteatre de la CMQ.

— O să te plătim în plus, bineînţeles, a precizat. Nu exploatăm pe nimeni aici.

M-a cuprins o nesfârşită recunoştinţă pentru Genaro-fiul şi am fost deosebit de pătruns de problemele lui. Chiar dacă avea să-mi dea doar o sută de soli, în acele momente îmi picau la ţanc. La plecare, vocea lui m-a oprit la uşa biroului:

— Ascultă, zău, ştiu că te-ai însurat. (M-am întors în timp ce făcea un gest afectuos.) Cine e victima? O femeie, probabil, nu? Bine, felicitări. Trebuie să bem un păhărel, să sărbătorim evenimentul.

Din biroul meu am telefonat mătuşii Julia. Mi-a zis că mătuşa Olga se mai domolise, dar că de la o clipă la alta se posomora din nou şi-i spunea: „Ce nebună eşti!” N-a mâhnit-o prea tare faptul că micul nostru apartament nu era încă disponibil („Ce mai, Varguitas, am dormit atâta timp separat, că putem s-o mai facem încă două săptămâni”) şi mi-a spus că după ce a făcut o baie ca lumea şi s-a schimbat, se simţea foarte optimistă. Am anunţat-o că n-o să vin la prânz, fiindcă trebuia s-o înşel cu un morman de piese de teatru radiofonic şi că o să ne vedem seara. Am transmis buletinul de la Panamericana, am pregătit

textul pentru încă două şi m-am dus să mă înfund în depozitul de la Radio Central. Era o pivniţă fără lumină, năpădită de pânze de păianjeni; când am intrat, am auzit şoareci fugind în întuneric. Erau hârtii peste tot: îngrămădite sau împrăştiate, legate în pachete ori de-a valma. Am început imediat să strănut din cauza prafului şi a umezelii. Era imposibil să lucrez acolo, aşa că m-am apucat să car grămezile de hârtie în chichineaţa lui Pedro Camacho şi m-am instalat la ceea ce fusese biroul lui. Nu mai rămăsese nicio urmă de la el: nici dicţionarul de citate, nici harta Limei, nici fişele sale socio-psiho-rasiale. Mizeria şi debandada din vechile scenarii dramatice de la CMQ erau de neînchipuit: umezeala ştersese literele, şoarecii şi libărcile roseseră şi deterioraseră paginile, iar scenariile se amestecaseră unele cu altele, ca în povestirile lui Pedro Camacho. Nu era prea mult de ales; cel mult, să încerc să găsesc câteva texte lizibile.

Petrecusem trei ore de strănuturi alergice, scotocind printre texte siropoase sau truculente pentru a încropi câteva *puzzle* radiodramatice, când s-a deschis uşa de la chichineaţă şi a apărut Javier.

— E de necrezut că în asemenea momente, cu problemele pe care le ai, tu continui mania lui Pedro Camacho, mi-a zis furios. Vin de la bunicii tăi. Cel puţin deschide ochii la ceea ce se întâmplă cu tine şi teme-te!

Mi-a aruncat două plicuri peste biroul acoperit de scenarii lacrimogene. Unul dintre ele avea scrisoarea lăsată de tatăl meu în noaptea precedentă. Spunea aşa:

„Mario: Dau un termen de patruzeci şi opt de ore ca femeia aceea să părăsească ţara. Dacă nu, mă angajez că punându-mi în mişcare relaţiile necesare, o voi face să-şi plătească scump îndrăzneala. Cât despre tine, vreau să ştii că umblu înarmat şi că nu voi tolera să-ţi baţi joc de mine. Dacă nu-mi dai ascultare întocmai, iar femeia aia nu pleacă din ţară în termenul indicat, o să te omor ca pe un câine, în plină stradă, cu cinci focuri de pistol.”

Semnase cu cele două nume de familie ale sale şi cu parafa şi adăugase un post-scriptum: „Dacă vrei, poţi să te duci să ceri protecţia poliţiei. Şi ca să fim bine înţeleşi, semnez aici încă o dată hotărârea mea de a te omorî unde te voi întâlni, ca pe un câine.” Şi într-adevăr, mai semnase o dată, cu o trăsătură mai

energică decât prima. Celălalt plic îi fusese dat lui Javier de bunica, să mi-l aducă el. Îl lăsase un jandarm acasă; era o citaţie de la secţia de poliţie din Miraflores. Trebuia să mă prezint acolo, a doua zi, la nouă dimineaţa.

— Nu scrisoarea este cel mai rău lucru, ci faptul că, după cele văzute azi-noapte, este foarte capabil să se ţină de cuvânt cu ameninţarea, mă consolă Javier, aşezându-se pe pervazul ferestrei. Ce ne facem, băieţaş?

— Deocamdată, să consultăm un avocat, a fost singurul gând care mi-a trecut atunci prin minte. În legătură cu căsătoria mea şi cu cealaltă problemă. Cunoşti pe cineva care să ne dea o consultaţie gratis sau pe credit?

Ne-am dus la un tânăr avocat, rudă de-a lui Javier, cu care am alergat uneori prin valurile de pe plaja Miraflores. A fost foarte amabil, a întâmpinat cu bună dispoziţie aventura de la Chincha şi chiar a făcut câteva glume; după cum prevăzuse Javier, n-a vrut să primească nimic. Mi-a explicat că nu era nulă căsătoria, dar anulabilă, din cauza schimbării datei din certificatul meu de naştere. Pentru aceasta se impunea însă deschiderea unei acţiuni judiciare. Dacă aceasta nu se intenta, după doi ani căsătoria devine automat valabilă şi nu mai poate fi anulată. Cât despre mătuşa Julia, da, era posibil să fie denunţată în chip de „corupătoare de minori”, printr-o sesizare scrisă la poliţie, şi să se ceară arestarea ei, cel puţin provizoriu. Ar urma apoi un proces, dar el era sigur că, date fiind circumstanţele – adică având în vedere că eu aveam optsprezece ani şi nu doisprezece –, era imposibil ca acuzaţia să se menţină: orice tribunal ar achita-o.

— În orice caz, dacă vrea, tatăl tău poate să-i facă multe zile fripte Julitei, conchise Javier, în timp ce ne întorceam la Radio, pe strada Union. Este adevărat că are trecere în guvern?

Nu ştiam; poate că era prieten cu vreun general sau cunoscut de-al cine ştie cărui ministru. M-am hotărât dintr-o dată să nu mai aştept până a doua zi ca să aflu ce voia poliţia. I-am cerut lui Javier să mă ajute să recuperez câteva texte din magma de hârtii de la Radio Central, pentru a scăpa de o grijă chiar astăzi. A acceptat şi s-a oferit de asemenea, dacă voi fi arestat, să-mi facă vizite şi să-mi aducă mereu ţigări.

La şase seara i-am înmânat lui Genaro-fiul două piese de teatru radiofonic, mai mult sau mai puţin închegate şi i-am

promis că a doua zi va avea alte trei; am aruncat în grabă o privire peste buletinele de la şapte şi opt, i-am făgăduit lui Pascual că revin pentru El Panamericano şi după o jumătate de oră mă aflam cu Javier la secţia de poliţie de pe 28 Iulie, undeva pe faleza din Miraflores. Am aşteptat câteva clipe bune şi, într-un târziu, ne-a primit inspectorul de poliţie – un maior în uniformă – şi şeful de la Poliţia de Investigaţii din Peru. Tatăl meu venise în acea dimineaţă şi ceruse să mi se ia o declaraţie oficială despre cele întâmplate. Aveam o listă de întrebări scrise de mână, dar răspunsurile mele au fost transcrise la maşină de către poliţistul în civil, ceea ce i-a luat mult timp, fiindcă era un dactilograf tare nepriceput. Am recunoscut că mă căsătorisem (şi am subliniat cu emfază că o făcusem „din proprie dorinţă şi voinţă”), dar am refuzat să spun în ce localitate şi la ce primărie. N-am răspuns nici la întrebarea cine fuseseră martorii, întrebările erau de aşa natură încât păreau concepute de un avocat răuvoitor: data naşterii mele şi în continuare (ca şi cum chestiunea nu ar fi fost implicită în cea precedentă) dacă eram minor sau nu, unde locuiam şi cu cine şi, bineînţeles, vârsta mătuşii Julia (care se numea „doña” Julia), întrebare la care am refuzat de asemenea să răspund, spunând că e de prost gust să destăinuieşti etatea doamnelor. Acest lucru a trezit o indiscreţie infantilă în cei doi poliţişti, care – după ce am semnat declaraţia –, luând un aer patern, m-au întrebat, „doar din pură curiozitate”, cu câţi ani era „doamna” mai mare decât mine. Când am plecat de la poliţie, m-am simţit deodată foarte abătut, stânjenit de senzaţia că sunt un ucigaş sau un hot.

Javier credea că făcusem o gafă; refuzul de a indica locul căsătoriei era o provocare care îl va îndârji şi mai tare pe tata şi complet inutil, fiindcă tot avea să se afle, în câteva zile. În starea de spirit în care mă găseam, îmi era silă să mă mai întorc la Radio în acea seară, aşa că m-am dus la unchiul Lucho. Mi-a deschis mătuşa Olga: m-a primit cu o faţă gravă şi cu o privire ucigătoare, dar nu mi-a spus niciun cuvânt, nici nu mi-a întins obrazul să i-l sărut. A intrat cu mine în salon, unde erau mătuşa Julia şi unchiul Lucho. Era de ajuns să-i vezi ca să-ţi dai seama că erau cătrăniţi rău. I-am întrebat ce se întâmplase:

— Lucrurile au luat o întorsătură urâtă, mi-a spus mătuşa Julia, împletindu-şi degetele cu ale mele, iar eu am remarcat

zbuciumul pe care toate acestea i-l provocau mătuşii Olga. Socrul meu vrea să fiu expulzată din ţară ca indezirabilă.

Unchii Jorge, Juan şi Pedro avuseseră, în acea după-amiază, o întâlnire cu tata şi se întorseseră îngroziţi de starea în care l-au văzut. O mânie rece, o privire fixă, un mod de a vorbi care lăsa să se întrevadă o hotărâre de neclintit. Era categoric: mătuşa Julia trebuia să plece din Peru înainte de patruzeci şi opt de ore sau să se aştepte la consecinţe. Şi într-adevăr, era bun prieten – fost coleg de liceu, se pare – cu ministrul Muncii din guvernul de dictatură, un general cu numele de Villacorta, vorbise deja cu el şi dacă nu va pleca de bunăvoie, mătuşa Julia va fi escortată de soldaţi până la avion. În ceea ce mă priveşte, dacă nu-i voi da ascultare, aveam să plătesc foarte scump. Ca şi Javier, le arătase şi unchilor mei revolverul. Eu am completat tabloul, dând la iveală scrisoarea şi relatându-le interogatoriul de la poliţie. Scrisoarea tatălului meu a avut darul de a-i câştiga cu totul pentru cauza noastră. Unchiul Lucho ne-a oferit nişte whisky şi în vreme ce beam, mătuşa Olga a început deodată să plângă şi să spună cum de era posibil ca sora ei să fie tratată ca o criminală şi ameninţată cu poliţia, când ele aparţineau uneia dintre cele mai bune familii din Bolivia.

— Nu-mi rămâne decât să plec, Varguitas, a spus mătuşa Julia. Am observat că schimba priviri cu unchii mei şi am înţeles că ei discutaseră deja acest lucru: Nu mă privi aşa, nu-i nicio conspiraţie, nu e pentru totdeauna. Numai până îi trec pandaliile tatălui tău. Ca să evităm alte scandaluri.

Stătuseră de vorbă în trei şi puseseră la cale un plan. Înlăturaseră Bolivia şi sugerau ca mătuşa Julia să se ducă în Chile, la Valparaíso, unde locuia bunica ei. O să stea acolo doar atât cât e nevoie să se liniştească apele. Se va întoarce chiar în momentul în care o voi chema eu. M-am opus cu furie, am spus că mătuşa Julia e nevasta mea, mă însurasem cu ea ca să fim împreună, în orice caz, vom pleca amândoi. Mi-au amintit că eram minor, nu puteam cere paşaport şi nici să plec din ţară fără acordul tatălui. Le-am zis că o să trec graniţa pe ascuns. M-au întrebat câţi bani aveam ca să mă duc să trăiesc în străinătate. (Cu chiu, cu vai, îmi rămâneau doar să cumpăr ţigări pentru câteva zile: căsătoria şi plata apartamentului volatizaseră avansul de la Radio Panamericana şi banii obţinuţi din vânzarea îmbrăcămintei şi de la „muntele de pietate”.)

— Acum suntem căsătoriţi şi asta nu ni se mai poate lua, spunea mătuşa Julia, ciufulindu-mă şi sărutându-mă, cu ochii înecaţi în lacrimi. Numai pentru câteva săptămâni, cel mult câteva luni. Nu vreau să fii împuşcat din vina mea.

În timpul mesei, mătuşa Olga şi unchiul Lucho şi-au prezentat argumentele, ca să mă convingă. Trebuia să fiu înţelegător, ieşise după placul meu, mă însurasem, dar acum trebuia să fac o concesie provizorie, pentru a evita ceva ireparabil. Trebuia să-i înţeleg; ei, ca soră şi cumnat ai mătuşii Julia, se aflau într-o postură foarte delicată faţă de tatăl meu şi faţă de restul familiei: nu puteau fi nici contra, dar nici de partea nevestei mele. Ne vor ajuta, o făceau chiar şi în acele clipe, dar se cuvenea să fac şi eu ceva. În vreme ce mătuşa Julia va sta la Valparaíso, eu va trebui să mai caut ceva de lucru, fiindcă altfel din ce naiba urma să trăim, cine avea să ne întreţină?! Tata va sfârşi prin a se calma şi va accepta situaţia.

Pe la miezul nopţii – unchii mei se duseseră discret la culcare, iar eu şi mătuşa Julia făcuserăm dragoste în condiţii groaznice, pe jumătate îmbrăcaţi, într-o cumplită nelinişte sufletească şi cu urechile ciulite la orice zgomot – eram biruit. Nu vedeam altă soluţie! În dimineaţa următoare aveam să încercăm să schimbăm biletul pentru La Paz cu unul de Chile. După o jumătate de oră, în timp ce mergeam pe străzile din Miraflores spre odăiţa mea de burlac, de la bunici, m-a cuprins amărăciunea şi neputinţa şi mă blestemam că nu aveam nici măcar cu ce să-mi cumpăr şi eu un revolver.

Mătuşa Julia a plecat în Chile după două zile, cu un avion care a decolat în zori. Compania aeriană n-a obiectat la schimbarea biletului, dar era o diferenţă de preţ, pe care am acoperit-o graţie unui împrumut de o mie cinci sute de soli, pe care ni i-a dat nimeni altul decât Pascual. (M-a lăsat cu gura căscată când mi-a spus că avea cinci mii de soli pe un libret de economii, ceea ce, la leafa pe care o câştigase, era realmente o faptă eroică.) Ca mătuşa Julia să poată lua cu ea ceva bani, am vândut anticarului de pe strada La Paz toate cărţile pe care le mai aveam, inclusiv codurile şi manualele de Drept, cu care am cumpărat cincizeci de dolari.

Mătuşa Olga şi unchiul Lucho au mers cu noi la aeroport. Rămăsesem peste noapte în casa lor. N-am dormit, n-am făcut dragoste. După cină, unchii mei s-au retras, iar eu, aşezat în

vârful patului, mă uitam la mătuşa Julia cum îşi făcea grijulie bagajul. Ne-am dus apoi să ne instalăm în salon, care era în întuneric. Am petrecut aici trei sau patru ore, cu mâinile înlănţuite, strâns lipiţi într-un fotoliu, vorbind în şoaptă, ca să nu trezim rudele. Din când în când ne îmbrăţişam, ne apropiam feţele şi ne sărutam, dar cea mai mare parte a timpului am petrecut-o fumând şi discutând. Am vorbit despre ceea ce vom face când vom fi iarăşi împreună, despre cum mă va ajuta ea la lucru şi cum vom ajunge, într-un fel sau altul, mai devreme sau mai târziu, să locuim într-o bună zi la Paris, în acea mansardă în care eu, în sfârşit, o să mă realizez ca scriitor. I-am relatat întâmplarea cu compatriotul ei Pedro Camacho, care se găsea acum într-o clinică, unde, înconjurat de nebuni, o să înnebunească sigur şi el, şi am plănuit să ne scriem în fiecare zi scrisori în care să ne spunem pe larg tot ceea ce vom face, gândi şi simţi. I-am făgăduit că până la întoarcerea ei, eu o să aranjez lucrurile şi că o să câştig destul ca să nu murim de foame. La cinci, când a sunat deşteptătorul, era încă întuneric beznă, iar după o oră, când am ajuns la aeroportul Limatambo, de-abia începea să se lumineze de ziuă. Mătuşa Julia îşi pusese rochia albastră care îmi plăcea mie şi o găseam frumoasă. Când ne-am despărţit, era senină, dar eu am simţit-o tremurând în braţele mele; în schimb, mie, când am văzut-o de pe terasa aeroportului urcându-se în avion, mi s-a pus un nod în gât şi mi-au dat lacrimile.

Exilul ei chilian a durat o lună şi paisprezece zile. Au fost, pentru mine, săptămâni hotărâtoare, în care (datorită demersurilor pe lângă prieteni, cunoscuţi, colegi, profesori, pe care i-am căutat, rugat, sâcâit şi înnebunit să mă ajute) am izbutit să cumulez şapte slujbe, inclusiv, desigur, cea de la Panamericana. Prima a fost un post la biblioteca Clubului Naţional, care se afla lângă Radio; datoria mea era să merg două ore pe zi, între buletinele din timpul dimineţii, ca să înregistrez cărţile şi revistele noi şi să fac un catalog cu cele deja existente. Un profesor de istorie de la Universitatea San Marcos, la al cărui curs primisem „foarte bine”, m-a angajat ca ajutor al său, de la orele trei la cinci după-amiaza, în casa lui din Miraflores, unde fişam diferite teme din cronicari, pentru un proiect de istorie a Perului. Lui îi reveneau volumele despre Conquistă şi Eliberare. Cea mai nostimă dintre noile mele

îndeletniciri era un contract cu Asistenţa Publică din Lima. În cimitirul Presbítero Maestro exista o serie de cavouri din perioada colonială, ale căror registre se rătăciseră. Sarcina mea consta în a cerceta ceea ce se spunea pe plăcile comemorative ale acelor morminte şi să fac liste cu nume şi date. Era ceva pe care puteam să-l duc la capăt când voiam şi pentru care eram plătit după învoială: un sol pentru fiecare mort. O făceam seara, între buletinul de la şase şi El Panamericano: de obicei mă însoţea Javier, care la acea oră era liber. Cum era iarnă şi se întuneca devreme, directorul cimitirului, un individ gras care spunea că asistase personal, în Parlament, la festivitatea de învestitură a opt preşedinţi ai Perului, ne împrumuta nişte lanterne şi o scăriţă ca să pot citi nişele aflate sus. Uneori, făcându-ne că auzim gemete şi lanţuri şi că vedem forme alburii printre morminte, ajungeam să ne speriem cu adevărat. În afară de faptul că mergeam la cimitir de două sau trei ori pe săptămână, mai consacram acestei munci toate dimineţile de duminică. Celelalte servicii erau mai mult sau mai puţin (mai degrabă mai puţin decât mai mult) literare. Luam săptămânal un interviu unui poet, romancier, sau eseist pentru coloana intitulată „Omul şi opera sa”, a suplimentului duminical al ziarului *El Comercio.* Scriam un articol pe lună pentru revista *Cultura Peruana,* la o rubrică născocită de mine: „Oameni, cărţi, idei”, şi, în sfârşit, un alt profesor, prieten, mă însărcinase să redactez un text de educaţie patriotică pentru candidaţii la Universitatea Catolică (cu toate că eu eram student la rivala acesteia, Universitatea San Marcos); în fiecare luni, trebuia să-i prezint, dezvoltată, una dintre problemele din programa de admitere (care erau foarte variate, un evantai care mergea de la simbolurile patriei până la polemica dintre indigenişti şi hispanişti, trecând prin fauna şi flora ţării).

Cu aceste slujbe (care mă făceau să mă simt un fel de emul al lui Pedro Camacho) am reuşit să-mi triplez veniturile şi să strâng o sumă suficientă pentru traiul a două persoane. Am cerut avansuri la fiecare dintre ele şi astfel am scos de la amanet maşina de scris, indispensabilă pentru preocupările mele de publicist (deşi multe dintre articole le elaboram la Radio Panamericana); şi tot aşa, verişoara Nancy a cumpărat câteva lucruri pentru a mai dichisi micul apartament închiriat, pe care proprietăreasa mi l-a predat, într-adevăr, după cincisprezece

zile. Dimineaţa în care am intrat în stăpânirea celor două cămăruţe, cu o baie mică, a fost o fericire. Am continuat să dorm la bunici, fiindcă mă hotărâsem să-l inaugurez în ziua în care va sosi mătuşa Julia, dar mă duceam acolo aproape în fiecare noapte, să redactez articole şi să întocmesc liste de morţi. Deşi nu mă mai opream din treabă şi din alergătura de colo până colo, nu mă simţeam obosit, nici deprimat, ci, dimpotrivă, foarte entuziasmat şi cred că citeam chiar la fel ca înainte (cu toate că se întâmpla s-o fac numai în nenumăratele omnibuze şi autobuze cu care umblam zilnic).

Conform promisiunii, scrisorile de la mătuşa Julia soseau în fiecare zi, iar bunica mi le înmâna cu o lumină ştrengărească în ochi: „De la cine o fi scrisorica asta, de la cine o fi fiind?" Şi eu îi scriam, imediat, era ultimul lucru pe care îl făceam în fiecare noapte, uneori moţăind, dându-i raportul despre înfruntările de tot felul de peste zi. După plecarea ei, la bunici, la unchii Lucho şi Olga sau pe stradă, m-am întâlnit cu numeroasele mele rude şi am reuşit să le cunosc reacţiile. Erau diferite şi unele neaşteptate. Unchiul Pedro a avut-o pe cea mai severă: m-a lăsat cu salutul în aer şi, după ce m-a privit cu răceală, mi-a întors spatele. Mătuşa Jesús a vărsat câteva lacrimi şi m-a îmbrăţişat, murmurând cu o voce dramatică: „Bietul copil!" Ceilalţi unchi şi mătuşi au optat pentru a se purta ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic; erau drăguţi cu mine, dar nu pomeneau de mătuşa Julia, nici nu se arătau informaţi de căsătorie.

Nu-l văzusem încă pe tata, dar ştiam că, o dată satisfăcută exigenţa lui ca mătuşa Julia să părăsească ţara, se mai domolise. Părinţii mei trăseseră la nişte unchi dinspre tata, pe care eu nu-i vizitasem niciodată, însă mama venea în fiecare zi la bunici şi ne vedeam aici. Lua faţă de mine două atitudini distincte: afectuoasă, maternă, sau, de câte ori apărea în discuţii, direct sau indirect, subiectul tabu, pălea, izbucnea în plâns şi mă asigura: „N-o să mă împac niciodată cu gândul ăsta." Când i-am propus să vină să-mi vadă apartamentul, s-a supărat ca şi cum aş fi insultat-o şi aducea mereu vorba despre faptul că-mi vândusem hainele şi cărţile ca despre o tragedie grecească. O făceam să tacă spunându-i: „Mamă, iar începi cu piesa ta de teatru." Nici ea nu pomenea de tata, nici eu nu întrebam de el, însă am aflat de la alte rude, care îl vedeau, că mânia cedase locul îngrijorării faţă de soarta mea şi că obişnuia

să spună: „Va trebui să mă asculte până împlineşte douăzeci şi unu de ani; pe urmă poate să-şi facă de cap.”

În pofida multiplelor mele preocupări, în acele săptămâni am scris o nouă naraţiune. Se numea *Cuvioasa şi părintele Nicolás.* Era plasată, bineînţeles, în Grocio Prado şi avea caracter anticlerical: povestea unui popă ingenios, care, remarcând evlavia mulţimii faţă de Melchorita, s-a hotărât s-o industrializeze în folosul său şi, cu tupeul şi ambiţia unui adevărat om de afaceri, pusese la cale un negoţ pe picior mare, care consta în a fabrica şi a vinde scapularii, mici stampe şi alte imagini sfinte, precum şi tot felul de relicve de-ale cuvioasei, în a percepe taxe la intrarea în locurile unde a trăit aceasta şi în a organiza colecte şi tombole, pentru a-i ridica o capelă şi a acoperi cheltuielile unor comisii care să acţioneze la Roma pentru sanctificarea ei. Am scris două epiloguri diferite, ca o ştire dintr-un ziar: într-unul dintre ele, locuitorii din Grocio Prado descopereau afacerile părintelui Nicolás şi îl linşau, iar în celălalt, preotul ajungea arhiepiscop de Lima. (Am hotărât să mă opresc la un final sau la altul, după ce îi citesc povestirea mătuşii Julia.) Am scris-o la Biblioteca Clubului Naţional, unde munca mea de catalogare a noutăţilor era mai mult simbolică.

Scenariile de teatru radiofonic pe care le-am recuperat din depozitul de la Radio Central (treabă ce a însemnat două sute de soli în plus) au fost comprimate pentru o lună de audiţii, perioadă în care urmau să sosească noile scenarii de la CMQ. Dar, aşa cum prevăzuse patronul progresist, nici cele vechi, nici cele noi n-au putut menţine popularitatea imensă cucerită de Pedro Camacho. Audienţa la public a scăzut şi, pentru a nu pierde clientela de la publicitate, a trebuit să fie reduse tarifele la reclame. Această chestiune nu i-a afectat însă cine ştie ce pe Genari, care, mereu inventivi şi dinamici, au găsit o nouă mină de aur, într-un program numit „Să răspundem pentru şaizeci şi patru de mii de soli”. Emisiunea se transmitea din cinematograful Le Paris şi, în cadrul ei, candidaţii – informaţi în diverse domenii (automobile, Sofocle, fotbal, incaşi) – răspundeau la o mulţime de întrebări până ce reuşeau să obţină această sumă. Prin Genaro-fiul, cu care (acum, foarte rar) beam cafele la Bransa, pe La Colmena, urmăream evoluţia lui Pedro Camacho. A stat aproape o lună în clinica particulară a dr. Delgado, dar cum era foarte scumpă, Genarii au obţinut

transferul la spitalul Larco Herrera, un ospiciu al Asistenţei Publice, unde, se pare, se bucura de o deosebită consideraţie. Într-o duminică, după ce am inventariat morminte la cimitirul Presbítero Maestro, m-am dus cu omnibuzul până la poarta spitalului Larco Herrera, cu intenţia de a-i face o vizită. Îi duceam în dar câteva pliculeţe cu luiză şi mentă, ca să-şi facă infuzii. Însă chiar în clipa în care, împreună cu alţi vizitatori, treceam prin uşa mare, ca de închisoare, m-am hotărât să renunţ. Gândul de a-l revedea pe scrib, în acel loc promiscuu şi înconjurat de ziduri – în primul an de studenţie făcusem aici practica la psihologie –, ajuns un oarecare în acea gloată de nebuni, mi-a provocat o mare nelinişte. Am făcut cale întoarsă şi m-am înapoiat în Miraflores.

A doua zi, luni, i-am zis mamei că aş vrea să mă întâlnesc cu tata. M-a sfătuit să fiu prudent, să nu spun ceva care să-l stâmească, să nu risc să-mi facă vreun rău şi mi-a dat numărul de telefon de la casa unde erau găzduiţi. Tata m-a înştiinţat că mă primeşte a doua zi, la unsprezece) acolo unde îşi avusese biroul înainte de a pleca în SUA Adică într-o clădire pe strada Carabaya, la capătul unui culoar cu gresie, unde se găseau, şi pe o parte, şi pe cealaltă, apartamente şi birouri. Cei de la Compania Import-Export – am recunoscut pe unii dintre funcţionarii care mai lucraseră cu el – m-au trimis la Administraţie. Tata era singur, aşezat la fostul său birou. Purta un costum crem şi o cravată verde cu noduri albe în ţesătură; am remarcat că era mai slab decât cu un an în urmă şi cam palid.

— Bună ziua, tată, i-am zis, din uşă, făcând mari eforturi ca vocea să-mi pară fermă.

— Spune-mi ce ai de spus, a zis el, într-un fel mai curând neutru decât mânios, arătându-mi un scaun.

M-am aşezat pe marginea scaunului şi am tras aer în piept, ca un atlet care se pregăteşte să înceapă o cursă.

— Am venit să-ţi spun ce fac şi ce voi face, am bâlbâit eu.

El a tăcut, aşteptând ca eu să continuu. Atunci, vorbind foarte încet, ca să par calm, pândindu-i reacţiile, i-am dat, cu grijă, detalii despre slujbele de care făcusem rost, cât câştigam de la fiecare, cum îmi împărţisem timpul ca să fac faţă la toate şi, pe deasupra, să-mi fac şi datoria şi să-mi dau examenele de la Universitate. N-am minţit, dar am prezentat totul în cea mai

favorabilă lumină: duceam o viaţă organizată într-un mod inteligent şi serios şi eram dornic să-mi termin studiile. Când am tăcut, tata a rămas tot mut, în aşteptarea concluziei. Aşa că, înghiţindu-mi saliva, a trebuit să-i spun:

— După cum vezi, pot să-mi câştig existenţa, să mă întreţin şi să-mi continuu studiile. Şi apoi, simţind că glasul îmi slăbise într-atâta încât de-abia se mai auzea: Am venit să-ţi cer voie s-o chem pe Julia. Ne-am căsătorit şi nu poate continua să trăiască singură.

A clipit, a pălit şi mai tare şi, pentru o clipă, am crezut că o să-l apuce iar unul din accesele lui de furie, care au fost coşmarul copilăriei mele. S-a mulţumit însă să-mi spună cu asprime:

— După cum ştii, căsătoria asta nu e valabilă. Fiind minor, tu nu te poţi însura fără autorizaţie. Aşa că, dacă te-ai însurat, ai putut s-o faci doar falsificând autorizaţia sau actele tale. În ambele cazuri, căsătoria se poate anula fără dificultate.

Mi-a explicat că falsificarea unui document public era ceva grav, pedepsit de lege. Şi dacă va plăti cineva oalele sparte, nu eu voi fi acela, căci sunt minor, iar judecătorii mă vor lua drept instigat, ci persoana majoră, care, logic, va fi considerată instigatoare. După această expunere juridică, proferată pe un ton rece, a vorbit îndelung, trădând puţin câte puţin o oarecare emoţie. Eu credeam că el mă urăşte, când adevărul este că-mi dorise întotdeauna numai binele, şi dacă se arătase câteodată sever, o făcuse cu scopul de a-mi îndrepta greşelile şi pentru a mă pregăti pentru viaţă. Răzvrătirea şi spiritul meu de contradicţie mă vor distruge. Căsătoria aceasta înseamnă că mi-am pus singur ştreangul de gât. El se opusese gândindu-se la binele meu şi nu, cum credeam eu, ca să-mi facă vreun rău, fiindcă ce părinte nu-şi iubeşte copilul? De altminteri, el înţelegea că m-am îndrăgostit, asta nu era rău, la urma urmei era o dovadă de bărbăţie, mai groaznic ar fi fost, de exemplu, să se aleagă de mine un pederast. Dar să mă însor la optsprezece ani, fiind un mucos, student, cu o femeie în toată firea şi divorţată, era curată nebunie, ceva ale cărei adevărate consecinţe o să le înţeleg de-abia mai târziu, când, din cauza acestei căsătorii, o să fiu un pârlit, cu o existenţă de amărât. El nu dorea pentru mine nimic din toate acestea, ci numai ceea ce e mai bine şi mai de preţ. În sfârşit, să încerc cel puţin să nu las baltă studiile, fiindcă altfel o să regret toată viaţa. S-a sculat în

picioare, m-am ridicat şi eu. A urmat o tăcere stingheritoare, punctată de ţăcănitul maşinilor de scris din încăperea alăturată. Am bâlbâit o promisiune, că o să termin Universitatea, iar el şi-a dat consimţământul. La plecare, după o clipă de şovăială, ne-am îmbrăţişat.

De la biroul lui, m-am dus la Poşta Centrală şi am trimis o telegramă: „Amnistiată. Trimit biletul cât mai curând. Te pup.” Am petrecut acea după-amiază la istoric, pe terasa de la Panamericana, la cimitir, bătându-mi capul cum să mai fac ca să strâng banii pentru bilet. Seara, am făcut o listă de persoane cărora să le cer împrumut şi cât de la fiecare. Dar a doua zi a sosit la bunici o telegramă de răspuns: „Sosesc mâine cursa LAN. Te pup.” Mai târziu, am aflat că-şi cumpărase biletul vânzându-şi inelele, cerceii, agrafele, brăţările şi aproape toată îmbrăcămintea. Aşa că, atunci când am întâmpinat-o pe aeroportul Limatambo, în seara zilei de joi, era o femeie foarte săracă.

Am condus-o direct la micul nostru apartament, care fusese dat cu ceară şi frecat chiar de verişoara Nancy şi înfrumuseţat cu un trandafir care parcă spunea „Bine ai venit!” Mătuşa Julia a „inspectat” totul, ca şi când ar fi fost vorba de o jucărie nouă. S-a amuzat văzându-mi fişele de la cimitir, care erau puse în ordine, notele pentru articolele din *Cultura Peruana,* lista de scriitori pe care urma să-i intervievez pentru *El Comercio,* orarul de lucru şi lista cu cheltuielile pe care le făcusem şi în care se dovedea că aveam din ce trăi. I-am spus că, după ce o să facem dragoste, o să-i citesc o povestire care se numea *Cuvioasa şi părintele Nicolás,* ca să mă ajute să aleg finalul.

— Uite, Varguitas, râdea ea, în timp ce se dezbrăca în grabă. Te-ai făcut parcă mai bărbat. Acum, ca totul să fie în ordine şi să te descotoroseşti de figura asta de bebeluş, făgăduieşte-mi că o să-ţi laşi mustaţă.

XX

Căsnicia cu mătuşa Julia a fost realmente un succes şi a durat cu mult mai mult decât toate rudele şi chiar ea însăşi ar fi bănuit, dorit sau pronosticat: opt ani. În această perioadă, datorită obstinaţiei mele şi ajutorului şi entuziasmului ei, combinate cu o doză de noroc, alte pronosticuri (vise, dorinţe) au devenit realitate. Am ajuns să locuim în faimoasa mansardă pariziană, iar eu, de bine de rău, am devenit scriitor şi am publicat câteva cărţi. N-am terminat niciodată studiile de avocatură, însă, pentru a împăca într-un fel familia şi pentru a putea să-mi câştig mai uşor existenţa, mi-am luat totuşi o licenţă, într-o perversiune universitară tot atít de plicticoasă ca şi Dreptul: Filologia Romanică.

Când eu şi mătuşa Julia am divorţat, în numeroasa mea familie s-au vărsat lacrimi din belşug, fiindcă toată lumea (începând, firește, cu părinţii mei) o adora. Şi când, după un an de zile m-am recăsătorit, de data aceasta cu o verişoară (fata mătuşii Olga şi a unchiului Lucho, ce întâmplare!), scandalul din familie a fost mai puţin zgomotos decât întâia oară (consta mai ales într-un cancan clocotitor). Aceasta a însemnat organizarea unei conspiraţii perfecte – pentru a mă obliga să mă căsătoresc la biserică –, în care a fost amestecat până şi arhiepiscopul de Lima (era, bineînţeles, o rudă de-a noastră), care s-a grăbit să semneze dispensa ce autoriza căsătoria. Pe atunci, familia era deja vindecată de spaime şi se aştepta de la mine la orice nebunie (ceea ce însemna că eram dinainte iertat).

Împreună cu mătuşa Julia, am locuit un an în Spania şi cinci în Franţa, apoi cu verişoara Patricia am continuat să trăiesc în Europa, mai întâi la Londra şi după aceea la Barcelona. Încheiasem pe atunci un acord cu o revistă din Lima, căreia îi trimiteam articole, în schimbul biletelor necesare să putem veni în fiecare an în Peru, pentru câteva săptămâni. Aceste călătorii, datorită cărora îmi vedeam familia şi prietenii, erau pentru mine foarte importante. Mă gândeam să mai rămân câtăva vreme în Europa, din mai multe motive, dar mai ales pentru că aici găsisem întotdeauna, ca ziarist, traducător, crainic sau profesor, slujbe care îmi lăsau timp liber. Când am sosit prima oară la Madrid, i-am spus mătuşii Julia: „O să mă străduiesc să ajung scriitor, de aceea n-o să accept decât posturi care să nu mă ţină departe de literatură.” Ea mi-a răspuns: „Să-mi ridic fusta, să-mi

pun un turban şi să ies pe Gran Via să-mi caut clienţi chiar de astăzi?” Adevărul este că am avut mult noroc. Predând spaniola la Şcoala Berlitz din Paris, redactând ştiri pentru France Presse, traducând pentru UNESCO, dublând filme la studiourile Génévilliers sau pregătind programe pentru Radio-Televiziunea Franceză, am avut mereu slujbe care ne asigurau hrana şi-mi lăsau cel puţin jumătate de zi numai pentru scris. Singura problemă era că tot ceea ce scriam se referea la Peru. Aceasta îmi crea tot mai puternic o stare de nelinişte, prin perspectiva învechită (aveam mania ficţiunii „realiste”). Mi se părea însă insuportabilă până şi ideea de a mai locui la Lima. La amintirea celor şapte slujbe de la Lima – care ne ofereau exact cât să avem ce mânca şi care cu greu îmi mai lăsau vreme pentru citit şi scris (scriam numai pe apucate, în rarele momente de răgaz şi când eram deja obosit) –, mi se făcea părul măciucă şi îmi juram să nu mai revin la acest regim nici mort. Pe de altă parte, Peru mi se părea întotdeauna o ţară cu oameni trişti.

De aceea schimbul de articole pentru două bilete de avion pe an, convenit mai întâi cu cotidianul *Expreso* şi pe urmă cu revista *Caretas*, s-a dovedit providenţial. Acea lună pe care o petreceam anual în Peru, de obicei iarna (iulie sau august), îmi da posibilitatea de a mă cufunda în ambianţa, peisajele şi existenţele despre care încercasem să scriu în cele unsprezece luni anterioare. Îmi părea extrem de utilă (nu ştiu dacă şi era de fapt, dar din punct de vedere psihologic, sigur!) o injecţie de energie: să aud din nou vorbindu-se în spaniola peruană, să ascult în jurul meu acele întorsături de frază, cuvinte şi intonaţii ce mă reintroduceau într-un mediu de care mă simţeam organic legat, dar de care mă îndepărtasem totuşi, pierzând în fiecare an inovaţii, rezonanţe, subtilităţi.

Venirile la Lima erau aşadar nişte vacanţe în care, literalmente, nu mă odihneam o clipă şi de unde mă întorceam în Europa istovit. Aveam zilnic invitaţii la prânz şi la cină de la multele mele rude şi de la numeroşii mei prieteni, iar restul timpului îl petreceam în peregrinări de documentare. Astfel, într-un an am făcut o călătorie în zona Alto Marañón, pentru a vedea, auzi şi simţi de aproape o lume ce constituia scena romanului la care scriam, iar într-altul, escortat de prieteni zeloşi, am explorat sistematic speluncile de noapte – cabarete, baruri, localurile proxenetismului –, în care îşi ducea viaţa de

păcătos protagonistul unei alte naraţiuni. Combinând plăcerea cu munca – fiindcă aceste „investigaţii” n-au fost niciodată o obligaţie sau dacă au fost, întotdeauna au însemnat o îndatorire vitală, corvezi distractive prin ele înseşi şi nu numai prin „profitul” literar pe care aş fi putut să-l am –, în acele călătorii făceam lucruri pe care înainte, când trăiam în Lima, nu le-am făcut niciodată şi nici acum, după ce m-am întors în Peru, nu le fac. Mergeam la diferite cluburi şi la spectacole, să văd dansuri populare, străbăteam cartierele mărginaşe, cu cocioabe, hoinăream prin zonele puţin cunoscute sau pe care nu le ştiam deloc, precum Callao, Bajo el Puente şi Barrios Altos, făceam pariuri la cursele de cai şi iscodeam prin catacombele bisericilor din perioada colonială şi prin presupusa casă a curtezanei Perricholi.

În schimb, în acel an mă consacrasem unei documentări mai curând livreşti. Scriam un roman plasat în epoca generalului Manuel Apolinario Odria (1948–1956) şi în luna mea de vacanţă la Lima mergeam, câteva dimineţi pe săptămână, la sala de periodice a Bibliotecii Naţionale, să răsfoiesc revistele şi ziarele din aceşti ani şi de asemenea pentru a citi, cu oarecare masochism, unele dintre discursurile pe care consilierii lui Odria (toţi jurişti, judecând după retorica lor avocăţească) le pregătiseră pentru dictator. Spre amiază, după ce ieşeam de la Biblioteca Naţională, coboram pe bulevardul Abancay, care începuse să se convertească într-o piaţă enormă, cu vânzători ambulanţi. Pe trotuarele sale, se înghesuiau bărbaţi şi femei – mulţi dintre ei cu *poncho* şi respectiv fuste munteneşti –, care vindeau, pe pături sau ziare întinse pe jos ori în chioşcuri improvizate din lăzi, bidoane sau corturi, toate nimicurile imaginabile, de la ace cu gămălie sau agrafe de păr până la rochii şi costume şi, bineînţeles, tot felul de mâncăruri pregătite chiar acolo, pe mici grătare. Acest bulevard Abancay, invadat acum de lume andină, unde deseori, în pătrunzătorul miros de friptură şi condimente, auzeai vorbindu-se în limba *quechua,* era unul din locurile din Lima care se schimbaseră cu totul. Nu mai semăna deloc cu bulevardul larg şi auster al funcţionarilor şi al câtorva cerşetori, pe unde, în urmă cu zece ani, când eram student, obişnuiam să merg spre aceeaşi Bibliotecă Naţională. Aici, pe câţiva metri, se putea vedea şi cunoaşte în mare problema migrării în capitală a ţăranilor, care, într-un deceniu,

au dublat populaţia Limei şi au făcut să răsară – peste coline şi în locurile acoperite de nisipuri şi gunoaie – un şir de cartiere unde s-au stabilit mii şi mii de oameni, alungaţi din provincie de secetă, de condiţiile grele de lucru, de lipsa oricărei perspective şi de foame.

Învăţând să cunosc şi această nouă faţă a oraşului, coboram pe bulevardul Abancay către Parcul Universităţii şi spre ceea ce fusese mai înainte Universitatea San Marcos (Facultăţile sale se mutaseră la periferia Limei, iar în această hardughie unde eu am studiat Dreptul şi Literele funcţionau acum un muzeu şi mai multe birouri). O făceam nu numai din curiozitate şi dintr-o anumită nostalgie, ci şi din interes literar, întrucât unele scene din romanul la care lucram se petreceau în Parcul Universităţii, în hărăbaia San Marcos, în anticariatele, sălile de biliard şi în cafenelele mizerabile din împrejurimi. Asemenea unui turist, în acea zi mă postasem în faţa cochetei capele a eroilor eliberării, privind la lumea din jur – lustragii, vânzători de turtă dulce, îngheţată sau sandvişuri –, când am simţit că sunt prins de umăr. Era – cu doisprezece ani mai bătrân, dar neschimbat – Marele Pablito.

Ne-am îmbrăţişat bărbăteşte. Într-adevăr, nu se schimbase deloc: era acelaşi metis zdravăn şi zâmbitor, cu respiraţia astmatică şi care de-abia îşi ridica picioarele de pe pământ ca să umble şi părea că patinează prin viaţă. Nu avea niciun fir de păr alb, deşi trecuse probabil de şaizeci de ani, îşi ţinea capul drept, părul lins, netezit cu grijă, ca un argentinian din anii patruzeci. Era însă mult mai bine îmbrăcat decât pe vremea când era (teoretic) ziarist la Radio Panamericana: costum verde în carouri, cravată frumoasă (îl vedeam pentru prima oară cu cravată) şi pantofi care luceau. Mi-a făcut atâta plăcere să-l văd, încât l-am invitat la o cafea. A acceptat şi ne-am aşezat la o masă de la Palermo, un mic restaurant-bar, legat şi el, în memoria mea, de anii studenţiei. I-am spus că nu-l întreb cum îi mersese în viaţă, fiindcă era de ajuns să-l vezi ca să-ţi dai seama că îi mersese foarte bine. El a zâmbit – avea pe degetul arătător un inel auriu, cu un model incaş –, satisfăcut:

— Nu pot să mă plâng, recunoscu el. După atâta sărăcie, la bătrâneţe mi s-a schimbat steaua. Dar înainte de toate, îngăduiţi-mi să vă ofer o bere, pentru bucuria deosebită de a vă vedea.

A chemat chelnerul, a cerut o bere Pilsen foarte rece şi a izbucnit într-un hohot de râs care i-a provocat obişnuita lui criză de astmă:

— Se spune că cine se însoară se arde. Cu mine s-a întâmplat pe dos.

În timp ce ne beam berea, Marele Pablito, cu pauzele cerute de bronhiile lui, mi-a povestit că, la apariţia Televiziunii în Peru, Genarii l-au pus portar, cu uniformă şi chipiu grena, la clădirea pe care o construiseră pentru canalul cinci, în bulevardul Arequipa.

— De la ziarist la portar, pare o degradare, ridică el din umeri. Şi chiar era, din punctul de vedere al titlurilor. Dar oare astea se mănâncă? Mi-au mărit leafa şi asta contează.

Munca de portar nu era obositoare: anunţa vizitatorii, îi lămurea cum sunt împărţite redacţiile Televiziunii, făcea ordine la cozile formate pentru a asista la concerte. Restul timpului şi-l petrecea discutând despre fotbal cu poliţistul din colţ. Dar, pe lângă aceasta – şi a plescăit, savurând un rest de bere –, după câteva luni, un alt aspect al muncii sale a fost să se ducă în fiecare zi, la prânz, să cumpere pateuri cu carne şi brânză, care se fac la Berisso, o bodegă de pe Arenales, la câţiva metri de clădirea canalului cinci. Genarii se dădeau în vânt după ele, la fel şi funcţionarii, actorii, crainicii şi producătorii, cărora tot Marele Pablito le aducea pateuri, fapt de pe urma căruia se alegea cu bacşişuri grase. Cu ocazia acestor curse între Televiziune şi Berisso (uniforma lui îi adusese printre copiii din cartier porecla de Pompierul), Marele Pablito a cunoscut-o pe viitoarea lui soţie. Era bucătăreasă la Berisso, chiar femeia care făcea acele minuni crocante.

— A impresionat-o uniforma şi chipiul meu de general, m-a văzut şi s-a îndrăgostit – râdea, se înăbuşea, bea bere, iarăşi se sufoca şi Marele Pablito a continuat: O oacheşă straşnică! Cu douăzeci de ani mai tânără decât cel ce vă vorbeşte. Nişte sâni tari ca piatra. Chiar aşa este, don Mario, cum v-o descriu.

Intrase în vorbă cu ea şi a început să-i facă curte, ea a râs şi au ajuns să iasă curând împreună. Se îndrăgostiseră şi au trăit o iubire ca-n filme. Oacheşa era îndrăzneaţă, întreprinzătoare şi cu capul plin de proiecte. Ea a avut ideea de a deschide un restaurant. Şi când Marele Pablito a întrebat-o „cu ce?”, ea a răspuns: cu banii pe care îi vor primi la prezentarea demisiilor

lor. Deşi lui i se părea o nebunie să lase ceva sigur pentru ceva incert, a făcut pe placul ei. Îndemnizaţiile le-au ajuns doar pentru un local sărăcăcios în strada Paruro, iar pentru măsuţe şi bucătărie au fost nevoiţi să se împrumute în dreapta şi în stânga, chiar el a zugrăvit pereţii şi a scris firma pe uşă: „La Păunul împărătesc”. În primul an câştigaseră de-abia cât să supravieţuiască, iar truda a fost cumplită. Se sculau în zori, să se ducă în La Parada şi să facă rost de cele mai bune ingrediente şi la cele mai scăzute preţuri posibile: făceau totul doar ei doi: ea gătea, el servea, primea banii şi amândoi măturau şi făceau ordine. Dormeau pe nişte saltele pe care le întindeau printre mese, după închiderea localului. Însă începând cu al doilea an, clientela a sporit într-atât, încât au angajat un ajutor la bucătărie şi altul ca ospătar, ajungând chiar să refuze unii clienţi, fiindcă nu mai aveau loc. Şi atunci tot oacheşei i-a venit ideea să închirieze casa de alături, de trei ori mai mare. Aşa au făcut şi nu le părea rău. Acum amenajaseră şi etajul, iar ei aveau o căsuţă vizavi de „Păunul împărătesc”. Având în vedere faptul că se înţelegeau aşa de bine, s-au căsătorit.

L-am felicitat şi l-am întrebat dacă învăţase să gătească.

— Am o idee, spuse deodată Marele Pablito. Să-l căutăm pe Pascual şi să luăm prânzul la restaurant. Permiteţi-mi, don Mario, să vă ofer o masă pe cinste.

Am primit, pentru că niciodată n-am ştiut cum să refuz o invitaţie şi de asemenea pentru că mi-a stârnit curiozitatea de a-l vedea pe Pascual. Marele Pablito mi-a spus că el conducea o revistă-magazin, că şi el prosperase. Se vedeau deseori, Pascual frecventa asiduu „Păunul împărătesc”.

Revista *Extra* îşi avea sediul destul de departe, pe o stradă perpendiculară pe bulevardul Arica, în cartierul Breña. Am mers până acolo cu un omnibuz care nu exista pe vremea studenţiei mele. A trebuit să ne învârtim mult timp, fiindcă Marele Pablito nu-şi amintea adresa. Într-un târziu, am găsit-o pe o străduţă pierdută, în spatele cinematografului Fantasia. Încă de afară se putea vedea că *Extra* nu stătea pe roze: două uşi de garaj, între care o tăbliţă nesigur suspendată de un singur cui anunţa numele săptămânalului. Înăuntru, descopereai că cele două garaje fuseseră legate printr-o simplă spărtură deschisă în perete, fără a fi îndreptată şi şlefuită, de parcă zidarul îşi lăsase lucrul pe jumătate făcut. Deschizătura era ascunsă de un

paravan din carton, acoperit – ca pereţii despărţitori de la băile publice – cu cuvinte şi desene obscene. Pe zidurile garajului în care am intrat, printre petele de umezeală şi slin, erau lipite fotografii, afişe şi coperte ale revistei *Extra*: se puteau recunoaşte chipuri de fotbalişti, cântăreţi şi, bineînţeles, de delincvenţi şi victime. Fiecare copertă era însoţită de titluri de prost gust şi am reuşit să citesc fraze ca: „O ucide pe mamă ca să se însoare cu fiica” sau „Poliţia surprinde un bal de mascaţi cu dominouri”. Încăperea părea să servească drept redacţie, atelier fotografic şi arhivă. Era o asemenea aglomeraţie de obiecte, încât ne-a fost foarte greu să ne facem loc: măsuţe cu maşini de scris, la care doi tipi băteau de zor, grămezi ale involuţiei revistei, pe care un băiat le aduna în pachete şi le lega cu sfoară de agavă: într-un colţ, un dulap deschis, plin cu negative, fotografii, clişee, iar la o masă, ale cărei picioare fuseseră înlocuite de trei cărămizi, o fată cu un jerseu roşu trecea nişte chitanţe într-un registru de casă. Lucrurile şi persoanele din cameră păreau într-o totală stare de strâmtorare. Nimeni nu ne-a băgat în seamă, nici nu ne-a întrebat nimic, nimeni nu ne-a răspuns la salut.

De cealaltă parte a paravanului, în faţa unor pereţi plini şi ei de coperte de senzaţie, erau trei birouri, fiecare cu câte un cartonaş scris cu tuş, pe care se indica funcţia ocupanţilor lor: director, redactor-şef, administrator. Când ne-au observat că pătrundem în încăpere, două persoane aplecate peste nişte şpalturi şi-au ridicat capul. Cel care sta în picioare era Pascual.

Ne-am strâns în braţe cu putere. El, da, se schimbase mult: se îngrăşase, avea burtă şi guşă şi ceva în expresie, care îl făcea să pară aproape bătrân. Îşi lăsase o mustăcioară foarte rară, vag hitleriană, căruntă. Mi-a dat mai multe dovezi de afecţiune; când a zâmbit, am remarcat că îi căzuseră câţiva dinţi. După salut, m-a prezentat celuilalt personaj, un brunet cu o cămaşă de culoarea muştarului, care stătea la biroul lui:

— Directorul revistei *Extra,* a spus Pascual. Domnul Rebagliati.

— Era cât pe aci să fac o gafă, Marele Pablito mi-a zis că tu eşti directorul, i-am spus, dând mâna cu licenţiatul Rebagliati.

— Suntem în derivă, dar nici chiar aşa, comentă acesta. Luaţi loc, luaţi loc!

— Sunt redactor-şef, mi-a explicat Pascual. Acesta este biroul meu.

Marele Pablito i-a spus că venisem să-l luăm la „Păunul împărătesc”, să ne amintim de vremea de la Panamericana. A aplaudat ideea, dar trebuia să-l aşteptăm câteva minute, să ducă şpalturile la tipografie, era urgent, întrucât se închidea ediţia. S-a dus, lăsându-ne cu licenţiatul Rebagliati. Acesta, când a aflat că eu locuiam în Europa, m-a asaltat cu întrebările. Franţuzoaicele erau chiar aşa de uşuratice, după cum se spunea? Erau chiar atât de pricepute şi de neruşinate la pat? Se încăpăţânase să-i fac statistici, tablouri comparaţive asupra femeilor din Europa. Era adevărat că femeile din fiecare ţară aveau obiceiuri diferite? El, de exemplu (Marele Pablito îl asculta cu ochii holbaţi, delectându-se), auzise oameni foarte umblaţi prin lume spunând lucruri deosebit de interesante. E adevărat că italiencele aveau obsesia încornorării? Că pariziencele nu erau niciodată mulţumite, dacă nu erau bombardate pe la spate? Că nordicele cedau propriilor lor taţi? Eu răspundeam cum puteam la limbuţia lui Rebagliati, care inundase camera cu un val de obscenitate, şi regretam tot mai tare faptul că m-am lăsat prins în acest prânz ce avea să se termine, desigur, foarte târziu. Marele Pablito râdea, uimit şi foarte amuzat de revelaţiile erotico-sociologice ale directorului. Când curiozitatea acestuia m-a extenuat, i-am cerut numărul său de telefon. A luat o expresie sarcastică:

— Este tăiat de o săptămână, fiindcă n-am achitat nota de plată, a spus el, cu o sinceritate agresivă. Pentru că, după cum vedeţi, această revistă se scufundă şi o dată cu ea, ne scufundăm toţi cei care lucrăm aici.

Cu o plăcere de masochist, mi-a relatat imediat că *Extra* se născuse în epoca Odría, sub bune auspicii; regimul le oferea ştiri şi le da bani pe ascuns, ca să atace anumite persoane şi să apere altele. În afară de asta, era una dintre puţinele reviste autorizate şi se vindea ca píinea caldă. Dar după plecarea lui Odria, a început o teribilă concurenţă şi *Extra* a pierdut teren. Aşa o preluase el, pe ducă. Şi o ridicase iar, schimbându-i orientarea, convertind-o într-o revistă de fapte senzaţionale. Un timp, totul a mers ca pe roate, în ciuda datoriilor în care se zbătea. Însă în ultimul an, din cauza creşterii preţului la hârtie şi tipografie, a campaniei duse de duşmani împotriva lor şi a

retragerii anunţurilor publicitare, lucrurile se agravaseră serios. În plus, pierduseră câteva procese cu nişte canalii care îi acuzau de calomnie. Acum, proprietarii revistei, speriaţi, dăruiseră toate acţiunile redactorilor, ca să nu plătească ei oalele sparte când totul se va isprăvi. Ceea ce nu va întârzia să se întâmple, în ultimele săptămâni situaţia devenise tragică: nu mai erau bani pentru lefuri, lumea îşi lua maşinile de scris, vindeau birourile, se fura tot ceea ce avea o oarecare valoare, precipitând colapsul.

— N-o să mai ţină o lună, amice, repetă el, răsuflând cu un fel de dezgust fericit. Suntem deja cadavre, nu vă miroase a putrefacţie?

Tocmai voiam să-i spun că mirosea, într-adevăr, când discuţia ne-a fost întreruptă de o figură scheletică, ce a pătruns în încăpere prin deschizătura îngustă, fără a mai fi nevoie să dea la o parte paravanul. Avea o tunsoare nemţească, ceva caraghios, şi era îmbrăcat ca un vagabond, cu un pulover albăstrui şi o cămaşă peticită, sub un jerseu cenuşiu, din lână, şi foarte strâmt. Cu totul insolită îi era încălţămintea: nişte pantofiori de baschet, roşietici şi atât de vechi, încât unul dintre ei era legat cu un şiret înfăşurat în jurul vârfului, ca şi când talpa ar fi fost desprinsă sau pe cale de a se desface. Cum îl văzu, Rebagliati începu să-l certe:

— Dacă dumneata crezi că o să-ţi tot baţi joc de mine, te înşeli, a spus, apropiindu-se de el cu un aer aşa de ameninţător, încât scheletul a făcut un mic salt. Nu trebuia să aduci azi-noapte ştirea despre sosirea monstrului din Ayacucho?

— Am adus-o, domnule director. Am fost aici, cu toate datele pertinente, la o jumătate de oră după ce patrula a debarcat specimenul la prefectură, a declamat omuleţul.

Surpriza a fost atât de mare, încât am încremenit. Dicţia perfectă, timbrul cald, cuvintele „pertinent” şi „specimen” nu puteau fi decât ale lui. Dar cum să-l identifici pe scribul bolivian în arătarea îmbrăcată ca o sperietoare şi pe care Rebagliati o lua la trei păzeşte?

— Nu fi mincinos, ai barem curajul de a-ţi recunoaşte greşelile. Dumneata n-ai adus materialul, Melcochita n-a putut să-şi completeze cronica, iar ştirea o să apară incompletă. Şi mie nu-mi plac cronicile alandala, asta nu-i ziaristică!

— L-am adus, domnule director, răspundea politicos şi alarmat Pedro Camacho. Dar la revistă era închis. Era unsprezece şi cincisprezece fix. Am întrebat ce oră este pe un trecător, domnule director. Şi atunci, fiindcă ştiam cât sunt de importante aceste date, m-am dus acasă la Melcochita. L-am aşteptat pe trotuar până la două dimineaţa, dar n-a venit acasă să se culce. Nu e vina mea, domnule director. Patrulele care îl aduceau pe monstru au dat peste o alunecare de teren şi au sosit la unsprezece în loc de nouă. Nu mă acuzaţi de neexecutare. Pentru mine revista este înainte de orice, chiar şi de sănătate, domnule director.

Încetul cu încetul, nu fără greutate, am legat şi apropiat ceea ce îmi aminteam despre Pedro Camacho cu ceea ce aveam în faţă. Ochii bulbucaţi erau aceiaşi, dar îşi pierduseră fanatismul, vibraţia obsesivă. Acum, lumina lor era săracă, opacă, sfioasă şi intimidată. Gesturile şi manierele lui, modul de a gesticula când vorbea, mişcarea nenaturală a braţelor, care părea aceea a unui crainic de bâlci, erau însă cele de dinainte, la fel şi vocea lui, incomparabilă, cadenţată, melodioasă.

— Toate se întâmplă din cauză că dumneata, fiind zgârcit, nu iei autobuzul sau omnibuzul, ajungi târziu peste tot, aşa stă treaba, bombănea, isteric, Rebagliati. Nu mai fi calic, poţi irosi patru parale, cât costă un bilet de omnibuz, şi să ajungi unde trebuie la ora cuvenită.

Dar deosebirile dintre Pedro Camacho de acum şi cel de odinioară erau mult mai mari decât asemănările. Schimbarea esenţială se datora părului; scurtându-şi pletele care îi ajungeau până la umeri şi făcându-şi acea tunsoare, faţa lui devenise şi mai colţuroasă, mai mică, îşi pierduse expresia, energia. În plus, era mult mai slab, părea un fachir, aproape o stafie. Însă ceea ce m-a împiedicat, poate, să-l recunosc din prima clipă a fost îmbrăcămintea. Înainte îl văzusem numai în negru, în costum funebru şi strălucitor şi cu lavalieră, care erau inseparabile de persoana lui. Iar acum, în acel pulover de hamal, cu o cămaşă cârpită şi pantofi legaţi, părea o caricatură a caricaturii care era cu doisprezece ani în urmă.

— Vă asigur că nu este cum credeţi, domnule director, se apăra el, cu convingere. V-am dovedit că în orice loc ajung mai repede pe jos decât cu vechiturile acelea de vehicule pestilente. Nu din avariţie merg pe jos, ci pentru a-mi îndeplini îndatoririle

cu o mai mare promptitudine. Şi de multe ori alerg, domnule director.

Continua să fie cel dinainte şi prin aceasta: absoluta lui lipsă de umor. Vorbea fără cea mai uşoară undă de viclenie ori minciună şi chiar emoţie, ca un automat, impersonal, deşi lucrurile pe care le spunea de astă dată ar fi fost pe atunci de neînchipuit în gura sa.

— Lasă-te de neghiobii şi manii, sunt destul de bătrân ca să mă mai ducă cineva cu preşul. Domnul Rebagliati s-a întors spre noi, luându-ne drept martori: Aţi mai auzit o idioţenie ca asta? Că poate cineva să cutreiere pe jos, pe la toate secţiile poliţiei din Lima, mai repede decât cu omnibuzul?! Iar domnul ăsta vrea ca eu să înghit o asemenea gogomănie. (S-a întors din nou spre scribul bolivian, care nu-şi dezlipise ochii de la el, fără a arunca înspre noi măcar o privire piezişă.) Nu trebuie să-ţi mai aduc aminte, fiindcă îmi închipui că-ţi aminteşti de asta ori de câte ori te aşezi în faţa unei farfurii cu mâncare, că aici ţi se face o mare favoare, dându-ţi-se de lucru când noi suntem într-o situaţie aşa de proastă, încât ar trebui să concediem redactori, ca să nu mai vorbim de corespondenţi. Atunci zi măcar mersi şi fă-ţi datoria!

În acest timp a intrat Pascual, spunând de lângă paravan că „Totu-i gata, numărul intră la tipar” şi scuzându-se că ne-a făcut să aşteptăm. Eu m-am apropiat de Pedro Camacho, tocmai când acesta se pregătea să plece:

— Ce mai faci, Pedro? i-am spus, întinzându-i mina. Nu-ţi aduci aminte de mine?

M-a măsurat din cap până în picioare, cu ochii întredeschişi şi aplecându-şi capul, surprins, ca şi când mă vedea pentru prima oară în viaţa lui. Într-un târziu mi-a întins mâna, cu un salut scurt şi ceremonios, şi, în timp ce făcea caracteristica lui plecăciune cu capul, a spus:

— Mi-a făcut deosebită plăcere! Pedro Camacho, un prieten de nădejde!

— Dar... nu se poate, am zis, cuprins de o cumplită stânjeneală. Chiar aşa de tare am îmbătrânit?!

— Lasă jocul de-a amnezia! (Pascual i-a dat o palmă, de s-a clătinat.) Nu-ţi aduci aminte nici de faptul că-l ciupeai de cafeluţe la Bransa?

— Mai degrabă luiză cu mentă, glumii eu, scrutând faţa atentă şi totodată indiferentă a lui Pedro Camacho, în căutarea

unui semn. A recunoscut (i-am văzut ţeasta aproape chelă), schiţând un foarte scurt zâmbet de circumstanţă, arătându-şi dinţii:

— Foarte recomandabil pentru stomac, un digestiv bun şi, în afară de aceasta, arde grăsimile, a spus. Şi repede, de parcă şi-ar fi făcut o concesie scăpând de noi: Da, e posibil, nu neg. Desigur, poate că ne-am cunoscut. Şi a repetat: Mi-a făcut mare plăcere.

S-a apropiat şi Marele Pablito, care l-a luat cu braţul pe după umeri, cu un gest părintesc şi ironic. În timp ce îl scutura, pe jumătate afectiv, pe jumătate zeflemitor, mi s-a adresat mie:

— Înseamnă că Pedrito nu vrea să-şi mai amintească de vremea când era cineva, acum este ultima roată de la căruţă. Pascual a râs, a râs şi Marele Pablito, eu m-am făcut că râd şi chiar Pedro Camacho a făcut o tentativă de a zâmbi: Iar acum ne vinde gogoşi că nu-şi mai aduce aminte nici de Pascual, nici de mine.

L-a mângâiat peste părul rar, ca pe un câine:

— Ne ducem să prânzim, să ne amintim de vremea când erai rege. Te-ai pricopsit, Pedrito, azi o să mănând şi tu ceva cald! Eşti invitat!

— Vă mulţumesc foarte mult, prieteni, a spus el imediat, făcându-şi plecăciunea rituală. Mi-e însă imposibil să vă însoţesc. Mă aşteaptă soţia. S-ar nelinişti, dacă nu ajung la prânz.

— Te ţine în frâu, eşti robul ei, ce ruşine! zise Marele Pablito, scuturându-l.

— Dumneata te-ai însurat? am spus, uluit, fiindcă nu concepeam ca Pedro Camacho să aibă un cămin, o soţie, copii… Bravo, felicitări, eu te credeam un burlac înrăit!

— Am sărbătorit nunta de argint, mi-a răspuns cu vocea lui clară şi aseptică. O soţie remarcabilă, domnule! Devotată şi bună ca nimeni altul. Am fost despărţiţi de valurile vieţii, dar când am avut nevoie de sprijin, ea s-a întors să mă ajute. O soţie remarcabilă, după cum v-am spus. E artistă, o artistă străină.

Am remarcat că Marele Pablito, Pascual şi Rebagliati schimbau între ei o privire batjocoritoare, dar Pedro Camacho se făcu că nu pricepe aluzia. După o pauză, a adăugat:

— Bine, distracţie plăcută, prieteni, o să fiu lângă dumneavoastră cu gândul.

— Ai grijă să nu mai dai greş vreodată, că va fi pentru ultima oară, îl preveni Rebagliati, în timp ce scribul dispărea pe după paravan.

Nu se stinseseră încă paşii lui Pedro Camacho – probabil că ajunsese la intrarea dinspre stradă –, când Pascual, Marele Pablito şi Rebagliati au izbucnit într-un hohot de râs, clipind totodată din ochi, luând o expresie caraghioasă şi arătând locul pe unde plecase.

— Nu-i chiar aşa de nătărău cum pare, face pe neghiobul pentru a-şi ascunde coamele, a zis Rebagliati, exultând acum. De câte ori vorbeşte de nevasta lui mă simt ispitit să-i spun să înceteze a o mai numi artistă pe cea care pe limba noastră se numeşte de-a dreptul striptisistă de trei parale.

— Nimeni nu-şi închipuie ce lighioană e, mi-a spus Pascual, luând o figură de copil care îl vede pe bau-bau. O argentiniancă bătrână şi durdulie, cu părul oxigenat şi boită. Cântă tangouri, pe jumătate dezbrăcată, la Mezannine, barul ăla pentru golani.

— Mai tăceţi din gură, nu fiţi ingraţi, că doar amândoi aţi avut-o, a spus Rebagliati. Şi eu, la o adică.

— Cântăreaţă sau nu, e o târfă, a exclamat Marele Pablito, cu ochii aprinşi. Am constatat-o eu însumi. M-am dus s-o văd la Mezannine şi după show s-a lipit de mine şi mi-a propus chestia pentru douăzeci de livre. Păi nu, drăguţă, că tu nu mai ai dinţi şi nu-mi placi… Nici gratis, nici dacă mă plăteşti tu. Vă jur că n-are niciun dinte, don Mario.

— Erau deja căsătoriţi, mi-a zis Pascual, în timp ce îşi lăsa în jos mânecile suflecate ale cămăşii şi îşi punea sacoul şi cravata. Acolo, în Bolivia, înainte ca Pedrito să vină la Lima. Se pare că ea l-a părăsit, să se destrăbăleze în voie. S-au regăsit când cu balamucul. De aceea îşi petrece viaţa spunând că e o doamnă deosebit de devotată. Că a revenit la el când era nebun.

— Îi poartă o recunoştinţă de câine, fiindcă graţie ei mănâncă, l-a rectificat Rebagliati. Ori tu crezi că pot trăi din ce câştigă Pedro Camacho aducând ştiri de la poliţie? Mănâncă de la curviştină, altfel ar fi ajuns deja tuberculos.

— Adevărul este că Pedrito nu are nevoie de cine ştie ce ca să mănânce, a spus Pascual. Şi mi-a explicat: Locuiesc pe o străduţă prin cartierul Santo Cristo. A ajuns rău de tot, nu?

Domnul Rebagliati nu vrea să mă creadă că era o personalitate, pe vremea când scria scenarii radiofonice, că i se cereau autografe.

Am ieşit din încăpere. Fata cu chitanţele, redactorii şi puştiul cu pachetele dispăruseră din garajul de alături. Stinseseră lumina, iar mormanele şi dezordinea aveau acum un anumit aer spectral. Ajunşi în stradă, Rebagliati a închis uşa şi a încuiat-o. Ne-am îndreptat toţi patru, în şir, spre bulevardul Arica, în căutarea unui taxi. Ca să spun ceva, am întrebat de ce Pedro Camacho era numai curier şi nu redactor.

— Pentru că nu ştie să scrie, a răspuns, de altfel previzibil, Rebagliati. E strident, foloseşte cuvinte pe care nu le înţelege nimeni, respinse în ziaristică. De aceea îl ţin să colinde pe la secţiile de poliţie. N-am nevoie de el, însă mă amuză, e măscăriciul meu şi, pe lângă asta, câştigă mai puţin decât un servitor. A râs cu neruşinare şi apoi a întrebat: Bine, la drept vorbind, eu sunt sau nu invitat la acest prânz?

— Bineînţeles că da, cum să nu fii, a spus Marele Pablito. Dumneavoastră şi don Mario sunteţi invitaţi de onoare.

— E un tip plin de ciudăţenii, a zis Pascual, revenind la subiect când ne aflam deja în taxiul care ne ducea în strada Paruro. De exemplu, nu vrea în ruptul capului să meargă cu omnibuzul. Face totul umblând numai pe jos, spune că e mai rapid aşa. Obosesc numai când mă gândesc cât merge în fiecare zi, să treci doar pe la secţiile de poliţie din centru şi tot se adună câţiva kilometri. Aţi văzut cu ce pantofi umblă, nu?

— E un calic scârbos, a spus Rebagliati cu dispreţ.

— Eu nu cred că e zgârcit, l-a apărat Marele Pablito. Doar niţel cam sărit de pe fix şi, în plus, un tip fără noroc.

Prânzul a durat foarte mult, cu o serie de feluri autohtone, multicolore şi fierbinţi, stropite cu bere rece, şi a avut câte ceva din toate: istorioare picante, anecdote din trecut, bârfe din belşug despre diferite persoane, puţină politică şi a mai trebuit să mai satisfac o dată marea lor curiozitate despre femeile din Europa. La un moment dat, am înregistrat şi un gest ameninţător, cu pumnii, când Rebagliati, beat turtă, întrecuse măsura cu soţia Marelui Pablito, o brunetă la patruzeci de ani, dar care era încă o femeie atrăgătoare. Iar eu m-am străduit de-a lungul acelei întregi după-amieze grele ca niciunul dintre cei trei să nu mai aducă vorba despre Pedro Camacho.

Când am ajuns acasă la mătuşa Olga şi la unchiul Lucho (care, din cumnaţi, deveniseră socrii mei), era deja noapte, mă durea capul şi mă simţeam abătut. Verişoara Patricia m-a primit cu acreală. Mi-a zis că e posibil să-i fi închis gura mătuşii Julia cu povestea cu documentarea pentru romanele mele, iar eu să fi făcut în schimb doar nelegiuiri, fiindcă Julia nu îndrăznea să-mi zică nimic, ca nu cumva să se creadă că ar comite o crimă de lezcultură. Ei însă nu-i pasă câtuşi de puţin dacă va comite sau nu o crimă de lezcultură, aşa că data viitoare, când o să mai plec la orele opt dimineaţa cu basmul că mă duc la Biblioteca Naţională să citesc discursurile generalului Manuel Apolinario Odria şi o să mă întorc la opt seara cu ochii înroşiţi, mirosind a bere şi, desigur, cu pete de ruj pe batistă, ea o să mă zgârie sau o să-mi spargă o farfurie în cap. Verişoara Patricia este o fată cu caracter, nu glumă, şi foarte capabilă să facă tot ceea ce făgăduieşte.

---

[1] În spaniolă, *acémila* – catâr; (fig.) dobitoc, tâmpit *(n.t.).*
[2] în spaniolă *llanta* – flacără şi *llama* – lama (animal) sunt omonime *(n.t.).*